

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΕΤΗΡΙΣ
ΤΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ,

ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΕΝΑΤΟΣ ΚΑΙ ΔΕΚΑΤΟΣ

ΕΤΗ 1955 - 1957

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1958

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ

Δαθ. ετ. 2987/1964

M5018

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΕΝΔΥΜΑΤΩΝ ΤΙΝΩΝ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟΝ

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓ. Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ

Εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ ἐνδύματος κατὰ τὴν ὑπερχιλιετῆ βυζαντινὴν περίοδον, ὡς τοῦτο δύναται νὰ μελετηθῆ εἰς τὰ διάφορα εἴδη του (κοσμικόν, τοῦ κλήρου, τῶν μοναχῶν, τοῦ βασιλέως καὶ τῶν ἀρχόντων), τὴν μορφήν του συμφώνως πρὸς τὸν ἐκάστοτε ἐπικρατοῦντα τρόπον (συρμόν), προκειμένου ἰδίᾳ περὶ τῆς κοσμικῆς ἀμφιέσεως, ἔπειτα ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὸ χρῶμα καὶ τὴν διακόσμησιν αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ τὴν τεχνουργίαν τῶν ὑφασμάτων ἐξ ὧν κατεσκευάζετο, ἀκόμη τὴν χρονικὴν διάρκειαν τῆς χρήσεως ἐκάστου ἐνδύματος, τὴν γεωγραφικὴν του διάδοσιν κ. ἄ., ὁ ἐρευνητὴς ἔχει, ὡς γνωστόν, νὰ ἀντιμετωπίσῃ δυσκολίας, τὸ μὲν ἐκ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν σχε-

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΑΙ

- Ἀποστολάκι = *Ἀννης Ἀποστολάκι*, Τὰ κοπτικά ὑφάσματα τοῦ ἐν Ἀθήναις Μουσείου Κοσμητικῶν Τεχνῶν. Ἐν Ἀθήναις 1932. (Δημοσιεύματα Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων).
- A S = *Acta Sanctorum. Januarii - Novembris. Parisii - Bruxellis.*
- Blümner, R. P. = *Hugo Blümner*, Die römischen Privatsaltertümer. München = 1911. (Handbuch der klass. Altertumswissenschaft, hrg von Iwan von Müller. Bd. 4, Zweite Abt., 2 Teil).
- Κουκουλές, Β.Β.Π. = *Φαίδωνος Κουκουλέ*, Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμός, τόμ. 6. Ἐν Ἀθήναις 1957. (Collection de l'Institut Français d'Athènes, 90).
- Migne = *Patrologiae cursus completus: Series graeca.* Paris 1857-1886.
- Mommsen - Blümner, Ed. Diocl. = *Der maximaltarif des Diocletian*, herausgegeben von *Th. Mommsen* ...erläutert von *H. Blümner*. Berlin 1893.
- Oppenheim = *Philippus Oppenheim*, Das Mönchkleid im christlichen Altertum. Freiburg im Breisgau 1931. (Römische Quartalschrift für christliche Altertumskunde u. für Kirchengeschichte. 28 Supplementheft.) [Εὑρυνάτη ἀνάλυσις τοῦ βιβλίου τούτου ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Μ. Κ. Καραπιτέρη εἰς τὸ περιοδ. Νέα Σιών 29 (1934) σελ. 36-43, 131-145, 264-271].
- Σωτηρίου = *Γεωργίου Σωτηρίου*, Περὶ τῆς ἐξωτερικῆς περιβολῆς τῶν κληρικῶν [κατὰ τοὺς χριστιανικούς, τοὺς βυζαντινοὺς καὶ τοὺς κατόπιν χρόνους]. Γρηγόρ. ὁ Παλαμᾶς, τόμ. Γ' (1919), σελ. 237-247, 359-370, 452-460, 546-551.

τικῶν πηγῶν διὰ μακρὰς χρονικὰς περιόδους, τὸ δὲ καὶ ἐκ τῆς γενικότητος καὶ τῆς ἀσαφείας τῶν παρεχομένων εἰδήσεων ἰδίᾳ τῶν ἐκ τῶν γραμματειακῶν πηγῶν¹⁾).

Αἱ εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο τοῦ βυζαντινοῦ βίου μαρτυρίαι τῶν συγγραφέων περιορίζονται συχνὰ μόνον εἰς ἀπλὴν μνείαν τοῦ ὀνόματος τοῦ ἐνδύματος ἢ καὶ εἰς γενικὰς περὶ αὐτοῦ ἐκφράσεις²⁾ ἄνευ ἄλλης ἐπεξηγήσεως σχετικῆς πρὸς τὸ σχῆμα του ἢ τὸ εἶδος τοῦ ὑφάσματος ἐξ οὗ ἦτο κατεσκευασμένον, ἢ ἀναφέρεται ἐξ ἀρχαϊστικῆς τάσεως εἰς αὐτὰς τὸ ἔνδυμα μὲ τὸ παλαιότερον ἢ τὸ ἀρχαῖον ὄνομα, τὸ ὁποῖον καὶ ἐρμηνεύεται ἐνίοτε διὰ τῆς παραθέσεως τοῦ συγχρόνου ὀνόματος αὐτοῦ³⁾).

Σημαντικῶς δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ βυζαντινοῦ ἐνδύματος πρὸς κατανόησιν ἀσαφῶν περὶ αὐτοῦ μαρτυριῶν ἢ παρεξέτασις καὶ τῶν ἀπεικονίσεων αὐτοῦ, αἱ ὁποῖαι ὅμως δὲν καλύπτουν δυστυχῶς ἀπὸ χρονικῆς καὶ γεωγραφικῆς ἐπόψεως πᾶσαν τὴν βυζαντινὴν περίοδον, οὔτε δὲ καὶ ἐπαρκεῖς εἶναι ἀλλὰ καὶ δὲν ἀποδίδουν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τὴν σύγχρονον ἀμφίεσιν.

Εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον, δηλαδὴ τῆς ἐξετάσεως τοῦ βυζαντινοῦ ἐνδύματος, δύναται νὰ συμβάλῃ ἀκόμη καὶ ἡ μελέτη τοῦ εἰς τοὺς διαφόρους ἑλληνικοὺς τόπους διὰ τῆς παραδόσεως διατηρηθέντος λαϊκοῦ ἐνδύματος (σχῆμα, διακόσμησις, ὕφανσις, χροῶμα) δεδομένου ὅτι, ὡς ἔχει ἤδη διαπιστωθῆ, ἔχομεν εἰς τοῦτο ἐπιβιώσεις καὶ μεσαιωνικῶν ἐνδυμάτων⁴⁾.

Πρὸς διευκρίνησιν ζητημάτων τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς ἐνδύματά τινα (κο-

¹⁾ Βλ. καὶ Φαίδ. Κουκουλέ, Περὶ βυζαντινῶν τινῶν φορεμάτων. Ἐπετ. Ἐτ. Βυζ. Σπουδ. 4 (1927), σ. 89 (=Βυζαντινῶν βίος καὶ πολιτισμός, τ. 6, Ἀθ. 1957, σ. 267). Σωτηρίων, σ. 362 σημ.

²⁾ Βλ. καὶ Ἀγγελικῆς Χατζημηχάλη, Τὰ χρυσοκλαβαρικά - συρματέϊνα - συρμακέσικα κεντήματα. Mélanges Octave et Melro Merlier, τόμ. II, 1956, σ. 449.

³⁾ Ἐπὶ παραδείγματι ἢ ἐκ τῆς ἀρχαιότητος λέξις *χιτών*, τῆς ὁποίας γίνεται δαφιλῆς χρῆσις ὑπὸ τῶν συγγραφέων τῶν χρόνων τούτων, δὲν γνωρίζομεν, ἐὰν ὑπῆρχεν αὕτη καὶ εἰς τὴν καθημερινὴν χρῆσιν, εἰς ποίας περιοχὰς καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον. Ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ἐχρησιμοποιεῖτο κυρίως ὑπὸ τῶν λογίων φαίνεται ἐξ ὅσων λέγει περὶ τούτου ὁ Συμεὼν ὁ μεταφραστής εἰς τὸν βίον τοῦ ὁσ. Ἰωαννικίου (*Migne*, 116, 45) «καὶ χιτῶνα, λεβητωνάριον αὐτὸν οἶδεν ἢ ἐγγῶριος γλῶσσα καλεῖν». Ἀργότερον καὶ ὁ Φιλόθεος ἀρχιεπ. Κωνσταντινουπόλεως (14 αἰ.) εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγ. Σάββα τοῦ νέου λέγει «τοῦ τὴν σάρκα περικαλύπτοντος ... χιτωνίσκου» (*Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως*, Ἀνάλεκτα Ἱεροσολ. σταχυολογίας, τόμ. 5, σελ. 216 στ. 19) ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ κοινῇ χρῆσει τότε ὀνόματος ὑποκαμίσου. (Βλ. Φαίδ. Κουκουλέ, Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου τὰ λαογραφικά, τόμ. Α', Ἀθήναι 1950, σ. 104 ἐξ.).

⁴⁾ Βλ. σχετικῶς Φαίδ. Κουκουλέ ἐν Λαογρ. 8 (1921-1925) σ. 254. Ἄννης Ἀποστολάκη, Τὰ κοπτικὰ ὑφάσματα τοῦ ἐν Ἀθήναις Μουσείου τῶν Κοσμητικῶν Τεχνῶν. Ἐν Ἀθήναις 1932 σ. 35-36, 53, 60-62, 72, 78 κ. ἄ. Ἀγγελικῆς Χατζημηχάλη, Ἐνθ' ἄν., σ. 449-450.

σμικά, τοῦ κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν) κατὰ τὴν πρώτην, ἤτοι τὴν μέχρι τοῦ ἑβδόμου αἰῶνος, βυζαντινὴν περίοδον συζητοῦνται κατωτέρω σχετικαὶ εἰδήσεις ἰδίᾳ ἐξ ἀγιο-λογικῶν πηγῶν.

Α') ΣΤΙΧΑΡΙΟΝ - ΚΑΜΙΣΙΟΝ

α') Στιχάριον.

Ὁ χιτῶν καὶ κατὰ τὴν πρώτην βυζαντινὴν περίοδον, τὴν μέχρι τοῦ 7ου αἰ., ἀπετέλει τὸ ἐσωτερικὸν ἔνδυμα καὶ διὰ τὰ δύο φύλα, εἶχε δὲ τὴν μορφήν τοῦ σημερινοῦ ὑποκαμίσιου μετὰ χειριδίων ἢ ἄνευ αὐτῶν. Εἰς τὸ μῆκος ἔφθανε τὸ ἔνδυμα τοῦτο μέχρι τῶν γονάτων, ἄνωθεν ἢ κάτωθεν αὐτῶν, καὶ ἕως τὰ σφυρὰ διὰ τοὺς ἄνδρας¹⁾, μέχρι δὲ τῶν ποδῶν κάτω, πάντοτε ποδήρης, διὰ τὰς γυναῖκας²⁾. Διδακτικὴ περὶ τοῦ τελευταίου τούτου εἶναι ἡ μαρτυρία ἐκ τοῦ βίου τῆς ἁγίας Εὐπραξίας (5 αἰ.) ἐν Θηβαίδι τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν ὁποίαν ἀναφέρεται περὶ γυναικῶν μοναχῶν ὅτι «ἦν ἐνδύματα αὐτῶν χιτῶνια τρίχινα ἐκάστη, κατακαλύπτοντα τῶν ποδῶν τὰ ἄκρα»³⁾.

Τῆς λέξεως χιτῶν συνεχίζεται ἡ χρῆσις καθ' ἅπασαν τὴν βυζαντινὴν περίοδον⁴⁾, ἰδίᾳ ὅμως παρὰ τῶν λογίων κατὰ τὴν παράδοσιν, διότι ὁ λαὸς εἶχε διὰ τὸ ἔνδυμα τοῦτο, ὡς ἐσωτερικὸν φόρεμα, διάφορα κατὰ καιροὺς ὀνόματα. Οὕτω ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος ἀπαντᾷ παραλλήλως εἰς τὰς πηγὰς πρὸς δήλωσιν τοῦ χιτῶνος καὶ τὸ ἐν κοινῇ χρῆσει ὄνομα *στιχάριον* ἢ *στιχάριον*.

Τὸ στιχάριον ἐφορεῖτο ἐσωτερικῶς, ὡς ὑποκάμισον, ἐπ' αὐτοῦ δὲ ἕτερος χιτῶν βραχύτερος⁵⁾, ὅστις κατὰ τοὺς μετὰ τὸν 3ον αἰῶνα χρόνους προσλαμβάνει, ὡς

¹⁾ Βλ. *Ἀποστολάκι*, σ. 43. *Σωτηρίον*, σ. 239. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἀμφίσεως συνεχίζετο καὶ εἰς τοὺς κατόπιν βυζαντινοὺς χρόνους. Οὕτω ἐν τῷ βίῳ τοῦ ὁσ. Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε (10 αἰ.) λέγεται: «τὸ ἔνδυμα τρίχινον ἕξεις διὰ παντὸς ἄχρι μέσου τῶν σφυρῶν διήκων», Νέος Ἑλληνομν. 3, 143. Σημειωτέον ὅτι τὸ ἔνδυμα τῶν κοσμικῶν, τῶν κληρικῶν καὶ τῶν μοναχῶν ἦτο τὸ ἴδιον κατὰ τὴν μορφήν μὲ διαφορὰς μόνον εἰς τὸ χρώμα.

²⁾ Οὕτω καὶ ὁ ἀρχαῖος χιτῶν. Βλ. *Ἀποστολάκι*, σ. 43.

³⁾ AS Martii 2, 921 (κεφ. 6).

⁴⁾ Βίος ἁγ. Σωφρονίου ἐπισκόπου πόλεως Κωνσταντίας τῆς Κύπρου (4 αἰ.), Migne, 41, 45 (κεφ. 12) «τρίχινον χιτῶνα». Βίος ἁγ. Εὐπραξίας (5 αἰ.) ἐνθ' ἄν. Βίος ὁσ. Φιλαρέτου (8 αἰ.), Byzantion 9 (1934), 151, στ. 8 ἐξ. «μὴ καταδεξάμενος χιτῶνας σηρικῶ φορέσαι» στ. 13 «κύριε μου, ποῦ ἐστὶν ὁ χιτῶν σου»; Βίος ἁγ. Συμεῶνος τοῦ νέου (κείμ. 6ου αἰ.), Migne, 86 3061 (κεφ. 80) «χιτῶν τρίχινος». *Νικηφόρου πρεσβυτ. Κωνσταντινουπόλεως*, Βίος Ἀνδρέου Σαλοῦ, Migne, 111, 660 «οὐ χιτῶνα ἔχων...». Τυπικὸν τῆς μονῆς τῆς Παναγίας τῆς βεβαίας Ἐλπίδος (13 αἰ.). *Delehaye*, Deux Typica Byz., σ. 73, στ. 19 ἐξ. «χιτῶνα μέλανα» κ. ἄ. Βλ. καὶ ἀνωτ. σ. 4, σημ. 3.

⁵⁾ Βλ. *Blümner*, R. P., σ. 208.

ἐκτίθεται κατωτέρω, τὰ ὀνόματα: *κολόβιον* εἰς τοὺς κοσμικοὺς, τὸν λαόν, καὶ *καμίσιον* εἰς τοὺς μοναχοὺς.

Τὸ στιχάριον, ὡς ἐσωτερικὸς χιτῶν, ἦτοι ὑποκάμισον, ἦτο κοινὸν ἔνδυμα εἰς τὸν λαὸν γενικῶς, τὸν κλῆρον καὶ τὸν κόσμον τῶν μοναχῶν κατὰ τὴν ἐξεταζομένην περίοδον· κατεσκευάζετο δὲ συνήθως ἐκ λινοῦ ὑφάσματος, ἀλλὰ καὶ μαλλίνου, πολ- λάκις δὲ καὶ τριχίνου κυρίως διὰ τοὺς μοναχοὺς καὶ τὸν κλῆρον.

Μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἀναφέρεται ὁ χιτῶν οὗτος ἀπὸ τοῦ τρίτου αἰῶνος, τὸ πρῶτον εἰς παπυρικά κείμενα: «στιχαρίων διλώρων»¹⁾ (3 αἰ.), «στιχάριν λινοῦν» (3 αἰ.)²⁾, «στιχάριον» (4 αἰ.)³⁾, «στιχάριων ἐρεοῦν»⁴⁾, «στιχαρια παρακαυδωδα καθημερινα | πεντε, και αλλο στιχαριον αραγν[ι]τιον εν καινουργιον»⁵⁾ κ. ἄ., ἀπὸ δὲ τοῦ 4^{ου} αἰῶνος καὶ κατόπιν εἰς φιλολογικὰ κείμενα, ἰδίᾳ δὲ εἰς τὰ ἀγιολογικά. Οὕτως ὁ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας Πέτρος, μαρτυρήσας τὸ 311 κατὰ τὸν ἐπὶ Μαξιμί- νου κινήθεντα διωγμὸν τῶν χριστιανῶν, τὴν στιγμὴν τοῦ μαρτυρίου του «σχημα ἐφόρει ἱεροπρεπὲς πάντοτε, λευκὰ ἱμάτια· *στιχάριν* καὶ *κολόβιον* καὶ *μαφόριον*»⁶⁾. Ση- μειοῦμεν ὅτι τὸ κείμενον τοῦτο ὡς καὶ ἄλλα ἀρχαῖα μαρτύρια, ὡς ἔχουν σωθῆ, δὲν συνεγράφησαν ἀμέσως μετὰ τὸ γεγονός εἰς τὸ ὁποῖον ἕκαστον ἀναφέρεται ἀλλ' ἀρ- γότερον μέχρι τοῦ 6^{ου} αἰῶνος⁷⁾.

Ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος (4 αἰ.) ἔφερεν ἐπίσης στιχάριν καὶ βιβρίν (μαν- δύαν)⁸⁾, ἡ ὁσία Πελαγία (4 αἰ.) ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἀποφασίσασα νὰ ἐγκαταλίπη τὸν κο- σμικὸν βίον καὶ μονάσῃ, ἐνδύεται «στιχάριον καὶ βιβρίον τρίχινα» καὶ γίνεται ἄφαν- τος ἐκ τῆς πόλεως⁹⁾, ὁ δὲ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνὸς ἐν τῇ διαθήκῃ του¹⁰⁾

¹⁾ Ägyptische Urkunden aus den königl. Museen zu Berlin. Griech. Urkunden, II, 1898, σ. 277, ἀρ. 620, 9.

²⁾ B. P. Grenfel-A. S. Hut, The Oxyrhynchos Papyri, Part VII, 1910, σ. 204. ἀρ. 1051, στ. 7-8.

³⁾ Jul. Nicole, Les papyrus de Genève I, II, 1900, σ. 118 ἀρ. 80, στ. 3.

⁴⁾ Ägypt. Urkunden, ἐνθ' ἄν., III, σ. 260 ἀρ. 298, στ. 21.

⁵⁾ J. Maspero, Papyrus Grecs de l'époque byzantine, I, 1911, σ. 30, στ. 83-84.

⁶⁾ Joseph Viteau, Passions des Saints Écaterine et Pierre d'Alexandrie, Barbara et Anysia. Paris 1897, σ. 81.

⁷⁾ Βλ. Ehrhard ἐν Römische Quartalschrift 11 (1897) 109-110). Πρβλ. καὶ Γ. Κ. Σπυ- ριδάκη, Τὰ κατὰ τὴν τελευταίαν ἔθιμα τῶν Βυζαντινῶν ἐκ τῶν ἀγιολογικῶν πηγῶν. Ἑπετ. Ἑτ. Βυζ. Σπουδῶν, 20 (1950), σ. 76.

⁸⁾ Βίος ἦτοι ἄθλησις τοῦ ἐν ἁγ. πατρὸς Ἀθανασίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας (ἐκ δια- σκευῆς τοῦ Συμεῶνος τοῦ μεταφραστοῦ). Migne, 25, προλεγ., σ. 240.

⁹⁾ Herm. Usener, Legenden der heiligen Pelagia. Bonn 1879. (Μετάνοια τῆς ὁσίας Πελαγίας, σ. 13 στ. 10 ἔξ.).

¹⁰⁾ Βλ. Δημ. Μπαλάνου, Πατρολογία, Ἀθήναι 1930, σ. 310.

ορίζει, όπως μετά τὸν θάνατόν του δοθοῦν εἰς τοὺς διακόνους Εὐάγριον καὶ Θεόδουλον, εἰς τὸν πρῶτον ἐν στιχάριον καὶ εἰς τὸν δευτέρου δύο¹⁾.

Ὁ ὄσιος Ἁγαπητός, ἐπίσκοπος Συναίου, «γυμνῶ τινι πένητι ἐντυχόν, τὸ ἴδιον ἀποδὺς στιχάριον δέδωκε, γυμνὸς αὐτὸς μετὰ μόνου τοῦ βιρίου, ὃ μανδύαν σύνηθες ὀνομάζειν ὑπολειφθείς. Ἐρωτώμενος οὖν, εἴ τι καὶ γένοιτο τὸ ἱμάτιον, ἐκεῖνος τῷ κναφεῖ δοθῆναι ἀπήγγειλεν»²⁾. Ἡ λέξις ἱμάτιον κεῖται ἐνταῦθα μετὰ τὴν γενικὴν ἔννοιαν τοῦ φορέματος, τὸ γεγονός δὲ ὅτι ἔμεινεν οὗτος γυμνὸς μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ στιχαρίου εἶναι, νομίζω, ἀρκούντως ἐνδεικτικὸν ὅτι τὸ στιχάριον ἐφορεῖτο ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Ἁγαπητοῦ ὡς χιτῶν - ὑποκάμισον, δηλαδὴ ἀμέσως ἐπὶ τῆς σαρκός. Περὶ τούτου μαρτυρεῖ ἔτι καὶ τὸ κάτωθι χωρίον ἐκ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου Αὐξεντίου (5 αἰ.), ἐκ Συρίας καταγομένου καὶ ἐν τῇ περιοχῇ τῆς Βιθυνίας τὸν βίον ἀσκήσαντος. Οὗτος, ἰδὼν γυμνόν, «ὅπερ ἠμφίετο στιχάριον ἀποδυσάμενος δέδωκεν αὐτῷ καὶ ἐκ τοῦ φελωνίου μόνον διῆγεν...» μετ' οὐ πολὺ ὁμως βλέπει τὸν πτωχόν τοῦτον «τὸν εἰληφότα τὸν χιτωνίσκον στυγνόν», διότι τοῦ εἶχον κλέψει ὅλα τὰ ἐνδύματά του καὶ ἐρωτᾷ αὐτὸν ὁ Ὅσιος· «ἀδελφέ, πόσα εἶχες στιχάρια; ὃ δὲ ἀπεκρίνατο μετ' ὀδυρμοῦ: ἑπτὰ τῶν ποδῶν σου καὶ ὃ μοι παρέσχες»³⁾.

Εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγ. Συμεῶνος τοῦ νέου στυλίτου (6 αἰ.), τοῦ ἐν τῷ Θαυμαστῷ ὄρει πλησίον τῆς Ἀντιοχείας τὸν βίον ἀσκήσαντος, λέγεται ὅτι οὗτος, ὅπως ἐνδύσει πτωχόν, γυμνητεύοντα, παρέδωκεν εἰς αὐτὸν τὸν τρίχινον χιτῶνά του, αὐτὸς δὲ «γυμνὸς ἀπολέλειπτο, οὐδ' ὅτιοῦν κάλυμμα σαρκὸς ἕτερον ὅτι μὴ μόνον ἐπὶ τοῦ στήθους κουκούλιον βραχὺν περικείμενος»⁴⁾.

Ἐκ τοῦ χαρακτηρισμοῦ ἀνωτέρω τοῦ στιχαρίου ὡς χιτωνίσκου καὶ ἐκ τῆς μαρτυρίας ἰδίᾳ εἰς τὸν βίον τοῦ Συμεῶνος τοῦ νέου περὶ τοῦ γυμνοῦ τελείως ἀπομείναντος σώματος μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τοῦ χιτῶνος προκύπτει σαφῶς ὅτι ὁ ἀναχωρητῆς ἔφερε μόνον ἓνα χιτῶνα, τὸ στιχάριον.

Ἐκ Μικροῦ Ἀσίας ἔτι γνωρίζομεν περὶ τοῦ ἐνδύματος τούτου μαρτυρίας, πρῶτον ἀπὸ τὸν βίον τοῦ ὁσίου Θεοδώρου, ἀρχιμανδρίτου Συκεῶν τῆς Γαλατίας (ἀρχ. 7 αἰ.). Περὶ τούτου, μονάζοντος ἐν σπηλαίῳ πλησίον τῆς γενετείρας του, ἀνα-

¹⁾ *Migne*, 37, 393 B.

²⁾ Ἁ. Παπαδοπούλου *Κεραμέως*, *Varia graeca sacra*. Petersburg 1909, σ. 125, στ. 24 ἐξ. (κεφ. 43). Κατὰ τὸν Σωκρ. Κουγέαν (Λαογρ. 3 [1911], σ. 297) ὁ βίος οὗτος ἐγράφη τὸν 7^{ον} αἰῶνα.

³⁾ *Συμεῶνος τοῦ μεταφραστοῦ*, Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγ. Αὐξεντίου. *Migne*, 111, 1381 (δ-ε').

⁴⁾ *Sancti Symeonis Junioris vita conscripta a Nicephoro magistro Antiochia* (10-11 αἰ.) *Migne*, 86, 3061 (κεφ. 80). Ὁ Krumbacher (Ἱστορία τῆς Βυζαντ. Λογοτεχνίας, ἑλλην. μετάφρ. Α', σ. 287) λέγει ὅτι ὁ βίος οὗτος ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου εἶναι ρητορικὴ διασκευὴ τοῦ συγγραφέντος βίου ὑπὸ τοῦ Ἀρχαδίου ἀρχιεπ. Κωνσταντίας Κύπρου.

φέρεται ότι «κληρικός τις, εὐλαβὴς διάκονος, μόνος ἐγίνωσκε περὶ αὐτοῦ ὅς και τὸ ἴδιον στιχάριον δέδωκε (λινοῖς γὰρ ἐνδύμασι ἐσκέπετο τὸ πρὶν) και τὴν βραχυτάτην τροφήν τῶν συνθέτων λαχάνων και τοῦ ὕδατος ἐπεκόμιζεν αὐτῶ¹⁾». ἔτι δὲ ὅτι ἐν καιρῶ χιονοθυέλλης ἐκ τῆς προσβολῆς τοῦ ἀνέμου «τὸ ὕδωρ εἰσερχόμενον κατήρχετο κάτωθεν τοῦ στιχαρίου ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ και τὰ τρίχινα αὐτοῦ ἐπληροῦντο ὕδατων»²⁾. Εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Κιλικίας ἀναφέρει ὁ Ἰωάννης Μόσχος ὅτι ἀνεῦρεν ἐντὸς σπηλαίου ἀναχωρητὴν νεκρόν, ὅστις «ἐφόρει στιχάριον και ἀπὸ σειρᾶς μαντίων»³⁾.

Εἰς τὰς ἀγιολογικὰς μαρτυρίας ταύτας ἀναφέρεται περὶ τοῦ στιχαρίου ὡς χιτῶνος κυρίως τοῦ κλήρου και τῶν μοναχῶν. Ἐν τούτοις ἡ ἐνδυσις δι' αὐτοῦ πτωχῶν, ὡς φέρεται εἰς τοὺς βίους, ὡς ἀνωτέρω, τῶν ὁσίων Ἀὔξεντίου και Συμεῶν τοῦ νέου, πρὸς δὲ και ἡ μαρτυρία τοῦ ἐνδύματος ἐκ τῶν παπύρων ἐμφαίνουσι ὅτι τὸ στιχάριον ἐφόρει ἐπίσης και ὁ πολὺς λαός⁴⁾.

Περὶ τοῦ στιχαρίου τούτου, δηλ. ὡς κοσμικοῦ ἐνδύματος, νομίζω ὅτι πρόκειται εἰς τὰ ἀποφθέγματα τοῦ ἁγίου Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου (4 αἰ.), ἔνθα λέγεται ὅτι οὗτος, εὐρισκόμενος εἰς τὴν ἔρημον, ὄρα ἐν τῇ ὁδῶ «τὸν σατανᾶν ἀνερχόμενον ἐν σχήματι ἀνθρώπου... ἐφαίνετο δὲ ὡς στιχάριον φορῶν λινοῦν τρωγλωτόν»⁵⁾. Περὶ κοσμικοῦ στιχαρίου ἀναφέρεται ἐπίσης και ἐν τῇ φερομένη διαθήκῃ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ ἔνθα ὀρίζεται: «Ἐλαφίῳ τῷ νοταρίῳ... βούλομαι δοθῆναι κάμασον ἐν, στιχάρια β', πάλλια γ'...»⁶⁾.

Εἰς τὸν βίον τοῦ ὁσίου Φιλαρέτου (8 αἰ.), ζήσαντος ἐν Ἀμνίᾳ τῆς Παφλαγονίας, μαρτυρεῖται ὅτι ἡ σύζυγός του, ὅτε κάποτε εἶδε αὐτόν ἐπιστρέψαντα εἰς τὸν

¹⁾ Θεοφ. Ἰωάννου, Μνημεῖα ἀγιολογικά, Βενετία 1884, σ. 379.

²⁾ Ἐνθ' ἀν., σ. 388 (§ 29).

³⁾ Ἰωάννου Μόσχου, Δειμών. *Migne*, 87, 2944 D - 2945 A. Βλ. ἄλλας ἔτι μαρτυρίας περὶ τοῦ στιχαρίου εἰς τὸν μοναχικὸν κόσμον: Βίος ὁσ. Ἰλαρίωνος, (*Α. Παπαδοπούλου - Κεραμέως*, Ἀνάλ. Ἱεροσολ. Σταχυολ. 5, 134 στ. 22 ἐξ.) «και παλλίον και στιχάριον τρίχινον και κουκούλιον». Βίος και πολιτεία ἁγ. ὁσιομάρτυρος Εὐδοκίας. *AS Martii* 1, 874 (§ 27). Βίος Συμεῶν τοῦ Στυλίου (ἐκδ. Η. Lietzmann, 1908, σ. 24, στ. 17 ἐξ.). Βίος ὁσίου Μαρτινιανοῦ (*Α. Παπαδοπούλου - Κεραμέως*, Συλλογὴ Παλαιστ. και Συριακῆς ἀγιολογίας Α', σ. 101, στ. 10 ἐξ.) ἐν Συρίᾳ. Ἀναφέρεται ἐνταῦθα ὅτι γυνὴ γενομένη μοναχὸς «περιεζώσατο ἀνδρείαν φρόνησιν και περιεβάλετο τὰ ἀνδρεῖα ἱμάτια, τό τε βηρὶν και τὸ στιχάριον τὸ τρίχινον». κ. ἄ.

⁴⁾ Εἶναι γνωστὸν ὅτι ἐνδύματα τοῦ κλήρου και τῶν μοναχῶν δὲν διέφερον τῶν κοσμικῶν εἰμὴ μόνον κατὰ τὸ χροῶμα. Βλ. *Σωτηρίου*, σελ. 238, 247. και *Φαίδ. Κουκουλέν*, ἐν *Λαογρ.* 8, (1921/25) 251 ἐξ.

⁵⁾ *Migne*, 34, 240 B.

⁶⁾ *Migne*, 37, 393 B.

οϊκόν του άνευ χιτῶνος, διότι διὰ τὴν φιλανθρωπίαν του τὸν εἶχε παραχωρήσει εἰς πτωχόν τινα, «μὴ φέρουσα θεωρεῖν τὸν ἄνδρα γυμνόν, ἐκβαλοῦσα τὸ ἴδιον στιχάριον, συνέκομψεν ἀνδρῶν καὶ δέδωκε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς»¹⁾. Ἐκ τῆς πληροφορίας ταύτης περὶ τοῦ ἐνδύματος τούτου γνωρίζομεν ὅτι καὶ κατὰ τὸ δεύτερον ἡμισυ τοῦ ὀγδόου αἰῶνος ὁ χιτῶν - ὑποκάμισον εὐρίσκετο εἰς κοινὴν χρῆσιν εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Παφλαγονίας ὑπὸ τὸ ὄνομα στιχάριον, πρὸς δὲ ὅτι τὸ ἀνδρικὸν στιχάριον διέφερεν ἀπὸ τὸ γυναικεῖον, καθ' ὅσον τὸ τελευταῖον ἦτο ποδήρης χιτῶν καὶ χειριδωτός.

Εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπίσης μαρτυρεῖται τὸ στιχάριον ὡς ἔνδυμα τοῦ κλήρου, τῶν ἀξιωματούχων τῆς πολιτείας καὶ τοῦ λαοῦ. Οὕτω φέρεται εἰς τὰ θαύματα τοῦ Ἁγ. Ἀρτεμίου ἐν τῷ ναῷ τοῦ Προδρομοῦ²⁾ περὶ ἀσθενοῦς ὅτι εἶδε κατ' ὄναρ τὸν Ἁγίον Ἀρτέμιον, ὅστις «ἦν φορῶν στιχάριον καὶ ἕξωστο βαλτίδιον καὶ ὠράριον³⁾ περιέκειτο τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ»⁴⁾. Ἄλλος δὲ ἀσθενὴς διηγεῖται ὅτι, παραμένων πρὸς θεραπείαν ἐν τῷ ναῷ, «εἶδε καθ' ὕπνου τινὰ χλαινηφόρον στιχάριον φοροῦντα καὶ βαλτίδιον⁵⁾· καὶ εἰς ἄλλην ἔτι γυναικὰ ἀσθενῆ ἐφάνη ὅτι εἶδεν εἰς τὸν ὕπνον τῆς τινὰ «τῶν ἐνδόξων τοῦ παλατίου χλαμύδα καὶ στοιχοβαλτίδιον φοροῦντα, εἰσελθόντα εἰς τὸ βαλανεῖον»⁶⁾. Τὸ στιχοβαλτίδιον εἶναι στιχάριον ἕξωσμένον μὲ βαλτίδιον, ἥτοι μὲ μικρὸν ζωστήρα⁷⁾. Περὶ τοῦ πράγματος ἄλλωστε ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ προηγούμενον ἐνταῦθα χωρίον, ἔνθα ὁ φορῶν στιχάριον καὶ βαλτίδιον ἦτο ἕξωσμένος τὸ τελευταῖον.

Ἐκ τῶν εἰδήσεων τούτων φαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα στιχάριον διὰ τὸν χιτῶνα - ὑποκάμισον ἦτο κατὰ τὴν πρώτην βυζαντινὴν περίοδον γεωγραφικῶς διαδεδομένον εὐρέως, τόσον ὡς ἔνδυμα κοσμικὸν ὅσον καὶ τοῦ κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν, συγ-

¹⁾ Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἁγ. Φιλαρέτου τοῦ ἐλεήμονος (ἔκδ. Μ. Η. Fourmy et M. Leroy). Byzantion 9 (1934) 135, στ. 22 ἔξ.

²⁾ Κατὰ τὸν Σωκρ. Κουγέα ἐν Λαογρ. 3 (1911), σ. 278-79 τὰ θαύματα ταῦτα ἐγράφησαν τὸν 7^{ον} αἰῶνα καὶ ἀναφέρονται εἰς αὐτὰ σύγχρονα γεγονότα.

³⁾ Περὶ τοῦ ὄραριου βλ. Γεώργ. Σοτηρίου ἐν τῇ Ἐπιστημ. Ἐπετ. τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπ. Ἀθηνῶν, τόμ. Α' (1926), σ. 405 ἔξ.

⁴⁾ Ἀ. Παπαδοπούλου - Κεραμέως, *Varia graeca sacra*, Πετρούπολις 1909, σ. 47 στ. 23 ἔξ.

⁵⁾ Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 46, στ. 25.

⁶⁾ Ἐνθ' ἄν., σ. 11, στ. 20 ἔξ. καὶ σ. 7, 14.

⁷⁾ Ἰωάννου Λυδοῦ, Περὶ ἀρχῶν τῆς Ρωμαίων πολιτείας 2, 13. (Wuensch, σ. 69) «οἱ Ρωμαῖοι καὶ βάλλειον τὸν ζωστήρα καλοῦσι». Περὶ τοῦ στιχαρίου ὡς ἐπισήμου ἐνδύματος, τὸ ὅποτον ἐχρησιμοποιεῖτο κατὰ τὴν πρόβλησιν μαγίστρου ζωννύμενον μὲ βαλτίδιον, ἀναφέρει καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (Περὶ βασιλ. τάξεως, I, σ. 144, στ. 4 καὶ σ. 443, στ. 2, Βόννης).

χρόνως δὲ ἐν χορήσει ἤδη κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα καὶ ὡς λειτουργικὸν ἔνδυμα (ἄμφιον) τοῦ κλήρου¹⁾.

Σὺν τῷ παρόδῳ τοῦ χρόνου τὸ ὄνομα *στιχάριον*, ὡς καὶ τὸ *φελόνιον* (=ἐπενδύτης)²⁾, περιορίσθη εἰς τὴν χρῆσιν του μόνον ὡς λειτουργικοῦ ἀμφίου, ὡς καὶ μέλοι τῆς σήμερον. Ὁ λαὸς τότε πρὸς δῆλωσιν τοῦ χιτῶνος στιχαρίου ἤρχισε νὰ χρησιμοποιῆ πλέον ἀντὶ τῆς λέξεως στιχάριον, εἰδικευομένης ὡς ὀνόματος τοῦ λειτουργικοῦ χιτῶνος, τὸ ἀντίστοιχον ὄνομα τοῦ ἐσωτερικοῦ χιτῶνος παρὰ τοῖς μοναχοῖς καὶ τῷ κλήρῳ πρὸς διαστολὴν τούτου ἀπὸ τοῦ στιχαρίου ἀμφίου τὸ καὶ σήμερον ἔτι εἰς κοινὴν χρῆσιν ὄνομα *ὑποκάμισον*.

Οὕτω ἀπὸ τῶν μέσων βυζαντινῶν χρόνων τὸ στιχάριον ὡς ὄνομα παραμένει πρὸς δῆλωσιν μόνον τοῦ λειτουργικοῦ ἀμφίου³⁾, ὡς κοσμικὸς δὲ χιτὼν πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ εἰς τὸ παλάτιον εἰς ὠρισμένας περιστάσεις.

Ἐνωτέρω (σ. 9) παρετέθη μαρτυρία ἐκ τῆς διηγήσεως τῶν θαυμάτων τοῦ Ἁγ. Ἀρτεμίου ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ χρησιμοποίησεως τὸν ἑβδομον αἰῶνα τοῦ στιχαρίου καὶ παρ' ἀξιωματούχων τοῦ παλατίου· ἀλλὰ καὶ πρότερον, τὸν ἕκτον αἰ., μαρτυρεῖται ὅτι ὁ Τζάθιος, ἀρχηγὸς τῶν Λαζῶν, ἔλθων εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ βαπτισθεὶς, ἐστέφθη εἰς βασιλέα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστίνου Α', περιβληθεὶς κατὰ τὴν στέφιν «γλανίδα βασιλικὴν ἄσπρην ἔχουσαν ταβλιν χρυσοῦν, ἐν ᾧ ἔκκεντητοῦ ἐνεκεχάρακτο ἡ εἰκὼν τοῦ βασιλέως Ἰουστίνου, καὶ *στιχάριον* ἄσπρον ἔχον πλουμία χρυσοῦ καὶ εἰκόνα τοῦ βασιλέως⁴⁾.

Καὶ εἰς τοὺς κατόπιν χρόνους φαίνεται ὅτι παρέμεινε τὸ ὄνομα στιχάριον διὰ τὸν χιτῶνα τούτον εἰς χρῆσιν, ὡς ἐλέχθη, ἐν τῷ Παλατίῳ, ὡς μανθάνομεν ἐκ τοῦ περὶ τῆς βασιλείου τάξεως ἔργου τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου. Οὕτω περιεβάλλοντο ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος διὰ στιχαρίου ζωννυμένου μὲ βαλτιδίον οἱ προβαλλόμενοι παρ' αὐτοῦ εἰς μαγίστρους⁵⁾· ὁ πρόεδρος δ' ἔτι τῆς Συγκλήτου ἐφόρει εἰς τὰς ἱππικὰς προελεύσεις στιχάριον καὶ σαγίον⁶⁾.

Ὁ Reiske, σχολιάζων τὰς πληροφορίας ταύτας τοῦ Κωνστ. Πορφυρογεννήτου, δέχεται ὡσαύτως τὸ στιχάριον ὡς ἐσωτερικὸν χιτῶνα, δηλαδὴ ὑποκάμισον, κατερχόμενον μέχρι τῶν ἀστραγάλων, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐφορεῖτο ἐξωτερικὸς χιτῶν, ὅστις ἦτο βραχύτερος. Οὕτως συνδέει ἐτυμολογικῶς τὸ στιχάριον πρὸς τὴν λέξιν *στί-*

¹⁾ Βλ. *Π. Κομνηροῦ, Στιχάριον. Ἐκκλησ. Ἀλήθεια ΚΓ'* (1903), σ. 529 α.

²⁾ Περὶ τούτου βλ. *Σωτηρίων*, σελ. 241 καὶ 364.

³⁾ *Ἰωάνν. Μαλάλας, Χρονογρ.* σ. 413, σ 12 ἐξ. (Βόννης). Βλ. καὶ Πασχάλ. *Χρον. Migne*, 92, 861 Α-Β. *Θεοφάνους, Χρονογραφία* I, 168, στ. 23·26 (De Boor).

⁴⁾ *Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, Περὶ τῆς βασιλ. τάξ.* I, σ. 143·144 (Βόννης).

⁵⁾ *Ἐνθ' ἀν.*, σ. 443, στ. 2 ἐξ.

χος ἔξ οὗ *στιχίον - στιχάριον*¹⁾. Εἰς τὰ λατινικὰ γλωσσάρια τὸ ὄνομα τοῦτο συνάπτεται πρὸς τὸ ρωμαϊκὸν ἔνδυμα *strictorium*, τὸ ὁποῖον ἐρμηνεύεται ἐνταῦθα μὲ τὴν λ. *στιχάριον* «*strictoria: στιχάρια*»²⁾. Εἰς τὸ ἀγορανομικὸν κατὰ τὸ ἔτος 301 Διάταγμα τοῦ Διοκλητιανοῦ τὸ ἐν αὐτῷ ἀναφερόμενον ἔνδυμα *strictoria* φέρεται ἀντιστοίχως εἰς τὸ ἑλληνικὸν κείμενον μὲ τὸ ὄνομα *σίχη* (κεφ. VII, 56. XIX, 2, 10, 11)³⁾. Ὁ H. Blümner, σχολιαστὴς τοῦ κειμένου τούτου, παρεξετάζων τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ πρὸς τὸ ὡς ἄνω ἐρμηνεῦμα ἐν τῷ Λατιν. γλωσσαρίῳ, δέχεται τὸ *strictorium* - *σίχη* ὡς ἐσωτερικὸν χιτῶνα, ἀκριβῶς προσαρμοζόμενον εἰς τὸ σῶμα⁴⁾, ἐν δὲ εἶδος αὐτῆς, τὴν *σίχη* *Ἰνδικιωνάλιαν* (XIX, 2), ὡς ὑποκάμισον τῶν στρατιωτῶν⁵⁾.

Ὁ ἀείμνηστος Φαίδων Κουκουλῆς εἰς σύντομον πραγματείαν του περὶ τοῦ ἐνδύματος σφικτουρίου δέχεται, στηριζόμενος εἰς τὴν ὡς ἄνω ἐρμηνείαν τοῦ λατιν. γλωσσαρίου ἐν λ. *strictoria*, ὅτι τὸ «*strictorium (vestis strictoria)* ἦτο ὃ τι οἱ Βυζαντινοὶ ἔλεγον σφικτούριον» καὶ πιστεύει ὅτι ἦτο τοῦτο «φόρεμα στενῶς εἰς τὸ σῶμα προσαρμοζόμενον ὑπὸ τὸ ἐπανοφόριον φερόμενον»⁶⁾. Δηλαδή ὁ Κουκουλῆς συμφωνεῖ ἐνταῦθα καὶ διὰ τὸ *strictorium* πρὸς τὴν ἀνωτέρω γνώμην τοῦ Blümner, ὅστις ὅμως πολὺ βραδύτερον μετὰ τὴν μελέτην του ταύτην ἐπὶ τοῦ ἐδίκτου τοῦ Διοκλητιανοῦ ὑποστηρίζει ἀκριβέστερον εἰς τὸ ἐκδοθὲν ἔκτενές ἔργον του περὶ τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν Ρωμαίων ὅτι κατὰ τοὺς ἐσχάτους αὐτοκρατορικοὺς χρόνους, ἦτοι περὶ τοὺς χρόνους τοῦ Διοκλητιανοῦ, τὸ *strictorium* κατεσκευάζετο ἐκ λινοῦ ὑφάσματος καὶ εἶχε χειρίδας, προσηρμόζετο δὲ ἀκριβῶς εἰς τὸ σῶμα καὶ ἐφορεῖτο ὡς ἐσωτερικὸς χιτῶν, ὑποκάμισον⁷⁾. Ἐπὶ τούτου ἐφέρετο ἐξωτερικῶς ἕτερος χιτῶν, περὶ τοῦ ὁποίου κάμομεν λόγον κατωτέρω, τὸ *κολόβιον* ἢ ἡ δαλματική⁸⁾.

Αἱ παρατεθεῖσαι καὶ συζητηθεῖσαι ἀνωτέρω μαρτυρίαι καὶ γνώμαι περὶ τοῦ στιχαρίου πείθουν, νομίζω, ἐπαρκῶς ὅτι τὸ ἔνδυμα τοῦτο κατὰ τὴν ἀ' βυζαντινὴν περιόδον ἦτο χιτῶν ποδήρης, ὁ ὁποῖος ὑπὸ μὲν τοῦ λαοῦ ἐφορεῖτο μὲ στενὰς χειρίδας ὡς ἐσωτερικὸς χιτῶν, ὑποκάμισον, ὑπὸ δὲ τῶν μοναχῶν καὶ τοῦ κλήρου, πιθανὸν μὲ πλατυτέρας χειρίδας, ὡς ἐξωτερικὸς χιτῶν μὲ τὸ ὄνομα *καμίσιον*. Ταῦτα

¹⁾ *Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου*, Ἐνθ' ἀν., τόμ. II, σ. 477. Βλ. καὶ II. *Κομνηνόν* Ἐνθ' ἀν., σ. 505-506, ὅστις ὑποστηρίζει ὅτι ἡ λέξις *στιχάριον* προέρχεται ἐκ τῆς λατινικῆς.

²⁾ *Gloss. Latina* II, 1926, σ. 273, ἀρ. 86.

³⁾ *Mommsen-Blümner*, Ed. Dioel., σ. 24-25, 35.

⁴⁾ Ἐνθ' ἀν., σ. 115.

⁵⁾ Αὐτόθι, σ. 149.

⁶⁾ *Κουκουλῆς*, Β.Β.Π. σ. 294.

⁷⁾ *Blümner*, R. P., σ. 208-209.

⁸⁾ Ἐνθ' ἀν.

βεβαίως ἴσχυον διὰ τοὺς φοροῦντας δύο χιτῶνας, διότι ὑπῆρχον καὶ ἄλλοι οὐχὶ ὀλίγοι, οἱ πτωχότεροι, οἵτινες ἔφερον μόνον ἓνα χιτῶνα, δηλαδή ἦσαν μονοχίτωνες¹).

Τὸ ὡς ἄνω ὄνομα καμίσιον, πιστεύω ὅτι θὰ ἐπεβλήθη ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος διὰ τὸν χιτῶνα τοῦ καθ' ἡμέραν βίου τοῦ κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν, ἀφοῦ ἤδη ἀπὸ τῶν χρόνων τούτων φαίνεται ὅτι τὸ ὄνομα στιχάριον ἤρχισε πλέον νὰ ἐπικρατῇ παρ' αὐτοῖς πρὸς δῆλωσιν εἰδικῶς τοῦ λειτουργικοῦ χιτῶνος²), ἐνῶ ὁ λαὸς θὰ ἐξηκολούθει ἔτι νὰ καλῇ τὸν χιτῶνα τοῦτον μὲ τὸ ὄνομα στιχάριον.

Μετὰ τὴν οὕτω ὑπὸ τῶν μοναχῶν καὶ τοῦ κλήρου εἰσαγωγὴν τοῦ ὀνόματος καμίσιον διὰ τὸν καθ' ἡμέραν φερόμενον ὑπ' αὐτῶν χιτῶνα, κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὸν λειτουργικόν, τὸ στιχάριον, εἶτα μὲ τὴν ἀπόδοσιν τοῦ χρόνου τὸ φερόμενον παρ' αὐτῶν ἐσωτερικῶς χιτῶνιον θὰ ἐκλήθη ὑποκάμισον. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ὄνομα, ὡς θὰ γίνῃ λόγος καὶ κατωτέρω, ἤρχισε κατόπιν ἐκ τοῦ κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν νὰ διαδίδεται καὶ εἰς τὸν λαόν, ὑπάρχον ἐν χρήσει καὶ μέχρι τῆς σήμερον, πρὸς ἀντικατάστασιν τοῦ ὀνόματος στιχάριον, ἀφοῦ, ὡς ἐλέχθη, τὸ ὄνομα τοῦτο ἐχρησιμοποιεῖτο εἰδικῶς διὰ τὸν χιτῶνα κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν λειτουργίαν.

β') Καμίσιον.

Τὸ καμίσιον ἀπαντᾷ εἰς τὴν Δύσιν ἀπὸ τοῦ 4ου αἰῶνος ὡς ἐσωτερικὸς χιτῶν (*tunica subucula vestis interior*), κατεσκευασμένος ἐκ λινοῦ ὑφάσματος³). Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους φαίνεται ὅτι θὰ ἦτο τὸ ἔνδυμα τοῦτο διαδεδομένον καὶ εἰς τὸ Ἰλλυρικόν καὶ μάλιστα εἰς τὴν Πελοπόννησον μὲ γνωστὸν εἰς ἡμᾶς κέντρον ἐμπορίας του τὴν Κόρινθον. Οὕτως εἰς χριστιανικὴν ἐπιγραφὴν τοῦ τέλους τοῦ 4ου αἰῶνος ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἀναφέρεται τις «καμισογοραστής»⁴), ἦτοι ἀγοραστής χιτῶνων, ἐπομένως ἔμπορος, καμίσων ἢ καμισίων.

Ὁ Ν. Βέης (Bees), ἐπανεκδίδων τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην, θεωρεῖ οὐχὶ ὀρθῶς τὸ κάμισον ὡς ἐπανοφόριον (*Oberkleid*)⁵).

¹ Παλαδίον, Λαυσ. ἱστορ. *Migne*, 34, 1220 Α. Βίος ἁγ. Φιλαρέτου (ἐνθ' ἄν, σ. 131).

² Αναφέρεται ἐνταῦθα πτωχὸς ὅστις «μονοχίτων ὑπῆρχεν» κλπ.

³ Π. Κομνηνοῦ, *Στιχάριον*. Ἐκκλησ. Ἀλήθεια ΚΓ' (1903) σ. 529-530.

⁴ Βλ. *Du Cange*, *Gloss. med. et inf. latin.* II, ἐν λ. *camisa* (ὄπου καὶ μαρτυρίαι) *Mau*, *Camisia*, (*Pauly - Wissowa*, R. E., III, 1433). *Blümner*, R. P., σ. 208 σημ. 14.

⁵ *Corpus der griechisch-christlichen Inschriften von Hellas*. Band. I. Die griechisch-christlichen Inschriften des Peloponnes, herausgegeben von Nikos A. Bees (Βέης). Lieferung 1, Isthmos - Korinthos. Athen 1941, σ. 60-64, ἀρ. 31. Τὴν λέξιν ταύτην ὡς «καμισογοραστής» γνωρίζομεν καὶ ἐξ ἑτέρας βυζαντινῆς ἐπιγραφῆς, μὴ χρονολογημένης, ἀπὸ τοὺς Κάτω Κλεινοὺς Φλωρίνης. *Μιχ. Γκητάκου*, Ἀνέκδοτοι ἐπιγραφαὶ καὶ χαράγματα ἐκ βυζαντινῶν καὶ μεταβυζ. μνημείων τῆς Ἑλλάδος, Ἐν Ἀθῆναις 1957, σ. 82 ἀρ. 74.

⁶ *Corpus der griech.-christl. Inschriften*, ἐνθ' ἄν, σ. 63.

Περὶ τοῦ καμίσου ἢ καμισίου ὡς χιτῶνος μαρτυρεῖ ἐκ τοῦ τόπου τούτου, τῆς Κορίνθου, καὶ ὁ ἐπίσκοπος Ἐλενοπόλεως Παλλάδιος, γράψας περὶ τὸ 420, ἀνελθὼν ὁμως ἐκ πηγῆς πιθανὸν τῶν ἀρχῶν τοῦ 4^{ου} αἰῶνος. Λέγει οὗτος ὅτι εἰς τὴν Κόρινθον κατὰ τοὺς χρόνους τῶν διωγμῶν κατὰ τῶν Χριστιανῶν, παρθένος τις χριστιανή, λίαν εὐειδής, εἶχεν ἐγκλεισθῆ ὑπὸ τῶν εἰδωλολατρῶν πρὸς τιμωρίαν τῆς εἰς πορνεῖον καὶ ὅτι ἐσώθη ἐκεῖθεν ὑπὸ τινος μαγιστριανοῦ, ὅστις, εἰσελθὼν «εἰς τὸν ἀπόκρυφον οἶκον, λέγει αὐτῇ. Ἐνάστα, σῶσον σεαυτήν. Καὶ ἐκδύσας αὐτὴν τὰ ἱμάτια καὶ τῇ ἑαυτοῦ ἐσθῆτι μεταμφιάσας αὐτήν, τοῖς τε καμισίοις καὶ τῇ χλαμύδι καὶ τοῖς ἀνδρείοις πᾶσιν, λέγει αὐτῇ τῷ ἄκρω τῆς χλαμύδος περικαλυψαμένη, ἔξελθε»¹⁾.

Ἡ παρθένος ἐνταῦθα ἐνδύεται «τοῖς καμισίοις καὶ τῇ χλαμύδι», δηλαδὴ διὰ περισσοτέρων τοῦ ἐνὸς καμισίων καὶ μὲ τὴν χλαμύδα ἐξωτερικῶς. Τὰ καμίσια ταῦτα θὰ ἦσαν δύο· τὸ ἐσωτερικόν, ἀμέσως ἐπὶ τοῦ σώματος φορούμενον, καὶ τὸ ἐξωτερικόν²⁾.

Μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο, κάμισον ἢ καμισιον, θὰ ἐκαλεῖτο εἰς τὸ Ἰλλυρικόν κατὰ τὸν 4^{ον} αἰῶνα ὁ ἐσωτερικὸς χιτῶν, ὅστις εἰς τὴν Ἀνατολήν (Μ. Ἀσίαν, Συρίαν, Παλαιστίνην καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον) ἐφέρετο μὲ τὸ ὄνομα στιχάριον.

Τὸ ὄνομα τοῦτο, κάμισιον ἢ κάμισον, πιστεύω ὅτι παρελήφθη ἀργότερον ὑπὸ τῶν μοναχῶν τῆς Μ. Ἀσίας, Συρίας, Παλαιστίνης καὶ Αἰγύπτου διὰ τὸν ἐξωτερικὸν αὐτῶν χιτῶνα. Οὕτω ὁ Ἰωάννης Μόσχος λέγει περὶ τινος Θεοδοσίου, ἀββᾶ εἰς Παλαιστίνην, εἰς τὸν ὁποῖον μὴ ἔχοντα «ἱμάτιον ἐν τῷ χειμῶνι φορέσαι, ἠγόρασεν (= ὁ ἠγούμενος Ἀβράμιος) αὐτῷ καμισιον. Καὶ δὴ ὡς ἐφόρει αὐτῷ ἐν μιᾷ καὶ καθεύδει»³⁾. Ἐτερος μοναχὸς ἀναφέρεται ἐν Ρώμῃ, ὅτι ἔχων ἀδελφὸν κοσμικόν, «ἤτησεν αὐτὸν λέγων· καμισιον οὐκ ἔχω· ἀλλὰ ποιήσον ἀγάπην, ἀγόρασόν μοι»⁴⁾.

¹⁾ Παλλάδιος, Λαυσ. ἱστορία. *Migne*, 34, 1252.

²⁾ Κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἦτο ἐν χρήσει παρὰ τῷ κλήρῳ καὶ τοῖς μοναχοῖς εἰς Μ. Ἀσίαν, ἀναφέρεται δὲ καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὸ κάμασον. (Διαθήκη Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου. *Migne*, 37, 393 B. Εἰς τὸν Εὐάγγριον τὸν διάκονον «βούλομαι δοθῆναι κάμασον ἐν, στιχάριον ἐν, πάλλια β.» κ. ἄ. Βλ. μαρτυρίας ἐκ παπύρων εἰς *Fr. Preisigke*, *Wörterbuch der griech. Papyrusurkunden* ἐν λ. καμισιον καὶ κάμισον.

Τὸ ἔνδυμα τοῦτο θεωρεῖ ὁ Σοφοκλῆς εἰς τὸ Λεξικόν του τῆς ρωμαϊκῆς καὶ τῆς βυζαντινῆς περιόδου ὡς ἐξωτερικὸν ἔνδυμα, πιθανῶς τὸ αὐτὸ μὲ τὸ καμισιον, ὁ δὲ *Preisigke* ὡς ὑποκάμισον (βλ. *Fr. Preisigke*, ἔνθ' ἄν.). Πιστεύω ὅτι εἶναι ὀρθότερα ἢ γνώμη τοῦ Φαίδ. Κουκουλέ, ὑποστηρίζαντος ὅτι τὸ κάμασον ἦτο ἐπανωφόριον (B.B.P. 6, σ. 285-286.). Βλ. καὶ *Ioann. Meursti*, *Gloss. Graecobarbarum*, editio altera, 1614, ἐν λ. κάμασος. Καὶ ὁ *Orpenheim* ἐπίσης, κάμων λόγον (σ. 117) περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου Μόσχου (*Migne*, 87, 2987 BC) ἀναφερομένου μοναχικοῦ καμισίου, δέχεται τοῦτο ὡς εἶδος σάγου, χλαμύδος.

³⁾ *Migne*, 87, 2917 D.

⁴⁾ Ἐνθ, ἄν. στ. 3072 A.

Εἰς τὴν διήγησιν (7 αἰ.) τῶν θαυμάτων τοῦ Ἁγίου Ἀρτεμίου εἰς Κωνσταντινούπολιν λέγεται περὶ τῆς κλοπῆς τῶν ἐνδυμάτων τινὸς καὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν κλεπτῶν, ὅτε ὁ συληθεὶς «ἔλαβεν αὐτοῦ τὰ ἱμάτια ἅπαντα ἄνευ καμισίου καὶ βρακίου ἅτινα ὁ εἷς τῶν συλησάντων ἐφόρει καὶ παρέασεν αὐτὰ συμπαθήσας, ἵνα μὴ ὀλόγυμος μείνῃ¹⁾. Ἡ διατύπωσις τοῦ κειμένου ἐνταῦθα δὲν ἐπιτρέπει εἰς ἡμᾶς εἰκασίαν περὶ τοῦ ἐὰν πρόκειται ἐνταῦθα δι' ἐξωτερικὸν ἢ μὴ χιτῶνα²⁾.

Εἰς παρατιθέμενον κατωτέρω χωρίον ἐκ τοῦ Λειμωναρίου τοῦ Ἰωάννου Μόσχου ἀναφέρονται τὸ ὑποκάμισον καὶ τὸ καμίσιον φορούμενα ὑπὸ τινος κομμερκιαρίου τῆς Τύρου³⁾. Ἡ μαρτυρία αὕτη δεικνύει ὅτι εἰς τὴν Συρίαν, ἥδη κατὰ τὸν ἔβδομον αἰῶνα, τὸ καμίσιον διεστέλλετο ὡς ἐξωτερικὸς χιτῶν ἀπὸ τὸ ὑποκάμισον.

Περὶ τοῦ καμισίου ὡς ἐξωτερικοῦ χιτῶνος ἀναφέρουν ἔτι καὶ μεταγενέστεραι πηγαί. Οὕτω ἐπὶ παραδ. ὁ Ἀρέθας, μητροπολίτης Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας (ἀρχ. 10 αἰ.), εἰς σχόλιόν του εἰς τὸν Κλήμεντα Ἀλεξανδρείας (Παιδαγωγὸς II, 10, 114, 1 (I, σ. 225, 26 Stähli.) λέγει «ἀπὸ τραχήλου γὰρ μέχρι ποδῶν αἱ παλαιαὶ γυναῖκες τὴν πορφύραν τοῖς ἐμπροσθίοις μέρεσι τῶν ἱματίων ἐνύφαινον ἅτε ταινίαν (ὃ νῦν ἐστὶν ἰδεῖν ἐπὶ τῶν λεγομένων καμισίων τῶν κουβικουλαρίων), ὥστε ὁ τὴν πορφύραν σπεύδων ἰδεῖν τοῦ γυναικείου ἱματίου, ἐπὶ τὸ πρόσωπον τῆς φορούσης τὰς ὄψεις ἀπήρειδεν⁴⁾· καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (Περὶ βασιλ. τάξ. I, σ. 81, στ. 12. Βόννης) «οἱ δὲ σπαθαροκουβικουλάριοι ἀπὸ καμισίου φοροῦντες τὰ σπαθία», ἦτοι ἐκ τοῦ καμισίου. Τέλος καὶ ὁ Συμεὼν Θεσσαλονίκης (15 αἰ.) ἐν τῷ ἔργῳ του περὶ τῶν ἱερῶν χειροτονιῶν ἀναφέρει ὅτι «ἴδιον δὲ τῆς τάξεως αὐτοῦ ὁ ἀναγνώστης κέκτηται ἔνδυμα, τὸ καλούμενον καμίσιον· ὅπερ ἢ κατὰ τὸν τύπον φαινολίου ἐστὶ μικροῦ ἢ στιχάριον ἐκ λίνου τὴν ἀπαρχὴν τῆς ἱερωσύνης δηλοῦν διὸ καὶ μικρὸν ἐστὶ... »⁵⁾.

Ὁ Du Cange εἰς τὸ ἐλληνικὸν γλωσσάριόν του εἰς τὴν λ. *κάμισον* δέχεται

¹⁾ Ἀ. Παπαδοπούλου-Κεραμέως, *Varia graeca sacra*. Πετροῦπολις 1909, σ. 23, στ. 23 κ.έ

²⁾ Ἡ λέξις *καμίσι*, σωθεῖσα μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὸν ἐλληνισμὸν ἐκ Πόντου τῆς Μ. Ἀσίας, χρησιμοποιεῖται ὡς ὄνομα ὑποκαμισίου, φθάνοντος μέχρι τῶν μηρῶν. (Ἀρχεῖον Πόντου, τόμ. 6 (1934) σ. 173· τόμ. 13 (1948) σ. 166· τόμ. 15 (1950) σ. 225).

³⁾ Βλ. κατωτ., σ. 15.

⁴⁾ Σωκρ. Β. Κουγέα, Αἱ ἐν τοῖς σχολίοις τοῦ Ἀρέθα λαογραφικαὶ εἰδήσεις. Λαογρ. 4 (1912-13), σ. 253.

⁵⁾ *Migne*, 155, 396 B. Τὸ καμίσιον ὡς στιχάριον, χιτῶνα, εἰς εἰκόνα ἐκ τοῦ 16ου αἰῶνος βλέπε εἰς Ἀν. Ὁρλάδου, Ἡ ἐπὶ τῆς Πίνδου I. Μονὴ Κορώνης. Ἐπετ. Ἐταιρ. Βυζ. Σπουδ. 15 (1939), σ. 409.

ὡσαύτως τὸ *καμίσιον* ὡς ἐξωτερικὸν χιτῶνα, βραχὺν μέχρι τῶν γονάτων διήκοντα, ὑπ' αὐτὸν δὲ ὡς ἐσωτερικὸν χιτῶνα, ἐσωφόριον, τὸ *ὑποκάμισον*, φθάνον μέχρι τῶν ποδῶν κάτω ἢ καὶ τῶν σφυρῶν.

Τοῦ ὑποκαμίσου τούτου, δηλαδὴ τοῦ ὑπὸ τὸ κάμισον ἢ τὸ καμίσιον χιτῶνος¹⁾, γνωρίζω μαρτυρίας ἀπὸ τοῦ 7ου αἰῶνος καὶ κατόπιν ἐκ πηγῶν ἀγιολογικῶν. Οὕτως ὁ Ἰωάννης Μόσχος († 620) ἀναφέρει περὶ τοῦ κομμερκιαρίου τῆς πόλεως Τύρου, ὅστις λέγει ὅτι ἔνεκα κατηγοριῶν κατ' αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα διὰ καταχρήσεις του ὁ βασιλεὺς πέμπει «καὶ διαρπάζει τὴν οἰκίαν μου καὶ ἀπὸ ὑποκαμίσου²⁾ (= ἄνευ ὑποκαμίσου) ἀνασπᾶ με ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ δίδωσί με εἰς δεσμοτήριον καὶ ποιῶ ἱκανὸν χρόνον μετὰ τοῦ παλαιοῦ καμίσιου³⁾»).

Εἰς τὸν βίον τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος (7 αἰ.) λέγεται ὅτι «ἐὰν σκοπῇ τοῦ δοῦναι τοῖς πτωχοῖς, δύναται τις καλοθελῶς ἀποδῦσαι τοὺς πλουσίους καὶ αὐτὸ τὸ *ὑποκάμισον* αὐτῶν, οὐχ ἁμαρτάνει καὶ μάλιστα, ἐὰν εἰσὶν ἄσπλαγγοί τινες καὶ σκνιφοί⁴⁾.

Ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας τῆς λέξεως ὑποκάμισον γίνεται μνεῖα τὸ πρῶτον, ὅσον γνωρίζω, εἰς τὸν βίον τοῦ ὁσίου Φιλαρέτου (8 αἰ.) ἐξ Ἀμνίας τῆς Παφλαγονίας. Ὁ φιλόσοφος οὗτος ἀνήρ, συναντήσας ἡμέραν τινὰ πτωχόν, ἀπεδύθη ὃν ἐφόρει χιτῶνα καὶ τὸν ἔδωκεν εἰς τὸν πτωχόν. Ὅτε μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψεν οὗτος εἰς τὸν οἶκόν του καὶ εἶδεν αὐτὸν ἢ σύζυγός του «ἀπὸ ὑποκαμίσου⁵⁾ (= ἄνευ ὑποκαμίσου) ὄντα αὐτόν, εἶπεν πρὸς αὐτόν. Κύριέ μου, ποῦ ἔστιν ὁ χιτῶν σου, μὴ καὶ τοῦτον πτωχοῖς δέδωκας; ... μὴ φέρουσα θεωρεῖν τὸν ἄνδρα γυμνόν, ἐκβαλοῦσα τὸ ἴδιον στιχάριον, συνέκοψεν ἀνδρῶν καὶ δέδωκε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς⁶⁾»).

Εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ἔχομεν παράλληλον χρῆσιν καὶ τῶν δύο ὀνομάτων τοῦ ἐσωτερικοῦ χιτῶνος, ἢτοι τοῦ στιχαρίου καὶ τοῦ ὑποκαμίσου. Ἡ χρῆσις αὕτη ἐμφαίνει ὅτι κατὰ τὸν ὄγδοον αἰῶνα δὲν θὰ εἶχεν ἀκόμη εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν ἐπικρατήσει τελείως τὸ ὄνομα ὑποκάμισον. Ἀπὸ τῶν χρόνων ὅμως τούτων καὶ κατόπιν

¹⁾ Ἡ λέξις σύνθετος ἐκ τῆς προθ. ὑπὸ + καμίσιον ἢ κάμισον· βλ. Ἄδ. Κοραῆν εἰς Ἄτακτα 1, σ. 53.

²⁾ Περὶ τῆς χρήσεως τῆς προθέσεως ἀπὸ μὲ τὴν ἔννοιαν τῆς στερήσεως, βλ. Κωνστ. Ἰ. Ἀμάντου, Ἡ πρόθεσις ἀπὸ ἐν τῇ Νέᾳ Ἑλληνικῇ. Λεξικογρ. Ἀρχεῖον 5 (1920), σ. 136-137.

³⁾ *Migne*, 87, 3064 A.

⁴⁾ *Λεοντίου*, ἐπισκόπου Νεαπόλεως Κύπρου, Βίος τοῦ ἐν ἀγίοις Πατριάρχου καὶ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος (ἔκδ. H. Gelzer, σ. 40, 8).

⁵⁾ Βλ. ἀνωτ., σημ. 2.

⁶⁾ Βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἀγίου Φιλαρέτου τοῦ ἐλεήμονος (ἔκδ. M. H. Fourmy et M. Leroy). *Byzantion* 9 (1934), σ. 135, στ. 14-23.

γενικεύεται ἡ χρῆσις τοῦ ὀνόματος τούτου εἰς τὸν βυζαντινὸν κόσμον¹⁾, εἰς τὴν ἐπίδοσιν δὲ ταύτην θὰ συνετέλεσεν, ὡς ἐλέχθη ἄνωτέρω, ἡ καθιέρωσις τῆς λέξεως *σιχαρίον* πρὸς δῆλωσιν τοῦ λειτουργικοῦ χιτῶνος.

Β) ΚΟΛΟΒΙΟΝ - ΛΕΒΙΤΩΝ

Ἡ λέξις *κολόβιον* ἀπαντᾷ ὡς ὄνομα ἐνδύματος διαδεδομένη ἀπὸ τοῦ 3^{ου} αἰῶ-
νος πρῶτον εἰς κείμενα ἐκ παπύρων ἔνθα ἀναφέρονται «κολόβια λευκά, ἰδιόχρωμα,
τριβακά· κολόβιον ὀστρίνον, κολόβιν δίσσημον· κολόβιν τριβακόν· κολόβιον λινούν
γυναικίον ψευδοπορφυρον»²⁾ κ. ἄ.

Εἰς τὸ ἀγορανομικὸν Διάταγμα τοῦ Διοκλητιανοῦ τοῦ ἔτους 301 ἐπεξη-
γεῖται ὅτι τὸ ἔνδυμα τοῦτο ἦτο ἡ δαλματικὴ διὰ τοὺς ἄνδρας· «*δαλματικῶν ἄν-
δρῶν ἦτοι κολοβίων*»· «*δελματικῶν ἀνδρείων ἦτοι κολοβίων*» (κεφ. XXVI, 39, 49,
59, 72)³⁾. Εἰς τὸν βίον ἔτι τοῦ ἐπισκόπου Ρώμης Σιλβέστρου (4 αἰ.) λέγεται ὅτι,
ἐνῶ εἶχε μόλις ἀνέλθει εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον ὁ Σίλβεστρος μετὰ τὸν θάνα-
τον τοῦ Πάπα Μιλτιάδου, ὁ Εὐφρόσυνος, ἐπίσκοπος Παμφυλίας, ἐλθὼν τότε εἰς
Ρώμην, ὅτε «τὰ μυστήρια τοῦ δεσπότου ἐπετέλει, λέγω δὴ τὴν ἀναίμακτον θυσίαν,
κολόβιον ἔν εἶχεν, ὅπερ τοῦ μεγάλου ἀποστόλου καὶ ἀδελφοῦ τοῦ Κυρίου Ἰακώβου
ἔλεγεν εἶναι. Τοῦτο ἐνδιδυσκόμενος τὴν ἀγίαν, καθὼς προσέφη, προσφορὰν ἐξεπλή-
ρου· χρῆναι λέγων τὸν ἱερωμένον καὶ μέλλοντα θυσίαν τῷ θεῷ τοιαύτην προσκο-
μίζειν, μὴ μόνον τὴν ψυχὴν σὺν τῷ σώματι καθαρὰν ἔχειν· ἀλλὰ γε καὶ τὴν ἐσθῆτα
λευκὴν περιβεβλησθαι Ἐντεῦθεν οἱ ἱερεῖς τῶν Ρωμαίων μέχρι τοῖς δεῦρο τοῖς
κολοβίοις κέχρηται· ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ τῶν βραχιόνων γυμνὸν ἐψέγετο, δαλματικά
μανικεῖλια μᾶλλον συνέβη αὐτὰ ὀνομασθῆναι, εἶπερ κολόβια»⁴⁾. Ὁ συγγραφεὺς
τοῦ βίου τούτου συνδέει ὁμοίως τὸ κολόβιον πρὸς τὴν δαλματικὴν, ὁμιλεῖ δὲ περὶ
αὐτοῦ ὡς λειτουργικοῦ ἀμφίου, τοῦ ὁποίου τὴν εἰσαγωγὴν εἰς τὸν ρωμαϊκὸν κλη-
ρον ἀνάγει εἰς τὸν ἐκ τῆς Παμφυλίας τῆς Μ. Ἀσίας ἐπίσκοπον Εὐφρόσυνον.

Ὡς εἶδος δαλματικῆς χαρακτηρίζει τὸ *κολόβιον*, τὸ ὁποῖον ἀπαντᾷ καὶ ὑπὸ
τὸν τύπον *κολοβίων*, ὁ Ἐπιφάνιος (δεύτερον ἡμῶν τοῦ τετάρτου αἰῶνος) εἰς τὸ

¹⁾ Βλ. μαρτυρίας παρὰ Φαίδ. Κουκουλέ, Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου τὰ λαογραφικά, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1950, σ. 104-106.

²⁾ Βλ. *Bern P. Grenfell and Arth. S. Hunt, The Oxyrhynchus Papyri. Part I, 1898, ἀρ. 109, στ. 3-5. VII, 1910, ἀρ. 1021 στ. 6, 16· ἀρ. 1051 στ. 4-5, 8-9, 14-15.*

³⁾ *Mommsen - Blümner, Ed. Diocl., σ. 40-41.*

⁴⁾ Βίος τοῦ μακαρίου Σιλβέστρου ἐπισκόπου Ρώμης τῆς μεγάλης (ἔκδ. ὑπὸ Fr. Com-
befis, Parisiis, 1659, σ. 265-66).

κατὰ πασῶν τῶν αἰρέσεων ἔργον του· «καὶ δαλματικὰς εἶ¹ οὖν κολοβίωνας ἐκ πλατυσήμων διὰ πορφύρας ἄλουργοῦφεῖς κατεσκευασμένας²»³).

Ἡ δαλματικὴ (δελματικὴ καὶ δελματικὴν), ἐμφανισθεῖσα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀντωνίνων⁴), ἦτο εἶδος χιτῶνος διὰ τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας. Αὕτη ἐφέρετο ἀντὶ τοῦ ἱματίου ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ χιτῶνος καὶ διεκρίνετο ἀπ' αὐτοῦ ἐκ τοῦ ὅτι ἦτο πάντοτε ποδήρης μὲ τὰς χειρίδας αὐτῆς πλατυτέρας καὶ βραχυτέρας, τὴν πολυτιμότεραν διακόσμησιν, πρὸς δὲ ὅτι δὲν συνεκρατεῖτο μὲ ζώνην⁵).

Εἶδος τῆς δαλματικῆς ταύτης ἦτο τὸ κολόβιον, κατασκευαζόμενον ἐκ λινοῦ ὑφάσματος⁶).

Τὸ κολόβιον τοῦτο ἦτο κατὰ τὸν 3^{ον} αἰῶνα καὶ ἀρχομένου τοῦ 4^{ου} εὐρέως διαδεδομένον εἰς τὴν Ἀνατολὴν (Αἴγυπτον, Συρίαν καὶ Μικρὰν Ἀσίαν), ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῆς μνείας αὐτοῦ εἰς κείμενα ἐκ παπύρων τῆς περιόδου ταύτης⁷) καὶ μάλιστα εἰς τὸ ὡς ἀνωτέρω Διάταγμα τοῦ Διοκλητιανοῦ⁸). Τὸ ἔνδυμα τοῦτο κατεσκευάζετο ἐκ λίνου⁹), μετὰξῆς⁹) καὶ ἐρίου⁹), βραδύτερον δὲ παρὰ τοῖς μοναχοῖς καὶ ἔξ

¹) Ἐπιφανίου, Ἀγκυρωτός καὶ Πανάριον (ἐκδ. K. Holl, τόμ. I, 1915, σ. 209, στ. 15-16).

²) Βλ. *Mommsen-Blümner*, Ed. Diocl., σ. 149. *Blümner*, R. P., σ. 208. *Joseph Wilpert*, *Die christliche Gewandung in den ersten Jahrhunderten*. Köln 1898, σ. 20-21. *Σωτηρίου*, σ. 242. Ἀποστολάκι, σ. 53. *Oppenheim*, σ. 102.

³) *H. Leclercq*, *Dalmatique*. (*Cabrol-Leclercq*, *Dictionn. d'Arch. Chrét. et de Liturgie*, τόμ. 4, 1920, στ. 118). *Σωτηρίου*, Ἐνθ' ἄν.

⁴) *Mau*, *Colobium ἐν Pauly-Wissowa*, R. E. IV, 483. *Blümner*, R. P., σ. 208. *Σωτηρίου*, σελ. 242, 361. Ἀποστολάκι, σ. 53.

⁵) Βλ. παρὰ *Ernst Kornemann* und *Paul M. Meyer*, *Griechische Papyri im Museum des Oberhessischen Geschichtsvereins zu Giessen*. Bd. I, Heft III, Leipzig u. Berlin 1910-1912, σ. 105.

⁶) *Mommsen-Blümner*, Ed. Diocl. XXVI, 34-74 (σ. 40-41 καὶ 169 ἔξ.). Πρβλ. καὶ *H. Leclercq*, Ἐνθ' ἄν., στ. 111. *Oppenheim*, σ. 60.

⁷) *B. P. Grenfell* and *A. S. Hunt*, Ἐνθ' ἄν., ἀρ. 1051, στ. 8-9. *Mommsen-Blümner*, Ἐνθ' ἄν., σ. 40-41 καὶ σ. 170. Βίος ἁγ. Παχουμίου (4 αἰ.). AS Martii (Παράρτ., σ. 37^ο C, 41^ο A). Μαρτύριον ἁγ. Πέτρου ἐπισκ. Ἀλεξανδρείας (†311). *J. Viteau*, *Passions des Saints Écaterine et Pierre d'Alexandrie, Barbara et Anysia*, Paris 1897, σ. 71. Παλλαδίου ἐπισκ. Ἐλενοπόλεως, Λαυσαϊκὴ ἱστορία, *Migne*, 34, 1099 D «λεβιτῶνας λινοῦς». Βλ. καὶ *Blümner*, R. P., σ. 208. *Σωτηρίου*, σ. 242.

⁸) *Mommsen-Blümner*, Ed. Diocl., XIX, 14 d (σ. 35). XXII, 12.

⁹) *Mommsen-Blümner*, Ed. Diocl. XIX, 8 (σ. 35) δελματικομαφέρτιον ἔξ ἐρίων. *Συνμεθνος τοῦ μεταφραστοῦ*, Βίος ὁσ. Ἰωαννικίου, *Migne*, 116, 45B. Μαρτύριον ἁγ. Ἡσυχίου. *H. Delahaye*, *Synax. Eccl. Constantinopolitanae*, σ. 505 στ. 10 ἔξ., σ. 671 στ. 52 «ἐνδυθηναὶ δὲ κολόβιον ἔξ ἐρίου». Βλ. καὶ *Σωτηρίου*, σ. 242.

εὐτελεστέρων ὑφαντικῶν ὑλῶν, ἤτοι ἐκ σειρᾶς¹⁾, σιβίνου²⁾ καὶ τέλος ἐκ δερμάτων³⁾.

Τὸ λινοῦν *κολόβιον*, εἰς εὐρείαν χρῆσιν, ὡς ἐλέχθη, κατὰ τὸν 4^{ον} αἰῶνα εἰς τὴν Ἀνατολίην, ἀπετέλει φόρεμα οὐ μόνον κοσμικόν, ἀλλὰ καὶ τοῦ κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν μὲ διαφορὰς τινας.

Οἱ μοναχοὶ τῆς Αἰγύπτου ἐφόρουσαν τὸ κολόβιον τοῦτο ὑπὸ τὰ ὀνόματα *λεβίτων*, *λεβιτῶν* καὶ *λεβιτωνάριον*. Οὕτως εἰς τὸν εἰς ἔρημον τῆς Θηβαΐδος διαμένοντα ἀββᾶν Ἀπολλῶ, «τὸ ἔνδυμα ἦν αὐτῷ ὁ *λεβιτών*, ὅπερ τινὲς *κολόβιον* προσαγορεύουσι»⁴⁾. Μὲ τὰ ὀνόματα ταῦτα ἀναφέρεται τὸ ἔνδυμα τοῦτο διὰ τοὺς μοναχοὺς τῆς Αἰγύπτου⁵⁾ καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγ. Παχυμίου καὶ εἰς τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ⁶⁾, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ Παλλαδίου ἐπισκόπου Ἐλενοπόλεως.

Εἰς τὸν μοναχικὸν κόσμον τῆς Παλαιστίνης ἐχρησιμοποιεῖτο τοῦτο μὲ τὸ κοινὸν ὄνομα *κολόβιον*. Οὕτως λέγεται εἰς τοὺς βίους τῶν ὁσίων Εὐθυμίου καὶ Γερασίμου, ἀκμασάντων τὸν 5^{ον} αἰῶνα καὶ ἀσκησάντων τὸν κατὰ Χριστὸν βίον τῶν εἰς τὴν ἔρημον τοῦ Ἰορδάνου, ὅτι εἰς κοινόβιον ἐνταῦθα ὠρίζετο «μηδὲν τῆς ὕλης

1) Ἰωάννου Μόσχου, Λειμών. *Migne*, 87, 2949 c. Ἐν Φασιλαΐδι «μοναχὸς τις πάνυ ἀσκητικῆς φορῶν ἀπὸ σειρᾶς κολόβιον».

2) Ἐνθ' ἀν., στ. 2985 Α «γέροντα φοροῦντα ἀπὸ σιβίνου κολόβιον».

3) Ἐνθ' ἀν., στ. 2985 C «ἐφόρουσαν δὲ κολόβια ἐκ δερμάτων βουβάλων».

4) Παλλαδίου, Λαυσαϊκὴ ἱστορία. *Migne* 34, 1138A. Πρβλ. καὶ παρὰ Φ. Κουκουλέ, Β.Β.Π., τόμ. 6, σ. 288.

5) AS Maii, τόμ. 3 (παράρτ. σ. 24*Α «καὶ τῷ ἐνδύματι δὲ ἦσαν λίαν πτωχοί, ὥστε μὴ ταχέως ἄλλον λευίτωνά φορέσαι ἕως πλύνωσιν ὃν ἐφόρουσαν» σ. 37* C «καὶ τὸ λευίτωνάριον αὐτοῦ εἰς κελλίον ἦν» σ. 41* Α «καὶ αὐταὶ αἱ μοναὶ ἦσαν ἐπαρκοῦσαι εἰς ἱμάτια ἔρεα καὶ στρώματα καὶ τὰ ἄλλα ὑφαίνουσαι καὶ ὠμόλινα νήθειν εἰς τοὺς λευίτωνας» σ. 43* Α «τριχίνον ἱμάτιον ἔσωθεν τοῦ λευίτωνος αὐτοῦ φορῶν κατὰ τὴν νύκτα» σ. 51* Β «ἕνα δὲ λευίτωνά ἔσχεν ὃν ἐφόρει ὅτ' ἂν ἐμελλεν μεταλαμβάνειν τῶν θείων καὶ ἀχράντων μυστηρίων τοῦ Χριστοῦ» σ. 54* XXIX, «μηδεὶς ἑαυτῷ κτήσεται μηδὲν... παρεκτός τοῦ ἐνδύματος, ἅπερ εἰσὶν δύο λευίτωνάρια...».

6) Παλλαδίου, Λαυσαϊκὴ ἱστορία. *Migne* 34, 1099 D Οἱ μοναχοὶ ἐν Θηβαΐδι «φορεῖτωσαν δὲ ἐν ταῖς νυξὶ λεβιτῶνας λινοὺς ἐξωσμένους». Βλ. καὶ ἄλλας μαρτυρίας εἰς *Migne* 65, 432c. 449c. Πολὺ μεταγενεστέρως εἰς τὸν ὑπὸ τοῦ Συμεῶνος τοῦ Μεταφραστοῦ συγγραφέντα βίον τοῦ ὁσίου Ἰωαννικίου (†846), ἀσκήσαντος τὸν βίον εἰς τὸν Βιθυνικὸν Ὀλυμπον, ἀναφέρεται τὸ λεβιτωνάριον ὡς μοναχικὸν ἔνδυμα κοινῆς τότε χρήσεως «χιτῶνα (λεβιτωνάριον αὐτὸν οἶδεν ἢ ἐγγχώριος γλωττα καλεῖν, ἐκ τριχῶν δὲ αὐτῷ ἢ σύνθεσις)...» (*Migne*, 116, 45 Α-Β). Εἶναι πιθανὸν τὸ ἐνταῦθα ὄνομα λεβιτωνάριον νὰ εἰσῆχθη καὶ διεδῶθη εἰς τὴν μοναστικὴν περιοχὴν ταύτην ἐκ τοῦ γνωστοῦ ἀσκητικοῦ ἔργου «Λαυσαϊκὴ ἱστορία» τοῦ μικρασιάτου Παλλαδίου, ὅστις διετέλεσεν ἐπίσκοπος Ἐλενοπόλεως τῆς Βιθυνίας.

τοῦ κόσμου ἔχειν τινὰ εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ πλὴν τούτων τῶν ἀναγκαίων, ἐνὸς κολόβιον καὶ παλλίου καὶ κουκουλίου»¹⁾).

Τὸ κολόβιον ἐχρησιμοποιεῖτο ἀντιστοίχως καὶ ὑπὸ τοῦ κλήρου²⁾, ἀκόμη καὶ ὡς λειτουργικὸν ἔνδυμα. Οὕτω πλὴν τῆς παρατεθείσης ἀνωτέρω μαρτυρίας περὶ τοῦ Εὐφροσύνου ἐπισκόπου ἐκ Παμφυλίας, ὅστις ἔφερε κολόβιον κατὰ τὰς ἱεροουργίας³⁾, ἀναφέρεται ὅτι καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁ ἐπίσκοπος Πέτρος († 311) «σχῆμα ἐφόρει ἱεροπρεπὲς πάντοτε λευκὰ ἱμάτια· *σιχάριον καὶ κολόβιον καὶ μαφόριον*»⁴⁾. πρὸς δὲ ὅτι καὶ ὁ Ἄρειος ἐνταῦθα «ἡμιφόριον γάρ... καὶ κολοβίωνα ἐνδιδυσκόμενος γλυκὺς ἦν τῇ προσηγορίᾳ»⁵⁾.

Τὸ κολόβιον οὕτω, κοσμικὸν κατ' ἀρχὴς ἔνδυμα, ἐφέρετο διαφέρον μόνον κατὰ τὸ χρῶμα⁶⁾, καὶ ὑπὸ τοῦ κλήρου καὶ τῶν μοναχῶν, συνεχίσθη δὲ ἡ χρῆσις του μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο καὶ μὲ διαφόρους μετασχηματισμοὺς εἰς τὴν μορφὴν του κατὰ τὴν μέσην καὶ τὴν ὑστέραν βυζαντινὴν περίοδον⁷⁾ καὶ κατόπιν μέχρι τῶν σημερινῶν χρόνων⁸⁾. Περὶ τῆς ἐξελιξέως του ὅμως κατὰ τοὺς μετὰ τὸν 8ον αἰῶνα χρόνους δὲν θὰ γίνῃ ἐνταῦθα λόγος.

Περὶ τῆς ἀρχικῆς μορφῆς τοῦ κολοβίου εἵπομεν ἤδη ὅτι ἦτο τοῦτο δαλματικὴ λινῆ, ἡ ὁποία ἤδη ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων ἐφορεῖτο καὶ ὑπὸ τῶν δύο φύλων. Οὕτω μαρτυρεῖται ἀπὸ τοῦ 3ου αἰῶνος καὶ κολόβιον γυναικεῖον «κολόβιν γυναικεῖον ψευδοπόρφυρον»⁹⁾ καὶ μεταγενεστέρως, τὸν 5ον αἰ., ἀναφέρεται ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν ἐμπρησμοῦ συμβάντος εἰς μονὴν τινα ἐν Κωνσταντινουπόλει, εἶδεν ὁ προστρέξας ἔπαρχος ὡς ἐν ὄραματι «μετὰ τοῦ προφήτου Ζαχαρίου γυναικὴν τινα [= τὴν ὁσίαν Δομνικήν] παραστᾶσαν, φοροῦσαν κολόβιον, κατέναντι τοῦ εὐκτηρίου οἴκου», ἣτις ἀπεσόβει τὴν ὀρμὴν τοῦ πυρός¹⁰⁾.

¹⁾ Βίος καὶ ἄσκησις τοῦ ἁγ. Γερασίμου. (Ἄ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, Ἐναλ. Ἱεροσολ. Σταχυολ., τόμ. 4, ἐν Πετροουπόλει 1897, σ. 178, στ. 1-2). Βίος ὁσίου Εὐθυμίου (ἔκδ. Αὐγουστίνου μοναχοῦ). Νέα Σιών, τόμ. 12 (1912), σ. 565.

²⁾ Πρβλ. Σωτηρίου, σ. 361-62.

³⁾ Βίος Σιλβέστρου ἐπισκόπου Ρώμης (ἔκδ. ὑπὸ Fr. Combefis, Paris, 1659, σ. 265-66). Βλ. τὸ χωρίον ἀνωτ., σ. 16.

⁴⁾ J. Viteau, Ἐνθ' ἀν., σ. 81.

⁵⁾ Ἐπιφανίου, Πανάριον (ἔκδ. Karl Holl., τόμ. III, Leipzig 1933, σ. 154, στ. 15-16).

⁶⁾ Βλ. Φ. Κουκουλέν ἐν Λαογρ. 8 (1921-25), 252 ἔξ.

⁷⁾ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, Περὶ τῆς βασιλ. τάξ. 87(78) (ἔκδ. Alb. Vogt, II σ. 175, στ. 9 ἔξ.). Vita sancti Eliae, auctoredi scipulo monacho. AS Sept. 3, σ. 881 (§ 82). Βλ. ἔτι Σωτηρίου, σ. 361-62.

⁸⁾ Βλ. Φ. Κουκουλέν ἐν Λαογρ. 8 (1921-25), 255.

⁹⁾ B. Grenfell and A. Hunt, Ἐνθ' ἀν., ἀρ. 1051, στ. 14-15.

¹⁰⁾ Βίος ὁσ. Δομνικής. (Θεοφ. Ἰωάννου, Μνημεῖα ἀγιολογικά. Βενετία 1884, σ. 282 (§ 18).

Τὸ ἔνδυμα τοῦτο ἐφορεῖτο ἐπὶ τοῦ ὡς ὑποκαμίσου φερομένου χιτῶνος, τοῦ στιχαρίου¹⁾, ἦτο δὲ ὅμοιον πρὸς τοῦτο ἀλλὰ πλατύτερον καὶ μὲ βραχυτέρας τοῦ στιχαρίου χειρίδας ἢ καὶ ἄνευ αὐτῶν²⁾. Περὶ τῶν κοντῶν χειρίδων τοῦ κολοβίου ἐμφαίνεται καὶ σχόλιον τοῦ Σερβίου εἰς τὴν Βιργιλίου Αἰνειάδα IX, 613, μαρτυρεῖ δὲ συγκεκριμένως καὶ ὁ Ἰωάννης Κασσιανὸς (De coenob. Instit. I, 5) λέγων περὶ τῶν κολοβίων τῶν μοναχῶν τῆς Αἰγύπτου «colobiis quoque lineis induti, quae vix cubitorum ima pertingunt, nudas de reliquo circumferunt manus»³⁾.

Ἄνευ χειρίδων ἦσαν τὰ κολόβια (λεβιτωνάρια) τῶν μοναχῶν, ὡς μαρτυροῦν ὁ Δωρόθεος, ἡγούμενος μονῆς εἰς Παλαιστίνην (6. αἰ.), καὶ ὁ Ἰσίδωρος (560 - 636) ἐκ Καρθαγένης, ἐπίσκοπος γενόμενος τῆς ἐν Ἰσπανίᾳ Σεβίλλης.

Ὁ πρῶτος τούτων εἰς τὸ ἀσκητικὸν ἔργον του «Διδασκαλῆαι ψυχωφελεῖς διάφοροι» λέγει: «τὸ σχῆμα ὃ φοροῦμεν κολόβιον ἐστὶ μὴ ἔχον χειρίδια· καὶ ζώνη δερματίνη καὶ ἀνάλαβος καὶ κουκούλιον. Ταῦτα δὲ σύμβολά ἐστι... Διὰ τί φοροῦμεν κολόβιον μὴ ἔχον χειρίδια· τῶν ἄλλων ἐχόντων πάντων χειρίδια, ἡμεῖς διατιοῦκ ἔχομεν...»⁴⁾. Ὁ δεῦτερος ὁμιλῶν περὶ τοῦ λεβιτωναρίου παρὰ τοῖς μοναχοῖς ἐν Αἰγύπτῳ ἀναφέρει: «lebitonarium est colobium sine manicis, quali monachi Aegyptii utuntur»⁵⁾. Εἰς τὸ κολόβιον τοῦτο, τὸ λεβιτωνάριον, τῶν μοναχῶν τῆς Αἰγύπτου πιστεύω ὅτι ἀναφέρεται καὶ ἡ παλαιότερα (5. αἰ.) μαρτυρία τοῦ Σωζομένου (Ἐκκλ. Ἱστορ. III, 14) περὶ χιτῶνων τῶν μοναχῶν τούτων ἄνευ χειρίδων⁶⁾.

Ἐνῶ οὕτως αἱ πληροφορίαι κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ὡς πρὸς τὰς χειρίδας τοῦ ἐνδύματος τούτου εἶναι σαφεῖς, ἀντιθέτως αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὸ μῆκος του εἶναι γενικαί, χαρακτηρίζουσαι τοῦτο ὡς κατερχόμενον μέχρι τῶν ποδῶν ἢ μακρὸν. Εἰς τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγ. Πέτρου, ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας (†311), φέρεται οὗτος διηγούμενος ὅτι εἶδεν, ἐνῶ προσήγχετο πρὸ τοῦ μαρτυρίου του, «παῖδα εἰσελθόντα τὴν θύραν τοῦ κελλίου τούτου, ὡς ἐτῶν δώδεκα, οὗ τὸ πρόσωπον ἔλαμπεν ὡς πάντα τὸν οἶκον τοῦτον φωτίσαι. Ἦν δὲ φορῶν κολόβιον λινοῦν, ἀπὸ δὲ τοῦ τραχήλου καὶ τοῦ στήθους ἔμπροσθεν ἕως τῶν ποδῶν διαρραγὲν εἰς δύο καὶ ταῖς δυοὶ χερσὶν ἐπάνω τοῦ στήθους σφίγγων τὰ δύο τοῦ κολοβίου ρήγματα ἔσκεπεν αὐτοῦ τὴν γύμνασιν· ὡς δὲ εἶδον αὐτὸν θροηθεὶς αἰφνιδίως, τοῦ στόματός μου

¹⁾ H. Blümner, R. P., σ. 208.

²⁾ Βλ. Du Cange, Gloss. med. et inf. Latin. ἐν λ.

³⁾ Migne, P. L. 49, 68 - 69.

⁴⁾ Migne, 88, 1632 c.

⁵⁾ Migne, P. L. 82, 687 A - B. Πρβλ. καὶ παρὰ Oppenheim, σ. 95.

⁶⁾ «καὶ τοὺς μὲν χιτῶνας ἀχειριδωτοὺς ἐνδιδύσασθαι». Migne, 67, 1069 c.

ἀνοιχθέντος, εἶπον· Κύριε, τίς σου περιέσχισεν τὸν χιτῶνα; »¹⁾). Τὸ κολόβιον ὀρίζεται ἐνταῦθα ὅτι διῆκε μέχρι τῶν ποδῶν ἦτο ὅμως ποδηρῆς; Ὁ Ἰσίδωρος, ἐπίσκοπος Σεβίλλης, ἀναφέρει «*colobium dictum, quia longum est et sine manicis*»²⁾).

Ὁ Oppenheim (σελ. 95, 97-98) δέχεται ὅτι τὸ κολόβιον τοῦτο ἔφθανε μέχρι τῶν γονάτων καὶ ἐκάλυπτεν αὐτά. Ὁ χαρακτηρισμὸς ὅμως τούτου ὑπὸ τοῦ Ἰσιδώρου ὡς μακροῦ καὶ ἡ ἀνωτέρω πληροφορία ἐκ τοῦ μαρτυρίου τοῦ Ἀλεξανδρείας Πέτρου ὅτι τὸ κολόβιον διῆκε μέχρι τῶν ποδῶν—δεδομένου μάλιστα ὅτι ἦτο εἶδος δαλματικῆς—ἀποτελοῦν στοιχεῖα πείθοντα ὅτι τὸ κολόβιον (λεβίτων) ἦτο ὡς ἡ δαλματική, ἔνδυμα ποδηρῆς.

Γ') ΕΠΕΝΔΥΤΑΙ

α) Ἰμάτιον-πάλλιον.

Τὸ ἰμάτιον, φερόμενον κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ἐξωτερικῶς ἐπὶ τοῦ χιτῶνος, παρελήφθη καὶ ὑπὸ τῶν Ρωμαίων εἰς ἀντικατάστασιν τῆς τηβέννου (*toga*) καλούμενον παρ' αὐτοῖς *pallium*³⁾).

Τὸ ἔνδυμα τοῦτο, ὡς ἰμάτιον ἢ *pallium*, ἀπετελεῖτο ἐκ πλατέος, ἐπιμήκους καὶ ὀρθογωνίου ὑφάσματος, μαλλίνου κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ λινοῦ τὸ θέρος, μετὰ ἢ ἄνευ διάκοσμήσεων. Τούτου τὸ ἐν ἄκρον ἐκρατεῖτο ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου, τὸ δὲ ὑπόλοιπον μέρος, ριπτόμενον ὀπίσω, ἀνυψοῦτο καὶ συνεκρατεῖτο διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ὤμου⁴⁾).

Κατὰ τὴν ἀπασχολοῦσαν ἡμᾶς πρώτην βυζαντινὴν περίοδον τὸ ἰμάτιον καὶ ὑπὸ τὸν νέον τοῦ ὄνομα *πάλλιον* ἢ *παλλίον* (*pallium*) ἐξηκολούθει ὑπάρχον, ἐπέχον ἀπὸ τοῦ τετάρτου αἰῶνος θέσιν ἐπενδύτου⁵⁾. δὲν γνωρίζομεν ὅμως, ἐὰν τοῦτο ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν μορφήν τοῦ ἰματίου ἢ εἶχεν ὑποστῆ διὰ τοῦ χρόνου τροποποιήσεις.

Ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον τοῦ σχῆμα⁶⁾ ἀναφέρει τὸ ἰμάτιον ὁ Γρηγόριος Νύσσης εἰς

¹⁾ *J. Vitau*, "Ἐνθ' ἀν.", σ. 71.

²⁾ *Etymologiae*, 19, 22. 22 (*Migne*, P. L. 82, 687A). Πρβλ. καὶ παρὰ *Oppenheim*, σ. 98, σημ. 54.

³⁾ Βλ. *Blümner*, R. P., σ. 214. *Σοτηρίου*, σ. 242.

⁴⁾ Βλ. *Iwan von Müller und Adolf Bauer*, *Die griechischen Privat- und Kriegsaltertümer*. 2te Aufl. München 1893 [2. Die griech. Privataltertümer von Dr. Iwan von Müller] σ. 92. (*Handbuch der klass. Altert.-Wiss. von Dr. Iwan von Müller*. Bd. IV. Abt. I, 2 Hälfte). *Joseph Wilpert*, "Ἐνθ' ἀν.", σ. 10. *Σοτηρίου*, σ. 239 καὶ 242. *Ἀποστολάκι*, σ. 53.

⁵⁾ Βλ. *Blümner*, R. P., σ. 214. *Oppenheim*, σελ. 104 καὶ 109.

⁶⁾ Βλ. *Iwan v. Müller*, "Ἐνθ' ἀν."

τὸν βίον τῆς ὁσίας Μακρίνης. Μετὰ τὴν ἐκπνοὴν τῆς καὶ τὴν περιστολὴν τοῦ σώματος αὐτῆς, ἡ διάκονος, ἵνα μὴ φαίνεται τὸ σῶμα νυμφικῶς ἐνδεδυμένον, ἐξήτησε τῆς μητρὸς τῆς Μακρίνης «τῶν φαιῶν πεφυλαγμένον ἱμάτιον» μὲ τὸ ὁποῖον νὰ καλυφθῆ ἢ σορός· «καὶ τὸ ἱμάτιον ἐπεβλήθη· ἡ δὲ ἔλαμπε καὶ ἐν τῷ φαιῷ...»¹⁾.

Περὶ τῆς συνεχείας τῆς ἀρχαίας μορφῆς τοῦ ἱματίου, ὡς τεμαχίου υφάσματος ὀρθογωνίου σχήματος, ἐμφαίνει ἔτι καὶ ἡ χρῆσις τούτου ὑπὸ τὰ ὀνόματα ἱμάτιον καὶ πάλλιον, ὡς στρώματος καὶ καλύμματος τῆς κλίνης. Οὕτως ὁ ἅγιος Ἀντώνιος (4. αἰ.) πρὸ τῆς ἐκπνοῆς του παραγγέλλει εἰς τοὺς περὶ αὐτόν: «Διέετε δέ μου τὰ ἐνδύματα· καὶ Ἀθανασίῳ μὲν τῷ ἐπισκόπῳ δότε τὴν μίαν μηλωτὴν καὶ ὁ ὑπεστρωστικὴν ἱμάτιον, ὅπερ αὐτὸς μὲν μοι καινὸν δέδωκε, παρ' ἐμοὶ δὲ πεπαλαιώται»²⁾. Ὁ δὲ ἅγιος Ἰωάννης ὁ ἐλεήμων (7. αἰ.), πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ὡς λέγεται ἐν τῷ βίῳ του, ἐνῶ συνήθιζεν «ἐν εὐτελεστάτῃ στρωμνῇ ἀνακλίνεσθαι καὶ οἰκτροῖς σκεπάσμασιν ἐν τῷ ἑαυτοῦ κελλίῳ κεχρησθαι», εἰς τῶν εὐπόρων τῆς πόλεως ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν παλλίον ἀξίας 36 νομισμάτων, ἵνα σκεπάζεται κατὰ τὴν νύκτα. Ὁ Ἰωάννης ὁμοῦς, προνοῶν ὑπὲρ τῶν πτωχῶν, ἐπώλησε τοῦτο, ἵνα ἀγοράσῃ διὰ τοῦ τιμήματός του σκεπάσματα δι' αὐτούς, λέγων καθ' ἑαυτόν· «δίκαιον γὰρ καὶ εὐαπόδεκτον τῷ Θεῷ, ἵνα σκεπάζωνται ρυδ' ἀδελφοί... ἢ σὺ ὁ ταλαίπωρος· ἐπιπράσκοντο γὰρ τέσσαρα παλλία τοῦ νομίσματος»³⁾.

Ἀπὸ τοῦ 4^{ου} αἰῶνος ἐπιδίδει ἡ χρῆσις τοῦ ὀνόματος *πάλλιον* ἢ *παλλίον* εἰς τὰς περιοχὰς ἰδίᾳ τῆς Αἰγύπτου, Συρίας, Παλαιστίνης καὶ Μ. Ἀσίας⁴⁾. Οὕτως εἰς τὴν διαθήκην τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἀναφέρεται τὸ πάλλιον παρὰ τὸν κάμασον (ἐπανωφόριον) καὶ τὸ στιχάριον⁵⁾.

Ἀργότερον ὁ Παῦλος Ἑλλαδικὸς (6. αἰ.) εἰς τὸν βίον τοῦ ὁσίου Θεογνίου (ἔκδ. Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, Πετρούπολις 1891, σ. 9, στ. 15), ἀναφέρει ὅτι ὁ Θεόγνιος, εὗρισκόμενος εἰς Μαϊουμᾶν τῆς Γάζης καὶ περιστοιχηθεὶς ὑπὸ ἀθρόου

¹⁾ *Migne*, 46, 992c. Βλ. καὶ παρὰ *Oppenheim*., σ. 109.

²⁾ *Migne*, 26, 972B.

³⁾ *Λεοντίου* ἐπισκόπου Νεαπόλεως Κύπρου, Βίος τοῦ ἁγ. Ἰωάννου τοῦ ἐλεήμονος (ἔκδ. H. Gelzer, σ. 38-39, σ. 57, στ. 4) Πρβλ. καὶ εἰς *Anat. Boll.* 45, σ. 45 στ. 10 ἐξ. Χρησὶν τοῦ παλλίου ὡς στρώματος δι' ὕπνον βλ. καὶ εἰς τὸν βίον τῶν ὁσ. Κοσμά καὶ Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ (*Ἀ. Παπαδοπούλου Κεραμέως*, Ἀνάλ. Ἱεροσ. Σταχυολογίας, τόμ. 4, 1897, σ. 289, στ. 14) «στρωμνὴ τὸ παλλίον ἐν καιρῷ ψύχους».

⁴⁾ Βλ. καὶ *Oppenheim*, σ. 107 περὶ τοῦ παλλίου εἰς τὸν μοναχικὸν κόσμον τῆς Αἰγύπτου, Παλαιστίνης καὶ Μ. Ἀσίας.

⁵⁾ Εἰς τὸν Εὐάγριον διάκονον «βούλομαι δοθῆναι κάμασον ἕν, στιχάριον ἕν, πάλλια β'». «Ἐλαφίῳ τῷ νοταρίῳ... βούλομαι δοθῆναι κάμασον ἕν, στιχάρια β', πάλλια γ'». *Migne*, 37, 393B.

πλήθους, τὸ ὁποῖον ἠσπάζετο τοὺς πόδας του, ἐκινδύνευσε «παρὰ βραχὺ πνιγῆναι αὐτόν, εἰ μὴ νήψας ταχέως, τὸ μὲν ἑαυτοῦ παλλίον περιελόμενος τῷ ὄχλῳ κατέλιπεν, εἰς διακονικὸν δὲ μαρτυρίου τινὸς εἰσπηδήσας ἀπηλλάγη τοῦ ἄχθους».

Ὁ Ἰωάννης Μόσχος διηγεῖται ἐν τῷ Λειμῶνι αὐτοῦ ὅτι, ἀφοῦ συνήντησε μετὰ τινος παρὰ τὴν μονὴν τοῦ Σαμψῶν ἐν Παλαιστίνῃ εἰς ἐρημικὸν τόπον τὸν νεκρὸν ἀναχωρητοῦ τινος κατακείμενον, τότε «εἷς ἐξ ἡμῶν, ὁ περιβέβλητο παλλίον ἀφελόμενος, εἰς αὐτὸ ἐνετυλίξαμεν τὸ σῶμα τοῦ γέροντος καὶ ἐν αὐτῷ τοῦτο ἐκηδεύομεν»¹⁾. Μαρτυρεῖται καὶ περὶ τοῦ ὁσ. Συμεῶν τοῦ διὰ Χριστοῦ Σαλοῦ (6. αἰ.) ἐν Συρία ὑπὸ τοῦ βιογράφου του Λεοντίου, ἐπισκόπου Νεαπόλεως τῆς Κύπρου (7. αἰ.), ὅτι ὁ ἀββᾶς Συμεῶν ἐθυμίᾳ κρατῶν εἰς τὴν παλάμην τῆς χειρὸς τοὺς ἀνημμένους ἄνθρακας. Γυνή τις, ἰδοῦσα αὐτόν, ἐξεπλάγη ὅτι οὕτω δὲν ἐκαίετο. Ὡς ἀντελήφθη τοῦτο ὁ ὄσιος Συμεῶν, προσποιούμενος τὸν καιόμενον καὶ τινάσσων τοὺς ἄνθρακας ἐκ τῆς χειρὸς ἔρριπεν αὐτοὺς «εἰς τὸ παλλίον αὐτοῦ τὸ παλαιόν, ὃ ἐφόρει, εἰπὼν αὐτῇ. Καὶ ἐὰν μὴ θέλῃς εἰς τὴν χεῖρά μου, ἴδε εἰς τὸ παλλίον μου θυμιῶ»²⁾.

Ἐκ τῶν πληροφοριῶν τούτων περὶ τοῦ παλλίου διαφαίνεται ὅτι τοῦτο ὑπὸ τὴν ἀρχαίαν του, ὡς ἱματίου, πιθανῶς μορφὴν, ἦτοι ὡς ἐξωτερικὸν ἔνδυμα, ἐπενδύτης³⁾, ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ 6ου καὶ 7ου αἰῶνος.

Αἱ παρατιθέμεναι ἐνταῦθα μαρτυρίαι ἀναφέρονται εἰς τὸ παλλίον τῶν μοναχῶν, τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι ἦτο παρ' αὐτοῖς εἰς γενικὴν χρῆσιν⁴⁾, πιστεύω ὅμως ὅτι τοῦτο, ὡς ἐξωτερικὸν φόρεμα, θὰ ἐφέρετο καὶ ὑπὸ τῶν κοσμικῶν⁵⁾.

Εἰς τὸν μοναχικὸν κόσμον τὸ πάλλιον ἢ παλλίον κατὰ τοὺς μέσους βυζαντινοὺς χρόνους, μετὰ τὴν ἀποκοπὴν ἀπὸ τοῦ Βυζαντίου ἕνεκα τῆς ἀραβικῆς κατακτήσεως τῶν μοναστικῶν κέντρων τῆς Αἰγύπτου, Συρίας καὶ Παλαιστίνης, ἀποβαίνει, ὡς φαίνεται ὄνομα τοῦ ἐπενδύτου, ἴσως δὲ εἰδικώτερον καὶ τοῦ κουκουλίου.

Μαρτυρία περὶ τοῦ τελευταίου τούτου ὑπάρχει εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγ. Ἡλίου, μονάσαντος ἐν Καλαβρία περὶ τὰ μέσα τοῦ 10ου αἰῶνος. Ἀναφέρεται ἐνταῦθα ὅτι οὗτος ἐσκληραγῶγει τὸ σῶμα «ἐνὶ ρακίῳ χρώμενος θέρει καὶ χειμῶνι καὶ παλλίῳ ἐκ δερμάτων μέχρι τῶν ὤμων φθάνοντι»⁶⁾.

¹⁾ *Migne*, 87, 3037 c. Ἐν Παλαιστίνῃ ἀναφέρει ἔτι ὁ Ἰωάννης Μόσχος περὶ πωλήσεως ὑπὸ ἀναχωρητοῦ παλλίου ἀντὶ νομίματος. Αὐτόθι, στ. 2980 c-d.

²⁾ *Migne*, 93, 1709c. πρβλ. καὶ παρὰ *Orphenheim*, σ. 109.

³⁾ Περὶ τῆς ὁμοιότητος τοῦ παλλίου πρὸς τὸ ἱμάτιον βλ. καὶ *Orphenheim*, σ. 109. Περαιτέρω ἐν σ. 112 ἐκφράζει ὁ *Orphenheim* μετὰ πιθανότητος τὴν γνώμην ὅτι τὸ πάλλιον ὡς ἐπενδύτης ἠδύνατο ἐμπροσθεν νὰ ἔχη ἀνοιγμα ἢ νὰ εἶναι κλειστόν.

⁴⁾ Βλ. καὶ *Orphenheim*, σ. 113.

⁵⁾ Πρβλ. καὶ *Φαίδ. Κουκουλὲν ἐν Λαογρ.* 8 (1921-25), σ. 251.

⁶⁾ *AS Sept.* 3, 873 (63).

β) Ἐπενδύτης-χλαμύς-μανδύας-μαντίον.

Πρὸς προστασίαν ἀπὸ τοῦ ψύχους κατὰ τὰ ταξίδια ἐν ὥρᾳ χειμῶνος ἐφοροῦντο ἐξωτερικῶς εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἱματίου ἢ παλλίου ἐπενδύται μὲ τὸ ὄνομα βίρος καὶ συνηθέστερον *μανδύας* καὶ *μαντίον*.

Τὸ ὄνομα *ἐπενδύτης* μὲ τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐπανωφορίου γενικῶς συνεχίζεται ἐν χρήσει ἐκ τῶν ἀρχαίων χρόνων καὶ κατὰ τοὺς κατόπιν χριστιανικούς.

Ὁ Ἅθανάσιος Ἀλεξανδρείας (4. αἰ.) ἀναφερόμενος εἰς τὴν πρέπουσαν ἀμφίεσιν τῆς παρθένου λέγει εἰς αὐτήν· «ὁ ἐπενδύτης σου μέλας, μὴ βεβαμμένος ἐν βαφῇ ἀλλ' αὐτοφνῆς ἰδιόχρους ἢ ὀνυχίζων»¹⁾. Εἰς τὸν βίον τοῦ Ἐπιφανίου, ἐπισκόπου Κωνσταντίας ἐν Κύπρῳ (4. αἰ.) λέγεται ὅτι ἦτο ἔθος εἰς αὐτὸν «φορεῖν τρίχινον χιτῶνα ἐπὶ τὴν σάρκα καὶ ἔξωθεν αὐτοῦ τὸν ἐπενδύτην»²⁾. Ὁ ἀναχωρητῆς ἅγιος Παφνούτιος, μαρτυρήσας ἐπὶ Διοκλητιανοῦ, ἀναφέρεται ὅτι εἰσελθὼν εἰς τὸ κελλίον «ἐνεδύσατο αὐτοῦ τοὺς ἐπενδύτας»³⁾.

Ἐπενδύτου εἶδος ἦτο ἡ *χλαμύς*, ἡ ὁποία ἐφέρετο ἐξωτερικῶς ἀντὶ τοῦ ἱματίου ἢ παλλίου, ἦτο δ' αὕτη ἰδιαίτερος στρατιωτικὸν ἔνδυμα⁴⁾. Ἀποτελεῖτο ἐκ μακροῦ τεμαχίου ὑφάσματος τοῦ ὁποίου τὰ δύο ἄκρα ἐστερεοῦντο ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὤμου διὰ πόρπης (φίβουλας, φίβλας ἢ φιβλίου, περόνης⁵⁾, ἀφιεμένης οὕτω τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἐλευθέρως⁶⁾.

Ἡ κυρίως *χλαμύς* ἦτο βραχυτέρα καὶ στενωτέρα τοῦ ἱματίου φθάνουσα μέχρι τῶν γονάτων ἢ τοῦ μέσου τῶν μηρῶν⁷⁾. Σὺν τῷ χρόνῳ ἀπέβη αὕτη ἀπὸ στρατιωτικὸς μανδύας, ἐνωρὶς κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικούς αἰῶνας, εἰς διακρι-

¹⁾ *Migne*, 28, 264 (§ 11). Βλ. ἄλλας μαρτυρίας παρὰ *Oppenheim*, σ. 134.

²⁾ *Migne*, 41, 45A (κεφ. 18).

³⁾ *Anal. Boll.* 40 (1922) 329, στ. 21 ἐξ. Εἰς τοὺς μεταγενεστέρους χρόνους, ἰδίᾳ κατὰ τὴν ὑστέραν βυζαντινὴν περίοδον, ἐπικρατεῖ πρὸς δήλωσιν τοῦ ἐπενδύτου ἡ λέξις *ἐπανωφόριον*. Οὕτως εἰς τὰ σχόλια εἰς τὰς Χιλιάδας τοῦ Ἰωάννου Τζέτζη ἐρμηνεύεται: «ἐπενδύτην] νῦν τὸ ἐπανωφόριον». (*A. Cramer*, *Anecdota graeca*, II, 359, § 883) καὶ εἰς τὸ Τυπικὸν τῆς μονῆς τοῦ Λιβῶς (ἀρχ. 14 αἰ.) φέρεται «χιτῶνες ἐκ ράκους δύο λευκοὶ καὶ ἐπανωφόριον ἐξ ἐρίου καὶ αὐτὸ ὄν» (*H. Delahaye*, *Deux typica byzantins*, σ. 195, στ. 31 ἐξ.).

⁴⁾ *J. Wilpert*, Ἐνθ' ἄν., σ. 12. *Σωτηρίου*, σ. 241.

⁵⁾ Ἰωάνν. Λυδός, Περὶ ἀρχῶν τῆς Ρωμ. πολιτ. II, 4 (*Wuensch.*, σ. 58). *Προκόπιος*, Περὶ κτισμ. III, 1 (σ. 246, 7 Βόνν.). Βλ. καὶ *N. Bélyajev*, *Fibula v Vizantii. Semin. Kontakionia-num* III, 1929, σ. 103.

⁶⁾ Βλ. *Jac. Reiske*, Ὑπόμνημα εἰς τὸ ἔργον Κωνσταντ. τοῦ Πορφυρογεννήτου, Περὶ βασιλ. τάξ., τόμ. II, Bonn. 1830, σ. 468. *J. Wilpert*, Ἐνθ' ἄν. 12. *Σωτηρίου*, σ. 241. Ἀποστολάκι, σ. 56.

⁷⁾ Βλ. *Jac. Reiske*, Ἐνθ' ἄν., σ. 468. *J. Wilpert*, Ἐνθ' ἄν. Ἀποστολάκι, σ. 56.

τικόν φόρεμα τῶν πλουσίων καὶ τῶν εὐγενῶν¹⁾ ἕως οὗ ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 4ου αἰῶνος ἤρχισε πλέον χρησιμοποιουμένη ὑπὸ τῶν ἐν τῷ παλατίῳ²⁾ καὶ ἔπειτα ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος μὲ διακοσμήσεις ἐπ' αὐτῆς σημάτων (clavi), ἤτοι πλατειῶν παρυφῶν, καὶ ταβλίων, τετραγώνων μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἐπερραμμένων ἐπ' αὐτῆς³⁾.

Ἡ γλαμὺς ἦτο συγχρόνως ἐν χρῆσει ὡς ἐπανωφόριον καὶ εἰς τὸν λαόν, τὸν κληρὸν καὶ τοὺς μοναχοὺς μὲ διάφορα ὀνόματα καὶ μὲ διαφορὰς ὡς πρὸς τὸ ὕφασμα ἕξ οὗ κατεσκευάζετο, τὸ σχῆμα καὶ τὴν διακόσμησιν⁴⁾. Οὕτω ἤδη εἰς τὸ Διάταγμα τοῦ Διοκλητιανοῦ, τοῦ ἔτους 301, συγγέεται (κεφ. XX, 3, 4. XXII, 16, 17, 20)⁵⁾ αὕτη μὲ τὴν χλανίδα: «χλανίδα (γλαμύδα C) Λαδικηνήν...» (XX, 4) πολὺ δὲ μεταγενεστέρως, εἰς τὴν διήγησιν τῶν θαυμάτων τοῦ Ἁγ. Ἀρτεμίου ἐν Κωνσταντινουπόλει (7. αἰ.) ἀναφέρονται ἐναλλάξ τὰ ὀνόματα γλαμὺς καὶ χλαῖνα περὶ τοῦ αὐτοῦ, ὡς πιστεύω, ἐνδύματος⁶⁾. Οὕτω λέγεται ἐνταῦθα ὅτι ἐφάνη τις τῶν ἐνδόξων τοῦ παλατίου εἷς τινα κατ' ὄναρ «γλαμύδα φορῶν καὶ στοιχοβαλτίδιον»⁷⁾ καὶ ἕτερος τις «χλαινηφόρος, στιχάρην φορῶν καὶ βαλτίδιον»⁸⁾.

Εἶδη τῆς γλαμύδος ἦσαν κατὰ τὸν δεύτερον ἤδη αἰῶνα ὁ μανδύας καὶ ὁ βίρρος. Περὶ τούτων ἀναφέρει ὁ Ἀρτεμίδωρος, Ὁνειροκρ. 2, 3 (Hercher, σ. 88, 7) «γλαμὺς δέ, ἦν ἐνιοι μανδύην, οἱ δὲ ἐφειστίδα, οἱ δὲ βίρρον καλοῦσι»⁹⁾. Ἀργότερον καὶ ὁ Ἰωάννης Λυδὸς (Περὶ ἀρχ. τῆς Ρωμ. πολιτ. 2, 13, ἔκδ. Wuensch, σ. 68 - 69) ἐρμηνεύει «ὁ δὲ μανδύης γλαμύδος εἶδος ἐστὶ τὸ παρὰ τὸ πλήθει μαντίον λεγόμενον».

¹⁾ Βλ. *Jac. Reiske*, "Ἐνθ' ἀν. σ. 467. Χαρακτηριστικὴ περὶ τούτου εἶναι ἡ μαρτυρία τοῦ Βασιλείου ἐπισκ. Σελευκείας (5. αἰ.) (*Migne*, 85, 524 b) ὅτι ἡ ἀγία καὶ πρωτομάργυς Θέκλα ἐν Ἀντιοχείᾳ τοῦ ἐπιτεθέντος κατ' αὐτῆς ἐν μέσῃ ὁδῷ πλουσίου εὐπατρίδου «ἐπικαταρρήγγυσι μὲν αὐτῷ τὴν γλαμύδα, τὸ σοβαρὸν τοῦτο καὶ ἀπόβλεπτον φόρημα».

²⁾ *Παλλαδίου*, Λαυσ. Ἱστορ., *Migne*, 34, 1252 A' ἀναφέρεται ἐνταῦθα περὶ μαγιστριανοῦ φοροῦντος καμίσιον καὶ γλαμύδα. Διήγησις θαυμάτων τοῦ Ἁγ. Ἀρτεμίου ἐν Κωνσταντινουπόλει (7. αἰ.) (*Α. Παπαδοπούλου - Κεραμέως*, *Varia graeca Sacra*, σ. 11, στ. 20 ἕξ.) «ἔδοξεν ὁρᾶν τινα τῶν ἐνδόξων τοῦ παλατίου γλαμύδα καὶ στοιχοβαλτίδιον φοροῦντα». Βλ. καὶ *J. Wilpert*, "Ἐνθ' ἀν., σ. 12. *Σωτηρίου*, σ. 241. *Κουκουλές*, Β Β.Π. τόμ. 6, σ. 289.

³⁾ Βλ. *Σωτηρίου*, σ. 241.

⁴⁾ Πρβλ. καὶ *Σωτηρίου*, σ. 363.

⁵⁾ *Mommsen - Blümner*, Ed. Diocl., σελ. 37, 38 καὶ 157, 161.

⁶⁾ Μὲ τὸ ὄνομα χλαῖνα ἐκαλεῖτο ἐνίοτε ἡ γλαμὺς καὶ κατὰ τοὺς μεταγενεστέρους βυζαντινοὺς χρόνους, ἀκόμη δὲ καὶ τὸ ἱμάτιον ἤδη τὸν 5ον αἰῶνα. (Βλ. *Σωτηρίου*, σ. 363 σημ. 2 καὶ σ. 362 σημ.).

⁷⁾ *Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως*, *Varia graeca Sacra*, σ. 7, στ. 14 ἕξ.

⁸⁾ "Ἐνθ' ἀν., σ. 46, στ. 25.

⁹⁾ Βλ. καὶ παρὰ *Φ. Κουκουλέ*, Β.Β.Π., τόμ. 6, σ. 289.

Αἱ μαρτυρίαι αὐταὶ εἶναι σαφῶς ἐνδεικτικαί, ἰδίᾳ δὲ ἡ δευτέρα, περὶ τῆς ὁποίας συνεζήτησεν ἤδη ὁ ἀείμνηστος Φαίδων Κουκουλές¹⁾, ὅτι ἡ χλαμὺς μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου εἶχεν ὑποστῆ, ὡς εἴπομεν καὶ ἀνωτέρω, μετασηματισμούς ἀναλόγως τῆς χρήσεως αὐτῆς²⁾, ὥστε ὁ βυζαντινὸς μανδύας, ὁ κοινῶς μαντίον, νὰ ἐρμηνεύεται τὸν 6^{ον} αἰῶνα ὑπὸ τοῦ Ἰω. Λυδοῦ, ὡς εἶδος χλαμύδος. Περὶ τῆς διαφορᾶς παρετήρησεν, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, ὁ Φαίδων Κουκουλές, ἔχων προσέτι ὑπ' ὄψιν του καὶ τὴν διδακτικὴν ἐπὶ τούτου μαρτυρίαν τοῦ Θεοφάνους (ἔκδ. De Boor, I, 173, 5) ὅτι ὁ βασιλεὺς «οὐ κατεδέξατο φορέσαι τὸ στέμμα ἢ τὴν χλαμύδα· ἀλλ' οὕτω λιτῶς προσῆλθε μαντίον πορφυροῦν φορέσας».

Ἄντιστοιχῶς πρὸς τὸ ὄνομα μαντίον ἢ μανδίν, τὸ ὁποῖον φαίνεται εἰς συνεχῆ χρῆσιν κατὰ τὴν βυζαντινὴν περιόδον³⁾, ἦτο ἐπίσης εἰς κοινὴν χρῆσιν πρὸς δήλωσιν τοῦ ἐπενδύτου, ἐπανωφορίου, πιθανὸν κατὰ τόπους, καὶ τὸ ὄνομα μανδύας. Οὕτως ἀναφέρεται εἰς τὸν βίον τοῦ ὁσίου Ἀγαπητοῦ ἐπισκόπου Συναοῦ (7. αἰ.) ὅτι οὗτος ἐντυχὼν πένητι «τὸ ἴδιον ἀποδὺς στιχάριον δέδωκε, γυμνὸς αὐτὸς μετὰ μόνου τοῦ βιρίου, ὃ μανδύαν σύνηθες ὀνομάζειν, ὑπολειφθεὶς⁴⁾».

γ) Βίρρος.

Ἄλλον εἶδος ἐπενδύτου ἦτο ὁ βίρρος, ὀρθότερον βίρρος (λατιν. birrus, byrrus, buirrus)⁵⁾. Ἦτο οὗτος ἐξωτερικὸν ἔνδυμα τῶν αὐτοκρατορικῶν χρόνων ἀπὸ τοῦ 2^{ου} αἰῶνος καὶ μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ Ἀρτεμιδώρου, ὡς ἀνωτέρω (σ. 25), ταυτιζόμενος ὑπ' αὐτοῦ πρὸς τὴν χλαμύδα. Ἀπαντᾷ εἴτα εἰς κείμενα ἐκ παπύρων⁶⁾, μάλιστα δὲ εἰς τὸ διάταγμα τοῦ Διοκλητιανοῦ (ἔτ. 301), ἔνθα ἀναφέρονται βίρροι κατασκευαζόμενοι πολλαχοῦ τῆς ρωμαϊκῆς τότε αὐτοκρατορίας εἰς τε τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν). Ὁ βίρρος εἶχε τὴν μορφήν μανδύου ἐφωδιασμένου μὲ κουκούλαν διὰ τὴν κάλυψιν τῆς κεφαλῆς⁸⁾, ἐκάλυπτε δὲ τὸ ἄνω μέρος τοῦ σώματος καὶ ἐξετείνετο μέ-

¹⁾ Β Β.Π., τόμ. 6, σ. 289.

²⁾ Βλ. καὶ Σωτηρίον, σ. 363.

³⁾ Βλ. παρὰ Κουκουλέ, Ἔνθ' ἀν., σ. 289-90.

⁴⁾ Α. Παπαδοπούλου Κεραμέως, *Varia graeca sacra*, Πετροῦπολις, 1909, σ. 125, κεφ. 43.

⁵⁾ Βλ. *Mau*, birrus. (*Pauly-Wissowa*, R. E., III, 498).

⁶⁾ *Fr. Preisigke*, *Wörterbuch der griech. Papyrusurkunden* ἐν. λ. *Ernst. Kornemann* und *Paul M. Meyer*, *Griechische papyri im Museum des Oberhessischen Geschichtsvereins zu Giessen* Bd. I, Heft III, Leipzig u. Berlin 1910-1912, ἀρ. 76, σ. 4 «καὶ ζευγὸς βίρρου (2. αἰ.)». Ἐνταῦθα ἐν σ. 65 παρατίθεται καὶ βιβλιογραφία.

⁷⁾ Βλ. *Mommsen-Blümner*, Ed. *Diocl.* σελ. 36, 38, 152-54 (κεφ. XIX, 32-41, XXII, 11-26.)

⁸⁾ *Jac Wilpert*, Ἔνθ' ἀν., σ. 18.

χοι τῆς δσφύος, ἐνίοτε καὶ μέχρι τῶν γονάτων¹⁾. Οὕτω θεωρεῖται ὅτι ἦτο οὗτος εἶδος *σάγου*²⁾, ἐταυτίζετο δὲ συχνά, λόγω τῆς ὁμοιότητός του, καὶ πρὸς τὸν βραχὺν ἐπενδύτην, τὸ *κουκούλιον*³⁾.

Ὁ ἐπενδύτης οὗτος κατεσκευάζετο ἐκ χονδροῦ ἢ λεπτοῦ ἐρίου καὶ ἐχρησίμευε λόγω τοῦ εὐχρηίστου του διὰ τὴν προστασίαν ἀπὸ τὸ ψῦχος καὶ τὴν βροχήν, ἐφέρετο δὲ ἀρχαιότερον ἄνευ διακρίσεως ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν καὶ τῶν χριστιανῶν καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν⁴⁾. Τὸν βραχὺν καὶ ἐκ λεπτοῦ ἐρίου βίρρον καὶ ἐπομένως καλῆς ποιότητος φαίνεται ὅτι περιεβάλλοντο ἐν Μ. Ἀσίᾳ κατὰ τὸν 4^{ον} αἰῶνα οὐ μόνον οἱ κοσμικοὶ ἀλλὰ καὶ ὁ κληρὸς καὶ οἱ μοναχοί⁵⁾. Ἡ ἀμφίεσις ὅμως τούτου ὑπὸ τῶν χριστιανῶν, ἔνεκα τῆς λεπτότητος τοῦ ὑφάσματος ἴσως δὲ καὶ τῆς διακοσμήσεως αὐτοῦ, ἤγειρε τὸν ψόγον ἄλλων αὐστηρότερον βίον ἀσκούντων, τῶν μοναχῶν, οἱ ὁποῖοι⁶⁾ ἐφόρουν ἀντ' αὐτοῦ *περιβόλαιον*⁷⁾, δηλαδὴ μακρὺν μανδύαν.

Τὸ ζήτημα τοῦτο, λόγω τῶν δισταμένων ἀπόψεων, θὰ ἀπησχόλει τότε εὐρέως τὴν κοινωνίαν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Μ. Ἀσίας ἀναμφιβόλως καὶ διότι ὁ βίρρος ὑπὸ τὸ ὄνομα *βιρρίν*⁸⁾ θὰ ἐφέρετο ἀδιακρίτως καὶ ὑπὸ τοῦ κλήρου κατεσκευασμένος πιθανῶς ἐκ χονδροῦ μαλλίου· διὰ τοῦτο ἠσχολήθη μὲ τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ ἡ συνελθοῦσα εἰς Γάγγραν τῆς Παφλαγονίας, πιθανῶς περὶ τὸ 340, τοπικὴ σύνοδος, ἣτις διὰ τοῦ 12^{ου} κανόνος αὐτῆς ἐθέσπισε τὰ ἑξῆς: «Εἴ τις ἀνδρῶν διὰ νομιζομένην ἄσκησιν περιβολαίῳ χοῖται, καὶ ὡς ἂν ἐκ τούτου τὴν δικαιοσύνην ἔχων καταψηφίσοιτο τῶν μετ' εὐλαβείας τοὺς βήρους φορούντων καὶ τῇ ἄλλῃ κοινῇ καὶ ἐν συνηθείᾳ οὕσῃ ἐσθῆτι κεχρημένων, ἀνάθεμα ἔστω»⁹⁾.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἀπαντᾷ ὁ βίρρος ὑπὸ τὸν τύπον *βιρρίν*, ὡς μανδύας τῶν κληρικῶν. Οὕτως ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος καταδικωμένος ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν διέφυγε τὴν σύλληψιν ἐξελεθὼν ἐκ τοῦ οἴκου

¹⁾ Βλ. *H. Leclercq, birrus. (Cabrol-Leclercq, Dictionn. d'Archéol. Chret. et de Liturgie, τόμ. 2, 1910, στ. 907).*

²⁾ Βλ. *Ernst Kornemann und P. M. Meyer, "Ενθ' ἄν., σ. 65. H. Leclercq, birrus, "Ενθ' ἄν., στ. 909.*

³⁾ Βλ. *Blümner, R. P. σ. 218, ὅπου καὶ αἱ σχετικαὶ μαρτυρίαι. Oppenheim, σ. 161.*

⁴⁾ Βλ. *H. Leclercq, "Ενθ' ἄν., στ. 907. Oppenheim, σ. 161 ἔξ.*

⁵⁾ Πρβλ. καὶ *H. Leclercq, "Ενθ' ἄν., στ. 910.*

⁶⁾ Βλ. καὶ *H. Leclercq, "Ενθ' ἄν., στ. 909.*

⁷⁾ Περὶ τοῦ περιβολαίου τῶν μοναχῶν βλ. *Oppenheim, σ. 116.*

⁸⁾ Ἐν παπύρῳ τοῦ β' - γ' αἰῶνος ἀπαντᾷ καὶ ὑπὸ τὸν τύπον *βίριν*, βλ. *Fr. Preisighe Wörterbuch der griech. Papyrusurkunden, ἐν λ. βίρρος.*

⁹⁾ *Γ. Πάλλη καὶ Μ. Ποιλή, Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, τόμ. Γ', σ. 108.*

του νυκτός «λαβὼν αὐτοῦ τὸ στιχάριον καὶ τὸ βιβρίον»¹⁾. Εἰς τὴν Συρίαν ἀναφέρεται οὗτος καὶ ὡς ἀσκητικὸν ἔνδυμα· οὕτως ἢ ὁσία Πελαγία ἐν Ἀντιοχείᾳ ἀποδυθεῖσα τὴν στολὴν τοῦ βαπτίσματος «ἐνδύεται στιχάριον καὶ βιβρίον τρίχινα»²⁾.

Εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, περιοχὴν τῆς ἐπισκοπῆς Συνάου, ὡς ἐλέχθη ἀνωτέρω, ἐφέρετο ὑπὸ τοῦ κλήρου ὁ βίβρος καὶ κατὰ τὸν 7^{ον} αἰ., κοινῶς πλέον καλούμενος μανδύας.

Εἰς τοὺς μετὰ τὸν 6^{ον} αἰῶνα χρόνους οἱ βίβροι θὰ κατεσκευάζοντο πλέον καὶ ἀπὸ ὕφασμα ἐκ μετάξης³⁾, περὶ τῆς συνηθείας δὲ αὐτῆς ἀναφέρει ὁ Βαλσαμῶν (12. αἰ.) διὰ τοὺς χρόνους του εἰς σχόλιόν του⁴⁾ ἐπὶ τοῦ ὡς ἄνω κανόνος τῆς συνόδου τῆς Γάγγρας.

¹⁾ Βίος τοῦ ἐν ἁγ. Ἀθανασίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας (ἐκ διασκευῆς τοῦ *Συμεὼν τοῦ μεταφραστοῦ*). *Migne*, 25, προλεγ. σ. CCXL. *Παλλαδίου*, Λαυσ. ἱστορία. *Migne*, 34, 1235B. «λαβὼν ἑαυτοῦ τὸ στιχάριον καὶ τὸ βιβρίον...».

²⁾ Μετάνοια τῆς ὁσίας Πελαγίας. (*Herm. Usener*, *Legenden d. heil. Pelagia*, Bonn 1879, σ. 12, στ. 14 ἐξ.).

³⁾ Βλ. καὶ *Σωτηρίου*, σ. 363.

⁴⁾ «Περιβόλαιον γὰρ τὸ ἐπάνω τῶν ἄλλων ἐπίβλημα ἐκάλουν, ἵνα φαίνοιτο, καὶ ἐκ τούτου θηρῶνται δόξαν ἀσκήσεως καὶ κατηγοροῖεν τῶν φορούντων τοὺς βήρους, τὰ σηρικὰ δηλονότι ὑφάσματα, καὶ τὴν ἄλλην ἐσθήτα τὴν συνήθη. Βῆρος δὲ εἶδος ἦν ἐργασίας ὑφάσματος. ὅθεν καὶ νῦν εἰσι τὰ λεγόμενα ὀλόβηρα...» *Γ. Α. Ράλλη* καὶ *Μ. Ποιλή*, Ἐνθ' ἄν., σ. 108

ΔΗΜΩΔΗ ΣΤΙΧΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΕΚ ΖΑΚΥΝΘΙΝΩΝ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

ΥΠΟ

ΦΑΙΔΩΝΟΣ Κ. ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΔΟΥ

Ἡ σημασία τῶν δημωδῶν ᾠμάτων, τὰ ὅποια ἔχουν καταγραφῆ εἰς κώδικας, παράφυλλα αὐτῶν ἢ καὶ εἰς λυτὰ φύλλα κατὰ τοὺς παλαιότερους χρόνους, μέχρι τοῦ ἄ τετάρτου τῆς 19^{ης} ἑκατονταετηρίδος, ὅποτε ἤρχισαν πραγματοποιοῦνται συστηματικῶς συλλογαὶ καὶ ἐκδόσεις αὐτῶν, εἶναι σήμερον γενικῶς ἀνεγνωρισμένη¹⁾. Ἐκ τούτων τὰ ἐκ χειρογράφων γνωστὰ εἰς ἡμᾶς καὶ ἀριθμητικῶς δὲν εἶναι πολλὰ, καὶ ἐξ αὐτῶν ὀλίγα ἔχουν μέχρι τοῦδε δημοσιευθῆ²⁾.

Κατωτέρω δημοσιεύονται ἀνέκδοτα δημῶδη στιχουργήματα ἐκ ζακυνθινῶν χειρογράφων, τὰ ὅποια προέρχονται ἐκ τῶν συλλογῶν τοῦ ἀειμνήστου Ζακυνθίου ἱστοριογράφου Λ. Χ. Ζώη καὶ τοῦ ποιητοῦ Μαρίνου Σιγούρου. Κατὰ τὴν ἔκδοσιν τούτων παρέμεινα γενικῶς πιστὸς εἰς τὴν παράδοσιν τῶν κειμένων, ἀποκατέστησα δὲ σιωπηρῶς μόνον τὴν ὀρθογραφίαν καὶ τὴν στίξιν.

Α'

1. 1^α Ὁ Σ τοῦ Βενετζάνου τὰ νερά ᾗς τῆς Ζάκυνθ(ος) τὰ μέρη
πέθαν[ε] τὸ πριτζιπόπουλο ὁποῦ δὲν εἶχε ταῖρι.

1) Ἴδε Ν. Α. Βέη, Νεοελληνικά δημῶδη ᾠσματα ἐκ χειρογράφων κωδίκων. Ἐν Ἀθῆναις (ἔκδ. «Παναθηναίαν») 1911, σ. 3. Δ. Α. Πετροπούλου, Συμβολὴ εἰς τὴν βιβλιογραφίαν τῶν ἑλλήν. δημοτικῶν τραγουδιῶν (1771 - 1850). Ἐπετηρὶς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, τόμ. Η' (1953-54). Ἀθῆναι 1956, σ. 56-57.

2) Βιβλιογραφίαν αὐτῶν ἴδ. εἰς Δ. Α. Πετροπούλου, Ἐνθ' ἄν., σ. 57, σημ. 1. Ἐς προστεθοῦν ἄ) ἐκ τῶν ἐκδεδομένων: *Hub. Pernot*, Chansons populaires Grecques des XVe et XVIe siècles. Paris, 1931. Σπ. Δὲ Βιάξη, Ρίμνες. Λαογραφία, τόμ. Α' (1909), σ. 688-89 φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Ἐπτανησιακὰ στιχουργήματα ἐξ ἀνεκδότου κώδικος. «Ἐπετηρὶς Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου, τόμ. ζ' (1956), σ. 62-63, 69-71. β') Ἐκ τῶν ἀνεκδότων: Ν. Βέη, Κατάλογος τῶν ἑλληνικῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς ἐν Ζακύνθῳ Φωσκολιανῆς Βιβλιοθήκης. Δελτίον Ἰστορ. καὶ Ἐθνολ. Ἐταιρείας, τόμ. Θ' (1926), σ. 57-58.

Συστηματικὴ εἰδικὴ ἔρευνα πολλὰ βεβαίως καὶ ἄλλα δύναται νὰ φέρῃ εἰς φῶς. Ἐς μειωθῆ τέλος ὅτι ἡ μελέτη τοῦ S. G. Mercati, Testi volgari neoellenici tra le carte Allacciane della Bibl. Vallicelliana, «Studi Biz. e Neoellen.», vol. III (1931), σ. 282 κέξ. ἀνεδημοσιεύθη ἐν μεταφράσει εἰς τὸ περ. Ἐπιθεώρησις (Ρώμης), τόμ. Γ' (1940) σ. 209-217, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ περ. «Ἑλληνικὴ Δημογραφία», τόμ. Θ' (1952), σ. 711-714.

- Ἡ κάσσα πὸν τὸν εἶχανε ἤτουνε βελουδένια
καὶ τὸ σπαθάκι του χρυσό, τὰ ροῦχά του ἀσπρ(ισμένα).
- 5 Ὅταν ἐπῆγε ὁ παπᾶς νὰ τόνε βγάλῃ
μικροί, μεγάλοι *κλάψανε ἔς ἐκεῖνο τὸ καρᾶβι.
— Εὐπῆησε, πριντζιπόπουλο, καὶ γράψε μας μία γραφῆ
νὰ στείλουμε τῆς κόντινας νὰ πικραθῇ.
- 10 — Εὐπῆησε, πριντζιπόπουλο, καὶ γράψε μας δυὸ λόγια
νὰ στείλουμε τῆς μάννας σου νὰ πῆ τὰ μοιρολόγια.
— Εὐπῆησε, πριντζιπόπουλο, καὶ στόμα ζαχαρένιο,
νὰ ἰδῆς ὅπου σοῦ φτειάνουνε τὸ μνημα μαρμαρένιο.
Ἐμπρός ἐπήγαν ὁ παπᾶς κι ὀπίσω Μοσχοβίτες
κι ὁμορφα τὸν ἐφέλνανε <πα>πάδες Μοραίτες.
- 15 Ἐπῆγαν καὶ τὸν ἐθάψαν κι ἔκαμαν πολὺ θρηνοῦ
ἔς τὸν Ἄμμο τὸν ἐβάλαγε ἔς τὸν Ἅγιο Κωνσταντῖνο.
Ἐκεῖ πὸν τὸν ἐθάψαν <ε> ἔς ἓνα ὠραῖο μνημα
θὰ λέγῃ ἢ θάλασσα «Θεὸς σ'χωρέσ'», δταν χτυπή τὸ κῆμα.
- 8 τσ || 12 μινμα

Τὸ στιχοῦρημα τοῦτο εὑρεται ἐπὶ φύλλου χάρτου σχήμ. 14.7 × 19.8 ἑκατ τοῦ μέτρου, τῶν ἀρχῶν τοῦ ἰθ' αἰῶνος (συλλογὴ Λ. Χ. Ζώη), ἀναφέρεται δὲ εἰς τὸν ἐν Ζακύνθῳ ἀποθανόντα τῷ 1773 Ρῶσσον ἀξιωματικὸν τοῦ ναυτικοῦ Στέφανον Βασίλοβιτς ¹⁾.

Οὗτος ἠγούμενος μικρᾶς ναυτικῆς μοίρας ἀπέπευσε ἐκ Πάρου κατὰ τὰς ἀρχὰς Σεπτεμβρίου 1773 καὶ ἀφίχθη τὴν 18^{ην} τοῦ ἰδίου μηνὸς εἰς Ζάκυνθον ἔνθα καὶ ἀπέθανε μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἕξ ἀγνώστου αἰτίας. Παλαιότερον εἶχεν ὑποτεθῆ ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ προῆλθεν ἐκ λοιμώδους νόσου· ὡς ὁμως διὰ πειστικῶν ἐπιχειρημάτων ὑπεστήριξε ὁ Λ. Χ. Ζώης, στηριχθεὶς καὶ εἰς στοιχεῖα τοῦ ἀρχαιοφυλακείου Ζακύνθου, πρέπει τοιοῦτον ἐνδεχόμενον νὰ ἀποκλεισθῇ.

Ὁ νεκρὸς τοῦ ἕξ εὐγενοῦς ρωσικῆς οἰκογενείας καταγομένου ἀξιωματικοῦ ἐτάφη εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, οὗτινος ὁ τότε ἐφημέριος ἀνέγρα-

¹⁾ Ἰδ. Π. Χιώτου, Σειρᾶς Ἱστορικῶν ἀπομνημονευμάτων, τόμ. Γ'. Κερκύρα 1863, σ. 471. Ἡ(λιακοπούλου), Περὶ τοῦ πριντζιπόπουλου τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου, ἐφημ. «Τὸ Δίκαιον» (Ζακύνθου), φ. 6 (21 Ν/βρίου 1887), σ. 3. - Λ. Χ. Ζώης, Στέφανος Βασίλοβιτς, περ. «Αἱ Μοῦσαι», τόμ. Ζ', φ. 155 (15 Σ/βρίου 1899), σ. 1062-63. - [Ἀνωνύμως], Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ζακύνθου [Διον. Πλαίσας] καὶ τὸ ἐν Ζακύνθῳ μνημεῖον τοῦ Ρῶσσου Βασίλοβιτς, ἐφημ. «Ἐλπίς» (Ζακ.), τόμ. ΚΕ' φ. 1252 (17 Ὀκτ. 1899), σ. 1-2.

ψεν ἐν τῷ κώδικι τὴν ἐπομένην ἐνθύμησιν: «1773 Ὀκτωβρίου 1. Ἐθαψα τοῦ τε-
νένται κολονέλο ὅπου ἀπέθανε εἰς ἕνα καράβη μοσκοβίτικο κατὰ τὴν προσταγὴν τοῦ
προβλεπτοῦ τῆς Ζακύνθου, τὸ ὄνομα του στέφανος Βασιλόβικεις. Κωνσταντῖν. Ιερὸς
ὁ Θεριανὸς Ἐπιμέριος τῆς θείας μωρακουλόζας τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου καὶ Νι-
κοκίρις»¹⁾).

Ἡ εὐγενὴς καταγωγὴ, ἡ ἐπιβλητικὴ ἐμφάνισις, ὁ ἀπρόοπτος θάνατος καὶ ἡ
μεγαλοπρεπὴς κηδεῖα τοῦ Στ. Βασιλόβιτς, τὸν ὁποῖον οἱ Ζακύνθιοι, ἴσως καθ' ἔρ-
μηγείαν τοῦ ἐπωνύμου του, ὠνόμασαν «πριντζιπόπουλο»²⁾, ἐνεποίησαν βαθεῖαν ἐν-
τύπωσιν εἰς τὸν λαὸν τῆς νήσου, ὡς τεκμαίρεται ἐκ τῆς συντεθείσης καὶ διαδοθεί-
σης σχετικῆς, ὡς ἀνωτέρω, ρίμας, τῆς ὁποίας γνωρίζομεν ἤδη τρεῖς ἐκτεδομένης
παραλλαγάς.

Ἡ πρώτη τῶν παραλλαγῶν τούτων ἐξ 28 δεκαπεντασυλλάβων στίχων μεθ'
ὁμοιοκαταληξίας ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Λ. Χ. Ζώη³⁾, ἡ δευτέρα ἐκ 16 δεκαπεντασυλ-
λάβων ὁμοιοκαταλήκτων στίχων ὑπὸ τοῦ Ἁγγ. Βερυκίου⁴⁾ καὶ ἡ τρίτη, ἐκ χειρογρά-
φου τοῦ ιη' αἰῶνος, ἐκ 16 ἐπίσης δεκαπεντασυλλάβων στίχων, ὅτε ὁμοιοκαταλη-
κτούντων, ὅτε δὲ ἀνομοιοκαταλήκτων, ὑπὸ τοῦ Σπ. Λάμπρου⁵⁾. Εἰς ἀπάσας κύριον
θέμα εἶναι ἡ περιγραφή τῆς κηδεῖας καὶ ὁ θρῆνος τοῦ νεκροῦ.

Ἡ ἐκδιδομένη ἀνωτέρω τετάρτη παραλλαγή τῆς ρίμας ἐκ 18 ἱαμβικῶν
δεκαπεντασυλλάβων στίχων ἐμφανίζει ἀρκετὰς ὁμοιότητας καὶ πρὸς τὴν πρώτην,
μάλιστα εἰς ὅτι ἀφορᾷ εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς κηδεῖας καὶ τὸν θρῆνον, καὶ πρὸς
τὴν τρίτην, κατὰ τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον δίστιχον. Ὑπερέχει ὁμως αὕτη πασῶν
τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν διάρθρωσιν τοῦ περιεχομένου. Ἀναφέρεται ἐν
ἀρχῇ ὁ θάνατος τοῦ Ρώσου πλοιάρχου, εἶτα περιγράφεται τὸ φέρετρον αὐτοῦ, ἐκ-
τίθενται αἱ θρηνωδίαί, διαγράφεται ἡ πομπὴ τῆς κηδεῖας καὶ ἀναφέρεται ἡ τοπο-
θεσία τῆς ταφῆς τοῦ Βασιλόβιτς. Παρὰ τὰ παρατηρούμενα δ' εἰς τὴν παραλλαγὴν
ταύτην μετρικὰ σφάλματα (ἄμετροι στίχοι, σφάλματα ὁμοιοκαταληξίας), ἡ παράδο-

¹⁾ Λ. Χ. Ζώη, Ὁ σεισμὸς τῆς 5 Ἀπριλίου 1893. Αἱ Μοῦσαι, τόμ. Α' (1893), σ. 280.

²⁾ Ἰδ. Α. Μαρτζώκη - [Λ. Χ. Ζώη] <Ἐπιστολαί> [περὶ τοῦ ἀποδοθέντος εἰς τὸν Στ. Βα-
σίλοβιτς ὑπὸ τῶν Ζακυνθίων τοῦ ὀνόματος «πριντζιπόπουλο»]. Αἱ Μοῦσαι, τόμ. ΙΗ', φ. 41
(1 Μαΐου 1910), σ. 3.

³⁾ Λ. Χ. Ζώη, Στέφανος Βασιλόβιτς, Ἔνθ' ἄν., σ. 1063.

⁴⁾ Ἁγγ. Βερυκίου, Τὸ φθάσιμον τοῦ ναυάρχου Σκρυλλώφ. Πλάκα εἰς τὸν τάφον τοῦ
Ρώσου ἀξιωματικοῦ Στ. Βασιλόβιτς... Ἐφημ. «Πατριώτης» (Ζακ.), τόμ. Ζ, φ. 348 (30 Σεβρίου
1899), σ. 2.

⁵⁾ Σπ. Λάμπρου, Ἡ κηδεῖα τοῦ Ρώσου Στεφ. Βασιλόβιτς ἐν Ζακύνθῳ. Νέος Ἑλληνο
μνήμων, ΙΑ' (1914), σ. 492-93.

σίς της είναι ἀρκούντως ἱκανοποιητική. Ἐποδεικνύει δὲ πρὸς ταῖς ἄλλαις τὴν εὐ-
 ρεῖαν ἔκτασιν τῆς διαδόσεως εἰς τὸν λαὸν τοῦ ἔσματος τούτου ¹⁾.

B'

- f. 7^v Θαμάζομαι κατὰ πολλὰ ᾽ς τὴν κάκια σου τὴν τόση
 πὸν δείχνεις εἰς τοῦ λόγου μου γὰρ νὰ μ' ἀποτελειώσῃ,
 εἰσὲ καιρὸν πὸν ἔβλεπα, ἀφοῦ ἐγνώρισά σε,
 κάποιαν ἀγάπην εἰς ἐμὲ καὶ εὐχαρίστησά σε,
 5 ᾽φρόνις γιὰ γλυκοποθητὴ σ' εἶχα καὶ γιὰ κυρά μου
 καὶ διὰ σὲ ὁ ἔρωτας ἔσφαζε τὴν καρδιά μου
 καὶ πίστευα ὅτι ποτέ γνώμη νὰ μὴν ἀλλάξῃς
 οὐδ' ἄλλον νέον ἀπ' ἐμὲ νὰ θιέλῃς νὰ κοιτάξῃς,
 10 καὶ οὐδέποτε νὰ μ' ἀρνηθῆς, ἂν ἤθελε σοῦ πταίσω
 ὡς ἄνθρωπος καμμιὰ φορὰ καὶ εἰς λάθος νὰ ξεπέσω.
 Μ' ὄλον ἐτοῦτο, ἀφέντρα μου, σοῦ ἐμπῆκε ᾽ς τὸ κεφάλι
 νὰ μ' ἀρνηθῆς καὶ ᾽ς τὴν καρδιά νὰ ᾽χω πληγὴ μεγάλη
 πὸν ὄντα περάσω καὶ σὲ ἰδῶ χάνω τὰ λογικά μου
 τρέμονν τὰ φυλλοκάρδια μου καὶ ὅλα τὰ σωθικά του,
 15 θνυμῶντας τότε εἰς τὴν ἀρχὴν τῆ γλυκογνωριμία
 ἐκείνη π' ἔλαβα μὲ σὲ μὲ πᾶσα ἐπιθυμία.
 Μὰ τώρα στέκω καὶ θωροῶ, κάθε πὸν ἀπεράσω
 καὶ μὲ ξανοίξῃς, κρύβεσαι, καὶ κάνεις με νὰ σκάσω.
 Καὶ ἄλλο δὲν ἐργάζεσαι παρὰ νὰ μὲ πικραίνῃς,
 20 καὶ μὲ τὰ δεσπετέλια²⁾ σου νὰ μὲ καρδιομαραίνῃς.
 Εἰς τόσο σὲ παρακαλῶ λυπήσου τὴ ζωὴ μου
 πὸν κινδυνεύει νὰ σβησθῆ γιὰ σένα, ποθητὴ μου. ||
 f. 8^r Μὴν ἀγαπᾶς νὰ μαραθῆ τῆς νιότης μου τὸ ἄνθι
 ἀπὸ τὰ τόσα π' ἀπερνῶ γιὰ σὲ μεγάλα πάθη.
 25 Τῆν ἀσπλαγχγιὰ μετάβαλε εἰσὲ μαλακωσύνη
 ὅπ' ἔχεις εἰς τοῦ λόγου μου καὶ δεῖξε καλωσύνη.

¹⁾ Πρέπει νὰ σημειωθῆ ἐνταῦθα ὅτι ὁ στίχος τῆς ἐν λόγῳ ρίμας:

Ἐπὴνησε πριντζιπόπουλο καὶ στόμα ζαχαρένιο

εὔρηται καὶ εἰς τὴν συλλογὴν τοῦ *N. Tommaseo*, (*Canti popolari Toscani, Corsi, Illirici, Greci*, vol. III, Venezia 1842, σ. 320, σημ. 4):

Ἐπὴνησε πριντζιπόπουλο καὶ ζαχαρένιο ἀχέλι

μὲ τὴν παρατήρησιν: «In una dello Zante è detto ad un morto».

²⁾ δεσπετέλια (ἐκ τοῦ βενετ. *despeto* = περιφρόνησις).

Τὸ στιχούργημα τοῦτο, ἀνῆκον εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν ἐρωτικῶν ἁσμάτων, εἶναι ἔκφρασις παραπόνων περιφρονηθέντος νέου καὶ εὐρίσκεται καταγεγραμμένον ἐν τετραδίῳ ἐξ 8 φύλλων, σχήμ. 14.4 × 19,3 ἑκατ. μ., ἔνθα περιλαμβάνονται καὶ τὰ ἐπόμενα κείμενα: α) φ. 1^ρ - 6^ς, «*Διάλογος Χάρωνος, νεκρῶν κ(αὶ) Ἐρμού*» [ἕμμετρος μετάφρασις εἰς 15συλλάβους στίχους]· β) φ. 7^ν - 8^ς, τὸ δημοσιευόμενον ἀνωτέρω δημῶδες στιχούργημα γ) φ. 8^ν ἐκκλησιαστικὰ τροπάρια. Τὰ φ. 6^ν - 7^ς εἶναι λευκά. Ἐκαστον τῶν κειμένων τούτων ἔχει γραφῆ δι' ἐτέρας χειρός. (Συλλογὴ Λ. Χ. Ζώη).

Τὸ ὄψος τοῦ στιχουργήματος, ὅπερ φέρει ἡμερομηνίαν: «1805 Ἀπριλ. 23», προδίδει λογίαν τινὰ ἐπίδρασιν (ἴδ. κυρίως στίχ. 9). Ἄξιον πάντως ἰδιαιτέρας παρατηρήσεως εἶναι ὅτι οἱ στίχ. 5 - 6 αὐτοῦ προέρχονται ἐκ παραλλαγῆς τοῦ γνωστοῦ ὑπὸ τίτλον «*Ριμάδα κόρης καὶ νέου*» ποιήματος ¹⁾:

λοιπὸν γιὰ γλυκοποθητὴν σ' ἔχω καὶ γιὰ κυρά μου
γιατὶ γιὰ σέν' ὁ ἔρωτας ἔσφαξε τὴν καρδιά μου ²⁾.

Τοὺς στίχους ἔτι 23 - 24 εὐρίσκω ἐπίσης εἰς τρία δίστιχα γεγραμμένα ὑπὸ βαναύσου χειρός ἐν τῇ ὀπισθίᾳ ὄψει ἀποσπάσματος νοταριακοῦ ἴσως σημειώματος, καὶ μετὰ ἀναγραφὴν συντόμου καταλόγου εἰδῶν ρουχισμοῦ (*6 πουκάμισα γυναίκεια, 2 κολλαρίνες, 2 γιλέκα...*):

*Μὴν ἀγαπᾶς νὰ μαραθῆ τῆς νιότης μου τὸ ἄνθι
ἀπὸ τὰ τόσα ποὺ περνῶ γιὰ σέ[να] μεγά<λα> πάθη.*

*Ἦ πολυαγαπημένη μου, δάκρυσε καὶ λυπήσου,
[ὁ] ποὺ δὲν λαβαίνω ἀνάπανη γιὰ ἴπινομή δική σου.*

5 *Ἐκεῖ ὁποῦ ἄλλοι χαίρουνται, κάθουμαι ἐγὼ κ(αὶ) κλαίω,
καὶ ὄντας οἱ ἄλλοι τραγουδοῦν, τὰ πάθη μου ἐγὼ λέω ³⁾.*

5 ante *χερῶντε* primum *καθῶντε* scripsit, deinde *delevit*.

¹⁾ Τὸ κείμενον σφύζεται εἰς δύο παραλλαγὰς τῶν βιβλιοθηκῶν Βιέννης καὶ Μιλάνου, ἐδημοσιεύθη δὲ κατ' ἀμφοτέρας ὑπὸ *Em. Legrand*, *Recueil de chansons populaires grecques*. Paris 1874, σ. 21 - 35 καὶ «*Bibliothèque Grecque Vulgaire*, tom. II, Paris 1881, σ. 51 - 57. Κριτικὴν ἔκδοσιν τοῦ ποιήματος ἴδε εἰς *Hub. Pernot*, Ἐνθ' ἄν., σ. 72 - 87 [εἰς τὰ προλεγόμενά καὶ τὰς σημειώσεις ἐξετάζονται τὰ διάφορα προβλήματα τοῦ κειμένου ἀναγραφομένης καὶ τῆς σχετικῆς βιβλιογραφίας].

²⁾ *É. Legrand*, *Bibliothèque grecque vulgaire*, Ἐνθ' ἄν., σ. 53 (στίχ. 69-70).

³⁾ Καὶ ἐν τῇ ὀπισθίᾳ ὄψει ἀποσπασματικῶς διασωθέντος Ἐρωτικοῦ Ἀλφαβήτου — κατωτέρω (σελ. 34) ἐκδιδομένου — εὐρηνται οἱ στίχοι:

*Ἦ πολυαγαπημένη μου, δάκρυσε κ(αὶ) λυπήσου
ποὺ δὲν λαβαίνω ἀνάπανη γιὰ ἴπινομή δική σου.
Μέρα δὲν ἔχω ἀνάπανη, νύκτα δὲν ἔχω ἄνεση
κι ὁποῦ τὴν ἐδοκίμασε τζῆ ἀγάπης νὰ πιστέψῃ,*

Οἱ στίχοι οὗτοι ἐπιτρέπουν νὰ εἰκάσωμεν ὅτι τὸ ἀνωτέρω ἐκδιδόμενον στιχούργημα ἐσώθη ἀποσπασματικῶς, ἢ μᾶλλον ὅτι προῆλθε τοῦτο ἐξ ἐτέρου, ἐκτενεστερου, ἐρωτικοῦ ποιήματος, ἀγνώστου μέχρι σήμερον.

Γ'

- Νεράϊδα ἄστορισμένη
 ποῦ ἦρες τὴν ὁμορφιά ;
 Ὁ ἥλιος σκοτιδιάζει
 γιὰ σέ, γλυκεῖα κυρά.
- 5 Μὰ ἴσαι μανρομματοῦσα,
 ψηλὴ εἶσαι καὶ λιγνή
 νεκρὸν ἀπὸ τὸν ἄδη
 βγαίνεις μὲ τὸ φιλί.
- 10 Βιολέττα μὲν ἀνθισμένη
 πὸ ἴχεις τὴν ὁμορφιά,
 τὰ κάλλη σου, κυρά μὲν,
 δὲν τὰ ἔχει ἄλλη καμμιά.
- 15 Γελᾶς καὶ ἀνθοῦν τὰ δένδρα
 φρονιτώνουν τὰ κλαδιά
 καὶ οἱ κάμποι λουλουδίζου
 γιὰ σέ, γλυκεῖα κυρά.
- 20 Ἀνὸ ἥλιοι ἀνατέλλουν
 γιὰ σέ κάθε πουργό,
 ἕνας ἕς τὸ πρόσωπό σου
 καὶ ἄλλος ἕς τὸν οὐρανό.
- 25 Ζουρλαίνεις πᾶσα γέρο,
 μαραίνεις κάθε νιό,
 καὶ ἐμὲ τοῦ πικραμμένου
 βάνεις μὲν μοῦ λῶϊσμό.
- 25 Κυρά, παρακαλῶ σε
 κάνε τὸ ψυχικό,
 δός μου τοῦ πικραμμένου
 ἕνα φιλι γλυκό.
- 30 Δίγο τὸ ζήτημά μου
 καὶ τὸ ἴχαριστηθῆς,
 θέλει εὖρης ἴλεμοσύνη
 ἐκεῖ ὅπου θὰ κριθῆς.
- 35 Χάρε, παρακαλῶ σε,
 κάμε τὸ ψυχικό,
 ἕς τὸν ἄδη φέρε μού τη
 γὰ τὴ στεφανωθῶ.
- 40 Ὡ κόσμε, χάρε ψεύτη,
 τὸ πῶς μὲ πλάνεσες,
 καὶ ὁ ἔρωτας ἐχθρός μου
 ποῦ μὲ θανάτωσε.
- 45 Ὡμέγα τελειώνω
 καὶ σᾶς παρακαλῶ
 φέριε τη ἕς τὸ πλευρό μου
 λίγο νὰ κοιμηθῶ.
- 50 Τὴ ρούγα ὅπου διαβαίνεις
 καὶ ὅπου συχοπερνᾶς
 μπαμπάκι θὰν τὴ στρώσω
 γιὰ σέ γλυκεῖα κυρά.

1 Νεραϊδαμ εσολησημενη Σ. || 3 σκοτηνηαζη Σ. || 4 εσε Σ. || 12 τοχη Ζ. || 16 εσε Σ. || 18 πορνό Ζ. || 19 ενα σο Ζ.Σ. || 20 κιαλο σο νρανο Ζ : κ(αι) ἄλλο ζόν νρανο Σ. || 22 μωρενης πασανιο supra lineam Ζ. || 24 βάνεις στο λογομοδ Ζ. || 29 Αήγον το Σ. || 30 γὰν το Σ. || 31 θελης εβρης ελεημοσύνη Σ. || 32 πσ Σ. || 37 Ὁ κόσμος Ζ. || 38 πὸς μὲ πλάνεσες Ζ. || 39 οχρος μ Σ. || 41 Οήμενα ἐγὼ Σ. || 47 μοσκές θε γὰν Σ. ||

ποῦ στρώνω νὰ ἀνακοιμηθῶ καὶ ἕπνος δὲ μοῦ πάει
 θυμῶντας τὴν ἀγάπην μου ποῦ μὲ πεζογελάει.

Ἐκεῖ ὅπου ἄλλοι χαίρουνται κάθουμαι ἴγὼ καὶ κλαίω
 καὶ ὄντας οἱ ἄλλοι τραγουγοῦν τὰ πάθη μου ἐγὼ λέω.

Τὸ στιχουργημα τοῦτο, λογίας πιθανῶς συνθέσεως, δημοσιεύεται ἐνταῦθα μὲ κριτικὰς διορθώσεις ἐπὶ τῇ βάσει δύο ἀνευρεθέντων χειρογράφων. Τὸ πρῶτον (Συλλογὴ Α. Χ. Ζώη), ὡς προκύπτει οὐ μόνον ἐκ παλαιογραφικῶν δεδομένων ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ περιεχομένου τοῦ ποιήματος, εἶναι παλαιότερον. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο δηλοῦται ἐν τῷ κριτικῷ ὑπομνήματι διατῶ Ζ, ἀποτελεῖται δὲ ἐξ ἑνὸς φύλλου χάρτου σχήμ. 19.5×27.4 ἐκ. μ. (Ἐν φ. 1^ν εὑρηται οἱ ἀνωτέρω ἐν σελ. 33 ὑποσημ. 3 ἐκδιδόμενοι στίχοι). Τὸ δεύτερον χειρόγραφον (Συλλογὴ Μαρίνου Σιγούρου) ἐδηλώθη διὰ τοῦ Σ καὶ ἀποτελεῖται ἐκ 2 φύλλων σχήμ. 18.7×26 ἐκ. μ. (Τὸ κείμενον ἐπὶ τοῦ φ. 1^ν. Τὰ ὑπόλοιπα φύλλα εἶναι λευκά). Ἐν τῷ χειρογράφῳ Ζ τὸ κείμενον ἔχει γραφῇ καταλογάδην, ἐν δὲ τῷ χειρογράφῳ Σ εἰς λαμβικούς 13 συλλάβους στίχους. Πράγματι ὁμοῦς τὸ στιχουργημα ἔχει συντεθῆ εἰς τετραστίχους στροφὰς ἐξ λαμβικῶν 7 συλλάβων καὶ βουλλάβων στίχων μεθ' ὁμοιοκαταληξίας τοῦ τύπου: αβγβ-δεξε...

Ἡ μορφὴ τοῦ κειμένου, μάλιστα μὲ τὸ διασωθὲν τμήμα ἀκροστιχίδος, ἐπιτρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοῦτο ὡς ἀπόσπασμα ἀλφαβητικοῦ ἐρωτικοῦ ποιήματος ἐκ τῶν πολλῶν, ἅτινα ἀπὸ τοῦ 15^{ου} αἰῶνος ἐκκυκλοφοροῦντο εἰς ὅλον τὸν Ἑλληνισμόν¹⁾. Ἡ εὑρεσις τοῦ νεωτέρου τούτου ἔσματος παρέχει τὴν δυνατότητα νὰ παρακολουθήσωμεν πῶς ἐνδεχομένως ἐξ ἀρχικοῦ ἐρωτικοῦ μετ' ἀλφαβητικῆς ἀκροστιχίδος ποιήματος προῆλθον μικρότερα στιχουργήματα ἢ καὶ δίστιχα, μὴ διατηροῦντα πλέον ἴχνη τῆς προελεύσεώς των. (Ἰδ. κυρίως στίχ. 21: Ὁμέγα τελειώνω — Ὅιμένα ἐγὼ τελειώνω).

Δ'

- ί. 1^ν 1 Δὲν ἔχω νοῦ μήτε καιρὸ ἀνθι τῆς ὁμορφίας
νὰ βάλω λόγια νὰ σοῦ εἰπῶ ἐκ βάθο<ν> τῆς καρδίας.
- 2 Ἔχασα νοῦ καὶ λογικά, ἔχω πολλὰς λακτάρες
ἢ ἐνθύμησή σου, μάτια μου, φέρνει μου λιγωμάρες.
- 3 Ἄς τάξω ὁ κακορρίζικος πὺς δὲν σ' εἶδα ποιῆς μου
κι' ἕνα κερὶ ἐκράτησα κ' ἐκεῖνο τὸ ὄσθησές μου.
- 4 Ἀγάπη μου προσερωή, παντοτινὴ μου ἐλπίδα,
σώνει σου σὲ ὅτι μὲ ἤφερες τουραγισμένη μοῖρα.

¹⁾ Φαίνεται ὅτι τὸ στιχουργικὸν τοῦτο εἶδος — εἴτε ἠθικοδιδασκατικοῦ εἴτε ἐρωτικοῦ περιεχομένου — ἦτο ἀγαπητὸν ἐν Ζακύνθῳ. Ἰδ. Ν. Κατραμῆ, Φιλολογικά ἀνάλεκτα Ζακύνθου. Ἐν Ζακύνθῳ 1880, σ. 194-95. (Πρόσθετος καὶ Φ. Μπουμπουλίδου, Παρατηρήσεις εἰς μεσαιωνικὸν κείμενον, Ἀθηνᾶ, τόμ. ΝΘ' (1955) σ. 236 κέξ.). Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Ἑπτανησιακὰ στιχουργήματα ἐξ ἀνεκδότου κώδικος. Ἐνθ' ἄν., σ. 62-63, 69-71.

- 5 Ζαχαροκάντιο ζυμωτή, κονλούρα με την πάστα,
φεγγάρι μου λαμπρότατο, άπάνον άποϋ οϋλα τ' άστρα.
- 6 Νά 'χαν τὰ στήθη μου <γυ>αλί, νά 'κοίτας τήν καρδιά μου
νά εἶναι μαύρη, δλόμανρη για λόγο<υ> σου, κυρά μου.
- 7 Δέν δύνεται χειρότερο ὄχ τήν ἀποχωροῖσα
ὄτι νά ἔχη ἄν(θρωπ)ος ἀγάπη εἰς τήν καρδιά.
- 8 Πρέπει νά ἔχη ὑπομονή σάν πού πατοῦν τὸ χῶμα
κι ἐκεῖ πονεῖ καὶ δέν μιλεῖ γιατί δέν ἔχει στόμα.
- 9 Μεταστραφῆκαν οἱ χαρὲς σὲ θλίψες μιὰν ἡμέρα
κι' ἐχάθηκεν ἡ ἀγαπῶ'ς τὰ νέφη, 'ς τὸν ἀγέρα. ||
- f. 1^v 10 Σὲ εὐχαριστῶ κατὰ πολλὰ ρητορικὸ κεφάλι
'ς τὰ λόγια τὰ ἀρχοντικὰ πὸν ματαγράφεις πάλι.
- 11 Πάλε σοῦ τὸ ξαναμηνῶ, πάλε 'ς τὸ ξαναλέω,
πού ἡ καλωσύνη σου ἡ πολλή σὲ φέρνει εἰς κάποιον χρέο[ς].
- 12 Δὲ φτάνου οἱ χρόνοι τοῦ νοὸς διὰ νά περιγράψω
τὲς χάρες σου τὲς ἄμετρες, καλὰ νά τζι λογιᾶσω.
- 13 *Ἐχεις δυὸ μάτια δλόμανρα ζαχαροζυμωμένα
πού κόνον τὰ πικρὰ γλυκὰ καὶ τ' ἄγρια ἡμερωμένα.
- 14 Θωρεῖς τ' ἀστερία τ' οὐρανοῦ τήν λαμπηράδα πὸν ἔχου;
Τὰ μάτια σου, πολυαγαπέ, πλέο παρὰ αὐτὰ ξετερχου.
- 15 *Ἐχεις μιὰ μύτη τορρεντὴ τοῦ ἔρωτος κοντῦλι
ὄποϋ σκεπάζει ἀξιόπιστα τὸ κοραλένιο ἀχειλί.
- 16 Λογιάζεις κ' εἶναι κόκκινο, πορφύρι δέν τὸ φτάνει
καὶ πᾶσα ρόδο 'μπρός σ' αὐτὸ τήν ὁμορφιά τήν χάνει.
- 17 Ἐδτὸ τὸ στόμα τὸ γλυκὸ με νέκταρ τὸ ποτιζου
καὶ ἅπαντες καλορρίζικοι ὄποϋ τὸ ἀναντρανίζου.
- 18 *ὄντας μιλῆς κι' ὄντας γελᾶς φαίνεται τὸ λογάρι
'πὸ μέσα ἀπὸ τὸ στόμα σου πυκνὸ μαργαριτάρι.
- 19 Μά 'σαι ψηλός, μά 'σαι λιγνός καὶ λιανοκοιζαλαῖτος,
καὶ ἀπὸ τὰ νύχια ὡς τήν κορ[v]φήν ὄλο ἀρχοντιὲς γεμάτος.
- 20 *Ὁμπρός σου ἥλιος ὁ λαμπρός τὸ φῶς του θέλει χάσει
κι οἱ οὐρανοὶ θὰ μαυρισθοῦ κι ἡ γῆ θὲ νά χαλάση.

Τὰ ἀνωτέρω δίστιχα ἔχουν γραφῇ καταλογάδην ἐπὶ φύλλου χάρτου σχῆμ. 9.5 × 21 ἐκ. μ., σθητοβρώτου καὶ λίαν ἐφθαρμένου, ὑπὸ διαφόρων δὲ χειρῶν ἐν ἑκατέρῳ τῶν ὄψεων τοῦ φύλλου (Συλλογὴ Μαρίνου Σιγούρου). Ἐν τέλει σημειοῦται: «*π^ο 11 Ν/βρ. 1801*». Ὁ ἀριθμὸς ἀναφέρεται ἀσφαλῶς εἰς τὰ καταγραφέντα δίστιχα τῆς δευτέρας σελίδος¹⁾.

Θεωρῶ πιθανὸν ὅτι τὰ δίστιχα ταῦτα ἀποτελοῦν δύο ἐνότητος: Ἡ πρώτη ἀποτελεῖ ἔκφρασιν παραπόνων ἀποχωριζομένου ἐραστοῦ, ἐνῶ ἡ δευτέρα ἀνήκει εἰς τὴν γνωστὴν ὡς «*παινέματα ἀγαπητικοῦ*» κατηγορίαν τῶν ἐρωτικῶν στιχοῦρημάτων. Ἴσως δὲ τὰ ἀνωτέρω δίστιχα ἀντεγράφησαν καὶ ἔξ ἑτέρων χειρογράφων.

Χαρακτηριστικὸν πάντως καὶ ἄξιον σημειώσεως εἶναι ὅτι τὰ δίστιχα 3, 10 καὶ 20 ἀπηχοῦν στίχους ἔργων τῆς κρητικῆς λογοτεχνίας καὶ μάλιστα ἐκ τῶν λίαν διαδεδομένων ἐν Ἑπτανήσῳ καὶ δὴ καὶ ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὸν ἡ' αἰῶνα.

Οὕτω τὸ ὑπ' ἀριθ. 3 δίστιχον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τοὺς ἐπομένους στίχους τῆς «*Θυσίας τοῦ Ἀβραάμ*» (401 - 402):

*Κι ἄς τάξω, δὲν τὸ γέννησα μὴδ' εἶδα το ποτέ μου,
μὰ ν'αν κερὶν ἀφτούμενο ἐκράτουν κ' ἤσβησέ μου²⁾.*

Τὸ ὑπ' ἀριθ. 10 δίστιχον ἀντιστοιχεῖ ἐννοιολογικῶς πρὸς τοὺς στίχ. Ε, 59-60 τοῦ «*Ζήνωνος*»³⁾, Γ 1 - 2 τῆς «*Ἐρωφίλης*»⁴⁾, καὶ Ε 755 - 6 τοῦ «*Ἐρωτοκρίτου*»⁵⁾. Τὸ δίστιχον τέλος ὑπ' ἀρ. 20 ἀντιστοιχεῖ σχεδὸν ἀπολύτως πρὸς τοὺς στίχους Γ' 527 - 528 τοῦ «*Γύπαρι*»:

*Ὁμπρὸς ὁ ἥλιος ὁ λαμπρὸς τὸ φῶς του θέλει χάσει
κ' οἱ σῶρανοὶ θέλου χαθῆ κ' ἡ γῆς θέλει χαλάσει⁶⁾.*

Ἄλλὰ καὶ ὁ βος στίχος τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4 διστίχου μὲ τὴν ἐν αὐτῷ παρατηρούμενην ἐπίτασιν τῆς ἀϋξήσεως (*ἤφηρες*) δεικνύει ἴσως κρητικὴν ἐπίδρασιν.

¹⁾ Τὸ σύστημα τῆς σημειώσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στροφῶν εἰς ποιήματα τῆς παρουσίας περιόδου ἦτο σύνηθες ἐν Ἑπτανήσῳ.

²⁾ Ἰδ. Ἡ Θυσία τοῦ Ἀβραάμ. Κριτικὴ ἔκδοσις Γ. Μέγα, ἀναθεωρηθεῖσα [Ἀθήναι 1954], σ. 137, 172. (Ἰδ. καὶ Ἐρωτόκριτος Γ' 1395 - 1396). Πρβλ. καὶ Ν. Tommaseo, *Canti popolari...*, Ἐνθ' ἀν., σ. 462, σημ. 2.

³⁾ Ἰδ. Φ. Κ. Μπουμπουλίδου, Τὸ πρότυπον τοῦ «*Ζήνωνος*». Ἡράκλειον Κρήτης 1955, σ. 66.

⁴⁾ Γ. Χορτάτζη, Ἐρωφίλη. Ἐκδ. Στ. Ξανθοῦδίδου. Athen 1928, σ. 68.

⁵⁾ Βιτζέντζου Κορνάρου, Ἐρωτόκριτος. Ἐκδοσις κριτικὴ Στ. Ξανθοῦδίδου. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης 1915, σ. 336.

⁶⁾ Γύπαρις. Κρητικὸν δράμα. Πηγὰι - κείμενον (ἔκδ. Ἐμμ. Κριαρῶ). Athen 1940, σ. 211.

Οἱ ἀνωτέρω στίχοι εἶναι ἔτι ἐνδεικτικοὶ τοῦ τρόπου γενικώτερον προελεύσεως δημοδῶν στιχορρημάτων ἐκ κειμένων τῆς ἐντέχνου λογοτεχνικῆς δημιουργίας.

¹ Ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπ' ἀρ. 6 καὶ 8 δίστιχα εὐρίσκω, καταγεγραμμένα, μὲ μικρὰς παραλλαγὰς εἰς συλλογὰς δημοδῶν ᾄσμάτων. Τὸ πρῶτον φέρεται παρὰ Fauriel, ὡς:

*Νά 'χα τὰ στήθη μου ὑαλί, νά 'γλεπες τὴν καρδιά μου,
πῶς εἶναι μαύρη κι ἄλλαη γιὰ λόγου σου, κυρά μου¹).*

Τὸ δεύτερον ἐδημοσιεύθη ἐκ ζακυνθινοῦ ἐπίσης χειρογράφου ὑπὸ τοῦ Ν. Βέη:

*Πρέπει νὰ ἔχω ὑπομονή σὰν πὸν πατοῦν τὸ χῶμα,
πὸν τὸ πατοῦν καὶ δὲν μιλεῖ, γιὰτὶ δὲν ἔχει στόμα²).*

¹) C. Fauriel, Chants populaires de la Grèce moderne... Paris 1825, tom. II, σ. 274.

²) Ν. Α. Βέη, Νεοελληνικά δημοδῶδη ᾄσματα ἐκ χειρογράφων κωδίκων. Ἐνθ' ἄν., σ. 9 (ἀρ. 17).

Η ΛΗΓΟΡΟΥ
ΠΑΛΑΙΟΝ ΜΑΝΙΑΤΙΚΟΝ ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΟΥ
ΥΠΟ

ΔΙΚΑΙΟΥ Β. ΒΑΓΙΑΚΑΚΟΥ

1. Είσαγωγή.

Εἰς παλαιότεραν μικρὰν μελέτην μου περὶ τοῦ μοιρολογίου τῆς Μέσα Μάνης ¹⁾ εἶχον παρατηρήσει ὅτι τοῦτο πρέπει νὰ διακρίνεται τοῦ μοιρολογίου τῆς Ἐξω Μάνης.

Τὸ τῆς Ἐξω Μάνης ὑπάρχει ἔτοιμον ἐκ τῶν προτέρων διὰ κάθε περίστασιν εἰς στίχον δεκαπεντασύλλαβον, ἔχει περισσότερον λυρικὸν στοιχεῖον καὶ περιεχόμενον μὲ γενικώτερον χαρακτήρα. Ἀντιθέτως, τὸ μοιρολόγι τῆς Μέσα Μάνης εἶναι ἀυθόρμητον δημιούργημα τῆς στιγμῆς ἀπὸ γυναῖκα συνήθως ἀγράμματον, ὡς ἔμπνευσις ἐκφράζουσα τὰ συναισθήματα τοῦ λαοῦ. Συντίθεται τὸ μοιρολόγι τοῦτο εἰς ὀκτασύλλαβον στίχον χωρὶς νὰ εἶναι ὑποχρεωτικὴ ἡ ὁμοιοκαταληξία, εἰς δὲ τὸ περιεχόμενον του εἶναι προσωπικόν, ἀναφέρεται δηλαδὴ ἕκαστον εἰς ὄρισμένον πρόσωπον. Ἐχει ἀφηγηματικὸν κυρίως χαρακτήρα χωρὶς νὰ λείπη καὶ τὸ λυρικὸν στοιχεῖον. Ἡ ἀλληγορία καὶ κυρίως ὁ διάλογος, ὅστις ζωηρεῖ τὴν ἀφήγησιν, προσδίδουν γοργότερον ρυθμὸν καὶ χροιάν ἐξόχως δραματικὴν, ἰδίως εἰς τὰ μοιρολόγια τὰ ἔχοντα θέμα τὴν ἐκδίκησιν, τὸν δικαίωμόν ²⁾, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνήκει καὶ τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον.

Εἰς τὴν ζωηρὰν περιγραφὴν, τὴν ὑπάρχουσαν εἰς τὰ μοιρολόγια ταῦτα, διακρίνει κανεὶς ἀνάγλυφον τὴν μανιάτικην ψυχὴν μὲ τὰς ἀντιλήψεις αἱ ὁποῖαι διέπουν τὴν ζωὴν τοῦ Μανιάτου ὡς καὶ τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τοῦ τόπου, ἅτινα ἐδημιούρ-

¹⁾ Γύρω στὸ μοιρολόγι τῆς Μέσα Μάνης, *Σπαρτ. Χρονικά* 5 (1942) τεύχ. 53 - 63, 6 (1943) τεύχ. 67 - 70.

²⁾ Περὶ τοῦ ἐθίμου τῆς ἐκδίκησης — ἡ λέξις βεντέττα εἶναι ἄγνωστος εἰς τὸν τόπον — ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Μάνης γενικώτερον, βλ. βιβλιογραφίαν εἰς *N. Θ. Κατοικάρου*, Ἡ βεντέττα ἐν Μάνη, Ἀθῆναι 1933, σ. 117 - 137. *B. Πατριαρχέα*, Ἡ αὐτοδικία ἐν Μάνη, Ἱστορικὴ, γλωσσικὴ καὶ λαογραφικὴ συμβολή. Ἀνωνύμου Μανιάτου Ἡμερολόγιον, *Νέον Κράτος* τεύχ. 23 (1932), σ. 450 - 465 καὶ αὐτοτελῶς τῷ 1939 εἰς σ. 20. Ὡς πρὸς τὸ ἐν τῇ μελέτῃ ταύτῃ Ἡμερολόγιον Ἀνωνύμου Μανιάτου παρατηροῦμεν ὅτι τοῦτο, ὡς ἀπέδειξεν ὀρθότατα ὁ Δ. Δημητράκος (Οἱ Νυκλιᾶνοι, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1949, σ. 256 - 260) καὶ ὡς ἐξηκριβώσαμεν καὶ ἡμεῖς ἐξ ἐπιζώντων γερόντων (ἐπειδὴ τὰ ἐν τῷ ἡμερολογίῳ γεγονότα φέρονται ὅτι συνέβησαν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1864 - 1875 εἰς τὸ ἰδιαίτερόν μας χωρίον Κίτταν) εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου πλαστόν.

γησαν τὰ ὀρηκτικὰ συναισθήματα καὶ τὸν ἰδιαίτερον χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων τῆς περιοχῆς ταύτης.

Ἡ ἐκδίκησις, ἡ ὁποία εἶναι μεταξύ τῶν κυρίων κοινωνικῶν θεσμῶν τοῦ τόπου, ἐμπνέει τὴν σύνθεσιν τῶν μοιρολογίων τοῦ δικαίωμοῦ. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐδημιούργησαν ὁ ἐγωισμός, ὁ ἀτομικὸς ἢ οἰκογενειακός, ἡ εὐθιξία, τὸ ζήτημα τῆς τιμῆς, τὸ φιλότιμον, τὰ μαχητικὰ ἔνστικτα—ἡ κλοπὴ εἶναι ἄγνωστος—καὶ κυρίως ἡ ἀνάγκη τοῦ ἀμοιβαίου σεβασμοῦ.

Εἰς τὰ μοιρολόγια τῆς ἐκδικήσεως, μὲ τὸ ἰδιαίτερον ἕκαστον περιεχόμενον του, ὡς πραγματικαὶ τραγωδίαι, διαγράφονται ἀδρότεροι οἱ χαρακτῆρες ἢ εἰς τὰ λοιπὰ μοιρολόγια, ὡς τὰ τοῦ Χάρου. Εἰς ταῦτα, δηλ. τὰ μοιρολόγια τῆς ἐκδικήσεως, κυριαρχεῖ ἡ γυναικεία μορφή. Αὐτὴ, ἡ δημιουργὸς τοῦ μοιρολογίου, εἶναι καὶ ὁ κύριος συντελεστὴς εἰς τὴν πραγματοποίησιν τοῦ δικαίωμοῦ. Αὐτὴ συνδραυλίζει τὴν φωτιὰν τοῦ μίσους καὶ ἐξάπτει τὰ πάθη. Οὕτως ἡ νεαρὰ ἀδελφή, τῆς ὁποίας ὁ ἀδελφὸς ἔπεσε θύμα ἀδίκου ἐπιθέσεως, μένει πιστὴ εἰς τὴν ιδέαν νὰ ἐκδικηθῇ τὸν θάνατόν του καὶ ἔτσι ὀπλίζεται καὶ καταδιώκει τὸν φονεὰ τοῦ ἀδελφοῦ της:

*Ἐδόθη λόγος ᾗ τὰ χωρῶα
τ᾽ ἐγίνην ἕνα φονικό,
ς τ᾽ τῆ Βγενικῆς τὸν ἀδερφό.
— Ἐτώρα, μαυρο-Βγενικῆ,
γυναῖκα, ἄντρας ¹⁾, νὰ γενῆς,
ζούστηκο κι' ἀρματώθηκο
καὶ πάρε τὸν καλὸ σαρμᾶ
καὶ τρέχα ᾗ τὰ Γυρίσματα ²⁾
νὰ κνηγήσης τὸ φονεά!*

*Τραύηξε τὸν καλὸ σαρμᾶ
κ' ἔκαμε δύο φονικά.*

*Ἐδόθη λόγος ᾗ τὰ χωρῶα.
τ᾽ ἐγίν᾽ ἡ Βγενικῆ φονεάς.*

Ἐκὸμη καὶ ἡ σύζυγος ὀπλισμένη μὲ ἀφάνταστον ὀμότητα καὶ σκληρότητα δηλητηριάζει τὸν ἄνδρα της, διότι οὗτος ἐφόνευσε τὸν ἀδελφόν της. Ἐκδικεῖται ὑπέικουσα εἰς τὸν ἄγραφον νόμον τῆς «γενεᾶς», δεδομένου ὅτι ἡ παντρεμένη ἀνήκει εἰς τὴν «γενεάν» τοῦ πατρός της.

¹⁾ Τὰ συμπλέγματα ντ, μπ, νκ, γκ, γγ εἰς τὸ ἰδίωμα Μέσα Μάνης προφέρονται ὡς d, b, g.

²⁾ Κτήματα περιβαλλόμενα διὰ ξηρολιθίνης μάνδρας.

- Γὰ πές μου, Καλοπόθο μου,
 ἀμποῖον ἔκαμες φονεά;
 Ἐκουσα μιὰ σκληρὴ φωνή,
 θὰ μ' ἀποκριθῆ ὁ Σατανᾶς :
- 1 — Ἄντρα ζου (ὁ κουριάδο ζου,
 ἐκεῖνοι μ' ἐσκοτώσασι.
 Ἐκαμα πέτρα τὴν καρδιὰ
 καὶ δὲν ἐμίλησα μιλιὰ,
 κ' ἐδ'άηκα τὴν Τζίμοβα ¹⁾
- 10 — καὶ ἀγοράζου σουλιμᾶ, ²⁾
 νὰ φαρμακώσου τὸ φονεά.
 Ἐβαλα κ' ἐπλασα χυλὸ
 καὶ ἀπ' ὄντε τὸν εὐκαίρισα,
 ἐβγήκα τοὺν ἐμίλησα :
- 15 — Ἐλαῖτε μέσα καὶ οἱ τρεῖς.
 Καὶ τὰ κουτάλια πήρασι,
- πήρασι πρώτη κουτιαλέα.
 — Εἶπα: τοὺς ἐφαρμάκωσα!
 — Νύφη, πικρίζει ὁ χυλὸς,
 20 εἶπ' ὁ κακοῦργος πεθερός.
 — Τ' ἀλεύρι πολυκαίριω ³⁾.
 Ἄμποια καὶ ἄλλη Χρῆσι'ανή
 τὴν ἴδα μέρα τῆ Δαμποῆς,
 τὸ γιόμα καὶ τὸ λειδινο ⁴⁾
- 25 ἔθαψε ἄντρα καὶ ἀδερφό;
 Ἐδ'άηκε ἔς τὴ μάννα της :
 — Μάννα, τὸν ἐφαρμάκωσα
 τοῦ Καλοπόθο τὸν φονεά.
 — Καλά ἔκαμες, παιδάκι μου,
 30 σὺ νὰ ντὰ φάης καὶ νὰ ντὰ πηχῆς
 μ' ἄλλοτε ἄντρα ἄπο δακεῖ!

Ἡ χήρα τοῦ σκοτωμένου δέχεται μὲ ὑπομονὴν τὰς ταπεινώσεις καὶ τὸν ὑπὸ τῶν συγγενῶν της ἐπιβληθέντα γάμον μετὰ τοῦ φονέως τοῦ ἀνδρός της μέχρις ὅτου, φονεύουσα τὸν δεύτερον τοῦτον σύζυγον, ἐκδικηθῆ τὸν φόνον τοῦ πρώτου.

Αὐτὰ εἶναι δραματικὰ περιστατικά, τὰ ὅποια ἀφηγεῖται ἡ Μανιάτισσα εἰς τὸ μοιρολόγι της χωρὶς νὰ προσπαθῆ νὰ τὰ δικαιολογήσῃ ἢ νὰ ζητῆ δι' αὐτὰ ἐξιλέωσιν. Ἐπιταγὴ ἀτεγκτος εἶναι τὸ ἀκροατήριόν της, εἶναι ἡ κοινὴ μανιάτικη γνώμη, εἶναι οἱ ἄγραφοι νόμοι τῆς πατρίδος της, οἱ ὅποιοι ἐπιβάλλουν τὴν συμπεριφορὰν ταύτην τοῦ ἀτόμου.

Ὁ μελετητὴς κατὰ ταῦτα τῶν μοιρολογίων τῆς Μέσα Μάνης δέον νὰ εἶναι προσέτι γνώστης καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς τῆς περιοχῆς ταύτης μὲ τὰ σχετικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, διότι μόνον μὲ τὴν προϋπόθεσιν αὐτὴν θὰ ἀποβῆ δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῆ πραγματικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἐξέτασις βαθυτέρα τοῦ κλάδου τούτου τῆς δημῶδους ποιήσεως εἰς τὴν Μάνην.

Τὰ μοιρολόγια ταῦτα, ἔχοντα προσωπικὸν χαρακτῆρα, λόγῳ τῆς διεκτραγωδήσεως δι' αὐτῶν τῶν συνθηκῶν τοῦ θανάτου τοῦ μοιρολογουμένου νεκροῦ, ἄδον-

¹⁾ Ἀρεόπολιν, πρωτεύουσαν τῆς ἐπαρχίας Οἰτύλου.

²⁾ Δηλητήριον, ὑδράργυρον.

³⁾ Πολλῶν ἡμερῶν.

⁴⁾ Δειλινὸ, ἀπόγευμα.

ται ἄπαξ. Ἐν τούτοις, πολλὰ ἐκ τούτων, παρουσιάζοντα γενικώτερον διαφέρον ἀπὸ κοινωνικῆς ἐπόψεως ἢ συγκινοῦντα τὸν λαὸν ἀπὸ τὸ ἐν αὐτοῖς λυρικὸν στοιχεῖον, ἐπαναλαμβάνονται ὑπ' αὐτοῦ εἴτε κατὰ τὰς μακρὰς νύκτας τοῦ χειμῶνος κατὰ τὴν ἐργασίαν εἰς τὰ ἐλαιοτριβεῖα, εἴτε κατὰ τὰς γεωργικὰς ἐργασίας ἢ τὰς διασκεδάσεις εἰς τὴν ταβέρναν. Ἡ ἐπανάληψις αὕτη ἀλλοιώνει τὸ μοιρολόγι εἰς τὴν ἀρχικὴν του σύνθεσιν, διότι ὁ λέγων εἴτε λησμονεῖ τμήματα εἴτε προσθέτει ἰδικὰς του φράσεις, εἴτε συγγέει τὰ ἐν αὐτοῖς γεγονότα, κυρίως εἰς τὰ παλαιότερα μοιρολόγια, καὶ ἐκθέτει οὕτω πολλὰ ἐπεισόδια εἰς τὰ ὁποῖα μὲ τὴν εὐκολίαν τῆς μνήμης του συμφύρονται ὑπ' αὐτοῦ μέρη ἐκ διαφόρων μοιρολογίων.

Αὐτὰ εἶναι τὰ κυριώτερα προβλήματα τὰ ὁποῖα ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ὁ μελετητὴς τῶν μανιάτικων μοιρολογίων.

Ἐπὶ τῶν γενομένων μέχρι τοῦδε ἐκδόσεων μανιάτικων μοιρολογίων πρέπει νὰ σημειώσωμεν ὅτι οἱ ἐκδῶται τούτων ἀπέφυγον, πλὴν τοῦ Α. Πετρίδου καὶ κυρίως τοῦ Ν. Πολίτου, τὴν παράθεσιν γλωσσικῶν καὶ πραγματικῶν σχολίων, οὕτω δὲ τὸ μοιρολόγι εἰς πολλὰ σημεῖα γίνεται δυσκόλως ἀντιληπτὸν ὄχι μόνον ἀπὸ τὸν μὴ Μανιάτην ἀναγνώστην, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὸν τὸν νεώτερον Μανιάτην. Πλὴν τούτου καὶ τὰ ἐκδεδομένα μέχρι τοῦδε μοιρολόγια εἴτε μεμονωμένως ¹⁾ εἴτε εἰς συλλογὰς δὲν ἀποδίδουν πλήρως τὸ ἰδίωμα τοῦ τόπου. Ἐκ τῶν ἐκδοτῶν ὁ Κ. Πασαγιάννης ²⁾ εἰς τὴν συλλογὴν του παρουσιάζει αὐτὰ μᾶλλον ὡς λογοτέχνης. Ὁ Β. Πετρούνας ³⁾ ἐπιχειρεῖ μὲν νὰ τὰ καταγράψῃ εἰς τὸ ἰδίωμα τῆς Μάνης, ἀλλὰ δὲν ἐπιτυγχάνει τούτου πλήρως. Ὡς ἐκ τούτου εἰς τὰς συλλογὰς αὐτὰς ἔχει τις πολλὰ νὰ παρατηρήσῃ καὶ νὰ διορθώσῃ.

Ἡ Μανιάτισσα ἀκόμη καὶ εἰς τὴν ξένην μοιρολογεῖ εἰς τὸ γλωσσικόν της ἰδίωμα — κατὰ τὸ *συνηθὲ τοῦ τόπου της* — καὶ ἀδιαφορεῖ, ἂν διὰ τοῦτο τὴν περιπαίξουν τυχὸν ξένοι, μὴ Μανιάται, ἀκροαταί. Τότε δὲ δύναται νὰ εἴπῃ:

— Ὁ Στὸ 'δ'άβολο καὶ ὅς τὴν ὀργῆ
 νὰ π' ἢ γλῶσσα ἢ Βλάχικῆ
 καὶ ὄσοι τὴν ἀναμπαίζουσι
 τὴ γλῶσσα τὴ Μανιάτικῆ,
 ὁπὸ ὅν ἢ γλῶσσα τοῦ Θεοῦ.

Τὰ μοιρολόγια εἰς τὴν Μάνην δὲν λέγονται μόνον κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς κη-

¹⁾ Πλήρης βιβλιογραφία τούτων δὲν εἶναι τοῦ παρόντος.

²⁾ Μανιάτικα μοιρολόγια καὶ τραγούδια. (Ἱστορικὴ καὶ Λαογραφικὴ Βιβλιοθήκη Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, 3. Ἀθῆναι 1928).

³⁾ Μανιάτικα μοιρολόγια. Ἀθῆναι, 1934.

δείας τοῦ νεκροῦ ἀλλὰ καὶ κατὰ «τὸ κλάμα», τὸ ὁποῖον γίνεται κατὰ τὴν τρίτην, ἐνάτην καὶ τεσσαρακοστὴν ἀπὸ τοῦ θανάτου ἡμέραν.

Μερικὰ ὁμως μοιρολόγια συντίθενται ἐκ τῶν ὑστέρων, ἔχουν δὲ ὡς θέμα σοβαρὰ γεγονότα, ἰδίως μάχας καὶ φόνους μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν. Εἰς τὴν περιπτῶσιν ταύτην τὸ μοιρολόγι λαμβάνει τὴν ἀφηγηματικὴν μορφήν τοῦ ἔπους. Ὁ ραψωδός, ἐνίοτε ἄνδρας, διότι μοιρολογοῦν καὶ οἱ ἄνδρες, κυρίως ὁμως γυναῖκα, ἀφοῦ πληροφορηθῆ τὰς λεπτομερείας τοῦ γεγονότος, συνθέτει τὸ ἄσμα—βγάνει μοιρολόι—κατὰ τὴν χαρακτηριστικὴν ἔκφρασιν, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν περιστατικῶν τούτου ἀλλὰ μὲ ὁδηγὸν τὸν συναισθηματικὸν κόσμον καὶ τὰ κοινωνικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, στοιχεῖα κοινὰ εἰς ἅλους τοὺς κατοίκους τῆς Μέσα Μάνης. Αὐτὰ θὰ ἀξιώσουν, ἵνα τὸ μοιρολόγι διατηρηθῆ εἰς τὴν μνήμην τοῦ λαοῦ τῆς Μάνης.

Εἰς τὰ μοιρολόγια τοῦ δικαιομοῦ ἀνήκει καὶ τὸ κατωτέρω δημοσιευόμενον τῆς Ληγοροῦς, γνωστὸν ὡς: *Ἡ Ληγοροῦ ἢ τὸ μοιρολόι τῆ Ληγοροῦς.*

Τὸ μοιρολόγι τοῦτο εἶναι ἐν τῶν παλαιότερων, παρουσιάζει δὲ ἰδιαίτερον διαφέρον διὰ τὰ ἀπαντῶντα εἰς αὐτὸ κοινωνικὰ ἔθιμα τοῦ τόπου. Τοῦτο ἔτυχε μέχρι σήμερον πολλῶν ἐκδόσεων χωρὶς ὁμως αὐταὶ νὰ ἀποδώσουν πλήρως τὸ πραγματικὸν κείμενον καὶ τὸ ἱστορούμενον γεγονός.

Ἐκ τῶν ἐκδοτῶν του μόνον ὁ Ν. Πολίτης ἔδωκε τὴν περισσότερον, ἐν συγκρίσει πρὸς ἄλλας ἐκδόσεις του, πλήρη μορφήν τοῦ μοιρολογίου μὲ ἀρκετὰ σχόλια. Παρὰ τοῦτο ὁμως ἡ ἐργασία τοῦ Πολίτου ἔχει παραλείψεις, ἀρκετὰ δὲ τῶν σχολίων του χρῆζουν διορθώσεως. Ἡ τελευταία ὑπὸ τοῦ Κ. Νταϊφᾶ ἐκδοσις τοῦ μοιρολογίου, παρὰ τὰς ἄλλας ἐλλείψεις της, γέμει γλωσσικῶν σφαλμάτων καὶ ἄλλων ἀνακριβειῶν.

Τὴν παραλλαγὴν τὴν ὁποίαν δημοσιεύομεν ἐναυθῆα κατεγράψαμεν μὲ πολλὰ ἄλλα μοιρολόγια—ἀρκετὰ νεώτερα ἔχω καταγράψει ἀκούων ταῦτα κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ θρήνου τῶν γυναικῶν—κατὰ τὸ ἔτος 1935 καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς ἐκ Κίττας ὀγδοηκοντούτιδος τότε, νῦν δὲ μακαρίτιδος, Καλῆς Φοκαλίτσας. Τὴν ἐξακρίβωσιν τῶν γεγονότων εἶχον τότε ἀναζητήσῃ μεταξὺ τῶν γεροντοτέρων τῆς περιοχῆς τῆς Μέσα Μάνης, ἔλαβον δ' ἔτι πολλὰς πληροφορίας καὶ παρὰ τοῦ ἐν Ἀθήναις κ. Ἰωάννου Λιακάκου, πρωτοδίκου, ἐγγόνου κατ' εὐθείαν τοῦ εἰς τὸ μοιρολόγι ἀναφερομένου Γιάννακα, τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Ληγοροῦς.

2. Ἡ Ληγοροῦ.

*Ἐνα Σαββάτο ἀπὸ βραδ'οῦ
ἐσυγυρίσι' ἡ Ληγοροῦ
νὰ πάη 'ς τοὺν ἀλλωνοῦνε της*

ἀπὸ τὴν Κίττα 'ς τ' Ἀλυκα.

5 *'Σ τὸ δρόμο ποὺ ἐπάαινε
πέρασ' ἀπὸ τοῦ Μπουλα'ροῦς*

- κι ἀπὸ τὰ Σπηλιωτ'άνικα,
 ὄντες ἀμπόλυκε ὁ παππᾶς.
 "Ολοι ᾿ς τὴ ροῦγα ἐκάθοντα
 10 καὶ τὰ χαρτία παίζασι.
 "Ἐκαμε πέτρινη καρδιὰ
 κι ὄλους τοὺς ἐχαιρέτισε.
 Καένας δὲν ἐμίλησε
 μόν' ὁ φονεᾶς τοῦ Βέτουλα,
 15 ὁ Πέτρος ὁ Λιόπουλος,
 ἀπάνου ξεσηκώθηκε
 καὶ τὴν ἐκαλαδέχηκε:
 — Μωρὴ, καλῶς τὴ Δηγοροῦ,
 καλῶς τη, καλῶς ὠρισεσ,
 20 μωρὴ, κι ἄν πάης τ' "Αλυκα
 νὰ πῆς τοῦν ἄλλωνοῦνε ζου,
 τοῦ Γιάννακα ξεχωριστά,
 τί, ἄ' θέη νὰ κάμωμε καλά,
 ἐμεῖς τότε πλιερώνομε
 25 κείνο τὸν παλαιοβέτουλα
 νὴ ξεὶ γροχῖα νὴ ἐφτά
 νὴ ᾿ς τὴν ἀκροβῖγιο του κ' ἐννεά.
 "Α' δὲ θελήσουσι κ' ἐννεά
 ἄς τότε τρώη ἡ-γι-ἀρμαλακιά
 30 κάτου ᾿ς τὰ Γιάλια χαμπηλά,
 βεργάτη τὸν ἐβάλαμε
 ᾿ς τί' σγοῦρνες τοῦ Μονοδε'ντροῦ.
 Πλέο δὲν τοῦνε δῶνομε
 οὔτ' ἔναν κάρικον παρᾶ
 35 καὶ ὅ,τι θέσι ἄς κάμουσι,
 ὅ,τι περᾶ ᾿ πὸ χέρι τους.
 "Σ τὰ "Αλυκα πὸν ἐφτασε
 πέρασ' ἀπὸ τὴ Λατομά,
 κι ὄλοι ᾿ς τὴ ροῦγα κάθοντα,
 40 δὲν ἐχαιρέτα πουθενά.
 Σηκώθηκε ἡ νύφη της:
 — Μωρὴ, καλῶς τὴ Δηγοροῦ,
 μωρὴ, καὶ τ' ἐν ἡ πίκρα ζου
 45 καί δὲ μᾶς ἐχαιρέτισες;
 καένας μὴ ζ' ἐβάρησε,
 νὰ μὴ ζ' ἀσκημομίλησε;
 "Ἐκείνη δὲν ἐμίλησε
 κ' ἐδιάηκε ᾿ς τὸ σπίτι τους.
 Μὰ ὁ Γιάννης ἦτα πογγηρός
 50 κι ἀμέσως τὸ κατάλαβε
 τί κάπου ηῦρε τοὺς ὀχιτροὺς
 καὶ τὴν ἐκογιονάρασι,
 κι ἀπὸ ξεπίζου ἐφτασε:
 — Μωρὴ, καλῶς τὴ Δηγοροῦ,
 55 καλῶς τη τὴ Μπεϊκαίνα,
 μωρὴ, καὶ τ' ἔναι ἡ πίκρα ζου
 καὶ δὲ μᾶς ἐχαιρέτισες;
 καένας μὴ ζ' ἐβάρησε
 νὰ μὴ ζ' ἀσκημομίλησε;
 60 — Σὰ μὲ ρωτᾶς θὰ ζὲ τὸ ποῦ,
 καένας δὲ μ' ἐβάρησε
 κι οὔδε μ' ἀσκημομίλησε,
 ᾿ς τὸ δρόμο πὸν ἐρομόμοννα
 πέρασ' ἀπὸ τοῦ Μπουλα'ρούς
 65 κι ἀπὸ τὰ Σπηλιωτ'άνικα
 ὄντες ἀμπόλυκε ὁ παππᾶς
 κι ὄλοι ᾿ς τὴ ροῦγα κάθοντα
 κ' ἔκαμα πέτρινη καρδιὰ
 κι ὄλους τοὺς ἐχαιρέτισα
 70 καὶ τοὺς ἐκαλημέρισα,
 καένας δὲν ἐμίλησε
 καὶ μούδε μ' ἀποκρίθηκε,
 μόν' ὁ φονεᾶς τοῦ Βέτουλα,
 ὁ Πέτρος ὁ Λιόπουλος,
 75 ἐκείνος μ' ἀποκρίθηκε:
 Μωρὴ, καλῶς τὴ Δηγοροῦ,

- καλῶς τη, καλῶς ὄρισε,
μωρή, κι ἄν πάης τ' Ἄλυκα,
πές τους τοῦν ἀλλωνοῦνε ζου,
- 80 τοῦ Γιάννακα ξεχωριστά,
τί, ἄ' θέη νά κάμωμε καλά,
ἐμεῖς τοὺς τὸ πλιερόνομε
κεῖνο τὸ παλαιοβέτουλο
νῆ ξι γρόχια νῆ ἐφτά
- 85 νῆ ἔς τὴν ἀκοίβητο του κ' ἐννεά. 120
Ἄ' δὲ θελήσουσι κ' ἐννεά,
ἄς τότε τρώη ἡ-γι-ἀρμαλακιά
κάτου ἔς τὰ Γιάλια χαμπηλιά,
βεργάτη τὸν ἐβάλαμε
- 90 ἔς τὶ ἴσοῦρες τοῦ Μονοδε'ντροῦ. 125
Πλέο δὲν τοῦνε δῶνομε
οὔτ' ἕναν κάρπικον παρᾶ
καὶ ὅ,τι θέσι ἄς κάμουσι,
ὅ,τι περνᾶ πὸ χέρι τους.
- 95 Κ' ἔσκουξε ἡ Ληγοροῦ φωνή:
— «Δὲν ἔχει ὁ Βέτουλας καφό,
δὲν ἔχει μήτε γενιακό,
τὸ αἷμα του νά πάρουσι
καὶ νά ντόνε δικαῖωσουσι!
- 100 Ἔναι πουλλι τῆς ἔρημος!
Ἐχάθη νά ἴμαι σερνικός!»
Ἐδαιμονίστη ὁ Γιάννακας
καὶ τοῦ ὄρθε σὰν παραλόη.
Ἐστάθη κ' ἐπομόνεψε
- 105 Ἴχια μὲ πὸ σουροῦπωσε
κ' ἐδιάηκε ἔς τὴ νύφη του:
— «Δῶσε μου, νύφη, τὸ σαρμᾶ,
ποῦ ἔναι ἔς τὸν κρεμανταλᾶ
καὶ τότε τρώει ἡ σγού'ρά,
- 110 τ' ἔμεινε ἀπονύχηρη
ἡ μαγκουφογέλαδα μας».
- Ἐκεῖνη τὸ κατάλαβε
ὅτι θὰ πάη γιὰ φονικό
καὶ τοῦ ἴπε καὶ τοῦ μίλησε:
- 115 — «Γιὰ κάτσε χάμου, ἀφέντη μου,
καὶ πάου μὲ τῆ γυναικα ζου,
ἔρχεται καὶ ἡ Ληγοροῦ,
παίρονομε καὶ τῆ μάννα μας,
τὶ ζὲ σκοτόνονουσ' οἱ-γι-ὀχτροῖ
- 120 κ' ἔσένα σὰν τὸ Βέτουλα.
Ἐκεῖνος ἐκαυώθηκε
καὶ τὸ σαρμᾶ ξεκρέμασε
κι ὄξον ἐξαπετάχηκε.
Ἐς τὴν πόρτα ὄπου ἐβγαῖνε
- 125 χτύπησ' ὁ Γιάννης τὸ σαρμᾶ:
— Ἄγροῖκα, ἔρημε σαρμᾶ,
νῆ ὁ Βέτουλας θὰ δικαίωθῆ,
νῆ θὰ διπλώση τὸ σκίουνι!
Ἄ' δὲν ἐρθοῦ ὡς τ' ἀποταχῆ
- 130 ρίξετε τὸ χαλίκι μου
καὶ μένα σὰν τὸ Βέτουλα.»
Κ' ἔδωσε μία κ' ἐφυγῆ.
Ἐς τὸ δρόμο ποῦ ἐπάαινε,
ἀγροῖκησε ποδοβολῆ
- 135 κ' ἐγύρισε κ' ἐκοίταξε,
ἦταν ἡ μαυρονύφη του,
ποῦ τὸν ἀγκόλλ' ἀπὸ κοντά.
— Ἐ Γιάννη, ποῦ μὲ παρατᾶς
ποῦ μ' ἀγκολλᾶ ὁ Πέτρακας;
- 140 Γιὰ κάμε πίζον Δημητροῦ
γιατὶ θε νά δαιμονιστοῦ,
νά πάρη ὁ νοῦ μου τὰ βουνά
νά λέπη ὁ κόσμος νά γελᾶ.
— Γιὰ πές μου, Γιάννη, ἀφέντη μου,
- 145 ὡς πότε νά ζὲ καρτεροῦ
καὶ νά ζὲ περιμένωμε;

- Ἰχίσαμε τὸ λιοβάρημα
 ἃ' δὲν ἐρθοῦ κι ἃ' δὲ φανοῦ,
 ριζετε τὸ χαλίκι μου
- 150 κ' ἐμένα σὸν τοῦ Βέτουλα.
 Κ' ἐτραύηξε τοῦ Μπουλα'ρούς.
 Ὡς τὴ Ρίζα τοῦ Μπουρόλια
 ἕνα κασιόκ' ἐβέλαξε
 ἀπάν' ἀπὸ τὸν ἀγκρεμό.
- 155 — Ἐλα κοντά μου, Σατανᾶ,
 γὰ κάμωμε μαζί δουλειά,
 κι ἂν εἶσαι σὺ, Δημήτρακα,
 ἔλα γιὰ συντροφία μου
 γιὰτι πάου τοῦ Μπουλα'ρούς*.
- 160 Ὡς τοῦ Μπουλα'ρούς πὸν ἔφτασε
 Ὡς τοῦ Πέτρον τοῦ Διόπουλου
 οἱ πόρτες ἦτανε κλεισιτές.
 Ὡς τὴν πορταδέλλα σιάθηκε,
 ἔκατσε κι ἀκρομάστηκε,
- 165 ἴποτε δὲν ἀγροίκησε.
 Τὸ ζεμπερέκι ἐτραύηξε.
 τὴν πόρτα δὲν τὴν ἀνοιξε.
 Ἐκατσε κι ἀποφάσισε,
 καὶ Ὡς τὴν ἀργάνη ἐπήδησε,
- 170 ἔκατσε Ὡς τὴν κοιτόκαλη
 καὶ τὸ σαρμᾶ του ἔφτειανε
 καὶ τὸν ἀβιζοσιάιζε.
 Ἡ πόρτα τότε ἀνοιξε
 μία γυναῖκα ἐδ'ἀθήκε,
- 175 τὰ βόδια της ἀχιούριζε
 κ' ἠῦρεκε τότε τὸν καιρὸ
 κι' ἀνέθη ἀπάνον Ὡς τὸ λιακό.
 Ζυγώνει Ὡς τὴν μανταλουχιά,
 κοιτάζει μέσα, τί γὰ ἰδῆ,
- 180 λέπει τ' ἐκάθουτα ὁ φονεᾶς
 μὲ τὸ παιδί του κ' ἔπαιζε,
- τὸν ἄκουσε κ' ἐφώναξε:
 — φέριτε, γυναῖκες, τὸ χυλό.
 Τρανᾶ τὸν ἔρημο σαρμᾶ
- 185 κ' ἐκείνος τὸν ἐγέλασε.
 — Ἄ, χάκι σου, βρὲ Σατανᾶ,
 μ' ἔταξες καὶ μ' ἐγέλασες.
 Πίζου τότε ξανατρανᾶ,
 ἐπήρε ὁ σαρμᾶς φω'τ'ά
- 190 μέσ' ἀπὸ τὴν μανταλουχιά
 κ' ἠῦρε τὸν Πέτρο Ὡς τὴν καρδιά.
 Ἐβγήκασι τὰ λιαρητά.
 Ὡσον ἐξεπετάτηκε
 κ' ἠῦρε τὴν πόρτα σφαλιστή
- 195 κ' ἕνα σαρντιδί ἐδῶκε
 καὶ Ὡς τὴν ἀργάνη ἀνέθηκε
 μ' ἄντεσ' ὁ ἔρημος σαρμᾶς,
 ἄντεσε δὲν ἐξάντεσε.
- Ἐάντεσο, ἔρημε σαρμᾶ,
- 200 γιὰτι ζ' ἀφίνου κ' ἐπαδά,
 τὸ θέλημα μου τό'καμα.
 Ἐδῶσε μία κ' ἔφυγε
 κ' ἐδ'ἀθήκε τὴ Νέασα,
 πὸν συντροφία εἶχασι,
- 205 μίλησε τοῦ βαρ'δάτορα,
 κι' ὁ Λίας ἀποκρίθηκε:
 — Ἀμποῖος εἶσαι πὸν μιλᾶς
 τώρα τὴ νύχτα, τί ζητᾶς;
 — Ἐγὼ εἶμαι, ὁ Γιάννακας,
- 210 ἐσοκίωσα τὸ μάρπα ζου,
 πὸν ἦτα καφὸς τῆ μάννα ζου,
 τὸ Πέτρο τὸ Διόπουλο.
 — Σήκω γὰ φύγης, Γιάννακα,
 γὰ πάης τὰ Σκυλλακιάνικα
- 215 γὰ μῆνε ὀρθῆ ἢ μάννα μου
 καὶ θέει γὰ μὲ βλαστημᾶ.

Σηκώθηκε ὁ Γιάννακας
 κ' ἐδ'άη τὰ Σκῦλλακιάνικα.
 Πομόνεψε ἢ γ' ῥ' αὐὰ Λιακοῦ,
 220 ἦρθε τὸ γιόμα τὸ μικρὸ
 καὶ δὲν ἐφάνη ὁ Γιάννακας.
 Σηκώθηκε ἢ γ' ῥ' αὐὰ Λιακοῦ
 βάνει τὸ δρόμο ᾗ τὰ μπροστὰ
 σκούζοντα καὶ φωνάζοντα :
 225 *Ε Γιάννακα, ξ Βέτουλα!
 θὰ ζᾶσε κλαίου ἀνάκατα!
 Ὁ τοῦ Κούβαρον, πὸ πάανε,
 ἐπέρινα ἕνας χρ' ἑστ' ανός,
 ὁ γέρον — Κν' ῥ' ακούλακας.
 230 — *Ε μάρπα Κν' ῥ' ακούλακα,
 τίποτα νὰ μὴν ἄκουσες
 ἀπὸ τοῦ Πάνου Μπουλαρ' οὐς ;
 Τί ἔναι πὸν οὐρλιάζονται ;

— Σκοιῶθη ὁ κάλλιος τῆ γενιάς,
 235 σκοιῶθη ὁ προῖτος γέροντας,
 ὁ Πέτρος ὁ Λιόπουλος.
 — Καὶ ποῖος τὸν ἐσκοίωσε
 κείνον τὸν παλαιοβόιδακα ;
 — Ἐῖπασι τ' ἦρθ' ὁ Βέτουλας
 240 τ' ἠῦρασι τὸ ντουφέκι του,
 κείνον τὸν ξερημο σαρμᾶ.
 Σηκώθηκε ἢ γ' ῥ' αὐὰ Λιακοῦ
 καὶ πάει τὰ Σκῦλλακιάνικα
 κ' ἐμίλησε τοῦ Γιώργαρου :
 245 — Γιὰ ἔλα, Γέργο, νὰ ζε ἴδοῦ,
 νὰ ζε ρωτήσου νὰ μὲ πῆς,
 ἂν ἔν' εὐτοῦ ὁ Γιάννακας.
 — Ὁ Γιάννακας ἔναι ἐπά,
 φεῦγε τῆ στοῦδα ξενοιασ

3. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ μοιρολογίου.

Μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν Λιακάκου ἐξ Ἀλύκων καὶ Λιοπούλου (κλάδου τῆς οἴκου Μαντουβαλαίων) ἐκ Πάνω Μπουλαριῶν ὑπῆρχεν ἔχθρα, διότι κατὰ τινα συμπλοκὴν εἰς θέσιν Γιάλια, κειμένην μεταξὺ τῶν δύο χωρίων παρὰ τὴν θάλασσαν, ὁ Πέτρος Λιόπουλος ἐφόνευσεν τὸν Λιακάκον Δημήτριον, τὸν ἐπικαλούμενον Βέτουλαν.

Ἡ Ληγοροῦ, ἀδελφὴ τοῦ φονευθέντος, γνωστὴ καὶ μὲ τὸ ἐπώνυμον Μπεϊκαῖνα, εἶχεν ὑπανδρευθῆ εἰς τὸ χωρίον Κίττα, βορείως τῶν Μπουλαριῶν. Αὕτη, μεταβαίνουσα τὴν 14 Σ)βρίου εἰς Ἄλυκα διὰ νὰ ἐπισκεφθῆ τοὺς οἰκείους τῆς καὶ διερχομένη διὰ τοῦ χωρίου Ἄνω Μπουλαριοί, συνητηθῆ μὲ τὸν φονέα τοῦ ἀδελφοῦ τῆς. Ἐπηκολούθησεν ἢ γνωστὴ ἐν τῷ μοιρολογίῳ συζήτησις τὴν ὁποίαν ἢ Ληγοροῦ, φθάσασα εἰς Ἄλυκα, ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν ἀδελφόν τῆς τὸν Γιάννακαν.

Οὗτος ἔξοργισθεὶς καὶ παρακινήθεις ἐκ τῶν λόγων τῆς ἀδελφῆς του μετέβη κατὰ τὴν νύκτα εἰς τοὺς Μπουλαριούς, εἰσῆλθεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Λιοπούλου καί, ἀποτυχῶν εἰς τὴν προσπάθειάν του νὰ ἀνοίξῃ τὸ παράθυρον, ὤθησε βιαίως τὴν θύραν καὶ ἐφόνευσεν τὸν Λιόπουλον. Μετὰ ταῦτα τρέχων ἔφθασεν εἰς Νέασαν, μικρὸν συνοικισμὸν παρὰ τὸ χωρίον Ὅχιά, καὶ κατηθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἐπ' ἀδελφῆ γαμβροῦ τοῦ ὑπ' αὐτοῦ φονευθέντος Λιοπούλου, διότι μεταξύ των ὑπῆρχεν ὁ δεσμὸς τῆς «συντροφίας».

Ἡ σύζυγος τοῦ φιλοξενούντος καὶ ἀδελφὴ τοῦ φονευθέντος, μὴ γνωρίζουσα τὰ διατρέξαντα, παρεσκέυασεν ὡς φαγητὸν εἰς τὸν Γιάννακα *κουταλίδες* (εἶδος τηγα-νίτου ἄρτου). Ἀκολούθως ὁ σύζυγός της προέτρεψε τὸν Γιάννακα νὰ μεταβῆ εἰς τὸ χωρίον Κίττα εἰς τὸν συγγενῆ τοῦ Γιάννακα Γεώργιον Σκυλλακάκη καὶ νὰ παρα-μείνῃ εἰς τὸν πύργον του.

Οἱ συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος Λιοπούλου ἐξῆλθον ἐν τῷ μεταξὺ ἔνοπλοι, ἐπυ-ροβόλουν καὶ καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἐτέθησαν εἰς ἀναζήτησιν καὶ καταδίωξιν τοῦ φονέως.

Τὴν ἐπομένην διεδόθη ὅτι ἐφονεύθη ὁ Πέτρος Λιόπουλος.

Νέος ἐκ Κίττας ὅστις εἶχε μεταβῆ εἰς τὴν κηδεῖαν τοῦ φονευθέντος ἐπέστρεψε καὶ συνήτησε τὸν Γιάννακα εἰς τὸν πύργον τοῦ Σκυλλακάκη, λέγεται δὲ ὅτι τοῦ εἶπε: *Μὲ γειά σου τὸ πράτιγο* (δηλ. συγχαρητήρια διὰ τὴν ἐπιτυχίαν σου) καὶ ὅτι ὁ φονεὺς ἀπήνησε: *Μὲ γειά μου, μὲ χαρά μου* (δηλ. τὰ δέχομαι εὐχαρίστως, εἶμαι πλήρως ἱκανοποιημένος διὰ τὴν ἐπιτυχίαν μου). Ἐπρεπεν ὁμοῦς ὁ Γιάννακας νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἄλυκα, ἀλλ' αἱ διαβάσεις ὅλαι ἐφυλάσσοντο ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν του. Διὰ τοῦτο τὸν συνώδευσε κατὰ τὴν νύκτα ὁ Γεώργιος Σκυλλακάκης μετὰ τῶν συγγενῶν του. Καθ' ὁδὸν καὶ πλησίον τῶν Μπουλαριῶν, ἐπειδὴ ἤκουσαν θόρυβον, καὶ ὑπέθεσαν παρουσίαν τῶν ἐχθρῶν, οἱ συνοδοὶ ἐπέστρεψαν εἰς Κίτταν. Ὁ Γιάννακας ἠρνήθη νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ καὶ ἀπεφάσισε μόνος νὰ μεταβῆ εἰς Ἄλυκα. Ὑπολο-γίζων ὅτι οἱ ἐχθροὶ του δὲν ἠδύνατο νὰ φαντασθοῦν ὅτι αὐτὸς θὰ ἐτόλμα νὰ διέλθῃ ἔμπροσθεν τῶν οἰκιῶν των καὶ ὡς ἐκ τούτου θὰ ἐφύλασσον τὰς ἄλλας διαβάσεις, ἐτόλμησε καὶ ἐβάδισε τὸν δρόμον πρὸ τῶν ἐχθρικῶν οἰκιῶν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Πέτρος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Γιάννακα, μετὰ τῶν συγγενῶν των εἶχον ἐξέλθει ἐξ Ἄλύκων πρὸς τὴν θέσιν Πραστὰ καὶ ἀνέμενον τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ μὲ σκοπὸν νὰ τὸν ὑπερασπίσουν ἀπὸ τυχόν ἐχθρικὴν καταδίωξιν.

Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἢ μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν ἐχθρα ἐγένετο μεγαλυ-τέρα. Ἀμοιβαίως ἐπὶ χρονικὸν διάστημα ἐπεχειροῦντο ἐνέδραι, *χωσαίαι*. Τέλος, τῇ μεσολαβῆσει ἄλλων οἰκογενειῶν ἐγένεν *ἀγάπη* (συμβιβασμός) καὶ ἔλαβε χώραν ἡ τελετὴ τοῦ *ψυχοῦ*, δηλαδὴ ἡ θεία λειτουργία τῆς λήθης τοῦ κακοῦ· ἐσχηματίσθη ἡ λιτανεία τῶν μεταμεληθέντων ἐκ βάρους ψυχῆς καὶ καρδίας ἀνθρώπων, ἡ ὁποία ἐβάδισε πρὸς τὴν οἰκίαν τοῦ θύματος τὴν πορείαν τῆς συγγνώμης καὶ τοῦ ἔξιλασμοῦ.

Ὁ Γιάννακας συντετριμμένος καὶ συνοδευόμενος ἀπὸ τοὺς συγγενεῖς του με-τέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ φονευθέντος διὰ νὰ προσκυνήσῃ τὴν χήραν αὐτοῦ. Ἐνῶ ἐπλησίαζον εἰς τὴν θύραν, εἰς ἐκ τῶν συγγενῶν τῆς χήρας εἶπε: *σιρῶσε νύφη τὴ βελέντζα* καὶ ἐκείνη ἠρώτησεν: *ἀμποῖο μεγάλονε θὰ δεχτοῦ;* Ὁ Γιάννακας μὲ πάλ-λουσαν καρδίαν ἐγονάτισε καὶ ἠσπίασθη τὸ χεῖρ τῆς χήρας. Ὅταν δὲ ἐκείνη τὸν

ἐνηγκαλίσθη, τὸν ἐφίλησε καὶ τὸν ἐσκέπασε μὲ ἕν φόρεμα—σημεῖον ὅτι γίνεται μέλος τῆς οἰκογενείας καὶ λαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ φονευθέντος—αὐτὸς τῆς λέγει τὸ ἕξῃς περιφημον δίστιχον:

Τὸ φίδι πὸν ζ' ἐδάγκασε, ἐδάγκασε κ' ἐμένα
 κὶ ὅσο φαρμάκι ζ' ἔχουσε, τό'χιουσε καὶ σ' ἐμένα

(δηλ. ὁ κακὸς δαίμων ἐπροξένησε καὶ εἰς τοὺς δύο μας τὸ αὐτὸ κακόν).

Ἐκτοτε ἔγιναν *ψυχαδερφοί*, ἡ δὲ *ψυχαδερφοσύνη* μεταξὺ τῶν δύο οἰκογενειῶν διατηρεῖται καὶ ἐκτιμᾶται παρ' αὐτῶν μέχρι σήμερον. Γενικώτερον ὁ δεσμὸς αὐτὸς μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν θεωρεῖται ἱερός, ὥστε εἶναι καὶ κώλυμα γάμου μεταξὺ τῶν ἀτόμων τὰ ὅποια συνδέονται διὰ *ψυχαδερφοσύνης*.

Ὁ Γιάννακας μετὰ ταῦτα μετέβη εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου, τῇ συστάσει τῆς ἐκ Πύργου τῆς Μάνης οἰκογενείας Σέκερη, προσελήφθη εἰς τὴν σωματοφυλακὴν τῆς Δουκίσσης τῆς Πλακεντίας κατὰ τὸ 1840. Οὗτος κάποτε δυσαρεστηθεὶς ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Μάνην. Ἡ Δούκισσα ὁμως ἐκτιμῶσα τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν ἀφοσίωσίν του κατώρθωσε νὰ τὸν πείσῃ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Πεντέλην. Ἐκεῖθεν δὲ κατὰ διαστήματα, κατήρχετο εἰς Ἀθήνας πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ υἱοῦ του Παναγιώτου καὶ τοῦ ἐγγόνου του Ἰωάννου πρὸς τὸν ὅποιον πολλάκις διηγεῖτο περὶ τοῦ φόνου.

Ἐπιστρέφων κάποτε εἰς τὴν Πεντέλην ὑπεχρεώθη ἕνεκα κακοκαιρίας νὰ σταματήσῃ εἰς χάνι (πανδοχεῖον) παρὰ τὸ Ψυχικὸν ὅπου ἦσαν Μανιάται χωροφύλακες καὶ ἔπινον κρασί. Οὗτοι, χωρὶς νὰ γνωρίζουν τὸν γέροντα, τὸν προσεκάλεσαν εἰς τὴν συντροφιάν των. Μετ' ὀλίγον ἤρχισαν, κατὰ τὴν συνήθειαν των, νὰ μοιρολογοῦν, δηλαδὴ ἀντὶ ἁσμάτων νὰ ἐπαναλαμβάνουν μανιάτικα μοιρολόγια. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἤρχισαν νὰ λέγουν καὶ τὸ *μοιρολόι τῆ Ληγοροῦς*. Ὁ γέρον παρηκολούθει σύννους τὴν ἀπαγγελίαν, ἔζη τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὰς πλέον δραματικὰς ἡμέρας τῆς νεότητός του, μὴ δυνηθεὶς δὲ νὰ ἀποκρύψῃ τὴν συγκίνησίν του ἤρχισε νὰ δακρῦῃ. Οἱ χωροφύλακες ἀντιληφθέντες τοῦτο ἠρώτων ἐπιμόνως τὸν γέροντα περὶ τῆς αἰτίας τῶν δακρῦν του. Οὗτος κατ' ἀρχὰς ἠρνεῖτο, ἀλλ' ὑπέικων εἰς τὰς ἀπαιτήσεις των ἀπεκάλυψεν ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ Γιάννακας καὶ διηγῆθη εἰς τούτους τὰ κατὰ τὸν φόνον. Ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 93 ἐτῶν, τῷ 1893, κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ κατ' εὐθεῖαν ἐγγόνου του κ. Ἰωάννου Λιακάκου, ὅστις διατηρεῖ καὶ τὴν φωτογραφίαν τοῦ Γιάννακα, εἰς ἣν παρίσταται οὗτος ὡς γέρον μὲ γενειάδα καὶ σπινθηροβόλους ὀφθαλμούς.

4. Χρονολογία τοῦ γεγονότος.

Δὲν ἠδυνήθη νὰ ξεακριβώσω τὸ ἔτος καθ' ὃ ἐγένετο τὸ συμβάν, διότι τὴν ἀκριβῆ χρονολογίαν οὐδ' αὐτὸς ὁ κ. Ἰω. Λιακάκος ἐνθυμεῖται. Μετὰ πιθανότητος

δυναμέθα νὰ τοποθετήσωμεν τοῦτο μεταξύ τῶν ἐτῶν 1828-1836, τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἀναφερομένου εἰς τὸ μοιρολόγι Γεωργίου Σκυλλακάκη, ὅστις, ὡς ἐλέχθη, εἶχεν ἐν Κίττα ἰσχυρὸν πύργον¹), τὸ δὲ ἐκ τοῦ ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ φονευθέντος Λιοπούλου, τὸν ὁποῖον οὗτος ἐκράτει εἰς τὰς ἀγκάλας του κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ φόνου, ἀπέθανε τῷ 1903 εἰς ἡλικίαν 75-78 ἐτῶν κατ' ἀκολουθίαν ὁ Γιάννακας, ὅτε διέπραξε τὸν φόνον, θὰ ἦτο περίπου 25-30 ἐτῶν.

Ὡς ἡμερομηνία τοῦ φόνου ἀναφέρεται ἡ 14 Σεπτεμβρίου. Ὁ Γιάννακας γέρον ἤδη συχνὰ παρήγγελλεν εἰς τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας του νὰ μὴ ἐργάζωνται κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, νὰ τιμοῦν καὶ σέβωνται αὐτὴν ἰδιαιτέρως, ἀφ' ἑνὸς μὲν διότι διέφυγε τὸν κίνδυνον, ἀφ' ἑτέρου δὲ διότι οὕτω ἐξίτηται τρόπον τινὰ ἐξιλέωσιν ἑαυτοῦ διὰ τὴν πράξιν του ταύτην, διὰ τὴν ὁποίαν ἠσθάνετο μεταμέλειαν.

Λέγεται ἐπίσης ὅτι ἡ σύζυγος τοῦ φονευθέντος κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἦτο ἄκρως ἀνήσυχος, διότι, ἐνῶ ἐκυνήγα ὀρτυκία διὰ τῆς ἀπόχης—ὁ Σεπτέμβριος εἶναι ὁ μὴν τοῦ κυνηγίου τῶν ὀρτυκιῶν—καὶ συνέλαβεν ἕν, τοῦτο διέφυγεν ἐκ τῆς χειρὸς τῆς, γεγονὸς ὅπερ ἐξέλαβεν ὡς κακὸν οἰωνόν. Κατ' ἄλλην παράδοσιν, αὕτη εἶδε τὸ γεγονὸς τοῦτο τοῦ κυνηγίου εἰς τὸν ὕπνον τῆς καὶ διὰ τῆς διακρινούσης τὴν Μανιάτισσαν ἱκανότητος νὰ ἐρμηνεύη τὰ ὄνειρα ἐθεώρησεν ὡς προφητικὸν κακοῦ τὸ ὄνειρον, διότι τὸ ὀρτυκί σημαίνει λακτάραν καὶ τρόμον.

5. Ἐκδόσεις τοῦ μοιρολογίου.

- A. **N. Γ. Πολίτου**, ᾠσματα δημοτικὰ Μάνης, *Πανδώρα* 16 (1866), φύλλ. 384, σ. 539 [στίχοι 45].
- B. **N. Γ. Πολίτου**, ᾠσματα δημοτικὰ Μάνης, *Αὐτόθι* 18 (1868), σ. 438-440 [στίχοι 161].
- Γ. **A. Thumb**, Handbuch der neugriechischen Volkssprache, Strassburg 1910, σ. 276-278 [στίχοι 55].
- Δ. **K. Πασαγιάννη**, Μανιάτικα μοιρολόγια καὶ τραγούδια, Ἀθήναι 1928, σ. 88-89 [ἀριθμ. 147 στίχοι 46 καὶ ἀριθμ. 48 στίχοι 30].

¹ Τούτου σώζονται σήμερον μόνον τὰ θεμέλια, τὰ ὅποια δυστυχῶς κατεστράφησαν πρὸ μηνὸς κατὰ τὸ ἡμισυ, ἵνα μὴ καλύπτουν τὴν θέαν παρακειμένου καφενεῖου. Τὸν πύργον τοῦτον, ἠρνήθη νὰ κρημνίσῃ ὁ Γ. Σκυλλακάκης ὅτε ἐπεσκέφθη τῷ 1836 τὴν Μάνην ὁ βαυαρὸς ταγματάρχης Φέδερ με σκοπὸν νὰ ἐπιβάλῃ εἰρήνευσιν εἰς τὸν τόπον. Ὁ Σκυλλακάκης μάλιστα ἦλθεν εἰς ἔνοπλον ρηξὶν πρὸς τὸν Φέδερ, συνελήφθη ὁμως ὑπ' αὐτοῦ κατόπιν σκληρᾶς μάχης καὶ ἐνῶ ὠδηγεῖτο εἰς Τριπολιν ἐδραπέτευσεν, ἔκτοτε δὲ ἐξηφανίσθη. Διὰ τὸ γεγονὸς τοῦτο ὑπάρχουν πολλὰ μοιρολόγια. Ἐν ἐκ τούτων ἐδημοσίευσεν καὶ ὁ Ν. Πολίτης εἰς τὴν *Χρυσάλλιδα* 3 (1865) σ. 656. Ἄλλα ἐδημοσιεύθησαν ἀλλαχοῦ, ἔχομεν δὲ καὶ ἡμεῖς συλλέξει ἀρκετά.

- Ε. **Β. Πετρούνια**, Μανιάτικα μοιρολόγια. Σειρά Α'. Ἀθήνα 1934, σ. 37-40 [στίχοι 179].
- Σ. **Γ. Οικονομάκου**, Μανιάτικα μοιρολόγια. Τῆς Ληγοροῦς, *Λαογρ.* 11 (1934) σ. 248-249 [στίχοι 25].
- Ζ. **Ἄγ. Θέρου**, Τὰ τραγούδια τῶν Ἑλλήνων, τόμ. 2, 1952, σ. 199-200 [στίχοι 33].
- Η. **Κ. Νταϊφᾶ**, Τὸ Μανιάτικο μοιρολόι, *Νέα Ἑστία* 57 (1955), σ. 302-309 [στίχοι 146].

Ἐκ τῶν ἀνεκδότων συλλογῶν τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆς Ἀκαδημίας σημειῶνω μόνον δύο παραλλαγὰς.

- Θ. ΧΛΑ [Χειρόγραφον Λαογραφ. Ἀρχείου], ἀριθμ. 790, σ. 14-16, στίχοι 71 [Συλλογὴ Δ. Γιαννουκάκη].
- Ι. ΧΛΑ, ἀρ. 1485 σ. 20-22, στίχοι 66 [Στ. Τζουμλέα, ἐξ ἀποστολῆς τῷ 1911, ἀπὸ Ξεχωρί Καρδαμύλης ὑπὸ τῆς διδασκαλίσσης Μπαρελέα].

Ἐλαβον ἔτι ὑπ' ὄψιν καὶ τρεῖς ἀκόμη ἐκ τῶν παραλλαγῶν τῆς ἡμετέρας ἀνεκδότου συλλογῆς τὰς ἑξῆς:

- ΙΑ. Καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς *Νικολοῦς Σαμπατουλάκου*, ἐτῶν 70 (1935) ἐκ τοῦ χωρίου Ὀχιά, στίχοι 187.
- ΙΒ. Καθ' ὑπαγόρευσιν *Διαμάντως Σ. Σαφράνη*, ἐτῶν 60 (1946) ἐκ Κίττας, στίχοι 82.
- ΙΓ. Καθ' ὑπαγόρευσιν *Δρακουλοῦς Κεκάκου* ἐτῶν 70 (1937) ἐκ Κίττας, στίχοι 83.

Σημειωτέον ὅτι τὸ μοιρολόγι τοῦτο εἶναι καὶ σήμερον γνωστότατον εἰς τὴν Μῆσα Μάνην καὶ δύνатаί τις νὰ καταγράψῃ πολλὰς παραλλαγὰς αὐτοῦ.

6. Παρατηρήσεις.

Στ. 1-4. — Εἰς τὰς παραλλαγὰς Γ, Δ 148, Ε, ΣΤ, Η καὶ Ι τὸ μοιρολόγι ἀρχίζει μὲ στίχους ἐκ τῶν ὁποίων φαίνεται ὅτι τὸ ἐν αὐτῷ γεγονός συνέβη κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα: *Μιά σκόλη τσαι μιὰ Τουριατοῆ | τσαι μιὰ Δευτέρα τῆ Λαμπρῆς* (Γ). *Μιά σκόλη καὶ μιὰ Κυριακῆ | καὶ τὴν ἡμέρα τῆς Λαμπρῆς* (Δ 148). *Ἐνα Σαββάτο ἀπὸ βραδὺν | ὅπ' ἐξημέρωνε Λαμπρῆ* (Ε). *Μιά σκόλη καὶ μιὰ Κυριακῆ | καὶ μιὰ Λαμπρῆ τ' ἀποταχὺν* (ΣΤ, Ι).

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω ἐπόμενον εἶναι νὰ ἀκολουθοῦν οἱ στίχοι: *Βάνει κοιλολούρια στὴν ποδιά | κόκκιν' ἀβγά στὴ ζουναριά* (Β, Γ, Δ 148, Ε, ΣΤ, Η, Ι) ἢ *ἔφτιανε ἕς τυρόπιτες | τίς ἔψηνε, δὲν ψήνονται | παρὰ κομμάτια γίνονται* (ΣΤ στ. 4-7), διότι κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα (ὡς καὶ κατὰ τὰς ἄλλας ἐπισήμους ἡμέρας) οἱ πενθοῦντες δὲν παρασκευάζουν τίποτε, ἀλλὰ δέχονται τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους των, οἱ ὁποῖοι προσκομίζουν διάφορα ἑορταστικά παρασκευάσματα. Ἡ γυναῖκα

έτοιμάζει τὰ τῆς Λαμπρῆς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ συζύγου τῆς προκειμένου νὰ ἐπισκεφθῆ τὴν πενθοῦσαν πατρικὴν τῆς οἰκογένειαν.

Ὁ Ν. Πολίτης ἐκδίδων διὰ δευτέραν φορὰν τὸ μοιρολόγι (Β) τοὺς στίχ. 3-4: *Βάνει κουλλούρια στὴν ποδιά | κόκκιν' ἀβγά στὴ ζουναριά* κλείει ἐντὸς ἀγκυλῶν καὶ σημειώνει ὅτι «ἐλήφθησαν ἐξ ἄλλου ἄσματος τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἔχοντος». Ἄλλως τε εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῦ δύο ἐκδόσεις δὲν ἀναφέρεται ἡ λέξις *Λαμπρῆ*.

Ἡ παρατήρησις αὕτη τοῦ Ν. Πολίτου εἶναι ὀρθή. Ἐξ ἄλλου ἐπίσης ἄσματος (πιθανῶς τῆς *Φαρμακεύτρας*) ἔχουν ληφθῆ οἱ στίχ. 4-7 τῆς παραλλαγῆς ΣΤ.

Τὸ γεγονός, ὡς εἴπομεν, συνέβη τὴν 14 Σεπτεμβρίου, ἐπομένως οἱ ἀνωτέρω στίχοι δὲν ἀνήκουν εἰς τὸ μοιρολόγι, ἀλλὰ παρελήφθησαν ἐξ ἄλλων μοιρολογίων ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε ἐπαναλαμβανόντων αὐτό. Ἡ πραγματικὴ ἡμερομηνία ὡς δευτερεῦον στοιχεῖον διὰ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου ἔχει πλέον λησμονηθῆ.

Εἰς ἄλλας παραλλαγὰς (Α, Γ, Δ 148, ΣΤ, Ζ, Η, Ι, ΙΒ) τὸ μοιρολόγι ἄρχεται διὰ τῶν στίχων: *Μιά σκόλη καὶ μιὰ Κυριακὴ | ἢ ἐνίστε (Ζ, ΙΑ) προστίθεται καὶ ὁ στίχος: καὶ μιὰ δεσποτικὴ γιορτῆ*. Οἱ στίχοι οὗτοι εἶναι τυπικοὶ πολλῶν παλαιῶν μοιρολογίων, ἐχόντων ὡς θέμα παρομοίαν ὑπόθεσιν. Ἐχει λησμονηθῆ ἡ ἀρχὴ τῶν καὶ ἡ χρῆσις τυπικῶν πλέον στίχων διευκολύνει τοὺς ἀφηγουμένους ἢ ἐπαναλαμβάνοντας αὐτὰ ἐμμέτρως. Ἡ ΙΓ ἄρχεται διὰ τῶν στίχων: *Μία Δευτέρα τὸ πρωὶ | σηκώθηκε ἡ Ληγοροῦ, φόρτωσε τὸ μουλάρι τῆς | νὰ πάη 'ς τοὺν ἀλλωνοῦνε τῆς*. Εἶναι ἡ μόνη παραλλαγή ἢ ὁποία δὲν ἀναφέρει ἐσορτήν.

Στ. 3.—*Στοὺν ἀλλωνοῦνε τῆς*. Αἱ παραλλ. Α, Β, Γ, Δ 148, ΣΤ, ἔχουν: *στοὺν ἀνθρωπῶνε τους* (οὐχὶ ὀρθῶς ἢ Ζ ἔχει *στοὺν ἀνθρωπῶνε τῆς*), ἢ Ι ἔχει *στοὺν ἐδικοῦνε τῆς*. Δι' ὄλων αὐτῶν ἐννοεῖται ἡ πατρικὴ οἰκογένεια τῆς ὑπάνδρου γυναικός. Ἡ γυναῖκα χρησιμοποιεῖ τὰς λέξεις: *οἱ - γι - ἄλλοι μου* (δηλ. οἱ γονεῖς, οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἄγαμοι ἀδελφαί μου) ἢ *πάου 'ς τοὺς ἄλλοι μου* (δηλ. εἰς τὴν πατρικὴν μου οἰκογένειαν). Ἡ Δ 147 οὐχὶ ὀρθῶς ἀναγράφει: *νὰ πάη στὴ μαννογεαά*. Ἡ Ληγοροῦ εἶχεν ὑπανδρευθῆ εἰς τὴν Κίτταν καὶ μετέβαινεν εἰς Ἄλυκα εἰς τὴν πατρικὴν τῆς οἰκογένειαν καὶ ὄχι εἰς τὴν οἰκογένειαν τῆς μητρὸς τῆς. Ἄλλως τε ἡ μαννογεναὶ οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν μὲ τὴν ὑπόθεσιν, οὐδὲ λαμβάνει θέσιν εἰς παρόμοια γεγονότα. Ἡ ἐκδίκησις εἶναι ἔργον τῆς πατρικῆς γενιᾶς.

Στ. 6.—*Τοὺ Μπουλα'ρούς*: ἀντὶ τούς ἢ ἀποβολὴ τοῦ ς τοῦ ἄρθρου δι' ἀνομοίωσιν· φαινόμενον κρατοῦν εἰς τὸ ἰδιώμα τῆς Μέσα Μάνης. Πρόκειται διὰ τὸ χωρίον Ἄνω Μπουλαριοί, τὸ κείμενον μεταξὺ Κίττας καὶ Ἄλύκων. Διὰ τὸν κατ' ἐπένθεσιν τύπον *Μπουλα'ρούς* βλ. Δ. Β. Βαγιακάκου, Συνίζησις καὶ ἐπένθεσις ἐν τῷ γλωσσικῷ ἰδιώματι τῆς Μέσα Μάνης, *Λεξικ. Δελτίον τῆς Ἀκαδ. Ἀθηνῶν*, 6 (1953/4), σ. 89-206. Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως ἐκ τοῦ *ἐμβολάριος* βλ. Δ. Geor-

gakas Beiträge zur Deutung als slavisch erklärten Ortsnamen, Byz. Zeit. XLI (1941), σ. 369.

Στ 7.—Τὰ Σπηλιωτ'άνικα. Συνοικία τῶν ἄνω Μπουλαριῶν δι' ἧς διήρχετο ἡ ὁδὸς Κίτιτς - Ἀλύκων καὶ εἰς ἣν παλαιότερον κατόικουν οἱ Σπηλιωτιᾶνοι (οἶκογ. Σπηλιώτη καὶ σήμερον εἰς Καλάμας). Τότε κατόικουν ἐκεῖ οἱ ἐχθροὶ τῆς Ληγοροῦς οἱ Λιόπουλοι. Ἡ Ληγοροῦ ἠδύνατο νὰ κινῆται ἐλευθέρως, διότι αἱ γυναῖκες εἰς περίπτωση ἐχθρας μεταξὺ οἰκογενειῶν ἐτύγγανον ἀπολύτου σεβασμοῦ. Φόνος καὶ κακοποιήσις αὐτῶν ἐθεωρεῖτο δειλία καὶ ἀτιμία.

Στ. 9.—“Οντες ἀμπόλυκε ὁ παππᾶς. Ἦτο ἡ ὥρα τῆς 14 Σεπτεμβρίου, καθ' ἣν εἶχεν ἀπολύσει ἡ ἐκκλησία. Οὐχὶ ὀρθῶς ἡ Ζ στίχ. 9 γράφει: στ' ἀμπύλημα τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ ἐρμηνεύει ὁ ἐκδότης ἀμπύλημα=πύλη, εἴσοδος. Τὸ ὀρθὸν θὰ ἦτο: σὸ ἀμπόλυμα, δηλαδὴ εἰς τὸ σχόλασμα, τὴν ὥραν ὅπου ἐτελείωσεν ἡ λειτουργία.

Στ. 10.—Ροῦγα (βενετική ruga). Τὸ μέρος τοῦ χωρίου ὅπου συγκεντρώνονται οἱ χωρικοὶ κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς των. Ροῦγα ὑπάρχει εἰς κάθε γειτονίαν (Κάνομε ροῦγα, πάμε-καθόμαστε ἔς τὴ ροῦγα ρ. ρουγιάζου, κάνω ροῦγα).

Στ. 11.—Καὶ τὰ χαρτιά παιζασι. Ἡ ΙΑ στ. 13-14 καὶ 64-65 ἔχει: Τοὺς ἤρε καὶ ἐκάθοντα | στὸν ἥλιο καὶ ἐλιάζοντα. Ἄλλαι, ὡς ἡ ΙΓ στ. 7, ἀναφέρουν μόνον τὸν στίχον: χάμου ἔς τὴ ροῦγα κάθοντα.

Στ. 12-13.—Ἡ Ληγοροῦ πνίγει τὸν πόνον καὶ τὸ μῖσος τῆς καὶ χαιρετίζει τοὺς καθημένους. Δύο παραλλαγαὶ ἐκ τῆς ἀνεκδότου συλλογῆς μου, ἡ ΙΒ στ. 7-14 ἀναφέρουν ὅτι ἡ Ληγοροῦ δὲν ἐχαιρέτισεν: “Ολοὶ σιτὴ ροῦγα κάθοντα | καὶ δὲν τοὺς ἐχαιρέτισε | κι ἀπάνον ξεσηκώθηκε | ὁ Πέτρος ὁ Λιόπουλος | καὶ τὴν ἐκαλαδέχηκε: | —Μωρὴ, καλῶς τὴ Ληγοροῦ, | Μωρὴ, τί ἐν' ἡ πίκρα ζου | καὶ δὲ μᾶς ἐχαιρέτισες; Καὶ ἡ ἄλλη, ΙΓ στ. 8, 12, 40: Πέρασε δὲν ἐμίλησε καὶ τότε ὁ Λιόπουλος τὴν ἐρωτᾷ: Γιατὶ περᾶς καὶ δὲ μιλᾷς; Ἡ συμπεριφορὰ αὐτῆ τῆς Ληγοροῦς δύναται κάλλιστα νὰ δικαιολογηθῆ ἔνεκα τοῦ μίσους πρὸς τὸν φονέα τοῦ ἀδελφοῦ τῆς.

Στ. 14.—Μόν' ὁ φονιάς τοῦ Βέτουλα. Ἡ Ζ στ. 12 ἐσφαλμένως γράφει: μονὲ τοῦ Βέτουλα ὁ γιός. Βέτουλας ἦτο ὁ φονευθεὶς ἐξ Ἀλύκων ἀδελφὸς τῆς Ληγοροῦς, ὅστις ἦτο ἄτεκνος, καθ' ὃ νυμφευμένος πρὸ τεσσαράκοντα ἡμερῶν, καὶ ὄχι ὁ φονεὺς αὐτοῦ ἐκ Μπουλαριῶν, ὅστις ἐχαιρέτησε τὴν Ληγοροῦν. Ἴσως ἐνταῦθα πρόκειται διὰ τὸν στ. 7 τῆς Α: Κανένας δὲν τῆς μίλησε | παρὰ ὁ Σκυλλο-Βέτουλας, δηλ. πρόκειται περὶ παρωνυμίου ὑβριστικοῦ τοῦ φονέως ἢ τοῦ πατρός του, ὅποτε ὁ στ. τῆς παραλλ. Ζ θὰ ἦτο: Μονὲ τοῦ Βάβουλα ὁ γιός. Ἐπίσης ἐσφαλμένως γράφεται Δ148 στ. 12: ὁ Πέτρος ὁ Λεόπουλος ἀντὶ Λιόπουλος. Ἐπικρατεῖ πλήρης σύγχυσις.

Στ. 18.—Καλῶς τὴ Ληγοροῦ. Αἱ Δ 147 στ. 8, 28 καὶ Δ 148 στ. 13 ἐσφαλμένως γράφουν: καλὸ σιτὴ Ληγοροῦ,

Στ. 20. — *ἂν πάῃς τ' Ἄλυκα.* Ἐπὶ κινήσεως σημαντικῶν ρημάτων ἢ πρὸς τόπον κινήσεις ἐκφέρεται ἄνευ προθέσεως, ὡς: *πάου τῆ χώρα, πάου τὸ Λιμένα,* κλπ.

Στ. 20 - 25. — Ἀναληθῆ εἶναι καὶ τὰ παρατιθέμενα σχόλια εἰς τοὺς στ. 20 - 23 τῆς Β, ὅτι δηλ. «ὁ Λιόπουλος κατήγετο ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, ἐξ ἧς καὶ ὁ σύζυγος τῆς Ληγοροῦς Βέτουλας. Ἀλλὰ φονεύσας τοῦτον ἦλθεν εἰς ρῆξιν μετὰ τῶν πλησιεστέρων συγγενῶν αὐτοῦ, θελόντων νὰ τὸν ἐκδικηθῶσι». Σημειώνει δὲ ὁ ἐκδότης καὶ τοὺς στίχους: *νὰ πῆς τῶν ἀθροπῶνε μας | νὰ μᾶσε κάμουσι καλά | τζαί μεις τοὺς τὸν πλερώνομε | τζεῖνον τὸν ψουροβέτουλα.* Ἡ ΙΓ' στ. 16 ἔχει ἐπίσης τὸν στίχον: *κεῖνο τὸ ψουροβέτουλο,* δηλ. τὸ ψουροκάτσικο. Γίνεται σύγχυσις πλήρης τῶν γεγονότων, διότι ὁ Βέτουλας ἦτο ἀδελφὸς καὶ ὄχι σύζυγος τῆς Ληγοροῦς, ὁ δὲ ἐκ Μπουλαριῶν φονεὺς Λιόπουλος δὲν εἶχε καμμίαν σχέσιν μὲ τὸν ἐκ Κίττας σύζυγον τῆς Ληγοροῦς.

Στ. 21. — *Τοῦν ἄλλωνοῦνε ζου:* Ζου = σου. Ἡ προφορὰ τοῦ σ ὡς ζ εἶναι χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τοῦ ἰδιώματος τῆς Μέσα Μάνης. (βλ. *Δ. Β. Βαγιακάκου*, Ἐρχαῖα καὶ μεσαιωνικά τοπωνύμια ἐκ Μάνης, *Ἑλληνικά* 15 (1957), σ. 204 [τιμητικὸς τόμος Σ. Κουγέα]).

Στ. 22. — *Τοῦ Γιάννακα ξεχωριστά.* Ἡ κατάληξις — *ακας* εἶναι μεγεθ., προτείνει δὲ ἰδιαίτερός διὰ τὸν Γιάννακα, διότι οὗτος ἦτο ὁ ἀμέσως ἐνδιαφερόμενος ὡς ἀδελφὸς τοῦ φονευθέντος καὶ ὁ δυνάμενος νὰ ζητήσῃ ἐκδίκησιν. Δὲν εἶναι ὀρθὴ ἡ ὑπόθεσις τοῦ Κ. Νταϊφᾶ, ἐνθ' ἂν., σ. 306, καθ' ἣν ὁ Γιάννακας μπορεῖ νὰ ἦτο καὶ πρωτεξάδελφος. Δὲν ἀποκλείεται ἡ φράσις αὕτη νὰ ἐπλάσθη καὶ ἀπὸ τὴν Ληγοροῦν διὰ νὰ πλήξῃ τὴν φιλοτιμίαν καὶ ἐξάψῃ τὸ μῖσος τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Γιάννακα. Ἡ Ληγοροῦ εἶναι ἡ Ἡλέκτρα, εἶναι τὸ κύριον πρόσωπον τοῦ δράματος.

Στ. 23. — *νὰ κάμωμε καλά.* Νὰ συμβιβασθῶμεν, φιλιωθῶμεν καὶ κατὰ τὴν τοπικὴν ἔκφρασιν: *νὰ κάμωμε ἀγάπη.* Ἡ ΣΤ' στ. 21 γράφει: *πὲς νὰ μᾶς κάνουν ψυχικό,* δηλ. νὰ μᾶς συγχωρήσουν τὸν φόνον.

Στ. 25. — *Παλαιοβέτουλα.* Οὕτως ἀποκαλεῖ τὸν φονευθέντα Λιακάκον ἀδελφὸν τῆς Ληγοροῦς, ὅστις ἦτο γνωστὸς μὲ τὸ παρωνύμιον *Βέτουλας*, διότι εἶχε τὴν εὐχέρειαν νὰ βαδίξῃ ἐπὶ ἀνωμάλου ἐδάφους ὡς τὸ βετούλι (μονοετὲς ἐρίφιον) δηλ. ἦτο λίαν εὐκίνητος. Ὁ ἐκδότης τῆς Ε' σχολιάζων τὴν λ. (σελ. 38 σημ. 1), παρατηρεῖ ὅτι ἐκαλεῖτο οὕτω διότι «τὸ γέλιο του ἔμοιαζε μὲ τὸ βέλασμα τοῦ βετουλιού» Ἡ λ. ἔχουσα πλεον τὴν σημασίαν τοῦ κατσικιοῦ θεωρεῖται ὡς ὑβριστικὴ καὶ διὰ τοῦτο ἀποτιμᾷ αὐτὸν διὰ μηδαμινοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ προκειμένου νὰ δεχθῶν συμβιβασμόν. Εἶναι τοῦτο εἰρωνεία καὶ σαρκασμὸς πρὸς τὴν Ληγοροῦν. Ἐσφαλμένως ἡ Ζ' στ. 18 λέγει: *Ἐμεῖς τότε πλερώνομε | κεῖνο τὸν Παλιο· Μιχελῆ,* διότι τὸ ὄνομα τοῦ φονευθέντος ἦτο Δημήτριος.

Στ. 26 — γρόχια γρόσα' διὰ τὴν τοιαύτην διάθεσιν τοῦ σ πρὸ τοῦ ἡμιφώνου συνιζανομένης συλλαβῆς βλ. Δ. Β. Βαγιακάκου, Συνίζησις καὶ ἐπένθεσις... ἐνθ' ἄν., σ. 116-118, καὶ ἐν Ἐθνηγῶ 59 (1945), σ. 57-58. Εἰς τὴν Δ. 147 στ. 14 φέρεται: *σᾶς δίνουμε ἕνα τάλλαρο.*

Στ. 29. — Ἀρμαλακία. Εἶναι τὸ θαλάσσιον ὕδωρ τὸ ὁποῖον τοποθετοῦν εἰς τεχνητὰς ἐπὶ βράχων ἄλυκας (γούρνας) διὰ τὴν παρασκευὴν ἄλατος. Τὰς ἄλυκας ταύτας ἐφύλασσον τὸ μὲν διὰ τὴν μετακίνησιν τοῦ ὕδατος ἀπὸ γούρνας εἰς γούρναν, ἕως ὅτου τοῦτο πήξη, τὸ δὲ διὰ τὴν συλλογὴν τοῦ παρασκευαζομένου ἄλατος. Τὸ νόημα τοῦτο ἔχουν καὶ οἱ δύο ἐπόμενοι στίχοι 31-32: *Βεργάτη τὸν ἐβάλαμε | τὸ σιγοῦρνες τοῦ Μονοδέντροῦ (Βεργάτης· ὁ ἀγροφύλαξ, Γιάλια καὶ Μονοδένδρι εἶναι τοπωνύμια παρὰ τὴν θάλασσαν). Διὰ τοῦτο χρησιμοποιεῖ καὶ τὴν λ. χαμπηλά (χαμπηλά) ἐν σχέσει πρὸς τοὺς Μπουλαριούς, οἴτινες, ὡς μεσόγειοι καὶ παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ κείμενοι, ἦσαν ὑψηλότερον. Οὐχὶ ὀρθῶς ἐρμηνεύεται (Β σχόλιον στίχ. 28) «τὴν παραθαλασσίαν, εἰρωνικῶς διότι πλησίον τῆς θαλάσσης ἐφονεύθη ὁ σύζυγός της». Ἐπαναλαμβάνεται ἐνταῦθα τὸ σφάλμα ὅτι ὁ Βέτουλας ἦτο σύζυγος τῆς Ληγοροῦς.*

Στ. 35. — Ὅ,τι θέσι' ὄ,τι θελήσουν.

Στ. 20-36. — Ὁ φονεὺς προτείνει εἰς τὴν ἀδελφὴν τοῦ φονευθέντος νὰ μεταβίβασθαι εἰς τὴν οἰκογένειαν τοῦ πατρὸς της τὴν πρόθεσίν του νὰ συμβιβασθοῦν καὶ νὰ τοὺς πληρώσουν τὸν φονευθέντα ἀντὶ μηδαμινῆς τιμῆς τῶν 6-9 γροσίων, ἄλλως ἀδιαφορεῖ διὰ τὸ τί θὰ πράξουν. Ἐκφράζεται δηλ. περιφρονητικῶς καὶ πρὸς τὸν νεκρὸν καὶ πρὸς τὸν ζῶντα ἀδελφὸν καὶ τοὺς λοιποὺς συγγενεῖς του.

Τίθεται ὁμοῦς τὸ ἐρώτημα: Ὑπῆρχεν εἰς τὴν Μέσα Μάνην ἡ συνήθεια τῆς ἐξαγορᾶς τοῦ φόνου διὰ χρημάτων;

Ἡ συνήθεια τοῦ νὰ διαλλάσσωνται αἱ ἐχθρικαὶ οἰκογένειαι, καταβαλλομένης ποσότητός τινος χρημάτων παρὰ τοῦ φονέως εἰς τοὺς γονεῖς ἢ εἰς τοὺς ἐξ αἵματος συγγενεῖς τοῦ φονευθέντος, συναντᾶται ἤδη εἰς τὸν Ὅμηρον Ἰλ. I, 632-636 καὶ O, 448-500. Πρβ. καὶ Ν. Πολίτην, ἐνθ' ἄν., Πανδώρα 18 (1868), σ. 439.

Διὰ τὸ ἔθιμον τοῦτο ἐν Μάνη, βλ. Ἐγκύκλιον (15 Δεκεμβρίου 1830) τῆς ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Γραμματείας τῆς Καποδιστριακῆς ἐποχῆς πρὸς τοὺς προέδρους τῶν κατὰ τὴν Σπάρτην δικαστηρίων, ἐν Ἐπετηρ. Ἀρχείου Ἱστορ. Ἑλλήν. Δικαίον 5 (1954), σ. 118-122. Ἐκτενέστερον ἠσχολήθησαν οἱ G. Maurer, Das griechische Volk, Heidelberg, τόμ. Α, 1835 βλ. καὶ εἰς τὴν ἑλληνικὴν μετάφρασιν ὑπὸ τῶν Χ. Πράτσικα καὶ Εἰδστ. Καραστάθη, Ἀθήναι 1943, τόμ. Α', σ. 141-142, 427-432. Μ. Καλαποθάκης, Περὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν νεωτέρων Λακωνίων (Μαυιατῶν), Ἐνδέρη 4 (1851), σ. 476-477, Β. Vlavianos, Zur Lehre von der Blut-

rasche, Iena 1924, σ. 74. Κ. Δ. Τριανταφυλλόπουλος, Ἡ πολιτική δικαιοσύνη ἐπὶ Καποδίστρια, Πρακτικά Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν 23 (1948), σ. 480-481. Σ. Χ. Σκοπετίας, Ἐγγραφα ἐκ Δ. Μάνης, Ἐπετηρὶς τοῦ Ἀρχείου τῆς Ἱστορίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Δικαίου 3 (1950), σ. 83, 109. Σ. Κουγγέας, Ἡ ἀνθρωποκτονία (τὸ φονικὸ) ὡς διεργύημα τρίτου ἐν Μάνη, Προσφορὰ εἰς Σ. Κυριακίδη, Παράρτημα τῶν «Ἑλληνικῶν» 4. Θεσσαλονίκη 1953, σ. 364-374. Πβλ. διὰ τὸ ἔθιμον καὶ Ἰάκ. Βισβίτην, Δικαστικά ἀποφάσεις Μυκόνου, Ἐπετ. Ἀρχ. Ἱστ. Ἑλλήν. Δικαίου 7 (1957), σ. 91.

Ἐκ τῶν μοιρολογίων, καθ' ὅσον γνωρίζω, τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὸν «δικαιωμόν» τὸ παρὸν τῆς Ληγοροῦς εἶναι τὸ μόνον εἰς τὸ ὁποῖον γίνεται μεία τοῦ ἐθίμου.

Ἡ ἔξαγορὰ τοῦ αἵματος ἐθεωρεῖτο ὑποτιμητικὸν καὶ νομίζω ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐγένετο μεταξὺ ἰσχυρῶν, ἰσοδυνάμων οἰκογενειῶν (μεταξὺ Νικλιάνων). Ἴσως τοῦτο ἠνείχοντο ἀσθενέστεραι οἰκογένειαι (οἱ Ἀχαμνόμεροι ἢ Φαμέγιοι) εὐρισκόμενοι ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν γεγονότων. Μεταξὺ ὅμως τῶν ἰσχυρῶν οἰκογενειῶν διεξήγοντο σκληρότατοι καὶ ἐξοντωτικοὶ πόλεμοι. (Βλ. χειρόγραφον ἱατροῦ Παπαδάκη τῶν ἐτῶν 1715-1760 ἐν Δ. Δημητράκου, ἐνθ' ἄν. σ. 199-216.) Οἱ πόλεμοι οὗτοι κατέπαυον μόνον κατόπιν ἐξοντώσεως ἢ ἐκδιώξεως ἐκ τοῦ χωρίου τῆς μιᾶς τῶν ἀντιμαχομένων οἰκογενειῶν ἢ κατόπιν συμβιβασμοῦ (ἀγάτης) μεταξὺ τῶν. Οὕτω, μοιρολογοῦσα ἡ Μανιάτισσα φονευθέντα συγγενῆ τῆς, παροτρύνει τοὺς ἀνδρας τῆς γενεᾶς τῆς νὰ ὀρμήσουν εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἀντιπάλων τῶν καὶ ἐκδικούμενοι τὸν φονευθέντα νὰ τοὺς ἐκδιώξουν:

Ὅλοι νὰ συμφωνήσωμε | ἄντρες γυναῖκες συντετὰ (=μαζὶ)
νὰ κόψωμ' ἔντρα καὶ κοντὰ | νὰ δούσε δ' ὠξωμ' ἀπὸ πὰ
νὰ πὰς' ἔχια ἔξου τὸ Μο'ρ'ὰ | νὰ τρώσι μαῦρα λάχανα.

Στ. 37.— Ἦ τὰ Ἀλυκα πὸν ἔφτασε: Ἡ ΙΑ πρὸ τοῦ στίχου τούτου παρουσιάζει τὴν Ληγοροῦν ἢ ὁποῖα λέγει: Ἐπιζωκόλιασα κ' ἐγὼ | καὶ ἐμοιτζωφασκέλωσα | κ' ἔδ' ἄγκα τὰ Ἀλυκα.

Στ. 37.— Ἀπὸ τὰ Σπηλιωτ' ἄνικα, ἡ Ληγοροῦ, μετὰ τὴν συνάντησίν τῆς μετὸν Λιόπουλον, κατευθύνεται εἰς Ἀλυκα. Ἡ παραλλαγή Ι στ. 19-22 ἀναφέρει ὅτι ἡ Ληγοροῦ: Ἦ τὸ δρόμο πὸν ἐπήγαινε | ἔνα κατοῖκι βέλαξε, αὕτη δὲ τοῦ ἀπεκρίθη: ἔλα κοντά μου Σατανᾶ | νὰ τὴν διορθώσω τὴ δουλειά, | φτάνει ἔς τῶν ἐδικῶνε τῆς κλπ. Οἱ στίχοι οὗτοι εἰς ὄλας τὰς παραλλαγὰς φέρονται ὡς λεχθέντες ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς Γιάννακα, ὅτε οὗτος μετέβαινε πρὸς ἐκδίκησιν.

Καὶ ἐπὶ τοῦ σημείου ὅμως τούτου αἱ παραλλαγὰι παρουσιάζουν πλήρη σύγχυσιν τῶν γεγονότων. Οὕτως ἡ Α στ. 16-20 γράφει: Στὴ σιγάτα ὅπου πάγαινε |

καὶ τὸν κουνιάδο ἀπάντησε | — Καλῶς τηγε τὴ Ληγοροῦ | — Μὴ μοῦ μιλᾶς κουνιάδε μου | τ' ἔχω μεγάλονε σκασμόν, ἢ Θ στ. 26 παρέχει: καὶ ὁ Νικόλας τῆς μιλᾶ, ἢ δὲ Δ 147 στ. 17-21: Ἡ Ληγοροῦ ἐπικράθηκε | τὸ πτωκόλι νῆκαμε | καὶ πῆγε στὸν κουνιάδο της. | Ἐκεῖ τὴν καλοδέχτηκε. | Μωρὴ, καλὸ στὴ νύφη μου (γρ. καλῶς τή)... 24. Τί νὰ ζέ ποῦ, κουνιάδε μου. Οὐδὲν ἐκ τούτων εἶναι ἀληθές.

Στ. 38.— Λατομὰ ἢ, Λατομὴ τοπων., λατομεῖον. Θέσις ἐντὸς τοῦ χωρίου Ἐλυκα ὅπου γίνεται ἡ συγκέντρωσις τῶν κατοίκων, ἠροῦγα. Περὶ τοῦ δωρικοῦ τύπου Λατομὰ (βλ. Δ. Β. Βαγιακάκον, εἰς Ἑλληνικά, τόμ. 15 (1956), σ. 214.

Στ. 39.— Ἡ ΙΓ στ. 24-27 ἔχει τοὺς στίχους: Ὡστὴ Λατομὰ ποῦ ἔφτασε | ὁ Γιάννακας ὡς τὸ λάγκοννο (=τὴν γωνιά) | καὶ τὰ χαρτὰ ἐπαίξε, | πέρασε δὲν ἐμίλησε.

Στ. 41.— Σηκώθηκε ἡ νύφη της: Ἡ ΙΓ στ. 28-30 λέγει: ὁ Γιάννης τῆς ἐφώναξε | — Μωρὴ, καλῶς τὴ Ληγοροῦ, | γιατί περνᾶς καὶ δὲ μιλᾶς; Ὅλοι αἱ παραλαγαὶ συμφωνοῦν εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον, ὅτι δηλ. ἡ Ληγοροῦ, ὅταν ἔφθασεν εἰς τὸ χωρίον τῆς πατρικῆς της οἰκογενείας, δὲν ἔχαιρέτα κανένα. Εἶναι τοῦτο σημεῖον τῆς μεγίστης στενοχωρίας καὶ τοῦ μίσους τὸ ὁποῖον ἀνεπύχθη εἰς τὴν Ληγοροῦν πρὸς ἐκδίκησιν μετὰ τὴν στιχομυθίαν της μετὸν φονέα τοῦ ἀδελφοῦ της.

Στ. 45, 46.— ζέ=σέ.

Στ. 48.— ἐ' δ' ἀηκε: ἐδιάβηκε, ἐπῆγε.

Στ. 49.— ποῦ γῆρός: πονηρός, εὐφυής.

Στ. 52.— ἐκογιονάρασι: ἐνέπαιξαν, ἐκοροίδευσαν.

Στ. 53.— ξεπίζου: ἐπίρρ. ἐκ τῶν ὀπισθεν.

Στ. 55.— Μπεύκανα παρωνύμ. τῆς Ληγοροῦς: ἐλέγετο καὶ Μπεύκα.

Στ. 60-101.— Ἡ Ληγοροῦ, εἰς ἐρώτησιν τοῦ ἀδελφοῦ της διατὶ διερχομένη δὲν ἔχαιρέτισε, διηγεῖται τὰ διατρέξαντα κατὰ τὴν συνάντησίν της μετὸν φοιέα τοῦ Βέτουλα καὶ διατυπώνει μετὰ πάθος τὴν γνώμην ὅτι ὁ Βέτουλας δὲν ἔχει συγγενεῖς διὰ νὰ ἐκδικηθοῦν τὸν φόνον του, καὶ τὸ παράπονόν της διότι αὕτη δὲν εἶναι ἄνδρας διὰ νὰ πράξῃ τοῦτο.

Στ. 96.— καφός: ἀδελφός. Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λ. καφός ἐκ τοῦ καλαδερφός βλ. Δ. Γεωργακά, Ἑτυμολογικά, Byzant.-Neugr. Jahrb. 14 (1938) σ. 77-79. Τὴν ἐτυμολογίαν αὐτὴν παραλαμβάνει καὶ ὁ Φ. Κουκουλές, Ἑτυμολογικά, Ἄθηνᾶ 57 (1953) σ. 207. Ἡ ΙΑ στ. 90 λέγει: Δὲν ἔχει ὁ Βέτουλας καφούς | δὲν ἔχει ὁ Βέτουλας δικούς: Πλήρη σύγχυσιν προσώπων κάμνει καὶ ὁ Β. Πατριαρχέας, Τὰ τραγούδια τοῦ δικιωμοῦ εἰδικῶς ἐν Μάνη, Πελοποννησιακὴ Πρωτοχρονιά 1957 σ. 154, γράφων: ἡ χήρα τοῦ φονευθέντος Γιάννη Βέτουλα λέγει εἰς ἐπήκοον τοῦ ἀνδραδέλφου της ἐξάπτουσα ἐπὶ μᾶλλον τὸ πάθος κατὰ τῶν ἐχθρῶν: Ἐ Γιάννη μου, τί νὰ ζέ ποῦ; | Βέτουλας δὲν ἔχει ἀδερφοὺς | μήτ' ἀπομεινόνες δικούς. Οἱ στίχοι τοῦ μοι-

ρολογίου είναι σαφείς. Ἄλλος ὁ Γιάννης, ἄλλος ὁ φονευθεὶς ἀδελφός του Βέτουλας. Ἐνταῦθα δὲν μοιρολογεῖ ἡ χήρα τοῦ Γιάννη Βέτουλα (!) ἀλλὰ ἡ ἀδελφή τοῦ Γιάννη καὶ τοῦ Βέτουλα, δηλ. ἡ Ληγοροῦ.

Στ. 97. *ῥενιακό*· οἱ ἔξ αἵματος συγγενεῖς διὰ νὰ ἐκδικηθοῦν τὸν φόνον του. Ἡ Ε στ. 66 λέγει: *μήτ' ἀπομεινονὸς δικούς* (ἔξ αἵματος), ἡ Δ 147 στ. 37-38: *μῆ και δὲν ἦταν ἀπὸ γενιά | δὲν εἶχε καὶ καένανε*; Ὁ ἐκδότης σχολιάζων τοὺς στίχους ἐπιφέρει: «Δι' ὄλων αὐτῶν ἡ Ληγοροῦ ἐρεθίζει τὸ φιλότιμον τοῦ ἀνδραδέλφου της», δηλ. ἐπαναλαμβάνει τὸ σφάλμα θεωρῶν τὸν ἀδελφόν της ὡς ἀντραδέλφον (κουριάδον).

Στ. 101.— *Ἐχάθη νά 'μαι σερνικός*. Ἡ ΙΑ μέχρι τοῦ σημείου τούτου, ἔχουσα 94 στίχους, εἶναι ἡ μόνη ἡ ὁποία παρουσιάζει τὸ μοιρολόγι εἰς τὸ πρῶτον πρόσωπον. Ἐπειτα συνεχίζει εἰς τρίτον πρόσωπον.

Στ. 102.— *Ἐδαιμονίστη*· ἐτρώθη ἡ ἀνδρική φιλοτιμία του καὶ ἐξωργίσθη σφόδρα.

Στ. 103.— *Παραλόη*· παραζάλη, ἔλλειψις λογικῆς λόγω θυμοῦ.

Στ. 105.— *Ἰχία* ἴσα, μέχρι.

Στ. 107.— *σαρμάς*· μακρύναννον ὄπλον τῆς ἐποχῆς, ὡς τὸ καριοφίλι.

Στ. 108.— *κρεμανταλᾶς*. Καρφίον ἐπὶ τοῦ τοίχου ὅπου ἐκρέμων τὸ ὕπλον. Τυπικοὶ εἰς τὰ μοιρολόγια τοῦ δικαιωμοῦ εἶναι οἱ στίχοι: *νὰ ξεκρεμάση τὸ σαρμά | ποῦ ἔναίς τὸν κρεμανταλᾶ | νὰ κνηγήση τὸ φονεά*. Ἡ λ. μεταφορικῶς δηλοῖ τὸν μοιρογενῆ τῆς οἰκογενείας υἱόν, εἰς τὸν ὁποῖον κρέματα ἢ διαδοχὴ τοῦ οἴκου, ἄλλως λέγεται οὗτος καὶ *κρεμαντούρι τοῦ σπι'τ οὔ*.

Στ. 109.— *σγυρ'ρά*· σκουριά· διότι δὲν ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ οὔτε ἐκαθαρίζετο, ἀφοῦ ὁ νοικοκύρης του ἐφονεύθη.

Στ. 110.— *ἀπονύχτερη*· παρέμεινε κατὰ τὴν νύκτα ἔξω τῆς οἰκίας.

Στ. 111.— *ἡ μαγκουφογελάδα μας*· τὸ πρῶτον συνθετ. *μάγκουφος* (βακούφικος) εἶναι δηλωτικὸν ἀρᾶς· Ἡ ἀγελάδα ἡ ὁποία, διότι εἶχε φονευθῆ ὁ νοικοκύρης καὶ ἔμενε ἀδίκαιωτος, εἶθε νὰ θεωρηθῆ, ἢ εἶναι βακούφικη.

Στ. 112.— Ἡ Θ στ. 38 ἔχει: *Κ' ἡ Ληγοροῦ τοῦ μίλησε*.

Στ. 115.— Κατὰ μίαν παραλλαγὴν, τὴν ὁποίαν εἶχεν ὑπ' ὄψιν του ὁ Ν. Πολίτης (*Πανδώρα* 18, σ. 440 σημ. 32) ἡ Δημητροῦ, χήρα τοῦ Βέτουλα, φέρεται εἰποῦσα εἰς τὸν Γιάννακαν ὅτε ἀνεχώρει:

*Γιὰ πές μου, πές μου Γιάννακα | τζ' ἂν ἔν' νὰ πὰς γιὰ τὸ φονεά
πές μου νὰ ῥθῶ κ' ἐγὼ κοντὰ | γιὰ νὰ δαγκάσου μὰ μπουκκεά.*

Στ. 119.— *τί*=διότι.

Στ. 121.— *ἐκαψώθηκε*· ἔστενοχωρήθη πολὺ.

Στ. 128.—*νή θά διπλώση τὸ σῶκονί. ἢ θά ἐκδικηθῶ τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ μου ἢ θά μὲ φονεύσουν καὶ ἐμένα, ὅποτε τὸ κακὸν εἰς τὴν οἰκογένειάν μου θά εἶναι διπλοῦν.*

Στ. 129.—*ἀποταχέα τὸ πρῶτὸ τῆς ἐπομένης ἡμέρας.*

Στ. 130-131.—*ρίζετε τὸ χαλίκι μου | καὶ μένα σὰν τοῦ Βέτουλα: δηλ. διαγράψετε καὶ ἐμένα διότι θά ἔχω φονευθῆ. Εἰς ἀνέκδοτον παραλλαγὴν τῆς συλλογῆς μου στ. 64-67 φέρονται οἱ στίχοι: $\bar{\kappa}\acute{\iota} \acute{\alpha} \delta\acute{\epsilon}\nu \epsilon\rho\theta\omicron\upsilon \bar{\kappa}\acute{\iota} \acute{\alpha} \delta\acute{\epsilon} \phi\alpha\nu\omicron\upsilon | \acute{\omega}\varsigma \acute{\alpha}\upsilon\rho\iota\omicron$
 $\tau' \acute{\alpha}\rho\tau\alpha\chi\acute{\epsilon}\acute{\alpha} | \mu\acute{\epsilon} \kappa\acute{\alpha}\nu\epsilon\tau\epsilon \tau\eta \lambda\epsilon\iota\tau\omega\rho\gamma\acute{\iota}\alpha | \bar{\kappa}\acute{\alpha}\iota \mu\acute{\epsilon}\nu\alpha \sigma\acute{\alpha}\nu \tau\omicron\upsilon \text{Βέτουλα. Χαλίκι}$ μικρὸς λίθος. πόθεν ὅμως; ἢ φράσις; ἴσως ἐξ ἐθίμου κατὰ τὴν ταφὴν ἢ ἀλληγορικῶς ἐκ τοῦ τοίχου τῆς οἰκογενείας, βγάλατε ἐμέ, πού ἤμουν χαλίκι της.*

Στ. 136.—*ἡ μαυρονύφη του ἢ γυναῖκα τοῦ Βέτουλα.*

Στ. 137.—*Τὸν ἀγκόλλα τὸν παρηκολούθει.*

Στ. 139.—*Ποῦ μ' ἀγκολλᾷ ὁ Πέτρακας. ὁ ἕτερος ἀδελφὸς τοῦ Γιάννακα καὶ τοῦ Βέτουλα. Ἀγκολλοῦ ἐκδιώκω. Ἡ Δημητροῦ εἶχεν ὑπανδρευθῆ τὸν Βέτουλαν 40 ἡμέρας πρὸ τοῦ φόνου του, ἦτο ἐπομένως ἄτεκνος (εἶχε μείνει ἔγκνος καὶ ἐκ τοῦ ἄρρενος τὸ ὁποῖον ἐγεννήθη ὑπάρχει σήμερον κλάδος τῆς οἰκογενείας αὐτῆς) καὶ ὁ κουνιάδος της Πέτρακας ἤθελε νὰ τὴν ἐκδιώξη πλέον ἀπὸ τὸ σπίτι του, ὁ Γιάννακας ὅμως φαίνεται ὅτι ἀντιτίθετο καὶ ἐπροστάτευεν αὐτὴν.*

Στ. 140, 188.—*πίζου πίσω.*

Στ. 141-143.—*Οἱ στίχοι αὐτοὶ ὡς χαρακτηριστικοὶ μεγάλης λύπης ἢ ὀργῆς εἶναι γνωστοὶ καὶ ἐξ ἄλλων μοιρολογίων.*

Στ. 147.—*λιοβάρημα: ἡ ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.*

Στ. 152.—*Ρίζα τοῦ Μπουρόλια τοπων. ἔξωθι τῶν Μπουλαριῶν.*

Στ. 153.—*Ἡ παραλλαγή Β στ. 78-80 γράφει: ὁ Στὸ Παρασκούνι ἀγνάντ'αξε, | μόν' ἕνας βέτουλας ὅς τὰ μπροστὰ | ἔβγαλε δυνατὴ φωνή. Παρασκούνι τοπων. τῆς περιοχῆς.*

Στ. 154-159.—*Βαδίζων νύκτα ὁ Γιάννακας πρὸς τοὺς Μπουλαριοὺς ἤκουσεν ἐκ τοῦ ἄνωθεν τῆς ὁδοῦ κρημνοῦ βέλασμα ἀπὸ κατσίκι. Τοῦτο ἐξέλαβεν ὡς παρουσίαν τοῦ Σατανᾶ (ἢ αἰετὶ εἶναι σύμβολον τούτου) καὶ ἐζήτησε τὴν βοήθειαν καὶ συνεργασίαν του διὰ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸν φόνον τοῦ ἀντιπάλου του ὑπέθεσεν ὅμως ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ φονευθέντος ἀδελφοῦ του, ἢ ὁποία περιπλανᾶται καὶ φωνάζει μέχρις ὅτου τύχῃ ἐκδικήσεως καὶ ζητεῖ ταύτης τὴν συνδρομὴν. Εἶναι γνωστοὶ οἱ στίχοι 258-259 τῆς χωρογραφίας τοῦ Ν. Νηφάκου, ἐνθ' ἂν, οἷτινες λέγουν:*

*Γιατὶ ὅσοι πηγαίνουν σιτὸν Ἄδη σκοτωμένοι
καὶ δὲν τοὺς ἐδικιῶσουσι, μεινέσκον κολασμένοι.*

Πρβ. Δ. Β. Βαγιακάκου, Ἡ νύχτα τοῦ δικιωμοῦ, Ν. Ἔστια 52 (1952), σ. 1551 - 1553.
Στ. 161, ἡ παραλλαγή Β στ. 85 - 87 γράφει:

Ἐῖδάη ᾽ς τοῦ Λιουρόμανα
τ᾽ ἔκατξε τ᾽ ἀγκρουμάστηκε,
τίποτα δὲν ἀγροίκησε.

Ὁ ἐκδότης λέγει ὅτι ὁ Λιουρόμανας ἦτο συγγενὴς τοῦ Ἡλιοπούλου. Ἐνταῦθα πρόκειται διὰ ἐπώνυμον *Λυροόγγονας* ἢ *Λυράκος*. Ἡ οἰκογένεια ὑπάρχει καὶ σήμερον.

Στ. 163. — πορταδέλλα· ἡ μεγάλη πόρτα, ἡ ἐξώπορτα.

Στ. 166. — ζεμπερέκι τὸ σιδηροῦν ἐργαλεῖον δι' οὗ κλείεται προχείρως ἡ θύρα. τουρκ. *zemberek*. (μάνδαλος).

Στ. 169. — ἀργάνη· ὁ φράκτης περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λ. ἐκ τοῦ ἀρχ. *δρακάνη* βλ. Δ. Β. Βαγιακάκου, Γλωσσικά ἐκ Καρπάθου, *Λωδεκ. Ἀρχεῖον* 2 (1956), σ. 190 - 194.

Στ. 170. — κοιτόκαλη· τὸ κοιτέτσι.

Στ. 172. — ἀβιζοτάιζε· ἠτοίμαζε αὐτὸν διὰ νὰ πυροβολήσῃ.

Στ. 175. — ἀχιούριζε· ἐξῆλθε τῆς οἰκίας μία γυναῖκα καὶ κατῆλθεν εἰς τὸ κατώγει διὰ νὰ δώσῃ ἄχυρα εἰς τὰ βόδια.

Στ. 177. — *λιακό*· στὸ ἠλιακωτόν, εἰς τὴν ταράτσαν, ἣτις ἦτο ἔμπροσθεν τοῦ δωματίου.

Στ. 178. — *μανταλουχιά*· ἡ κλειδαρότροπα. Ἡ παραλλαγή Ι στ. 48 λέγει: *ἀνέβη ἀπάνου στῆ σκεπή*, μία δὲ τῆς ἡμετέρας συλλογῆς, ἡ ΙΒ στ. 67 - 68: *ἀνέβη ἀπάνου σ τῆ σκεπή | τήραξ' ἀπὸ τὴν κλιβανή (κλιβανή· γκλαβανή, καταπακτῆ)*.

Στ. 180. — *λέπει* βλέπει.

Στ. 183. — *χυλό*· ὁ χυλὸς εἶναι παρασκευάσμα ἐξ ἀλεύρου (κ. χυλοπίτες) κυρίως διὰ βραδυνὸν φαγητόν. Ἐτρῶγεται μὲ γάλα ἢ μὲ φακὴν ἢ ἐπέχεον σάλτσαν ἐκ κρομμίου καὶ θερμοῦ ἐλαίου (κοιν. *τοιγάριαι*). Ἡ παραλλαγή Θ στ. 60 - 61 παρουσιάζει τὸν Γιάννακαν νὰ ἀναλογίζεται τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῶν λέξεων τοῦ Λιοπούλου καὶ τὸν φρονεθέντα ἀδελφόν του καὶ νὰ σκέπτεται: *Λὲ θέει κὶ ὁ Βέτουλας χυλό, | δὲ θέει κὶ ὁ Βέτουλας φαεῖ*;

Στ. 186. — *χάκι ζου*. Εὐγε σου, εἰρωνικῶς καὶ μὲ παράπονον, διότι δὲν συνείργησεν ἀμέσως διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ. Τουρκ. *hakki* = εὐθύς, δίκαιος.

Στ. 191. — Μία ἀνέκδοτος ἡμετέρα παραλλαγή λέγει στ. 72 - 75: *Τοῦ ᾽ριξε μία ντουφεκιά | κ' ἔσκουξε δυνατὴ φωνή | μ' ἔφαι τ' ἄνομο σ'υλλί*. Τὸ βέβαιον εἶναι, κατὰ προφορικὴν παράδοσιν, ὅτι ὁ Λιόπουλος ἐκράυγασεν: *Ὁμιε μ' ἔσκοτώσασι, ὀχιτροὶ μ' ἐπεριλάβασι*. Ἡ παραλλαγή Α στ. 41 - 42 ἀναληθῶς ἀναφέρει ὅτι ὁ Γιάννακας: *ἔσκοτώσε καὶ τὸ φονεά | καὶ τὸν ὑγιόνε του μαζί*. Ἐπίσης καὶ ἡ Ι στ. 61 - 62:

ἐσοκώτῳσα τὸ Λιόγγονο | μὲ τὸ παιδάκι του μαζί. Ὅμοίως ἢ ΙΑ στ. 177 - 178 ἀναφέρει: ἤρθε τὸ Πέτρο στὴν καρδιά | καὶ τὸ παιδί του ᾽ς τὰ νεφρά. Ὅμοίως ἀναληθῶς τελειώνει ἢ Η (Κ. Νταϊφᾶ), ἐνθ' ἀν. σ. 406: εἶπασι ᾽τι ἐσοκωώθηκε | ὁ Πέτρος ὁ Λιόπουλος | μὲ τὸ παιδί στὴν ἀγκαλιά. Διότι ὁ ἴδιος, αὐτόθι σ. 304 σημ. 2, παρατηρεῖ ὅτι «ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ γνώρισαν τὸν γιὸ τοῦ Πέτρου Λιόπουλου, τὸν Παναγιώτη...». Τὸ ἀληθές εἶναι ὅτι τὸ παιδί ἐπέζησε.

Τὴν στιγμήν τοῦ φόνου ἦσαν ἐντὸς τῆς οἰκίας τοῦ Λιοπούλου καὶ ἄλλοι συγγενεῖς του, ἢ δὲ σύζυγός του ἐκαθάριζε τὸν χειρόμυλον. Φαίνεται ὅτι μόλις εἶχε τελειώσει τὸ ἄλεσμα. Ὁ θόρυβος δὲ τοῦ χειρομύλου θὰ διηκόλυνε καὶ τὴν εἴσοδον τοῦ Γιάννακα καὶ τὰς κινήσεις του εἰς τὴν αὐλήν καὶ τὸν λιακόν (ταράτσαν).

Εἰς τὰ παλαιὰ μανιάτικα σπίτια ἀπαραίτητος ἦτο ὁ χειρόμυλος, ὅπου ἢ Μανιάτισσα τὸ βράδυ ἀλέθει καὶ συνοδεύει τὴν ἐργασίαν αὐτὴν μὲ ἀπαγγελίαν μοιρολογίων ἢ θρηνεῖ τοὺς νεκρούς της. Γνωστοὶ εἶναι οἱ στίχοι 227 - 228 τοῦ Ν. Νηφάκου :

*Τὴ νύχτα τὸ χερόμυλο, τρανοῦν, γυρίζουν, κλαίγουν,
ἀλέθουν τὰ κριθάρια καὶ μοιρολόγια λέγουν.*

Ὁ Πασαγιάννης Δ 147 στ. 30 - 40 παρουσιάζει τὸν κουνιάδον τῆς Ληγοροῦς (ἐνῶ πρόκειται διὰ τὸν ἀδελφόν της) νὰ διαπράττει τὸν φόνον. Εἰς τὴν ἀμέσως ἐπομένη παραλλαγὴν Δ 148 στ. 23 - 30 ὁ ἴδιος παρουσιάζει ὡς φονέα αὐτὴν ταύτην τὴν Ληγοροῦν, διότι σχολιάζων τοὺς στίχους τούτους γράφει: «Ἡ Ληγοροῦ ζώνεται καὶ ἀρματώνεται καὶ πηγαίνει μόνη της νὰ ἐκδικηθῇ. Στὸ δρόμο τῆς παρουσιάζεται ὁ Σατανᾶς μεταμορφωμένος σὲ κασίκι καὶ ἐπικαλεῖται τὴ βοήθειά του γιὰ νὰ κίωση, δηλ. νὰ ἀποτελειώσῃ τὸ φονικόν». Διακρίνει κανεὶς ἐνταῦθα τὴν μεγάλην ἀνακρίβειαν καὶ σύγχυσιν διὰ τὸ γεγονός.

Στ. 192. — τὰ λιαρητά· αἱ φωναὶ καὶ τὰ κλάματα διὰ τὸν φόνον· ρ. λιαρίζου· κλαῖω καὶ φωνάζω δυνατά· οὐχὶ ὀρθῶς ἢ Β στ. 101 γράφει: ἐβγῆκε καὶ στὰ Λιαρητά, δηλ. παρουσιάζει τὴν λ. λιαρητά ὡς τοπωνύμιον.

Στ. 195. — σαρντίδι· σάλτος, πήδημα.

Στ. 197 - 201. — ἄντεσε· ἐμπερδεύθη. Καθὼς ὁ Γιάννακας ἐπεχείρησε νὰ φύγῃ ἐμπερδεύθη κάπου τὸ λουρὶ τοῦ ὄπλου του καὶ ἐστάθη ἀδύνατον ἀμέσως νὰ τὸ ἀποσπᾷ. Τότε τὸ ἀφήκεν ἐπὶ τόπου καὶ κρατῶν τὴν μπιστόλαν καὶ τὸ μαχαίρι ἐπήδησε τὴν μάνδραν καὶ ἔφυγε τροχάδην. Ἡ Α στ. 43 λέγει: ἐπῆρε πίσω τὸ σαλμᾶ καὶ στ. 45 μόν' τὸ τσαρούχι τοῦ ἄφησε. Ἡ Ε στ. 161 κῆξ. ἀναφέρει ὅτι: ἔδ' ἄη στῆ Μανώλαινας | — Ποῦ ᾽σαι, θεία Μανώλαινα | νὰ πάης γιὰ τὸ ντουφεκι μου, | τί στὴν ἀρκάνη μ' ἄντεσε, | ἄντεσε, δὲν ἐξάντενε. Ἐιδιὰ καὶ τὸν ἔφερε | ἔδωκε μία κ' ἔφυγε. Πάντα τὰ ἀνωτέρω δὲν εἶναι σύμφωνα μὲ τὴν πραγματικότητα, διότι δὲν ἦτο δυνατὸν ἢ γυναῖκα νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐχθρικήν αὐλήν, ὡς νὰ

μη ἦτο κανεῖς καὶ νὰ πάρῃ τὸ ὄπλον, ἄλλως τε οἱ ἐχθροὶ του ἀμέσως ἐτέθησαν εἰς καταδίωξιν αὐτοῦ. Ἀνεστατώθη ὀλόκληρος ἡ γενιά. Ἐὰν ἡ γυναῖκα ἔπραττε τοῦτο, ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ ἐκθέσῃ τὴν οἰκογένειάν της καὶ νὰ τὴν καταστήσῃ ἐχθρὰν πρὸς τὴν τοῦ φονευθέντος, ἢ καὶ νὰ σκοτωθῇ ἢ ἰδίᾳ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τῆς ἐξάψεως.

Στ. 203.— *Νέεσα*. Μικρὸς ἀγροτικὸς συνοικισμὸς παρὰ τὸ χωρίον Ὀχιά, ὅπου κατοικεῖ σήμερον ἡ οἰκογένεια Λεφαντζῆ. Ὁ τύπος *Νέεσα* τῆς Β στ. 112 δὲν εἶναι ὀρθός.

Στ. 204.— *συντροφία*. Ἐν ὄπλοις συμμαχία καὶ φιλία ἦτο δεσμὸς ἱερὸς παλαιότερον καὶ συνήθης μεταξὺ αἰτόμων εἰς τὴν Μέσα Μάνην. Πολλάκις συνέβαιναν, ὥστε μερικοί, μὴ ἔχοντες πεποιθήσιν εἰς τοὺς συγγενεῖς των, νὰ συνάπτουν ἀμοιβαίους ὄρκους μετ' ἄλλων φίλων των καὶ ἀπετέλουν τὴν λεγομένην *συντροφίαν*, δηλ. σύμπραξιν εἰς τὰς ὑποθέσεις των. Συνήρχοντο εἰς μίαν ἐκκλησίαν καὶ παρουσίᾳ ἱερέως ὠρχίζοντο ἀμοιβαίαν ὑποστήριξιν. Ὁρχίζοντο ὁμως ὄχι εἰς τὸ Εὐαγγέλιον, ἀλλ' εἰς τὸ ὄπλον των.

Κατὰ περιόδους συνησπίζοντο καὶ ἀδύνατοι οἰκογένειαι. Ἐκ τινος δὲ τοιοῦτου συνασπισμοῦ ὁ ὁποῖος ἐκλήθη «*Πετρολαγιάνικο*» παρέμεινεν ἢ παροιμιώδης ἔκφρασις ἐπὶ παρομοίων γεγονότων «*ἐγὶνῃ ἡ τὸ κάμασι Πετρολαγιάνικο*, (βλ. *Π. Καλονάρου*, Ἡθογραφικὰ Μάνης. Ἀθῆναι 1934, σ. 18). Εἰς τοιοῦτους συνασπισμοὺς ἀναφέρεται καὶ τὸ κάτωθι ἀπόσπασμα μοιρολογίου:

Ὅντες *ἐσφονήσασαι*
Λάγρια καὶ *Δημαρίστικα*,
Παχιάνικα καὶ *Καλλονιοὶ*
 καὶ ὄλος ὁ *Πετροκουμουζῆς*
 καὶ ἐβγάλασι ἓνα βγαρτὸ
 τοῦ *Λαζαράκο* τὸν ὑγῖό,
 καὶ ἐσκότωσε τὸ *Θοδορῆ*,
 ποὺ ἦτα ἡ μόστρα καὶ ἡ στολή...

Εἰς ἔγγραφον ἐκ Μέσα Μάνης τοῦ ἔτους 1817 πρὸς τὸν Καπετὰν Γιάννην Μαυρομιχάλην δι' οὗ ζητεῖται ἡ ἀπελευθέρωσις ἑνὸς κακοποιοῦ σημειοῦνται καὶ τὰ ἑξῆς: «... καὶ ὑποσχόμεθα ἡμεῖς ὅτι ὅποτε ἤθελε ὁ Γιάννης Ἀθανασάκος πιάσει νὰ κάνῃ τὰ μαθημένα του, τὸ νὰ *κννηγᾷ συντροφίε*ς ἢ *Βαγγελιάνους* ἢ Ἀλυκιώτες ἢ καὶ ὅποιο ἄλλο κάμει μὲ τὸ χέρι του κακό...» δηλ. νὰ ἀναμειγνύεται εἰς ἐνόπλους συμμαχίας πρὸς ἐπιτέλεσιν κακοῦ, βλ. *Σ.Β. Κουγέα*, Ἡ ἀνθρωποκτονία, ἔνθ' ἀν. σ. 367. Αἱ περισσότεραι τῶν παραλλαγῶν παραλείπουν τὴν μετάβασιν τοῦ Γιάννακα εἰς *Νέεσαν* καὶ ἔπειτα εἰς *Κίτταν*. Μόνον ἡ Β στ. 112 κέξ. εἶναι λεπτομερῆς ἐπ' αὐτοῦ

εἰς δὲ τὴν Θ στ. 66-71 λέγεται: ἄφηκε τὸ ντουφέκι του | κ' εἰδάη στὰ Λεφαγγιά-
νικα | εἰδάη στοῦ Πέτρο τὴν καφή | καὶ τοῦ καλομαγέρεψε | μὲ κονταλίδες καὶ μ' ἄβγά |
νὰ φάη τοῦ Πέτρο ὁ φονεάς. Ἡ Ι στ. 59-63 λέγει: καὶ μιὰ καὶ δυὸ στοὶ σπίτι του |
ἐκεῖ τοὺς ἐδιγῆθηκε | ἐσκότωσα τὸ Λιόγγονο | μὲ τὸ παιδάκι του μαζί | μὰ ἔχασα καὶ
τὸ σαρμᾶ. Μία παραλλαγή ἐκ τῆς ἡμετέρας συλλογῆς, ἡ IB, τελειώνει μὲ τοὺς στί-
χους 77-82: Ὅσα τὰ πόδ'α του ἔκαμε φτερά | κ' ἐπαρευρέθη ὅς τ' Ἄλυκα | κ' ἐφώ-
ναξε τῆ' μάννα του | τὴν ἔκαμα τῆ γνώμη ζον | κ' ἐδίκαιωσα τὸ Βέτουλα | κ' καὶ μὲ
τὸν κάλλιο τῆ' γενεᾶς.

Ἡ φυγὴ τοῦ Γιάννακα καὶ ἡ διάσωσις αὐτοῦ ὡς δευτερεῦον στοιχεῖον ἔχει
λησμονηθῆ. Εἶναι ἀρκετὸν ὅτι ἐξεδικήθη. Τοῦτο ἱκανοποιεῖ καὶ ἀφηγητὴν καὶ κοι-
νὴν γνώμην. Τὰ ἐπακολουθήσαντα εἶναι λεπτομέρεια ἐπιδουσιώδης.

Στ. 205.— Βαρ'δάτορας' ὁ φύλαξ τοῦ πύργου. Κατὰ τὴν περίοδον ἔχθρας
μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν οἱ ἄνδρες «ἐπῆχαναν τὸν πύργους», δηλ. ἐφύλασσον ἔνο-
πλοι τοὺς πύργους, διότι ὑπῆρχε κίνδυνος ἢ ἀντίπαλος οἰκογένεια ἢ νὰ καταλάβῃ
αὐτοὺς ἢ νὰ πλησιάσῃ καὶ ἀνατινάξῃ τούτους διὰ πυρίτιδος (μίνας). Ἐκ τῶν πύρ-
γων ἄλλως τε ἐπολέμουν. Χαρακτηριστικοὶ εἶναι οἱ στίχοι: ἐκάθοιτα βαρ'δάτορας | ἀπὰ
ὅς τοῦ πύργου τὴν κορφή.

Στ. 214.— Νὰ πάης τὰ Σκυλλακιάνικα: Ἡ Α στ. 122-3 λέγει νὰ πάης ὅς τὰ
Τζιχιριάνικα | νὰ βροίης τὸ Δικάνικα (γρ. Δικίακα—Δικαίακα) καὶ κατωτέρω στ. 130:
Πάμε ὅς τὰ Σκυλλακιάνικα καὶ ὁ ἐκδότης σημειώνει: εἰς τὸ μέρος τοῦ χωρίου Τζι-
χιριάνικων ἐν ᾧ κατοίκει ἡ γενεὰ (οἰκογένεια) τοῦ Σκυλλακάκη. Τοῦτο δὲν εἶναι ὁρ-
θόν, διότι ἡ οἰκογένεια Σκυλλακάκη κατοίκει καὶ κατοικεῖ εἰς τὸ χωρίον Κίττα καὶ
ὄχι εἰς Κεχιριάνικα, χωρίον μεταξὺ Νέασας καὶ Κίττας. Ὁ ἐκδότης ἄλλως τε εἶχε
δημοσιεύσει (Χρυσσαλλίς 3 [1865] σ. 656) μοιρολόγια ἀναφερόμενα εἰς τὸν ἐκ Κίτ-
τας Γεώργιον Σκυλλακάκη. Τὴν μετάβασιν εἰς Σκυλλακιάνικα, ἧτις εἶναι σύμφω-
νος καὶ πρὸς τὴν πραγματικότητα, σημειώνει καὶ ὁ Α. Thumb, ἐνθ' ἄν. σ. 276.

Στ. 216.— καὶ θέει νὰ μὲ βλαστημᾶ· θὰ μὲ καταρᾶται ὡς περιθάλψαντα τὸν
φονέα τοῦ ἀδελφοῦ της.

Στ. 219.— Ἡ γ' αἰ ὁ αἰ Ἄ Λιακοῦ· ἡ μητέρα τοῦ Γιάννακα.

Στ. 221-226.— Ἡ μήτηρ τοῦ Γιάννακα, ἀφοῦ οὗτος δὲν ἐπέστρεψε κατὰ τὴν
ὀρισθεῖσαν ὥραν, ἐθεώρησε τοῦτον ὡς φονευθέντα καὶ ἐξῆλθεν ἀγωνιώσα καὶ κλαί-
ουσα αὐτὸν μαζί μὲ τὸν Βέτουλαν.

Στ. 229.— ὁ μάρπα Κ'ν'ρακούλακας. Οὗτος ἦτο κάτοικος τοῦ χωρίου Τσυ-
καλιῶν, κειμένου πέραν τῶν Ἄλυκων, ἐπιστρέφων δὲ εἰς τὸ χωρίον του διῆλθεν
ἐκ Μπουλαριῶν, ὅπου ἔμαθε καὶ ἀνήγγειλε τὸν φόνον τοῦ Πέτρου Λιοπούλου
εἶναι ὁ ἐξάγγελος τῆς ἀρχαίας τραγωδίας.

Στ. 233. — οὐρλιάζονται θρηνοῦν μετὰ γοερῶν κραυγῶν.

Στ. 234. — ὁ κάλλιος τῇ γενιᾷς. Μέλημα τοῦ φονέως ἦτο πάντοτε ὁ φόνος τοῦ καλιτέρου, τοῦ πλέον σημαίνοντος μέλους τῆς ἀντιθέτου οἰκογενείας, τοῦ κάλλιου, ἔστω καὶ ἂν αὐτὸς δὲν ἦτο αὐτουργὸς τοῦ ἐγκλήματος. Τοῦτο ἐπεδιώκετο, ἵνα ἡ συμφορὰ τοῦ ἀντιπάλου εἶναι μεγίστη καὶ τὸ κενὸν δυσαναπλήρωτον. Ἡ λέξις εἶναι συνηθεστάτη εἰς τὰ μοιρολόγια τοῦ δικαιομοῦ: Πάει ὁ κάλλιος τῇ γενεᾷς. Τὸν κάλλιο ἐσκοτώσασι. Ἐπῆρασι τὸ αἷμα του | καὶ μὲ τὸν κάλλιο τῇ γενεᾷς κλπ.

Στ. 235. — ὁ πρῶτος γέροντας· ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας, τῆς γενιᾷς, εἰς ὃν ἅπαντες ὄφειλον ὑπακοὴν καὶ σεβασμόν. Πβλ. τὰς αὐτόθι φρ. θὰ ζε βάλωμε γέροντα (εἰς τὴν ὑπόθεσιν), ἔναι ὁ γέροντά τους καὶ ἐκ μοιρολ. τοὺς στίχ.: ἔ, Μιχαλάκο γέροντα | γέροντα τοῦ Κατωπαγκιοῦ | δὲν τό ᾿χεσ ἀπ' ἀγροικῆτὰ | δετ' ἦ Σουροδῖνα ἔναι κακεῖνὰ | καὶ τί ᾿γεροντικὲς χαλᾶ;

Στ. 238. — Παλαιοβόιδακα· ἐκφρασις ὑβριστικὴ καὶ περιφρονητικὴ διὰ τὸν φονευθέντα· δηλ. τὸν ἀνόητον.

Στ. 249. — στράδα· στράτα· δρόμος· γύρισε εἰς τὴν οἰκίαν σου ἦσυχος.

Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΕΙΣ ΤΟΝ ΒΙΟΝ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΡΟΥΜΑΝΙΚΟΥ ΛΑΟΥ

ΥΠΟ

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Εἰς τὴν χορείαν τῶν ὁσιομαρτύρων, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας σημαντικὴν θέσιν καταλαμβάνει καὶ ἡ Ἁγία Παρασκευὴ ἣτις λατρεύεται ἰδιαιτέρως ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ τιμᾶται¹⁾ ὑπ' αὐτοῦ κυρίως ὡς προστατεύουσα καὶ παρέχουσα ἰάσεις εἰς τοὺς πάσχοντας τοὺς ὀφθαλμούς. Ἀλλὰ καὶ παρὰ τῷ ὀρθοδόξῳ ρουμανικῷ λαῷ, καθόσον γνωρίζω, ἡ λατρεία τῆς Ἁγίας ἔχει βαθεῖας ρίζας, μερικαὶ δ' ἐξόχως ἐνδιαφέρουσαι παραδόσεις καὶ δοξασῖαι τῶν Ρουμάνων, ἀναφερόμεναι εἰς Αὐτήν, ἔχουν στενὴν συνάφειαν πρὸς τὴν ἑλληνικὴν παράδοσιν.

Ἐνταῦθα ἐξετάζομεν τὰς λαϊκὰς περὶ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς δοξασῖας τοῦ ἑλληνικοῦ καὶ τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἀρχικὴν προέλευσιν αὐτῶν.

Εἰσαγωγή.

Ὡς γνωστόν, εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησίαν ὑπάρχουν τρεῖς ἑορταὶ σχετιζόμεναι πρὸς τρεῖς διαφόρους Ἁγίας, αἱ ὁποῖαι φέρουν τὸ ὄνομα Παρασκευή. Ἡ πρώτη τούτων ἑορτάζεται τὴν 26^{ην} Φεβρουαρίου, καθ' ἣν ἡμέραν ἡ ἁγία Παρασκευή, ἡ πέμπτη ἀδελφὴ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς²⁾ «ξίφει τελειοῦται». Ἡ δευτέρα ἑορτάζεται κατὰ τὴν 26^{ην} Ἰουλίου, καθ' ἣν ἡμέραν ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τῆς ἁγίας καὶ ὁσιομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Παρασκευῆς περὶ ἧς θὰ γίνῃ λόγος κατωτέρω. Τῆς τρίτης τέλος ἄγεται ἡ ἑορτὴ τὴν 14^{ην} Ὀκτωβρίου, καθ' ἣν ἡμέραν ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἑορτάζει τὴν μνήμην τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς

¹⁾ Ἐν Θράκῃ π.χ. ἀπὸ ὅλας τὰς Ἁγίας ἰδιαιτέρως ἐτίμων τὴν ἁγίαν Παρασκευήν. *Ἐλπίνης Σαραντῆ*, Ἀπὸ τὰ φυτὰ τῆς Θράκης. Θρακικὰ 20 (1944) σ. 16, σημ. 7. Ἐπίσης καὶ ἐν Ἠπειρῷ τιμᾶται ἰδιαιτέρως, διὸ καὶ εἰς τὰ περισσότερα χωρία τῆς περιούχης ταύτης ὑπάρχει μία ἢ καὶ περισσότεραι ἐκκλησῖαι τῆς Ἁγίας. *Κ. Διαμάντη*, Τὸ πανηγύρι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς στὰ Τζουμέρκα μὲ τὸ χορὸ Καγγελάρι. Αἰξωνή, τόμ. Γ' (1953) σ. 63.

²⁾ Ἡ *Σαμαρεῖτις*, μετὰ τῆς ὁποίας ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔσχε τὸν γνωστὸν διάλογον, γενομένη χριστιανὴ ἐκλήθη *Φωτεινὴ* καὶ ἐμαρτύρησεν ἐπὶ τῶν διωγμῶν τοῦ Νέρωνος μετὰ τῶν δύο νιῶν αὐτῆς καὶ τῶν ἑξ ἀδελφῶν, ὧν ἡ πέμπτη ἦτο ἡ ἁγία Παρασκευή. *Κ. Ι. Ανοβουνιώτου*, Ἡ ἁγία Παρασκευή. Ἱερὸς Σύνδεσμος, ἔτ. Ε' (ΙΓ'), περ. Β', Ἐν Ἀθῆναις, 15 Ὀκτωβρ. 1909, ἀρ. 107, σ. 1.

Νέας. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἡ Νέα, γεννηθεῖσα εἰς τὸ παρὰ τὴν Σηλυβρίαν χωρίον Ἐπιβάτες, ἤκμασε κατὰ τὸν 10^{ον} ἢ τὸ πολὺ τὸν 11^{ον} αἰῶνα. Ἐνωρὶς δ' ἐγκαταλιποῦσα τοὺς γονεῖς αὐτῆς καὶ πλείστους τόπους διελθοῦσα ἤλθε τέλος εἰς Καλλικράτειαν, ἔνθα ἐπὶ ἔτη διαμείνασα ἐν τῷ ναῷ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐκεῖ¹⁾.

Ἐκ τοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα Παρασκευῆ εἱορτασμοῦ τριῶν διαφόρων προσώπων, ὡς ὀρθῶς παρατήρησεν ὁ Κ. Ι. Δυοβουνιώτης, ἐπῆλθε παρά τισι τοῦλάχιστον τῶν βιογράφων σύγχυσις τοιαύτη, ὥστε γεγονότα καὶ διηγήσεις, ἀναφερόμενα εἰς τὸ Συναξάριον τῆς μιᾶς ἁγίας Παρασκευῆς, μετηνέχθησαν εἰς τὸ Συναξάριον τῆς ἄλλης καὶ τὰνάπαλιν. Οὕτω π.χ. εἷς τινος τῶν βιογραφιῶν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τῆς Νέας εὐρίσκομεν τὴν εἶδησιν, ὅτι αὕτη ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον, ἥτις προφανῶς μετηνέχθη ἐκ τῆς βιογραφίας τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τῆς ἀκμασάσης ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀντωνίνου καὶ εἱορταζομένης τὴν 26^{ην} Ἰουλίου²⁾.

¹⁾ «Τὸ λείψανόν της βρίσκεται στὸ Ἰάσι τῆς Μολδαβίας ἀπὸ τὸ 1640. Ὑπάρχουν δυὸ «χρυσόβουλλα» ποὺ λέγουν, πὼς ὁ ἡγεμὼν Ἀλέξανδρος Καλλιμάχης τῆς Μολδαβίας ὑπόσχεται νὰ πληρῶνῃ στὴν ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀγίας στοὺς Ἐπιβατιανούς — ὕστερα ἀπὸ παράκλησίν τους — 500 λέϊ τὸ χρόνο (ἔτος 1815) καὶ παρακαλεῖ τοὺς διαδόχους του ν' ἀκολουθήσουν τὸ ἴδιο. Ἐπίσης ὑπόσχεται νὰ δίνη ἄλλα 225 λέϊ στὸ σχολεῖο τοῦ χωριοῦ (ἔτος 1818)». *Κατίνας Σεραμέτη (Ν. Βαϊκου)*, Ἐπιβάτες (εἰκόνες ποὺ δὲν σβήθουν), Ἐάνθη 1951. (Χ/φον ἐν τῷ Ἰστορ. Λεξικῷ Ν. Ἑλλην. Γλώσσης, ἀρ. 658, σ. 3).

²⁾ Βλ. Κ. Ι. Δυοβουνιώτην, Ἐνθ' ἂν., σ. 2. Σχετικῶς πρὸς τὰς πηγὰς τῆς βιογραφίας τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τῆς Νέας παρατηροῦμεν συντόμως τὰ ἀκόλουθα: Ὁ Βαλσαμῶν ἀναφέρων τὸν 63^{ον} κανόνα τῆς Πενθέκτης, ἐν ᾧ γίνεται λόγος περὶ ψευδῶν μαρτυρολογίων καὶ τοῦ καθήκοντος τοῦ καίειν ταῦτα, λέγει: «ὁ ἀγιώτατος δὲ Πατριάρχης ἐκεῖνος κυρὸς Νικόλαος ὁ Μουζάλων εὐρὼν συγγραφέντα τὸν βίον τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τῆς ἐν τῷ χωρίῳ τῆ Καλλικρατεῖα τιμωμένης, παρά τινος χωριτοῦ ἰδιωτικῶς καὶ ἀναξίως τῆ ἀγγελικῆ διαγωγῆ τῆς Ἀγίας, ὄρισεν πρὸς παραδοθῆναι καὶ ἐπέτρεψε τῷ διακόνῳ ἐκεῖνῳ τῷ Βασιλικῷ συγγράφασθαι τὸν ταύτης θεάρεστον βίον». Ἐκ τῶν λόγων τούτων τοῦ Βαλσαμῶνος γίνεται φανερόν, ὅτι 1) κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πατριαρχίας τοῦ Νικολάου τοῦ Μουζάλων (1147 - 1151) ὑπῆρχε βιογραφία τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τῆς Νέας, γεγραμμένη παρά τινος χωρικοῦ «ἰδιωτικῶς καὶ ἀναξίως τῆ εὐαγγελικῆ διαγωγῆ τῆς Ἀγίας», καὶ 2) κατὰ διαταγὴν τοῦ Πατριάρχου τούτου ἐκινή ἡ βιογραφία αὕτη καὶ ὁ διάκονος Βασιλικὸς ἔλαβεν ἐντολὴν νὰ γράψῃ νέαν βιογραφίαν. Δυστυχῶς ἀμφότεραι αἱ βιογραφίαι αὗται ἀπωλέσθησαν, εὐρίσκομεν ὁμῶς αὐτὰς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πιστῶς ἐν ταῖς σλαβικαῖς ἰδίαις βιογραφίαις τῆς Ἀγίας, ὧν οἱ συγγραφεῖς, ὡς φαίνεται, εἶχον ὑπ' ὄψιν τὰς ἀρχαίας ταύτας βιογραφίας. Ἀρχαία ὀπωσδήποτε βιογραφία τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τῆς Νέας εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ματθαίου, μητροπολίτου Μυρέων, γραφεῖσα μεταξὺ τοῦ 1605 καὶ 1621 καὶ φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν: «Βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας μητρὸς ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς Νέας ἐξ Ἐπιβατῶν». Τὸν βίον τοῦτον ἐδημοσίευσεν ἐξ αὐτογράφου τοῦ Ματθαίου ὁ Ἀθανάσιος Παπαδόπουλος - Κεραμεὺς εἰς

Ἐκ τῶν τριῶν ὡς ἄνω Ἁγίων ἡ ἑορταζομένη κατὰ τὴν 26^{ην} Ἰουλίου εἶναι γνωστοτέρα, τιμᾶται δὲ καὶ λατρεύεται ὑπὸ τοῦ ἡμετέρου λαοῦ περισσότερο τῶν δύο ἄλλων. Περὶ τὸ πρόσωπον τῆς Ἁγίας ταύτης κυκλοῦνται καὶ αἱ ποικίλαι λαϊκαὶ ἑλληνικαὶ καὶ ρουμανικαὶ παραδόσεις καὶ δοξασίαι. Ἄλλά, πρὶν κάμω λόγον περὶ τούτων, θεωρῶ ἀναγκαῖον, ὅπως ἀναφέρω ἐν συντομίᾳ ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ βίου καὶ τῶν θαυμάτων αὐτῆς.

Κατὰ τὸν Συναξαριστὴν ¹⁾ ἡ Ἁγία αὕτη κατήγετο ἀπὸ χωρίον «τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης», ὑπῆρξε δὲ γέννημα χριστιανῶν γονέων, τοῦ Ἀγάθωνος καὶ τῆς Πολυτείας, «οὔτινες τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου ἀόκνως διατηροῦντες ἐτύγχανον ἄτεκνοι. Προσηύχοντο δὲ τῷ Θεῷ ἀδιαλείπτως δοῦναι αὐτοῖς τέκνον. Ὁ δὲ δημιουργὸς Θεὸς...

τὰ Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, τόμ. Α', Ἐν Πετροπόλει 1891, σ. 438-453 (βλ. ἐπίσης αὐτόθι σ. κ' - κβ'). Ὁ βίος ὁμοιος οὗτος εἶναι, ὡς ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς ὁμολογεῖ, μετάφρασις ἐκ τῆς βουλγαριστικῆς γεγραμμένης βιογραφίας τῆς Ἁγίας ὑπὸ τοῦ Πατριάρχου Τυρνόβου Εὐθύμιου. Ἡ βιογραφία αὕτη τοῦ Εὐθύμιου ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Καλιζνιάκι ἐν Werke des Patriarchen von Bulgarien Euthymius, Βιέννη 1901. Περὶ τῆς σχέσεως τῆς βιογραφίας ταύτης πρὸς τὴν ὑπὸ Ματθαίου τοῦ Μυρέων γενομένην ἑλληνικὴν διασκευὴν βλέπε τὴν ἀξιόλογον μελέτην τοῦ *Iulian Stefanescu*, *Viața Sfintei Parascheva cea nouă de Matei al Mirelor*, *Revista Istorică Română*, τόμ. III (1933), σ. 347-377. Βλ. καὶ *D. Russo*, *Studii istorice greco-române*, τόμ. I, București 1939, σ. 161. Ἐπίσης ἀξία μνείας εἶναι ἡ βιογραφία ἡ περιεχομένη ἐν τῇ κατὰ τὸ 1692 ἐκδοθείσῃ «Ἀκολουθία τῆς τε δοίας μητρὸς ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς Νέας καὶ τοῦ δοίου πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου» ὑπὸ τοῦ τότε μοναχοῦ καὶ ὄσιου μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας Ἀνθίμου. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ βιογραφία αὕτη συνετάχθη πιθανῶς ὑπὸ Μελετιίου Συριγίου. Βλ. περὶ ταύτης *I. Bianu - N. Hodos*, *Bibliografia Românească Veche*, τ. I. Bucur. 1953, σ. 326, ἀρ. 94. *L. Petit*, *Bibliographie des Acolouthies grecques*, Bruxelles 1926, σ. 228. *Const. Erbiceanu*, *Serviciul Cuvioasei Maicei noastre Parascheva și a Sf. Grigorie Decapolitul, ediția din 1692, în Biserica Ortodoxă Română* 17 (1893-1894) σ. 708-715. Ἐπίσης ἀξία μνείας εἶναι αἱ βιογραφίαι αἱ ὑπὸ τῶν μοναχῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους Ραφαὴλ Κουριώτου καὶ Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου συγγραφεῖσαι. (βλ. *Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου*, Συναξαριστής, τ. I, σ. 130-1). Ἐν τῇ ρουμανικῇ γλώσσῃ ἔχομεν δύο ἀξιολόγους βιογραφίας τῆς Ἁγίας, τὴν τοῦ μητροπολίτου Μολδαβίας Βαρλαάμ καὶ τὴν τοῦ μητροπολίτου τῆς αὐτῆς χώρας Δοσιθέου, ἀμφοτέρας στηριζομένας ἐπὶ τῆς βιογραφίας τῆς Ἁγίας τῆς ὑπὸ τοῦ Εὐθύμιου γραφείσης. Ἐν τῇ σλαβικῇ γλώσσῃ ἀξιόλογος θεωρεῖται ἡ ὑπὸ τῶν ἐρευνητῶν ἡ ὡς ἄνω βιογραφία τῆς Ἁγίας ἡ συγγραφείσα ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου Τυρνόβου Εὐθύμιου (1375-1393), ἧς ὑπάρχουν, ἐκτὸς τῆς ἀρχικῆς ἐκδόσεως, τρεῖς ἄλλαι, δύο πεπλατυσμένα καὶ μία συντετημημένη. Βλ. *K. I. Lvoβovνιώτην*, ἐνθ' ἄν., σ. 2.

¹⁾ Περὶ τῶν χειρογράφων τῶν μαρτυριῶν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς βλ. *A. Ehrhard*, *Überlieferung und Bestand d. hagiographischen u. homilet. Literatur der griechischen Kirche*, Leipzig 1937, τ. I: 1, σ. 374. I: 3, σ. 141. 148. 915. 974. Περὶ δὲ τῶν Ἀκολουθιῶν βλ. *L. Petit*, *Bibliographie des Acolouthies grecques*, Bruxelles 1926, σ. 225 κέ.

ἔδωρήσατο αὐτοῖς τέκνον· καὶ ἔτεκεν αὐτὴν ἡμέρα ἕκτη τῆς ἐβδομάδος καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ Βαπτίσματι ἐπωνόμασαν αὐτὴν Παρασκευήν»¹⁾. Λέγεται δ' ὅτι ἀπὸ βρεφικῆς ἡλικίας ἡ Ἁγία ἐνουθετεῖτο ὑπὸ τῆς μητρός της καὶ ἐπαιδεύετο εἰς τὰ ἱερὰ γράμματα καὶ τὴν προσευχὴν, διηνεκῶς τὴν Βίβλον ἀναγινώσκουσα. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τῶν γονέων της αὕτη διεμοίρασεν εἰς τοὺς πτωχοὺς πάντα τὰ ὑπάρχοντά της, ἐξῆλθε κηρύττουσα τὸ ὄνομα τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ «καὶ πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων προσέφερε πρὸς θεογνωσίαν». Ἐπηκολούθησε διαβολὴ ἐκ μέρους τῶν Ἑβραίων πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Ἀντωνῖνον: «Γυνή τις, ἔλεγον οἱ Ἰουδαῖοι, ὀνόματι Παρασκευή, κηρῦσσει Ἰησοῦν τὸν υἱὸν τῆς Μαρίας, ὃν οἱ πατέρες ἡμῶν τῷ Σταυρῷ προσήλωσαν»²⁾. Ὁ βασιλεὺς τότε διέταξεν, ὅπως προσαχθῆ ἡ γυνὴ ἔμπροσθέν του «καὶ ἰδὼν αὐτὴν ἐκθαμβος ἐγένετο ἐπὶ τῇ συνέσει καὶ ὠραιότητι αὐτῆς». Οὗτος τῆς ἐπρότεινε νὰ μεταστραφῆ εἰς τὴν εἰδωλολατρίαν, ἄλλως θὰ ὑπέβαλεν αὐτὴν εἰς βασανιστήρια, ἀλλ' ἡ Ἁγία ἐνέμεινε σταθερῶς πιστὴ εἰς τὸν Χριστόν. Ὁ βασιλεὺς τότε διέταξε «κασίδαν»³⁾ σιδηρᾶν πεπυρακτωμένην ἐπιτεθῆναι τῇ κεφαλῇ τῆς μάρτυρος»⁴⁾. Περαιτέρω ἄρχεται ἡ διήγησις τῶν θαυμάτων τῆς Ἁγίας: «Θεῖα δροσός, λέγει ὁ βιογράφος της, διεφύλαξεν αὐτὴν ἀβλαβῆ, πολλοὶ δ' ὑπῆρξαν οἱ πιστεύσαντες εἰς τὸν Κύριον ἐπὶ τῷ θεάματι τούτῳ». Ἐπειτα ὁ βασιλεὺς διέταξε «λέβητα χαλκοῦν ἐλαίου μεστὸν καὶ πίσεως ἐκκαυθῆναι σφοδρῶς καὶ ἐν τούτῳ βληθῆναι αὐτὴν»⁵⁾. Ἀκολουθεῖ τὸ δεύτερον θαῦμα: Ἡ Ἁγία ἴστατο ἐν μέσῳ τοῦ λέβητος δροσιζομένη. Τότε ὁ βασιλεὺς κατάπληκτος λέγει: «ὄρανισόν με ἀπὸ τοῦ λέβητος, ὦ Παρασκευή, ὅπως γνῶ εἰ ἄρα ἡ πίσσα καὶ τὸ ἔλαιον ὑποκαῖόν ἐστιν ἢ δὲ Ἁγία πλήσασα τὰς χεῖρας αὐτῆς ἐκ τοῦ λέβητος κατὰ τῆς ὕψεως τοῦ βασιλέως ἔρριψε καὶ εὐθὺς ἐπηρώθησαν αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. Καὶ ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ ὁ βασιλεὺς λέγων: ἔλεησόν με, δούλη τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, καὶ δός μοι τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου καὶ πιστεύσω εἰς τὸν Θεόν, ὃν σὺ κηρῦνεις. Καὶ ἀναβλέψας εὐθὺς ἐπίστευσεν ὁ βασιλεὺς Ἀντωνῖνος καὶ πάντες οἱ ὑπ' αὐτόν»⁶⁾. Ἐν τῇ αὐτῇ διηγῆσει περὶ τοῦ βίου τῆς Ἁγίας μαρτυρεῖται τὸ τρίτον θαῦμα αὐτῆς, σχετιζόμενον μὲ τὸν φόνον φοβεροῦ δράκοντος ἔξω τῆς πόλεως, ἐν ᾗ ἐβασίλευεν Ἀσκληπιός τις. Ἴδου ἡ περιγραφὴ τοῦ λίαν ἐνδιαφέροντος τούτου θαύματος ἐν τῷ Συναξαρίῳ τῆς Ἁγίας. «Εἰσελθοῦσα δὲ εἰς ἑτέραν πόλιν, ἐν ᾗ ἐβασίλευεν Ἀσκληπιός τις, προσήχθη ἡ Ἁγία ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐπικαλεσαμένη καὶ τῷ σημείῳ τοῦ τιμίου Σταυροῦ ἑαυτὴν σφραγισαμένη χριστιανὴν ἑαυτὴν ὁμολόγησεν εἶναι καὶ τὸν Χριστὸν Θεὸν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς ἀνεκήρυσεν. Ἐπὶ τούτῳ ὁ βασιλεὺς ταραχθεὶς ἐπεμψεν

1) Βλ. Μηναιὸν μηνὸς Ἰουλίου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει 1843, σ. 155-6.

2) Ἐνθ' ἄν.

3) Περικεφαλαίαν.

4) Ἐνθ' ἄν.

5) Ἐνθ' ἄν.

6) Ἐνθ' ἄν.

αὐτὴν πρὸς τὸν ἐμφωλεύοντα δράκοντα φοβερώτατον ἔξω τῆς πόλεως, ᾧ ἐκ συνηθείας τοὺς καταδίκους θανάτῳ κατὰβρωμα παρεῖχον. Ἐπεὶ δὲ ἡ Ἁγία παρέστη τῷ χώρῳ, ἐν ᾧ ὁ δράκων κατώκει, ἰδὼν αὐτὴν ὁ δράκων μέγα ἐβρόχησε καὶ ἐν τῷ ἀνοῖξει τὸ στόμα αὐτοῦ καπνὸς ἐξῆλθεν ἔξω πολὺς. Ὡς οὖν ἡ Ἁγία παρέστη πλησίον τοῦ θηρὸς εἶπε θηρίον, ἔφθασεν ἐπὶ σέ ὀργῇ Θεοῦ καὶ ὀλεθρος, ἐμφυσησασα ἡμᾶ εἰς αὐτὸν καὶ τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου Σταυροῦ ποιησαμένη. Ὁ δὲ μέγα διεσπράγγη εἰς δύο καὶ ἄφαντος ἐγένετο. Ἰδὼν δὲ ὁ βασιλεὺς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πάντες ἐπίστευσαν¹⁾. Ἐπειτα ἕτερον θαῦμα αὐτῆς συντελεσθὲν ἐν τῇ πόλει ἐν ἧ ἑβασίλευε Ταρσισίος τις. «Λέβητος χαλκοῦ ἐλαίου καὶ πίσης καὶ μολύβδου γέμοντος προιεθέντος καὶ ὑποκάτω πυρὸς ἀναφθέντος εἰσῆλθεν ἐν αὐτῷ. Θείου δὲ ἀγγέλου ἐπιστοασία τοῦ λέβητος ψυχρανθέντος, ἀβλαβῆς ἡ Ἁγία διέμεινε²⁾. Μετὰ πολλὰς δ' ἑτέρας βασάνους «ξίφει τὴν κεφαλὴν αὐτῆς ἀπέτεμεν' οὗ γενομένου, τὸ πνεῦμα αὐτῆς εἰς τὰς αἰωνίους ἀπέπητη μονάς³⁾»).

Α'. Δημῶδεις παραδόσεις.

Ἐν τῇ ὡς ἄνω συντόμῳς ἐκτεθείσῃ βιογραφίᾳ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἰδιαιτέραν ἀπὸ λαογραφικῆς ἀπόψεως σημασίαν ἐνέχει τὸ παραμυθιακὸν στοιχεῖον τοῦ δράκου, τὸ ὁποῖον εἶναι σύνηθες ἐν τῇ ἀγιολογίᾳ. Καὶ ἡ ἁγία Παρασκευή, ὡς ἄλλοι Ἅγιοι τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας⁴⁾, εἶναι δρακοντοκτόνος. Σύμφωναι πρὸς τὴν

¹⁾ Ἐνθ' ἄν.

²⁾ Ἐνθ' ἄν.

³⁾ Ἐνθ' ἄν. Σημειωτέον, ὅτι ἐν τῷ Συναξαρίῳ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἀπαντῶσιν ἱστορικαὶ ἀνακρίβειαι, προσελθοῦσαι ἐκ παρερμηνείας τοῦ χαρακτῆρος τοῦ αὐτοκράτορος Ἀντωνίου, «ὃν δειχθέντα εὖνουν τοῖς χριστιανοῖς ἐκήρυξαν ὡς ἀσπασάμενον τὸν χριστιανισμόν, καθὼς καὶ ἐκ συγχύσεως τῶν ἱστορικῶν γεγονότων τοῦ ἐπὶ τοῦ διαδόχου αὐτοῦ Μάρκου Αὐρηλίου κινήθεντος συστηματικοῦ κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμοῦ, ὅτε καὶ ἡ ὀσιομάρτυς Παρασκευὴ ἦθλησεν Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ περὶ Ταρσισίου βασιλέως λεγόμενα, εἰς οὗ τὰς κτήσεις ἦθλησε δηθὲν ἡ ὀσιομάρτυς Παρασκευὴ πιστεύομεν, ὅτι δὲν ἀφιστάμεθα τοῦ ἀληθοῦς, ἰσχυρίζομενοι ὅτι περὶ ἐπάρχου τινὸς τῆς βασιλείας Μάρκου Αὐρηλίου ὁ λόγος ὑπόκειται, ὃς πρῶτος διὰ διατάγματος ἐθέσπισε τὸν κατὰ τῶν χριστιανῶν διωγμόν». (Μ. Δ. Χ(αμουδοπούλου)), Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον, Ἐκκλῆσ. Ἀληθῆεια, Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τόμ. Α' (1880-1881), σ. 163-164.

⁴⁾ Π. χ. ὁ ἀπόστολος Ἀνδρέας, ὁ ἅγιος Θεόδωρος, ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ὁ ἅγιος Ρηγίνος, ὁ ἅγιος Δημήτριος, ὁ προφήτης Ἡλίας' οἱ ἐπιφανέστεροι ὅμως δρακοντοκτόνοι εἶναι ὁ ἅγιος Δονάτος, ἐπίσκοπος Εὐφροίας (σημερινῆς Παραμυθιάς), ὁ ὁποῖος ἐφόνευσε τὸν δράκοντ τῆς πηγῆς τοῦ Ἀζέροντος, καὶ ὁ μεγαλομάρτυς Γεώργιος ὁ τροπαιοφόρος. Βλ. Ν. Γ. Πολίσιον. Τὰ δημῶδη ἑλληνικὰ ἄσματα περὶ τῆς δρακοντοκτονίας τοῦ ἁγίου Γεωργίου, Λαογραφία, τόμ. Δ' (1912-1913) σ. 185 κέ. Γ. Κ. Spyridakis, Saint Georges dans la vie populaire, L'Hellen. Contemporain, 6ème année 1952, σελ. 126-145. Ἐθλογίου Κορυλλία, Ὁ καθ' ἑξῆς ἅγιος Γεώργιος, Ἀρχεῖον τοῦ Θρησκευτικοῦ Λαογρ. καὶ Γλωσσ. Θησαυροῦ, τόμ. 22 (1957) σ. 17 κέ.

διήγησιν ταύτην τοῦ Συναξαρίου εἶναι αἰ κατωτέρω τρεῖς γνωσταὶ λαϊκὰ ἑλληνικὰ παραδόσεις ἐν αἷς ἡ Ἁγία ἐμφαίνεται δρακοντοκτόνος.

Ἡ πρώτη τούτων, προερχομένη ἐκ τοῦ θρυλικοῦ κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 χωρίου Πέτα τῆς Ἄρτης καὶ δημοσιευθεῖσα ὑπὸ τοῦ *Παναγιώτου Β. Παπασπύρου*, ἔχει οὕτω: «*Νιὰ φουρὰ τοῦ χουριό μας δὲν ἦταν ἰδῶ πού νι τῶρα. Ἦταν κάτ' στου Μαυριλιό*¹⁾. *Στου πανηγύρι π' γίνονταν κάθι χρόνου ἔμπιναν στου χουρὸ οὔλα τὰ κορίτδια κ' οἱ νιόν'φες τ' χουριού. Τότις οὐ δράκους, π' πάουνταν στ' Δρακότρυπα*²⁾, *ἔβγιν' ἀπ' ἰκεῖ κὶ μὶ δυὸ πρπατιδὲς (ἢ ἀδρασκιλές)*³⁾ *ἔφτανι στου χουριού. Κάουνταν σ'ν ἄκρ' ἀπ' του χουρὸ κὶ καρτέρ' γι πότε νὰ μπῆ ἢ γι' δημορφότηρ'. Ἄμα ἔμπ' νι, τ' ν ἄρπαζ' ἀπ' τὸν χέρ' κ' ἔφιβγι γιὰ τ'ν τρυπα τ'. Τ'ν ἔπιρνι κ'εὶ μέσα κὶ τ'ν ἔιρουγι. Αὐτὸ γίνονταν κάθι χρόνου. Τότις παρακάλεσαν του Θεοῦ νὰ τ'ς σώσ' ἀπ' τὸν δράκον. Οὐ Θεὸς ἔστειλι τ'ν Ἁγία Παρασκιβῆ γιὰ νὰ του σκουτώδ'. Ὅντας ἤρθ' ἡ μέρα γιὰ του πανηγύρι, ἤρθι κὶ οὐ δράκους νὰ πάρ' τ'ν καλύτιρ'. Ἦρθι κὶ Ἁγία Παρασκιβῆ, χωρὶς νὰ τ'ν ἰδῆ οὐ δράκους. Ἄμ ἄρπαξι ἀπ' του χέρ' τ'ν καλύτιρ', τον στρών' στὰ πουδάγια κρατῶντας ἕνα τσόκ⁴⁾ στου χέρ' κὶ κνήγα δῶθι, κνήγα κειθι, φτάν' στ' δρακότρυπα. Μπαίν' μέσ' οὐ δράκους, ἀπὸν κουντά τ' κ' ἡ Ἁγία Παρασκιβῆ. Κατ'βαίν' βαθειὰ οὐ δράκους κὶ ἀνεῖ⁵⁾ τρυπα μέσα στ' γῆ, κὶ πρπατιῶντας φτάν' στ' ν τρυπα πού νι τῶρα τὸν μοναστήρ' τ'ς Ἁγία Παρασκιβῆς. Ἰκεῖ τὸν φτάν' κὶ τ' δίν' μιὰ μὲ τὸ τσόκ' στ' ἀρχίδια κὶ τὸν ἀφίν' στοὺν τόπου. Ἐτῶ γλύτουσι τοῦ χουριό μας ἀπ' τὸν δράκον. Ἐκεῖ στ'ν τρυπα π' τὸν σκούτουδι σιάζουν ἀκόμα νιρὸ τ' ἀρχίδια τ'»⁶⁾. Κατ' ἄλλους, ὡς γράφει ὁ Π. Β. Παπασπύρου, σιάζουν οἱ μαστοὶ τοῦ δράκοντος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἑορτῆς τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς (26 Ἰουλίου). Μάλιστα ἡ παράδοσις ἐν Πέτα λέγει, ὅτι τὸ ὕδωρ σιάζει ὀλίγον κατὰ τὴν ἔναρξιν τῆς λειτουργίας. Ὡς δ' ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν Π. Β. Παπασπύρου ὁ Ν. Τσακανάκης, ἡ αὐτὴ παράδοσις, ὀλίγον παραλλάσσουσα, ἐπιχωριάζει καὶ εἰς Κουμζιάδες - Γρίμποβον - Γρεμμενίταν⁷⁾.*

¹⁾ Θέσις κειμένη Ν. Δ. τοῦ Πέτα καὶ ἀπέχουσα αὐτοῦ περίπου 45' τῆς ὄρας.

²⁾ Εἶναι σπήλαιον τι ὁμοιάζον μᾶλλον πρὸς ὀπὴν ἐντὸς τῆς γῆς, βαθειαν καὶ ἀπότομον, ἐπὶ τοῦ βουνοῦ *Ξηροβούνι* (Περάνθη) καὶ εἰς τὸ ἀντέρεισμα τὸ ἀντιστοιχοῦν σχεδὸν εἰς τὸ 6½, χιλιόμετρον τῆς ὁδοῦ Ἄρτης - Κοπραινῆς. Εἰς τοὺς ἀρχαιολογοῦντας εἶναι γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα *Νυμφαῖον*.

³⁾ Ὑπάρχουν ἔτι καὶ σήμερον ἴχνη, ἀποδιδόμενα εἰς τὸν δράκον.

⁴⁾ Σφυρίον χρησιμοποιοῦμενον ὑπὸ τῶν κτιστῶν.

⁵⁾ ἀνοίγει.

⁶⁾ *Παν. Β. Παπασπύρου*, Λαογραφικὴ Συλλογὴ, Ἠπειρ. Χρον. τόμ. 4 (1929), σ. 157-58

⁷⁾ Βλ. *Παν. Β. Παπασπύρου*, Ἐνθ' ἀν., σ. 158.

Ἡ δευτέρα παράδοσις, ἀπαντῶσα εἰς τὸ χωρίον Θεσπρωτικὸν (Λέλοβα), ἀνεκοινώθη εἰς τὸν Π. Β. Παλασπύρου ὑπὸ τοῦ δικηγόρου Ν. Γκόντζιου. Ἐν ταύτῃ φέρεται ἡ ἁγία Παρασκευὴ προστάτις τῶν πέριξ τοῦ Θεσπρωτικοῦ χωρίων, φονεύουσα δράκοντα ἔξωθεν τοῦ χωρίου Καντζᾶ καὶ εἰς τὴν διεύθυνσιν πρὸς τὸ βουνὸν Παντζᾶ, ὅπου μάλιστα σήμερον ὑπάρχουν βαλανιδιές, αἱ ὁποῖαι λέγεται, ὅτι ἐφύτρωσαν ἐκεῖ, ὅπου κατὰ τὴν δίωξιν ἔπιπτεν ἐκ τῶν πληγῶν τοῦ δράκοντος αἷμα ἐν εἶδει σταλαγματιῶν. Ἰδοὺ ἡ παράδοσις:

«*Ὀλίγο πὺδ πέρα ἀπὸ τὸ χωριὸ Καντζᾶ στὴ Σκάλα τοῦ Λούρου καὶ δεξιὰ ἀπὸ τὸ δημόσιον δρόμον, πὸν πάει κατὰ τὴν Πρέβιζα, εἶναι ἡ ἐκκλησιὰ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς. Ἐκεῖ κάθε χρόνο, πὸν γιορτάζει ἡ χάρι της, μαζεύονταν ὁ κόσμος ὅλος ἀπ' τὰ γύρω χωριά. Συναθίζαν τότε οἱ παλιοὶ νὰ κάνουν μεγάλο πανηγύρι καὶ τὰ κορίτσια νὰ μπαίνουν στο χορό. Ἀπὸ τὸ μεγάλο κακὸ πὸν γέρονταν κάθε χρόνο ἔκλεισι ἢ ἐκκλησιὰ. Τότε ἡ χάρι της παρουσιάστηκε σὲ πολλοὺς στὸν ὕπνον καὶ τοὺς εἶπε νὰ πᾶν νὰ γιορτάσουν καὶ νὰ πανηγυρίσουν χωρὶς νὰ φοβηθοῦν τίποτα. Ὅλα τὰ γύρω χωριά πῆγαν στὴν ἐκκλησιὰ, ὅπως πρὶν, καὶ ὅταν ἦλθε ἡ στιγμή τοῦ χοροῦ καὶ κάθε κορίτσι φοβόνταν νὰ μπῆ στο χορὸ μὴν τὸ φάῃ ὁ δράκος, φανίστηκε μὴ γυναικὰ μὲ τὴ ρόκα της καὶ μπῆκε αὐτὴ πρώτη στο χορὸ. Δὲν ἔκλεισε ὁ γῦρος καὶ νὰ σου ὁ δράκος κατέβαινε μ' ἓνα μεγάλο βογγητό. Δὲ χάνει καιρὸ ἡ χάρι της, πὸν πρωτόσυρνε τὸ χορὸ, παίρνει τὴ ρόκα της καὶ τὸν κυνηγᾷ, τὸν χτυπᾷ μὲ τὴν πρώτη καὶ τὸν λαβώνει. Ὁ δράκοντας ἔφευγε στο βουνὸ καὶ τὰ αἷματα ἀπὸ τὴν πληγὴ ἔσταζαν εἰς τὶς σαλιές, πὸν ἔκανε γιὰ νὰ ξεφύγῃ τὰ χτυπήματα, πετάγονταν οἱ σταλαματιές ἀπὸ αἷμα. Καὶ στὴν κορυφὴ ἀπὸ τὸ βουνὸ ἀνοίγει μὴ τρυπα καὶ ἐκεῖ χάθηκε καὶ ἀπὸ τότε δὲν ξαναβῆκε. Ἐκεῖ πὸν πετάγονταν οἱ σταλαματιές ἀπὸ τὸ αἷμα φύτρωσαν βελανιδιές καὶ ἔτσι μπορεῖ κάθε διαβάτης νὰ ἰδῇ τὸ δρόμον πὸν πῆρε ὁ δράκοντας, ὅταν τὸν κυνηγοῦσε ἡ χάρι της»¹⁾.*

Ἡ τρίτη παράδοσις, διασκευασθεῖσα λογοτεχνικῶς, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Κ. Διαμάντη καὶ ἔχει οὕτως:

Εἰς τὸ χωρίον Νησιόστα τῶν Τζουμέρκων διηγοῦνται, ὅτι κάποτε κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς Ἁγίας «στὴ σπηλιὰ τοῦ Μπέσικου, ἐκεῖ πὸν βγαίνει τὸ νερό, παρουσιάστηκε ἓνας δράκος», ὁ ὁποῖος καιροφυλακτῆσας κατὰ τὴν ὥραν τοῦ χοροῦ ἤρπασε τὴν ὠραιότεραν τῶν νεανίδων καὶ ἐξηφανίσθη. Τὸ αὐτὸ ἐπανελήφθη καὶ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος, διὸ ὁ κόσμος τρομοκρατηθεὶς ἔπαυσε πλέον νὰ πανηγυρίζῃ. Κάποτε ὁμως, ὅταν ἐπλησίαζε πάλιν ἡ ἑορτὴ τῆς Ἁγίας, οἱ χωρικοὶ εἶδον καθ' ὕπνου τὴν Ἁγίαν προτρέπουσαν αὐτοὺς νὰ πανηγυρίσουν μὲ τὴν ὑπόσχεσιν, ὅτι

¹⁾ Βλ. Π. Β. Παλασπύρου, Ἐνθ' ἄν., σ. 158-9.

θά τοὺς προστατεύσῃ. Πράγματι οἱ χωρικοὶ προσήλθον ἄθροοι εἰς τὴν πανηγυριν, καθ' ἣν ὥραν δ' ἐχόρευον τὸν χορὸν «καγγελάρι» παρουσιάσθη ὁ δράκος καὶ «καλιάζει τὴν ὁμορφότερη». Τότε ἡ κόρη τοῦ σφίγγει τὸ χέρι μὲ δύναμιν, «ποὺ ὁ δράκος πόνεσε καὶ φοβήθηκε καὶ τῆς ξεφεύγει». Ἡ κόρη τὸν καταδιώκει. Ὁ δράκος τρέχει καὶ φθάνει «στὴν Πρέμιστα στὴ θέσι Ἐλατος, ἀριστερὰ τοῦ βουνοῦ Γκιλμπερίνα καὶ Γκρίμποβο, ὅπου εἶναι ἡ Δρακότρυπα. Ἐκεῖ μέσα μπῆκε ὁ δράκος καὶ πίσω τὸν κυνηγοῦσε ἡ κόρη». Ἐνῶ δ' οὗτος ἦτο ἔτοιμος νὰ ἐξέλθῃ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος «πάνω ἀπὸ τὸ Χανόπουλο κοντὰ στὶς Κουμζιάδες, τὸν ἔπιασε γερὰ ἡ ἁγία Παρασκευὴ — ἡ κόρη ἦτο ἡ Ἁγία —, τὸν συνέθλωσε μὲ δύναμι θεϊκὴ καὶ τὸν ἄφησε νεκρὸ ἐκεῖ στὴ σπηλιὰ ὅπου ἔγινε πέτρα. Γι' αὐτὸ στὸ μέρος ἐκεῖνο σιάζει νερὸ καὶ ἐκεῖ ἔχισαν καὶ ἐκκλησία (ἁγίασμα). Μέσ' στὴ σπηλιὰ δείχνουν τοὺς βράχους, ποὺ ἔγιναν ἀπὸ τὸ σκοτωμένο δράκο καὶ ποὺ σιάζουν ἁγίασμα τῆ μέρα τῆς γιορτῆς τῆς»¹⁾.

Αἱ περὶ δρακοντοκτονίας τῆς Ἁγίας παραδόσεις αὐταὶ τῆς Ἡπείρου προφανῶς ἐπαναλαμβάνουν, ἀλλὰ κατὰ διάφορον τρόπον, τὴν ἐν τῷ Συναξαρίῳ διήγησιν διὰ τὸν φόνον τοῦ δράκοντος ἐν τῇ πόλει τοῦ Ἀσκληπιοῦ. Κατὰ τὸ Συναξάριον ἡ Ἁγία, ποιοῦσα θαῦμα, φονεύει τὸ φοβερὸν θηρίον, «ὧ ἐκ σπηλαιῶν τοὺς καταδίκους θανάτῳ κατάβρωμα παρεῖχον», ἐνῶ εἰς τὰς λαϊκὰς παραδόσεις αὕτη «ἐξολοθρεύει τὸ δράκο, γιατί ἄρπαξε τὴν ὁμορφότερη κοπέλλα ἀπὸ τὸ χορὸ κάθε χρόνο στὸ πανηγύρι τῆς». Ὅπως βλέπομεν, εἰς τὴν γραπτὴν καὶ τὴν προφορικὴν παράδοσιν βασικὸν παραμένει τὸ στοιχεῖον τοῦ φόνου τοῦ δράκοντος, ἀλλ' ἐν τῷ Συναξαρίῳ ὁ φόνος ἐκτίθεται διαφόρως ἢ εἰς τὰς παραδόσεις καὶ συμφώνως πρὸς ψυχροφελῆ σκοπὸν. Κατὰ τὰς λαϊκὰς παραδόσεις ἡ Ἁγία διὰ τῆς ἐξολοθρεύσεως τοῦ

¹⁾ Βλ. *Κ. Διαμάντην*, ἐνθ' ἄν., σ. 69 - 70. Βλ. τοῦ Ἰδίου καὶ ἐν Ἡπειρωτ. Ἐστία, ἔτ. Δ' (1955) τευχ. 35, σ. 260 - 263. Περὶ παρεκκλησίου τῆς ὁσιομάρτυρος Παρασκευῆς ἐπὶ τοῦ μέσου τῆς δυτικῆς κορυφῆς τῶν Τζουμέρκων καὶ περὶ δρακότρυπας ἐν τῷ ὑπογείῳ τούτου ὑπαρχούσης μνημονεύει παλαιότερον ὁ *Σεραφεῖμ Βυζάντιος* γράφων εἰς τὸ Δοκίμιον ἱστορικῆς τινος περιλήψεως τῆς ποτὲ ἀρχαίας καὶ ἐγκρίτου Ἡπειρωτικῆς πόλεως Ἄρτης. Ἐν Ἀθήναις 1884, σ. 168: «Πρὸς θυμὰς τῆς Ἄρτης, ὡσεὶ ὥρας τέσσαρας ἀπέχουσα Μονὴ τις ὑπάρχει εἰς τὸ τμήμα Καραβασαρά, ἄνω τοῦ χωρίου Κουμζιάδες ἐπὶ λοφίσκου τινός, ἐπὶ ὀνόματι τῶν ἁγίων Ἀναγύρων τιμωμένη... Αὕτη ἡ Μονὴ ἔχει καὶ παρεκκλησίον τι ἐπὶ τοῦ μέσου τῆς δυτικῆς κορυφῆς τῶν ὀρέων Τζουμέρκων, καλουμένης κοινῶς Γκελπερίνα, ἀντικρὺ τοῦ Χανοπούλου, ἐπ' ὀνόματι τῆς ὁσιομάρτυρος Παρασκευῆς (Ἰουλίου 26) μακρὰν τῆς πόλεως περὶ τὰς δύο ὥρας. Ἐν τῷ παρεκκλησίῳ τούτῳ ὑπάρχει ὑπόγειον τι ὑπὸ τῶν ἐντοπιῶν καλούμενον Δρακότρυπα, ἐν ᾧ εὐρίσκονται γιγαντιαῖοί τινες λίθοι, οἵτινες παριστάνουν δρακοντοειδεῖς μαστούς, ἐξ ὧν, ἀπ' ἀρχῆς τοῦ ἑσπερινοῦ τῆς 25 Ἰουλίου μέχρι τῆς ἀπολύσεως τῆς λειτουργίας, οὐκ δὲ ἄλλοτε, ὅπου παράδοξον, σταλάζει ὕδωρ καθαρὸν, ἐξ οὗ λαμβάνουσι χάριν εὐλαβείας οἱ ἐξ Ἄρτης καὶ ἐξ ἄλλων χωρίων συντρέχοντες καὶ διανυκτερεύοντες αἰθριοί».

θηρίον ἀποσκοπεῖ νὰ σώσῃ τοὺς δεινοπαθοῦντας ἀπὸ τὸν ἐτήσιον, οὕτως εἰπεῖν, φόρον αἵματος. Πρέπει δὲ νὰ προσθέσω εἰσέτι, ὅτι τὰ παρὰ τὰ Τζουμέρκα πολλὰ τοπωνύμια μὲ τὸ ὄνομα τοῦ δράκου, ὡς *δρακοσπηλιά, δρακόλιμνη, δρακονέρι* κτλ.¹⁾, ἀπηχοῦν πιθανῶς παραδόσεις περὶ στοιχειῶν ἢ θηρίων, κατεχόντων ἢ φυλασσόντων πηγὰς ἢ φρέατα. Ὅπως δὲ παρ' ἡμῖν, οὕτω καὶ παρ' ἄλλοις λαοῖς τοῦ κόσμου, φέρονται παραδόσεις καὶ παραμύθια περὶ δρακόντων, φυλασσόντων πηγὰς ἢ διαμενόντων παρ' αὐταῖς²⁾. Συνήθως δ' ὁ ἥρωσ τοῦ παραμυθιοῦ ἢ τῆς παραδόσεως φονεύων τὸ θηρίον ἢ τὸ στοιχεῖο τῆς πηγῆς ἀπαλλάσσει τοὺς κατοίκους τοῦ τόπου ἀπὸ τὴν τυραννίαν τῆς λειψυδρίας. Πρὸς τὴν γενικὴν μυθολογικὴν αὐτὴν ἀντίληψιν δύναται, νομίζω, νὰ συσχετισθῇ ἡ περὶ τῆς Ἁγίας ὡς δρακοντοκτόνου παράδοσις.

Β'. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἰατρὸς τῶν παθήσεων τῶν ὀφθαλμῶν καὶ προστάτις κατὰ ἀσθενειῶν.

Πλὴν τῆς διηγήσεως περὶ τῆς δρακοντοκτονίας, ἐνδιαφέρουσα εἶναι καὶ ἡ περὶ τῆς ὑπ' αὐτῆς τυφλώσεως καὶ ἀναβλέψεως τοῦ αυτοκράτορος Ἀντωνίνου, ἣτις προφανῶς ἀπειτέλεσε τὴν πηγὴν τῆς πίστεως τοῦ λαοῦ εἰς τὴν Ἁγίαν ὡς προστάτιν τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἰατῆρα τῶν ὀφθαλμικῶν νόσων. Ἡ πίστις αὕτη καταφαίνεται εἰς τὰς κατωτέρω ἀπὸ τὸ χωρίον Πάμφιλας τῆς Λέσβου καὶ τὸ χωρίον Ἀπεράθου τῆς Νάξου παραδόσεις:

«Τὴν ἁγία Παρασκευή, κατὰ τὴν ἐκ Λέσβου παράδοσιν, τὴν εἶχαν πίσος οἱ Οὐβρινοί, γιατί πιστιβγι στοὺ Χριστό. Τ' βασανίζαν μὲ πουλλὰ μαρτύρια, γιὰ τὰ τ' γυρίσιν³⁾ μὰ τσεῖν τὰ νταγιαδά⁴⁾ οὐλα τς ἔν ἐπάθινι τίπουτα. Τότις πλιά ἡ βασιλὲς διάταξι νὰ τ' ρίξιν μέσ' σ' ἕνα καζάν' πό βραζι πίσσα γιὰ νὰ πιθάν'. Ἡ ἁγία Παραστοιβή πρόφταξι τς ἔκανι τοὺ σταυρό τς. Τσεῖν τ'ν ὦρα πὸ πσι μέσ' σι ἴσισσα, πέταξι ἕνας χόχλους τς ἦβι σι' βασιλὲ τοὺ μάτ' τοἰ σιραβῶθ ἴτσι.

Τότις ἡ βασιλὲς φώναξι: «Σῶσι μι, ἁγία Παρασκευή», τοἰ γιὰ μιὰ πιτάχ' τοἰ δξου ἡ ἁγία Παρασκευή ζουδανή, σταύρουσι τοὺ μάτ' τ' βασιλὲ τοἰ τὸν ἔγιανι. Ἀπὶ τότις ἡ βασιλὲς τ'ν ἔδουσι τ'ν ἄδεια νὰ γυρίξ' τοἰ νὰ γιαιτρεύ' τοὺ γόσμου. Τοἰ μ' ἕνα σταυρὸ στοὺ χέρ' γύριξι ἡ γι ἁγία Παρασκευῆ χρόνια, ἴσαμι πὸν γέρασι τοἰ γιάτριβγι τοὺ γόσμου»⁵⁾.

Κατὰ τὴν Ναξιακὴν παράδοσιν:

«Ἡ ἁγία Παρασκευὴ εἶναι ἰὰ τὰ μάθια. Ἦτονε δά, λέει, ὁμορφη κ' ἤκανε

¹⁾ Βλ. περὶ τούτων *Κ. Διαμάντην*, Ἐνθ' ἀν., σ. 71. ²⁾ *J. G. Frazer*, Pausanias, V. 44-5.

³⁾ μετατρέψουν (τὰ φρονήματα). ⁴⁾ βαστούσε, ὑπέμενε.

⁵⁾ *Παν. Νικήτα*, Τὸ Λεσβιακὸ μνηολόγιο, Μυτιλήνη 1953, σ. 235-36.

μαθήματα, σὰ βοὺν κάνου δῶρα τὰ κατηχητικά, ἐδίδασκε ἰὰ τὴ θρησκεία, καὶ τὴν ἐγάπησε, λέει, κανένας βασιλιάς, ἀλλὰ ᾽φτὴ δὲν ἤθελε νὰ τότε πάρη, δὲν ἤθελε νὰ παῖδρευτῆ. Κ' ἤβαλεν εὐτὸς τὴ δωδεκάδα δου νὰ τσῆ κάμη ὄλες τοὶ βαρειῆς τιμωριῆς, πού ὑπάρχουνε στοὺ γόσμο, ἰὰ νὰ ᾽ρθῆ σὲ ἀνάγη νὰ τότε πάρη, ἀλλὰ ᾽κείνη δὲν ἤβγαυεν ἀ' τὴ θρησκεία τζη. Καὶ ἰὰ τὸ ἰνάτι τζ' ἐδά, λέει, ὁ βασιλιάς ἐδιάηκεν ὁ ἴδιος καὶ τὴν ἤβαλε σ' ἕνα γαζάνι μὲ τὴ βίσσα νὰ βράζῃ κ' ἤστεκεν ἀπουπάνω ᾽κείνος καὶ βάνει, λέει, τὰ δυὸ τζη δαχτύλια μέσ' στοὺ καζάνι καὶ κάνει ἐτσά ἰὰ δὲ [ἡ διηγουμένη τινάσσει τὰς χεῖρας ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω καὶ πρὸς τὰ ἔξω] καὶ πεθιδῶσαι δυὸ σταγόνες πίσσα καὶ πᾶνε μέσ' στὰ μάθια τοῦ βασιλιά καὶ στραβώνεται κ' ἤφνε. Γαὶ τὴν ἄλλην ἡμέρᾳ ᾽τονε τ' ἄγιον Παδελεῆμονα καὶ τὴν ἠῶρεν ἐκεῖ. Τὸν εἶδεν ἐκείνη. Καὶ λέει πὼς «ἐὼ θὰ τότε κάμω καλὰ τὸ βασιλιά». Καὶ βουτᾶ, λέ, ἕνα βαθακάκι μέσ' στοὺ καθήλι μὲ τὸ λάδι καὶ τοῦ ᾽λειψε δὲ μάθια δου κ' εἶδε δὲ φῶς του. Καὶ ἰαυτὸ μέχρι σήμερα, ὅτινα πονοῦ γανενοὺς τὰ μάθια δου, πάει καὶ παίρνει λάδ' ἀπὸν μέσ' στοὺ καθήλι τζ' αἰῶς Παρασκευῆς κα τ' ἀλείβγει καὶ ἴνεται καλὰ. Κι ὅτινα πονοῦ γανενοὺς τὰ μάθια δ' ἀποτάεται στὴν αἰὰ βαρασκευῆ»¹⁾.

Πρόχειρος σύγκρισις τῶν παραδόσεων τῆς Λέσβου καὶ τῆς Νάξου πρὸς τὴν διήγησιν τοῦ Συναξαρίου πεῖθει περὶ τῆς στενῆς σχέσεως τούτων. "Ὅπως ἐν τῷ Συναξαρίῳ, οὕτω καὶ εἰς τὰς παραδόσεις, λέγεται ὅτι ἡ Ἁγία δίδει καὶ πάλιν τὴν ὄρασιν εἰς τὸν τυφλωθέντα βασιλέα, ὁ ὁποῖος, εὐγνωμονῶν κατὰ τὴν λεσβιακὴν παράδοσιν, παρέσχεν εἰς αὐτὴν «τ' ἄδεια νὰ γυρίζ' καὶ νὰ γιαιτρεύ' τοὺ γόσμου»²⁾. Κατὰ δὲ τὴν Ναξιακὴν «ἡ ἁγία Παρασκευὴ εἶναι θαματουργία εἶναι ἰὰ τὰ μάθια». Πιθανῶς αἱ λαϊκαὶ αὐταὶ παραδόσεις ἀπέρρευσαν ἐκ τῆς συναξαριακῆς διηγήσεως.

Συναφῆς πρὸς τὰς δοξασίας ταύτας εἶναι καὶ ἡ ἐξῆς ἐκ Μανραϊζαίων Σάμου ἐπαρδή, χρησιμοποιοιουμένη εἰς τὴν περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποῖαν «θὰ μπῆ φλοῦδι στοὺ μάτι». Ἐνῶ ὁ ἐπάδων κρατεῖ τὸ ἄνω βλέφαρον καὶ τὸ κινεῖ σταυροειδῶς, λέγει:

«Ἄη - Παρασκευίτσα μου, | δόσι μ' τ' σαροννίτσα σου,
νὰ σαρώσου τοὺ ματάκι μ' | κι πάλι νὰ στὴν δώσου»³⁾.

¹⁾ Τὴν παράδοσιν ταύτην ἤκουσεν ἡ Μαρίκα Νικολάου Μπακάλου, ἐκ τοῦ χωρίου Ἁπεράθου Νάξου, ἐτῶν 42, ἀπὸ τὴν Κατερίνα Ἐμμ. Καραπάτη, ἐτῶν 50, τὴν κατέγραψε. δὲ πρὸς χάριν μου ἡ συμπατριώτισσά μου ποιήτρια κυρία Διαλεχτὴ Ζευγὼλη-Γλέζου, τὴν ὁποῖαν καὶ εὐχαριστῶ θερμῶς καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης.

²⁾ Ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἐν Λέσβῳ εἶναι κυρίως «γιατρός στοὺ μάτια». Βλ. Π. Νικήταν, ἐνθ' ἄν., σ. 119. Ὁμοίως καὶ ἐν Ἡπειρῳ. Βλ. Κ. Διαμάντην, ἐνθ' ἄν., σ. 71.

³⁾ Λαογρ. Ἀρχεῖον, ἀριθ. χειρ. 1428, σ. 37, ἀρ. 7. (Συλλ. Ν. Δημητρίου, 1939). Ἐφεξῆς εἰς τὰ χειρόγραφα τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχεῖου θὰ χρησιμοποιηθῆ ἡ βραχυγραφία ΛΑ.

Ἡ Ἁγία θεωρεῖται ἔτι προστάτις κατὰ τῆς πανώλους καὶ τῆς χολέρας¹⁾, ὡς φαίνεται ἐκ δύο παραδόσεων ἐξ Ἀθηνῶν καὶ Μεσολογγίου, τὰς ὁποίας ἔχει δημοσιεύσει ὁ Ν. Γ. Πολίτης. Ἡ πρώτη, ἡ Ἀθηναϊκή, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἡ ἁγία Παρασκευὴ κ' ἢ Πανοῦκλα», ἀναφέρει: «Ὅταν ἦρθε ἡ Πανοῦκλα στὴν Αἴγινα, εἶναι τότε καμμιά πενηνταριά χρόνια, ἐπῆρε καὶ τίς δυὸ ὥραϊες θυγατέρες τῆς Λαντέζαινας, τὴν Ἐλέγκω καὶ τὴν Κατίγκω. Μιὰ γειτόνισά τους, ἡ Μπελεργρίνα, ἔλεγε πὼς εἶδε ἀπὸ τὸ παράθυρό της δυὸ μαυροφόρες καὶ χτυπήσανε δυὸ χτυπήματα στὴν πόρτα τῆς Λαντέζαινας. Ὑστερα λέει ἡ μία: «Πᾶμε ἀπὸ δῶ τὸν ἀνήφορο. — Μπα, μπα! τῆς λέει ἡ ἄλλη, μὴ καημένη, γιατί θὰ βγῆ ἡ ἁγία Παρασκευὴ μὲ τὴ ρόκα της νὰ μᾶς χτυπήσῃ». Ἔτσι τραύξαν ἀπὸ ἄλλο δρόμο. Κατάλαβε ἡ Μπελεργρίνα πὼς ἐνοοῦσαν τὴν ἐκκλησιά τῆς Ἁγιά Παρασκευῆς, πού ἦταν σ' αὐτὴ τὴ γειτονιά γιατί ἡ ἁγία Παρασκευὴ εἶναι ἀρβανίτισσα καὶ κνηγάει τὴν Πανοῦκλα. Ἔτσι δὲν ἐπέθανε κανένας ἀπὸ τὴ γειτονιά, πού ἦταν ἡ ἐκκλησία τῆς ἁγιά Παρασκευῆς»²⁾.

Εἰς τὴν δευτέραν, ἐκ Μεσολογγίου, ἡ ἁγία Παρασκευὴ παρουσιάζεται ὡς γραῖα ἀσπροφόρα διώκουσα τὴν χολέραν. «Τὸν καιρὸ πού ἡ Χολέρα ἔκανε μεγάλη καταστροφή στὸ Μεσολόγγι (1854) μιὰ νύχτα, κατὰ τὰ μεσάνυχτα, ἕνας στρατιώτης, πού ἦταν σκοπὸς ἔξω ἀπὸ τὸν στρατῶνα καὶ τίς φυλακὰς κοντὰ στὴν πλατεῖα τοῦ Ἡρώδου, ἐφώνησε «Στὰ ὄπλα!». Τρέχουν ἔξω οἱ στρατιῶτες καὶ βλέπουν τὸ σκοπὸ κατατρομαγμένον μόλις κατώρθωσε νὰ τοὺς εἰπῆ: «Δὲ βλέπετε;». Καὶ εἶδαν ἐκεῖνοι δύο γυναῖκες, τὴ μία ἀσπροφόρα καὶ τὴν ἄλλη γριὰ μαυροφορεμένη. Καὶ κνηγοῦσε ἡ ἀσπροφόρα τὴ γριὰ, καὶ περνοῦσαν τρεχάτες μπρὸς τοὺς στρατιῶτες, ὥσπου κατώρθωσε ἐκείνη νὰ χτυπήσῃ τὴ γριὰ. Ἡ γριὰ ἔπεσε σὰν ξερὴ, καὶ ἡ ἀσπροφόρα ἀφανίστη. Ἐτρεξαν εἰς τὸ μέρος πού πεσε ἡ γριὰ καὶ δὲν εἶδαν τίποτα. Τὴν ἄλλη μέρα, πού διαδόθη τὸ πρᾶμα, ἐθυμῆθησαν οἱ γέροντες, πὼς εἰς αὐτὴ τὴ θέσι πῶπεσε ἡ γριὰ ἦτανε ἕνα ἐκκλησάκι τῆς ἁγιά Παρασκευῆς, πού γκρεμίστηκε στὴν πολιορκία.

¹⁾ Ν. Γ. Πολίτου, Αἱ ἀσθένειαι κατὰ τοὺς μύθους τοῦ λαοῦ. Λαογραφικὰ Σύμμεικτα, τόμ. Γ'. Ἐν Ἀθήναις 1931, σ. 70.

²⁾ Ν. Γ. Πολίτου, Παραδόσεις, τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1904, σ. 554·5, ἀριθ. 909. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τινὰ κερκυραϊκὴν παράδοσιν ὁ ἅγιος Σπυρίδων παρίσταται διώκων τὴν Πανώλην ἐμφανιζομένην ὑπὸ μορφὴν θηρίου καὶ τύπων αὐτὴν διὰ τοῦ σταυροῦ. Βλ. Ν. Γ. Πολίτην, ἔνθ' ἀν., σ. 555, ἀρ. 910. Καὶ ὁ ἅγιος Τιμόθεος ἐκνηγήσῃ τὴν Πανοῦκλα νὰ τὴν σκοτώσῃ, διὰ τοῦτο τὸ μοναστήρι τῆς Πεντέλης, πού τό κτίσῃ, δὲν τό πιασε ἡ Πανοῦκλα. Δ. Καμπούρογλου, Ἱστορία τῶν Ἀθηνῶν, τόμ. Β', σ. 221. Βλ. καὶ Ν. Γ. Πολίτου, Λαογραφικὰ Σύμμεικτα, τ. Γ', σ. 70, 83. Ὡσαύτως κατὰ τῆς Πανώλους ἐπικαλοῦνται τὴν ἀντίληψιν τοῦ ἁγίου Χαράλαμπους, ὅστις εἰκονίζεται πατῶν ὑπὸ τοὺς πόδας του τὴν νόσον ἐν σχήματι εἰδεχθοῦς γυναίου καπνὸς ἐξερευγομένου ἐκ τοῦ στόματος. Βλ. Ν. Γ. Πολίτην, Ἐνθ' ἀν., σ. 84.

Και κατάλαβαν πώς η άσπροφόρα ήταν η άγια Παρασκευή, και πώς η γριά ήταν η Χολέρα και έθριξαν λιθάρια σωρό εις εκείνο τὸ μέρος. Ἐπὸ τότε εξαλείφθηκε η Χολέρα ἀπὸ τὴν πόλι»¹⁾).

Ὅφείλω νὰ προσθέσω ἀκόμη, ὅτι κατὰ τὴν λαϊκὴν πίστιν ἡ Ἁγία δὲν εἶναι μόνον διὰ τοὺς ὀφθαλμούς, τὴν πανώλη καὶ τὴν χολέραν, ἀλλὰ καὶ δι' οἰανδήποτε ἄλλην νόσον. «Μὰ δὲν εἶναι μόνου ἰὰ τὰ μάθια, διηγοῦνται εἰς τὸ χωρίον Ἐπεράθου Νάξου, ἰὰ ὅ,τι κι ἄν εἴν' ἐκεῖν' ἀποτάεσαι καὶ στήν Ἁγία βαρασκευγή, λέει: «Ἁγία μου Παρασκευγή μου, καὶ νὰ ἔνῃ τὸ παιδί μου καλὰ καὶ ν' ἀνοίξω παναῦθι νὰ τὸ ψάλλω, ὡσπου ζῶ». Λέει: «Ἁγία μου Παρασκευγή μου, νὰ στραφῆ νὰ ῥθῃ ἔροδς (= γεροῦς) ἂ τὸ βόλεμο καὶ...». Λέει: «Ἐιάνε τὸ ποδαράκι δοῦ παιδιοῦ μου καὶ νὰ φέρῶ ἄν ἀσημένιο βοδάρι νὰ τὸ κρεμάσω στὴ χάρι σου». «Δὲ θωρεῖς πὼς κρέμουδαν ἀδρός τση μάθια, χέρια, ποδάρια...».

Ἡ ἐκ τοῦ ἰδίου χωρίου Ἐπεράθου τῆς Νάξου Μαρίκα Νικ. Μπακάλου, ἐτῶν 42, διηγῆθη εἰς τὴν Διαλεχτὴ Ζευγὼλη - Γλέζου τὰ ἐξῆς, ὡς ἤκουσε παρὰ τῆς Καλῆς Γεωργίου Ἐλευθερίου, ἐτῶν 45. «Μιὰ βολά, λέει, ἡ Λαφαζάνανα ἴπνοιε δοῦ Ἰάννη τζη τὸ χέρι, μὰ δὲν ἤξέρω ἴτουνοῦ ἢ ἐνοῦς ἄλλονοῦ, ποῦ ἔπεθανε. Ἐπὸνειε λοιπὸ τοῦ κοπελλακιοῦ τὸ χέρι κ' ἐποτάηκεν ἐδά, λέει, στήν Ἁγία βαρασκευγή, πὼς ἢ νὰ τοῦ κόπη τὸ βόνο ἢ νὰ τήνε φωτίση, εἶδα νὰ τοῦ κάμη νὰ τοῦ κοπῆ ὁ πόνος. Καὶ θωρεῖ, λέει, τὸ βράδυ στὸν ὕπνο τζη πὼς ἐδιάηκε γαμμιά βαρασκευγή ἐκεῖ—μὰ δὲν ἐθυμοῦδαν ἡ Μαρκούλα, ποῦ μοῦ τό πε, βοιά—καὶ τς εἶπε βῶς: «Νὰ πᾶς νὰ μαζώξῃς ἀριαδάφυλλα νὰ βράσης νὰ τοῦ πλύνῃς τὸ χέρι δου νὰ τοῦ περάση ὁ πόνος». Κ' ἤκαμέ δο κ' ἐπέρασε δου».

Ἐν Ἄμοργῷ ἡ ἁγία Παρασκευή ἔχει ἀποβῆ προστάτις τῶν ναυτικῶν, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τοῦ τοπωνυμίου Καλοταρίισσα, τῆς δυτικωτάτης μικρᾶς κοιλάδος παρὰ τὸν ὄρμον Παραδείσια, ἔνθα ὑπάρχει ναῖσκος τῆς ἁγίας Παρασκευῆς. Εἶναι δὲ γνωσταὶ αἱ λέξεις καλοταριά καὶ κακοταριά, λεγόμεναι ἐπὶ τῆς νηνεμίας καὶ θαλασσοταραχῆς. Κατὰ τὸν καθηγητὴν Ἰω. Βογιατζίδην ὁ ὄρμος οὗτος διὰ τὸ ὑπῆνεμον τῆς θέσεως θὰ ὠνομάσθη ἡ Καλοταριά, ἢ δὲ κατάπαυσις ἔπειτα τῆς τρικυμίας καὶ ἡ σωτηρία τῶν ναυτιλλομένων θὰ ἀπεδόθη κατόπιν εἰς τὴν ἁγίαν Παρασκευήν²⁾).

¹⁾ Ν. Γ. Πολίτου, Παραδόσεις, τ. Α', σ. 556-557, ἀρ. *912. Βλ. καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ ἰδίου περὶ Χολέρας γραφόμενα, ἐν Λαογρ. Συμμερίτοις αὐτοῦ, τόμ. Γ', σ. 88-89.

²⁾ Ι. Βογιατζίδου, Ἄμοργός. Ἱστορικαὶ ἔρευναι περὶ τῆς νήσου. Ἐν Ἀθήναις 1918, σ. 95.

Γ'. Τιμωρὸς τῶν ἐργαζομένων κατὰ τὴν Παρασκευὴν γυναικῶν.

Πρὸς τούτοις ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι ἡ ἁγία Παρασκευὴ εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ λαοῦ μας ταυτίζεται πρὸς τὴν ἡμέραν Παρασκευὴν τῆς ἐβδομάδος. Ἡ ἡμέρα αὕτη προσωποποιεῖται ¹⁾ καὶ ἀποτελεῖ ἡμέραν ἱερὰν διὰ τὰς γυναῖκας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀπαγορεύεται πᾶσα ἐργασία ἀπὸ τῆς ἐσπέρας τῆς Πέμπτης. Εἰς τὰς μὴ τηρούσας τὴν ἀπαγόρευσιν ἐπιφαίνεται ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἢ ἡ *Πεφταργά* ²⁾ ὑπὸ μορφὴν φοβερὰν, γραῖα ὑψηλὴ μὲ μεγάλα δόντια καὶ ἀδράχτια εἰς τὸ χέρι, καὶ τιμωρεῖ τὴν παραβάτιν. «*Πᾶνε τώρα πολλὰ χρόνια, λέγει ἡ παράδοσις, πὸν μιὰ Πέφτη βράδν καθόντανε στὴν πόρτα τους μιὰ νύφη μὲ τὴν πεθερά της κ' ἐνέθανε. Προτοῦ νὰ σουρουπώση, παίρνει ἡ γριά τ' ἀδράχτι καὶ τὴ ρόκα της καὶ λέει στὴ νύφη: «Κάμε καὶ σὺ τὸ ἴδιο, γιατί ἀλλιῶς θὰ σοῦ βγῆ σὲ κακό». Ὅτι ἔβγαυε τότε τὸ φεγγάρι καὶ ἡ νύφη δὲν ἄκουσε καθόλου τῆς γριάς τὰ λόγια, μόν' τῆς εἶπε νὰ πάη νὰ κοιμηθῆ, καὶ αὕτη ἐκάθησε καὶ ἔνεθε μὲ τὸ φεγγάρι. Ἔτσι λοιπὸν πῆγε ἡ γριά κ' ἐκοιμήθηκε. Σὲ λιγάκι βλέπει ἡ νέα νὰ ἔρχεται μιὰ ψηλὴ μαυροφορεμένη γυναῖκα, μὲ δόντια τόσο μεγάλα, πὸν ἐκρεμόντανε ὄξω ἀπὸ τὸ στόμα ἴσια μὲ τὰ γόνατα, καὶ βαστοῦσε στὸ ἓνα χέρι μιὰ μεγάλη ρόκα καὶ εἰς τὸ ἄλλο ἓνα ἀδράχτι. Ἀπὸ τὸν τρόπο της ἡ καημένη ἡ νέα δὲν μπόρεσε νὰ σαλέψη. Ἐκείνη ὁμως πῆγε καὶ κάθησε κοντὰ της καὶ τῆς λέει. «Ἐλα, γειτόνισσα, νὰ καθήσωμε μαζὶ καὶ νὰ νέσωμε». Ἀλλ' ἀμέσως τὸ ξανάβρε καὶ σηκώνεται καὶ λέει: «Περίμενε μιὰ στιγμή νὰ πάω νὰ φέρω τὸ παιδί μου». Καὶ ἀποθέτει χάμω τὴ ρόκα καὶ τ' ἀδράχτι καὶ πάει στὸ κοιμητήρι. Τηράζει ἡ νέα, τί νὰ ἰδῆ; Βλέπει πὸς ἄνοιξε ἓνα μνημα, ἔβγαλε*

¹⁾ Ἡ προσωποποίησις τῶν ἡμερῶν δὲν εἶναι ἄγνωστος καὶ εἰς ἄλλους λαούς. Βλ. Στίλ. Π. Κυριακίδου, Ἑλληνικὴ Λαογραφία, Ἐν Ἀθήναις 1922, σ. 192. Βλ. καὶ *Jungbauer, Freitag. Handwört. des deutschen Aberglaubens* τ. III (1930) σ. 53 κέ.

²⁾ Ἡ *Πεφταργά* ἐν Κρήτῃ παρίσταται γραῖα ὑπερμεγέθης, ἔχουσα ὀδόντας σπιθαμιαίους καὶ στρέφουσα ἄτρακτον. Συνήθως ἐμφανίζεται εἰς τὰς γυναῖκας, αἵτινες τὴν Πέμπτην τὸ ἐσπέρας κλώθουν πολὺ ἐν καιρῷ νυκτός, καὶ προαναγγέλλει τὴν ἀφίξιν της διὰ τοῦ ἀτράκτου της, πὸν κρεμᾷ ἐκ τοῦ φεγγίτου, ὅστις ὑπάρχει ἐπὶ τοῦ δώματος. Διὰ τοῦτο αἱ εἰς τοιαύτας ἐσπερίδας ἐργαζόμεναι ἐφεῦρον καταλλήλως τὸ ἀκόλουθον εὐτράπελον ποιημάτιον:

Ἐλα νὰ πᾶ νὰ θέσωμε,
νὰ πᾶ νὰ κοιμηθοῦμε,
μὴν ἔρθ' ὁ νυχτοπαρώρας
κ' ἡ νυχτοπαρωρίνα,
5 νὰ δεῖρῃ σένα μὲ τ' ἄσκι
κ' ἐμὲ μὲ τὴ γκοπάνα.

έναν πεθαμένο ἔγκαιρα χωσμένο, καὶ τὸν ἔφερε. Ἐμέσως πετάει ἡ νέα τὴ ρόκα καὶ τ' ἀδράχτι τῆς στὰ κλαριά, τρέχει στὸ σπύι τῆς, μανταλώνει τὴν πόρτα καὶ πάει καὶ πέφτει στὴ μέση τὰ παιδιὰ τῆς. Τότες ἔφτασε καὶ ἡ ἅγια Παρασκευὴ στὴν ὀξώπορτα καὶ τῆς φωνάζει: «Γειτόνισσα, γειτόνισσα, ἔλα νὰ νέσωμε μαζί». Ἄλλὰ ἡ νέα, ἀπὸ τὸν τρόμο τῆς, τῆς εἶχε κοπῆ ἢ φωνή. Καὶ σὰν εἶδε πὼς τοῦ κάκου τῆς ἐφώνησε, πῆρε τὴ ρόκα καὶ τ' ἀδράχτι τῆς νὰ φύγη, καὶ τῆς λέει: «Ἡ σωτηρία σου εἶναι πὼς εἶσαι μέσα καὶ στὴ μέση τῶν παιδιῶν σου, γιατί ἂν ἦσουν πλαγιασμένη στὴν ἄκρη, θὰ σ' ἔκανα νὰ φᾶς πεθαμένου κρέας γιὰ τιμωρία γὰρ τὴν ἁμαρτία σου. Τὰ παιδιὰ ὁμως εἶναι καθαρὰ, καὶ δὲν πάω στοὺς ἀνθρώπους, πὸν εἶναι τριγυρισμένοι ἀπὸ χριστιανούς». Ὅστερ' ἀπὸ λίγον καιρὸ ἐπέθανε ἡ νέα. Ἀπὸ κείνη ὁμως τὴ φορὰ εἶναι πὸν ὡς τὰ σήμερα καμμιὰ γυναῖκα δὲν νέθει Πέφτη βράδν μὲ τὸ φεγγάρι»¹⁾.

Ἐν Νάξω ἀπαγορεύεται νὰ ἐργάζωνται οὐχὶ τὴν Πέμπτην ἀλλὰ τὴν Παρασκευὴν τὸ βράδν. Οὕτως, εἰς τὸ χωρίον Ἀπεράθου διηγοῦνται, ὅτι: «Ἡ γριά Βασιλακάκαινα²⁾ ἄκθουδίνε κάθα Παρασκευὴ βραδὸν κ' ἤκανε δὴ ρόκα τζη. Μιὰ βαρασκευγὴ τὸ βράδν ἐδιάρηκεν³⁾ ἢ ἅγια βαρασκευγὴ καὶ τοῦ φωνάζει: «Ἔω ἔιτόνισσα, λέει, ἴ' ἀνοιξέ μου κ' ἐμένα νὰ ἔδω ν' ἀποσπερίσωμε». Καὶ πάει καὶ τς ἀνοίει καὶ βαίνει μέσα καὶ καθίζει κ' ἐκάνασι τζι ρόκες τωνε, κὶ ἀπέκιο⁴⁾ τοῦ λέει: «Ἐβγατίσασι,⁵⁾ λέει, ἔιτόνισσα, λέει, τὰ μαλλιὰ καὶ πάω νὰ φέρῃ ἄλλα». Καὶ σηκώνεται καὶ φτ'⁶⁾ ἀ' τὴ μιὰ τζη πάδα⁷⁾ κὶ ἀ' τὴν ἄλλη καὶ ξεμυξίζετα καὶ πετᾷ καὶ τὴ ρόκα τζ' ἐκεῖ χάμαι καὶ τ' ἀδράχτι τζη καὶ φεύγει καὶ πάει στὸ Χαλι⁸⁾ κὶ ἀβουθᾷ⁹⁾ ἕναν ἀπεθαμένο καὶ στρέφεται κ' ἔρχεται καὶ φωνάζει: «Ἔω ἔιτόνισσα». Ἡ ἔιτόνισσα λοιπὸν ἔμιλιά¹⁰⁾. Λέει: «Ἔω ἔιτόνισσα». Ἀχρη¹¹⁾. Μηδ' ἐμίλησε, μηδ' ἐλάλησε. Ὅθεν ἤφυνε ἡ ἅγια βαρασκευγὴ, ἐσηκώθηκε γ' ἐσάρωσε ἢ Βασιλακάκαινα κ' ἐπέταξεν ὄξω ὅ,τ' ἤφηκεν ἐκεῖ. Στρέφεται λοιπὸν ἡ ἅγια βαρασκευγὴ καὶ πάει, κὶ ἀφοῦ δὲ τζ' ἤνοιξεν ἡ Βασιλακάκαινα, λέει: «Ἄνοιξέ μου, ρόκα μου». Λέει: «Ἄξω μ' ἔρριξε». Λέει: «Ἄνοιξέ μ', ἀδράχτι μου». Λέει: «Ἄξω μ' ἔρριξε». Τέλος πάδω, νὰ μὴ δὰ πολυλοοῦμε, λέει: «Ἄξω μᾶς ἐπέταξεν ὄλα». Λέει: «Ἄ, μωρή, λέει, ποντάνα ἔιτόνισσα, ἄτυχη¹²⁾ ἔιτόνισσα, ἐτυχεφτηκες¹³⁾ καὶ τὰ πέταξες ὄλα, μὰ ἤθελε νὰ σῶχω τὸν ἀπεθαμένο νὰ τόνε βλέπης ὄλη νύχτα». Καὶ παίρνει πάλι τὸν ἀπεθαμένο καὶ τόνε πάει στὸ νεκροταφεῖο. Τὴ βαρασκευγὴ τὸ βράδν δὲ θέλει νὰ δουλεύη κανεῖς. Καὶ δὲν ἐξανάκατσε ἡ Βασιλακάκαινα τὴ βαρασκευγὴ τὸ βράδν»¹⁴⁾.

¹⁾ Ἡ παράδοσις ἐξ ἀδήλου τόπου ἐδημοσιεύθη ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου, Ἐνθ' ἀν., σ. 508 - 509, ἀριθ. 835. ²⁾ Ἡ παλαιὰ Βασιλακάκαινα «ὄχι ἢ τωρινή». ³⁾ ἐπῆγε. ⁴⁾ ἔπειτα. ⁵⁾ ἐτελειώσαν. ⁶⁾ αὐτή. ⁷⁾ πλευρά. ⁸⁾ νεκροταφεῖον. ⁹⁾ παίρνει στὸν ὄμο.

¹⁰⁾ δὲν ἐμίλησε. ¹¹⁾ οὕτε ἀναπνοήν. ¹²⁾ πονηρή. ¹³⁾ ἐπονηρεύθης.

¹⁴⁾ Διήγησις τῆς Κασσελλοπαρασκευγῆς = Παρασκευῆς Μ. Σοῦλέ, ἐτῶν 60, κατὰ καταγραφὴν Διαλεχτῆς Ζευγώλη - Γλέζου.

Ἐτέρᾳ διήγησις ἐκ τοῦ αὐτοῦ χωρίου τῆς Νάξου λέγει:

«Ἡ Ἀννέζα τοῦ βακαλοϊάννη, λέ, ἐκαλαμοκάνιαζε δὴ βαρασκευγὴ τὸ βράδ' ἀπουμέσα, κ' ἐκαλαμοκάνιαζε γ' ἡ ἁγία βαρασκευγὴ ἀπουπόξω, ἤφαιτεν ἡ Ἀννέζ' ἀπουμέσα κὶ ἀπουπόξω ἡ ἁγία βαρασκευγὴ. Τὴν ἐθώρειε, λέει, μᾶς ἤλεεν ἡ συχωρεμένη. Καὶ τς ἤλεε, λέει: «Δὲ θέλω νὰ δουλεύγης τὴ βαρασκευγὴ τὸ βράδ»).

Ἡ ἁγία βαρασκευγὴ εἶναι ὀλοζώδανη κ' εἶναι καὶ θαματοουργία. Σαράδα παναῦρια' τον ἐφέτι στὴ χάρι τζη. Ἡ μάμμα μου ἡ συχωρεμένη μᾶς ἤλεε: «Νὰ μὴ δουλεύγετε ποτέσ τὴ βαρασκευγὴ τὸ βράδου, ἵατι δὲ θέλει ἡ ἁγία βαρασκευγὴ νὰ δουλεύγουσι». Δὲ θέλει, λέει, νὰ κάνουσι ρόκα τὴ βαρασκευγὴ βραδύ»¹⁾.

Ἐν Ἀγία Ἄννη Εὐβοίας διηγοῦνται ὁμοίως, ὅτι «μὰ πὸν δὲν φύλαξε τὴν Παρασκευὴ καὶ νυχτέρεψε, βγαίνοντας ἀπ' τὸ σπίτι εἶδε μὴ γυναικα μὲ γεράνια ροῦχα νὰ κἀθεταί πάνω σ' ἓνα βαρέλι. Πῆγε σπίτι της, κοιμήθηκε καὶ τὴν πλάκωσε ἓνας ἥσκιος. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ τῆς συχώρεσε, ἀλλὰ τῆς εἶπε, ὅτι, ἂν τὸ ξεχάση, πάλι θὰ τὴν μισερῆγη. Πράγματι ὕστερ' ἀπὸ πολλὰ χρόνια, πὸν δὲν φύλαξε τὴν Παρασκευὴ, ἐπειδὴ βιάζονταν νὰ τελειώση τὴν προῖκα τῆς κόρης της καὶ μαγγάνιζε μὲ τὸ μάγγανο, ἔπεσε τὸ μάγγανο καὶ χτύπησε τὸ δάχτυλό της. Δὲν γιαιτρεύτηκε κ' εἶτο μισερεμένη πέθανε»²⁾. Καὶ ἐν Καλάμαις καὶ ἐν Τριπόλει ἡ Ἀγία παρουσιάζεται ἀπειλητικὴ εἰς τὴς ἐργαζομένας τὴν Παρασκευὴν. Διὸ «ἀνήμερα τῆς ἁγία-Παρασκευῆς οἱ γυναῖκες τάζουν μπροστά στὴν εἰκόνα της πὼς δὲν θὰ πιάσουν δουλειὰ ποίε, οὔτε τὴ γιορτὴ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, οὔτε τὴν Παρασκευὴ καμμῆς βδομάδας. Μὴ πὸν ἐδούλεψε τὴν Παρασκευὴ εἶδε νὰ σταθῆ μπροστά της ἡ ἁγία Παρασκευὴ καὶ νὰ τὴν φοβερίζη. Τῆς ἐκούνησε τὸ δάχτυλο οὐν νὰ τῆς ἔλεγε: θὰ σοῦ δείξω ἐγὼ»³⁾.

Δ'. Δεισιδαίμονες δοξασῖαι καὶ παροιμίαι.

Πρὸς τὰς ἀνωτέρω διηγήσεις καὶ δοξασῖας συνάπτονται στενῶς καὶ δεισιδαιμονίαι τινὲς καὶ παροιμίαι, σχετιζόμεναι μὲ τὴν ἡμέραν Παρασκευὴν τῆς ἐβδομάδος.

Ὡς γνωστόν, ἡ ἡμέρα τῆς Παρασκευῆς ἐκλήθη οὕτω, διότι ἀπετέλει ἡμέραν προετοιμασίας τοῦ Σαββάτου, ὀνομαζομένη ἄλλως καὶ ἕκτη Σαββάτων ἢ προσάβ-

¹⁾ Διήγησις τῆς *Κασσελλοπαρασκευῆς* = Παρασκευῆς Μ. Σοῦλέ, ἐτῶν 60, ἐκ καταγραφῆς τῆς *Διαλεχτῆς Ζευγώλη* - Γλέζου.

²⁾ ΛΑ, ἀρ. 1475, σ. 35-36. (Συλλ. *Μαρίας Ἰωαννίδου* ἐξ Ἀγίας Ἄννης Εὐβοίας, 1941). Ἡ πίστις τοῦ λαοῦ διὰ τὴν Ἀγίαν ὡς τιμωρὸν φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν φράσιν «Ὡχ! ἁγία μου Παρασκευὴ μου, εἰδὰ ἕχω καμωμένα καὶ παιδεύγεις με», ἡ ὁποία λέγεται ἐν Νάξῳ (χωρίον Ἀπεράδου) ὑπὸ τῶν τυραννομένων ὑπὸ νόσου ἢ ἄλλου κακοῦ.

³⁾ Βλ. Ν. Γ. Πολίτην, Ἔνθ' ἀν., σ. 507, ἀρ. 830.

βατον¹⁾. Ἡ δὲ πρὸ τοῦ Σαββάτου τοῦ Πάσχα Παρασκευή, τιμωμένη ὡς ἡμέρα τῆς σταυρώσεως τοῦ Κυρίου, εἶχεν ἀφιερωθῆ εἰς μνήμην τοῦ γεγονότος αὐτοῦ καὶ ἐτιμᾶτο δι' αὐστηρᾶς νηστείας²⁾. Καθ' ἐκάστην Παρασκευὴν πλὴν τῆς νηστείας καθιερώθη ἐπίσης ἡ ἀποχὴ ἀπὸ πάσης ἐργασίας ἤδη ἀπὸ τῶν πρωίμων βυζαντινῶν χρόνων³⁾. Οἱ παραβάται κατὰ τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν τιμωροῦνται, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, ὑπὸ τῆς ἀγίας Παρασκευῆς, ἐμφανιζομένης εἰς αὐτοὺς ὑπὸ μορφὴν γραίας δυσειδοῦς καὶ κρατούσης ἄδραχτον εἰς τὰς χεῖρας. Πρὸς τὴν δοξασίαν ταύτην περὶ τῆς Ἀγίας συνήφθησαν διάφοροι δεισιδαιμονίαι τοῦ λαοῦ, ἀναφερόμεναι εἰς τὸ δυσοίωνον τῆς ἡμέρας Παρασκευῆς⁴⁾. Ἀναφέρω ἑνταῦθα ἐκ τῶν δεισιδαιμονιῶν τούτων μερικὰ παραδείγματα ἀπὸ διαφόρους ἑλληνικοὺς τόπους. Οὔτως, εἰς Ἄργος Ὁρυστικὸν ἐπίστευον ὅτι, «*ἂν ἡ σπιτονοικοκυρὰ, δταν ἦταν νύφη, τὸ εἶχε ταγμένο νὰ μὴ ζυμῶνῃ τὴν Παρασκευὴ καὶ ζυμῶσῃ, τὸ ψωμὶ μονχλιάζει*»⁵⁾. Ἐν δὲ τῇ Ἀνατολικῇ Κρήτῃ «*τὴν Πέμπτη καὶ τὴν Παρασκῆ (= Παρασκευὴ) τὴ νύχτα δὲν κάνει οὔτε νὰ κλώθουνε, οὔτε ν' ἀνεκκλιοῦνε (= ἀναλύουν τὸ νῆμα στὸ τυλιγάδι) καὶ καθόλου νὰ κάνουνε νυχτέρι, γιατί ἡ Πέμπτη καὶ ἡ Παρασκῆ βλέπουν τὸ νιὸ καὶ τὸν ἄνδρα.*

Ἡ Πέφτη βλέπει (= φυλάσσει) τὸν ὄγιο κ' ἡ Παρασκῆ τὸν ἄντρα ἀπὸν δὲν ἔχει κιαολιάς (= καθόλου) βλέπει τὰ δυὸ τῆς μάθια»⁶⁾.

Ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲν πρέλει ἡ γυναῖκα νὰ πλύνῃ, γιατί εἶναι κακὸ γιὰ τὸν ἄνδρα της⁷⁾. Τοῦτο δὲ προκειμένου περὶ τῶν ἐνδυμάτων τῶν ὑγιῶν, διότι εἰς μέρη τινὰ πιστεύεται, ὅτι ὠφελοῦνται οἱ ἀσθενεῖς, ἂν κατὰ τὴν Παρασκευὴν πλύνωσι τὰ ἐνδύματά των⁸⁾. Εἰς τὰ Κοτύωρα τοῦ Πόντου (κατὰ τὸν *Σ. Ἀκογλου*) τὴν Παρασκευὴν

¹⁾ Εὐαγγ. κατὰ Μάρκ. ΙΕ', 42.

²⁾ Κατὰ λαϊκὴν δοξασίαν ἀπὸ τὸ Καπλάνι Πυλίας «*τὴν Παρασκευὴ δὲν κάνει ν' ἀρτυθῆ κανεῖς, γιατί τὴν Παρασκευὴ τὴν παίρνουνε γυναῖκα καὶ τοὺς πεθαίνει*». ΛΑ, ἀρ. 1378 Α', σ. 74. (Συλλ. *Γεωργίας Ταρσούλη*, Καπλάνι Πυλίας, 1939).

³⁾ Π. χ. ὁ μέγας Κωνσταντῖνος εἶχεν ἀπαγορεύσει τὴν λειτουργίαν τῶν δικαστηρίων κατὰ τὴν Παρασκευὴν.

⁴⁾ Περὶ τοῦ δυσοίωνον τῆς Παρασκευῆς βλ. τὸ ἄρθρον τοῦ *Jungbauer*, Freitag, ἐν *Handwört. des deutschen Aberglaubens*, τ. III, Berlin - Leipzig 1930, σ. 45 κέ.

⁵⁾ *Στίλ. Π. Κυριακίδου*, Σύμμεικτα. Μακεδονικά, τ. Γ' (1955), (ἀνάτυπον, σ. 21).

⁶⁾ ΛΑ, ἀρ. 1105, σ. 298. (Συλλ. *Μ. Λιονδάκη*, Ἀνατολ. Κρήτη, 1937). Πρβλ. καὶ ΛΑ, ἀρ. 1475, σ. 34. (Συλλ. *Μ. Ἰωαννίδου* ἐξ Ἀφ. Ἄννης Εὐβοίας, 1941).

⁷⁾ ΛΑ, ἀρ. 1473, σ. 367. (Συλλ. *Μαρίας Πίσσα*, Ὀλυμπία, 1940).

⁸⁾ Βλ. Ἀθαν. Χ. Μπούτορα, Προλήψεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἐρμηνεῖα αὐτῶν. Ἐν Ἀθήναις [1931], σ. 101.

«δὲν ἔλουζαν οὔτε τὰ μικρὰ παιδιά ἀκόμα, πὸν ἔπρεπε νὰ τὰ λούζουν κάθε μέρα»¹⁾
Γνωστὴ δὲ καὶ πανελληνίᾳ εἶναι ἡ ἀποτροπὴ:

«Τετράδη καὶ Παρασκευὴ τὰ νύχια σου μὴ κόβῃς,
καὶ Κυριακὴ μὴ λούζεσαι, ἂν θέλῃς νὰ προκόβῃς»¹⁾.

Περὶ τῆς προλήψεως ταύτης νὰ μὴ κόπτωσι τοὺς ὄνυχας ὑπεστηρίχθη, ὅτι αὕτη προῆλθεν ἐκ τοῦ ὅτι κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας τῆς νηστείας, τῆς περικλειούσης τὴν ἔννοιαν τῆς ἐλλείψεως, δὲν πρέπει ν' ἀποβάλῃ τις ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ ἐλάχιστον²⁾.

Ὅμοίως εἰς τὸ Χατζηγύρι Κεσσάνης κατὰ τὰς ἡμέρας Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν τοῦ Μαρτίου δὲν κλαδεύουν τὰς ἀμπέλους, διότι τὸ μὲν πρῶτον κλαδευθὲν κλῆμα ξηραίνεται, τὰ δὲ λοιπὰ δὲν καρποφοροῦν πλουσίως καὶ τὰ σταφύλια γίνονται χωρὶς κουκκούτσια³⁾. Εἰς τὴν Ἁγίαν Ἄνναν Εὐβοίας «μαλλιά δὲν πλιένουνε, δὲν ζεματᾶνε τὴν Παρασκευὴ τὸ ξιτάζοννε»⁴⁾. Ὡσαύτως εἰς τὸν Ἀϊ-Βλάση τῆς Εὐρυτανίας «τὴν Παρασκευὴ δὲν ζεματοῦν ροῦχα οὔτε γνέθουν»⁵⁾. Εἰς δὲ τὴν Ἄρτοτιναν «δὲν ἀλλάζουν τὸ νερὸ ἀπ' τὸ χλωρὸ τὸ βούτυρο, δὲν κάνει»⁶⁾. Εἰς τὸ Βασιλίτσι τῆς Πυλίας δὲν βάζουνε μπουγάδα λόγῳ τῆς κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην σταρωσέως τοῦ Κυρίου⁷⁾, εἰς δὲ τὴν Κορώνην διὰ τὸν αὐτὸν λόγον «δὲν ζυμώνουνε, οὔτε κοφινώνουνε, οὔτε βάζουνε κλωσσα»⁸⁾. Ἐπίσης εἰς τὸ Ἰνναχώριον Κισάμου Κρήτης τὴν Παρασκευὴν «δὲν λούνονται οὔτε κάνουνε μπουγάδα, γιατί σταρωθήκε τότε ὁ Χριστός, οὔτε δὲν ζυμώνουνε, γιατί χάνεται ἓνα ψωμί.

*Μιὰ παντρεμένη ἔκανε τὴν Παρασκῆ μπουγάδα
κ' ἡ Παναγία πέρασε κ' εἶπε τὸ αἶμα στάλα»⁹⁾.*

Καὶ ἐν Λατισίδα Μεραμβέλλου Κρήτης λέγουν, ὅτι «κεῖνοι πὸν λούνονται τὴν

¹⁾ Βλ. διαφόρους παραλλαγὰς εἰς Θρακικά, Α' (1928) σ. 198. Περιοδ. Οἰκογένεια, ἀρ. 186, 423, 6 Ἀπριλ. 1930. Χρον ΛΑ, ἀρ. 1105, σ. 243-244. (Συλλ. Μ. Λιουδάκη, Ἄνατ. Κρήτη, 1937). ΛΑ, ἀρ. 233, 25. Κατιρλί Βιθυνίας κτλ.

²⁾ Βλ. Ἀθ. Χ. Μπούτουραν, Ἐνθ' ἂν, σ. 100-101.

³⁾ ΛΑ, ἀρ. 140, 3.284. (Συλλ. Μανασσιδίου).

⁴⁾ ΛΑ, ἀρ. 1479 Β', σ. 71. (Συλλ. Μ. Ἰωαννίδου, Λαογραφικά ἐξ Ἁγίας Ἄννης, 1942).

⁵⁾ ΛΑ, ἀρ. 916, σ. 340. (Δ. Λουκοπούλου, Λαογραφικά Αἰτωλίας). Ἐν Νάξῳ «τὴν Παρασκευὴ δὲν πρέπει νὰ βάνῃ κανεὶς μπουγάδα, γιατί ζεματίζει τὴν μεγαλόχαρη ἁγία Παρασκευὴ καὶ τὴν ψυχὴ τῶν γονιῶν του». Μιχ. Ἰακ. Μαρκόπου, Ναξίων δεισιδαιμονίαι, Ἔστιά, Ἰαν. - Ἰούν. 1891, σ. 315.

⁶⁾ Ὡς γνωστόν, διὰ νὰ διατηρῆται νωπὸν τὸ νέον βούτυρον πρέπει νὰ καλύπτεται μὲ δροσερὸν ὕδωρ, τὸ ὅποιον ἀλλάσσουν εἰς τὰς δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας. ΛΑ, ἀρ. 916, σ. 4.

⁷⁾ ΛΑ, ἀρ. 1159 Β', σ. 100. (Συλλ. Γ. Ταρσοῦλη, 1938).

⁸⁾ ΛΑ, ἀρ. 1159 Α', σ. 2. (Συλλ. Γ. Ταρσοῦλη, 1938).

⁹⁾ ΛΑ, ἀρ. 1161 Β', σ. 48. (Συλλ. Μ. Λιουδάκη, Τοπὸλια Ἰνναχωρίου Κρήτης, 1938).

Παρασκῆ χάνουν τὰ μαλλιά τους»¹⁾. Κατ' ἄλλην δεισιδαιμονίαν ἐπιχωριάζουσαν ἐν Λήμνῳ «τὰ κ' κκιά, ὅταν τὰ σπεῖρ' ὅς Τρίτ' ἢ Παρασκευῆ, κἀν' νε μαμούδια»²⁾. Ἐπίσης καὶ εἰς τὸ Καινούργιο Χωριὸ τῆς Πυλίας πιστεύουν ὅτι, ἂν κόψῃς ξύλο, «σα-ρακῶνει στὸ χρόνο, εἴτε τὸ ἴκοφες στὸ φεγγάρι»³⁾ εἴτε ὄχι»⁴⁾.

Εἰς τὸ δυσοίωνον τῆς Παρασκευῆς ἀνήκει καὶ ἡ ἐκ Σφακιῶν Κρήτης πρό-ληψις καθ' ἣν «τὸ Πεφτοραμμένο καὶ Παρασκευοκομμένο»,

γῆ πουλιέται
γῆ βαφειέται (λόγω πένθους)
γῆ στὸν Ἄδη καταλύεται»⁵⁾.

Ἐν Κύθνῳ λέγουν, ὅτι «τὴν Παρασκευῆ γεννιέται ὁ κακόμοιρος»⁶⁾, ἐν Ἄγρι-νίῳ δ' ὅτι «τὰ γέλια τῆς Παρασκευῆς βγαίνουν σὲ κακό».

Πλὴν τούτων ἡ Παρασκευῆ ἐθεωρεῖτο εἰς τὴν Τζαντιὸ τῆς Θράκης καὶ ὡς ἡμέρα κατάλληλος διὰ τὴν διενέργειαν ἐξορκισμῶν. «Ἄν μιὰ γυναῖκα ἔκαμνε γητεῖα τρεῖς μέρες μὲ τὴν ἀράδα, τότε τὴν ἔκαμνε Πέφτη, Παρασκευῆ καὶ Σάββατο»⁷⁾, τὰ δὲ ὄνειρα, τὰ ὁποῖα ἔβλεπαν εἰς τὸ Σεράϊ τῆς Θράκης «ξημερώνοντας τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἔβγαιναν»⁸⁾. Ἐν δὲ Σοποτῶν Καλαβρυτίων ἐπίστευον, ὅτι «ξημερώνον-τας τῆς ἁγίας Παρασκευῆς καὶ τῆς ἁγίας Σωτείρας, δυὸ φορές, ἀνοίγουνε τὰ οὐρά-νια· κ' ὁποῖος καθήσῃ τὰ βλέπει πῶς διὰ μιᾶς ἀνοίγουνε καὶ κλειοῦνε. Κι ἂν ζη-τήσῃ ὅ,τι θέλει, ὁ Θεὸς τοῦ τὸ δίνει καὶ τὸ βρῖσκει τὸ πρῶτὸ στὸ προσκέφαλό του»⁹⁾.

Ἡ Παρασκευῆ ἀπαντᾷ ἔτι καὶ εἰς παροιμίας τοῦ λαοῦ ὑπὸ διαφόρους σημα-σίας. Οὕτω π.χ. ἐν Θράκῃ (Αὐδὴμι) λέγεται: «Τς Παρασκευῆς ἡ λάμπ' | τς Κυρια-κῆς ἡ κλάψ', ἐκ τῆς προλήψεως ὅτι, ἂν θὰ εἶναι καλὸς ὁ καιρὸς τὴν Παρασκευῆν, θὰ βρέχῃ κατὰ τὴν Κυριακῆν¹⁰⁾. Ἐν Καρπάθῳ λέγουν: Τὸν ἀπαῖς τὴ Τσουριατοῆ τσαι τὸμ μισῶς Γευτέρα, | τὸθ θέλεις νὰ ξελοθρευτῆ Παρασκευῆ-νῆμέρα. Ἡ πα-ροιμία ἀναφέρεται εἰς τὴν εὐοίωνον ἢ δυσοίωνον κοπὴν ἔνδυμάτων τινὸς κατὰ τὴς

¹⁾ ΛΑ, ἀρ. 1105, σ. 241 - 2. (Συλλ. Μ. Λιουδάκη, 1937).

²⁾ ΛΑ, ἀρ. 1160 Β', σ. 80. (Συλλ. Γ. Α. Μέγα, Λήμνος, Φυσίνη, 1938).

³⁾ Σημειωτέον, ὅτι κόβουν ξύλα, ὅταν εἶναι «τσιμπημένο τὸ φεγγάρι» καὶ νὰ εἶναι Πέμπτη ἢ Σάββατον. ΛΑ, ἀρ. 1378 Γ', σ. 45. (Συλλ. Γ. Ταρσοῦλη, Καινούργιο Χωριὸ Πυ-λίας, 1939). ⁴⁾ Ἐνθ' ἀν. ⁵⁾ ΛΑ, ἀρ. 120, 82.

⁶⁾ Μπουκέτο, φύλλ. τῆς 24 Ἀπριλ. 1940.

⁷⁾ Ἑλληνικῆς Σαραντῆ - Σταμούλη, Προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίες τῆς Θράκης. Λαογρ. 13 (1950 - 51), σ. 105.

⁸⁾ Ἐνθ' ἀν., σ. 112.

⁹⁾ Ν. Γ. Πολίτου, Παροδόσεις, τ. Α' (1904), σ. 137.

¹⁰⁾ Βλ. Ἐνστρ. Ζήσσην εἰς Θρακικά Ι (1938), σελ. 315 καὶ 152.

ἐν λόγῳ ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος¹⁾. Ἐν Ἀραχόβῃ: *Παρασκευὴ τὸν ἄντρα σου | Τετάρτη τὰ προικιά σου*, δηλαδή «τὸ φυλάει ἡ ἅγια Παρασκευὴ καὶ θὰ πεθάνουν ἄντρας καὶ παιδιὰ, ἂν νέσῃ καμμιά ξημερώνοντας Τετάρτη ἢ Παρασκευή»²⁾. Ἐν Νάξῳ (Ἀπεράθου) λέγουν διὰ τὶς τεμπέλες: *Παρασκευοπλυμένη μου καὶ Σαββατοστεγνώστρα*³⁾. Ἐν δὲ τῇ Οἰνότη τοῦ Πόντου λέγουν: *Ἡ Παρασκευὴ ἄτον λείπει*⁴⁾ καὶ ἐν Χαλδίᾳ: *Ἐναν Παρασκευὴν λειψὸς ἐν*⁵⁾, ἥτοι κατὰ μίαν Παρασκευὴν εἶναι λειψός, δηλ. ἀνόητος. Τέλος ἐν Λακωνίᾳ ἐπιχωριάζει ἡ παροιμία: *Παρασκευὴ καὶ Σάββατο ποτ' ἄφεγγο δὲ μένει*, διότι πιστεύεται, ὅτι κατὰ τὰς δύο ταύτας ἡμέρας πρέπει νὰ εἶναι ὑποφώσκουσα νέα ἢ παλαιὰ σελήνη καὶ οὐδέποτε «χάση φεγγοῦ»⁶⁾. Ἐπὶ δὲ τῶν χαιρόντων ἐπὶ τῇ προσεγγίσει τῆς ἡμέρας καθ' ἣν θὰ ἀναπαυθοῦν λέγεται: *Καλῶς τηνε τὴν Παρασκευὴ, ὅπου φέρνει τὸ Σάββατο*⁷⁾.

Ε'. Ἄλλαι παραδόσεις σχετικαὶ πρὸς θαυματουργικὰς ιδιότητας.

Εἰς Καστανιὲς τῆς Θράκης ἐπιστεύετο, ὅτι ἡ Ἁγία ἦτο «*γριά, ἀψηλὴ*», ἢ ὁποία ἐφοροῦσε «*μαῦρα ροῦχα καὶ μαύρη μαγουλίκα στὸ κεφάλι*»⁸⁾. Διηγοῦντο δ' ὅτι «*τὴν εἶδανε πολλὲς φορὲς*»⁹⁾. Καὶ συγκεκριμένως. «*Ἢ γιὰ τὴν ἢ Μπαλασοῦ, ὡς ἀναφέρει ἡ Ἑλπινίκη Σταμούλη - Σαραντῆ, εἶχε ἓνα παλιὸ εἰκόνημα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ἀρρώστησε βαρῶν ὁ ἀδελφός μου καὶ τὸ πήραμε. Ὅλη τὴ μέρα ἤτανε κρεμασμένο πανωθιὸ τ', τὸ προυνὸ τὸ βραμε κάτ' στὴ σκαλόπετρα. Μιά, δυό, τρεῖς φορὲς ἔγινε καὶ τὸ πήγαμε στὴ θέσι τ', στὴ γιὰ τὴν ἢ Μπαλασοῦ.*

Νύχτα δὲν ἔμνησκε σὲ ξένο σπίτι, ἤθελε νὰ πάγῃ στὸν τόπο τ'. Ἡ Βγενιώ, ἂν

¹⁾ Μιχ. Μιχαηλίδου - Νουάρου, Λαογραφικὰ Σύμμεικτα Καρπάθου, τόμ. Α', Ἀθήναι 1932, σ. 368.

²⁾ ΛΑ, ἀρ. 1153 Α', σ. 142. (Συλλ. Μαρίας Ἰωαννίδου, 1938).

³⁾ ΛΑ, ἀρ. 1441, σ. 333. (Συλλ. Διαιλεχτῆς Ζευγώλη, 1925).

⁴⁾ Κατ' ἀνακοίνωσιν τοῦ Ἰορδ. Βαμβακίδου.

⁵⁾ Κατ' ἀνακοίνωσιν Ἰορδ. Βαμβακίδου. Ἡ αὐτὴ παροιμία ἀπαντᾷ καὶ εἰς τὰ Κοτύωρα τοῦ Πόντου. Ξεν. Ἀκογλου, Ἀπὸ τῆ ζωῆ τοῦ Πόντου. Λαογραφικὰ Κοτύωρων. Ἀθήνα 1939, σ. 460. ⁶⁾ ΛΑ, ἀρ. 330, 1334. (Συλλ. Νεστορίδου). ⁷⁾ ΛΑ, ἀρ. 330, 824 (Συλλ. Νεστορίδου).

⁸⁾ Ἑλπινίκης Σταμούλη - Σαραντῆ, Παραδόσεις τῆς Θράκης. Θρακικά, τόμ. 7 (1936) σ. 259, ἀρ. 76.

⁹⁾ Ἑλπινίκης Σταμούλη - Σαραντῆ, Ἐνθ' ἀν., σ. 259. Καὶ εἰς τὴν ἰδιαιτέραν μου πατριδα Ἀπεράθου - Νάξου λέγουν: «*Μὰ ὁλοζῶδανη, λέει, τὴ θωροῦσι, μεγάλη ἢ χάρι τζη. Κανείς, λέει, τὴν εἶδε ἔ' ἐλάινεν ἐτοῦ σιστῆ Παρασκευῆς τοῦ Γλεζοῦ ὠργη ἀπάνω, μὰ δὲν ἤξερω πκοίος*». Ἐνδιαφέρον παρουσιάζει καὶ ὁ ταυτισμὸς τῆς Ἁγίας πρὸς διάφορα πρόσωπα τοῦ χωρίου φέροντα τὸ ὄνομά της. «*Ἐθωροῦσαν ἀλλότες τὴ Βοσκοπούλα, τὴ Γασσεροπαρασκευῆ, τὴ Γαναβιτισὸν καὶ ἄλλες Παρασκευᾶδες αἰεὶ τὴν ἁγία παρασκευῆ*».

δὲν ἀναφτε τὴν καντήλα στὸ εἰκόνημα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ποὺ εἶχε στὸ εἰκονοστάσι της, δὲν εἶχε ἡσυχία. Τὴν νύχτα τὴν φώναζε, Βγεγιώ, Βγεγιώ. Κ' ἡ Βγεγιώ σκόνωνταν καὶ τὴν ἀναφτε. Καὶ στῆς Σμαραγδῆς τὸ σπῆτι εἶχαν τὸ εἰκόνημα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς. Κάθε νύχτα ἡ ἁγία Παρασκευή, μεγάλη ἢ χάρι της, ἤθελε νὰ τὴν ἀναφτε ἓνα κεράκι. "Ἐνα βράδυ ξέχασαν νὰ τὸ ἀνάψω καὶ τὴ νύχτα ἔκανε μεγάλη βοή, κατέβασε ὄσα πράματα ἦταν ἀψηλά, δὲν ἄφωσ τίποτε στὰ ράφια. Δὲν τὴν εἶδαν, μόνο τὸ κρότος ἄκουαν. "Ὅταν ἀνάψανε τὸ κερί, τὰ πράματα πήγανε στὴ θέσι τους»¹⁾.

Περὶ τῆς θαυματουργοῦ δυνάμεως τοῦ εἰκονίσματος τῆς ἁγίας Παρασκευῆς παραδίδονται καὶ εἰς τὸ χωρίον Βρουσσά Πλωμαρίου τῆς Λέσβου τὰ ἑξῆς: «Ἐχομε ἓνα ξουκκλήσ' τς ἁγίας Παραστωβγῆς τοι τ' ἀκόν'σμα τ' εἶνι πουλὺν ἔθιμου. Ἐκανι θάματα πουλλὰ τοι τ'νήγα τς Τοῦρτσ', φανιρώνουσαν πότι μὴ γένεια, πότι μὴ σταφύλια, μέσα στὸν Γινάρ', τοι φουβέζ'ζι τς Τοῦρτσ'. Οἱ Τοῦρτσ', ἀμ' φόβου δουν, ἔν ἡξέραν τι νὰ κάνιν. Εἶδαν τς ἀποῦσαν, τοι σ'κουθῆκαν τοι φύγαν ἀμ' τοῦ χουριό μας. Ἀπὶ τούς στὸν χουριό μας δὲ καθοῦσαν κανένας Τοῦρκους»²⁾. Ἡ θαυματουργὸς δύναμις τῆς Ἁγίας εἶναι καταφανῆς καὶ ἐν τῇ κατωτέρῳ διηγήσει ἐκ Δαυλλίου Κοζάνης: «Ὅντας χάλασαν τὴ Νιούουστα στὴν ἐπανάστασι τοῦ 21 οἱ Ἀρβανῆτες καὶ γυροῦσαν στὸν τόπο τους γεμᾶτοι πλάτσικα (λάφυρα), κόνεψαν ἓνα βράδυ καὶ μερικοὶ ἐδῶ [εἰς τὸ ἐξουκκλήσιον τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς] μὲ σκλάβους πλούσιους καὶ σκλάβες. Τοὺς ἔδεσαν νά, ἐδῶ! σ' αὐτὸν τὸν δέντρο (δρῦς). Οἱ δυοτυχιμένοι σκλάβοι ὄλη τὴ νύχτα παρακαλοῦσαν μὲ δάκρυα τὴν ἁγία Παρασκευὴ νὰ τοὺς ἐλευθερώσῃ. Τοὺς λυπήθηκε καὶ αὐτὴ καὶ ἀποκοίμησε τοὺς Ἀρβανῆτες. Οἱ σκλάβοι ἔνοιωσαν ἔξαφνα τὰ χέρια τους λυμένα. Ἀπολύθησαν μόνοι τους κα' ἔφυγαν. Ἐπνοῦν τὸ πρῶν οἱ Ἀρβανῆτες, τηροῦν γιὰ σκλάβους... καὶ ἀπ' τὸ θυμὸ τους μῆταν μέσα στὴν ἐκκλησία καὶ σούβλισαν τὴν Ἁγία στὰ μάτια. Μὰ δὲν πρόσφθασαν νὰ προχωρήσουν ἀρκετὸ διάστημα καὶ στραβώθησαν ἄλλοι ἀπὸ χέρια, ἄλλοι ἀπὸ πόδια, ἄλλοι ἀπὸ μάτια. Παραπέρα βρίσκουν ἓνα γέρο.—Τί εἶν' αὐτὰ τὰ χάλια μας, ὦρὲ πάππο;—Καί' κακὸ θὰ κάνετε τὴ μπάμπου, ποὺ εἶναι μέσα στὴν ἐκκλησία, ἀποκρίθηκε ὁ γέρος.—ὦρὲ τώρα καὶ τι θὰ κάνωμε;—Νὰ γυρίετε πίσω καὶ νὰ πάρετε λάδι γιὰ τὴν ἐκκλησία της. Γύρισαν πίσω, ἀντάμωσαν τὸν ἐπίτροπο τῆς ἐκκλησίας, τοῦ ἄφησαν χρήματα γιὰ πολλὰς ὀκάδες λάδι. Ἀκόμη καὶ τὶς φουστάνελλες τους κρέμασαν στὴν ἐκκλησία, οἱ ὁποῖες βρίσκονται μέχρι σήμερον (1894)»³⁾.

¹⁾ Ἑλληνικῆς Σταμούλη - Σαραντῆ, "Ἐνθ' ἄν.", σ. 259.

²⁾ Π. Νικήτα, "Ἐνθ' ἄν.", σ. 208 - 9.

³⁾ Ἐὐθυμίου Γρηγορίου, Οἱ φουστάνελλες τοῦ 21. Ἡμερ. Δυτ. Μακεδ., Κοζάνη 1938 σ. 150 - 151.

Καί εἰς τοὺς Ἐπιβάτες τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης, ὅπου ἐωρτάζετο μετὰ μεγάλης ἐπισημότητος κατὰ τὴν 14^{ην} Ὀκτωβρίου ἢ μνήμη τῆς ὁσίας Παρασκευῆς τῆς Νέας, τῆς Ἐπιβατηνῆς, ὁ λαὸς ἀπέδιδεν εἰς αὐτὴν πλεῖστα θαύματα. Ὡς ἀναφέρει δ' ἡ ἐξ Ἐπιβατῶν Κατίνα Σεραμέτη, «πολλὰ θαύματα ἀποδίδονται στὴν ὁσία Παρασκευῆ». Οἱ συγχωριανοὶ τῆς «καὶ στὴν νέα πατρίδα τους τῆς ἀνήγειραν ναό... Ἡ μνήμη τῆς ὁσίας γιορτάζεται στὶς 14 Ὀκτωβρίου. Εἶναι, λέγει, ἡμερομηνία ἀλησομνητή, γιατί αὐτὴν τὴν ἡμέρα φύγαμε ἀπὸ τὸ χωριό¹⁾. Τὴν παραμονὴ τὸ βαπόρι ἦταν ἕτοιμο νὰ ξεκινήσῃ. Μιὰ φουρτούνα ὅμως στέκεται ἐμπόδιο. Ἀποδίδεται σὲ θαῦμα. Τὸ πρωὶ τῆς γιορτῆς πηγαίνουν οἱ κάτοικοι καὶ προσκυνοῦν μὲ σπαραγμὸ ψυχῆς. Μόνο κατὰ τὸ μεσημέρι ξεκινᾷ τὸ πλοῖο. Ἡ θάλασσα γίνεται σὰν λάδι²⁾.

Ὁμοίως καὶ ἐκ Μικρᾶς Ἀσίας ἔχομεν τὴν ἐξῆς διήγησιν :

Ἐπὶ 150 ἐτῶν στὴ γραφικὴ σούδα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς (Μ. Ἀσίας) δὲν ἦταν παρὰ ἓνα τσιφλίκι κάποιου πασᾶ, καὶ οἱ λιγοστοὶ χριστιανοὶ εἴλωτες ἀντὶ ἐκκλησίας ἐλάτρευαν ἓνα εἰκόνημα, μίαν ἁγίαν Παρασκευὴν, πὺν εἶχε βρεθῆ κάπου ἐκεῖ. Ὁ πασᾶς τοὺς εἶχε ἓνα κορίτσι, πὺν τὸ ἐλάτρευε, καὶ τὸ κορίτσι του κάποτε ἀρρώστησεν ἐπικινδύνως τόσον, ὥστε ὁ πασᾶς προσέφυγε ζητῶν ἔλεος ἀπὸ τὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς. Τὸ θαῦμα τῆς ἰάσεως τῆς κόρης του ἐκλόνησε τὸν πασᾶν εἰς τὰ βάθη τῆς θρησκευτικῆς του πίστεως καὶ δὲν ἔγινε μὲν χριστιανός, ἀλλ' ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς δούλους του—δαπάναις του μάλιστα—ν' ἀνεγείρουν μίαν ἐκκλησίαν εἰς τὸ ὄνομα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ἐξ ἧς ἔλαβε τὴν ὀνομασίαν καὶ ὀλόκληρο τὸ χωριό. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅταν κατὰ τὸ 1821-22 ἔγιναν εἰς τὸν τόπον ἄγριοι διωγμοί. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς ἐμπήκανε στὰ καίκια τους καὶ τρανήσανε κατὰ τὴ Χιό. Πρὶν φύγουν ὅμως, ἐφρόντισαν πρῶτ' ἀπ' ὅλα νὰ πάρουν μαζί τους τὴν θαυματουργὸν εἰκόνα ὡς ἱερὸν κειμήλιον καὶ ἐλπίδα τῆς σωτηρίας των. Εἰς τὴν Χίον, ὅπου ἀπεβιβάσθησαν, δὲν ἐπρόκειτο καὶ νὰ ἐγκατασταθοῦν, θαλασσινοὶ αὐτοί, θὰ ἐμπαρκάριζαν μὲ τοὺς Ψαριανοὺς γιὰ τὸ πέλαγος. Γιὰ νὰ μὴ χαθῆ λοιπὸν ἡ εἰκόνα, σκάψανε ἓνα λάκκον στὸν Παρθένῃ ποταμὸ τῆς Χίου καὶ ἐκεῖ μέσα τὴν κρύψανε. Τὸ μυστικὸν τὸ ξερὰν ὀλίγοι πρόκοιτοι. Ἀμα ἐλευθερώθηκε ἡ Ἑλλάς, οἱ πρόσφυγες ξαναγυρῶσανε στὸ χωριό. Καί, προτοῦ πᾶνε, ἐπέρασαν ἀπὸ τὴ Χιό, ἐπῆγανε στὸν ποταμὸ Παρθένῃ, πὺν εἶχανε κρυμμένη τὴν

¹⁾ Ἡ συγγραφεὺς ἀναφέρεται εἰς τὸν ἐκ τοῦ χωριοῦ Ἐπιβάτες ἐκπατρισμὸν κατὰ τὸ ἔτος 1922.

²⁾ Χειρόγρ. Ἱστορ. Λεξ. Ἀκαδ. Ἀθηνῶν. ἀριθ. 658. (Συλλ. Κατίνας Σεραμέτη (Ν. Βεΐκου), Ἐπιβάτες, εἰκόνες πὺν δὲν σβήνουν, Ξάνθη 1951, σ. 3).

εικόνα, την ξεθιάψανε και με λιτανεία την έφερανε στο χωριό τους και τή στήσανε στην πρώτη της θέσι μέσα στην εκκλησιά. Στά 1914 ξαναγενήκανε πάλι διωγμοί. Οί άνθρωποι έτρεχαν τρομαγμένοι, μά, πρὶν φύγουν, ξαναπήρανε την εικόνα μαζί τους, την έπηγαν στη Χίο και την έθαψαν στο ίδιο μέρος, πού την είχαν κρύψει και οί παπποῦδες των. Είπαν: 'Η χάρι της θα μάς βοηθήση νά την ξαναγυρίσωμε στο χωριό με λαμπάδες και με λιτανείες, για νά τή στήσωμε στο εικονοστάσι της, ὅπως μιὰ φορὰ κ' ἔναν καιρό, κ' ἔτσι ἔγινε. Σάν έτελείωσεν ὁ μέγας πόλεμος, οί πρόσφυγες τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς γυρίσανε στο χωριό τους με δάκρυα συγκινήσεως και ἡ εικόνα ξαναστήθηκε στη θέσι της. Ἔγινε κι ὁ διωγμὸς τοῦ 1922. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἄδειασεν. Ἔφυγαν ὅμως τόσο πολὺ τρομαγμένοι αὐτὴ τῆ φορὰ οί ἄνθρωποι, ὅσοι ἐπρόφθασαν νά φύγουν, ὥστε μόλις μπόρεσαν οί μαννάδες χωρὶς τὰ παιδιὰ νά μποῦνε στὰ καίκια τους. Καὶ ἔφυγαν χωρὶς νά πάρουν μαζί και τὴν εικόνα τους. Σίγουρα αἱ Τοῦρκοι θὰ τὴν κάψανε. Ποιὸς τώρα θὰ φροντίση νά τὴν ξαναγυρίση στὴν πατρίδα της; »¹⁾.

Εἰς τὸν κύκλον τῶν γνωστῶν εἰς ἡμᾶς παραδόσεων περὶ τῆς Ἁγίας καταριθμοῦμεν και τὴν κατωτέρω ἀξιόλογον παράδοσιν ἐξ Ἀνατολικῆς Θράκης, καθ' ἣν ἡ Ἁγία συνετέλεσεν εἰς τὴν φύτευσιν τοῦ κλήματος: «*Ἡ ἁγία Παρασκευὴ, λέγουν, παρακάλεσε τὸν Θεὸ νά κἀνη τ' ἀμπέλι κι ὁ Θεὸς τὴν ἄκουσε, τὴν ἔδωσε μιὰ κληματσίδα, τὴ φύτεψε, πρόκοψε κ' ἔγινε τ' ἀμπέλι. Ἀπὸ τότες ἡ ἁγία Παρασκευὴ σὴ γιορτὴ της πηγαίνει και μαζεῦει ἕνα καλάθι σταφύλια, για νά τὰ μοιράση τὸ πρωὶ σὴν ἐκκλησίᾳ*»²⁾. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ἐκ Τσόρλου τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης: «*Κάθε χρόνο ἡ ἁγία Μαρίνα σὴ γιορτὴ της, σὶς 17 τοῦ Ἀλωνιστῆ, θὰ πάγη στ' ἀμπέλια νά διαλέξ' ἀπὸ μιὰ ρώγα ἀπὸ τὸ κάθε τσαμπὶ και τὶς μοιράζει σὶς φιληνάδες της κ' ἡ μεγάλ' της ἀδερφή, ἡ ἁγία Παρασκευὴ, κάθε χρόνο σὴ γιορτὴ της, 26 τοῦ ἴδιου μῆνα, πηγαίν' σὴν ἐκκλησίᾳ ἕνα καλάθι σταφύλια*»³⁾.

Ἐξ ὄλων τῶν ἀνωτέρω παραδόσεων σαφῶς προκύπτει, ὅτι ὁ ἑλληνικὸς λαὸς κατατάσσει τὴν ἁγίαν Παρασκευὴν εἰς τοὺς δρακοντοκτόνους Ἁγίους, πιστεύει αὐτὴν ὡς ἱατρὸν τῶν ὀφθαλμῶν και διώκτην τῆς πανώλους και τῆς χολέρας, ταυτίζει δ' αὐτὴν με τὴν ἡμέραν Παρασκευὴν τῆς ἑβδομάδος. Ἡ Ἁγία, προσωποποιουμένη εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην, ἐπιφαίνεται ὡς τιμωρὸς ὑπὸ μορφήν φοβε-

¹⁾ *Νοσταλγός*, Ἡ Ἁγία Παρασκευὴ. Ἡ Κυριακὴ τοῦ Ἐλευθέρου Βήματος, Ἀθήναι, 10 Ἰουλίου 1927, σ. 11.

²⁾ *Ἑλληνικῆς Σταμούλης - Σαραντῆ*, Ἀπὸ τὰ φυτὰ τῆς Θράκης. Θρακικά 20 (1944), σ. 16-17.

³⁾ *Ἑλληνικῆς Σταμούλης - Σαραντῆ*, Παραδόσεις τῆς Θράκης. Θρακικά 7 (1936) σ. 259, ἀρ. 75.

ρὰν καὶ ἀπειλητικὴν εἰς τὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι δὲν τηροῦν τὴν ἀργίαν τῆς Παρασκευῆς¹⁾. Ἡ τοιαύτη σύνδεσις πρὸς τὴν Παρασκευὴν ὀφείλεται πιθανώτατα εἰς καθολικὴν παρὰ τῷ λαῷ πίστιν περὶ τῆς ἀποχῆς ἀπὸ τὴν ἐργασίαν κατὰ τὴν Παρασκευὴν²⁾. Ἐπίσης ὁ λαὸς πιστεύει εἰς τὴν θαυματουργὸν δύναμιν τῆς Ἁγίας, ἐν δὲ τῇ Θράκῃ αὕτη θεωρεῖται καὶ ὡς συντέλεσασα εἰς τὴν φύτευσιν τῆς ἀμπέλου.

Αἱ δημῳδοὶ παραδόσεις, αἱ ὁποῖαι ἀναφέρονται εἰς τὸν ὑπὸ τῆς Ἁγίας φόνον δράκοντος καὶ εἰς τὸ θαῦμα τῆς τυφλώσεως καὶ ἀναβλέψεως τοῦ βασιλέως, εὐρίσκονται εἰς ἄμεσον συνάφειαν πρὸς τὸ Συναξάριον Αὐτῆς, ἐξ οὗ ἀσφαλῶς ἀπέρρευσαν. Ἡ πίστις, ὅτι ἡ Ἁγία διώκει τὴν πανώλη καὶ τὴν χολέραν, ἀνήκει εἰς τὴν γενικωτέραν λαϊκὴν ἀντίληψιν, καθ' ἣν εἰς πολλοὺς τῶν Ἁγίων ἀποδίδεται «ἡ δύναμις τοῦ ἰᾶσθαι ἰδίαν ἕκαστον νόσον»³⁾. Κατόπιν ἡ πίστις εἰς τὰς θαυματουργοὺς ἰδιότητας τῆς εἰκόνας τῆς Ἁγίας εἶναι συνήθης εἰς τὸν λαόν, ἀναφερομένη καὶ εἰς τὰς εἰκόνας πλείστον ἄλλων ἁγίων προσώπων τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειτα δ' ἡ παράδοσις περὶ τῆς ὑπὸ τῆς Ἁγίας φυτεύσεως τοῦ κλήματος, ἐνθυμίζουσα τὴν ὁμοίαν παλαιὰν περὶ Διονύσου καὶ τὴν βιβλικὴν περὶ Νῶε⁴⁾, πιθανώτατα σχετίζεται μὲ τὸν χρόνον τῆς ἐορτῆς τῆς (26 Ἰουλίου), καθ' ὃν παρουσιάζονται οἱ πρῶτοι ὄριμοι καρποὶ τῆς ἀμπέλου, οἱ ὁποῖοι καὶ κομίζονται ὑπὸ τῶν χωρικῶν ὡς ἀπαρχαὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, εὐλογοῦνται δ' ὑπὸ τοῦ ἱερέως καὶ διανέμονται εἰς τὸν λαὸν ὡς ἀντίδωρον⁵⁾.

Ἦδη νομίζω, ὅτι ἀξίζει νὰ κάμω λόγον καὶ δι' ἐν παραμύθι ἐκ Κεφαλλη-

1) Ἀς σημειωθῆ, ὅτι καὶ ἄλλοι Ἅγιοι τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας κατὰ λαϊκὰς παραδόσεις ἐπιβάλλουν σκληρὰς ἐνίοτε τιμωρίας εἰς τοὺς μὴ τιμῶντας τὴν ἡμέραν των. Βλ. Ν. Γ. Πολίτου, Παραδόσεις, τ. Β', Ἐν Ἀθήναις 1904, σ. 705-6, καὶ Χ. Π. Κορύλλου ἐν Λαογρ. 6 (1917-18) σ. 656-7. Ὁμοίαι δὲ παραδόσεις ἄλλων λαῶν βλ. παρὰ Panzer, Beitrag zur deutschen Mythologie τ. II, München 1855, σ. 16. D. Dr. Diehl, Sagen aus Hirschhorn und Umgebung. Hessische Blätter für Volkskunde, τ. VII (1908) σ. 28.

2) Βλ. Ἀθ. Μπούτουραν, Ἐνθ' ἄν., σ. 100.

3) Βλ. Ὁ ἐν Κ/πόλει Φιλολογ. Σύλλογος, ΔΓ' (1914), 78. Βλ. καὶ Ν. Γ. Πολίτου, Λαογραφικὰ Σύμμεικτα, Γ', 1931, σ. 69.

4) Βλ. Α. Β. Οἰκονομίδου, Ὁ Διόνυσος καὶ ἡ ἄμπελος ἐν Νάξῳ κατὰ τὰς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας παραδόσεις (Mélanges offerts à Octave et Meïro Merlier), Ἀθήναι 1953, σ. 12.

5) «Ὡς τὴν καταστροφὴν [τοῦ] 1922 ἀνήμερα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, στίς 26 τοῦ Θεριστῆ, σηκώνονταν πολὺ πρῶι καὶ πήγαιναν στ' ἀμπέλι νὰ γεμίσ'νε ἕνα δυὸ καλάθιακι σταφύλια καὶ τὰ πήγαιναν στὴν ἐκκλησία, ὁ παπᾶς τὰ διάβαζε κι' ὅπως μοίραζε τὸ ἀντίδωρο μοίραζε σ' ὅλους ἀπὸ 'να τσαμπάκι». Ἑλληνικὴς Σαραντῆ, Ἀπὸ τὰ φυτὰ τῆς Θράκης, Θρακ. 20 (1944) σ. 17.

νίας, εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρεται ἡ ἁγία Παρασκευὴ (τύπ. Αα Th 480)¹). Τὸ σπίτι τῆς Ἁγίας εἶναι ἐπάνω στὸ βουνό, ὅπου δέχεται καὶ φιλοξενεῖ μιὰ κοπέλλα καλὴ καὶ ἐργατικὴ, «*ποὺ πῆρε τῶν ἐμματιῶν της*» κ' ἔφυγε ἀπὸ τὸ σπίτι τους, διότι τὴν ἐξήλεσε καὶ τὴν ἐφθονοῦσεν ἡ κακιὰ ἀδελφῆ της. Ὅταν ἡ κόρη κατελήφθη ὑπὸ νοσταλγίας καὶ ἤθελε νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸ σπίτι της, ἡ ἁγία Παρασκευὴ τῆς ἐδώρησε μιὰ κασσέλλα «*ποὺ εἶχε μέσα φλωριά καὶ χρυσαφικά καὶ στολίδια, πολὺ θησαυρό*». Ἡ κακιὰ ἀδελφῆ πηγαίνει καὶ αὐτὴ εἰς τὸ σπίτι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς. Ἄλλ' ἦταν «*ἀπρόκοφτη κι ὅ,τι ἔκανε ἦτανε στραβό*». Ἔσκιζε τὰ ρούχα, τῆς κολλοῦσε τὸ φαγί, ἔσπασε τὰ πιᾶτα, ἄφηνε τὶς κόττες κ' ἐφοφούσανε ἀπὸ τὴν πείνα, ὥσπου ἡ ἁγία Παρασκευὴ τὴν βαρέθηκε τὴν κοπέλλα καὶ τῆς εἶπε νὰ φύγῃ. Ὅταν δὲ ἔφυγε, πῆρε μαζί της ὡς δῶρο ἀπὸ τὴν ἁγία Παρασκευὴ μιὰν κασσέλα γεμάτη «*φίδια, ποὺ τὴν ἔζωσαν καὶ τὴν ἔφαγαν*».

Εἰς τὸ Κεφαλληνιακὸν αὐτὸ παραμῦθι ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἀντικατέστησε τὴν εἰς ἄλλας παραλλαγὰς αὐτοῦ ἀναφερομένην δράκαιναν, εἰς τὴν ὁποίαν καταφεύγουν αἱ δύο ἀδελφαί. Ἡ Ἁγία, ὅπως καὶ ἡ δράκαινα, ἀμείβει τὴν καλὴν καὶ τιμωρεῖ «*τὴν κακιὰ καὶ ἀπρόκοφτη*» ἀδελφήν. Δὲν χάνει ὅμως τίποτε ἀπὸ τὴν ἀγιωσύνην της, ἐλέγχουσα καὶ ἀμείβουσα τὴν καλωσύνην, τὴν ἐργατικότητα καὶ τὴν ἐπιμέλειαν, τιμωροῦσα δὲ τὴν κακίαν καὶ τὴν ὀκηροίαν. Ἐπίσης δὲν ἔχει τίποτε τὸ υπερφυσικόν. Εἶναι μία ἀπλὴ γυναῖκα, ποὺ δὲν ἐνθυμίζει δράκαιναν ἢ δαιμόνιον, ὅπως ἀντιθέτως συμβαίνει, ὡς εἶδομεν, εἰς μερικάς παραδόσεις.

ΣΤ'. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ εἰς τὴν λατρείαν.

Ἄλλ' ἐκτὸς ἀπὸ τὰς λαϊκὰς παραδόσεις, τὰς δεισιδαίμονας δοξασίας, τὰς παροιμίας καὶ τὸ Κεφαλληνιακὸν τοῦτο παραμῦθι, ἡ ἁγία Παρασκευὴ σημαντικὴν κατέχει θέσιν καὶ εἰς τὴν λαϊκὴν λατρείαν. Εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος ὑπάρχουν μεγαλοπρεπεῖς ναοὶ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας, εἰς ὅλα δὲ σχεδὸν τὰ χωρία τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὑπάρχει πλῆθος ἐξωκκλησιῶν Αὐτῆς²). Εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰ

¹) Βλ. Δημ. Δουκάτου, Νεοελληνικά Λαογραφικά Κείμενα (Βασικὴ Βιβλιοθήκη «Ἄετός», ἀριθ. 48 [Ἀθῆναι (1957)], σ. 236 - 238: «*Ἡ ἁγία Παρασκευὴ κι' οἱ δὺο ἀδερφές*».

²) Βλ. Α. Ε. Βακαλοπούλου, Zur Geschichte der Acheiropoietos - und H. Paraskevikirche in Saloniki nach der Eroberung der Stadt durch die Türken im Jahre 1430. Byzantinische Zeitschrift 37 (1937) 372 - 375. Φειδία Συλλυμνιώτη, Ἁγία Παρασκευὴ ἡ προστάτις τῆς Τριπολιτσᾶς. Ἀρκαδικὸν Ἡμερολόγιον, Τρίπολις, 1937, σ. 33 - 34. Ἐνταῦθα ἀναφέρεται διήγησις περὶ θαύματος τῆς Ἁγίας κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν καὶ ἐξηγεῖται ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Τριπόλεως ὑπάρχει τὸ ἐκκλησάκι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς. Καὶ ὁ Χρ. Κωσταδήμας (Ἡ Ἁγία Παρασκευὴ καὶ τὸ Καλαρρυῖτικο πανηγύρι, Τζουμερκιώτικα καὶ

ἔξωκλήσιον ταῦτα μεταβαίνουν οἱ πιστοὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Ἀγίας (26 Ἰουλίου), διὰ νὰ προσευχηθοῦν καὶ παρακαλέσουν, ὅπως θεραπευθοῦν αὐτοὶ ἢ ἄλλα προσφιλεῖ των πρόσωπα ἀπὸ διάφορα νοσήματα ¹⁾ καὶ δὴ τῶν ὀφθαλμῶν. Ἐκεῖ διέρχονται πολλάκις ὀλόκληρον εἰκοσιτετράωρον ἢ καὶ περισσοτέρας ἡμέρας. Καὶ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ οἱ Ἕλληνες μέχρι τοῦ 1922 ἀφιέρωνον εἰς τὴν Ἀγίαν ἀρκετὸν ἀριθμὸν ἐκκλησιῶν καὶ ἔξωκκλησιῶν. Οὕτω π.χ. εἰς τὰ Φάρασα τῆς Καππαδοκίας «ἡ Ἐμ Παραστσευὴ ἦταν ἓνα παλιὸ ξωκκλήσι στὴ θέσῃ Πελεχώρι, κάτω ἀπὸ βράχο, ὅπου ἦταν μιὰ σπηλιὰ τῆς Παναγίας. Σωζόταν μόνο ἡ Ἅγια Τράπεζα στεγασμένη μὲ θόλο ἀπὸ παλιὰ χρόνια. Μπροστὰ στὸ ξωκκλήσι ἦταν ἓνα τσοῦβάσι, τσικουδιά. Πολλοὶ ἄρρωστοι κοιμόνταν στὴ ρίζα του καὶ εὔρισκαν θεραπεία. Ἄλλοι κρεμοῦσαν ἰδαποῦτε, κουρέλια ἀπὸ τὰ ροῦχα τους στὰ κλαδιὰ του, γιὰ νὰ διώξουν τὴν ἀρρώστια τους. Κάθε φορὰ πού ὁ παπᾶς πήγαινε στὴν Παναγία τοῦ βράχου περνώντας ἀπὸ τὴν Ἐμ Παραστσευή, στεκόνταν λίγο, διάβαζε μιὰ εὐχὴ, μετὰ ἔξακολουθοῦσε τὴν πορεία του. Τὸ ἴδιο καὶ ὅσοι χωριανοὶ περνοῦσαν ἀπὸ κεῖ. Στεκόνταν, ἔκαναν τὸν σταυρὸ τους καὶ ἄναβαν κεριά. Στὴ μνήμη τῆς Ἀγίας, στίς 26 τοῦ Ἰούλη, ἔρχόταν ὁ παπᾶς καὶ λειτουργοῦσε στὸ ξωκκλήσι. Ὅσοι τὸ εἶχαν ταμένο, ἔσφαζαν καὶ γουρπάνι» ²⁾).

Ὅπως βλέπομεν, οἱ ἀσθενεῖς μεταβαίνοντες εἰς τὸ ὡς ἄνω ἔξωκκλήσιον ἐκοιμῶντο ἐκεῖ καὶ ἐθεραπεύοντο συμφώνως πρὸς τὸ πανάροχαιον ἔθιμον τῆς ἐγκοιμῆσεως εἰς τοὺς ναοὺς, ἀπέκοπτον δὲ τεμάχια ἐκ τῶν ἐνδυμάτων των καὶ τὰ ἐκρεμοῦσαν εἰς τὰ κλαδιὰ παρακειμένου δένδρου ἢ θάμνου, ὅπερ σημαίνει τὴν συνήθη καταπασσάλεισιν τῆς ἀσθενείας εἰς δένδρα ³⁾). Ἐπίσης οἱ ταμένοι ἔσφαζαν

¹⁾ Ἀρτινὰ Νέα, Ἰωάννινα 1932, τεῦχος 1, σ. 14 - 15) ἀναφέρει παραδόσιν περὶ γέροντος βοσκοῦ, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἀπώλεσε τὸ ποιμνιὸν του κατόπιν σφοδρᾶς κακοκαιρίας, βλέπει κατὰ τὴν ἀνοιξιν εἰς τὸν ὕπνον του τὴν ἁγίαν Παρασκευὴν νὰ τοῦ λέγῃ «*Εγὼ σοῦ ξεχείμασα τὰ πρόβατά σου, τὰ φύλαξα κοντὰ μου. Σῦρε ἐκεῖ στὴ σπηλιὰ νὰ τὰ βρῆς*», καὶ τότε εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐκτίσθη ἔξωκκλήσιον τῆς Ἀγίας, ὅπου κατ' ἔτος μεταβαίνουν οἱ πιστοὶ καὶ τὸ εορτάζουν.

²⁾ Ἐν Νάξῳ διὰ τὴν ἴασιν πάσης νόσου, εὐόδωσιν ἔργου, ἀποφυγὴν κινδύνου ἢ κακοῦ ἐπικαλοῦνται καὶ τὴν ἁγίαν Παρασκευὴν οὕτως : «*Ἅγια Παρασκευή μου, καὶ βάλε τὸ χέρι σου!*» Κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τῆς λιτανεύουν καὶ τὴν εἰκόνα τῆς γύρω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν τῆς (Ἀπεράθου).

³⁾ Δ. Δουκοπούλου - Δ. Πετροπούλου, Ἡ λαϊκὴ λατρεία τῶν Φαράσων, Ἀθήνα, 1949, σ. 127 - 128.

⁴⁾ Βλ. τὰ περὶ ἀποθέσεως ἐνδυμάτων ἢ τεμαχίων τούτων εἰς δένδρα ἢ λίθους παρὰ πηγὰς ἢ ἐκκλησίας ἢ ἀγιάσματα ὡς ἀπορροίας τῆς περὶ μεταβιβάσεως τῆς ἀσθενείας δοξασίας ἐν Ν. Γ. Πολίτου, Λαογραφ. Σύμμεικτα, Γ', σ. 97 - 100. Ἐπίσης βλ. Δ. Β. Οἰκονομίδου, Δημῶδης ἰατρικὴ ἐν Θράκῃ, Ἄρχ. Θρακ. Θησ. 16 (1951) σ. 207, ἐνθα καὶ ἡ παλαιότερα βιβλιογραφία.

κουρμπάνι, δηλαδή ἐθυσίαζον ζῶον πρὸς τιμὴν τῆς Ἁγίας. Χαρακτηριστικὴ δ' ἦτο ἡ θυσία ἐλάφου εἰς τὸ χωρίον Πέτρα τῆς Ἡπειροῦ, ὡς ἀναφέρεται ἐν τῇ ἐξῆς παραδόσει, δημοσιευθεῖση ὑπὸ Στίλπωνος Π. Κυριακίδου¹⁾.

«Ἀπὸν ἀπ' τοῦ χουριὸ Πέτρα ἐνὶ ἓνα μαναστήρ' πὸν λουγιέτι Ἁγία Παρασκινή. Ἰδῶ κὶ κάμπουσα χρόνια τιν ἡμέρα πὸν γιουρτάζ' τοῦ μαναστήρ' ἔς τς εἰκονδιέξ τ' Ἀλονάρ' ἅμα τιλείουνι ἢ ἐκκλησιὰ ἔστιλιν ἢ Ἁγία Παρασκινή ἓνα λάφ' κὶ τό σφάζαν οἱ παπᾶδισ μὶ τς ἐπιτρόπς κ' ὕστωρα ἄρχιζι τὸν γλέντ'. Μιά χρονιὰ ἅμα τὸν καημένον τὸν λάφ', ποὺς τὸν ξέρ' πὸν ἀλικουτίθκι (= ἡμποδίσθη) κὶ ἄργησι νά ῥθ'. Τότῳ οὐ κόσμους ἀρχίγγι τὸν γλέντ', κὶ νά τοῦ λάφ'. Τριχάτου κὶ οὐχνὸ ἔρχονταν κεῖ πὸν ἦταν οἱ ἀνθρώπ'. Ἰδα τότῳ χουρις τὸν καφαρὸ νά χασουμιρῆσ' τὸν πιάνουν κὶ τὸν σφάζουν, κὶ τότῳ βγῆκι αἷμα μὶ μαύρον ἀφρό, γιὰτὶ σφάχκι παραπονημένον. Κὶ ἀπὸν τότῳ ἢ Ἁγία Παρασκινή, μιγάλου τ' ὄνουμά τς, δὲ μετάσλι λάφ'». Καὶ ἐκ τοῦ χωρίου Δασύλλιον τῆς Κοζάνης παραδίδεται, ὅτι «κάθε χρόνο τὴν ἡμέρα τῆς πανηγύρεως (τῆς ἁγίας Παρασκευῆς) ἐρχόταν αὐτοπροαίρετα γιὰ νὰ θυσιασθῆ ἓνα ἐλάφι, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐμαγειρεύοντο τὰ φαγητά, πὸν ἔτρωγαν οἱ πανηγυρισταί. Εἰς τὸ ἐρειπωμένον χωριὸ Ριάχοβο (μεταξὺ Διλόφου, ἁγίας Σωτήρας καὶ Πενταλόφου) εἶδα κοντὰ στὰ ἐρείπια τῆς ἐκκλησίας (τῆς ἁγίας Παρασκευῆς) μεγάλο λιθάρι στημένο κάθετα στὴ γῆ, πὸν εἶχε στὴ μέση κυκλικὴ τρυπα. Ἡ τρυπα ἐχρησίμευε γιὰ στήριγμα τῆς σούβλας στὴν ὁποῖαν ἐψήνετο τὸ ἐλάφι, πὸν ἐρχόταν κατὰ τὴν παράδοσι καὶ ἐθυσιάζετο τὴν ἡμέρα τοῦ πανηγυριοῦ»²⁾.

Συμφώνως πρὸς τὰς παραδόσεις ταύτας ἡ ἁγία Παρασκευὴ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς (26 Ἰουλίου) ἀπέστελλεν ἔλαφον ὡς θῦμα εἰς τοὺς πανηγυρίζοντας, οἱ ὁποῖοι διαμοιράζοντες τὰ κρέατα αὐτῆς εὐωχοῦντο. Κάποτε ὁμως ἡ ἔλαφος κατὰ τὴν Ἡπειρωτικὴν παράδοσιν ἤργησε νὰ φθάσῃ, ἐσφάγη χωρὶς νὰ ἀναπαυθῆ, διὸ καὶ ἔκτοτε ἔπαυσε νὰ ἔρχεται. Τοῦτο δέ, λέγει ὁ Στίλπων Κυριακίδης, ἀποτελεῖ τὴν βάσιν, τὴν οὐσίαν τῆς παραδόσεως, ἢ ὁποῖα εἶναι οὕτω προφανές, ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν τάξιν τῶν παραδόσεων ἐκείνων, αἱ ὁποῖαι εἶναι στενῶς συνημμέναι ἢ μᾶλλον ὀφείλουν τὴν γέννησιν αὐτῶν εἰς τὴν τέλεσιν ὠρισμένου ἐθίμου³⁾, τὸ ὁποῖον δύναται μὲν καὶ νὰ ὑπάρχη ἀκόμη, δύναται ὁμως καὶ νὰ ἐξέλιπε διατηρούμενον μόνον ὡς ἀνάμνησις ἐν τῇ παραδόσει.

¹⁾ Στίλπ. Π. Κυριακίδου, Θυσία ἐλάφου ἐν Νεοελληνικῇ παραδόσει καὶ Συναξαρίσις. Λαογρ. ΣΤ' (1917), σ. 191.

²⁾ Βασ. Παπανικολάου, Τὸ Δασύλλιον (Μία παράδοσις γιὰ τὸ ἐλάφι), Ἡμερολόγιον Δυτ. Μακεδονίας, Κοζάνη 1937, σ. 79-80.

³⁾ Βλ. Στίλπ. Π. Κυριακίδου, Ἐνθ' ἀν., σ. 195.

Εἰς τὴν προκειμένην περίπτωσιν ἢ κατὰ τὴν πανήγυριν τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἢ οἰανδήποτε ἄλλην εἰρσίαν ἑορτὴν σφαγὴ ἐλάφου καὶ ἢ ἐκ τῶν κρεάτων ταύτης εὐωχία τῶν μετεχόντων τῆς πανηγύρεως εἶναι ἔθιμον, τὸ ὁποῖον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἀναπτυχθῆ ἔν τῇ χριστιανικῇ λατρείᾳ, ἀλλὰ προφανῶς ἀποτελεῖ ἐγκατάλειμμα λατρείας προχριστιανικῆς¹⁾, τὸ ὁποῖον υἱοθετηθὲν ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς λατρείας, ὅπου αὕτη δὲν ἠδυνήθη ἀμέσως νὰ τὸ πολεμήσῃ, ἐσχεύθη κατὰ τόπους πρὸς χριστιανικὰς πανηγύρεις. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι προσέτι καὶ τοῦτο· ὅτι ἢ ἔλαφος ἔν τῇ παραδόσει παρουσιάζει τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἱερᾶς τῆς Ἀρτέμιδος ἐλάφου καὶ ἔν γένει τῶν ζῴων, τὰ ὁποῖα ἐθεωροῦντο ὡς ἀνήκοντα εἰς τὰς νύμφας, ἢ δὲ θυσία αὐτῆς ἦτο ἀγροικῆς φύσεως. Ἐν τῇ ἀγροικῇ δὲ ταύτῃ θυσίᾳ ἢ ἔλαφος ἐσυμβόλιζεν αὐτὸν τὸν δαίμονα τῆς βλαστήσεως²⁾. Σημειωτέον πρὸς τούτοις, ὅτι θυσία ἐλάφου, ἀλλὰ κατ' ἄλλην ἡμέραν, παραδίδεται ἐκ Κρήτης³⁾ καὶ ἐκ Θράκης⁴⁾.

Ἡ θυσία γίνεται μὲ τάξιμο (τάμα). Οἱ ἀσθενεῖς ἢ οἱ συγγενεῖς τῶν «ἀποτάομαι» εἰς τὴν Ἁγίαν καὶ ὀφείλουσιν νὰ εἶναι συνεπεῖς. Ἐν Νάξῳ λέγουσιν, ὅτι ἢ Ἁγία, «δτινα τοῦ τάξη κανεῖς τίοτα καὶ δὲ γνοιαστῆ νὰ τοῦ τὸ πάη, πάει καὶ τὸ ὑρεῦγει». Ἡ ἐκ Νάξου κυρία Διαλεχτῆ Ζευγώλη - Γλέζου μοῦ ἀνέφερε καὶ τὰ ἐξῆς: «Κάτι τις θυμοῦμαι, μὰ δὲ δὸ καλοθυμοῦμαι. Θαρρῶ πὼς τὸ θῶρον ἢ ἴδια. Ἡ ἐὼ πκιά ἢ ἄλλος κανεῖς τις εἶχε δαμένο κανένα βεσκίρι⁵⁾, δὲ θυμοῦμαι, καὶ δὲ τζῆ τὸ δῆγμαν ἐδὰ μάνι - μάνι⁶⁾. Θὰ τὸ ἔεχασε γιόλα κείνος, πὸν τοῦ τὸ χε δαμένο. Θωρεῖ λοιπὸ στὸν ἕπνο δου, πὼς ἐδιάνη ἢ Παρασκευῆ τοῦ Μανόλη δου Πέτρου κ' ἐβάσταν ἕνα κἀδάρι⁷⁾ καὶ τοῦ πε βῶς: «Γιὰ ἔ, μὲ τοὶ γάτζοι τοῦ κἀδαριοῦ, μὲ τὸ γάτζ' ἐτοῦτοι θὰ σοῦ βγάλω τὰ μάθια σου, ἄ δὲ μοῦ φέρης τὸ πεσκιράκι μου». Τόσο ζῶδανὸ τὸ θυμοῦμαι τ' ὄνειρο, πὸν μοῦ φαίνεται πὼς ἤμουν ἐὼ, πὸν τὸ θῶρον, βορεῖ νὰ τὸ θῶρειε γ' ἢ μάννα μου, βορεῖ νὰ τις εἶχεν ἐκείνη τίοτα ταμένο!...». Καὶ ἐν Κορώνῃ πιστεύουσιν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Ἁγίας, μάλιστα δ' ὅταν ὁ ὄνειρευόμενος παρημέλησε νὰ ἐκτελέσῃ τὸ πρὸς αὐτὴν τάξιμον⁸⁾.

Ἡ λατρεία τῆς Ἁγίας γίνεται καὶ εἰς τὰ ἁγιάσματα αὐτῆς. Οὕτως ἐν Ἀλι-

¹⁾ Περὶ τῆς προχριστιανικῆς λατρείας, τῆς ὁποίας μέρος ἀποτελεῖ ἢ ἐν τῇ παραδόσει μνημονουμένη θυσία ἐλάφου καὶ περὶ τοῦ εἴδους καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς θυσίας βλ. Στ. Π. Κυριακίδην, Ἐνθ' ἄν., σ. 197 κ.ε.

²⁾ Ἐνθ' ἄν., σ. 203. 215.

³⁾ Παντελῆ Πρεβελάκη, Ὁ Κρητικὸς, Ἡ πρώτη λευτεριά. Ἀθήνα, 1949, σ. 15.

⁴⁾ Ἑλληνικῆς Σταμούλη - Σαραντῆ, Ἀπὸ τὰ ζῶα τῆς Θράκης (Χ/φον ἀνέκδοτον).

⁵⁾ προσόψιον. ⁶⁾ γρήγορα-γρήγορα. ⁷⁾ κἀτάρι.

⁸⁾ ΛΑ, ἀρ. 1481 σ. 13. (Συλλ. Γεωργίας Ταρσούλη, 1940).

καριᾶ τῆς Ἀγχιάλου «τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ὅσ' εἶχανε ἄρρωστο τὸν πῆγαιαν σιὸ ἁγίασμα, ἔσκαφταν λάκκο, τὸν ἔκαιγαν μὲ ξύλα γιὰ νὰ ζεσταθῆ, ὕστερα τὸν καθάριζαν, ἔβαζαν μέσα τὸν ἄρρωστο ντυλιγμένο μὲ πάπλωμα, γιὰ νὰ ἰδρώσῃ, κ' ἔσφαζαν ταυτόχρονα πετεινό»¹⁾. Ἡ δὲ θυσία πετεινοῦ παρὰ τὸ ἁγίασμα τῆς Ἀγίας ἀποτελεῖ, ὡς γνωστόν, ὑπόλειμμα τῆς ἀρχαίας λατρείας²⁾.

Δημοτελέστερον ὅμως χαρακτῆρα ἐλάμβανεν ἡ πανηγυρίς τῆς Ἀγίας ἐν Ἡρακλείᾳ. «Τῆς ἁγίας Παρασκευῆς εἶχε πανηγύρι στὴν Ἀράκλεια (τὸ χωριὸ χαλασμένο, ἀλλὰ ἡ ἐκκλησία ἦταν. Κοτζακιῶτες τὴ φύλαγαν). Ἐκοφταν ἀρνιά, τὰ ἕφηναν, τὰ βραζαν κ' ἔτρωγαν κόσμος»³⁾. Καὶ εἰς τὸ Μανιάκι τῆς Πελοποννήσου ἔσφαζαν σφαχτιά, ὡς ἀναφέρει ἡ Μαγδαληνὴ Τσοάκωνα: «Ἡ ἁγία Παρασκευὴ εἶναι θεότρεμη, καλή. Στοῦ Παιδεμένου τὸ κάνανε πανηγύρι, ἀλλὰ ἔπειτα τ' ἀλλάξανε, κάνοννε τὸ πανηγύρι στοῦ Φλέσσα τὸ ταμπούρι, πὸν χτίσανε τὴν ἁγιά Τριάδα· σφάζοννε σφαχτιά, ἔρχονται ἀπ' οὐλλυ τὰ μέρη κὶ ἀπὸ τὴν Καλαμάτα ἀκόμη»⁴⁾. Ὡσαύτως ἐν Σκύρω ἔσφαζαν μιὰ ὀλόκληρη ἀγγελάδα καὶ διὰ τοῦτο ἡ Ἀγία προσωνυμεῖτο ὑπὸ τῶν Σκυριαῶν «Ἀγιά Παρασκευὴ ἢ Ἀελάδα»⁵⁾.

Εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι ἡ Ἀγία λατρεύεται κυρίως ὑπὸ τοῦ λαοῦ ὡς ἱατρὸς καὶ προστάτις τῶν ὀφθαλμῶν. Οὕτως εἰς τὴν Σπάρτην «Τὴν ἁγία Παρασκευὴ τὴν προσκυνᾶμε, τῆς ἀνάβομε τὸ καντήλι, τῆς ἀνάβομε κερί, γιατί εἶναι γιὰ τὰ μάτια. Ἀμα εἶναι γερά τὰ μάτια, τὰ φυλάει κὶ ἅμα πονέσουνε, τὰ γιατρεύει. Κὶ ἅμα πονέσουνε τὰ μάτια τῆς τὰ τάζουνε καὶ τὰ πᾶνε ἀσημένια»⁶⁾. Καὶ ἐν Νάξῳ πλῆθος ὑπάρχει ἀφιερωμάτων «ἀπὸ ἀσημένια μάθια» ἔμπροσθεν τῆς εἰκόνας τῆς Ἀγίας κρεμάμενα παντοῦ, ὅπου ὑπάρχει ἐκκλησία τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἢ ὅπου ἡ εἰκὼν τῆς εὐρίσκεται ἐντὸς ἄλλου ναοῦ. Διηγοῦνται π.χ. ὅτι «Ὁ Μανόλης τοῦ Μαρουδιάς εἶχε, λέει, τραχώματα, ὁδεν ἦτονε μικρός, καὶ τὸν ἐδιάησα ὡς καὶ στὴν Ἀθήνα, καὶ δὲν εἶνονδα γαλά, κ' ὕστερα ἐποτιήκεν ἡ Μαρουδιά στὴν ἁγία βαροσκευῆ ν' ἀνοίξῃ παναῦρι νὰ τὸ ψάλλῃ ὡσποιν ζῆ κ' ἦπηρε γαὶ λάδι ἀπὸν τὸ καθήλι τζη κ' ἤλειψε δὰ μάθια δον κ' εἶνηκε γαλά. Κ' εἶναι τώρα σαραδαεννιά χρονῶ ὁ Μανόλης καὶ ψάλλει ἡ Μαρουδιά τὸ παναῦρι. Πέδει κάθα χρόν' ἀπὸν τὴν Ἀθήνα, τόσοι χρόνοι πού ν' ἐκεῖ καὶ τοῦ τὸ κάνοννε. Ἐφέτ' ἤλειπε γὶ ὁ Μανόλης ἀπὸ πᾶ

¹⁾ Ἑλληνικῆς Σαραντῆ - Σταμούλη, Προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίες τῆς Θράκης. Λαογ 13 (1950 - 1951), σ. 112.

²⁾ Γ. Α. Μέγα, Ἑλληνικαὶ Ἑορταί, Ἀθήναι 1956, σελ. 12, 20 καὶ 227.

³⁾ ΛΑ, ἀριθ. 1104, σ. 232. (Συλλ. Γ. Α. Μέγα ἐκ προσφύγων Μεσημβρίας, 1937).

⁴⁾ ΛΑ, ἀρ. 1508, σ. 65. (Συλλ. Μ. Τσοάκωνα, Μανιάκι, 1944).

⁵⁾ Νίκης Πέρδικα, Σκύρος, Β', 1943, σ. 262.

⁶⁾ ΛΑ, ἀρ. 1372, σ. 324. (Συλλ. Μ. Λιουδάκη, Σπάρτη, 1939).

καὶ τό 'καμεν ἡ Μαρκούλα (Ἡ Μαρκούλα εἶναι νύμφη τῆς Μαρονδιᾶς, σύζυγος ἄλλου υἱοῦ τῆς). Τς ἤπεφεν ἡ Μαρονδιὰ τὰ λεφτά»¹⁾). Ὁμοίως ἐν Λέσβῳ λέγουν, ὅτι «ἡ ἁγία Παρασκευὴ εἶναι γιατρὸς στὰ μάτια»²⁾, καθὼς καὶ ἐν Ἡλείῳ καὶ ἀλλαχοῦ εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος. Περὶ δὲ τῆς ἐν Λέσβῳ πανηγύρεως τῆς Ἁγίας ἀναφέρουν οἱ παλαιότεροι: «*Αὐτὴ τῆ μέρα γιόρταζε τὸ ἰσνάφι* (σωματεῖο, συντεχνία) *τῶν γαλατοσήδων. Σ' ἓνα ξωκκλήσι, στὸ Νιὸ Χωριό, γινότανε μεγάλο πανηγύρι. Ὁ συρτὸς καὶ ὁ χασάπικος χορευόντανε μὲ σβελτοσύνη καὶ τέχνη*». Πάνω στὸ κορυφωμα τοῦ χοροῦ καὶ στὴν ὥρα ποῦ ὁ πρωτοχορευτὴς κρατοῦσε μαχαίρι, χορεύοντας τὸν τσάμικο, τρανοῦσε καὶ μιὰ χαρατσιὰ μὲ τὸ μαχαίρι στὸ μπατζάκι του. Τὸ αἷμα ἔτρεχε μὰ ὁ χορευτὴς δὲν στεκότανε, ἔπρεπε νὰ τελειώσῃ ὅλους τοὺς κύκλους τοῦ χοροῦ. Τὸ κόψιμο αὐτὸ στὰ πόδια τὸ θεωροῦσαν ὑγιεινὸ, γιὰ νὰ φύγῃ τὸ κακὸ τὸ αἷμα, σὰ μιὰ ἀφαιμάξι, ποῦ τὴ λέγανε «ἀνάλια»³⁾).

Μεγαλοπρεπῶς ἐγίνετο καὶ γίνεται ἀκόμη καὶ σήμερον ἡ πανηγυρις τῆς ἁγίας Παρασκευῆς εἰς τὴν Νησίστα τῶν Τζουμέρκων: «Τὸ πανηγύρι αὐτὸ βάσταγε τρεῖς μέρες στὴν εὐρύχωρη πλατεῖα γύρω ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ Κουλούρι. Ὁ κόσμος τῶν ἄλλων χωριῶν ἐρχόταν ἀπὸ τὴν παραμονὴ τὸ βράδυ, οἱ περισσότεροι μὲ τὰ ἄλογα καὶ τὰ μουλάρια τους καὶ μὲ προαμάτιες πολλοί... Μέχρι τὸ μεσημέρι βάσταγε ἡ ἀκολουθία, ἡ λειτουργία καὶ ὁ ἁγιασμός... Μετὰ τὴν ἀπόλυσι ἄρχιζε τὸ γλέντι καὶ οἱ συναντήσεις τῶν γνωστῶν καὶ οἱ συστάσεις τῶν ξένων καὶ ἐκείνων, ποῦ γιὰ πρώτη φορὰ ἔρχονταν στὸ πανηγύρι... Τὸ πιὸ ξακουστὸ τραγούδι καὶ ὁ πιὸ περιφημὸς χορὸς ἦταν τὸ Καγγελάρι, ποῦ χορεύονταν τὴν τρίτη ἡμέρα τοῦ πανηγυριοῦ τὸ ἀπόγευμα, μόλις ἄρχιζε νὰ βασιλεῦῃ ὁ ἥλιος»⁴⁾. Τὸ πανηγύρι τῆς ἁγίας Παρασκευῆς σήμερον εἰς τὴν Νησίστα διαρκεῖ δύο ἡμέρας (26 καὶ 27 Ἰουλίου), ἀλλὰ κυριωτέρα ἡμέρα αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐπομένῃ τῆς ἑορτῆς, ὅποτε χορεύεται καὶ τὸ Καγγελάρι⁵⁾.

Εἶδος ἐκστάσεως ἢ μανίας ἐξ ἀφοσιώσεως εἰς τὴν Ἁγίαν, γνωστῆς ὡς «*τρέλλα τοῦ Βαθνοῦ*», κατελάμβανε τοὺς λάτρεις αὐτῆς, ἰδίαν τὰς γυναῖκας, ἐν Κυ-

¹⁾ Διήγησις Μαρίκας Νικ. Μπακάλου, ἐτῶν 42, τὴν ὁποίαν ἤκουσεν ἀπὸ τὴν Καλὴ Γεωργίου Ἐλευθερίου, ἐτῶν 45.

²⁾ Βλ. *Π. Νικήταν*, Ἐνθ' ἄν., σ. 119.

³⁾ Βλ. *Π. Νικήταν*, Ἐνθ' ἄν., σ. 119 - 120. Καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν «τ' ἁγιοῦ Κουσταδίν, στοῦ Μασαμάδου, οἱ κουπέλλισ χαράζαν μι τοῦ ξουράφ' λίγου τὰ πουδάκια δουν, τς γάμπις του, γιὰ νὰ βγῆ τοῦ κακοῦ τοῦ αἵμα, τοῖ γιὰ νὰ μὴ ξιπαγιάζιν τοῦ χ'μῶνα». Αὐτόθι, σ. 103.

⁴⁾ Βλ. *Κ. Διαμάντην*, Ἐνθ' ἄν., σ. 63 - 64. Βλ. τοῦ ἰδίου καὶ ἐν Ἡπειρωτ. Ἐστία, ἔτ. Δ' (1955), τευχ. 33, σ. 48, τευχ. 34, σ. 157.

⁵⁾ Βλ. *Κ. Διαμάντην*, Ἐνθ' ἄν., σ. 65.

ζίκω τῆς Μικρᾶς Ἀσίας¹⁾ πρὸ τῆς προσφυγικῆς ἐγκαταστάσεως τῶν κατοίκων ἐν Ἑλλάδι τῷ 1922. «Τρελλάθηκα ἄνδ' ἴδιος, λέγει ὁ ἀφηγητῆς Δημ. Μαιζακούφας²⁾, τρεῖς φορὲς στὴν τρέλλα τοῦ Βαθυοῦ³⁾). Ἄκουγα τρέλλα, τρέλλα, σκώθηκα, πῆγα 15αὐγούστο. Εἶχα λάδια κ' ἐλιές, πῆγαινα, πλουῦσα. Πήγαμε στὴν ἐκκλησία. Βλέπω ὅλες τὶς γυναῖκες, πιάνονταν ποκάτω ἀπ' τὶς εἰκόνες στὸ τέμπλο. Ἄρχισε νὰ χτυπᾷ ἡ καμπάνα, ἐκλείσαν τὰ σπίτια, τὰ καφενεῖα, τὸ χωριὸ ὅλο μαζί. Σὲ ζητάει ἡ ἁγία Παρασκευὴ (ἡ ἐκκλησιά). Ὁ τέμπλος πάγαινε σὰν σεισμός. Χτυπήθηκαν ὅσες ἦσαν, πού τὶς ἔπιανεν αὐτὴ ἡ τρέλλα· πῆραν τὶς εἰκόνες, γύρισαν μέσα στὸ χωριό».

«Πάγω μετὰ ὀχτὼ μέρες. Τηλεγράφησαν στὴν Πόλη στὸ Πατριαρχεῖο, ἔφεραν ἓνα γιατρό, ἓναν Ἐπίτροπο τοῦ Πατριαρχείου. Ὁ γιατρός εἶπεν, ὅτι εἶναι ἀσθένεια. Ὑστερα ἀπὸ κεῖ μετὰ 8 μέρες σηκωθήκανε ἀπὸ τὸ χωριὸ Δρακοῦντα, μισὴ ὥρα ἀπὸ τὸ Βαθὺ ἀπέχ', ὁ παπᾶς δὲν ἄκ'σεν τὴν ἐκκλησία νὰ τοὺς στεβάσ' μέσα. Σηκωθήκανε Παρασκευὴ νὰ ξημερών' Σάββατο ἦρθαν στὸ δικό μας τὸ χωριό. Νὰ πᾶν στὴν Ἀρτάκ' τοὺς ἐμπόδις' νὰ μὴ γελᾶν οἱ Τοῦρκ'»⁴⁾.

«Ἀπὸ τὸ Βαθὺ ὁ ἅγιος Ἰωάννης ἀρκουδώντας. Αὐτοὺς πού ἔπιανεν ἡ τρέλλα, ὄχι ὅλος ὁ κόσμος, καμμιὰ εἰκοσαριὰ γυναῖκες, περπατοῦσαν ἀρκουδώντας. Μοῦνε ἓνας ἄντρας, παλληκάρι, καὶ κείνος χαζός, ὡς 23 χρονῶν, περπατοῦσαν ἀρκουδώντας σὰν τὰ μικρὰ παιδιὰ. Ἀρκουδώντας πῆγαιναν στὴν ἐκκλησία καὶ ἀρκουδώντας ἔβγαινανε καὶ πῆγαιναν γύρω στὸ χωριό. Ἀκολουθαγε ὁμοῦς κι ὁ ἄλλος ὁ κόσμος, γιὰ νὰ ἰδοῦνε τὸ σημεῖο αὐτὸ τί πρᾶμα εἶναι, καὶ οἱ παπᾶδες καὶ οἱ δύο φορεμέν'. Ἀρκουδώντας πῆγαιναν κι ὡς τὰ χωριὰ τ' ἄλλα, μόνε τὸ δικό μας τὸ χωριὸ τοὺς

¹⁾ Γ. Α. Μέγα, Ἑλληνικαὶ Ἑορταί. Ἀθ. 1956, σ. 227.

²⁾ «Ἀφηγητῆς ὁ Δημ. Μαιζακούφας, ἐτῶν 72, ἐκ Γωνιᾶς». Σημείωσις Γ. Α. Μέγα.

³⁾ «Χωριὸ μὲ 150 σπίτια». Σημείωσις Γ. Α. Μέγα.

⁴⁾ Ἄξιον ὁμοῦς σημειώσεως, ὅτι ἡ Ἁγία ἐτιμᾶτο καὶ ἐλατρεύετο καὶ ὑπὸ τῶν Τοῦρκων τῆς Θράκης: «Τὴν ἁγία Παρασκευὴ ὡς κ' οἱ Τοῦρκοι τὴ γιορτάζνε». Ἑλληνικὴ Σταμούλη - Σαραντῆ, Παραδόσεις τῆς Θράκης. Θρακ. 7 (1936), σ. 259. Ἡ συμμετοχὴ τῶν Τοῦρκων εἰς τὴν ἑλληνικὴν λαϊκὴν λατρείαν φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴν ἐν Χαλβάδερε τῆς Καππαδοκίας συνήθειαν τῶν παιδιῶν τῶν «νὰ πηγαίνουν παρέα μὲ τὰ ἑλληνόπουλα νὰ ποῦν τὰ κάλαντα», ὅπερ σημαίνει, ὅτι ἡ λαϊκὴ θρησκεία δὲν χωρίζε τὸς συνοίκους λαούς. Κ. Α. Ρωμαίου, Ἔθιμα Καππαδοκίας στὸ Δωδεκαήμερο (Extrait des Mélanges offerts à Octave et Melpo Merlier), Ἀθήνα 1956, σ. 4. Ἐπίσης ἄξιον σημειώσεως εἶναι, ὅτι εἰς τὰ Κοτύωρα τοῦ Πόντου, κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς πανηγύρεως τοῦ ἁγίου Γεωργίου καὶ οἱ Τοῦρκοι ἐλάμβανον μέρος εἰς αὐτὴν φέροντες καὶ αὐτὰ μεθ' ἑαυτῶν. Εἰς δὲ τὴν Κερασοῦντα ἐώρταζον ὁμοῦ Χριστιανοὶ καὶ Τοῦρκοι τὸν Ἅγιον, ὡς καὶ ἐν Νικοπόλει. Βλ. Θεοφ. Ἀμαραντίδου, Πῶς ἐορτάζετο ἡ ἐορτὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εἰς τὸν Πόντον, Μεσαιων. Γράμμ. Β', Ἀθήναι 1934, σελ. 237, 238, 239.

ἔβαλε μέσα, γιατί μερικές γυναῖκες χαζές Γωνιάτσες πῆγαν καὶ χτυπήθ'καν καὶ τοὺς ἔμπασαν καὶ κείνους μέσα».

«Σῶσε μας, ἅγια Παρασκευή, ἤμαρτον. Σῶσε μας, ἤμαρτον, σῶσε μας». Αὐτὸ ἔλεγαν, ὅταν χτυπιῶνταν μὲ τὴν εἰκόνα. Δὲν ἦταν ὥρα τῆς ἐκκλησίας, τῆς λειτουργίας. Ἄμα χτύπαγεν ἡ καμπάνα, πάνω κάτω τὸ μεσημέρι κοντά, ἔλεγαν: Ἦρτεν ἡ ὥρα μας. Καὶ πῆγαιναν στὴν ἐκκλησία καὶ χτυπιῶνταν στὶς εἰκό- νες. Τὴν ἔπιαναν τὴν εἰκόνα καὶ χτυπιοῦνταν τὴν κούτρα τς, τὰ στήθια τς, φαι- νόνταν σὰν ζαλισμέν'. Αὐτὸν ποὺ εἶχαν ἀρχηγό, τ' ὄνομά του ἦταν Γιάνν'ς καὶ τὸν ἔλεγαν Ἄγιάνν', καὶ πῆγαινε μπροστὰ ἀρκουδώντας μ' ἓνα ράσο φορεμένος.

Ἦτανε μιὰ τρέλλα. Ἀφοῦ ἦρθε γιατρός ἀπὸ τὴν Πόλ' καὶ εἶπεν «εἶναι ἀστένια» ... «Ἦρτεν ἡ ὥρα μας λέγανε. Ἄντε, πᾶμε, μᾶς ζητάει ἡ ἅγια Παρα- σκευή» καὶ πάαιναν. Χτυποῦσεν ἡ καμπάνα. Πάαιναν ξεμαλλιάρες. Ἄμα περνοῦ- σεν, ἔλεγες: Αὐτὲς ἦταν ποὺ πάαιναν ξεμαλλιάρες; Κ' ἔπαιρναν κάθε μιὰ ἓνα κό- νισμα μικρό, τὸ ἔχαν στὴν ἀγκαλιά τς καὶ γύριζαν τὸ χωριὸ ἀρκουδώντας. Κι αὐτὸς ὁ ἅγιος Γιάννης ἀρκουδίζε. Καὶ νέες καὶ γριές, μόνε γυναῖκες. Ἄντρας κανένας. Μόνε αὐτὸς Ἄγιάνν'ς. Ἦταν Βαθυώτης κάτοικος, ὄχι ξένος»¹⁾.

Ἐκ τῶν ὡς ἄνω διὰ τὴν ἅγιαν Παρασκευὴν λατρευτικῶν ἐκδηλώσεων τοῦ λαοῦ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν α) ἡ ἐγκοίμησις εἰς τὰς ἐκκλησίας αὐτῆς πρὸς θεραπευτικοὺς σκοποὺς καὶ αἱ ἐπισκέψεις εἰς τὰ ἁγιάσματα αὐτῆς, β) τὰ τά- ματα καὶ αἱ κατὰ τὰς πανηγύρεις αὐτῆς θυσίαι ζώων, καὶ δὴ ἐλάφου, ἀγελάδος καὶ ἀλέκτορος καὶ γ) ἡ ἔξ ἀφοσιώσεως πρὸς τὴν Ἄγιαν ἔκστασις τῶν ἐκ Κυζίκου προ- σφύγων, ἡ ὁποία εἶναι, δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν, ἀνάλογος περιήπου πρὸς τὴν ἔκστα- σιν τῶν Ἀναστενάρηδων τῆς Θράκης, ὅταν «τοὺς πιάνει ὁ ἅγιος»²⁾. Αἱ λατρευτικαὶ αὐταὶ ἐκδηλώσεις προφανῶς συνεχίζουσι προχριστιανικὰ ἔθιμα, υἰοθετηθέντα ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν λατρείαν.

Ζ'. Η ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΡΟΥΜΑΝΟΙΣ.

Εἰς τὸ κεφάλαιον τοῦτο θὰ κάμωμεν λόγον περὶ τῶν γνωστῶν εἰς ἡμᾶς παρα- δόσεων τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ διὰ τὴν ἅγιαν Παρασκευὴν ἀπὸ σημειώσεις, τὰς ὁποίας ἐλάβομεν κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἐν Βουκουρεστίῳ διαμονῆς μας (1936 - 1946) ἐκ διαφόρων ρουμανικῶν περιοδικῶν καὶ βιβλίων, ἐξετάζοντες συνάμα καὶ τὴν προέλευσιν αὐτῶν.

¹⁾ ΛΑ 1104 ΣΤ', σ. 3 - 11, 17. (Συλλογὴ Γ. Α. Μέγα ἐκ προσφύγων Γωνιάς Ἀρτάκης Μ. Ἀσίας, 1937).

²⁾ Βλ. περὶ τῆς ἐκστάσεως ταύτης Κ. Α. Ρωμαίου, Λαϊκὲς λατρεῖες τῆς Θράκης, Ἄρχ. Θρακ. Λαογρ. Θησ. τ. 11 (1944 - 45) σ. 50.

Παρά τῷ ρουμανικῷ λαῷ ἡ λατρεία τῆς ἁγίας μητρὸς Παρασκευῆς (Sfânta maica Vineri) εἶναι παλαιά, φαίνεται δ' ὅτι κοτὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας αὕτη ἦτο ἀκόμη ζωηροτέρα ἀπὸ σήμερον, ἐὰν δώσωμεν πίστιν εἰς πολύτιμον πληροφορίαν τοῦ καθολικοῦ *M. Bandinus*, ἐπισκεφθέντος κατὰ τὸ 1642-1648 τὴν Μολδαβίαν. Ὁ ἐν λόγῳ ἀπεσταλμένος τῆς Ἁγίας Ἐδρας εἰς τὰς ρουμανικὰς χώρας ἐν ἀναφορᾷ του πρὸς τὸν Πάπαν μεταξὺ τῶν ἄλλων λέγει, ὅτι «τὴν ἡμέραν Παρασκευῆν ἐκάστης ἑβδομάδος οἱ Ρουμάνοι τὴν ἑορτάζουν εἰς μνήμην τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τὴν ὁποίαν φαντάζονται γονυπετῆ πρὸ τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ νὰ παρακαλῆ διὰ τοὺς πιστοὺς. Διὰ τοῦτο οὗτοι πιστεύουν τυφλῶς, ὅτι εἶναι χειρότερον νὰ προσβάλλουν τὴν ἁγίαν Παρασκευῆν παρὰ τὸν Θεόν, οἱ δὲ ἐπαῖται ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας ταύτης ἐπιτυχάνουν πολλὰς ἐλεημοσύνας»¹⁾.

Ἡ εὐλάβεια τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν Ἁγίαν ἐξακολουθεῖ ἔτι καὶ σήμερον νὰ εἶναι ἔντονος, ὡς δύναται τις νὰ διαπιστώσῃ εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς Ρουμανίας, ὅπου αἱ ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἁγίας ἐκκλησίαι καὶ τὰ παρεκκλήσια εἶναι κατὰ μέστωι κόσμου κατὰ τὴν 26ῃν Ἰουλίου καὶ κατὰ τὴν 14ῃν Ὀκτωβρίου, ἡμέραν καθ' ἣν ἑορτάζεται ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἡ Νέα. Ἐπισκεπτόμενος κατὰ τὸ πρόσφατον εἰσέτι παρελθὸν πολλὰς ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν τούτων ἔβλεπα πρὸ τῶν εἰκότων τῆς Ἁγίας πληθὺς ἀφιερωμάτων, συνήντων δὲ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῶν ναῶν ἐκάστοτε ἰκανὸν ἀριθμὸν διανυκτερευόντων ἀσθενῶν, προσερχομένων ἐκεῖ πρὸς θεραπείαν διὰ χάριτος τῆς Ἁγίας.

Ἄλλ' ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ πρὸς τὴν ἁγίαν Παρασκευῆν μαρτυρεῖται καὶ ἐκ τῶν παραδόσεων καὶ δοξασιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπαντῶσιν εἷς τε τὴν γραπτὴν καὶ τὴν προφορικὴν παράδοσιν αὐτοῦ. Οὕτως ἐν *Codex Sturdezanus*²⁾ ὑπάρχει διήγησις τις ἐν τῇ ρουμανικῇ γλώσσῃ περὶ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, προερχομένη ἐκ τοῦ μαρτυρολογίου αὐτῆς, ἐν ἧ ἰδίαν λαογραφικὴν σημασίαν παρουσιάζει τὸ παραμυθιακὸν στοιχεῖον τῆς δρακοντοκτονίας. Τὸ κείμενον τῆς διηγῆσεως ταύτης εἶναι ἀντίγραφον ἱερέως τινὸς *Γρηγορίου* ἐκ τοῦ χωρίου *Măhăciu*, ἐγένετο δὲ πρὸ τοῦ 1600 ἐξ ἀπολεσθέντος προτύπου, μεταφρασθέντος ἐκ τῆς σλαβικῆς γλώσσης³⁾. Ἄλλὰ καὶ τὸ σλαβικὸν κείμενον τῆς διηγῆσεως δὲν ἀποτελεῖ τὸ

¹⁾ Βλ. *V. A. Ureche*, *Codex Bandinus*, *Analele Academiei Române*, *Seria II*, τόμ. XVI, *București* 1894, σ. 152.

²⁾ Βλ. *Bogdan Petriceicu Hasdeu*, *Cuvente den bătrâni*, τόμ. II, *București* 1880, σ. 145-156. Πρὸς καὶ *N. Iorga*, *Studii și Documente*, τ. XIII, *București* 1906, σ. 53-54. Ἐπίσης πρὸς τὸ ὑπ' ἀριθ. 4182 χειρόγραφον τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Ρουμανικῆς Ἀκαδημίας, f. 530v.

³⁾ Τοῦτο δύναται τις εὐθὺς ἀμέσως νὰ ἀντιληφθῆ ἐκ τοῦ τίτλου: *ета ретка. Petcovica* ἢ *Petka* λέγεται ἡ ἁγία Παρασκευὴ ὑπὸ τῶν Νοτιοσλάβων. Βλ. *Fr. Krauss*, *Sitte und Brauch der Südslaven*... *Wien* 1885, σ. 42, 51.

πρωτότυπον, διότι τοῦτο προῆλθεν ἐκ τῶν ἑλληνικῶν Μηναιῶν ¹⁾. Συγκεκριμένως, ὡς πρότυπον μακρινὸν τῆς ρουμανικῆς παραδόσεως περὶ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς τοῦ Codex Sturdzanus δύναται κατὰ τὸν Nicolae Cartoian ²⁾ νὰ θεωρηθῆ τὸ εἰς ἀπλοελληνικὴν γλῶσσαν κείμενον τοῦ ἔργου «*Βίοι ἁγίων ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώττης ἦτοι ἐκ τῶν συναξαρίων μεταφρασθέντες. Παρὰ Μαξίμου ταπεινοῦ ἐπισκόπου Κυθῆρων εἰς κοινὴν ὠφέλειαν. Παρὰ Νικολῶ Γλυκεῖ, τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. [Ἐνετία] ἀχπέ*» Ἰουλίου κοτ', σελ. 633 - 634, μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι εἰς τὸ τέλος τοῦ ρουμανικοῦ κειμένου τῆς ἐν λόγῳ διηγήσεως προστίθεται ἢ πρὸς τὸν Θεὸν προσευχὴ τῆς Ἁγίας καὶ τὰ περὶ τῆς τηρήσεως τῆς ἑορτῆς τῆς διὰ νηστείας καὶ ἀποχῆς ἀπὸ πάσης ἐργασίας.

Τὸ ἑλληνικὸν κείμενον εἰς τοὺς «Βίους ἁγίων» τοῦ Μαξίμου τελειώνει διὰ τῆς φράσεως: «*Τέλος πάντων ἔκοψε τὴν κεφαλὴν τῆς, τοῦ ὁποῦ γενομένου, τὸ πνεῦμα τῆς ἐδιάβη εἰς τὰς αἰωνίους μονάς*» ³⁾, ἐνῶ τὸ ρουμανικὸν κείμενον τοῦ Codex Sturdzanus ⁴⁾ οὕτως: «*Ὁ βασιλεὺς τότε συμβουλευθεὶς ὑπὸ τῶν συμβούλων του διέταξε νὰ τῆς κόψουν τὴν κεφαλὴν. Ἡ Ἁγία ἐζήτησε μόνον νὰ ἀναμείνουν νὰ κάμῃ τὴν προσευχὴν τῆς. Κατ' αὐτὴν παρακαλεῖ τὸν Θεόν, ὅπως εὐλογῆσῃ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι θὰ τιμοῦν τὴν μνήμην αὐτῆς, κάμνουν λειτουργίας καὶ τῆς ἀνάπτουν κηρία. Παρακαλεῖ δὲ οὐ μόνον δι' αὐτούς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ κτήνη των. Αἱ ψυχαὶ τῶν τιμώντων αὐτὴν, λέγει, νὰ εἶναι φωτισμένοι καὶ ἀπηλλαγμένοι τῶν κακοποιῶν πνευμάτων.*

¹⁾ Ἀξιοσημείωτον εἶναι, ὅτι τὰ ἑλληνικὰ Μηναια μετεφράσθησαν ὑπὸ τοῦ ἑλληνικῆς καταγωγῆς *Radu Greceanu* εἰς τὴν ρουμανικὴν ἀπ' εὐθείας ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς ρητῶς τοῦτο ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ μεταφραστοῦ ἐν τοῖς τίτλοις, «*după synaxarul grecesc* = κατὰ τὸ ἑλληνικὸν συναξάριον». *N. Cartoian, Cărtile populare*, τ. I, București 1929, σ. 163. Καὶ ἐν Ρημνίκῳ ἐξεδόθησαν τὰ Μηναια μεταφρασθέντα ἐκ τῆς ἑλληνικῆς ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου Ρημνίκου Καισαρείου ἀπὸ τοῦ 1776 κέ. Βλ. *Ion Bianu - N. Hodos, Bibliografia Românească Veche*, τ. II, București 1910, σ. 215 - 217, 226 - 228, 231 - 233, 233 - 241. Τὴν ἔκδοσιν τοῦ Καισαρείου συνέχισεν ὁ διάδοχός του εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ρημνίκου Φιλάρετος. Βλ. περὶ τούτου ὡς μεταφραστοῦ τῶν Μηναιῶν *Episc. Melchisedek, Schițe biografice din viața Mitrop. Ung.-Vlach. Filaret al II -lea 1792*, Biser. Ort. Română, XI, Bucur. 1887 - 8, σ. 8.

²⁾ Βλ. *N. Cartoian*, "Ἐνθ' ἄν.", σ. 156.

³⁾ Βίοι ἁγίων... Μαξίμου, ἐπισκόπου Κυθῆρων..., ἀχπέ, σ. 634.

⁴⁾ Ἄς σημειωθῆ, ὅτι ἡ ρουμανικὴ διήγησις, ἀνεξαρτήτως τῆς ἐκ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης προελεύσεως αὐτῆς διὰ τοῦ ἀγνώστου ἡμῖν σλαβικοῦ ἐνδιαμέσου, ἐνέχει καὶ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἴδιον λαογραφικὸν ἐνδιαφέρον, διότι ἀποτελεῖ γραπτὴν μὲν, ἀλλὰ δημώδη παράδοσιν περὶ τῆς Ἁγίας, ἣτις παλαιότερον ἔτυχεν εὐρυτάτης παρὰ τῷ ρουμανικῷ λαῷ διαδόσεως καὶ ἐγένετο ἀφορμὴ καὶ ἀφετηρία διαμορφώσεως ποικίλων λαϊκῶν δοξασιῶν εἰς τὴν ἁγίαν Παρασκευὴν ἀναφερομένων.

Καὶ ὅσοι δὲν θὰ τιμοῦν τὴν Παρασκευὴν νὰ εἶναι κατηραμένοι. Ἀντιθέτως, ὅποιος τὴν τιμᾶ καὶ θὰ νηστεύῃ ἐπὶ τὴν ἡμέραν, νὰ εἶναι ὑγιῆς καὶ συγχωρημένος. Μετὰ ταῦτα στραφεῖσα πρὸς τοὺς δημίους τῆς λέγει: Κάμειτε, ὅπως οἷς διέταξεν ὁ κύριός σας. Καὶ τῆς ἀπέκοψαν τὴν κεφαλὴν τὴν 26^{ην} Ἰουλίου»¹⁾.

Τὸ τέλος τοῦτο τῆς ρουμανικῆς διηγήσεως τοῦ Cod. Sturdzanus φαίνεται, ὅτι μεταγενεστέρως προσετέθη εἰς τὸν βίον τῆς Ἁγίας, ἐφ' ὅσον δὲν ἀπαντᾷ εἰς τὰς ἑλληνικὰς καὶ ρουμανικὰς βιογραφίας αὐτῆς²⁾, ἀνήκει δὲ προφανῶς εἰς ἐπιδεξίαν χεῖρα κληρικῶν τινος, ἐπιδιώκοντος νὰ ὀδηγήσῃ τὸν λαὸν εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ὑπακοῆς καὶ τηρήσεως τῶν ἱερῶν τῆς Ἐκκλησίας κανόνων. Εἶναι προφανές, ὅτι ὑστερογενῆς εἶναι ἢ σύνδεσις πρὸς τὴν ἁγίαν Παρασκευὴν τῆς ἡμέρας Παρασκευῆς ἐκ τῆς παρὰ τῷ λαῷ ὑπαρχούσης πίστεως περὶ τῆς ἡμέρας ταύτης ὡς ἡμέρας ἀποχῆς ἀπὸ ἐργασιῶν τινῶν³⁾. Ὅπως δὲ γνωρίζομεν, ἡ συνήθεια νὰ τιμᾶ καὶ ὁ ρουμανικὸς λαὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος Παρασκευῆς⁴⁾, καθ' ἣν μάλιστα ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς, προῆλθεν ἀπὸ τὰς διατάξεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας⁵⁾, συνιστᾶται δὲ καὶ ὑπὸ τῶν Νόμων. Οὕτω π.χ. ἐν τῷ Νομικῷ Βλαχικῷ Κώδικι *Pravila dela Govora*⁶⁾, ἄρθρον 381φ, ρητῶς λέγεται, ὅτι πρέπει νὰ τηρῆται νηστεία κατὰ Τετάρτην καὶ Παρασκευὴν. Αἱ ἐν λόγῳ διατάξεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν Κανόνων καὶ τῶν κρατικῶν Νόμων συνέβαλον, ὡς ἦτο φυσικόν, εἰς τὴν παρὰ τῷ λαῷ εὐρύτεραν διάδοσιν τῆς λατρείας τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, ὡς καὶ εἰς τὴν περὶ αὐτῆς διαμόρφωσιν ποικίλων λαϊκῶν δοξασιῶν καὶ παραδόσεων ἀντιστοίχως πρὸς τὰς ἑλληνικὰς.

Τοιοιτοτρόπως π.χ. ἐν Τρανσυλβανίᾳ πιστεύεται, ὅτι ἡ Παρασκευὴ ἢ ἡ ἁγία Παρασκευὴ εἶναι μία ἡμέρα, καθ' ἣν αἱ γυναῖκες ἀποφεύγουν πολλὰς ἐργασίας, ὅπως τὸ κένισμα, τὸ σκούπισμα τῆς οἰκίας, τὴν μπουγάδα κτλ., διότι νομίζουν, ὅτι

¹⁾ B. P. Hasdeu, Cuv. den bătr. II, Buc. 1880, σ. 156: Cod. Sturdzanus. Βλ. καὶ N. Cartoian, Cărțile populare, τόμ. I, Bucur. 1929, σ. 158-59.

²⁾ Βλ. τὰ ἑλληνικὰ καὶ ρουμανικὰ μηναιὰ τοῦ Ἰουλίου.

³⁾ Καὶ παρὰ τοῖς Ρώσοις ἡ ἡμέρα αὕτη προσωποποιεῖται ἀπὸ τὴν ἁγίαν Pjatinica. Βλ. Jungbauer, Freitag, ἐν Handwörterbuch d. deut. Aberggl. III (1930) σ. 47.

⁴⁾ Βλ. περὶ τοῦ δυσσιώνου τῆς ἡμέρας Παρασκευῆς εἰς διαφόρους λαοὺς τὸ ἄρθρον Freitag ὑπὸ Jungbauer, ἐνθ' ἄν. σ. 53, 55 κέ.

⁵⁾ Tudor Pamfile, Mitologie Românească I. Dușmani și prieteni ai omului (Academia Română. Din viața poporului Român. Culegeri și Studii XXIX), București 1916, σ. 117.

⁶⁾ Ioan M. Bujoreanu, Colectiune de legiuire României vechi și cele noi, III, București 1885, σ. 296. Περὶ τοῦ Κώδικος τούτου βλ. II. I. Ζέπτον, Συνταγματικὸν Νομικὸν Ἀλεξάνδρου Ἰωάννου Ὑψηλάντη βοεβόδα ἡγεμόνος πάσης Οὐγγροβλαχίας 1780, ἐκδιδόμενον μετ' εἰσαγωγῆς καὶ ἱστορικῆς ἀνασκοπήσεως τῶν ἐν αὐτῷ θεσμῶν ὑπὸ —. (Πραγματεῖαι τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, τόμος Δ'. ἀριθ. 2), Ἐν Ἀθήναις 1937, σ. 24.

ἡ γυναῖκα, πού ἐργάζεται τὴν ἡμέραν ταύτην, ἀρρωσταίνει, βγάζει ἀπόστημα σὲ κανένα δάκτυλο, βγάζει κανένα σπειρὶ κ.τ.δ. Ἐπίσης τὴν Παρασκευὴν δὲν ράπτουν, δὲν πλύνουν ροῦχα, οὔτε ψήνουν πίττα, διότι, ὡς λέγουν, ἔρχεται ἡ Ἁγία¹⁾. Ἐν δὲ τῇ Μπουκοβίνῃ πιστεύουν, ὅτι τὰ κορίτσια, πού νηστεύουν τὴν Παρασκευὴν, θὰ παντρευτοῦν γρήγορα²⁾. Ἐπίσης εἰς δλόκληρον τὴν Μολδοβλαχίαν, ὡς παραδίδουν οἱ C. Rădulescu - Codin καὶ D. Mihalache, ἐπικρατεῖ ἡ πρόληψις, ὅτι ἀπὸ τὰς ἡμέρας τῆς ἐβδομάδος «πρέπει νὰ φυλᾷς ἰδιαιτέρως τὴν Παρασκευὴν. Αὐτὴ τὴν ἡμέρα δὲν ὑφαίνουν, διότι πιστεύουν, ὅτι καθὼς κτυπᾷς μὲ τὰ κτένια, ἔτσι θὰ κτυπᾷ καὶ τὸ χαλάζι, καὶ ὅπως τρυπᾷς μὲ τὴ βελόνα, ἔτσι θὰ σχισθῇ καὶ ἡ σπορὰ ἀπὸ τὸ χαλάζι. Δὲν πλύνουν ἐπίσης ροῦχα, διότι ὅπως κοχλάζει τὸ ζεστὸ νερὸ εἰς τὴν σκάφην, ἔτσι θὰ κοχλάζῃ καὶ ἡ πέτρα (χάλαζα) ἐπάνω εἰς τὰ σπαρτά»³⁾.

Κατ' ἄλλην πληροφορίαν, δημοσιευθεῖσαν εἰς τὸ λαογραφικὸν περιοδικὸν Șezătoarea, τὴν Παρασκευὴν δὲν κάνουν μπουγάδα, δὲν γνέθουν, δὲν ράπτουν, οὔτε πουκάμισα πλύνουν, διότι θεωρεῖται πολὺ κακόν. Αἱ γυναῖκες δὲν ράπτουν, διὰ νὰ μὴ τυφλωθοῦν. Νὰ κόβῃς δὲ τὰ νύχια σου τὴν Τετάρτην καὶ τὴν Παρασκευὴν εἶναι ἁμαρτία. Ἄλλοι πιστεύουν, ὅτι δὲν πρέπει νὰ κόβῃς τὰ νύχια σου τὴν Παρασκευὴν, διότι λησμονεῖς πού ἔχεις τοποθετήσῃ ὅποιοδῆποτε πρᾶγμα⁴⁾.

Ἡ κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Codex Sturdzanus ἀντίληψις, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐκεῖνος, πού δὲν τηρεῖ τὴν Παρασκευὴν, θὰ εἶναι κατηραμένος ὑπὸ τῆς Ἁγίας, ἐδημιούργησε πλῆθος διηγήσεων, αἱ ὁποῖαι συνεφύρθησαν μὲ στοιχεῖα εἰλημμένα ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ παραμυθιοῦ.

Οὕτως ἐν Μπουκοβίνῃ διηγοῦνται, ὅτι «μὴ Πέμπτην βράδυν πρὸς τὴν Παρασκευὴν μὴ γυναῖκα ἐπεχείρησε νὰ κάμῃ μπουγάδα, ὅταν ξαφνικὰ εὐρέθηκε μὲ μὴ γριά, πού κάθησε πλαῖι τῆς κρατῶντας τὸν ἄδραχτὸ τῆς. Ἡ γυναῖκα ἐτρόμαξε καὶ χωρὶς νὰ πῆ λέξι, ἐβγῆκε ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ ἐπῆγε σὲ μὴ γειτόνισσα καὶ τῆς διηγήθηκε ἀκριβῶς ὅτι τῆς συνέβη. Ἡ γειτόνισσα τότε τῆς λέγει:— Ἀλοῖμονο, ἀγαπητή μου, δὲν εἶναι γριά, ὅπως ἐσὺ λὲς καὶ πιστεύεις, ἀλλὰ ἡ Ἁγία Παρασκευὴ καὶ ἦλθε νὰ σὲ τιμωρήσῃ, γιὰτὶ ἐτόλμησες νὰ κάμῃς μπουγάδα καὶ νὰ βράσῃς τὰ πουκάμισα τὴν ἡμέρα τῆς. Ἄλλὰ μὴ φοβηθῆς. Κάμε ὅτι θὰ σοῦ μάθω ἐγὼ καὶ θὰ γλυτώσῃς

¹⁾ A. Gorovei, Credinți și superstiții ale poporului Român (Academia Română. Din viața poporului Român. Culegeri și Studii, XXVII), București 1915, σ. 355 - 56.

²⁾ A. Gorovei, Credinți și superstiții ale poporului Român . . . , σ. 356.

³⁾ C. Rădulescu - Codin καὶ D. Mihalache, Sărbătorile poporului (Academia Română. Din viața poporului Român. Culegeri și Studii, VII), București 1910, σ. 61.

⁴⁾ Șezătoarea, Revista pentru literatură și tradițiuni populare, Falticeni, ἔτ. VI σ. 60.

ἀπ' αὐτήν. Καὶ τῆς εἶπε ἡ γειτόνισσα τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ. Στὸ τέλος δὲ τῆς λέγει:—
 Τώρα, γύρισε γρήγορα πίσω κι ὅταν θὰ πλησιάσῃς στὸ σπίτι, ἄρχισε νὰ λὲς δυνατά:
 «Πάνω στὴν κορφή τοῦ λόφου, | τοῦ λόφου τῆς Γαλιλαίας, | ἀνάβει τρομερὰ μιὰ
 μεγάλη φωτιά, | μὲ φλόγες ποὺ φθάνουν ὡς τὸν ἥλιο | καὶ φαίνεται στὸν κόσμον | καὶ
 ἀπορεῖ ὁ κόσμος ὅλος».

Ἡ γυναῖκα ἔκαμε ὅπως τῆς εἶπε ἡ γειτόνισσα. Γύρισε τρεχάτη στὸ σπίτι κι ὅπως μπῆκε στὴν αὐλὴ ἄρχισε νὰ φωνάζῃ, ὅπως ἐκείνη τὴν εἶχε μάθει. Ἡ γριά, δηλαδή ἡ ἁγία Παρασκευή, σὰν ἄκουσε αὐτὰ τὰ λόγια, ἐβγήκε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι κ' ἔλεγε: «Ἡ φλόγα αὐτὴ καίει τὰ παιδιά μου!» καὶ χωρὶς νὰ καθήσῃ νὰ σκεφθῆῖ περισσότερο ἄρχισε νὰ τρέχῃ γιὰ νὰ μάθῃ τί συμβαίνει. Ἡ γυναῖκα, μόλις εἶδε, ὅτι ἀπομακρύνθηκε ἡ γριά, μπαίνει μέσα καὶ σύμφωνα μὲ ὅσα τῆς εἶπε ἡ γειτόνισσα κλειδώνει τὴν πόρτα μὲ τὸ μάνταλο, φράζει τὰ παράθυρα, κ' ἔπειτα ἀναποδογυρίζει ὅλα τὰ ἐπιπλα καὶ τὰ σκευή, ὅσα εἶχε σπίτι. Δὲν πρόλαβε ὅμως νὰ τελειώσῃ καὶ ἡ ἁγία Παρασκευὴ γυρίζει πίσω ὠργισμένη καὶ βλέποντας τὴν πόρτα κλειδωμένη ἀρχίζει νὰ φωνάζῃ νὰ τῆς ἀνοίξουν, ἀλλὰ ἡ γυναῖκα ἔκανε πὼς δὲν ἄκουε. Τότε ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἄρχισε νὰ προσκαλῆ ἕνα—ἕνα τὰ σκευὴ μὲ τὰ ὀνόματά τους, γιὰ νὰ τῆς ἀνοίξουν. Ἄλλὰ τὰ σκευὴ, ἀναποδογυρισμένα καθὼς ἦσαν, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ τῆς ἀνοίξουν, ἐκτὸς ἀπὸ τὸν λύχνον, ποὺ δὲν ἦταν ἀνάποδα. Αὐτὸς σηκώθηκε ἀπὸ τὸ ράφι του κ' ἔρχεται ν' ἀνοίξῃ, ἀλλ' ὅταν φθάσῃ στὸ κατώφλι τῆς πόρτας πέφτει κάτω καὶ σπάζει. Κ' ἔτσι οὔτε κι αὐτὸς δὲν ἠμπόρεσε νὰ τῆς ἀνοίξῃ. Μόλις ἔσπασε ὁ λύχνος, ἡ γυναῖκα παρατήρησε ἕνα πλῆθος ἀπὸ σταυρούς στὸ κατώφλι τῆς πόρτας κ' ἕνα ποτήρι ἀόρατο ἄκουσε νὰ μιλῇ καὶ νὰ λέῃ: Φρόνιμος ἦταν ἐκεῖνος, ποὺ σ' ἔμαθε νὰ κάμῃς ἔτσι, ὅπως ἔκαμες, γιὰτὶ ἂν δὲν ἔκανες ἔτσι, θὰ εἶχες πάθει μεγάλο κακό. Καὶ ἔπειτα δὲν εἶδε πιά οὔτε ἄκουσε τίποτε»¹⁾.

Εἰς τὸ Μποτοσάνι ἐπίσης διηγοῦνται, ὅτι «τὴν Παρασκευὴ δὲν πρέπει νὰ μαγειρεύῃς καὶ νὰ γνέθῃς, γιὰτὶ κοντὰ σὲ μιὰ γυναῖκα, ποὺ ἔγνεθε τὴν Παρασκευὴ, ἦλθε κ' ἐστάθηκε μιὰ ἄλλη γυναῖκα, τὴν κοίταξε ποὺ ἔγνεθε καὶ τῆς λέγει: «ὦ πόσο ὠραῖα γνέθεις καὶ πόσο προκομμένη ποὺ εἶσαι! Ἄσε με κ' ἐμένα νὰ σὲ βοηθήσω. Δὲν ἔχεις νῆμα;». Ἡ γυναῖκα πῆγε στὴν αὐλὴ γιὰ νῆμα καὶ ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἄρχισε νὰ γνέθῃ, μονομιᾶς δὲ ἐτελείωσε τὴν ἐργασία.—Ξέρεις κάτι, τῆς λέγει ἡ ἁγία Παρασκευὴ, φέρε τὴ σιδερένια χύτρα νὰ τὴ βάλω στὴ φωτιά νὰ πλύνω τὸ νῆμα.— Δὲν ἔχω χύτρα, λέγει ἡ γυναῖκα, ἀλλὰ ἔχει ἡ γειτόνισσά μου!— Πήγαινε καὶ ζήτησε.— Συμπεθέρα, συμπεθέρα, δάνεισέ μου τὴ χύτρα σου, γιὰτὶ μιὰ γυναῖκα μοῦ ἔγνεσε

¹⁾ S. F. Marian, Sărbătorile la Români. Studiu etnografic, τόμ. II, Paresimile, București 1899, σ. 295-296. Tudor Pamfile, "Ενθ' ἂν., σ. 117-119. Πρβλ. παραλλαγὴν ἐν Sr. Stefureac, Scrieri, Suceava 1896, σ. 212-215.

ὄλο τὸ νῆμα, μοῦ τὸ κουβάρισε καὶ θέλει νὰ τὸ πλύνῃ. Ἡ συμπεθέρα τότε τῆς λέγει:— Αὐτὴ εἶναι ἡ ἁγία Παρασκευή. Πήγαινε νὰ τὴν ξεγελάσῃς νὰ βγῆ ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι. Φώναξε ἀπ' ἔξω: «Ἀλοῖμονό μου, γιὰ ἰδὲς πῶς καίει τὸ σπίτι τῆς bojei¹⁾ στὸ λόφο Galariului²⁾), γιὰτὶ ἔτσι τὴν ὀνομάζουσι—κι αὐτὴ θὰ φύγῃ. Κι' ἐσὺ ἀμέσως θὰ ἀναποδογουρίσῃς ὅλα τὰ πράγματα τοῦ σπιτιοῦ». Σ' αὐτὸ τὸ διάστημα ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἔβαλε φωτιά κ' ἐπῆρε τὸ παιδί τῆς γυναίκας, τὸ ἔβαλε στὴν λεκάνη κ' ἐτοιμαζόταν νὰ τὸ ζεματίσῃ. Ἡ γυναῖκα ὅμως ἔρχεται γρήγορα καὶ φωνάζει ἀπὸ τὴν πόρτα, ὅπως τῆς εἶπε ἡ γειτόνισσα. Ἡ ἁγία Παρασκευὴ τότε φοβήθηκε κ' ἔφυγε κ' ἡ γυναῖκα ἔκλεισε τὴν πόρτα κ' ἐγύρισε ὅλα τὰ πράγματα ἀνάποδα. Γυρίζει σὲ λίγο ἡ ἁγία Παρασκευή.— «Α, κόρη τῶν Ἀερικῶν, πόσο καλὰ μὲ ξεγέλασες! Ἄνοιξέ μου γρήγορα.— Δὲν μπορῶ, λέει ἐκείνη.— Ἄνοιξέ μου. Πάλι ὅμως τῆς ἀρνῆθηκε. Φώναξε ἔπειτα ὅλα τὰ πράγματα ἕνα-ἕνα, ἀλλὰ τίποτε. Μόνον ὁ λύχνος σηκώθηκε ν' ἀνοιξῇ, ἀλλὰ χάλασε. Τότε ἡ ἁγία Παρασκευὴ ρώτησε τὴν γυναῖκα: Τί θέλεις νὰ φάγῃς, κρέας ζωντανοῦ ἀνθρώπου ἢ πεθαμένου; Καὶ ἡ γυναῖκα τῆς ἀπάντησε.— Πεθαμένου. Τότε αὐτὴ ἐπῆγε καὶ ἔφερε ἕνα φρεσκοθαμμένο μαζὶ μὲ τὸ φέρετρό του καὶ τὸν ῥίχνει κοντὰ στὴν ἐστία. Κι ὅταν ἔκραξαν οἱ πετεινοί, ἡ ἁγία Παρασκευὴ ἔγινε ἄφαντη. Τὴν ἄλλη μέρα ἡ γυναῖκα πέρασε μπροστὰ στὴν ἐστία, ἀλλὰ δὲν ἐγύρισε νὰ κοιτάξῃ, γιὰ νὰ μὴ φοβηθῇ. Πῆγε στὸ διοικητὴ (βόρ-νικο) καὶ τοῦ ζήτησε νὰ στείλῃ ἀνθρώπους νὰ πάρουν τὸ πτώμα, αὐτὴ δὲ γιὰ πολὺν καιρὸ ἦταν ἄρρωστη ἀπὸ τὸν φόβο της»³⁾).

Τρίτη λαϊκὴ παράδοσις, ἐπιχωριάζουσα εἰς τὸν νομὸν Suceava, ἀναφέρεται καὶ αὐτὴ εἰς γυναῖκα μὴ τηρήσασαν τὴν ἀργίαν τῆς Παρασκευῆς. Ἡ γυναῖκα γλυτώνει ἐν τέλει ἀπὸ τὴν κακὴν γραῖαν (τὴν ἁγίαν Παρασκευὴν) μὲ τὴν φράσιν: «Ἀλοῖμονο πῶς καίνε τὰ βουνά, ὅπου κάθεται ἡ ἁγία Παρασκευή, γιὰτὶ τοὺς ἔβαλαν φωτιά δράκοι γενναῖοι!» καὶ κλείνεται μέσα εἰς τὸ σπίτι τῆς καὶ ἀναποδογουρίζει τὰ πράγματα. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ δυστυχὴς ἐβιάζετο, ἀφήνει τὸν λύχνον ὅπως ἦτο εἰς τὴν θέσιν του. Ἐρχεται τότε ἡ Ἁγία καὶ ἐπαναλαμβάνονται ὅσα περίπου λέγονται εἰς τὰς προηγουμένας παραδόσεις. Μὲ τὴν φωνὴν τοῦ ἀλέκτορος ἡ Ἁγία ἐξαφανίζεται⁴⁾).

Καὶ ἐν Μουντενία καὶ δὴ ἐν Ὀλτενία⁴⁾ τῆς Βλαχίας κατὰ τὸ παρελθόν, ὡς καὶ σήμερον, ἐτηρεῖτο ἡ ἀργία τῆς Παρασκευῆς, ὡς μᾶς πληροφορεῖ ὁ γραμματεὺς

1) bojei = Ἀερικιάς. 2) Τοπωνύμιον.

3) E. N. Voronca, *Datinile și credințele poporului Român, Cernăuți 1903*, σ. 275-276. *T. Pamfile*, Ἔνθ' ἄν., σ. 119-120.

4) Șezătoarea, I, σ. 59-61. *T. Pamfile*, Ἔνθ' ἄν., σ. 120-122.

4) Περιοχὴ τῆς παλαιᾶς Βλαχίας διασχιζομένη ὑπὸ τοῦ Ὀλτου, παραποτάμου τοῦ Δουβάβεως, καὶ φέρουσα τὸ ὄνομά του.

τοῦ ἡγεμόνος Κωνσταντίνου Μπραγκοβεάνου *Del Chiaro*. Οὗτος εἰς τὸ κατὰ τὸ 1718 ἐκδοθὲν ἐν Ἑνεΐᾳ παρὰ τῷ Βόρτολι ἔργον του *Istoria delle moderne rinovazioni della Valachia* ¹⁾ ἀναφέρει τὴν συνήθειαν τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ νὰ τηρῇ τὴν ἀργίαν τῆς Παρασκευῆς, χάριν τῆς ἀγίας Παρασκευῆς. Σήμερον δὲ παρὰ τοῖς κατοίκοις τῆς περιοχῆς ταύτης ἀπαντᾷ ἡ ἐξῆς παράδοσις: «Δὲν εἶναι καλὸ νὰ ἐργάζεται κανεὶς τὴν Πέμπτη βραδύ πρὸς τὴν Παρασκευή, γιατί μιὰ γυναῖκα, πού ἔγενθε αὐτὴ τῇ βραδυᾷ, ἐδέχτηκε τὴν ἀγία Παρασκευή, πού τῆς παρουσιάστηκε σὰν μιὰ γριά, πολὺ γριά, μὲ μπαστουῖνι, καὶ τῆς χτύπησε τὴν πόρτα. Ἡ γυναῖκα ἐπῆγε καὶ τῆς ἀνοίξε, χωρὶς νὰ ὑποψιασθῇ τίποτε. Ὅταν μπῆκε μέσα ἡ Ἄγία, ἐξήγησε μιὰ χύτρα μεγάλη νὰ τὴν βάλῃ νὰ βράσῃ τὸ νῆμα. Ἡ γυναῖκα δὲν εἶχε χύτρα κ' ἔτρεξε στὴ γειτόνισσα νὰ ζητήσῃ. Ἐκείνη ὁμως δὲν τῆς ἔδωσε, ἀλλὰ τῆς εἶπε, ὅτι αὐτὴ ἡ γριά, πού ἐμπῆκε σπῖτι της, ἦταν ἡ ἀγία Παρασκευή. Τότε ἡ γυναῖκα γυρίζει πίσω καὶ φωνάζει: Ὡ πῶς καίνε τὰ σπῖτια τῆς ἀγίας Παρασκευῆς! Ἀμέσως ἡ Ἄγία ἐβγήκε ἔξω κ' ἔφυγε. Τότε ἡ γυναῖκα μπαίνει στὴν αὐλή της, κλειδώνει μὲ τὸ μάνταλο τὴν πόρτα καὶ ἀναποδογυρίζει μέσα στὸ σπῖτι ὅλα τὰ πράγματα. Ἔρχεται τώρα ἡ Ἄγία καὶ φωνάζει: — Κουβᾶ, ἀνοίξε τὴν πόρτα. — Δὲν μπορῶ, τῆς λέγει ὁ κουβᾶς, γιατί εἶμαι ἀνάποδα. Ἔπειτα ἐκείνη ἐφώνησε ὅλα τ' ἄλλα σκεύη, ἀλλὰ κ' ἐκεῖνα τῆς ἔδωσαν τὴν ἴδια ἀπάντηση. Μόνο ἓνα παλαιὸ σπασμένο δοχεῖο τῆς ἀπάντησε «ἀμέσως, ἀμέσως». Κι ὅταν σηκώθηκε ν' ἀνοίξῃ ἔπεσε κ' ἔγινε σκόνη. Βλέπει ἡ Ἄγία πῶς καὶ τὸ δοχεῖο δὲν ἐρχόταν ν' ἀνοίξῃ καὶ φεύγει γιὰ τὸ σπῖτι της» ²⁾).

Εἶναι προφανές, ὅτι εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν ὡς ἄνω λαϊκῶν ρουμανικῶν διηγήσεων ἰκανὰ εἰσηλθόν στοιχεῖα ἐκ τοῦ κόσμου τῶν δεισιδαιμονιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀπαντῶσι συνήθως εἰς τὰ παραμύθια καὶ τὴν μαγείαν. Ὅπως εἶδομεν, σκεύη καὶ ἄψυχα ἀντικείμενα προσκαλούμενα ὑπὸ τῆς Ἄγίας ν' ἀνοίξουν τὴν θύραν τῆς οἰκίας δὲν δύνανται νὰ πράξουν τοῦτο, διότι εἶναι γυρισμένα ἀνάποδα, δράκοι γενναῖοι θέτουν πῦρ εἰς τὰ ὄρη, ὅπου κάθηται ἡ Ἄγία, ἄψυχα ἀντικείμενα (ποτήριον) ὁμιλοῦν καὶ νεκρὸς νεωστὶ ταφεὶς κομίζεται ὑπὸ τῆς Ἄγίας ἐκ τοῦ νεκροταφείου καὶ ρίπτεται εἰς τὸ μέσον οἰκίας γυναικὸς μὴ τηρησάσης τὴν ἀργίαν τῆς Παρασκευῆς. Ἡ ἀγία Παρασκευὴ ἀπολέσασα οὕτω τὸν χριστιανικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ τὴν θεῖαν τῆς ὀσιομάργυρος ὑπόστασιν κατήνησεν εἰς τὴν λαϊκὴν ἀντίληψιν μιὰ σωματικῶς ἀδύνατος καὶ ψυχικῶς κακὴ καὶ ἐκδικητικὴ γριά, ἥτις ἐπιθυμεῖ, ἀλλ' ἀδυνατεῖ, νὰ τιμωρήσῃ τὴν παραβάτιν τῆς ἀργίας τῆς ἡμέρας της, καὶ ἡ ὁποία, ὡς καὶ τὰ

¹⁾ Βλ. ἔκδ. *N. Iorga*, București 1914, σ. 49.

²⁾ *Vieața Literară*, I, ἀρ. 4. Πρὸβλ. καὶ *St. Tutescu*, *O parte din Sfinții poporului*, σ. 61-62, παρὰ *T. Pamfil*, "Ἐνθ' ἄν.", σ. 122-123.

ἀκάθαρτα πνεύματα, ἔξαφανίζεται εὐθὺς ὡς ἀκούσῃ πετεινὸν κρίζοντα κατὰ τὸ μεσονύκτιον. Ἡ τοιαύτη συνύφανσις στοιχείων τόσον διαφόρων ἀποτελεῖ τὸ οὐσιῶδες χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν ὡς ἄνω ρουμανικῶν παραδόσεων.

Ἀντιθέτως, εἷς τινὰς ρουμανικοὺς στίχους, τοὺς ὁποίους συνέλεξεν ἐν Câmpul Râpei τοῦ νομοῦ Hunedoarei ἀπὸ στόματος γυναικός, ἡλικίας 73 ἐτῶν, ὁ Tudor Anghel καὶ ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸν N. Cartoian, ἡ ἁγία Παρασκευὴ παρουσιάζεται εἰς τὴν φυσικὴν τῆς κατάστασιν τῆς χριστιανῆς ὀσιομάρτυρος καὶ εἰς μορφὴν στενωῶς ἔξαρωμένῃ ἐκ τῆς «προσθήκης», ὡς ἔχαρακτῆρισάμεν τὸ τέλος τῆς ἀνωτέρω δημῶδους παραδόσεως τοῦ Cod. Sturdzanus. Ἐκ τοῦ κειμένου τῶν ἐν λόγῳ στίχων, δημοσιευθέντων ὑπὸ N. Cartoian¹⁾, καθίσταται εἰσέτι φανερόν, ὅτι ἡ παράδοσις τοῦ Cod. Sturdzanus ἢ μᾶλλον ἢ εἰς τὸ τέλος αὐτῆς προσευχῆ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς ἐχρησιμοποιεῖτο ὑπὸ τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ ὡς φυλακτήριον²⁾.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὰ χριστουγεννιάτικα κάλανδα τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ ἀπαντᾷ ἴδιος κύκλος: «Τὰ κάλανδα τῆς ἁγίας Παρασκευῆς». Καὶ τὰ ἄσματα αὐτὰ εὐρίσκονται εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸν βίον τῆς Ἁγίας, ὡς οὗτος ἐκτίθεται ἐν Cod. Sturdzanus, διότι ἐν ἀρχῇ λέγεται, ὅτι παρὰ τὴν ἔδραν τοῦ θείου κριτηρίου γονυπετῆς ἡ Ἁγία παρακαλεῖ τὸν Θεὸν διὰ τοὺς πιστοὺς, ὑπενθυμίζουσα, ὅτι, ὅτε ἐστάλη διὰ νὰ βαπτίσῃ τοὺς ἀνθρώπους, μόνον ἡ πόλις τοῦ Ἰορδάνου δὲν ἐβαπτίσθη³⁾. Ἄξιόσημειόν τι τυγχάνει ἐπίσης, ὅτι εἰς αὐτὰ ἀναφέρεται καὶ τὸ ἐπεισόδιον τοῦ βασανισμοῦ τῆς Ἁγίας εἰς τὸν λέβητα, ὡς τοῦτο ἐκτίθεται ἐν τῷ μαρτυρολογίῳ αὐτῆς.

Μὲ τὸ ἔθιμον τέλος τῆς καθ' ἑκάστην Παρασκευὴν νηστείας σχετίζονται καὶ μερικαὶ παροιμίαι τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ, ὡς π.χ. 1) A mâncă Joia post și Vinegea carne (= Νὰ νηστεύῃς τὴν Πέμπτην καὶ νὰ τρώγῃς κρέας τὴν Παρασκευὴν), λεγομένη ἐπὶ πραγμάτων ποὺ γίνονται ἀνάποδα, 2) Parcă—i sfânta Vineri (= Σὰν νὰ εἶναι ἁγία Παρασκευὴ), λεγομένη δι' ἀνθρώπον πολὺ ἰσχνόν, ὁ ὁποῖος δηλαδὴ διῆλθε τὸν βίον ἐν νηστείᾳ, 3) Nu e totdeauna Vinerea mare, δηλονότι δὲν εἶναι πάντοτε μεγάλη Παρασκευὴ, δὲν εἶναι πάντοτε ἐορτὴ δι' ἀνάπαυσιν, καὶ 4) A nemerit ca țiganul Vinerea la stâpă (= Ἐφθασεν, ὅπως ὁ γύφτος τὴν Παρασκευὴν στὴ στάνῃ).

Συγκεκριλαιούντες τὰ προειρημένα, δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν τὰ ἀκόλουθα συμπεράσματα:

α) Ὅτι ἡ ἁγία καὶ ὀσιομάρτυς τοῦ Χριστοῦ Παρασκευὴ καταλαμβάνει ὄλως ἔξέχουσαν θέσιν εἰς τὴν λαϊκὴν λατρείαν καὶ μυθολογίαν τῶν δύο Ὀρθοδόξων

¹⁾ N. Cartoian, ἐνθ' ἄν., σ. 161. ²⁾ Ἐνθ' ἄν.

³⁾ G. Dem. Teodorescu, Poezii populare române. București 1885, σ. 32 - 33.

χριστιανικῶν λαῶν τῆς Βαλκανικῆς, Ἑλλήνων καὶ Ρουμάνων. Εἰς τὴν εὐρείαν διάδοσιν τῆς λατρείας τῆς Ἁγίας ταύτης καὶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν ποικίλων παρὰ τοῖς λαοῖς τούτοις δοξασιῶν καὶ παραδόσεων περὶ αὐτῆς συνετέλεσαν κυρίως δύο τινά: πρῶτον μὲν τὸ Συναξάριον αὐτῆς, περιέχον δημώδους προελεύσεως καὶ σημασίας στοιχεῖα, δεύτερον δὲ ὁ ταυτισμὸς τῆς Ἁγίας μὲ τὴν ἡμέραν Παρασκευὴν τῆς ἑβδομάδος, πρὸς τὴν ὁποίαν συνάπτονται κοινὰ παρὰ τοῖς λαοῖς τούτοις δεισιδαιμονία καὶ παραδόσεις, σχετικαὶ μὲ τὸ δυσοίωνον τῆς ἡμέρας ταύτης, ὡς καὶ κανονικαὶ τινες διατάξεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας περὶ νηστείας καὶ ἀποχῆς ἀπὸ πάσης ἐργασίας κατὰ τὴν Παρασκευὴν, ἡμέραν ἱερὰν, ἡμέραν, καθ' ἣν ἐσταυρώθη ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Αἱ ἐν λόγῳ ἀντιλήψεις, συνδυασθεῖσαι καὶ συναφθεῖσαι ὑπὸ τοῦ λαοῦ μὲ τὸ πρόσωπον τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, συνετέλεσαν εἰς τὴν διαμόρφωσιν παραδόσεων τινων, εἰς τὰς ὁποίας ἡ Ἁγία ἔχει ἀπολέσει τὸν χριστιανικὸν καὶ θεῖον αὐτῆς χαρακτῆρα. Τοῦτο φαίνεται περισσότερον εἰς τὰς ρουμανικὰς παραδόσεις.

β) Ἡ ἁγία Παρασκευὴ εἰς τε τὸ Συναξάριον αὐτῆς καὶ εἰς τὰς λαϊκὰς παραδόσεις κυρίως εἶναι δρακοντοκτόνος. Εἰς τὰς ἑλληνικὰς παραδόσεις παρουσιάζεται καὶ προστάτις τῶν ὀφθαλμῶν, διώκτης διαφόρων ἀσθενειῶν καὶ συντέλεσασα εἰς τὴν φύτευσιν τῆς ἀμπέλου, ἐνῶ εἰς τὰς ρουμανικὰς παραδόσεις ἐμφανίζεται μᾶλλον ὡς κακὴ καὶ ἐκδικητικὴ δαίμων, τιμωρὸς τῶν γυναικῶν, τῶν μὴ τηρουσῶν τὴν ἀργίαν τῆς Παρασκευῆς, ἐξαφανιζομένη δὲ μόλις ἀκούσῃ τὴν φωνὴν τοῦ ἀλέκτορος, ὡς πάντα τὰ κακοποιὰ πνεύματα. Καὶ εἰς ἑλληνικὰς τινὰς παραδόσεις ἡ Ἁγία ἔχει τὴν μορφήν ἀτηνοῦς διωκτρίας τῶν ἐργαζομένων κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς, ἀλλ' εἰς αὐτὰς ἀντικαθιστᾷ μᾶλλον τὴν *Πεφταργάν*, κατὰ πολλὰ διαφέρουσαν ἀπὸ τὴν δαίμονα τῶν ρουμανικῶν δοξασιῶν.

γ) Ἡ περὶ τῆς ἁγίας Παρασκευῆς δημώδης ρουμανικὴ παράδοσις τοῦ Codex Sturdzanus, προελθοῦσα ἐξ ἑλληνικοῦ προτύπου, δι' ἀγνώστου ἡμῖν σλαβικοῦ ἐνδιαμέσου, ὡς καὶ αἱ ρουμανικαὶ μεταφράσεις τῶν ἑλληνικῶν Μηναιῶν καὶ ἄλλων θρησκευτικῶν βιβλίων ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ αὐτῆς, συνετέλεσαν τὰ μέγιστα εἰς τὴν παρὰ τῷ ρουμανικῷ λαῷ ἐνίσχυσιν τῆς λατρείας αὐτῆς. Ὁ δὲ ἰδιαιτέρος κύκλος λατρευτικῶν διὰ τὴν ἁγίαν Παρασκευὴν ἁσμάτων, ᾄδομένων ὑπὸ μικρῶν καὶ μεγάλων ἐν Ρουμανίᾳ κατὰ τὰ Χριστούγεννα μὲ περιεχόμενον ἐντελῶς ὅμοιον πρὸς τὰ ἐν τῇ παραδόσει τοῦ Codex Sturdzanus ἀναφερόμενα, μαρτυρεῖ τὴν μεγίστην τῶν ἁσμάτων τούτων συνάφειαν καὶ προέλευσιν ἐκ τῆς ἐν λόγῳ ἑλληνικῆς καταγωγῆς παραδόσεως.

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΔΡΟΠΟΛΕΩΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Δ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΗ

Ὁ μελετητὴς τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν κάθε ἔθνος ἔχει νὰ ἀντιμετωπίσῃ εἰς αὐτά, ὡς κείμενον καὶ μουσικὴν, ζητήματα ἀναφερόμενα οὐ μόνον εἰς τὴν καθόλου σύλληψιν ἐκάστου τραγουδιοῦ, τὴν τέχνην, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν μουσικὴν του ἐκτέλεσιν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ εἰς διαφορὰς ἀπαντώσας εἰς τὰς ἐκδηλώσεις αὐτὰς τοῦ λαοῦ μεταξὺ εὐρύτερων περιοχῶν ἀλλὰ καὶ στενωτέρων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ἀκόμη δὲ καὶ μεταξὺ δύο γειτονικῶν χωρίων.

Αἱ μουσικαὶ διαφοραὶ ἀφορῶσαι τόσον εἰς ἔξωτερικὰ γνωρίσματα τῶν ἁσμάτων, τὴν ποιητικὴν καὶ μελωδικὴν μορφήν, ὅσον καὶ εἰς ἐσωτερικά, τὸ ὕφος, τὸν χαρακτήρα, ποικίλλουν κατὰ περιοχὰς καὶ ἀναλόγως τῶν συνθηκῶν τῆς δημιουργίας των, ὀφείλονται δὲ εἰς πολλοὺς καὶ διαφόρους λόγους, ἱστορικούς, κοινωνικούς, γεωγραφικούς, κλιματολογικούς κ.ἄ.

Οὕτως ἔχομεν γενικῶς διαφορὰς μεταξὺ τῶν ἁσμάτων τῆς νησιωτικῆς καὶ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ στενωτέρων περιοχῶν ἐντὸς τῶν εὐρύτερων τούτων περιφερειῶν. Ἐπὶ παραδείγματι τὰ τραγούδια τῶν Ἰονίων νήσων διαφέρουν ἀπὸ τὰ τραγούδια τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης ἀπὸ τῆς Δυτικῆς κλπ.

Παρατηροῦνται ἐπίσης διαφοραὶ μεταξὺ τῶν ἁσμάτων τοῦ Μοριᾶ (Πελοποννήσου), τῆς Ρούμελης, τῆς Θεσσαλίας, τῆς Ἠπείρου, τῆς Δυτικῆς καὶ Ἀνατολικῆς Μακεδονίας, τῆς Θράκης κ.ἄ. Ἐπειτα δὲ καὶ ἐντὸς τῶν περιοχῶν τούτων ὡς ἐπὶ παραδείγματι τῆς Ἠπείρου, ἔνθα τὸ τραγούδι τοῦ Ζαγορίου διαφέρει ἀπὸ τὸ τοῦ Πωγωνίου, καὶ τῆς ἐπαρχίας Παραμυθίας ἀπὸ τὸ τραγούδι τῆς Κονίτισης κλπ. Περαιτέρω τμήματα εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτὴν τῆς Παραμυθίας καὶ μικρότεροι ἀκόμη περιοχαί, περιλαμβάνουσαι ὠρισμένα χωρία, ἅτινα ἔχουν μουσικὴν ἰδιοτυπίαν λόγῳ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῶν θέσεως καὶ τῶν συνθηκῶν ζωῆς, π.χ. τὰ Σουλιωτοχώρια, τὰ Ζαγοροχώρια κ.ἄ., θὰ ἠδύναντο νὰ ἀποτελέσουν ἀνεξαρτήτους μουσικὰς περιοχὰς εἰς ἓνα μελλοντικὸν μουσικολαογραφικὸν χάρτην τῆς Ἑλλάδος.

Τὸ ἔργον τοῦτο, τοῦ καθορισμοῦ τῶν μὲ ἰδιαιτέραν μουσικὴν φυσιογνωμίαν περιοχῶν τοῦ ἑλληνικοῦ χώρου ἀπὸ ἀπόψεως τοῦ εἴδους καὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν

μουσικῶν διαφορῶν καὶ τῆς ἐξετάσεως τῶν αἰτίων τούτων, προϋποθέτει τὴν πλήρη συγκέντρωσιν διὰ τῶν συγχρόνων μέσων τῆς μουσικῆς ὕλης ἐξ ὅλων τῶν ἑλληνικῶν τόπων.

Ὡς εἴπομεν, ἤδη εἰς τὰ δημοτικὰ τραγούδια τῆς Ἡπείρου ἀπαντῶσιν ἀπὸ μουσικῆς μορφῆς οὐ μόνον χαρακτηριστικὰ γνωρίσματα, διὰ τῶν ὁποίων διακρίνονται ταῦτα ἀπὸ τὰ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὑπάρχουν ἔτι καὶ ἰδιαίτερα γνωρίσματα μεταξὺ τῶν ἡσμάτων τῶν διαφορῶν τόπων τῆς Ἡπείρου, ὡς συμβαίνει εἰδικῶς εἰς τὰ τραγούδια τῆς περιοχῆς τῆς Δροπόλεως Βορείου Ἡπείρου περὶ τῶν ὁποίων καὶ θὰ γίνῃ ἔνταῦθα λόγος.

Ἡ Δρόπολις ἐκτείνεται γεωγραφικῶς ἀπὸ τῶν στενῶν τῆς Σωτείας καὶ Μουργκάνας μέχρι τοῦ Ἀργυροκάστρου καὶ δυτικῶς ἔτι αὐτοῦ, περιλαμβάνουσα καὶ τὰ ἀνατολικῶς αὐτῆς κείμενα χωρία ἀπὸ τῶν σημερινῶν Ἀλβανικῶν συνόρων μέχρι Λιμποχόβου, χωρίζεται δὲ εἰς τὴν Ἄνω καὶ Κάτω Δρόπολιν. Ἡ ἄνω Δρόπολις ἀρχίζει ἀπὸ τῆς Σωτείας μέχρι τῶν Γεωργουτσάδων, ἡ δὲ Κάτω ἀπὸ τῆς Γράψης μέχρι Δερβιτσιάνης.

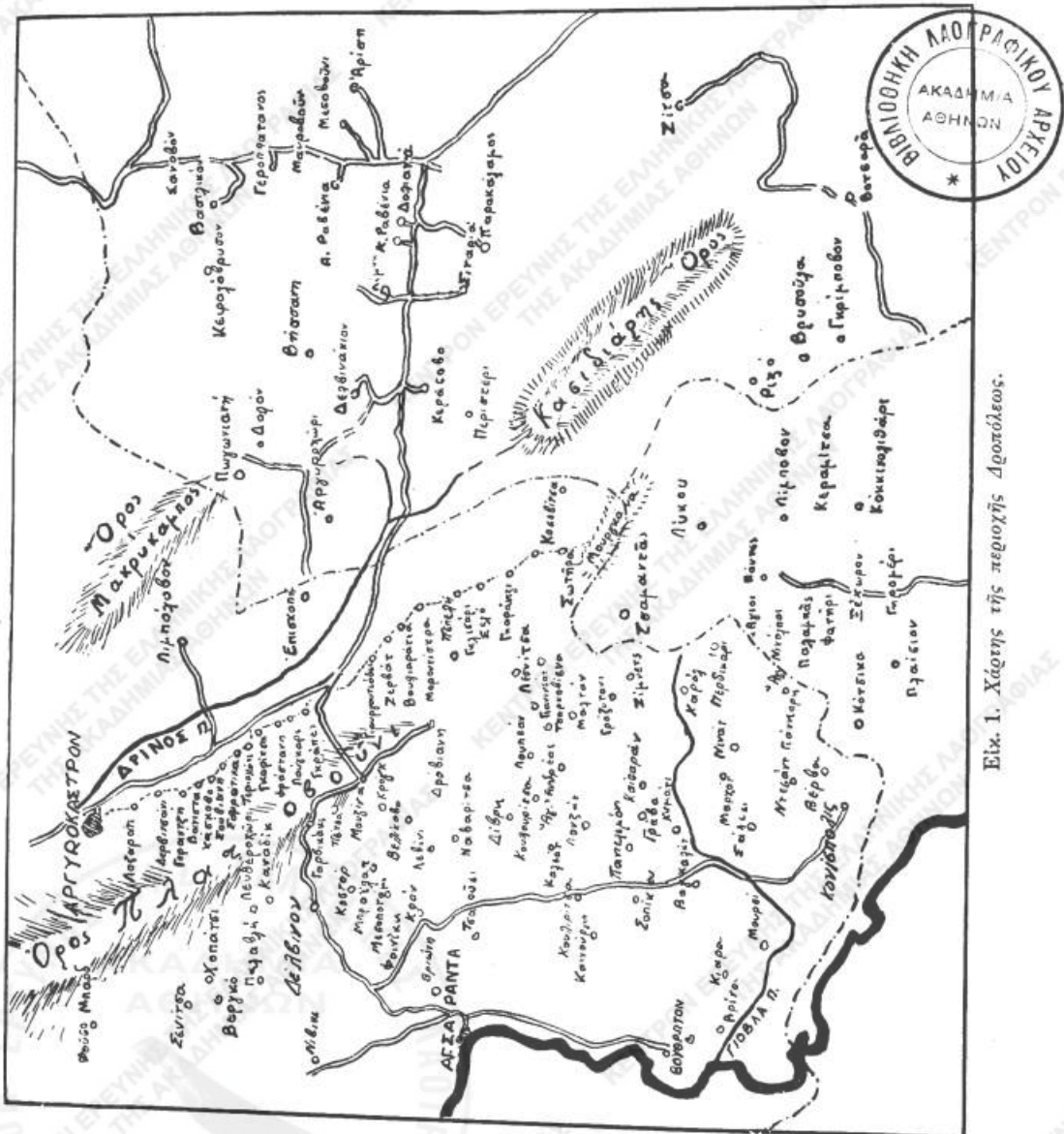
Ἡ διαίρεσις αὕτη εἰς Ἄνω καὶ Κάτω Δρόπολιν εἶναι μᾶλλον γεωγραφικῆ, καθόσον αἱ διαφοραὶ ὡς πρὸς τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα, τὴν δημόδη μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἐκδηλώσεις τοῦ λαϊκοῦ βίου εἶναι ἐλάχιστα. Ἡ περιοχὴ αὕτη, ἀνήκουσα ἀπὸ φυσικῆς διαμορφώσεως τοῦ ἐδάφους εἰς τὴν Ἡπειρον μὲ ὄρη ἡμερᾶ καὶ βατὰ, τὰ ὁποῖα περιβάλλουν ὠραίαν πεδιάδα, διαρροεμένην ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Δρίνου, εἶναι ἐκ τῶν ὠραιότερων τῆς Βορείου Ἡπείρου διὰ τὸ εὐκρατον καὶ ὑγιεινὸν κλίμα καὶ τὴν ποικίλην καὶ πλουσίαν βλάστησιν τοῦ ἐδάφους τῆς¹⁾. Γλωσσικῶς ἡ περιοχὴ τῆς Δροπόλεως, ὡς καὶ ἡ τοῦ Πωγωνίου, ἀνήκει εἰς τὸ νότιον ἰδίωμα.

Τὰ τραγούδια τῆς Δροπόλεως ἐγνώρισα τὸ πρῶτον κατὰ τὸν Αὔγουστον τοῦ ἔτους 1951, ὅτε μετέβην μετὰ τοῦ συναδέλφου ἐν τῷ Λαογραφικῷ Ἀρχεῖῳ κ. Δημ. Οἰκονομίδου εἰς λαογραφικὴν καὶ μουσικὴν ἀποστολὴν εἰς Ἰωάννινα πρὸς συλλογὴν λαογραφικῆς ὕλης καὶ ἠχογράφησιν τῆς μουσικῆς δημοτικῶν τραγουδιῶν καὶ χορῶν ἐκ προσφύγων Βορειοηπειρωτῶν ἐγκατεστημένων ἔνταῦθα²⁾.

¹⁾ Τοπογραφικὰς πληροφορίας περὶ τῆς περιοχῆς τῆς Δροπόλεως καὶ ἄλλας οικονομικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ περιεχομένου ἐκ περιηγητῶν κ.ἄ. παρέχει ὁ καθηγ. κ. Νικ. Παπαδόπουλος ἐκ Γορίτσης Δροπόλεως εἰς τὸ ἄρθρον του «Ἡ Δρόπολις» ἐν τῇ ἐφημ. «Βορειοηπειρωτικὸς Ἀγών», ἔτος Α' (1957) ἀρ. φύλλ. 8 σ. 3, ἀρ. φ. 9 σ. 3, ἀρ. φ. 10 σ. 3.

²⁾ Αἱ ἀποστολαὶ αὗται ἐνηργήθησαν διὰ τῆς οικονομικῆς χορηγίας τῆς Παγκείου Ἐπιτροπῆς, τῇ φροντίδι τοῦ κ. Φιλ. Δραγούμη, πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Λαογραφικὴν Ἐταιρείαν, ἡ συγκεντρωθεῖσα δὲ ὕλη κατετέθη εἰς τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον.

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς μουσικῆς συλλογῆς ἐξ Ἑπείρου μετέβην κατὰ Ἰούλιον τοῦ ἔτους 1957 εἰς τὰ χωρία Πέρδικα καὶ Ριζιανὴ τῆς περιοχῆς Ἑγουμενίτης ἔνθα εὐρίσκονται ἐγκατεστημένοι πρόσφυγες Βορειοηπειρώται μετ' ὧν καὶ ἐκ

Εἰκ. 1. Χάρτης τῆς περιοχῆς Δροπόλεως.

Δροπόλεως, πρὸς δὲ καὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Λάκκα Πωγωνίου τῆς ὁποίας τὸ μουσικὸν ἰδίωμα παρουσιάζει μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὸ τῆς Δροπόλεως.

Ἡ μουσικὴ ἐκτέλεσις τῶν ᾠμάτων ὑπὸ τῶν ἐκ Δροπόλεως προσφύγων εἶναι

χορωδιακή και πολυφωνική. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἁσμαίων τούτων, ἄγνωστος εἰς τὰς ἄλλας Ἑλληνικὰς περιοχὰς πλὴν ὀρισμένων τῆς Ἡπείρου περὶ ὧν θὰ κάμωμεν κατωτέρω λόγον, καὶ τὸ ἐκ τούτου μουσικολογικὸν ἐνδιαφέρον, πού παρουσιάζουν, μὲ παρεκίνησαν εἰς τὴν δημοσίευσιν ἐνταῦθα διὰ πρώτην φοράν χαρακτηριστικῶν δειγμάτων ἐκ τούτων, ὡς καὶ εἰς τὴν μελέτην τῆς μουσικῆς ἰδιοσυστάσιος των καὶ εἰς ἔκθεσιν τοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν.

Οὕτω μὲ τὴν ἐργασίαν ταύτην ἐπιθυμοῦμεν ἀφ' ἑνὸς νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἰδιόμορφον μουσικὴν τῆς ἑλληνικῆς αὐτῆς περιοχῆς, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ τῆς παρουσιάσεως τῶν προβλημάτων πρὸς πλήρη μουσικολογικὴν μελέτην τοῦ συγκεντρωθέντος ὕλικου νὰ συμβάλωμεν εἰς τὴν περαιτέρω ἔρευναν ταύτην.

Τὰ ἑλληνικὰ δημῶδη ἄσματα ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς μελωδικῆς των συστάσεως καὶ τοῦ τρόπου ἐκτελέσεως αὐτῶν εἶναι, ὡς γνωστόν, μονοφωνικά, δηλαδή ἔχουν πάντοτε, βᾶσιν μίαν μελωδίαν, ἄλλοτε ἀπλὴν, συλλαβικὴν, καὶ ἄλλοτε πεποικιλμένην μὲ διάφορα μελίσματα, καὶ ἄδονται εἴτε ὡς μονωδία εἴτε ὑπὸ ὁμάδων τραγουδιστῶν καὶ ὀργανοπαικτῶν.

Ἐξαιρέσειν ἐκ τοῦ κανόνος τούτου ἀποτελοῦν, ὡς ἐλέχθη ἤδη, τὰ τραγούδια ὀρισμένων περιοχῶν τῆς Ἡπείρου, ὡς τῆς Βορείου Ἡπείρου, τῆς Λάκκας Πωγωνίου, καὶ μεμονωμένως χωρίων τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης, ὅπου ταῦτα εἶναι πολυφωνικά, ἁδόμενα πάντοτε ὑπὸ ὁμάδων ἀνδρῶν ἢ γυναικῶν ἢ καὶ μεικτῶν, τρίφωνα ἢ καὶ τετράφωνα. Δηλαδή ἔχουν βᾶσιν μίαν ἀπλὴν μελωδίαν κυριαρχοῦσαν εἰς τὸ ἄσμα, ἣτις συνοδεύεται ὑπὸ δύο ἢ καὶ τριῶν ἄλλων βοηθητικῶν μελωδιῶν πρὸς ἐνίσχυσιν αὐτῆς· ἢ καλῦτερον θὰ ἠδυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι πρόκειται περὶ μιᾶς ἁρμονικῆς συνηγήσεως ἰδιοτύπου, τῆς ὁποίας τοὺς κανόνας δὲν δυνάμεθα εἰσέτι νὰ καθορίσωμεν. Οὕτω τὸ ὅλον ἄσμα παρέχει τὴν ἐντύπωσιν χορωδιακοῦ ἁσματος.

Ἐκάστη ὁμὰς τραγουδιστῶν πρέπει νὰ περιλαμβάνῃ τὸ ὀλιγώτερον τέσσαρα μέλη, ἄλλως «τραγούδι δὲν γίνεται». Συνήθως ὅμως αὕτη ἀπαρτίζεται ἐκ πέντε, ἐνίοτε ἀπὸ ἕξι, ἐπὶ καὶ περισσοτέρους ἀκόμη ἀοιδούς. Ἡσύνθεσις αὕτη ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν συντροφίαν, ἢ ὅποια ἤθελε τύχει εἰς ἓνα γάμον ἢ εἰς ἄλλην ἐορταστικὴν διασκέδασιν.

Σημειωτέον ἔτι ὅτι οἱ τραγουδισταὶ ἔχουν καὶ εἰδικὰ ὀνόματα, ἀναλόγως τῆς μουσικῆς συμβολῆς ἐνὸς ἐκάστου· περὶ τοῦ θέματος ὅμως τούτου συζητοῦμεν κατωτέρω.

Ὅταν ἡ ὁμὰς τῶν τραγουδιστῶν ἀποτελεῖται μόνον ἐκ τεσσάρων μελῶν, ὁ εἰς ἕξ αὐτῶν εἶναι ὁ κορυφαῖος, ὁ ὁποῖος τραγουδεῖ τὴν κυρίως μελωδίαν τοῦ ἁσματος καὶ λέγεται *παρτῆς* ἢ *πάρτης* ἢ καὶ *σηκωτῆς*, διότι αὐτὸς παίρνει τὸ τραγούδι, δηλαδή ἀρχίζει τὴν μελωδίαν του. Ἡ ὁμὰς τῶν ἀοιδῶν τούτων ἕξ ὅσων δήποτε μελῶν καὶ ἂν ἀποτελεῖται περιλαμβάνει ἓνα μόνον παρτῆν.

Ὁ δεύτερος τραγουδιστής καλεῖται *γυριστής*, διότι γυρίζει τὸ τραγούδι, ἢ, ὅπως λέγουν οἱ ἴδιοι, τὸ τσακίζει.

Οἱ ἄλλοι δύο τῆς ομάδος λέγονται *ισοκράται*, διότι κρατοῦν τὸ ἴσον.

Ἡ σύστασις αὐτῆ τῆς ομάδος δύναται νὰ μεταβληθῇ μόνον ὡς πρὸς τὸν γυριστήν, καθ' ὅσον εἰς τὴν θέσιν αὐτοῦ τοποθετεῖται ἄλλος τραγουδιστής, ὅστις λέγεται *κλώστης*. «Ἐνας ἀπὸ τὴν ομάδα μας τὸ παίρνει, ἕνας ἄλλος τὸ γυρίζει ἢ τὸ κλώθει, καὶ οἱ ἄλλοι τῆς παρέας κρατοῦν τὸ ἴσον». Ἔτσι λέγεται κλώστης, διότι τὸ κλώθει τὸ τραγούδι¹⁾. Ὄταν ἡ ὁμάς ἀπαρτίζεται ἐκ περισσοτέρων τῶν τεσσάρων τραγουδιστῶν, τότε ἀυξάνουν μόνον αἱ θέσεις τῶν ἰσοκρατῶν, αἱ ἄλλαι δὲ φωναὶ παραμένουν πάντοτε σταθεραί. Ἐπίσης σπανίως συνυπάρχουν εἰς τὴν ομάδα ὁ γυριστής καὶ ὁ κλώστης· ἢ ὕπαρξις τοῦ ἑνὸς ἀποκλείει τὸν ἕτερον.

Ὁ σχηματισμὸς οὗτος τῶν χορῶν τούτων ομάδων τηρεῖται ὁμοίως εἰς τε τὰς τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν²⁾. Αὗται καταρτίζονται πολλάκις μεικταί, ἐξ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, καὶ θεωροῦνται ὡς αἱ καλύτεραι διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν Δεροπολιτικῶν τραγουδιῶν.

Ἡ σύνθεσις τῆς μεικτῆς ταύτης ομάδος γίνεται ὡς ἐξῆς. Παρτὴς συνήθως εἶναι γυναῖκα, γυριστής ἄνδρας καὶ ἰσοκράται ἢ μόνον γυναῖκες ἢ καὶ ἄνδρες μαζί³⁾.

Ἡ τοποθέτησις ἐπίσης τῶν τραγουδιστῶν εἰς ἐκάστην ομάδα, ὡς παρετήρησα, δὲν γίνεται ἐντελῶς κατὰ τύχην. Φαίνεται ὅτι αὕτη ἔχει σχέσιν μὲ τὸν παρτὴν καὶ ἐξαρτᾶται καὶ ἀπὸ τὴν συμβολὴν καὶ βοήθειαν, τὴν ὁποίαν προσφέρει ἐκάστη φωνὴ εἰς αὐτόν. Ὁ παρτὴς αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ ἔχη πρὸς τὰ δεξιὰ του τὸν γυριστήν καὶ ἐν συνεχείᾳ τοὺς ἰσοκράτας. Εἰς ἄλλην πάλιν περιπτώσιν δεξιὰ τοῦ παρτῆ τοποθετεῖται ἕνας ἰσοκράτης καὶ μετ' αὐτόν ὁ γυριστής. Ὁ ἰσοκράτης οὗτος χωρίζει τὸν παρτὴν ἀπὸ τὸν γυριστήν καὶ ἔχει εἰδικὸν μουσικὸν ρόλον, λέγεται δὲ οὗτος *ρίχτης τοῦ τραγουδιοῦ*. Περὶ τούτου θὰ γίνῃ λόγος καὶ κατωτέρω. Ὁ κλώστης συνήθως καταλαμβάνει τὴν τρίτην ἢ τετάρτην θέσιν πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ παρτῆ.

Παραθέτω ἐνταῦθα πίνακα τῆς συνθέσεως τῶν ομάδων τῶν τραγουδιστῶν καὶ τῆς τοποθετήσεως τῶν φωνῶν, ὅπως ἐτραγούδησαν αὗται εἰς τὰ παρατιθέμενα κατωτέρω μουσικὰ παραδείγματα.

¹⁾ Ἐκ τούτου λέγεται ὅτι «αὐτὸ τὸ τραγούδι θὰ πάη κλωστό», ἢ «αὐτὸ τὸ τραγούδι θὰ πάη μὲ γύρισμα». Τὰ μελωδικὰ ποικίλματα, τὰ ὁποῖα κάμνουν ὁ γυριστής καὶ ὁ κλώστης λέγονται κλωθογυρίσματος.

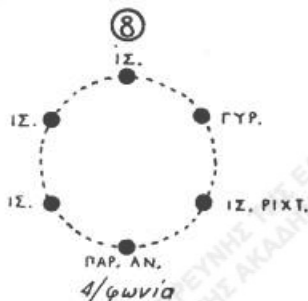
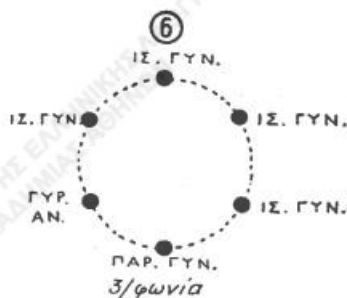
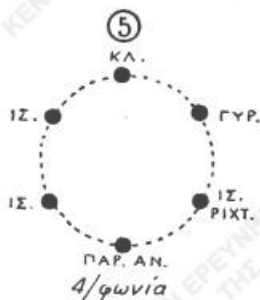
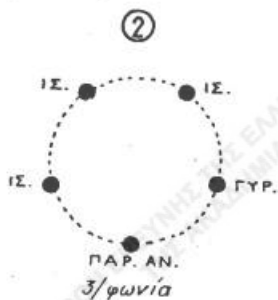
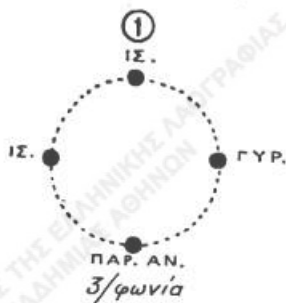
²⁾ Ἄσμα ἐκ γυναικείας ομάδος δὲν ἐπέτυχα νὰ ἠχογραφήσω καὶ κατὰ τὰς δύο ἀποστολάς μου εἰς Ἡπειρον.

³⁾ Τῆς τελευταίας περιπτώσεως δὲν ἔτυχε νὰ ἠχογραφήσω ἄσματα.

Ἡ ἐπιλογή τῶν τραγουδιστῶν διὰ τὸν σχηματισμὸν τῆς ὁμάδος γίνεται μετὰ μεγάλης προσοχῆς, διότι ἡ ἐκτέλεσις τῶν πολυφωνικῶν τούτων ἁσμάτων εἶ-

ΠΙΝΑΞ

συνθέσεως τῶν μουσικῶν ὁμάδων καὶ τοποθετήσεως τῶν φωνῶν.

ΠΑΡ. ΑΝΔ. = Παρτὴς ἄνδρας

ΠΑΡ. ΓΥΝ. = Παρτὴς γυναῖκα

ΙΣ. ΓΥΝ. = Ἴσοκράται γυναῖκες.

ΙΣ. ΑΝ. = Ἴσοκράται ἄνδρες

ΙΣ. ΓΥΝ. = Ἴσοκράται γυναῖκες

ΓΥΡ. = Γυριστὴς

ΚΛ. = Κλώστης

ΡΙΧΤ. = Ρίχτης

ναὶ δύσκολοι, δὲν εἶναι δὲ ὡς ἐκ τούτου εἰς θέσιν ὁ καθεὶς νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ὁμάδα.

Παρτὴς. — Ἐκ τῶν μελῶν τῆς ὁμάδος ὁ παρτὴς πρέπει νὰ εἶναι καλλίφωνος καὶ νὰ γνωρίζῃ καλῶς τὸ ἄσμα. Αὐτὸς πάντοτε τὸ ἀρχίζει πρῶτος, οὕτω δὲ

μεταδίδει εἰς τοὺς ἄλλους καὶ τὴν τονικότητα τοῦ ἄσματος· ἐκτελεῖ μίαν μουσικὴν φράσιν, ἣτις καλύπτει ἄλλοτε ὀλόκληρον τὸν πρῶτον στίχον, οἰασδήποτε μορφῆς καὶ ἂν εἶναι οὗτος, ὅπως εἰς τὰ ἄσματα κατωτέρω ὑπ' ἀριθ. 8 καὶ 9, ἄλλοτε δὲ τὸ ἥμισυ τοῦ στίχου, ὅπερ καὶ τὸ συνηθέστερον, κατόπιν κόβει τὸ ἄσμα, μεσολαβεῖ ὁ ἰσοκράτης ρίχτης διὰ νὰ τὸν ξεκουράσῃ καὶ ἔπειτα ἐπαναλαμβάνουν ὄλαι αἱ φωναὶ μαζὶ τὸ ἄσμα, δηλαδὴ ὁ παρτῆς ὁ γυριστῆς ἢ ὁ κλώστης καὶ οἱ ἰσοκράται.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γεμίζει τὸ τραγούδι, ὅπως λέγουν, καὶ πάει βρονταριά ¹⁾.

Χαρακτηριστικὸν ἐν προκειμένῳ εἶναι ὅτι ἡ ρυθμικὴ ἀγωγή μετὰ τὴν ὁποίαν ἀρχίζει ὁ παρτῆς τὸ ἄσμα εἶναι συντομωτέρα ἀπὸ τὴν ρυθμικὴν ἀγωγήν τῆς ἐπαναλήψεως, τὴν ὁποίαν κάμνουν ὄλαι αἱ φωναὶ μαζὶ.

Ὁ τρόπος μετὰ τὸν ῥοιοῦν ἕδει ὁ παρτῆς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἄσματος ἐνθυμίζει μᾶλλον μουσικὴν ἀπαγγελίαν, ἢ δὲ κανονικὴν ρυθμικὴν ἀγωγήν αὐτοῦ ἀρχίζει ἀπὸ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν «μπαίνουν» ὄλαι αἱ φωναὶ μαζὶ. (Βλ. ἄσματα: ἀριθ. 9 «Κλαῖν' οἱ πέτρες τὰ λιθάρια» καὶ ὑπ' ἀριθ. 5 «Te portate skona ptemë»).

Εἰς ἄλλας περιπτώσεις, ὅπως ἀνέφερον ἀνωτέρω, ὁ παρτῆς τραγουδεῖ ἐν ἀρχῇ μόνος τοῦ τὸ πρῶτον ἥμισυ τοῦ στίχου καὶ κατόπιν συνεχίζουσιν ὄλοι μαζὶ τὸ υπόλοιπον μέρος αὐτοῦ. (Βλέπε ἄσματα: ἀριθ. 6 καὶ ἀριθ. 8 στροφή τρίτη: «γαλανὴ ἦταν ἡ βαρκοῦλα...»). Εἰς ἄλλου πάλιν τύπου ἄσματα, ὁ παρτῆς τραγουδεῖ μόνος ἐν ἀρχῇ πάντοτε τὰς τέσσαρας μόνον συλλαβὰς τοῦ στίχου καὶ κατόπιν εἰσερχονται αἱ ἄλλαι φωναί. (Βλέπε ἄσματα: ἀριθμ. 16 «Διροπολίτισσα» καὶ ἀριθμ. 2. Εἰς οὐδεμίαν περίπτωσιν τραγουδοῦν ὄλαι ὁμοῦ αἱ φωναὶ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ ἄσματος.

Ἡ ἕκτασις τῆς μελωδίας τοῦ παρτῆ εἶναι περιορισμένη, μὴ ὑπερβαίνουσα ποτὲ τὸ διάστημα μιᾶς πέμπτης καθαρᾶς, μετ' ἐσωτερικὴν διαστηματικὴν διάταξιν ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω κατὰ τρίτην μικρὰν καὶ δύο δευτέρας μεγάλας. (Βλέπε κατωτέρω μουσικὰ διαγράμματα ἐκάστης φωνῆς κάτωθεν τῶν ἄσμάτων). Σπανίως ὁ παρτῆς χρησιμοποιεῖ τὴν ὑποτονικὴν τῆς κλίμακος.

Γυριστῆς.— Μετὰ τὸν παρτῆν ἐξ ἴσου σημαίνουσιν θέσιν εἰς τὴν χορωδιακὴν ὁμάδα κατέχει ὁ γυριστῆς, ὅστις ἀποτελεῖ εἰδικότητα τραγουδιστοῦ. Γυριστῆς δὲν δύναται νὰ εἶναι ὁ οἰοσδήποτε τῆς ὁμάδος. Οὗτος πρέπει νὰ εἶναι τραγουδιστῆς μετὰ φωνητικὴν τέχνην καὶ πολὺ ἠσκημένος, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἐκτελῇ μετ' εὐχέρειαν τὰ μελωδικὰ ποικίλματα, ἅτινα ἀπαιτοῦνται κατὰ τὸ γύρισμα τοῦ τραγουδιστοῦ. Ὁ αἰοδὸς οὗτος εἶναι συνήθως ἄνδρας, δὲν ἀποκλείεται ὅμως νὰ εἶναι καὶ

¹⁾ Βλ. Δημ. Β. Οἰκονομίδου, Τὰ βορειοηπειρωτικὰ δημοτικὰ τραγούδια τῆς ξηνητεῖας. Ἀφιέρωμα εἰς τὴν Ἡπειρον. Εἰς μνήμην Χριστοῦ Σούλη (1892 - 1951). Ἀθήναι 1956, σ. 37.

γυναῖκα¹⁾. Ἡ μελωδία τοῦ γυριστοῦ εἶναι περιορισμένης ἐκτάσεως. Συνήθως εἶναι αὕτη δύο μόνον φθόγοι, ἀποτελοῦντες διάστημα δευτέρας μεγάλης· δηλαδή ἡ τονική καὶ ἡ ὑποτονική τῆς κλίμακος, ἣτις πλουτίζεται μὲ ὠρισμένα ποικίλματα. Τοῦτο συμβαίνει ὅταν ὁ γυριστὴς ἔχη εὐστροφον φωνήν, ἄλλως τὸ γύρισμα γίνεται ἀπλοῦν μὲ τοὺς δύο μόνον φθόγγους. (Βλ. ἄσμα ἀριθμ. 7).

Πολλάκις ὁμως ἡ μελωδία τοῦ γυριστοῦ φθάνει μέχρι μιᾶς τετάρτης καθαρᾶς κάτωθεν πάντοτε τῆς τονικῆς μὲ διάταξιν ἐσωτερικὴν κατὰ δευτέραν μεγάλην καὶ τρίτην μικράν. (Βλέπε μουσικὰ διαγράμματα ἐκτάσεως τῶν φωνῶν καὶ ἄσμάτων).

Ἰδιαιτέρον χαρακτηριστικὸν τῆς μελωδίας τοῦ γυριστοῦ εἶναι ὅτι εἰς τὸ μέσον, καὶ ἰδίως εἰς τὸ τέλος τῆς στροφῆς τοῦ ἄσματος, δὲν καταλήγει εἰς τὴν τονικὴν τοῦ ἄσματος ἀλλὰ εἰς τὴν ὑποτονικὴν μὲ μίαν ἀπότομον καὶ ἔντονον διακοπήν τῆς φωνῆς, ἣτις λέγεται κόψιμο ἢ καὶ τσάκισμα τοῦ γυριστοῦ, δημιουργεῖ δ' οὕτω διαφωνίαν (dissonance) δευτέρας μεγάλης μὲ τὸν τελευταῖον φθόγγον τοῦ παρτη. (Βλέπε τὸ τέλος μουσικῶν φράσεων εἰς τὰ ὑπ' ἀριθμ. 2, 3 κλπ. ἄσματα). Τὸ τσάκισμα τοῦτο γίνεται πολλάκις καὶ εἰς τὴν τετάρτην κάτω τῆς τονικῆς. (Βλ. ὑπ' ἀριθμ. 1 παραδείγμα).

Ἡ ἰδιότυπος αὕτη πτώσις τῆς φωνῆς τοῦ γυριστοῦ, ἣτις δὲν γίνεται εἰς ὅλα τὰ τραγούδια, πιθανὸν νὰ ἐπηρεάζεται ἐκ τῆς τελευταίας ὀξύτονου ἢ παροξύτονου συλλαβῆς τοῦ στίχου, ὡς ἐπὶ παραδείγματι εἰς τὰ ἄσματα:

Μέσ' στήν Ἀγὸ Παρασομενὴ

κοιμᾶται κόρη μοναχή.

Μώρ' Διροπολίτισσα, μώρ' καημένη

Μώρ' Διροπολίτισσα, ζηλεμένη.

Κλώστης.—Ἡ πλέον χαρακτηριστικὴ φωνὴ εἰς τὴν ὀμάδα τραγουδιστῶν εἶναι ἡ φωνὴ τοῦ κλώστη, ὅστις, ὡς λέγουν, «κλώθει τὸ τραγούδι».

Ἰδιότυπος μελωδικὴ κίνησις αὐτοῦ ἐμφανίζεται ὡς νὰ πλέκη μαζί μὲ τὰς ἄλλας φωνὰς τὴν μελωδίαν τοῦ ἄσματος²⁾. Οὕτως ἀσκεῖ οὗτος μουσικὴν εἰδικότητα εἰς τὴν ὀμάδα, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται νὰ ἔχη ὁ κάθε τραγουδιστὴς, διότι, ἵνα ἐπιτύχη τὸ κλώσιμο τοῦ τραγουδιοῦ ὅπως καὶ τὸ γύρισμα, χρειάζεται φωνητικὴ δεξιότητιν μεγάλην.

¹⁾ Ἄσμα τῆς περιπτώσεως ταύτης ἠχογράφησα εἰς τὰ χωρία Πέρδικα καὶ Ρίζιαν Ἡγουμενίτης.

²⁾ Αὐτὴν τὴν ἐρμηνεῖαν μοῦ ἔδωσεν ἐκ τῶν τραγουδιστῶν ὁ Θωμᾶς Λίλλης, ὅστις ἔκαμε τὸν ἐξῆς χαρακτηριστικὸν παραλληλισμὸν μεταξύ τοῦ παρτη καὶ τοῦ γυριστοῦ ἢ τοῦ κλώστου ὅτι «ὁ παρτὴς εἶναι σὰν νὰ ἀρχίζῃ νὰ γράφῃ καὶ ὁ γυριστὴς ἢ ὁ κλώστης βάζει τοὺς τόνους».

Τὸ κλώσιμο, ὅπως μοῦ ἔλεγεν ὁ ἴδιος τραγουδιστής, ὁ Θωμᾶς Λίλλης, «πάει καλύτερα στὶς γυναῖκες πού ἔχουν ψηλές φωνές», προσέθεσε δὲ ὅτι «οἱ ἄνδρες τὸ ἴπῃραν ἀπὸ τὶς γυναῖκες» τοῦτο ὁμως δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸ ἐξακριβώσω. Ὅλα τὰ ἠχογραφεθέντα ὑπ' ἐμοῦ τραγούδια μὲ κλώσιμον ἐτραγουδήθησαν ὑπ' ἀνδρῶν, μόνον δὲ ἐκ πληροφοριῶν γνωρίζω ὅτι καὶ γυναῖκες κλώθουν τὰ τραγούδια.

Ἡ μελωδικὴ κίνησις τοῦ κλώστου βασίζεται εἰς τρεῖς κυρίως φθόγγους. Εἰς τὴν τονικὴν, μίαν πέμπτην καθαρὰν ἄνω τῆς τονικῆς καὶ ἕνα φθόγγον ἀπέχοντα τῆς τονικῆς κατὰ μίαν ἐβδόμην μικρὰν μὲ ἕν ποικίλμα ἀνιὸν τοῦ προτελευταίου φθόγγου. (Βλέπε ἕκτασιν μελωδίας τοῦ κλώστου κατωτέρω εἰς τὰ ἄσματα ὑπ' ἀριθμ. 5 καὶ 9).

Ὁ κλώστης ὅπως καὶ ὁ γυριστής εἶναι οἱ ρυθμισταὶ τοῦ τέλους τοῦ ἄσματος μὲ τοὺς ἕνα ἢ δύο ἀποτόμους καὶ ἐντόνους ἐκτελουμένους φθόγγους. Τὴν τεχνολογίαν αὐτὴν λέγουν κόψιμο ἢ τσάκισμα τοῦ ἄσματος.

Ὁ γυριστής κόβει τὸ ἄσμα εἰς τὴν ὑποτονικὴν τῆς κλίμακος, ὁ δὲ κλώστης εἰς τὴν ἐβδόμην ἄνω τῆς τονικῆς, ἧτις εἶναι ὑποτονικὴ εἰς τὴν ἀναστροφὴν τῆς. (Βλέπε κατωτέρω τὰ τέλη τῶν παραδειγμάτων ὑπ' ἀριθμ. 4, 5 καὶ 9 διὰ τὸν κλώστην, καὶ ὑπ' ἀριθμ. 2 καὶ 6 διὰ τὸν γυριστήν).

Ἐὰν προσεκτικώτερον ἐξετάσωμεν τὴν μελωδικὴν κίνησιν τοῦ γυριστοῦ καὶ τοῦ κλώστου, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τὸ κλώσιμον ὁμοιάζει μὲ τὸ γύρισμα μὲ μόνην διαφορὰν, ὅτι τὸ κλώσιμον ἐκτελεῖται εἰς μίαν ὀγδόην ὑψηλότερον ἀπὸ τὸ γύρισμα. Τὸ διάστημα τῆς ἐβδόμης μικρᾶς τοῦ κλώστου προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀναστροφὴν τοῦ διαστήματος τῆς μεγάλης δευτέρας τοῦ γυριστοῦ.

Ὁ κλώστης οὕτω εἶναι κατ' οὐσίαν γυριστής, ἐπαληθεύει δὲ ἐπίσης καὶ ἡ ἀποψὶς τῶν ἰδίων τῶν τραγουδιστῶν ὅτι τὸ γύρισμα εἶναι δύο εἰδῶν: α) τὸ γύρισμα τὸ ἀπλό, ἐννοούντων μὲ τὸν προσδιορισμὸν τοῦτον τὴν μελωδικὴν κίνησιν τοῦ γυριστοῦ, καὶ β) τὸ γύρισμα «μὲ ψηλὴ φωνὴ ἢ μὲ λαλιά», ἐννοούντων τὴν μελωδικὴν κίνησιν τοῦ κλώστου

Χαρακτηριστικὸς εἶναι ἀκόμη καὶ ὁ τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐκτελεῖ τὰ ποικίλματα ὁ κλώστης ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῆς τοποθετήσεως τῆς φωνῆς του. Οὗτος δὲν τραγουδεῖ μὲ τὴν πραγματικὴν φυσικὴν φωνὴν του, ἀλλὰ μὲ τὴν λεγομένην κεφαλικὴν (falsetto) φωνὴν, πράγμα τὸ ὁποῖον ἐνθυμίζει κατὰ ἕνα τρόπον τὴν ἐκτέλεσιν τῶν Τυρολέξικων τραγουδιῶν. Τὸ κείμενον οὐδόλως ἀκούεται ἀπὸ τὸν κλώστην, ὅστις ἐκτελεῖ τὰ μελίσματα ἐπὶ μιᾶς ἐπιφωνήσεως ἀκουομένης συνήθως ὡς ο ἢ α καὶ παρακολουθεῖ τὸ κείμενον ἐκ μνήμης προφέρων ἐνίοτε συλλαβὰς τινὰς τούτου εἰς σημεῖα ὅπου οὗτος εὐκολύνεται φωνητικῶς.

Τὸ κείμενον τοῦ ἄσματος ἐκτελεῖ εὐκρινῶς μόνον ὁ παρῆς καὶ κατὰ δεύτερον λόγον οἱ ἰσοκράται. Οὕτως ἡ μουσικὴ συμμετοχὴ καὶ τοῦ γυριστοῦ καὶ τοῦ

κλώστου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἄσματος ἐνέχει μᾶλλον καλλωπιστικὸν χαρακτήρα.

Τίθεται τώρα τὸ ζήτημα περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν μελωδικῶν τούτων ποικιλιμάτων μὲ τὴν ὑπὸ εἰδικῶν τραγουδιστῶν ἐκτέλεσίν των καὶ τὴν διάφορον ρυθμικὴν καὶ μελικὴν μορφήν των ἐν σχέσει καὶ μὲ τὰ μελωδικὰ ποικίλιματά των μελωδιῶν τῶν ἄλλων ἑλληνικῶν περιοχῶν καὶ τὴν ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὸ κείμενον τοῦ τραγουδιοῦ σχέσιν των. Διακινδυνεύομεν τὴν γνώμην, μήπως ταῦτα προέρχονται ἐκ μιμῆσεως ὄργανικῶν μελωδικῶν ποικιλιμάτων καὶ μάλιστα ἐκ ποιμενικῶν μουσικῶν ὀργάνων ἢ ἀκόμη καὶ ἐκ μιμῆσεως τῶν μεγάλης ποικιλίας ἤχων τῶν κουδουνιῶν τῶν κοπαδιῶν τῶν αἰγοπροβάτων.

³ *Ἰσοκράται*. — Ἀπαραίτητον συμπλήρωμα εἰς πᾶσαν ὁμάδα τραγουδιστῶν ἀποτελοῦν οἱ Ἰσοκράται. Τὸ μουσικὸν ἔργον τούτων εἶναι βοηθητικόν, δηλαδὴ κρατοῦν οὗτοι τὸ ἴσον πάντοτε εἰς τὴν τονικὴν τῆς κλίμακος, ἀκολουθοῦντες τὸν παρτήν εἰς τὸν ρυθμόν, βοηθοῦν δ' οὕτω αὐτὸν εἰς τὰ σημεῖα ἐκεῖνα τοῦ ἄσματος ὅπου κόβει τὴν μελωδίαν διὰ τὰ ξεκουραστῆ καὶ τὰ ἀναπνεύση, συνεχίζοντες τὸ ἴσον, ὥστε νὰ μὴν ὑπάρχη κενὸν εἰς τὸ ἄσμα. Τέλος πλαισιώνουν ὅλας τὰς φωνὰς καὶ ἐνδυναμῶνουν τὸ ὄλον ἄκουσμα τοῦ ἄσματος. Τὸ κείμενον τοῦ ἄσματος, ὅπως ἕδεται παρὰ τούτων, δὲν ἀκούεται εὐκρινῶς, ὅπως τοῦ κορυφαίου. Τὸ ἐπαναλαμβάνουν συγχρόνως μὲ τὸν παρτήν ὑποτονθορίζοντες τρόπον τινὰ τοῦτο.

Οἱ Ἰσοκράται εἰς μίαν ὁμάδα δὲν πρέπει εἰς ἀριθμὸν νὰ εἶναι ὀλιγώτεροι τῶν δύο. Συνήθως οὗτοι εἶναι περισσότεροι φθάνοντες πολλάκις εἰς πέντε. Ἐναλόγως τῶν ὁμάδων οὗτοι εἶναι ἄνδρες ἢ μόνον γυναῖκες ἢ συγχρόνως ἄνδρες καὶ γυναῖκες εἰς τὰς μεικτὰς ὁμάδας.

Τὸ Ἰσοκρατήμα τῶν ἀνδρῶν εἶναι σταθερὸν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἄσματος, ἐνῶ τῶν γυναικῶν, ὅπως παρατήρησα, πολλάκις μετακινεῖται εἰς τοὺς παραπλησίους φθόγγους μέχρι τοῦ σημείου, ὥστε νὰ νομίζῃ τις ὅτι δὲν πρόκειται πλέον περὶ Ἰσοκρατήματος ἀλλὰ περὶ ἰδιαιτέρας καὶ αὐτοτελοῦς φωνῆς. (Βλέπε τὰ γυναικεῖα Ἰσοκρατήματα εἰς τὰ ὑπ' ἀριθμ. 1 καὶ 2 ἄσματα). Τὸ πιθανώτερον ἐν προκειμένῳ εἶναι ἢ ὅτι οἱ Ἰσοκράται γυναῖκες παρασύρονται ἀπὸ τὴν κυρίως μελωδίαν ἢ ὅτι πρόκειται ἐνταῦθα περὶ μελωδικῶν αὐτοσχεδιασμῶν τῆς στιγμῆς.

Χαρακτηριστικὸν ἔτι μουσικὸν στοιχεῖον τῶν Δεσπολιτικῶν τραγουδιῶν εἶναι καὶ τὸ λεγόμενον «ρίξιμο τοῦ τραγουδιοῦ». Εἰς τῶν Ἰσοκρατῶν, ὁ ἐκ δεξιῶν τοῦ παρτή, πλὴν τοῦ ἐκτελουμένου παρ' αὐτοῦ Ἰσοκρατήματος, ὅπως λέγουν, «ρίχνει τὸ τραγούδι» ἔξ οὗ καὶ καλεῖται οὗτος *ρίχτης*. Οὗτος ἐκτελεῖ εἰς ὄρισμένον σημεῖον τοῦ ἄσματος, καὶ συγκεκριμένως ἀμέσως μετὰ τὴν μονωδίαν τοῦ παρτή, ἓνα φθόγγον ἀπέχοντα κατὰ μίαν τετάρτην καθαρὰν κάτωθεν τῆς τονικῆς μὲ ἐν ἀπλοῦν ἢ καὶ διπλοῦν ποικίλιμα. Ὅπως δὲ ἐκτελεῖται ἀποτόμως ὁ φθόγγος οὗτος καὶ μὲ με-

γαλυτέραν διάρκειαν, φαίνεται πράγματι σὰν νὰ ρίχνεται καὶ νὰ σταματᾷ. Μὲ τὸν φθόγγον τοῦτον ὁ ρίχτης, ὡς λέγουν οἱ ἴδιοι, δίδει ἀέρα εἰς τὸν παρτήν καὶ τὸν ξεκουράζει διὰ νὰ προετοιμασθῇ οὗτος διὰ τὴν περαιτέρω συνέχισιν τοῦ ἔσματος μὲ τὰς ἄλλας φωνὰς μαζί. (Βλ. ἔσμα ὑπ' ἀριθμ. 8). Τὸ ρίξιμον τοῦτο ἐκτελεῖ κάποτε καὶ ὁ κλώστης εἰς μίαν πέμπτην καθαρὰν ἄνω τῆς τονικῆς, λόγῳ τῆς κεφαλικῆς (falsetto) φωνῆς μὲ τὴν ὁποίαν ἔχει, ὅπως συμβαίνει εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 9 ἔσμα. Εἰς τὸ ἴδιον ἔσμα καὶ εἰς τὰς δύο ἐπομένους μουσικὰς φράσεις τὸ ρίξιμον ἐκτελεῖ ὁ ἴδιος ὁ παρτῆς εἰς μίαν τρίτην μικρὰν ἄνωθεν τῆς τονικῆς. Τὸ ρίξιμον τοῦ τραγουδιοῦ ἀπὸ τὸν παρτήν ἔχω παρατηρήσει καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἔσμάτων.

Οὕτω παρατηρεῖ τις τὴν ποικίλιαν τῆς κινήσεως τῶν διαφορῶν φωνῶν καὶ τοὺς αὐτοσχεδιασμοὺς τῆς στιγμῆς ἰδίως τῶν συνοδευουσῶν φωνῶν.

Αὕτη εἶναι ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ἡ τεχνικὴ τῶν κατὰ τρόπον πολυφωνικὸν ἐκτελουμένων ἔσμάτων τῆς περιοχῆς τῆς Δροπόλεως. Ἡ τεχνικὴ δὲ αὕτη βασιζέται εἰς τοὺς φυσικοὺς ἁρμονικοὺς κανόνους τῆς λαϊκῆς τέχνης οἱ ὅποιοι μέχρι σήμερον δὲν ἔχουν ἐρμηνευθῆ. Ὑπάρχουν ἀκόμη πολλὰ μουσικὰ σημεῖα τῆς τεχνικῆς ταύτης τὰ ὅποια ἔχουν ἀνάγκην ἐξακριβώσεως, ὡς ἐπὶ παραδείγματι, ἐὰν ὠρισμένοι τύποι ἐκ τῶν ἔσμάτων τούτων κλώθωνται ἢ γυρίζωνται, ἐπίσης ὁ καθορισμὸς μιᾶς φωνῆς τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζω ἐνταῦθα ἀπλῶς ὡς τρίτην φωνήν, ὡς παρατηρεῖ τις εἰς τὰ ἔσματα ὑπ' ἀριθμ. 6 καὶ 9 εἰς ἃ συμπίπτει ἡ μελωδικὴ αὕτη κίνησις καίτοι ἄδονται ὑπὸ διαφοροεικῶν τραγουδιστῶν. Ἡ φωνὴ αὕτη δὲν ἀνταποκρίνεται ὡς πρὸς τὴν τεχνικὴν τῆς πρὸς ὅσα εἶπον ἀνωτέρω περὶ τῆς καθιερωμένης τεχνικῆς τῶν συνοδευουσῶν τὸν κορυφαῖον φωνῶν. Πρόκειται ἐνταῦθα περὶ αὐτοτελοῦς φωνῆς ἢ περὶ αὐτοσχεδιασμοῦ τῆς στιγμῆς ἐνὸς τῶν ἰσοκρατῶν, ὅπερ καὶ εἰς ἐμὲ φαίνεται πιθανώτερον; Ἀκόμη ὑπάρχουν καὶ ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν σχέσιν τοῦ κλώστου καὶ τοῦ γυριστοῦ πρὸς τὸ κείμενον τοῦ τραγουδιοῦ καὶ ἄλλα τὰ ὅποια θὰ λυθοῦν μόνον μὲ τὴν περαιτέρω μουσικολογικὴν μελέτην τῶν ἔσμάτων τούτων μετὰ τὴν πλήρη περισυλλογὴν αὐτῶν ὡς καὶ τῶν μελωδιῶν τῶν γειτονικῶν περιφερειῶν.

Συγκεφαλαιουσίντες ὅσα ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν περὶ τῆς μουσικῆς αὐτῆς ἰδιομορφίας τῶν Δεροπολίτικων τραγουδιῶν, τόσον ἀπὸ μουσικῆς μορφῆς καὶ τρόπου ἐκτελέσεως, ὅσον καὶ ἐν σχέσει πρὸς τὰ ἔσματα τῆς ὑπολοίπου Ἡπείρου ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἐλληνικῶν ἐπαρχιῶν, παρατηροῦμεν ὡς κύριον χαρακτηριστικὸν τούτων τὴν ὁμαδικὴν των κατὰ πολυφωνικὸν τρόπον ἐκτέλεσιν. Σημειοῦμεν δ' ἔτι ὅτι κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον μὲ μικρὰς τινὰς διαφορὰς ἄδονται καὶ τὰ τραγούδια τῶν γειτονικῶν περιοχῶν τοῦ Δελβίνου καὶ τῆς Χειμάρρας¹⁾, ἐνῶ τὰ τοῦ Λεσκοβικίου καὶ

¹⁾ Εἰς τὴν Ἑθνικὴν Μουσικὴν Συλλογὴν ὑπάρχουν ἔσματα τινὰ ἐξ ἰδίας ἡμῶν ἠχογραφῆσεως παρὰ προσφύγων ἐκ τῶν τόπων τούτων.

πέραν αὐτοῦ μέχρι Κορυτσᾶς, ὡς καὶ ὠρισμένων τόπων τῆς περιφερείας Κονίτισης, ἄδονται μὲν κατὰ πολυφωνικὸν τρόπον ἀλλὰ μὲ οὐσιώδεις διαφορὰς ὅσον ἀφορᾷ τὴν τεχνικὴν τῶν μελωδιῶν, τὴν κλίμακα καὶ τοὺς μουσικοὺς ρυθμούς¹⁾.

Ὁ μουσικὸς οὗτος τρόπος, δηλαδὴ τῆς πολυφωνικῆς ἐκτελέσεως τῶν τραγουδιῶν, ἀπαντᾷ ὁμοίως καὶ εἰς τὸν ἀλβανικὸν πληθυσμὸν τῶν περιοχῶν τούτων τῆς Βορείου Ἡπείρου, εἰς τοὺς Λιάπηδες καὶ τοὺς Τόσκηδες, ἐνῶ βορειότερον εἰς τὴν Μέσην καὶ Βόρειον Ἀλβανίαν, τοὺς Γκέγκηδες, Μαλισόρους, Μιρδίτας, κυριαρχεῖ ἀποκλειστικῶς ὁ μονοφωνικὸς τρόπος²⁾. Ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς ἐξαπλώσεως τῶν πολυφωνικῶν ἁσμάτων τίθεται μεταξὺ ἄλλων τὸ πρόβλημα τῆς ιστορικῆς καταγωγῆς τοῦ μουσικοῦ τούτου τρόπου καὶ τοῦ ἐντοπισμοῦ τούτου ἐνταῦθα χωρὶς ἐπέκτασιν αὐτοῦ πρὸς νότον μεταξὺ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων οὔτε πρὸς βορρᾶν εἰς τὴν Ἀλβανίαν.

Εἶναι τὸ μουσικὸν τοῦτο φαινόμενον τῆς Βορείου Ἡπείρου αὐτόχθιον, ἀναπτυχθὲν ἐνταῦθα εἰς παλαιότερους χρόνους καὶ ἐπιζήσαν μέχρι τῆς σήμερον, ἢ μετεφρευθῆται τοῦτο ἐξ ἄλλων τόπων; Ἄς σημειωθῆ ὅτι ἔτι ὅτι ἡ πολυφωνικὴ ἐκτέλεσις γενικῶς ἀπαντᾷ σήμερον καὶ εἰς τὴν Γιουγκοσλαβίαν³⁾.

Πρὸς τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου εἶναι ἀναγκαία, ὡς εἵπομεν, ἡ συστηματικὴ συγκέντρωσις δι' ἠχογραφίσεως ὅλης τῆς μουσικῆς ἐκ τῆς ἐν λόγῳ περιοχῆς τῆς Ἡπείρου, εἶτα δὲ ἡ μουσικολογικὴ αὐτῆς ἔρευνα καὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν δημῶδη πολυφωνικὴν μουσικὴν ἄλλων περιοχῶν τῆς Εὐρώπης.

Τελευταῖον παρατηρῶ ἔτι ὅτι τὸ ἴσον καὶ ἡ μελωδικὴ κίνησις τοῦ γυριστοῦ εἰς τὴν τονικὴν καὶ ὑποτονικὴν εἶναι στοιχεῖα ἀπαντῶντα ὁμοίως καὶ εἰς τὴν Βυζαντινὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν.

Τίθεται τὸ ἐρώτημα ἐνταῦθα μήπως εἰς τὴν δημῶδη τεχνοτροπίαν ταύτην

¹⁾ Ἐκ προσφύγων τοῦ Λεσκοβικίου ἐγκατεστημένων εἰς Ρίζιανην Ἠγουμενίτισης ἠχογραφήθησαν παρ' ἡμῶν ἀρκετὰ ἄσματα τῷ 1957, ὡς καὶ ἐκ τῆς περιφερείας Κονίτισης κατὰ τὸ 1954.

²⁾ Περὶ τοῦ πολυφωνικοῦ τρόπου τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἁσμάτων τῶν περιοχῶν τούτων ὑπὸ τῶν Ἀλβανῶν καὶ τοῦ μονοφωνικοῦ εἰς τὴν Μέσην καὶ Βόρειον Ἀλβανίαν ὑπὸ τῶν ἰδίων, πλὴν τῶν πληροφοριῶν μου ἀπὸ πολλοὺς βορειοπειρωτᾶς, ἀναφέρει ὁ *Egrem Cabej* εἰς τὴν μελέτην του: *Die Albanische Volksdichtung*. Leipziger Vierteljahresschrift für Südosteuropa, 3 Jahrg. N° 3, 1934. Ἐπίσης ἐν τῷ προλόγῳ του ὁ prof. *Filip Fishta* εἰς τὴν συλλογὴν 50 μονοφῶνων Ἀλβανικῶν τραγουδιῶν τῆς περιοχῆς Σκόδρας ὑπὸ τοῦ *Pjeter Dungu Lyra Shqiptare. Kângë Popullore të mbledhuna men kujdesin e radio Tiranes*. (= *Canti popolari Albanesi, raccolti a cura della radio Tirana*). (Novara 1940).

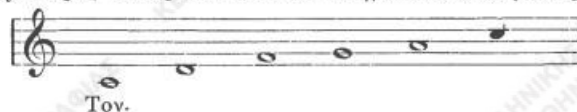
³⁾ *Cvijetko Rihlman*, Polifoni oblici u narodnoj muzici Bosne i Hercegovine. Bilten Instituta za proučavanje folkloru u Sarajevu I (1951) σ. 7 - 16.

ἔχωμεν δημιουργικὴν ἐπίδρασιν τῆς μουσικῆς ταύτης, ἣτις εἰς ὠρισμένην ἱστορικὴν περίοδον ἦνθει ἐνταῦθα.

Ἰδιαίτον ἔτι χαρακτηριστικὸν εἰς τὰ Δεροπολίτικα τραγούδια εἶναι ὅτι ὄλαι αἱ μελωδίαί τούτων βασιζονται εἰς τὴν γνωστὴν πεντάτονον ἀνημιτόνιον κλίμακα τοῦ τύπου:

Ἄν δὲ εἰς ὠρισμένα τραγούδια γίνεται χρῆσις τῶν δύο ἑλλειπουσῶν βαθμίδων, αἵτινες δημιουργοῦν τὸ ἄκουσμα τοῦ ἡμιτονίου, τοῦτο οὐδαμῶς ἀλλοιώνει καὶ τὴν μορφήν καὶ τὸν χαρακτήρα τῆς κλίμακος ταύτης, διότι οἱ φθόγγοι οὗτοι εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς εἶναι διαβατικοὶ ἢ ἀπλᾶ ποικίλματα. Ἐνῶ δὲ εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ἀργυροκάστρου κυριαρχεῖ ὁ τύπος οὗτος τῆς πενταφθόγγου κλίμακος, εἰς τὴν τῆς Κορυτῶς ἀπαντᾷ ἕτερος τύπος πεντατόνου ἀνημιτονίου κλίμακος

ἦτοι ὁ πρῶτος εἰς τὸν ἐλάσσονα τρόπον, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τὸν μεῖζονα. Ἀμφότεροι οἱ τύποι τῶν κλιμάκων τούτων ἀπαντοῦν κυριαρχοῦντες εἰς τὰ τραγούδια τῶν ἄλλων περιοχῶν τῆς Ἡπείρου, ὁ πρῶτος κυρίως εἰς τὰς ἐπαρχίας Παραμυθίας καὶ Πωγωνίου, ὁ δὲ δεύτερος εἰς περιοχὰς τῆς Κονίτισης καὶ εἰς Πεντάλοφον Κοζάνης. πιθανώτατα καὶ εἰς ἄλλας περιοχὰς μὴ ἐρευνηθείσας ἀκόμη.

Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τῶν μουσικῶν μέτρων, ὅπως παρατηρεῖ τις εἰς τὰ παρατιθέμενα παραδείγματα, κυριαρχεῖ κατὰ κύριον λόγον τὸ τριμερὲς μέτρον τῆς μορφῆς

♩ ♪. Ἐπίσης τὸ σύνθετον πενταμερὲς μέτρον μὲ τὰς δύο μορφὰς ♩ ♩ : ♩ ♩ καὶ τὸ ἀντίθετον τούτου ♩ ♩ ♩ : ♩

Ἡ μουσικὴ στροφή τῶν ᾠσμάτων τούτων καλύπτει πάντοτε τὸν πρῶτον στίχον, οἴασθ' ὅτι μορφῆς καὶ ἂν εἶναι οὗτος. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν σχέσιν τῶν ᾠσμάτων τούτων πρὸς τὰ ᾠσματα τῶν ἄλλων περιοχῶν τῆς Ἡπείρου ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι παρουσιάζουν ὁμοιότητα μεταξύ των, τόσον ὡς πρὸς ἐξωτερικὰ ὅσον καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐσωτερικὰ γνωρίσματα¹⁾. Τὰ μουσικὰ στοιχεῖα τῶν κατὰ πολυφωνικὸν τρόπον ἐκτελουμένων ᾠσμάτων τῆς Δροπόλεως καὶ τῶν γειτονικῶν πρὸς αὐτὴν περιοχῶν, τὰ ἀνευρίσκομεν εἰς τὰ ᾠσματα τῶν ἄλλων περιοχῶν τῆς Ἡπείρου οὐχὶ ὅμως ἐκτελούμενα ἐν συνδυασμῶ ἀλλὰ μεμονωμένως. Τὰ ὑπ' ἀριθμ. 10-15 μουσικὰ παραδείγματα, προερχόμενα ἐκ διαφόρων περιοχῶν τῆς Ἡπείρου, μᾶς βεβαιώνουν περὶ τούτου.

¹⁾ Τὸ θέμα τοῦτο θὰ μᾶς ἀποσχολήσῃ εἰς ἐτέραν μουσικολογικὴν ἐργασίαν.

I. Η ΔΕΡΟΠΟΛΙΤΙΣΣΑ

Ε. Μ. Σ. Λ. Α.* ἀριθμ. δίσκου 28 Αβ.

Σωφράτικα Δροπόλεως.

Τραγουδισαί. Παρῆς: Εὐθαλία Διαμαντῆ. Γυριστῆς: Γρηγ. Σκόπης.

Ἰσοκράται. Ἀγάθη Μάνου, Ὀλγα Λίλλη, Ἀρετῆ Παντελῆ. — Ἰωάννινα, 1951.

Παρῆς γυναίκα

Γυριστῆς ἄνδρας

Ἰσοκράται γυναίκες

(4) $\text{♩} = 120$

(2) Μῶρ Δι. ρο. πο. λί. τισ. σα μῶρ κη. μέ. νη

ο. λί. τισ. σα

μῶρ Δι. ρο. πο. λί. τισ. σα ζη. λε. μέ. νη

θαλ. το. φέ. σι σου στρα. δά μῶρ κη. μέ. νη,

σι σου στρα. δά

θάλ. το. φέ. σι σου στρα. δά ζη. λε. μέ. νη.

* Ἐκτασίς μελωδίας τοῦ Παρῆ.

* Ἐκτασίς μελωδίας τοῦ Γυριστῆ. ;)

* Ἐθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου.

1) Ὁ ὄπλισμός τῆς κλίμακος οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει μὲ τὴν κλίμακα si min. τῆς εὐρωπ. μουσικῆς, ἐτέθη δὲ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν συχνῶν ἐπαναλήψεων τῶν διέσεων. Τὸ σημεῖον ∞, σημαῖνον περίπου, ἐτέθη λόγῳ τῆς μὴ ἀπολύτου σταθερότητος τῆς ρυθμικῆς ἀγωγῆς.

2) Τὸ κείμενον ἀντιστοιχεῖ καὶ εἰς τὰς δύο συνοδευούσας φωνάς, ἤτοι τοῦ γυριστοῦ καὶ τῶν ἰσοκρατῶν.

3) Ἡ ἔκτασις τῆς μελωδίας τοῦ γυριστοῦ ἄνδρος νοεῖται κατὰ μίαν θην χαμηλότερον λόγῳ τῆς διαφορᾶς πρὸς τὴν γυναικεῖαν φωνὴν τοῦ παρῆ.

Μώρ' Διροπολίτισσα, μώρ' καημένη
 μώρ' Διροπολίτισσα, ζηλεμένη
 βάλ' τὸ φέσι σου στραβά, μώρ' καημένη
 βάλ' τὸ φέσι σου στραβά, ζηλεμένη.
 Ἄχ, καὶ σῦρε στὴν ἐκκλησιά, μώρ' καημένη
 ἄχ, καὶ σῦρε στὴν ἐκκλησιά, ζηλεμένη
 ἄχ, μὲ λαμπάδες μὲ κεριά, μώρ' καημένη
 ἄχ, μὲ λαμπάδες μὲ κεριά, ζηλεμένη,
 καὶ μὲ μωσχοθυματά, μώρ' καημένη
 καὶ μὲ μωσχοθυματά, ζηλεμένη
 καὶ προσκύνῃ γιὰτ' ἐμᾶς,
 γιὰτ' ἐμᾶς τοὺς χριστιανούς·
 τί μᾶς πῆρεν ἡ Τουρκιά
 καὶ μᾶς σφάζουν σὰν τ' ἀρνιά,
 σὰν τ' ἀρνιά τῆς Πασχαλιᾶς,
 τὰ κατοίκια τ' Ἀἰ Γιωργιοῦ,
 τὰ μουσκάρια τ' Ἀἰ Βαγιῶς.

2. Η ΚΟΡΗ ΠΟΥ ΟΝΕΙΡΕΥΕΤΑΙ

Ε. Μ. Σ. Α. Α. ἀριθμ. δίσκου 28 Αα.

Σωφράτικα Δροπόλεως

Τραγουδισταί. Παρτής: Εὐθαλία Διαμαντιῆ. Γυριστής: Γρηγ. Σκόπης.

Ἰσοκράται. Ἀγάθη Μάνου, Ὀλγα Αἰλλή, Ἀρετὴ Παντελῆ. — Ἰωάννινα, 1951.

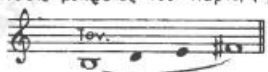
158-160

1) Ἡ ρυθμικὴ αὕτη μορφή τοῦ τρίηχου εἰς τὸ σύνθετον μέτρον εἶναι ἰδιότυπος καὶ ἀσυνήθης. Ἐν τούτοις εἶναι ἡ μόνη ἥτις ἀποδίδει τὸν ρυθμὸν ὅπως τὸν ἐκτελεῖ ἡ τραγουδίστρια.

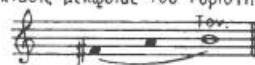
2) Ἡ κατὰ τρίτην μεγάλην κίνησις τῆς μελωδίας τοῦ γυριστοῦ ἀποτελεῖ ἐξαιρέσειν ἐν ταῦθα, καθὼς καὶ εἰς τὸ 10ον μέτρον τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 7 ᾠσματος κατὰ τρίτην μικράν.

Πα. ρο σκευ. ῆ. και μα.ται κό. και μα.ται κό
 κό. και μα.ται κό
 και μα.ται κό. ρη μο. να. χή. και μα.ται κό
 και μα.ται κό. και μα.ται κό. ρη μο. να. χή. (3)

Ἔκτασις μελωδίας τοῦ Παρτή ()

Ἔκτασις μελωδίας τοῦ Γυριστή

Μέσ' στην Ἁγίῳ, μέσ' στην Ἁγίῳ,
 μέσ' στην Ἁγίῳ Παρασκευῇ
 κοιμᾶται κό - κοιμᾶται κό -
 κοιμᾶται κόρη μοναχή.

— Κοιμᾶται κι δνειρεύεται
 και βλέπει πὸς παντρούεται
 και τὸ πρωτὶ σηκώνεται,
 παίρνει νερὸ και νίβεται,
 καθρέφτη καθρεφτίζεται,
 τὸ χτένι και χτενίζεται.

Κινάει και πάει στὴ μάννα της.

— Καλὴ μέρα σου, μάννα μου.
 — Καλῶς τὴ θυγατέρα μου.
 — Μάννα μ', ἐγὼ νειρεύτηκα
 ψηλὸν πύργον ἀνέβαινα,

σὲ περιβόλι ἔμπαινα
καὶ δυὸ ποτάμα μὲ νερό.
— Ἐγγά το, μάννα μ', τ' ὄνειρο.
— Ὁ πύργος εἶν' ὁ χάρος σου,
τὸ περιβόλι ὁ τάφος σου.
— Δὲ μοῦ τὸ ἔξηγησες καλά,
καλή μου μητερούλα.
— Ὁ πύργος εἶν' ὁ ἄντρας μου,
τὸ περιβόλι ὁ γάμος μου
τὰ δυὸ ποτάμα μὲ νερὸ
εἶν' ὄλο τὸ συμπεθεριό.

3. Ο ΝΤΕΛΗ ΠΑΠΑΣ

Ε. Μ. Σ. Λ. Α. ἀριθμ. δίσκου 24 Βα.

Γλίνα Δροπόλεως

Τραγουδισταί. Παρτήs: Χρήστος Σκόπηs. Γυριστήs: Γρηγ. Σκόπηs.

Ἰσοκράται. Ἰωάνν. Ζώηs, Βασ. Καραγκιόζηs, Νικ. Τζαβάρας, Ἰωάνν. Γκίκας. — Ἰωάννινα, 1951.

1) 132

Ἄρ. 'κού. γω τὸν ἄνεμο κιὰ χᾶει μω -
γω τὸν ἄνεμο

ρέ Πα - πά Ντε - λῆ, Πα - πά

ἄει τὸν - κού - γω και μω - λώ

1) Βλ. πρώτην σημείωσιν εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμ. 1 ἄσμα. (ἀνωτ., σ. 118).

νει Ντε - λῆ Πα - πά λιε - δέν τη.

Υπ. Τον.

*Εκτασς μελωδίας

- *Αρ - κούγω τὸν ἄνεμο κι ἀχάει,
 μωρὲ Παπᾶ, ντελῆ Παπᾶ,
 ἄει - τὸν κούγω και μαλώνει,
 Ντελῆ παπᾶ λεβέντη,
 μὲ τὰ βουνὰ ν - ἐμάλωνε, μὲ τὰ βουνὰ μαλώνει.
- *Εσεῖς βουνὰ τοῦ Γρεβενοῦ και δένδρα τοῦ Μετσόβου,
 ἐσεῖς καλὰ τὸν ξέρετε αὐτὸν τὸν παπα - Γιώργη
 ποὺ ἦταν μικρὸς σιὰ γράμματα, μικρὸς σιὰ πινακίδια
 και τώρα σιὰ γεράματα ἴσηκώθηκε πρῶτος κλέφτης.
 *Ὅλα τὰ κάστρα ἴπάτησε κι ὄλα τὰ μοναστήρια
 τὸ μοναστήρι στοὺς Ἅγιους δὲν μπόρ᾽ νὰ ν - τὸ πατήσουν
 τριγύρω γύρω τὸ ἤφεραν και σκάλα δὲν τοῦ βρῖσκουν
 τὸν γούμενο ν - ἐφώναξε τὸ γούμενο φωνάζει.
- Κατέβα κάτω γούμενε νὰ μᾶς ξεμολογήσης
 γιὰτ ἔχω κάμει κριμάτα κ' εἶμαι κριματισμένος
 ἔχω σκοτώσει ἕναν Παπᾶ ἐκεῖ ποὺ ἴλειουργοῦσε.

4. ΠΩΣ ΤΟ ΤΡΙΒΟΥΝ ΤΟ ΠΙΠΕΡΙ

Ε. Μ. Σ. Λ. Α. ἀριθμ. δίσκου 42 Αβ.

Γράφη Δροπόλειος

Τραγουδισταί. Παρτής: Βασίλειος Καραγκιώξης. Κλώστης: Κωνστ. Ντάκος.

Ἰσοκράται. Ἰωάνν. Ζόης, Θωμᾶς Λίλλης, Ἰωάνν. Γκίκας, Ἀλέξιος Δέρος. — Ἰωάννισα, 1951.

Παρτής ἄνδρος

Κλώστης ἄνδρος

Ἰσοκράται ἄνδρες

Πῶς τὸ τρί - δουν το πι - πέ - ρι οἱ δια - δό - λοι

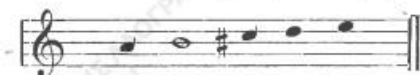
τὸ πι - πέ - ρι

¹⁾ Ἡ γραφή τοῦ ἀνωτέρω ἄσματος εἰς τὸ μέτρον τῶν $\frac{5}{4}$ ἀντὶ τῶν $\frac{3}{8}$ οὐδεμίαν σημασίαν μουσικὴν ἔχει ἐνταῦθα.

κα. λο. γέ. ροι Πῶς τὸ τρί. - βουν τὸ πι. - πέ. ρι

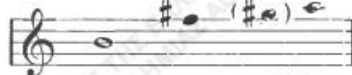
οἱ δια. δό. λοι κα. λο. γέ. ροι. Μὲ τὸ γό. να. το κλπ.

Ἔκτασις μελωδίας τοῦ παρτῆ

Ἦπ. Τον.

Ἔκτασις τοῦ κλώστη

Τον.

Πῶς τὸ τρίβουν τὸ πιπέρι
τοῦ διαβόλου οἱ καλογέροι.
Μὲ τὸ γόνα τὸ στομπιζούν
καὶ τὸ χοντροκοπανίζουν.

5. TE PORTA TE SHKOVA PREMĒ

Ε. Μ. Σ. Α. Α. ἀριθμ. δίσκου 31 Αβ.

Λιμπόχοβον Ἀργυροκάστρου.

Τραγουδισαί. Παρτῆς: Νικόλ. Τσάρος. Κλώστης: Σπύρος Δήμας.

Ἰσοκράται. Λάζαρος Τσάρος, Γεώργ. Μαρκόπουλος. — Ἰωάννινα, 1951.

Te por. ta tē shko.va pre.mē Xha.no moy lu. O!

Ἑκτασίς μελ. τοῦ Παρτῆ
Τον.

Ἑκτασίς μελ. τοῦ Κλώστη.
Τον. #x

Μετάφρασις²⁾

*Te porta të shkova për më
Xhano moj lule
Se çtë qërtonte jotëmë
Xhano moj lule
Të thosh vito kuvqëqënë
Xhano moj lule
Dhe ku ke fjeturë për më
Xhano moj lule
Faqenë kush l'a kangrënë
Xhano moj lule
Çobani që erdhi për më
Xhano moj lule*

Στὴν πόρτα σου ἔπερασα ἐψές,
ψυχὴ μου, λουλούδι.
Σὲ μάλωνε ἢ μάννα σου,
ψυχὴ μου, λουλούδι.
Σοῦ ἔλεγε Βίτω: ποῦ ἦσουνε,
ψυχὴ μου, λουλούδι,
καὶ ποῦ ἐκοιμήθηκες ἐψές,
ψυχὴ μου, λουλούδι μου.
Τὸ μάγουλο ποιός σοῦ τὸ ἔχει δαγκαμένο
ψυχὴ μου, λουλούδι,
Ὁ τσοπάνος ποῦ ἦρθε ἐψές.
ψυχὴ μου, λουλούδι.

¹⁾ Αὐτὸ εἶναι τὸ λεγόμενον τοάκισμα τοῦ κλώστη, τὸ ὁποῖον καθορίζει τὸ τέλος τοῦ ἄσματος.

²⁾ Βλ. ΛΑ ἀρ. 1665, Γ', σ. 70. (Συλλ. Δημητρ. Β. Οἰκονομίδου, 1951).

6. Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΙ Ο ΓΡΙΒΑΣ ΤΟΥ

Ε. Μ. Σ. Δ. Α. αριθμ. δίσκου 29 Αγ.

Γεωργουτσάδες Δροπόλεως.

Τραγουδισταί. Παρτής: 'Ηλίας 'Ιασωνίδης, Γυριστής: Εύαγγελος Γιαννόπουλος.

'Ισοκράται. Θωμάς Λίλλης, Σπύρος Κυριάκος, Φίλιππος Παπαγιάννης, Νικ. Παπαδόπουλος, 'Ιωάννινα, 1951.

♩ 116

Στῆς Δε. ρό - πο - λισ τόν κάμ. πο "Α! μω. γιο -

ρέ. γε - μπι - μπιρ. μπι - λιό

"Α! μω. γιο - ρέ. γε - κιότι κιότι με. γε -

λιό

ΑΡΧΗ 2^{ΑΣ} ΣΤΡΟΦΗΣ

δέν τρος ἦ - . τα. νε φυ. τρω. μέ - γιε. νος λιό

ΤΕΛΟΣ 2^{ΑΣ} ΣΤΡΟΦΗΣ

*Εκτασίς μελωδίας.
Τον. 1

*Εκτασίς γυριστή
Τον.

*Εκτασίς 3ης φωνής
Τον.

1) Τους ἔντος παρενθέσεων φθόγγους ντό δίσεις καί σόλ δίσεις θεωρῶ ποικίλματα.

Στῆς Δερόπολης τὸν κάμπο,
 μωρὲ μπιρμπιλιό¹⁾
 μωρὲ κιὰϊ μελιό,
 δέντρος ἦταν φυτρωμένοις
 ἄϊντε, κι ὁ Γιαννάκης ξαπλωμένος.
 Τ' ἄλογό του εἶχε δεμένο
 τρώει τὰϊ καὶ χλιμιτάει
 τὸν ἀφέντη του ζητάει.
 — Σήκω, ἀφέντη, καβαλλίκα
 σῶστειλε χαρτί ἢ κυρά σου
 γιὰ νὰ πᾶς μέσ' στὰ παιδιά σου.
 — Δὲν μπορῶ, καημένη γριβίκα,
 γιὰτὶ μ' ἔχουν λαβωμένο
 στὸ ποδάρι καὶ στὸ χέρι²⁾.

7. Ο ΑΜΑΡΑΝΤΟΣ

Ε. Μ. Σ. Λ. Α. ἀριθμ. 909. Ταιν. 54.

Λάικα Πωγωνίου.

Τραγουδισαί. Παρτῆς: Εὐδοξία Λιάλιου. Γυριστῆς: Δημ. Καραγιάννης.

Ἰσοκράται. Εὐθ. Γκινόπουλος, Νικόλ. Καραγιάννης, Βασίλ. Λιάλιος, Γεώργ. Γκιούλης,
 Παντ. Μπλίτσας. — Ἰωάννινα, 1954.

Παρτῆς γυναῖκα

Γυριστῆς ἄνδρας

Ἰσοκράται ἄνδρες

Πέ. ρα. σέ 'κει. νο τὸϊ δού. νό ὦ! Κον. τού. λαμ' τί μέ

ἔ. κεί. νο

μά. ρα. νες. Πέ. ρα σέ 'κει. νο τὸϊ δού. νό ὦ! Κον. τού. λαμ'

¹⁾ Αἱ λέξεις μπιρμπιλιό - κιὰϊ μελιό εἶναι Ἀλβανικαί. Ἡ πρώτη ἀπὸ τὴν λέξιν bilbyl (=ἀηδὸν) ἦτις παρεφθάρη εἰς bilbylio καὶ birbylio, ἡ δὲ δευτέρα ἀπὸ τὰς λέξεις qaje me lotë (κλάψε μὲ δάκρυα). Τὴν ἐρμηνεϊαν ταύτην ἀναφέρει ὁ Δημήτρ. Β. Οἰκονομίδης (ΔΑ ἀρ. 1665 Γ, σ. 1) παραλαβὼν ἐκ τῶν ἰδίων τῶν τραγουδιστῶν, τὴν ἐπεβεβαίωσε δὲ εἰς ἐμὲ καὶ ὁ ἐκ Γορτίτσας Δροπόλεως τῆς Βορ. Ἡπειροῦ φιλόλογος καθηγητῆς τοῦ Ἀρσακείου Ἀθηνῶν, γνώστης τῆς ἀλβανικῆς, Νικ. Παπαδόπουλος.

²⁾ Στὴν καρδιά καὶ στὸ κεφάλι.

¹⁾ Βλ. 2αν σημείωσιν τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2 ζῆματος (ἀνωτ. σ. 119).

τὶ μὲ μά. ρα. νες. ποεῖ - ναι ψη.
 2) 8^α

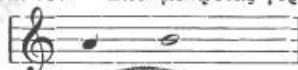
λὰ καὶ μέ. γα, γ-έ - λα μαυ. ρομ. μά. ταμ' ἔ - λα, ποεῖ -
 3)

ναι ψη - λὰ καὶ μέ. γα, ἔ - λα μαυ. ρομ. μά. ταμ' ἔ - λα.

Τον. *Εκτ. μελωδίας παρτή

*Υπ. τον. *Εκτ. μελωδίας γυριστή

Πέρα σὲ 'κεῖνο τὸ - ι - βουνὸ
 ὦ! κοντούλα, τί μὲ 'μάρανες
 ποὺ εἶναι ψηλά καὶ μέγα

ἔλα μαυρομάτα μ' ἔλα

πῶχει ἀνταρούλα στήν κορφὴ καὶ κατακνιά σιὸν πάτο
 κι ἀπὸ τὴν πίσω τὴ μεριά κλῆμα ἦταν φυτρωμένο,
 κάνει σταφύλια κόκκινα, κρασάκι σὰν τὸ μέλι.

"Ὅσες μαννάδες τό 'χε πιοῦν, καμμιὰ παιδιὰ δὲν κάνει
 νὰ τό 'χε πιῆ κ' ἢ μάννα μου, νὰ μὴ 'χε κάνει ἐμένα...⁴⁾

²⁾ Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ γυριστὴς ἐκτελεῖ τὸ γύρισμα κατὰ 8ην ὑψηλότερον. Τοῦτο ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν ἐνταῦθα ἀδικοιολόγητον.

³⁾ Εἰς τῶν ἰσοκρατῶν ἐκτελεῖ τὴν κίνησιν αὐτὴν.

⁴⁾ Πληρεστερὰν μορφήν τοῦ κειμένου βλ. εἰς χειρῶν. ΛΑ ἀρ. 1665 Δ', σ. 63 (Συλλογὴ Δ. Οἰκονομίδου ἐκ προσφύγων τῆς Λεσνίτισης Βορ. Ἠπείρου, 1951).

8. Ο ΝΙΟΣ ΠΟΥ ΠΝΙΓΗΚΕ

Ε. Μ. Σ. Λ. Α. αριθμ. 1910. Ταν. 128.

Χαραυγή Λάγκας Πωγωνίου.

Τραγουδιστά. Παρτής: Μιχ. Βόκολος Γυριστής: Χριστόφ. Γούμενος.

Ισοκράται. Ρίχτης: Βασίλ. Γιάννος, Γεράσ. Γούμενος, Νικ. Βαρέσης. - Χαραυγή, 1957.

208.

Παρτής άνδρας

Μιά συν. νε. φια - σμέ. νη 'μέ. ρα και μιά σκο. τει - νή δρα. διά.

Γυριστής άνδρας

1) Ρίχτης 2)

Ισοκράται άνδρες

112

Μιά συν. νε. φια - σμέ. νη 'μέ. ρα και μιά σκο. τει - νή δρα -

διά

και μιά σκο. τει - νή δρα -

διά

ΣΤΡΟΦΗ 3^η

γα. λα. νή 'ταν ή δαρ. κούλα

κι'σπρος ή. ταν ό για. λό -

ος -

ος.

Τον. Τον. Τον. Τον.

Εκτασις μελ. Παρτή. Εκτ. μελ. Ρίχτη. Εκτ. μελ. Γυριστή. Εκτασις του' όλου άσματος.

Μιά συννεφιασμένη μέρα και μιὰ σκοτεινή βραδιά
 μᾶς ἔβουλιαξ' ἡ βαρκούλα, μᾶς ἐπνίγηκαν δυὸ παιδιά.
 Γαλανή ἦταν ἡ βαρκούλα κι ἄσπρος ἦταν ὁ γιालὸς
 μᾶς ἐπνίγηκε ὁ Μπίρμπας πὸν ἦτανε μοναχογιὸς.
 Τό'μαθε ἡ μάννα τοῦ Μπίρμπα τάζει λίρες ἑκατὸ
 γιὰ νὰ βγάλουνε τὸ Μπίρμπα ζωντανὸ ἀπ' τὸ γιालό.
 Θάλασσα δὲν τρώει λίρες, θάλασσα δὲν τρώει φλουριά,
 τρώει νιὸς και παλληκάρια τῶν μαννάδων τὰ παιδιά.

9. ΚΟΡΗ ΚΑΙ ΓΕΡΟΣ ΑΝΔΡΑΣ

Ε. Μ. Σ. Λ. Α. ἀριθμ. 1910. Ταιν. 128.

Χαραυγή Λάκκας, Πωγωνίου.

Τραγουδισταί. Παρτής: Μιχ. Βόκολος, Γυριστής: Χριστόφ. Γούμενος, Κλώστης: Βασίλ Γιάννος,
 'Ισοκράται. Γεράσιμος Γούμενος, Νικόλ. Βαρέσης. — Χαραυγή, 1954.

(♩ ≈ 212)

κλαίν οι πέ. τρες τὰ λι. θά. ρια, κλαί. νε τὸν κρη -

(♩ ≈ 120-125)

μό. κλαίν οι — πέ. τρες, — τὰ λι. — θά. ρια "ὦ!

κλαί. νε — τὸ. μω. ρέ. τὸν κρη — μό

(ὁ Παρτής) 2.

"ὦ!

Τον. Τον. Τον. Τον.

"Ἐκτασις μελ. Παρτή. "Ἐκτ. μελ. Γυριστή "Ἐκτ μελ. Κλώστη "Ἐκτασις τοῦ ἄσματος ὀμαδικῶς ἀκουσμένου.

Κλαῖν' οἱ πέτρες τὰ λιθάρια, κλαῖνε τὸν καημὸ
 ἔκλαιγα κ' ἐγὼ ὁ καημένος τὸν ξεχωρισμὸ,
 ποὺ θὰ χωριστοῦμ', ἀγάπη, τώρα ἔμεις τὰ δυό.
 Ξέρε μου, πού 'σαι στὰ ξένα καὶ στὰ μακρινὰ
 ἄχ! ἂν τό 'χης νὰ ῥθῆς, ἔλα, αἶντ', ἂν ἔρχεσαι,
 γιὰτ' ἐμένα οἱ δικοί μου μὲ βαρέθηκαν
 καὶ μὲ προξενοῦν στὰ ξένα καὶ στὰ μακρινὰ
 καὶ μοῦ δίνουν ἄντρα γέρο ἕκατὸ χρόνῳ.
 Μήγα πού 'τανε καὶ γέρος, ἦταν ράθυμος
 λέει: κάθε πρωὶ μὲ δέρνει γιὰ τὰ στρώματα
 λέει, καὶ κάθε μεσημέρι γιὰ κρῦο νερό.

10. Ο ΓΙΑΝΝΗΣ Ο ΠΑΝΟΓΙΑΝΝΟΣ

Ε. Μ. Σ. Λ. Α. ἀριθμ. 967. Ταιν. 59.

Πεντάλοφος Κοζάνης.

Τραγουδισαί. Χαράλ. Τσόλης, Ἀπόστ. Καλαμᾶς, Γεώργ. Λαζαριδῆς, Γεώργ. Περβανᾶς.

Κλαρίνο: Εὐάγγ. Ντίμτσιος.

♩ ∞ 92. 1)

εἰσαγωγή κλαρινέττου

1) Οἱ φθόγγοι do - la τοῦ μέτρου τούτου καθὼς καὶ τοῦ τρίτου μέτρου ἀπὸ τοῦ τέλους ἐκτελοῦνται μὲ ἀργὸ portamento. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ διὰ τὰ μέτρα 2ον, 7ον καὶ 11ον τοῦ κυ. εἰως ἄσματος. Ὁ τελευταῖος ἀτελής τρίλλος τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ κλαρίνου νὰ ἐκτελεσθῇ μὲ τοὺς φθόγγους mi - sol καὶ οὐχι mi - fa.

Ἄιντε Μάρω στὸ πηγάδι, ἄιντε γιὰ νερό.
 Καριερεῖτε ἀδερφοῦλες γιὰ νὰ ζαλωθῶ,
 τὴ βαρέλα νὰ ζαλώσω καὶ τὸ μαστραπά·
 ἔ εἶν' ὁ Γιάννος στὸ πηγάδι, ὁ Πλανόγιαννος
 πὺν πλανεύει τὰ κορίτσια καὶ τὶς ἔμορφες
 πὺν μὲ πλάνεψε κ' ἐμένα καὶ δὲν ἔρχομαι.

11. ΤΑ ΣΑΝΙΔΙΑ ΝΙΔΙΑ
 (Χορευτικὸν τοῦ γάμου)

Ε. Μ. Σ. Λ. Α. ἀριθμ. 550. Ταιν. 29.

Περιοχὴ Παραμυθιάς.

Τραγουδιστής. Φώτιος Χαλκιάς. — Ἀθήναι, 1953.

8 132

Τὰ σα - νί - δια, νί - δια, νί - δια
 τὰ λευ - κο - πε - λε - κη - μέ - να, στὴν και - νούρ - για
 γει - το - νιά φύ - τρω - σε μιὰ κυ - δω - νιά.

Τον.

Ἐκτασις τῆς μελωδίας

Τὰ σανίδια νίδια νίδια¹⁾
 τὰ λευκοπελεκημένα.

Στὴν καινούργια γειτονιά
²φύτρωσε μιὰ κνδωνιά.

Κι ἂν ἀνθήσῃ κι ἂν καρπίσῃ
 πέντε γυιὸς θάλ' ἀποκτήσῃ
 πέντε γυιὸς καὶ μιὰ μηλιά.

— Μώρ' νύφη, νυφοῦλα μου
 δό μ' τὰ μανουσιάκια μου.

— Δὲν τὰ δίνω γὼ ἐσένα
 θὰ τὰ δώσω τοῦ καλοῦ μου,
 θὰ τὰ δώσω τοῦ καλοῦ μου,
 τοῦ καλοῦ μ', τοῦ σύντροφου μου.

— Μώρ' νύφη, νυφοῦλα μου
 δό μ' τὰ δαχτυλίδια σου

¹⁾ Παραλλαγὴν κειμένου βλ. Λ. Α. ἀρ. χειρ. 1665 Γ, σελ. 9.

δό μ' τὰ δαχτυλίδια σου

τ' ὄμορφα στολίδια σου.

— Δὲν τὰ δίνω ἴγώ ἐσένα

θὰν τὰ δώσω τοῦ καλοῦ μου,

θὰν τὰ δώσω τοῦ καλοῦ μου,

τοῦ καλοῦ μ' τοῦ σύντροφου μου.

12. ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΗ ΜΗΤΣΟΥ

Ε. Μ. Σ. Λ. Α. ἀριθμ. 1209. Ταιν. 65Α.

Σαμαρίνα.

Τραγουδιστής. Ματθαῖος Ἀγορογιάννης.

Ἰσοκράται. Ἐμμ. Στιμογιάννης, Δημ. Ταμπούκας. — Σαμαρίνα, 1955.

Μελωδία

Ἰσοκράται¹⁾

1^η]

66

Βα - - - σι - λι - - - κό - νος μου

μύ - ρι - - σε, μω - ρέ τη - ρᾶ - τε ποιὸς δια -

βαί - νει - - ν - ὁ Γιώρ - γης Μῆ - νη - τος...

Βασιλικὸς μοῦ μύρισε, τηῶτε ποιὸς διαβαίνει
ὁ Γιώργης Μητσὸς πέρασε στὰ Γιάννενα πηγαίνει,
στὰ Γιάννενα καὶ στὸν Πασᾶ καὶ στὸ Βεζύρ' ἀφέντη.
— Καλημερὰ σου Μπέη μου. — Καλῶς τὸ Γιώργη ἀπού' ρθε.
— Γιώργη μ' γιαιτὶ μᾶς ἄργησες νὰ ῥθῆς νὰ προσκυνήσης;
— Ἐσεῖς καλὰ τὸ ξέρετε τὸ κλέφτικο ζακόνι
δὲν μᾶς ἀφήναν τὰ βουναὶ κι αὐτὲς κρύες βρουσοῦλες.

¹⁾ Ἐνταῦθα ἔχομεν τὴν περίπτωσιν τῆς μετακινήσεως τοῦ ἰσοκρατήματος, ὡς καὶ εἰς τὰ ὑπ' ἀριθμ. 1 καὶ 2 ἄξματα, ὡς αὐτοτελοῦς πλέον φωνῆς καὶ οὐχὶ ἰσοκρατήματος. Βλ. κείμενον, σελ. 114 στίχ. 26.

13. ΜΑΣ ΠΗΡΕ ΚΙ Ο ΧΙΝΟΠΩΡΟΣ

Σαμαρίνα.

Ε. Μ. Σ. Λ. Α. ἀριθμ. 1212. Ταιν. 65.

Τραγουδιστής. Ματθαῖος Ἀγορογιάννης.

Ἰσοκράται. Ἐμμ. Στιμογιάννης, Δημ. Ταμπούκας. — Σαμαρίνα, 1955.

Μελωδία
Ἰσοκράται

♩ ≈ 130

Ὁ - ρέ νά βγούν κ'οἱ δλα - ν - οἱ δλα - χο - πού - - λίες, κα - λο - καιρ -
- νέ - ε - εμ' ἄ - γέ - ρα νά βγούν κ'οἱ δλα - ν - οἱ δλα - χο -
πού - λίες, κα - λο - καιρ - νέ - ε - εμ' ἄ - γέ - - οα.

Ἐκτασις μελωδίας

Ἕψοτ. Τον.

14. ΜΟΝΗ ΓΚΑΙΝΤΑ

(Χορὸς τῆς νύφης).

Ε. Μ. Σ. Λ. Α. ἀριθμ. 552. Ταιν. 29.

Κλαρίνο: Ἀναστάσιος Χαλκιᾶς. Βιολί: Κυριάκος Χαλκιᾶς. — Αθήναι, 1953.

Μελωδία
Γέφυρα

♩ ≈ 72

ΚΛΑΡΙΝΟ

ΒΙΟΛΙ

κ.λ.π.

κ.λ.π.

15. ΔΙΠΛΗ ΓΚΑΙΝΤΑ

(Χορὸς στὰ τρία)

Ε. Μ. Σ. Λ. Α. ἀριθμ. 553. Ταιν. 29.

Κλαρίνο: Ἀναστάσιος Χαλκιᾶς. — Αθήναι, 1953.

Μελωδία

♩ ≈ 66

1)

κ.λ.π.

1) Εἰς τὴν μελωδίαν αὐτὴν χρησιμοποιεῖται ἡ 7η μικρὰ ὄπως εἰς μίαν περίπτωσιν με²λωδίας τοῦ κλώστου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΤΩΝ ΕΤΩΝ 1921 - 1938

ΥΠΟ

ΓΕΩΡΓ. Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡ. Β. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Ὁ ἀείμνηστος Νικ. Γ. Πολίτης εἰς τὴν συνταχθεῖσαν παρ' αὐτοῦ καὶ ἐκδοθεῖσαν γενικὴν βιβλιογραφίαν τῶν ἑλληνικῶν δημοσιευμάτων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1907 μέχρι τοῦ 1920, ὑπὸ τὸν τίτλον: *Ἑλληνικὴ Βιβλιογραφία. Κατάλογος τῶν ἐν Ἑλλάδι ἢ ὑπὸ Ἑλλήνων ἀλλαγῶν ἐκδοθέντων βιβλίων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1907*, περιέλαβεν εἰς ἴδια κεφάλαια καὶ τὰ λαογραφικὰ ὡς καὶ τὰ περὶ τῆς δημώδους μουσικῆς δημοσιεύματα¹⁾. Τὸ βιβλιογραφικὸν ἔργον τοῦτο, μὴ συνεχισθὲν ἔκτοτε, ἀνελήφθη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1946 ὑπὸ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου εἰδικῶς διὰ τὸν κλάδον τῆς λαογραφίας καὶ τῆς δημώδους μουσικῆς γενικῶς, καταρτισθείσης κατὰ τὰ ἔτη 1946-1947 διὰ τοῦ πρώτου ἐξ ἡμῶν (Γ. Κ. Σπυριδάκη) τῆς βιβλιογραφίας τῆς περιόδου 1939-1947, ἡ ὁποία καὶ ἐδημοσιεύθη μετὰ τοῦ Γεωργ. Α. Μέγα ἐν τῇ Ἐπετηρίδι τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, τόμ. Ε' (1947-49) σ. 159-266. Τῆς Βιβλιογραφίας ταύτης ἐδημοσιεύθη ἡ συνέχεια διὰ τὴν περίοδον 1948-1953 ὑπὸ τοῦ δευτέρου ἐξ ἡμῶν (Δ. Β. Οἰκονομίδου) μετὰ τοῦ Γ. Α. Μέγα ἐν τῇ αὐτῇ Ἐπετηρίδι, τόμ. Η' (1953-54) σ. 199-322.

Ἡ συνέχισις τῆς συντάξεως τῆς βιβλιογραφίας ταύτης διὰ τὰ ἔτη 1954 καὶ ἐξῆς ἀνετέθη παρ' ἡμῶν εἰς τὸν συντάκτην Δημήτρ. Β. Οἰκονομίδην.

Διὰ τῆς δημοσιεύσεως ταύτης ὑπὸ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆς λαογραφικῆς βιβλιογραφίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1939 καὶ ἐξῆς, καὶ τῆς προηγηθείσης ὑπὸ τοῦ Νικ. Πολίτου, ὡς ἄνω, διὰ τὰ ἔτη 1907-1920, παρέμεινεν οὕτω βιβλιογραφικῶς κενὴ ἡ χρονικὴ περίοδος ἀπὸ τοῦ ἔτους 1921-1938, τῆς ὁποίας ἔπρεπε νὰ συνταχθῇ ἡ σχετικὴ βιβλιογραφία.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνελάβομεν ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους 1957 ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ συντάκτου Δημητρ. Β. Οἰκονομίδου. Ὁ πρώτος ἐξ ἡμῶν συνέταξε τὰ σχετικὰ μὲ τὴν λαογραφίαν τῆς Κρήτης ἄρθρα, ἔτι δὲ τὰ πλεῖστα αὐτοτελῶν δημο-

¹⁾ Βλ. α) Ἐπιστημ. Ἐπετηρίς [Πανεπ. Ἀθηνῶν], τόμ. Γ' (1906-1907). Ἐν Ἀθήναις 1909, σ. 433-436, τόμ. ΣΤ' (1909-1910), Ἐν Ἀθήναις 1911, σ. 274-289 [Ἀνατύπωσις ἐν Λαογραφ. τόμ. Γ' (1911-12) σ. 242-259 μόνον τῶν λαογραφικῶν ἄρθρων οὐχὶ δὲ καὶ τῶν τῆς δημ. μουσικῆς]. β) Ν.Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ, Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία. Κατάλογος τῶν ἐν Ἑλλάδι ἢ ὑπὸ Ἑλλήνων ἀλλαγῶν ἐκδοθέντων βιβλίων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1907. Γ') 1911-1920 (α' μέρος) (Ἐκδίδεται ἐπιμελείᾳ Στίλπ. Κυριακίδου, δαπάνῃ τοῦ Ἀθῆνῆσι Πανεπιστημίου). Ἐν Ἀθήναις 1927, σ. 318-341. [Ἀνατύπωσις ἐν Λαογραφ. τόμ. 10 (1929-32) σ. 209-232].

σιευμάτων, ὡς καὶ τὰ ἐκ τῶν περιοδικῶν: Ἄρχεϊον Εὐβοϊκῶν Μελετῶν, Ἄρχεϊον Πόντου, Ἄρχεϊον τοῦ Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ, Βυζάντιον, Διδασκαλικὴ Ζωή, Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, Ἐπετηρὶς τῶν Βουρβούρων, Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Θρακικά, Κυνουριακὴ Ἐπιθεώρηση, Κυπριακὰ Χρονικά, Μαλεβός, Μικρασιατικὰ Χρονικά, Μύσων, Πέργαμος, Σπαρτιατικὰ Χρονικά, Φῶς καὶ Προμηθεὺς ὁ Πυρφόρος, ὁ δὲ δεῦτερος (Δημήτρ. Β. Οἰκονομίδης) τὰ ἐκ τῶν λοιπῶν ἐντύπων λαογραφικὰ ἄρθρα.

Εἰς τὸ βιβλιογραφικὸν σύστημα ἠκολουθήσαμεν εἰς τὴν διάταξιν τῆς ὕλης τὰς προηγουμένας, ὡς ἀνωτέρω, βιβλιογραφικὰς δημοσιεύσεις τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου μέ τινας μόνον μεταβολὰς εἰς αὐτάς. Οὕτω παρατίθεμεν τὸ ἐπώνυμον καὶ τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως τῶν ἐνταῦθα βιβλιογραφικῶν ἄρθρων κατ' ὀνομαστικὴν ἀντὶ τῆς μέχρι τοῦδε κατὰ γενικὴν πρὸς ἀποφυγὴν οὕτω παρανοήσεων ὡς πρὸς τὴν κατ' ὀνομαστικὴν χρῆσιν τοῦ ὀνοματεπωνύμου, ἰδίᾳ ὑπὸ ξένων, πρὸς δὲ ἐκρίναμεν σκόπιμον τὴν βιβλιογραφίαν τῶν δημοσιευμάτων τῶν σχετικῶν πρὸς τὸν λαϊκὸν πολιτισμὸν τῶν Βυζαντινῶν νὰ δημοσιεύσωμεν εἰς ἴδιον κεφάλαιον, ὡς ἐπιμετρον, πρὸς εὐχερῆ παρακολούθησιν τούτων ὑπὸ τε τῶν λαογράφων καὶ τῶν εἰδικῶν βυζαντινολόγων.

Γ. Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ

——— Ὅβελος εἰς τὴν ἀρχὴν βιβλιογραφικῆς σημειώσεως σημαίνει ἐπανάληψιν τοῦ ἐν τῷ προηγουμένῳ ἄρθρῳ ὀνόματος τοῦ συγγραφέως.

* Ἀστερίσκος πρὸ τοῦ βιβλιογραφουμένου λήμματος δηλοῖ, ὅτι τοῦτο παρελήφθη ἐξ ἄλλου βιβλίου.

(....) Ἐντὸς παρενθέσεως: α) ἀναπτύσσεται τὸ ἐν βραχυγραφίᾳ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, παρατίθεται ἐπὶ ψευδωνύμου τὸ πραγματικὸν ὄνομα, περικλείεται τὸ ὄνομα τοῦ κριτοῦ ἐπὶ κρινομένων ἄρθρων, ἐπὶ ἀνωνύμου δὲ δημοσιεύματος τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ἐφ' ὅσον τοῦτο εἶναι γνωστὸν, β) ἀναγράφεται ἡ χρονολογία καὶ ὁ τόπος ἐκδόσεως ἐπὶ αὐτοτελῶν δημοσιευμάτων, ὅταν τὰ στοιχεῖα ταῦτα δὲν περιέχωνται ἐν τῇ ἐπιγραφῇ, ἀλλὰ λαμβάνονται ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἀναγαφομένου βιβλίου.

[....] Ἐντὸς ἀγκυλῶν τίθενται προσθήκαι τοῦ βιβλιογράφου ἐντὸς ἢ ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἄρθρου σχετικαὶ μὲ τὸ βιβλιογραφούμενον δημοσίευμα.

Ἐν ἰδιαιτέρῳ παραγράφῳ καὶ μὲ μικρότερα στοιχεῖα (τῶν 8 στιγμῶν) δηλοῦται περὶ τῆς περιεχομένης ὕλης ἢ παρέχονται ἄλλαι σχετικαὶ πληροφορίαι.

: Πρὸς δήλωσιν τοῦ ψευδωνύμου τίθενται πρὸ αὐτοῦ δύο στιγμαί.

(!) Τὸ θαυμαστικὸν δηλοῖ τὴν ἀπαράλλακτον ἀντιγραφήν τυπογραφικοῦ σφάλματος.

Ἡ κατάταξις ἔγινεν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἑλληνικοῦ ἀλφαβήτου μὲ τὴν ἐξῆς ἀντιστοιχίαν τῶν γραμμάτων τοῦ λατινικοῦ:

v = β	ch = χ	ca = κα	f = φ	th = θ	x = ξ
w = β	h = χ	co = κο	g = γ	ph = φ	

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΕΡΕΥΝΗΘΕΝΤΑ ΔΙΑ ΤΗΝ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΝ
ΚΑΙ ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΑΙ ΑΥΤΩΝ

- ΑΕ** Ἀρχαιολογική Ἐφημερίς. Περιοδικὸν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας. Ἀθήνησι 1921 - 1938.
- ΑΗ** Ἀνδριακὸν Ἡμερολόγιον. Ἐν Ἀθήναις. (Ψυχαγωγικὸς Σύνδεσμος Ἀνδριῶν). Ἔτ. 1 (1925) - 5 (1930).
- Ἀθηνᾶ** Σύγγραμμα περιοδικὸν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρείας. Ἀθηναί. τόμ. 32 (1920) - 48 (1938).
- Ἀκαδήμεια** Ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα ἐρεύνης τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου καὶ καλλιτεργείας τῶν Ἑλληνικῶν σποιδῶν κατὰ μῆνα ἐκδιδόμενον ἐν Ἀθήναις. Διευθυντής: Ἰ. Φ. Δημάρατος. τόμ. Α' (1935).
- Ἀναγέννηση** Μηνιαῖο περιοδικό. Φιλοσοφία - Ἐπιστήμη - Τέχνη - Παιδεία. Ἀθήνα. Διευθυντής: Δ. Γληνός. Χρόν. Α' (1927) φύλλ. 1 - 12.
- Ἀργ Ἡμ** Ἀργεϊακὸν Ἡμερολόγιον Γεωργ. Λογοθέτη - Ἄνδρ. Χριστοπούλου. Τεύχος Α'. Ἀργος, 1930.
- Ἀρκαδ Ἡμ** Ἀρκαδικὸν Ἡμερολόγιον. Ἐκδοσις Ἀρκαδικοῦ Τύπου. Τρίπολις, 1937 - 1938.
- Ἀρχ Βυζ Μν** Ἀρχεῖον τῶν Βυζαντινῶν Μνημείων τῆς Ἑλλάδος. Ἐξαμηνιαῖον περιοδικὸν σύγγραμμα, συντασσόμενον ὑπὸ Ἀναστασίου Κ. Ὀρλάνδου. Ἀθηναί, τόμ. Α' (1935) - Δ' (1938).
- Ἀρχ Εὐβ Μελ** Ἀρχεῖον Εὐβοϊκῶν μελετῶν. Ἀθήνησι. Τόμ. Α' (1935) - Β' (1936).
- Ἀρχ Πόντ** Ἀρχεῖον Πόντου. Σύγγραμμα περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς Ποντιακῶν Μελετῶν. Ἐν Ἀθήναις, τόμ. 1 (1928) - 8 (1938).
- Ἀρχ Θε Θησ** Ἀρχεῖον τοῦ Θερακικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Θησαυροῦ. Διευθυντής: Πολ. Παπαχριστοδούλου. Ἐν Ἀθήναις, τόμ. 1 (1934) - 5 (1939).
- Ἀφιέρωμα** Ἀφιέρωμα εἰς Γ. Ν. Χατζιδάκιν. Διατριβαὶ φίλων καὶ μαθητῶν ἐπὶ τῇ τριακοστῇ πέμπτῃ ἐπετείῳ τῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγεσίας αὐτοῦ. Ἐν Ἀθήναις, 1921.
- Ἀχαικά** Ἀχαικά. Γράμματα - Ἐπιστήμαι - Τέχναι. Διευθυντής: Κωνστ. Ν. Τριανταφύλλου. Πάτραι, ἔτ. 1 (1937) - 4 (1940).
- BNJb** Byzantinisch - Neugriechische Jahrbücher. Internationales Wissenschaftliches Organ, hrsg. von Prof. Dr. Nikos A. Bees (Βέης). Athen, τ. 1 (1920) - 15 (1938).
- BZ** Byzantinische Zeitschrift begründet von Karl Krumbacher, unter Mitwirkung zahlreicher Fachgenossen... Leipzig, τόμ. 24 (1923/1924) - 38 (1938).
- Byzantion** Byzantion. Revue internationale des études Byzantines publiée sous la direction de H. Grégoire. Paris-Liège, τόμ. 1 (1924) - 13 (1938).
- Γλωσσ Ἐρ** Γεωργ. Ν. Χατζιδάκι, Γλωσσολογικαὶ Ἔρευναι. Τόμος Α', Ἐν Ἀθήναις 1934.
- Διδ Ζωή** Διδασκαλικὴ Ζωή. Ἡράκλειο Κρήτης. Χρονιά Α' (1935 - 36) τεύχ. 1 - 12.
- ΔΙΕΕ** Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις, τόμ. 8 (1922 - 9) (1926). 1 [=10] (1928/29) Νέα Σειρά.

- ΔΧΑΕ** Δελτίον Χριστιανικής Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Ἀθήναι, περ. Β', τόμ. Α' (1924) - Γ' (1926).
- Ἐγκ Ἡμ** Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον Δημητράκου. Διευθυντῆς Σωτήρης Σκίπης. Ἀθήναι, 1932 - 1935.
- ΕΕΠΑ** Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἔτ. 1935 - 1936, τόμ. Β' (1938).
- Ἐπ Ηχώ** Ἐπιστημονικὴ Ἡχώ. Μηνιαῖον εἰκονογραφημένον περιοδικὸν τῶν ἐφηρμοσμένων ἐπιστημῶν καὶ τῆς Βιομηχανίας. Ἀθήναι. Περίοδ. Β'.
- ΣΔ εἰς μνήμην** Εἰς μνήμην Σπυρίδανος Λάμπρου. Ἐν Ἀθήναις 1935.
- Ἐκατονταετηρὶς** Ἐθνικὸν καὶ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. Πρωταεὶα Γρηγορίου Παπαμιχαήλ. Ἐκατονταετηρὶς 1837 - 1937. Ἐπιστημονικαὶ Συμβολαί. Ἀθήναι.
- Ἐκκλ Φάρος.** Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τόμ. Κ' (1921) - ΛΖ' (1938).
- Ἐλλ Ἀγ** Ἑλληνικὴ Ἀγωγή. Δελτίον τῆς Ἑταιρείας Γυμναστικῶν Μελετῶν. [Ἀθήναι], ἔτ. Α' (1933) - Δ' (1936).
- Ἐλλ Γράμματα** Ἑλληνικὰ Γράμματα. Δεκαπενθήμερο περιοδικό. Διευθυνταί: Κωστῆς Μπασιᾶς, Βασίλ. Μαλατάκης. Ἀθήνα, τόμ. 1 (1927) - 6 (1930).
- Ἐλλ Ἐπ** Ἑλληνικὴ Ἐπιθεώρησις. Διευθύντρια Εὐγενία Ζωγράφου. Ἀθήναι, ἔτ. 14 (1920/21) - 32 (1938/39).
- Ἑλληνικά** Ἱστορικὸν περιοδικὸν δημοσίευμα ἐκδιδόμενον καθ' ἑξάμηνον. Διευθυνταί τῆς συντάξεως Κωνστ. Ἀμαντος - Σωκρ. Κουγέας. Ἐν Ἀθήναις, τόμ. 1 (1928) - 10 (1937 - 1938).
- Ἑλληνίς** Μηνιαῖον περιοδικὸν τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἑλληνίδων γυναικῶν. Ἐν Ἀθήναις, ἔτ. 1 (1921) - 16 (1936).
- ΕΦΣΠΘ** Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης. Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς ἐκδιδομένη ὑπὸ τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς. Ἐν Θεσσαλονίκῃ, τόμ. Α' (1927) - Δ' (1938).
- Ἐπ Βυζ Σπ** Ἐπετηρὶς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν. Ἐν Ἀθήναις, τόμ. Α' (1924) - ΙΔ' (1938).
- Ἐπ Ἐν Καλ Λογ Χανίων** Ἐπετηρὶς τῆς Ἐνώσεως Καλλιτεχνῶν Λογοτεχνῶν Χανίων. Ἐν Χανίοις, ἔτ. Α' (1937).
- Ἐπ Κρητ Σπ** Ἐπετηρὶς Κρητικῶν Σπουδῶν. Ἐν Ἀθήναις, τόμ. Α' (1938).
- Ἐπ Κυκλ Πολ** Ἐπετηρὶς Λαογραφικῆς καὶ Ἱστορικῆς Ἑταιρείας Κυκλαδικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τέχνης. Ἀθήναι, τόμ. Α' (1935).
- Ἐπ Βουρ** Ἐπετηρὶς τῶν Βουρβούρων. Ἀθήναι, ἔτ. 1924, ἔτ. 1925 - 1926, ἔτ. 1939.
- Ἐπιστημολόγος** Μηνιαία ἐπιστημονικὴ ἐπιθεώρησις. Διευθυντῆς Ἰ.Φ. Δημάρατος. [Ἀθήναι], ἔτ. 1 (1932) - 3 (1934).
- Ἐργασία** Ἑβδομαδιαία Ἐπιθεώρησις. Ὁργανον ἐρεύνης τῶν ζωντανῶν προβλημάτων τῆς χώρας. Ἀθήναι, ἔτ. 1 (1930) - 9 (1938).
- ΗΑΜΘ** Ἡμερολόγιον Ἀνατολικῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης Θεοφίλου Δ. Ἀθανασιάδου. Δράμα, ἔτος Α' (1931) - Β' (1932).
- ΗΒΕ** Ἡμερολόγιον τῆς Βορείου Ἑλλάδος [=Μακεδονικὸν καὶ Θρακικὸν Ἡμερολόγιον]. Δράμα, 1938.

- Ἡ Γλῶσσα** Ἡ Γλῶσσα. Τετραμηνιαῖον γλωσσο-φιλολογικὸν περιοδικόν. Διευθυντής: Σπ. Ν. Φίλιππας. Ἀθήναι, ἔτ. 1 (1932) τεύχ. 1, 2, τεύχ. 3 (1933).
- ΗΑΜ** Ἡμερολόγιον Δυτικῆς Μακεδονίας εἰκονογραφημένον ἐπιμελεῖα Σταύρου Θεοδοσιάδου - Δημητρίου Γκαβανᾶ. Κοζάνη (ἔκδοσις ἔφημ. «Βορ. Ἑλλάδος»), ἔτ. 1932 καὶ ἔτ. 1935-1938.
- Ἡ Διάλεξις** Ἐπιστημονικὴ - κοινωνιολογικὴ - φιλολογικὴ - καλλιτεχνικὴ ἐκδιδομένη τὴν 15ην καὶ 30ὴν ἐκάστου μηνός. Ἰδρυτής - Διευθυντής: Διονύσιος Βλαχογιάννης. Ἀθήναι, ἔτος Α' (1928) ἀρ. φ. 1 - 7.
- Ἡ Δωδώνη** Μέγα πανηπειρωτικὸν ἐγκυκλοπαιδικὸν περιοδικὸν σύγγραμμα Ἡ Δωδώνη... Χαράλ. Γ. Κατσαλίδου, τόμ. Α' (1931 - 32). Ἀλεξάνδρεια - Αἰγύπτου. Ὀκτώβριος 1931.
- Ἡ Ἐπιστήμη** Ἡ Ἐπιστήμη δι' ὅλους. Μηνιαία τεχνικὴ καὶ ἐγκυκλοπαιδικὴ ἐπιθεώρησις. Ἀθήναι, ἔτ. 1 (1929) - 3 (1931).
- ΗΘ** Μερόπης Π. Τσιώμου, Ἡμερολόγιον Θεσσαλονίκης, Θεσ/νίκη. Ἔτος Γ' (1921).
- ΗΜΕ** Ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος εἰκονογραφημένον. Ἰδρυτής - Διευθυντής: Γεώργιος Δροσίνης. Συντάκται καὶ συνεργάται Λαογράφοι, Ἐπιστήμονες καὶ Καλλιτέχναι. Ἐκδότης Ἰ. Ν. Σιδέρης. Ἀθήναι, ἔτ. 1922 - 1936.
- Ἡμερ Δρ** Θεοφίλου Δ. Ἀθανασιάδου, Ἡμερολόγιον Δράμας. Δράμα, 1930.
- Ἡμερ Ἐγκ** Ἰ. Α. Βρετοῦ, Ἡμερολόγιον Ἐγκυκλοπαιδικόν. Ἀθήναι, ἔτ. 19 (1922) - 21 (1924).
- Ἡμ' Ἰθ** Ἡμερολόγιον Ἰθάκης. Ἀθήναι, ἔτ. 1 (1928) - 3 (1930).
- Ἡμερολόγιον** ὁ Φάρος τῆς Ἀνατολῆς. Ἰδρυτής - Διευθυντής: Σωκράτης Σταματίου. Κάιρον, ἔτ. 1929 - 1931.
- Ἡπειρ Χρον** Ἡπειρωτικὰ Χρονικά. Περιοδικὸν σύγγραμμα ἰδρυθὲν καὶ ἐκδιδόμενον προνοίᾳ τοῦ μητροπολίτου Ἰωαννίνων Σπυρίδωνος Βλάχου, ἐπιμελεῖα δὲ τῶν Ἡπειρωτῶν Περικλέους Βιζουκίδου ἐν Βερολίῳ, Γεωργίου Ἀναγνωστοπούλου ἐν Ἀθήναις, Ἀλκιβιάδου Κοντοπάνου ἐν Ἰωαννίνοις. Ἐν Ἰωαννίνοις, ἔτ. 1 (1926) - 15 (1940).
- ΘΓ** Θεσσαλικά Γράμματα. Μηνιαῖο περιοδικὸ τοῦ Ὁμίλου διανοουμένων καὶ φιλοτέχνων Λαρίσης. Λάρισα, 1935, τεύχη 1 - 5, 8 - 9.
- Θεσσ Χρον** Θεσσαλικά Χρονικά. Δελτίον τῆς ἐν Ἀθήναις Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἑταιρείας τῶν Θεσσαλῶν. Ἐν Ἀθήναις, τ. 1 (1930) - 5 (1936).
- Θρακ** Θρακικά. Σύγγραμμα περιοδικὸν ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις «Θρακικοῦ Κέντρου». Ἐν Ἀθήναις, τόμ. 1 (1928) - 16 (1938).
- Ἰόν Ἀνθ** Ἰόνιος Ἀνθολογία. Μηνιαῖο ἱστορικὸ, φιλολογικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ περιοδικόν. Διευθύντρια: Μαριέττα Μινώτου (τὸ γένος Γιαννοπούλου). Ζάκυνθος, ἔτ. 1 (1927-28) - 12 (1938).
- Κρητικά** Κρητικά. Τετράμηνιον περιοδικὸν σύγγραμμα ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ Κρητικοῦ φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐν Χανίοις. Χανιά, τόμ. Α' (1930 - 1933).
- Κρητ Μελ** Κρητικαὶ Μελέται. Μηνιαῖον εἰκονογραφημένον περιοδικὸν ἐν Ἀθήναις. Διευθυντής: Γ. Σήφακας. Διευθ. ἐκδόσεως Γ. Κ. Σπυριδάκης. Ἀθήναι, ἔτ. Α' (1933).
- Κρητ Σελ** Κρητικὲς Σελίδες. Μηνιαῖο λογοτεχνικὸν περιοδικόν. Διευθύντρια: Θάλεια Καλιγιάννη. Ἡράκλειον Κρήτης, ἔτ. Α' (1936) - Γ' (1939).
- Κυκλ** Κυκλάδες. Μηνιαῖο λογοτεχνικὸ καὶ καλλιτεχνικὸ περιοδικὸν ἐκδιδόμενον στή

Σύρο. Διεύθυνση: Ρίτα Μπούμη, Κατίνα Μπαίλα, Βίκτωρ Παπαδάκης, Σύρος, έτ. 1 (1930-1931), έτ. 2-3 (1931-1932).

- Κυν'Επιθ** Κυνουριακή Έπιθεώρηση. Διμηνιαία εικονογραφημένη κοινωνική - φιλολογική - ειδησεογραφική. Άθήνα, χρόνος Α' (1936-1938).
- Κυπρ Γράμμ** Κυπριακά Γράμματα. Δεκαπενθήμερο περιοδικό μελέτης και τέχνης. Λευκωσία (Κύπρος), έτ. Α' (1934-1935) - Γ' (1936-1937).
- Κυπρ Σπ** Κυπριακά Σπουδαί. Δελτίον της Έταιρείας Κυπριακών Σπουδών εκδιδόμενον ύπ' αὐτῆς τῆ ἐπιμελείᾳ Α. Αἰμιλιανίδου, Π. Δικαίου, Α. Ἰντιάνου, Κ. Σπυριδάκι. Έν Λευκωσίᾳ, έτ. Α' (1937) - Β' (1938).
- Κυπρ Χρον** Κυπριακά Χρονικά. Μηνιαῖον ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν ἐν Κύπρῳ. Έν Λάρνακι, έτ. Α' (1923) - ΙΙ' (1937).
- Κυριακή** Ἡ Κυριακή τοῦ «Έλευθέρου Βήματος». Άθήναι, έτος Α' (1926-1927) ἀρ. φ. 1-53. έτ. Β' (1927-1928) ἀρ. φ. 54-59.
- Λ' Αρχ** Λεξικογραφικὸν Ἀρχεῖον τῆς Μέσης καὶ Νέας Ἑλληνικῆς. Τόμ. έκτος. Έν Ἀθήναις, 1923.
- Λακωνικά** Περιοδικὸν τῆς «Ένώσεως τῶν ἐν Ἀττικῇ Λακεδαιμονίων». Έν Ἀθήναις 1932. τεῦχος Α'.
- Λαογρ** Λαογραφία. Δελτίον τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Έταιρείας. Έν Ἀθήναις, τόμ. 6 (1917-1918), 7 (1923), 8 (1921/25), 9 (1926-1928), Θεσσαλονίκη, τόμ. 10 (1929-1932), 11 (1934-1937).
- Λεύκωμα** Λεύκωμα τῆς νήσου Ἴμβρου. Κατηρτίσθη τῆ μερίμνῃ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ἴμβρου καὶ Τενέδου Ἰακώβου καὶ ἐξεδόθη δαπάνῃ τῶν ἀπανταχοῦ Ἰμβρίων. Έν Ἀθήναις, 1938.
- L' HellCont.** L' Hellénisme Contemporain. Directrice: Henriette Avatangelos. Athènes, έτ. 1-3 (1935-1938).
- Μακεδ' Ημερ** Μακεδονικὸν Ἡμερολόγιον. Ἰδρυτῆς - Διευθυντῆς: Νικόλαος Α. Σφενδόνης. Θεσσαλονίκη, έτ. 1 (1925) - 14 (1938).
- Μακ' Ημέρες** Μακεδονικὲς Ἡμέρες. Λογοτεχνικὸ περιοδικό. Θεσσαλονίκη, έτ. 1 (1932-33) - 6 (1938).
- Μαλεβός** Μηνιαῖον περιοδικὸν ὄργανον τῶν ἀπανταχοῦ Βασσαριωτῶν. Έν Ἀθήναις, έτ. Α' (1920) - ΣΤ' (1926).
- ΜΕΕ Περ** Μεγάλη Ἑλληνική Ἐγκυκλοπαιδεία. Φιλολογικὸν περιοδικὸν Α' - Ζ' τόμων. Ἀθήναι (1926-1929) φ. 1-173.
- ΜΕΗ** Μέγα Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον 1935. Ἐφημερίς «Έλεύθερος Ἄνθρωπος». Ἀθήναι, 1934.
- ΜΜ** Μηνιαία Μεγαλόπολις. Ὅργανον τῶν ἀπανταχοῦ Μεγαλοπολιτῶν, Λυκοσουρέων καὶ Φαλαισιωτῶν. Ἀθήναι. Ἰδιοκτῆτης: Παν. Ἡ. Μαρκολιᾶς. Διευθυντῆς: Φιλοποίμην Χρ. Μητσόπουλος, έτ. 1 (1937-38) ἀρ. 1-12, έτ. 2 (1938-39) ἀρ. 13-24.
- Μ Χρ** Μουσικά Χρονικά. Μηνιαία καλλιτεχνική ἐπιθεώρησις. Καλλιτεχνική ἐποπτεία Γεωργ. Λαμπελέτ. Ἀθήναι, έτ. 1 (1928-29) - 4 (1932).
- Μεσ Γράμμ** Μεσαιωνικά Γράμματα. Τριμηνιαῖον περιοδικὸν. Ἀθήναι, Α' (1934) - Δ' (1939).

- Μεσο Έτ** Μεσσηνιακόν Έτος. Έκδοσις ἑτήσια. Τόμ. πρώτος. Καλαμάτα, 1938 (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν τῶν Γραμμάτων).
- Μικρ Χρον** Μικρασιατικὰ Χρονικά. Σύγγραμμα περιοδικόν, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ τμήματος Μικρασιατικῶν μελετῶν τῆς Ἐνώσεως Σμυρναίων. Ἐν Ἀθήναις. Τόμ. Α' (1938)
- Μυκ Χρον** Μυκονιάτικα Χρονικά δημοσιευόμενα τὴν πρώτην καὶ τρίτην Κυριακὴν ἐκάστου μηνός. Ἀθήναι, ἔτ. Α' (1933 - 1934), ἔτ. Β' (1935).
- Μύσων** Ἱστορικόν καὶ λαογραφικόν περιοδικόν, ἐκδιδόμενον κατὰ τετραμηνίαν. Διευθυντῆς καὶ ἰδιοκτήτης: Μ. Γ. Καταπότης. Ἐν Ἀθήναις, τόμ. 1 (1932) - 7 (1938).
- Ν Γεωπ** Τὰ Νέα Γεωπονικά. Μηνιαῖον γεωργικόν περιοδικόν, Ἀθήναι. Περίοδος Γ' ἔτ. 7 (1921) - 10 (1924).
- Ν Γράμματα** Νεοελληνικά Γράμματα. Μηνιαῖο λογοτεχνικὸ περιοδικόν. Διευθυντής: Γιάννης Μουρέλλος. Ἡράκλειο Κρήτης, ἔτ. Α' (1926 - 1927), ἔτ. Β' (1927 - 1928).
- Ν Γράμμ** Νεοελληνικά Γράμματα. Ἑβδομαδιαία φιλολογικὴ, καλλιτεχνικὴ, ἐπιστημονικὴ ἔφημερίς. Διευθυντής: Κώστας Ἐλευθερουδάκης. Ἀθήνα, ἔτ. Α' (1935) φ. 1 - 38, ἔτ. Β' (1936) φ. 39 - 44. Περίοδ. Β' ἔτ. (1936 - 37) φ. 1 - 56, ἔτ. 1938 φ. 57 - 109.
- Ν Έλλ** Νέος Ἑλληνομήμων. Τριμηνιαῖον περιοδικόν σύγγραμμα συντασσόμενον ὑπὸ Σπυρ. Π. Λάμπρου. Ἀθήνησι, τόμ. 14 (1920) - 21 (1927).
- Ν Έστ** Νέα Ἐστία. Διευθυνταί: Γρηγόρ. Ξενόπουλος - Πέτρος Χάρης. Ἀθήναι, ἔτ. 1 (1927) - 12 (1938).
- Ν Κράτ** Τὸ Νέον Κράτος. Μηνιαία ἐπιθεώρησις πολιτικὴ - κοινωνικὴ. Φιλοσοφία - Ἱστορία - Τέχνη. Διευθυντής: Ἄριστος Καμπάνης. Ἀθήναι, ἔτ. Α' (1937), Β' (1938).
- Ναυτ Έλλ** Ναυτικὴ Ἑλλάς. Μηνιαῖον περιοδικόν ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ Γ.Ε.Π. Ναυτικοῦ. Ἐν Ἀθήναις, ἔτ. 1 (1928 - 29) - 10 (1937 - 38).
- Νέα Γράμματα** Τὰ Νέα Γράμματα. Μηνιαία λογοτεχνικὴ Ἐπιθεώρηση. Διευθυντής: Ἀντρέας Καραντώνης. Ἀθήνα, ἔτ. 1 (1935) - 4 (1938).
- Νεοελλ Έρχ** Νεοελληνικόν Ἐρχεῖον. Περιοδικόν δημοσίευμα ἐκδιδόμενον κατὰ τετράμηνον. Ἰδιοκτήτης Διευθυντής: Νικόλαος Β. Τωμαδάκης. Χανιά, τόμ. Α' (1935).
- ΠΑΑ** Πρακτικά τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. Ἐν Ἀθήναις, ἔτ. 1 (1926) - 13 (1938).
- Παγκεφ Έμ** Σπύρου Σκηνωιάτου, Παγκεφαλληνιακόν Ἡμερολόγιον. Ἄργοστόλιον, ἔτ. Α' (1937) - Γ' (1939).
- Πάφος** Μηνιαία Παγκύπρια φιλολογικὴ ἔκδοσις. Πάφος, χρον. 1 (1935 - 36) ἀρ. 1 - 11, χρον. 2 (1936 - 37) ἀρ. 1 - 11, χρον. 3 (1938) ἀρ. 1 - 6.
- ΠΗ** Διον. Χαλκιοπούλου, Ἠλία Ἀ. Βαρουχάκη, Πανελλήνιον Ἡμερολόγιον, χρονογραφικόν, φιλολογικόν καὶ γελοιογραφικόν τοῦ ἔτους 1921... New York, U.S.A.
- Πέργαμος** Πέργαμος (130 π. Χρ. - 1922). Σύγγραμμα ἱστορικόν, ἀρχαιολογικόν, λαογραφικόν συναρρασίᾳ ἐπιστημόνων καὶ λογίων με εἰκόνας. Ἐπιμελεῖα Γεωργ. Κ. Χονδρονίκη, Ἄριστ. Θηβαίου. Μυτιλήνη 1949, 8ον σελ. 352..
- Περ Δελτ Κρ. Φιλ. Συλλ.** Περιοδικόν Δελτίον Βιβλιοθήκης Κρητικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐν Χανίοις. Χανιά, ἔτ. Α' (1927 - 28) τεύχη ἀρ. 1 - 4.
- Πνευματικὴ Ζωή.** Μηνιαῖο λογοτεχνικὸ καὶ βιβλιογραφικὸ περιοδικόν. Ἐκδίδεται ἀπὸ τὸ γραφεῖο πνευματικῶν ὑπηρεσιῶν. Διευθυντής: Μελῆς Νικολαΐδης. Ἀθήνα, τόμ. Α' (1936 - 1937), τόμ. Β' (1938).

- Πολυξ. Λοιζιάδου** Πολυξένης Λοιζιάδου, Κυπριακόν λεύκωμα. Λεμεσός-Κύπρου, 1924.
- Ποντ Φύλλ** Ποντιακά Φύλλα. Μηνιαίο περιοδικό. Διευθύνεται υπό Συντακτικῆς Ἐπιτροπῆς Διευθυντής: Ν. Καπῆς. [Ἀθήναι], ἔτ. Α' (1936-37) - Γ' (1938-39).
- Προμ Πυρφ** Προμηθεύς ὁ Πυρφόρος. Δεκαπενθήμερον ἐκπαιδευτικόν περιοδικόν. Διευθυντής: Γ. Φ. Δαφέρμος. Ἐν Ρεθύμνῃ, ἔτ. Α' (1925) - ΙΕ' (1939).
- Ραδιο Ἐπιθεώρησις** Μηνιαῖον Δελτίον Ἑλληνο-ἰταλικῆς Πνευματικῆς Ἐπικοινωνίας. [Διευθυντής: Γ. Ζώρας]. Roma, ἔτ. Α' (1938) - Γ' (1940).
- ΡΗ** Εὐσταθίου Α. Λαγκάνη, Ροδιακόν Ἡμερολόγιον. Ρόδος, ἔτ. 1929, 1930.
- ΡΧ** Ρομηλιώτικα Χρονικά. Ἱστορικῆ - λαογραφικῆ καὶ φιλολογικῆ ἐπιθεώρησις ἐκδομένη κατὰ τριμηνίαν. Ἀθήναι, ἔτ. Α' τευχ. 1, 1936.
- Σαμ Ἡμ** Σαμακόν Ἡμερολόγιον (Ἀδελφότης Σαμίων). Ἀθήναι, 1939.
- SBN** Studi Bizantini e Neoellenici. Roma, 1 (1925) - 4 (1935). (Publicazioni dell' «Istituto per l' Europa Orientale»).
- Σπαρτ Χρον** Σπαρτιατικά Χρονικά. Μηνιαία φιλολογικῆ - πολιτικῆ ἐπιθεώρησις ἐν Ἀθήναις. Ὅργανον τῶν ἀπανταχοῦ Λακεδαιμονίων. Ἰδιοκτῆτης - Διευθυντής: Δημήτριος Καρβελᾶς. Ἐτ. Α' (1937-1938) ἀρ. φ. 1-12, ἔτ. Β' (1938-39) ἀρ. φ. 13-24.
- TAN** Τζουμερκιώτικα καὶ Ἀρτινὰ Νέα. Μηνιαῖον περιοδικόν. Ἰωάννινα, ἔτ. Α' (1932-1933), τευχ. 1-6.
- Τὸ Βουνὸ** Τὸ Βουνὸ. Μηνιαῖο Δελτίο Ἑλληνικοῦ Ὀρειβατικοῦ Συνδέσμου. [Ἀθήναι], ἔτ. 1 (1934) - 5 (1938).
- Τὸ Ἑλληνικὸν ἔτος.** Ἡμερολόγιον τῆς ἑνώσεως Συντακτῶν Ἀθηναϊκῶν Ἐφημερίδων. Ἀθήναι, ἔτ. Α' (1929), Β' (1930).
- Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας.** Μηνιαῖον δημοσιογραφικόν ὄργανον τῶν ἀπανταχοῦ Ὑδραίων. Ἀθήναι, ἔτ. 1 (1932) - 6 (1938).
- Τὸ Φῶς** Τὸ Φῶς. Δεκαπενθήμερον ἐκπαιδευτικόν περιοδικόν. Διευθυντής: Στυλ. Ἀλοῦζος. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης, ἔτ. Α' (1924) - ἔτ. Ε' (1928), ἔτ. Ε' (1932-33), ἔτ. ΣΤ' (1934) ἀρ. 1-12.
- Φιλικὴ Ἐταιρία.** Περιοδικὸ τέχνης καὶ ἐλέγχου. Ἐπιμελητής Φ. Κόντογλους. [Ἀθήναι], χρον. Α (1925).
- Φιλότεχνος** Φιλολογικῆ καὶ καλλιτεχνικῆ ἐπιθεώρησις. Ἐκδίδεται κάθε μῆνα. Ἰδρυτής: Ὁ Σύλλογος Φιλοτέχνων Βόλου. Ἐπιμελητής ὁ Ἄρ. Βελιαρέλης. [Βόλος]. Χρόν. Α' (1926-27).
- Φωνὴ Δωδ** Φωνὴ τῆς Δωδεκανήσου. Πολιτικῆ καὶ Κοινωνικῆ Ἐπιθεώρησις εἰκονογραφημένη δεκαπενθήμερος. Διευθυντής: Γ. Μ. Οἰκονόμος. Ἐν Ἀθήναις, ἔτ. 1 (1922-1923), ἔτ. 2 (1924).
- Χ Χρον** Χιακά Χρονικά. Ἐν Ἀθήναις. Τευχ. πέμπτον, 1923. Τευχ. ἕκτον, 1926.
- Χρ Ἡμ** Χριστιανικόν Ἡμερολόγιον [Ἀρχιμ. Εὐγ. Κωσταρίδης]. Ἀθήναι, τόμ. 1 (1925) - 7 (1931).

Ι Γ Ε Ν Ι Κ Α

1. **Halliday W.R.** Folklore Studies Ancient and Modern. London 1924, 8^{ov}, σ. XIX + 172.
Κρίσεις: BZ 25 (1925) 413 (*N. H. B[aynes]*). History N. S. 10 (1925) 154-156 (*N. H. B[aynes]*).
2. ***Hesseling D. C.** Uit Hellas' heden en verleden. Haarlem, H.D. Tjeenk Willink en zoon, 1927, 8^{ov}, σ. 197.
Κρίσις: Byzantion 4 (1927-28) 832 (*Max Sulsberger*).
3. **Παπακωνσταντίνου Θ.** Λαογραφία. Μεγ. Έλλ. Έγκυκλ. 15 (1931) 781-784.
Κατά τὰς σημειώσεις τοῦ Ν. Γ. Πολίτου.
4. **Κυριακίδης Στ. Π.** Λαογραφία. Μεγ. Έλλ. Έγκυκλ. 10 (1934) 996-999.
5. ***Pfister Friedrich** Die Anfänge der Volkskunde im alten Griechenland. Sonderdruck aus Volkskunde-Arbeit. Zielsetzung und Gehalte. Hrsg. v. Ernst Bargheer und Herbert Freudenthal Otto Laufter zum 60. Geburtstag gewidmet. Walter de Gruyter Co. Berlin-Leipzig 1934, 8^{ov}, σ. 37-48.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 309-310 (*Σ. Π. Κυριακίδης*).
6. **Φωτιάδης Εύαγγ.** [‘Ο ὅρος ἔθνογραφία καὶ ὁ ὅρος λαογραφία. Ἐπιστολή]. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 15, σ. 15.
7. **Παπανικολάου Φώτ.** Λαογραφία. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) 81-82.
8. **Δαφέρμος Γεώργ. Φ.** Διδάσκαλοι καὶ λαογραφία. ΠρομΠυρφ ἔτ. ΙΔ' (1938) ἀρ. 308 σ. 3. ἔτ. ΙΕ' (1939) ἀρ. 316 σ. 3, ἀρ. 317 σ. 3.
9. **Δημαράς Κ. Θ.** Λαογραφία καὶ ἠθογραφία. Προλογικὰ σημειώματα στὰ διηγήματα τοῦ κ. Π. Παπαχριστοδούλου. Χριστούγεννα στὴ Θράκη. Ἀθῆναι, 1936-37, σ. 3-9.
10. **Κυριακίδης Στίλιων Π.** Τί εἶναι λαογραφία καὶ εἰς τί δύναται νὰ ὠφελήσῃ ἢ σπουδὴ τῆς. Λαογρ 12 (1938/48) 130-157.
Κρίσις: Μακ'Ἡμέρες 6 (1938) 72-73 (*[Π. Σπανδωνίδης]*). BZ 38(1938) 203 (*Fr. Dölger*). Revue d'Ét. Slaves 18 (1938) 91 (*A. Mazon*).

II ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Α'. Βιβλιογραφία

11. **Χ(αριτάκης) Γ(εώργιος)** Κατάλογος τῶν δημοσιευμάτων Σπυρίδωνος Π. Λάμπρου. Ν'Έλλ 14 (1920) 145-195.
Ἐνδιαφέρει καὶ ἀπὸ λαογραφικῆς ἀπόψεως.
12. [**Πολίτης Ν. Γ.**] Βιβλιογραφία ἔργων Ν. Γ. Πολίτου κατὰ χρονολογικὴν σειρὰν. Λαογρ 7 (1923) κζ'-να'.

13. **Hoffmann-Krayer E.** Volkskundliche Bibliographie für das Jahr 1920. Im Auftrage des Verbandes Deutscher Vereine für Volkskunde, Walter de Gruyter et Co. Berlin und Leipzig 1924, 8^{ov}, σ. 212.
Κρίσις: Λαογρ 8 (1921/25) 588-589 (Στίλπ. Η. Κυριακίδης).
14. **Βύρχνερ Λουδοβίκος** Δοκίμιον βιβλιογραφικὸν τῶν περὶ τῆς Ἑπείρου κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους δημοσιευθέντων. ἙπειροΧρον 1 (1926) 7-38. 2 (1927) 148-152.
Ἐνδιαφέρει καὶ ἀπὸ λαογραφικῆς ἀπόψεως.
15. **Βέης Νίκος Α.** Συμβολαὶ εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν βιβλιογραφίαν. ἙπειροΧρον 2 (1927) 127-152.
Ἐνδιαφέρει καὶ λαογραφικῶς.
16. **Βιζουκίδης Περ. Κ.** Συμβολαὶ εἰς τὴν ἡπειρωτικὴν βιβλιογραφίαν. ἙπειροΧρον 2 (1927) 110-126, 148-152. 3 (1928) 103-116.
Ἐνδιαφέρει καὶ ἀπὸ λαογραφικῆς ἀπόψεως.
17. **Hoffmann-Krayer E.** Volkskundliche Bibliographie für die Jahre 1921 und 1922. Im Auftrage des Verbandes Deutscher Vereine für Volkskunde. Walter de Gruyter et Co. Berlin-Leipzig 1927, 8^{ov}, σ. XXVII + 414.
18. ———, Volkskundliche Bibliographie für die Jahre 1923 und 1924. Αὐτόθι. Berlin-Leipzig 1929, 8^{ov}, σ. XXVIII + 492.
Κρίσις: Λαογρ. 10 (1929/32) 288 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
19. **Πολίτης Ν. Γ.** Ἑλληνικὴ βιβλιογραφία, Κατάλογος τῶν ἐν Ἑλλάδι ἢ ὑπὸ Ἑλλήνων ἀλλαχοῦ ἐκδοθέντων βιβλίων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1907. Γ' 1911-1920 (α' μέρος). Ἐκδίδεται ἐκ τῶν καταλοίπων ἐπιμελεῖα Στίλπωνος Π. Κυριακίδου δαπάνῃ τοῦ Ἀθῆνησι Πανεπιστημίου. Ἐν Ἀθήναις 1927, 8^{ov} σελ. γ' + 1138. Λαογραφικὴ βιβλιογραφία ἐν σ. 318-341, 1013-14.
Κρίσις: Ἑλληνικά 1 (1928) 218 (Κ. Ἀ(μαντος)). Archiv für Religionswiss. 32 (1935) 355 (Ο. W(einreich)).
20. **Κουρίλας Εὐλόγιος** Βιβλιογραφία Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας (Συμπλήρωμα τῶν ὑπὸ Legrand, Βύρχνερ, Βιζουκίδου καὶ Βέη ἐκδοθεισῶν). ἙπειροΧρον 3 (1928) 50-102. 4 (1929) 112-145. 5 (1930) 119-152.
21. ——— Βιβλιογραφία Ἑπείρου καὶ Ἀλβανίας. Προσθήκη. ἙπειροΧρον 5 (1930) 236-252. 6 (1931) 75-153.
Ἐνδιαφέρει καὶ ἀπὸ λαογραφικῆς ἀπόψεως.
22. **Κυριακίδης Στίλπων Π.** Λαογραφικὴ Ἐπιθεώρησις. Λαογρ 10 (1929/32) 233-256.
Βιβλιογραφικὴ ἀνάλυσις τῶν λαογραφικῶν δημοσιευμάτων εἰς τὰ περιοδικά: Ἄρχεῖον Πόντου Α' (1928), Β' (1929). Ἑπειρωτικὰ Χρονικά Α' (1926), Β' (1927), Γ' (1928),

- Δ' (1929). Φιλική Ἑταιρία, Ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, ἔτ. 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927, 1928, 1929, 1930. Κυπριακά Χρονικά Α' (1923), Β' (1924), Γ' (1925), Δ' (1926). Θρακικά Α' (1928), Β' (1929).
23. **Πολίτης Ν. Γ.** Βιβλιογραφία τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφίας [ἔτῶν 1910 - 1920]. Λαογρ 10 (1929-32) 209 - 232.
Ἀναδημοσιεύεται τὸ περὶ λαογραφίας κεφάλαιον ἐκ τῆς Βιβλιογραφίας ὑπὸ Ν. Γ. Πολίτου. Βλ. ἀνωτ. ἀρθρ. ὑπ' ἀρ. 19 σ. 318-341.
Κρίσις: *Prilozi za knjizevnost, jezik, istoriju i folklor 7 (1927) 257 - 258 (*M. Laskaris*).
24. Γενικὴ περὶ Κρήτης βιβλιογραφία. Κρητικά 1 (1930-33) 112.
Πληροφορίαι περὶ τοῦ τρόπου τῆς συντάξεως αὐτῆς.
25. **Geiger Paul** Volkskundliche Bibliographie für die Jahre 1925 und 1926. Im Auftrage des Verbandes Deutscher Vereine für Volkskunde mit Unterstützung von E. Hoffmann-Krayer. Walter de Gruyter & Co. Berlin - Leipzig 1931, 8ον, σ. XXXII + 592.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/1937) 306 - 307 (*Σ. Π. Κυριακίδης*).
26. **Κυριακίδης Στίλπ.** Le folklore en Grèce de 1919 à 1930. Byzantion VI (1931) 737-770.
Κρίσις: Hessische Blätter für Volkskunde 30-31 (1931-32) 360 (*H. Hepding*). *Il Folklore Italiano 7 (1932) 192 (*Raffaele Corso*).
27. **Μιχαλόπουλος Φάνης** Συμβολὴ εἰς τὴν Ἡπειρωτ. βιβλιογραφίαν. Ἡπειρ Χρον 7 (1932) 131 - 148.
Ἐνδιαφέρει καὶ λαογραφικῶς.
28. **Σπυριδάκης Γεώργ. Κ.** Βιβλιογραφία Κρητικῆς λαογραφίας καὶ γλωσσολογίας. (Συγχρόνου γλώσσης). Μύσων Γ' (1933) 30 - 73 [Ἀνετυπώθη καὶ εἰς ἰδιαιτέρον τεῦχος].
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934 - 1937) 303-305 (*Σ. Π. Κυριακίδης*). Νεοελλ Ἄρχ 1 (1935) 102 - 124 (*N. Τομαδάκης*). BNJb 11 (1934/5) 160 (*N. G. Theodoridis*). Rev. des études Grecques 48, σ. 620 (*H. Pernot*). Rev. Istor. Română IV (1934) σ. 327 (*D. Simonescu*). Μύσων 7 (1938) 123 - 128 (*Γ. Κ. Σπυριδάκης*).
29. **Χατζηϊωάννου Κ. Π.** Βιβλιογραφία τῆς Κυπριακῆς λαογραφίας καὶ γλωσσολογίας. (Σύγχρονης γλώσσης). Λευκωσία (Κύπρου) 1933, 8ον σ. 37.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/1937) 301 - 393 (*Σ. Π. Κυριακίδης*). Ν' Ἔστ τόμ. 14 (1933), 844-845 (*N. Ἀνδριώτης*). Κυπρ Χρον 9 (1933) 239 (*N. Κυριαζῆς*).
30. **Τομαδάκης Νικόλ.** Ἀναίρεσις καὶ συμπλήρωσις βιβλιογραφίας. Νεοελλ Ἄρχ 1 (1935) 102 - 124.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/1937) 305 - 306 (*Σ. Π. Κυριακίδης*). Μύσων 7 (1938) 123 - 128 (*Γ. Κ. Σπυριδάκης*).
31. **Κυριαζῆς Ν. Γ.** Κυπριακὴ βιβλιογραφία. Ἐν Λάρνακι, 1935, 8ον, σ. 343.
Κρίσις: Πάφος 2 (1936/37) ἀρ. 1, 28 - 30 (*Δοῖζος Φιλίππου*).

32. **Φωκίτης Γεώργ. Π. Α.** Φουρικής. Ἀθηνᾶ 46 (1935) 278 - 285.
Ἐν σ. 280 - 284 δημοσιεύεται κατάλογος δημοσιευμάτων τοῦ Π. Α. Φουρική ἐνδιαφέρον καὶ λαογραφικῶς.
33. : **Ἀργαῖος Ἀρέθας** Βιβλιογραφία Π. Α. Φουρική. ΠοντΦύλλ Β' (1937/38) φ. 21, σ. 393.
34. **Βαλέτας Γεώργ.** Φιλολογικὰ στὸ Βιζυηνό. Θρακ 8 (1937) 288 - 292.
Σταχυολογία τῆς λαογραφικῆς ὕλης ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ Γ. Βιζυηνοῦ.
35. **Ἡλιόπουλος Κ.** Βιβλιογραφία τῆς Πελοποννησιακῆς Λαογραφίας καὶ Γλωσσολογίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1830. Ἐν Ἀθήναις, 1937, 8ον, σ. 83.
36. — Γεώργιος Π. Ἀναγνωστόπουλος (1884-1936). Ἀθηνᾶ 47 (1937) 203-220.
Ἐν σ. 215 κατάλογος τῶν λαογραφικῶν ἐργασιῶν τοῦ Γ. Π. Ἀναγνωστοπούλου. Ἀναγραφαὶ τῶν λαογρ. δημοσιευμάτων αὐτοῦ ἐδημοσιεύθησαν καὶ ὑπὸ τῶν Περικλ. Βιζουκίδου εἰς τὸ περ. ἨπειρΧρον 12 (1937) σ. 268 καὶ Ἐμμ. Κριαρᾶ εἰς Ν Ἔστ τόμ. 21 (1937) σ. 219.
37. **Φουσάρας Γεώργιος Ι.** Συμβολὴ εἰς τὴν Εὐβοϊκὴν Βιβλιογραφίαν (1620-1936). Ἀρχ Εὐβ Μελ Β' (1936) 125-173. [Ἀνετυπώθη εἰς 8ον, Ἀθῆναι 1937, σ. 54].
Περιλαμβάνονται καὶ λαογραφικὰ ἄρθρα.
38. Ἡ ἐπιστημονικὴ πενηκονταετηρὶς τοῦ Δημοσθένους Η. Οἰκονομίδου. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 15, σ. 111 - 34.
Ἐν σ. 122 - 123 ἀναγραφὴ τῶν λαογραφικῶν ἐργασιῶν αὐτοῦ.
39. **Σπυριδάκης Γεώργ. Κ.** Βιβλιογραφία Κρητικῆς λαογραφίας καὶ γλωσσολογίας (συγχρόνου γλώσσης). Συμπλήρωμα πρῶτον. Μύσων 7 (1938) 97 - 129. [Ἀνετυπώθη καὶ εἰς ἰδιαιτερον τεῦχος. Ἐν Ἀθήναις, 1939].

Β' Γενικὰ καὶ σύμμεικτα.

α) Γενικά.

40. Ἰδρυσις Λαογραφικοῦ Ἀρχείου. Λαογρ 6 (1917/18) 660-662.
41. Ἑλληνικὴ Λαογραφικὴ Ἐταιρεία. Λαογρ 8 (1921/25) 575-577.
42. **Hesseling D. C.** Παρατηρήσεις εἰς Λαογραφίας τ. Η' σ. 151 καὶ 153 κέ.
Λαογρ 8 (1921/25) 567 - 568.
Σημειώσεις ἐπὶ ὄσματος καὶ συνθημ. γλωσσῶν ἐν Ἠπειρῳ.
43. **Κυριακίδης Στίλπων Π.** Σπυριδῶν Π. Λάμπρος. Λαογρ 8 (1921/25) 231-234
Ἐνδιαφέρει καὶ ἀπὸ λαογραφικῆς ἀπόψεως.
44. — Ἐγκύκλιοι πρὸς περιουσιναγωγὴν Λαογραφικῆς ὕλης. Λαογρ 8 (1921/25) 234 - 239.

45. Λαογραφικὸν Ἐργεῖον. Ἑλληνικὴ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία. Λαογρ 8 (1921/25) 241-246.
46. **Σάργος Δ. Μ. - Πανταζίδης Χρ.** Λαογραφικὸν διαγώνισμα [τοῦ ἐν Κων/πόλει Ἑλλην. Φιλολ. Συλλόγου] Λαογρ 8 (1921/25) 239-240.
47. **Κουκουλὲς Φαίδ.** Σκέψεις. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 18, σ. 4-5, ἀρ. 19, σ. 4-5.
Ἐπισημαίνεται πρὸς συλλογὴν λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ ὕλικου.
48. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Αἱ γυναῖκες εἰς τὴν λαογραφίαν. Ἡ λαϊκὴ ποιητικὴ ἢ παραμυθοῦ ἢ μάγισσα. Τέσσαρα λαογραφικὰ μαθήματα. Ἐν Ἀθήναις, 8ον, σ. 152. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, ἀρ. 31).
Κρίσις: Hessische Blätter f. Volkskunde 21 (1922) 63-64 (*H. Hepding*). Archiv f. Religwiss. 22 (1923-24) 350 (*O. Weinreich*).
49. Ἐκθέσεις τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπείας τοῦ πρώτου διαγωνίσματος τῶν «Κυπριακῶν Χρονικῶν». ΚυπρΧρον 1 (1923) 214-222.
Προσωπικὰ ὀνόματα τῶν ζώων.
50. **Κουκουλὲς Φαίδων** Ἐτυμολογικά. Ἀθηνᾶ 35 (1923) 191-205.
Ἐτυμολογικά τῶν λέξεων καρκάλλι, μούντζα, πορταρέα, κοντσός, ἀντζα, Βαρδάρις.
Ἡ μελέτη ἐνδιαφέρει καὶ λαογραφικῶς.
51. Κυπριακὸν γλωσσικὸν καὶ λαογραφικὸν Ἐργεῖον. ΚυπρΧρον 1 (1923) 274-75.
52. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Ν. Γ. Πολίτης. Λαογρ 7 (1923) θ' - κατ'. [Βιογραφία].
53. [**Συκουτρεῖς Ἰ. Ἀντιφ. Γ.**] Ἐπισημαίνεται πρὸς συλλογὴν καὶ καταγραφὴν ὀνομάτων τῶν ζώων ἐν Κύπρῳ. ΚυπρΧρον 1 (1923) 29-30, 65.
54. — Σύμμεικτα. [Ἐπισημαίνεται περὶ συλλογῆς λαογραφικῆς ὕλης]. ΚυπρΧρον 1 (1923) 206.
55. — Κυπριακὸν γλωσσικὸν καὶ λαογραφικὸν Ἐργεῖον. ΚυπρΧρον 1 (1923) 274-275.
56. **Χατζιδάκις Γεώργ.** Γλωσσικά καὶ λαογραφικά. Λαογρ 7 (1923) 85-92 (=Γλωσσ. Ἐρ., σ. 456-462).
Ἐπισημαίνεται ἐκ τοῦ θρησκευτικοῦ βίου καὶ τῶν θεσμῶν τοῦ δικαίου εἰς τὴν γλῶσσαν.
57. **Βολονάκης Μ. Δ.** Χαρακτηριστικὰ καὶ ἔθιμα τῶν Δωδεκανησίων. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1924, ἀρ. 26, 7-8.
58. [**Δαφέρμος Γ. Φ.**] Λαογραφία. ΠρομΠυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 1, σ. 7, ἀρ. 2, σ. 7.
Γενικὸν ἄρθρον πρὸς συλλογὴν λαογραφικῆς ὕλης.
59. **Δημάρατος Ἰωάνν. Φ.** Αἱ λαογραφικαὶ σπουδαὶ ἐν Ἑλλάδι. Ἐν Ἀθήναις, 1925, 8ον, σ. 15. (Ἀνατύπωσις ἐκ τῆς ἔφημ. «Ἐλευθέρον Βῆμα»)
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 296 (*Σ. Π. Κυριακίδης*).

60. **Παπαδόπουλος Α. Α.** Ἐκθέσεις περὶ τῶν διαγωνισμῶν τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας κατὰ τὰ ἔτη 1923 καὶ 1925. Ἄθηνά 37 (1925) 221 - 234.
Ἐνδιαφέρουν καὶ λαογραφικῶς.
61. **Σταυρακάκης Κ. Ε.** [Λαογραφία]. ΠρομΠυροφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 3, σ. 7.
Ὅδηγία περὶ συλλογῆς λαογραφ. ὕλης.
62. **Κυριακίδης Στίλπων Π.** Ὁ Μακεδονικὸς Ἑλληνισμὸς καὶ ὁ νεώτερος. (Ὁμιλία γενομένη ἐν τῷ Παρνασσῷ ἐπὶ τῇ ἐπετείῳ τῆς Μακεδονικῆς Ἐκπαιδευτικῆς Ἑταιρείας). Ἐν Ἀθήναις 1926. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἐπιτροπεία Ἐθνικῶν Δημοσιευμάτων, ἀρ. 13), 8ον, σ. 23.
Ἐν σ. 20 κέ. γίνεται γενικὸς λόγος περὶ μίμων, ἀγράφων μύθων, χρονογραφιῶν καὶ θρήνων, ἐλκόντων τὴν ἀρχὴν αὐτῶν ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Μακεδόνων.
Κρίσις: *Libre* N° 56 - 57 (1927) 455 (*L. Roussel*).
63. ***Dawkins R. M.** The Recent Study of Folklore in Greece. Papers and Transactions of the Jubilee Congress of the Folk - Lore Society, 8ον, σ. 121 - 138.
64. ***Σταμούλης Ἀν. Κ. Π.** Λαογραφικὰ καὶ χειρογραφικὰ Θράκης. (Πυροδὸς τῶν νέων χωρῶν, τόμ. 1, σ. 13 - 16).
65. Ἰδρυσις Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Βιβλιοθήκης (περιοδικοῦ). Νῦ Εστ 1 (1927) 109.
Ἀναδημοσίευσις προκηρῦξεως τοῦ «Συλλόγου πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων».
66. **Λουκόπουλος Δ.** Κατὰ ποῦ πᾶνε οἱ λογιῆς καὶ τὰ σοδέματα. ἙλλΓράμματα 1 (1927) 594 - 599.
Λογοτεχνικὴ διασκευὴ εἰκόνων ἐκ τῆς ζωῆς τοῦ χωριοῦ.
67. Σύλλογος Μακεδονικῶν καὶ Θρακικῶν μελετῶν. Ὅδηγία διὰ τὴν συλλογὴν τοῦ δημῶδους λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ ὕλικου. Θεσσαλονίκη 1927, 8ον, σ. 25.
68. **Παπαδόπουλος Ἀνθ.** Κρίσις διαγωνισμοῦ [γλωσσικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ὕλικου ἐκ Πόντου]. ἌρχΠόντ. 1 (1928) 227 - 236.
69. Προκήρυξις λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ διαγωνισμοῦ. Θρακ 1 (1928) 252.
70. **Κυριακίδης Στίλπ. καὶ Πελεκίδης Εὐστρ.** Α' Λαογραφικὸς καὶ γλωσσικὸς διαγωνισμὸς τῶν «Θρακικῶν». Ἐκθεσις τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τοῦ διαγωνισμοῦ συλλογῆς λαογραφικῆς καὶ γλωσσικῆς ὕλης, τοῦ προκηρυχθέντος ὑπὸ τοῦ ἐν Ἀθήναις «Θρακικοῦ Κέντρου». Θρακ 2 (1929) 247 - 249.
71. Προκήρυξις λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ διαγωνισμοῦ [τοῦ Θρακικοῦ Κέντρου]. Θρακ 1 (1928) 251, 497. 2 (1929) 255.
72. **Χρῦσανθος † ὁ Τραπεζοῦντος** καὶ **Σουμελίδης Γ.** Προκήρυξις διαγωνισμοῦ. ἌρχΠόντ 1 (1928) 236. 2 (1929) 238. 3 (1931) 235.

73. Ἑλληνική Λαογραφική Ἑταιρεία. Ἀνακοινώσεις καὶ Ἀγγέλματα. Λαογρ 10 (1929/32) 272 - 273.
74. Καταστατικὸν Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἑταιρείας τῶν Θεσσαλῶν. Ἐν Ἀθήναις, 1929, 8ον, σ. 23.
75. **Φαλιᾶτις Κ.** Σαρακατσάνοι καὶ Βλάχοι. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔτος Α' (1929) 247-251.
76. **Βρόντης Ἀναστ.** Ὁ Μεγιστεὺς Ἀπόλλων καὶ οἱ Μεγιστεῖς. Σύντομος περίληψις ἱστορικῆς καὶ λαογραφικῆς μελέτης περὶ Καστελλορίζου. ΡΗ ἔτ. 2 (1930) 177 - 188.
77. **Dawkins R. M.** Presidential Address. Folk - Memory in Cret. Folk - Lore XLI (1930) σ. 11 - 42.
78. Προκήρυξις Καλοκαιρινεῖου Λαογραφικοῦ διαγωνισμοῦ ἔτους 1930 καὶ 1933. Κρητικά 1 (1930/33) 111-112, 290.
79. **Kyriakides S.** Gli studî folkloristici in Grecia. Lares 2 (1931) 11-13.
80. **Π(απαδόπουλος) Α. Α.** Ἰωάννης Βαλαβάνης. ἈρχΠόντ 3 (1931) 230-232. Γίνεται λόγος περὶ τοῦ γλωσσικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ἔργου του.
81. **Φαλιᾶτις Κ., Βελμύρας Κ., Σεγδίτσας Π.** Διαγωνισμὸς λαογραφικοῦ ναυτικοῦ θέματος. Ναυτ'Ελλ 4 (1931/32) 941. — Ἀποτελέσματα [τοῦ ἐν λόγῳ] διαγωνισμοῦ. Αὐτόθι, σ. 1065.
82. **Ζυμβραγουδάκη Μαρία** Αἱ γυναῖκες εἰς τὴν λαογραφίαν. Ραδάμανθυς ἔτ. 17 (1932) τεύχ. 12, σ. 5 - 7.
83. **Καστανάκη - Βαλλιᾶδη Ἀγγέλα** Μιὰ ἑλληνικὴ περιπέτεια στὴν Κορσική. Ν'Ἐστ τόμ. 12 (1932) 705 - 709.
Ἐντυπώσεις ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας τῆς Κορσικῆς ἐνδιαφέρουσαι καὶ λαογραφικῶς.
84. ***Medonça Uriel de** Les mœurs et les croyances du peuple Grec. Revue Anthropologique, 1932, 8ον, σ. 20 (ἀνάτυπον).
85. **Φαρμακίδης Εὐάγγ.** Σαρακατσαναῖοι. Μακεδ'Ἡμερ 8 (1932) 63 - 64.
86. **Δαμπίκης Δ.** Ἑλληνισμὸς τῆς Νοτίου Ἰταλίας (Grecia Salentina). Ἀθήναι 1933, 8ον, σελ. 80 (Ἀναδημοσίευσις ἐκ τοῦ περιοδ. «Πολιτισμός»).
Κρίσις: Ἑλληνικά 6 (1933) 340 - 341 (Κ. Ἀμάντζος).
87. Προκήρυξις Λαογραφικοῦ διαγωνισμοῦ. ΚρητΜελ 1 (1933) 104.
88. **Σήφακας Γεώργ. Α.** Κρίσις 1ου Διαγωνισμοῦ [Λαογραφικοῦ] «Κρητικῶν Μελετῶν». ΚρητΜελ 1 (1933) 267. [Βλ. ἄνωτ., ἀρ. 87].
89. **Θεοφανόπουλος Β. Α.** Τί φρονοῦν γιὰ τὴ λαογραφία. ΠρομΠυρωφ ἔτ. Γ' (1934) ἀρ. 219 σ. 7.
Δημοσιεύεται ἀπόσπασμα ἐπιστολῆς τοῦ Β. Α. Θεοφανοπούλου περὶ τοῦ βιβλίου τοῦ Εὐάγγ. Φωτάκη, «Κρητικὲς Κουβέντες τοῦ Ἀνεζηνιοῦ».

90. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Ἐρωτήματα διὰ τὴν λαϊκὴν λατρείαν. Λαογρ 11 (1934/37) 659 - 677.
Κρίσις: *Revue des Études Slaves* 18 (1938) 91 (*A. Mason*).
91. ——— Νεκρολογία Eduard Hoffmann - Kraye (5. XII. 1864 - 28. XI. 1936).
Λαογρ 11 (1934/37) 680 - 682.
92. ——— Ἀνακοινώσεις καὶ Ἀγγέλματα. Λαογρ 11 (1934/37) 678 - 680.
Ἀποφάσεις τοῦ ἐν Lund Συνεδρίου διὰ τὴν ἔρευναν τῶν παραμυθιῶν.
93. **Δημάρατος Ι. Φ.** Εἰσαγωγή εἰς τὰς ἑλληνικὰς σπουδὰς. Ἀκαδημία 1 (1935) 7-26.
Ἐν σελ. 15 - 17 γίνεται λόγος περὶ ἑλληνικῶν λαογραφικῶν ἔργων τοῦ 19^{ου} αἰῶνος.
94. **Εἰρήνη ἢ Ἀθηναία** Χέντβικ Λύντεκε. ΝΓράμμ Α' (1935) φ. 5, σ. 2.
95. **Μπαλαλᾶς Δημ. Ι.** Τὰ χωριανά μου. Ἐν Καίρω, 1935, 8^{ον} σελ. 160.
Ποιήματα αὐτοῦ ἀναφερόμενα εἰς τὰς ποικίλας ἐκδηλώσεις τοῦ λαϊκοῦ βίου τῆς Νισύρου.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 720 - 721 (*Σ. Π. Κυριακίδης*).
96. **Ἰντιᾶνος Ἀντ.** Ξενοφῶν Π. Φαρμακίδης. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 265 - 267.
97. Σύντομοι γενικαὶ ὁδηγίαι τῆς Ἑταιρείας Κυπριακῶν Σπουδῶν πρὸς συλλογὴν λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ ὕλικου τῆς Κύπρου. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36), ἀριθ. 11-12, σ. I - IV.
98. **Γιαννοπούλου Μαριέττα** La femme dans la laographie Zantiote. Ἐφημ. Messenger d'Athènes 9, 26 Σεπτ. 1937.
99. Διαγωνισμὸς [λαογραφικὸς καὶ γλωσσικὸς]. ἈρχΠόντ 7 (1937) 265.
- 100.: **Ἐπιανησία Μαριέττα** Ἡ γυναῖκα στὴ Ζακυνθινὴ λαογραφία. ΝΓράμμ Περιοδ. Δ' (1937) φ. 37, σ. 3, 7.
101. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Λαογραφικὰ μουσεῖα. Μῆνες, τεῦχ. Γ' (1937) 110 - 16.
102. ——— Διαγωνισμὸς συλλογῆς λαογραφικῆς ὕλης εἰς μνήμην Γεωργίου Ἀναγνωστοπούλου. Ἡπειρ Χρον 12 (1937) 300 - 307.
103. **Μαρίνης Κώστας** Θεμέλια λαολογίας. Α' Συλλογὴ τοῦ λαολογικοῦ ὕλικου καὶ ἴδρυσις Μουσείου. Ἑλλην. Λαολογία, ἀρ. 1 (1936) σ. 7 - 26.
104. Προκήρυξις διαγωνισμοῦ συλλογῆς γλωσσικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ὕλικου Θράκης. ἈρχΘρΘησ. 3 (1936 - 37) 231 - 233.
105. **Σπυριδάκης Γεωργ. Κ.** Οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὴν Κρητικὴν λαογραφίαν. Ἐπ' Ἐν ΚαλλογΧανίων 1 (1937) 75 - 80. [Σχεδιάγραμμα μελέτης].
106. **Χατζηϊωάννου Κ.** Ἀνάγκη ἰδρύσεως Κυπριακῶν Ἀρχείων. Πάφος 2 (1936/37) ἀρ. 10, σ. 368.

107. — Γεώργιος Π. Ἀναγνωστόπουλος. Κυπρ.Χρον 13 (1937) 77 - 79. [Νε-
κρολογία].
108. : *Heptanissia Marietta* La femme dans la laographie Zantiote. L'Hell
Contemp. έτ. 1936, τεύχ. 9 - 10 σ. 900 - 902.
109. Γύρω ἀπὸ τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον. Ποντ.Φύλλ Β' (1937/38) φ. 23, σ. 472.
110. Προκήρυξις γλωσσικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ὕλικου Θράκης ὑπὸ τοῦ «Ἀρχείου
τοῦ Θρακικοῦ Λαογραφικοῦ καὶ Γλωσσικοῦ Ἐθναροῦ». Ἀρχ.Θε.Θησ 4
(1937/38) 227 - 229.
111. *Κεραμόπουλλος Ἄντ.* Προεδρικός λόγος [τῆ 13 Ἰαν. 1938]. ΠΑΑ 13 (1938)
11 - 17.
Ἐνδιαφέρει καὶ ἀπὸ λαογραφικῆς ἀπόψεως.
112. * *Kyriakides Stilp. P.* Volkskunde in Griechenland im Alrtetum—im
Mittelalter—in der Neuzeit. Unsterbliches Hellas, herausgegeben von
Ch. Kriekoukis und Karl Bömer. Berlin 1938, 131 - 139.
113. *Μουρέλλος Ἰω. Δ.* Ἡ Κρητικὴ ψυχὴ. Διάλεξις. Ἡράκλειον Κρήτης (1938 ;),
8ον, σελ. 48.
114. Συλλογὴ λαογραφικῆς ὕλης [ἐκ τῶν προσφύγων ἀπὸ τὸ Κωστί καὶ τὴν Με-
σημβριαν τῷ 1937]. Θρακ 10 (1938) 384.
115. : *Ἀργαῖος Ἀρέθας* Αἱ Μικρασιατικαὶ λαογραφικαὶ μελέται. Ποντ.Φύλλ Β'
(1937/38) φ. 24, σ. 512 - 513. φ. 25, σ. 35 - 36. φ. 26, σ. 87 - 88. φ. 27, σ. 136 -
137. φ. 28 - 29, σ. 178 - 180.
116. — Λαογραφικά. Ἰω. Σαραντίδης Ἀρχέλαος (1861 - 1931). Ποντ.Φύλλ Γ'
(1938/39) φ. 28 - 29, σ. 180.
117. : *Ξενίτας Ξένος* Λαογραφικὰ Κοινώρων. Θρησκεία. Ἔθνος. Ποντ.Φύλλ Γ'
(1938/39) φ. 28 - 29, σ. 154 - 158.
118. *Καρῶς Σίμων.* Προσφώνησις. ΜεσΓράμμ Δ' (1939) 110 - 114.
Περὶ τῶν ἐθνικῶν δεσμῶν τῶν Βορειοηπειρωτῶν πρὸς τοὺς ἄλλους Ἕλληνας καὶ περὶ
τῶν παραδόσεων καὶ ἔθιμμάτων τῶν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς.

β') Σύμμεικτα.

119. *Δέκκας Νικ. Γ.* Ῥόπες, Ἐρινεός, Σαλμενίκον. Μονογραφία ἱστορικὴ ὑπὸ — .
Ἐν Ἀθήναις 1916, 8ον, σελ. 223.
Ἐν σ. 165 - 174 δημοσ. ἔθιμα λατρείας, δεισιδ. δοξασ., παραδ., τοπων.
Κρίσις: Λαογρ 6 (1917/18) 663 - 68 (Ν. Γ. Π(ολίτης)).
120. *Βήκας Βασίλειος Ι.* Ἔθιμα παρὰ Βλαχοφώνοις. Λαογρ 6 (1917/18) 169 - 188.
Λαϊκὴ λατρεία, γέννησις, βάπτισις καὶ τελευτή.

121. **Ἰωαννίδης Γ. Ι.** Σύμμικτα Κύπρια. Λαογρ 6 (1917/18) 78-98.
Δίστ. 36, αινίγμ. 45, παραδ. 7, παραμ. 2, τοπων. 259.
122. **Καψάλης Γερ.** Λαογραφικά ἐκ Μακεδονίας. Λαογρ 6 (1917/18) 452-537.
Παραδ. 8, δοξασ. 5, ἔθιμα τελευταῖας, μαντική καὶ λατρεία, παροιμ. καὶ παροιμ. φράσεις, περιπαίγματα, παραμ. 6, ἄσμ. 20, παιδιὰ 4.
123. **Λουκόπουλος Δημ.** Σύμμικτα λαογραφικά Μακεδονίας. Λαογρ 6 (1917/18) 99-168.
Ἐπφδ. 6, μῦθοι 6, παροιμ. στίχοι 4, παραμ. 2, παραδ. 14, δεισιδαίμ. καὶ λατρ. συνήθειαι μετὰ 43 ἄσμάτων, σχολικὴ ζωὴ, ὄνομ. μηνῶν, παιδιὰ 10 καὶ ἄσμ. 35.
124. **Βίος Στυλιανός Γ.** Χιακὰ γλωσσικά. Πραγματεία βραβευθεῖσα ἐν τῷ γλωσσικῷ διαγωνισμῷ τοῦ 1918. Δαπάνη Μιχαήλ καὶ Ἰωάννου Λιβανοῦ. Ἐν Χίῳ. Τύποις Παγγιακῆς, 1920, 8ον, σ. 114.
Παροιμ. φράσεις, ἄσμ. 2, μῦθοι 2 καὶ 6 ἀνέκδοτα.
Κρίσις: Λαογρ 8(1921/25) 265-268 (Στίλπων Π. Κυριακίδης).
125. **Πολίτης Ν. Γ.** Λαογραφικά Σύμμικτα, τόμ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1920, 8ον, σελ. 304. (Δημοσιεύματα Λαογραφικοῦ Ἀρχείου ἀρ. 1).—τόμ. Β'. Ἐν Ἀθήναις 1921, 8ον, σ. 376. (Δημοσιεύματα Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, ἀρ. 2).
Κρίσις: Λαογρ 8(1921/25) 283-287 (Ἀδαμάντιος Ἀδαμαντίου).
126. **Βίος Στυλιανός** [Λαογραφικά σύμμικτα]. Λαογρ 8 (1921/25) 205-206.
Δημοσ. ἄσμ. 1, παροιμ. 3, παραδ. 1 καὶ μετεωρολ. τινες εἰδήσεις ἐκ Πηλίου.
127. **Ζολώτας Γεώργ. Ι.** Ἱστορία τῆς Χίου. Τόμ. Α'. Ἱστορικὴ τοπογραφία καὶ γενεαλογία συνταχθεῖσα ἐπιμελεῖα τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Αἰμιλίας Κ. Σάρου καὶ ἐκδοθεῖσα τῇ φροντίδι Φ. Π. Ἀργέντη, Α. Μ. Καλδοκορέση, Δ. Π. Πετροκοκκίνου καὶ τῇ χορηγίᾳ φιλοπατριδῶν καὶ φιλομούσων Χίων ἔν τε Ἀγγλίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ. I. Ἱστορικὴ τοπογραφία. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου, 1921, 8ον, σ. κθ' + 656 (μεθ' ἑνὸς γεωγραφ. πίνακος).—II. Τοπογραφία πόλεως Χίου—Γενεαλογία. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου, 1923, 8ον, σ. ια' + 696 (μεθ' ἑνὸς σχεδιαγράμματος τῆς περιφερείας Κάμπου).—Τόμος Β'. Χρόνοι ἑλληνικοί, ρωμαϊκοί, μακεδονικοί. Γενοατοκρατία. Ἐν Ἀθήναις τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου, 1924, 8ον, σ. λθ' + 775.
Δημοσ. παραδ., παροιμ., ἄσμ., περιπαίγματα χωριῶν καὶ τοπων.
Κρίσις: Λαογρ 8 (1921/25) 591-593 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης). Λ' Ἀρχ 6 (1923) 498-500 (Γ. Ν. Χατζιδάκις).
128. **Κορύλλος Χρήστος Π.** Σύμμικτα Λαογραφικά ἐκ Πατρῶν. Λαογρ 8 (1921/25) 499-519.
Δημοσ.: ἄσμ. 26, παραδ. 1, εὐτράπ. διηγ. 2, μῦθοι συμπτυχθέντες εἰς παροιμίας 3.
129. **Κριάρης Ἀριστ.** Πλήρης συλλογὴ Κρητικῶν δημοδῶν ἄσμάτων, ἥρωϊκῶν, ἱστορικῶν, πολεμικῶν, τοῦ γάμου, τῆς τάβλας, τοῦ χοροῦ κλπ. καὶ ἄπασῶν

τῶν κρητικῶν παροιμιῶν μετὰ μαντινάδων, ἤτοι Κρητικῶν διστίχων τῆς λύρας καὶ μεθ' ἑρμηνευτικῶν ὑποσημειώσεων. Ἐν Ἀθήναις 1921, 8ον, σελ. στ' + 496.

*Ἄσμ. 416, δίστ. 369, παροιμ. 1016.

Κρίσεις: Λαογρ 8 (1921/25) 270 - 271 (*Στίλπων Π. Κυριακίδης*). Λ'Αρχ 6 (1923) 482 - 497 (*Γ. Ν. Χατζιδάκις*).

130. **Σαλβάνου Μαλβίνα Ι.** Τραγούδια μοιρολόγια καὶ Λαζαρικά Ἀργυράδων Κερκύρας. Λαογρ 8 (1921/25) 520 - 535. 9 (1926/28) 152 - 208. 10 (1929/32) 23 - 47 [Ἄσμ. 113, δίστ. 169].

131. **Δάσκαρης Ν.** [Σύμμεικτα Λαογραφικά]. Λαογρ 8 (1921/25) 559 - 561.

Δημοσ.: ἔσμ. 2, παροιμ., ὄνειρομαντεία, προσευχαί 2, μετεωρολογ., περιπαίγμ. χωριῶν, παραδ. 1.

132. **Δουκόπουλος Δημ.** Σύμμεικτα Αἰτωλικά Λαογραφικά. Λαογρ 8 (1921/25) 13-66.

Μῦθοι συμπυκνῆντες εἰς παροιμ. 5, παραδόσ. 30, ἔθιμα ἀναφερόμενα εἰς τὸ παιδίον, τὴν τελευτήν, τὴν λατρείαν. Δεισιδ. συνήθειαι, μαντική, μαγεία, μετεωρολογία, ἔσμ. 70.

133. **Ρωμαῖος Κ. Α.** Κόρκυρα, Γόργυρα, Γοργώ. Ἀφιέρωμα εἰς Γ. Ν. Χατζιδάκιν (1921) 184 - 192.

Τοπων., λαϊκὴ λατρεία.

134. **Ψύλλας Ἰωάννης Ν.** Ἱστορία τῆς Νήσου Κέας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς. Δαπάνη καὶ ἐπιμελεῖα τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ Κείων. Ἐν Ἀθήναις. Τυπογραφεῖον «Ἐστία», 1921, σχ. 8ον, σ. 334.

*Ἀπὸ σ. 214 κέξ. δημοσ.: παραδ. 3, δεισ. δοξ., ἔθιμα λατρείας, παροιμ. 386, κατάραι. Ἐν σ. 321 κέ. διαθήκαι 4, προικοσ. 4, ἄλλα ἔγγραφα 4.

Κρίσεις: Λαογρ. 8 (1921/25) 268 - 269 (*Στίλπων Π. Κυριακίδης*).

135. **Δέφνερ Μιχ.** Χαιρετισμοί, Εὐχαί, Κατάραι, Ὅρκιοι καὶ Ἄσματα τῶν Τσακῶνων. Grüsse, Wünsche, Verfluchungen, Schwüre und Lieder der Zakonen. Athen 1922, 8ον, σελ. 16.

Κρίσεις: Philolog. Wochenschrift 42 (1922) 882 - 883 (*G. Soyter*). BNJb 3 (1922) 112 (*N. A. B(ees)*).

136. **[Δροσίνης Γ.]** Λαογραφία [τῶν 12 μηνῶν τοῦ ἔτους]. HME ἔτ. 1922, σ. 18-19, 22, 25 - 28, 30 - 31, 34, 36, 39, 42, 45, 47, 50, 53, 55.—ἔτ. 1923, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27.—ἔτ. 1924, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 27, 35.—ἔτ. 1925, 5, 7, 21, 27.—ἔτ. 1926, 5, 9, 13, 21.—ἔτ. 1927, 15, 17, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35.—ἔτ. 1928, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27.—ἔτ. 1929, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27.—ἔτ. 1930, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27.—ἔτ. 1931, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35.—

ἔτ. 1932, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35.—ἔτ. 1933, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35.—ἔτ. 1934, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35.—ἔτ. 1935, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35.—ἔτ. 1936, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35.

Δημοσ.: παραδ., παροιμ., προλήψεις, δεισιδ. καὶ ποικίλα ἔθιμα ἐκ διαφόρων τόπων ἀναφερόμενα εἰς τοὺς μῆνας.

137. **Κυριακίδης Στίλιων** Ἑλληνικὴ Λαογραφία. Μέρος Α'. Μνημεῖα τοῦ λόγου. Ἐν Ἀθήναις 1922, 8ον, σελ. 447. (Δημοσιεύματα τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου ἀρ. 3). [Μελέτη].

Ἄσμ. σ. 20, ἐπῳδαὶ σ. 97, μῦθοι σ. 235, παραμ. σ. 264, εὐτράπ. διηγ. σ. 208, παροιμ. σ. 299, παραδ. σ. 152, σινίγμ. σ. 341, εὐχαί-κατάραι-ὄρκοι-βλασφημῖαι σ. 108-148, γλῶσσα σ. 364.

Κρίσεις: BNJb 4 (1923) 173-4 (*N. Bees*). Πινακοθήκη 23 (1923) 22. Κυπρ. Χρον. 1 (1923) 277-8. (*I. A. Συκουτρῆς*). Hessische Blätter für Volkskunde 22 (1923) 109-110 (*H. Herding*). Archiv für Religionswissenschaft 22 (1923-24) 351 (*O. Weinreich*). Museum, ἔτ. 31ον Νοέμβ. 1923, ἀρ. 2 (*D. C. Hesseling*). Schweizerisches Archiv für Volkskunde 25 (1924) 160 (*F. Hoffmann-Krayer*). Philologische Wochenschrift No 51 (1926) 1389-1390 (*Th. Lenschau*). Glotta 15 (1927) 185 (*P. Kretschmer*). Prilozi za Knjizernost, jerik, istoriju i forklor 7 (1927) 336 (*M. Lascaris*).

138. **Papahagi Tache** Antologie Aromânească. Literatura poporană. Literatura cultă. Musica poporană. Vederi etnografice. Introducere. Glosar complet in limba francesă. București, 1922, 8ο, σ. 519.

Ἄσμ. Κουτσοβλαχικά, μουσικὴ ἄσμ., μῦθοι, εἰδήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὸ ἔνδυμα, τὸν γάμον κτλ.

139. **Ἀναγνωστόπουλος Γ. Π.** Μικρὰ συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῆς Κυπρίας διαλέκτου. Ἀρχ 6 (1923) 72-87.

Ἐν σ. 86-87 δημοσ. 1 παρὰδ., 1 εὐτράπ. διηγ. καὶ 8 δίστιχα.

140. **Βογιατζίδης Ἰωάννης** Κίμωλος. Ἱστορικαὶ ἔρευναι περὶ τῆς Νήσου. Ἀθηνᾶ 35 (1923) 67-124.

Περὶ τῶν ὀνομάτων τῆς νήσου Κιμώλου καὶ Ἡπολήβου, περὶ τῶν Δασκαλειῶν τῆς Κιμώλου, τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου, τῶν Κιμωλίων (εἰδήσεις περὶ κατοικίας, δοξασίαι, ἀραί, εὐχαί, παροιμίαι, περὶ τοῦ γεωργικοῦ καὶ ποιμενικοῦ βίου τῶν Κιμωλίων).

141. Γεωργικαὶ παρατηρήσεις καὶ ἀποφθέγματα. Ν Γεωπ 9 (1923) 64, 80, 102-103. 10 (1924) 15-16.

Εἰδήσεις περὶ τοῦ γεωργ. βίου, μετεωρολ., μαντικὴ καὶ πλῆθος παροιμιῶν.

142. **Dawkins R. M.** Modern Greek in Asia Minor. A study of the dialects of Silli, Cappadocia and Phárasa with grammar, texts, translations and glossary by —. With a chapter on the subject-matter of the folk-tales

- by W. Halliday. Cambridge, University Press, 1916, 8^ο, σ. XIV + 695.
Κρίσις: BNJb 4 (1923) 129 - 133 (*A. Maidhof*).
143. **Δέφνερ Μιχ.** Λεξικόν τῆς τσακωνικῆς διαλέκτου. Ἐν Ἀθήναις 1923 (Λεξικ. Ἄρχ. τῆς Μ. καὶ Ν. Ἑλλην. Παράρτ. τόμου 6ου), 8ον, σ. XXI + 411.
Δημ.: παροιμίαι, εὐχαί, κατάραι, αἰνίγματα κτλ.
Κρίσις: Λαογρ. 8 (1921/25) 609-610 (*Στίλπ. Π. Κυριακίδης*).
144. — Χαιρετισμοί, εὐχαί, κατάραι, ὄρκοι καὶ ἕσματα τῶν Τσακόνων. Λαογρ 7 (1923) 25 - 40.
145. **Δροσίνης Γ.** Ἡ Πεντάμορφη, Ἀθήναι [1923], 8ον, σελ. 117.
Περιλαμβ. διάφορα ἕσματα, δίστ. καὶ ἀποσπάσματα ἑσμάτων ἐξ ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκδότων συλλογῶν.
Κρίσις: Λαογρ 8 (1921/25) 593 - 596 (*Στίλπ. Π. Κυριακίδης*).
146. Κασίων ἦθη καὶ ἔθιμα. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1923, ἀρ. 16, σ. 8 - 9.
Ἔθιμα κατὰ τὴν γέννησιν, τὴν τελευτὴν καὶ τὴν κοιν. ὀργάνωσιν.
147. **Δάμπρος Σπυρ.** Σημειώματα ποικίλα ἐκ Τζουμέρκων. Ν Ἑλλ 17(1923) 58 - 64.
Δημοσ.: 3 ἕσμ., ὄνομ. βαπτιστικά καὶ ἄλλαι λαογρ. εἰδήσεις.
148. **Mazon André** Contes slaves de la Macédoine sud-occidentale. Étude linguistique; textes et traduction; notes de folklore. Paris 1923, 8ον, σελ. 236, μεθ' ἑνὸς γεωγραφικοῦ πίνακος. (Travaux publiés par l'Institut d'Études Slaves I).
Δημοσ.: παραδ. καὶ παραμ.
Κρίσις: Λαογρ. 8 (1921/25) 602-605 (*Στίλπ. Π. Κυριακίδης*).
149. **Οἰκονομίδης Δημοσθ.** Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Πόντου. (Α' ἕσματα. Β' Χοροί). ΗΜΕ ἔτ. 1923, σ. 331 - 343.
150. **Καραϊτιάνος Ἰωάννης Ε.** Ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Κάσου. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1924, ἀρ. 35, σ. 13 - 14.
Κοιν. ὀργάνωσις, λαϊκ. δίκαιον, γάμος.
151. **Κληρίδης Νέαρχος** Λαογραφία διαφόρων μηνῶν. Ἰανουάριος - Γεννάρις. Φεβρουάριος. Κυπρ Χρον 2 (1924) 41 - 47.
Λατρ. ἔθιμα, δοξασίου, προλήψεις, μετεωρολογία.
152. **Λάσκαρης Νικ.** Ἡ Λάστα καὶ τὰ μνημεῖά της ἢ Λάστας πανόραμα [Μέρος Θ']. Ἐν Πύργῳ 1924, σ. 679-805. Μέρος Ι'. Ἐν Πύργῳ 1926, σ. 814-863. Μέρ. ΙΑ'. Ἐν Πύργῳ 1930, σ. 866 - 1009. Μέρ. ΙΒ'. Ἀμαλιάς 1936, σ. 1010 - 1254.
Μέρ. Θ': γενικά σ. 736 - 87, 786 - 87. ἐπωδαί σ. 784 - 85. προλήψεις καὶ δεισμ. δοξασίου σ. 784 - 85. ἕσματα σ. 711-12 [4], 726 [1], 737 - 38, 758 - 59 [1], 763 - 64 [2]. παραδόσεις σ. 707, 724 - 25, 771 - 73 [5]. παροιμ. σ. 712, 758.—Μέρ. Ι'. ἕσματα σ. 832-851. [25].—Μέρ. ΙΑ': γενικά 994, 998. ἔνδυμα 975-979. ἕσμ. 877-882, 937-940, 955 - 56 [19]. παραδόσεις 921, λατρεία 888, 892.—Μέρ. ΙΒ': γενικά 1029, ἕσματα 1030-1050, 1119.

1122, 1148 - 50 [33]. παραδ. 1123 - 24 [1]. εὐχαί (111 - 12. γλῶσσα (παρων) 1188 - 89. τελευτή 167].

Κρίσις : Λαογρ 8 (1921/25) 613 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης). Λαογρ 11 (1934/37) 718 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).

153. **Οικονομίδης Δημοσθ.** Προσωποποιία τοῦ ἡλίου. ΗΜΕ ἔτ. 1924, σ. 383 - 394. Ὁ ἡλιος κατὰ τὰς μυθικὰς ἐκ Πόντου παραδόσεις, ἐν τῇ τεχνικῇ παραστάσει αὐτοῦ, ὄρκοι πρὸς τὸν ἡλίον καὶ κατάραι μετ' ἐπικλήσεως αὐτοῦ.

154. **Στουγιαννάκης Εὐστάθιος Ι.** Ἱστορία τῆς πόλεως Ναούσης κατὰ ἀνέκδοτον σχεδιάσμα Δ. Πλαταρίδου ἐκδιδομένη μετὰ πολλῶν διορθώσεων, προσθηκῶν καὶ συμπληρώσεων. Α'. Ἡ μέχρι τοῦ 1822 ἱστορία. Ἐν Ἐδέσση 1924, 8ον, σελ. 308.

Τοπωνύμ. καὶ 5 ἄσματα.

Κρίσις : Λαογρ 9 (1926/28) 283 - 284 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).

155. **Höeg Carsten** Les Saracatsans. Une tribu nomade Grecque. I. Étude linguistique précédée d'une notice ethnographique. Paris - Copenhague, 1925, 8ον, σελ. XX + 312. — II. Textes (contes et chansons), vocabulaire technique, index verborum. Paris - Copenhague 1926, 8ον, σελ. 212.

Τόμ. II : ἄσμ. σ. 71 - 106 [60], παραμ. καὶ εὐτρ. διηγ. σ 9 - 63 [14], παραδ. σ 64 - 67 [3]. αἰνίγμ. σ. 68 [2].

Κρίσις τοῦ Α' τόμου : Λαογρ 8 (1921/25) 606 - 609 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης), τοῦ Β' τόμου : Λαογρ 9 (1926/28) 266 - 268 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Ἡπειρ. Χρον. 1 (1926) 195 - 197 (Γ. Π. Ἀναγνωστόπουλος). BNJb 5 (1926/27) 228 - 230 (Γ. Π. Ἀναγνωστόπουλος). Gotting. gelehrten Anz., 1930, Nr 1. 8ον, σ. 14. (Μ. Triantaphyllidis). BZ 27 (1927) 374 - 376 (Karl Dieterich).

156. **Δουκόπουλος Δημήτριος** Αἰτωλικὰ οἰκήσεις, σκευὴ καὶ τροφαί. Μετὰ 77 εἰκόνων καὶ σχεδίων. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου, 1925 8ον, σ. ζ' + 145 (Δημοσιεύματα τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, ἀρ. 5).

Οἰκία, τροφαί καὶ σκευή.

157. **Πασχάλης Δημ. Π.** Ἡ ἄνδρος ἦτοι ἱστορία τῆς νήσου ἄνδρου ἀπὸ τῶν ἀρχαιστάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, μετὰ 70 εἰκόνων καὶ 6 φωτοτυπικῶν πινάκων. Τόμος Α'. Ἐν Ἀθήναις, τυπογραφεῖον ἡ Ἑστία, 1925, 8ον, σελ. 731. Περιέχονται τοπωνυμῖαι, περιπαιγμάτα τῶν Κυκλάδων, παρετυμ. ὀνομάτων κ. ἄ. λαογραφικά.

Κρίσις : Λαογρ 9 (1926/28) 280 - 282 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).

158. **Μ(αντζουράνης) Κ. Ι.** Λαογραφικὰ Βουρβούρων. ἘπΒουρ ἔτ. 1925 - 26, σ. 147 - 158.

Λογοπαίγνια 7, παροιμ. 57, αἰνίγμ. 31, εὐχαί καὶ χαιρετισμοί.

159. **Τρανός Βόϊλας Μ.** Τρανὰ λόγια. Μαλεβός ἔτ. ΣΤ' (1925/26), ἀρ. 64, σ. 561 - 62.
Ἕλικός βίος, ἄσμ. 3, λαϊκὸν δίκαιον.
160. **Ἀναγνωστόπουλος Γ. Π.** Περὶ τῆς ἐν Κρήτῃ ὀμιλουμένης καὶ ἰδίως περὶ τοῦ ἰδιώματος Ἁγ. Βαρβάρας καὶ περιχώρων. Ἀθηνᾶ 38 (1926) 139 - 193.
Ἐν σελ. 190 - 92 δημοσ. 1 παραμῦθι καὶ 1 ἄσμα.
161. **Δαφέρμος Μιχ.** Προλήψεις στὴν Ἀξό. ΠρομΠυρωφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 41, σ. 7.
ἀρ. 43 σ. 7.
Παραδ. 1, λαϊκὴ ἱατρ., ἀστρολ., ἐμφδ. 1, δεισ. δοξασῖαι.
162. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Παρατηρήματα. ΠρομΠυρωφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 36, σ. 7.
Ἀστρολ., λαϊκὴ ἱατρικὴ, δεισ. δοξασῖαι.
163. **Κανδηλάπτης Γ.** Παροιμίαι καὶ αἰνίγματα ἐκ Χαλδίας τοῦ Πόντου. Λαογρ 9 (1926/28) 252 - 254.
Παροιμ. 12, αἰνίγμ. 10.
164. **Λουκόπουλος Δημ.** Φῶς ἀπὸ τοὺς μύθους μας. (Παροιμίαι, αἰνίγματα, γλωσσοδέτες). Τόμ. Α', Ἀθῆναι 1926, 8ον, σελ. 80. [παραμ. 356, αἰνίγμ. 64, λογοπαίγν. 14] — Νεοελληνικὴ μυθολογία, τόμ. Β', Ἀθῆναι 1926, 8ον, σελ. 100. [ἀνασύνθεσις τῶν λαογρ. κειμένων]. (Παιδικὴ βιβλιοθήκη ἀρ. 18).
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 296 - 297 (Σ. Π. Κυριακίδης).
165. **Νίτσος Νικὸλ.** Μονογραφία περὶ τῆς ἐν Ἠπειρῷ κώμης τοῦ Τσαμαντᾶ. Ἐν Ἀθήναις 1926, 8ον, σελ. 400.
Γενικὰ ἱστορικὰ σ. 1 - 48, ἀποδημίαι σ. 48 - 50, μαγικαὶ καὶ δεισ. συνήθ. καὶ δοξασ. σ. 352 - 353, ἄσμ. σ. 148 - 150, 155, 159, 165, 190 - 227, 243 - 45, 348 - 352, μετεωρ. σ. 38, παραμ. σ. 228 - 40 [3], παροιμ. σ. 175 - 189 [77], αἰνίγμ. σ. 240 - 41 [2], λογοπαίγν. σ. 241 - 43, εὐχαί, χαιρ., κατάρ., ὄρκοι σ. 163 - 174, γλῶσσα (συνθημ. γλῶσσαί) σ. 291 - 96, χοροὶ σ. 158, γέννησις - γάμος - τελευτὴ σ. 106 - 137, 354, λατρεία σ. 138 - 157.
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 284 - 285 (Σ. Π. Κυριακίδης). Λαογρ 10 (1929/32) 270 - 272 (Σ. Π. Κυριακίδης). Ἠπειρ. Χρον. 2 (1927) 315 - 17 (Χρ. Ι. Σούλης).
166. **Πασχάλης Δημ. Π.** Λαογραφία τῆς νήσου Ἄνδρου. ΑΗ 2 (1926) 97 - 117.
Γέννησις, ἔξορκ. 1, παραδ. 2, μαντ., δεισ., λατρεία, δίστ. τοῦ Κλήδονα 20.
167. **Φορμόζης Δ.** Ἡ ἀποκρητὰ καὶ ἡ γέννησις τοῦ μπαλέττου. Κυριακὴ ἔτ. Α (1926/27) ἀρ. 13, σ. 3.
168. **Δέφνερ Μιχ.** Ὀδοιπορικαὶ ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Κρήτην. Μετὰ πολλῶν εἰκόνων. Ἐν Ἀθήναις [1929], 8ον, σελ. ζ' + 256. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, ἀρ. 49).
Οἰκία καὶ καλύβαι, σ. 105 κέξ., εἰδήσεις περὶ τυροκομίας σ. 105, 114 κέξ., γεωργίας, σ. 162 κέξ., μελισσοκομίας σ. 164 κέξ., 167, δεισιδαίμονες δοξασῖαι καὶ ἔθιμα σ. 146 κέξ., παραδ. σ. 47, 111, 121 [3], ἄσματ. σ. 77, 128 [2].
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929 - 32) 292 (Σ. Π. Κυριακίδης).

169. **Βλαχογιάννης Γιάννης** 'Ιστορική 'Ανθολογία. 'Ανέκδοτα - γνωμικά - περίεργα - άστεία εκ του βίου διασήμων 'Ελλήνων, 1820-1864. 'Αθήναι 1927, 8ον, σελ. λδ' + 345.
Μῦθοι, παροιμ., έν προλόγῳ περι εὔτραπ. διηγήσεων.
Κρίσις : Λαογρ 9 (1928/32) 617 - 618 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
170. **Heuzey Leon** Excursion dans la Thessalie Turque en 1858. Paris 1927, 8ον μικρ., σ. Π + 191.
'Εν σ. 42 καὶ 44 περι όνόμ. Γυφτόκαστρο, έν σ. 54 κέ. περι παραδ., έν σ. 56 κέ. περι του ἕσμ. του κάστρου της 'Ωριάς, σ. 62 δίστιχον, σ. 30 κέ. περι ἐθίμων της Καθαράς Δευτέρας εις τον Τύρναβον, σ. 129 περι ἐθίμων κατά τας κηδείας εις την Καλαμπάκαν, σ. 17 περι της ένδυμ. των γυναικῶν των 'Ιουδαίων της Λαρίσης, σ. 75 των γυναικῶν των Καραγγούνηδων, του Βλοχου, του 'Αλίφακα, σ. 108 των Βλάχων γυναικῶν του Γαρδικίου, σ. 112 του Χαλικίου, σ. 122 της Καλαμπάκας. 'Εν σελ. 67, 106 περι γαμηλιῶν ἐθίμων κτλ.
Κρίσις : 'Ελληνικά 1 (1928) 212 - 217 (Π. Μ. Κοιτογιάννης).
171. **Μονογυιδς Εδάγγ.** 'L Τα Μυκονιάτικα. (Λαογραφία της Μυκόνου). 'Εν 'Ερμουπόλει Σύρου, 1927, 8ον, σελ. η' + 79.
Δεισιδ. δοξ. καὶ συνήθ. σ. 50-53, μαντ. σ. 56, άστρολ. σ. 51, 53, 55, ἕσμ. σ. 12-18, 21-22, 34-50 [22], δίστ. σ. 36-37, παραμ. σ. 60-70 [3], παροιμ. σ. 28-29, 57-59 [105], λογοπ. σ. 23, αίνιγμ. σ. 54 [7], εὔχαι - χαιρ. σ. 33-34, γέννησις - παιδίων σ. 1-23, λατρ. σ. 29-30, 34-38, 56, κοιν όργ. σ. 23-26, 30-32, παιδιαί σ. 19-21 [8].
Κρίσις : Λαογρ 10 (1929/32) 609 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
172. **Πασχάλης Δημήτριος** 'Η 'Ανδρος ἦτοι ιστορία της νήσου από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ' ἡμᾶς. Τόμος Β', από της Φραγκοκρατίας μέχρι της συγχρόνου εποχής. 'Εν 'Αθήναις 1927, 8ον, σελ. 446 + 2 ἄ. ἄ.
'Από σ. 196-284 ειδήσ. κοιν. όργαν., λ. δικαίου, όνόματα.
173. **Γερογιάννης Κ.** Γοργῶ ἢ Μέδουσα; ΑΕ ἔτ. 1927-28, σ. 128-176.
Μελέτη περι λαϊκής πίστεως, μαγείας κλπ.
174. **Ζήνος 'Αστέρ.** Δεισιδαιμονίες καὶ βασκανίες του 'Ιλνιριμ της 'Αδριανουπόλεως, Θρακ 1 (1928) 452-453.
Προλήψεις καὶ δεισ. δοξασίαι, μαγεία.
175. — 'Αδριανουπολίτικα. Θρακ 1 (1928) 210-213.
Νανουρ. 6, δίστ. 12, λογοπαίγν. 8, αίνιγμ. 9.
176. **Μαρίνης Κώστας** Τὸ χωριό. Λαογραφική μελέτη. Ν 'Εστ 1 (1927) 788-792, 863-867, 929-953, 992-995. 2 (1928) 81-85, 127-130, 180-184, 257-262, 308-310, 360-363.
Ειδήσεις εκ του ποιμεν. καὶ γεωργ. βίου, 1 ἐπφδή, 1 παραδ., ἕθιμα γάμου, λατρεία, παιδίων, τελευτή καὶ περι τροφῶν.

177. *Παπαχριστοδούλου Πολύδ.* Δεισιδαιμονίες Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Θρακ 1 (1928) 447 - 452.
Δεισιδ. δοξασίαι, λατρεία, μαντεία, μαγεία, λαϊκὴ ἰατρικὴ, παιδίον.
178. *Παρχαρίδης Ἀθ. Ι.* Ἄσματα καὶ δίστιχα ποντικά. Λαογρ 9 (1926/28) 601 - 609.
Ἄσμ. 5, δίστ. 65.
179. *Σαραντῆ - Σταμούλη Ἑλπινίκη* Σύμμικτα λαογραφικά. Θρακ 1 (1928) 403 - 421.
Γέννησις, βασκανία, ἐπφοδ, γάμος, δεισιδ. συνήθ., λατρεία, λογοπαίγν. 9.
180. *Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ* Ρουμιλοῦκι. Σπίτι καὶ φορεσιὰ [μετὰ 4 εἰκόνων]. Ν᾽Εστ 2 (1928) 22 - 23.
181. *Χατζηπαναγιώτης Δημ.* Δημῶδεις δοξασίαι καὶ δεισιδαίμονες συνήθειαι ἀπὸ τὴν Ἀδριανούπολη. Θρακ 1 (1928) 189 - 198.
Λατρεία, γέννησις, βασκανία, μαντικὴ, ἀστρολογία.
182. *Ἀνδριώτης Ν.* Λαογραφικά τῶν Ἴονίων νήσων. Ν᾽Εστ τόμ. 6 (1929) 510 - 514, 569 - 572.
Κοιν. ὄργάνωσις, παροιμίαι 104.
183. *Βέης Ν.* Ἑλλάς [κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἐπὶ Τουρκοκρατίας]. Ἐλευθεροδράκη, Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικόν, τ. 5 (1929) σ. 290 - 309.
Ἐνδιαφέρει καὶ διὰ τὰς εἰδήσ. περὶ κοινων. ὄργαν. καὶ λαϊκ. δικαίου κατὰ τὴν Τουρκοκρατίαν.
184. *Παπαδόπουλος Ἀνθ.* Κρίσις διαγωνισμοῦ [Γλωσσ. καὶ λαογρ. ὑλικοῦ ἐκ Πόντου]. ἈρχΠόντ 2 (1929) 237 - 38. 3 (1931) 233 - 35. 8 (1938) 235 - 38.
Οἰκ. σκευή, ὀνόματα κτλ.
185. *Δραγοῦμη Ἰουλία* Παραδόσεις καὶ παραμύθια. Ἀθήναι, ἐκδ. οἴκος «Ἄγκυρα», σχ. 8ον, σελ. 164 + 4 ἄ. ἄ.
Πλὴν τῶν ἀρχαίων διεσκευασμένων μύθων, δημοσ. καὶ 9 νεώτεροι παραδ. καὶ 3 παραμ.
186. *Διγυρὸς Γ.* Τὸ Κινίκ. Πέργαμος, 1929, 8ον, σ. 289 - 306.
Ἡθῆ σ. 292, γάμος σ. 293, χοροὶ σ. 295, ἐνδύμ. σ. 296, παροιμ. σ. 299 [20], αἰνίγμ. σ. 300 [28], κατάρεις σ. 302, εὐχαὶ σ. 302, δεισιδ. δοξασίαι σ. 303, ἄσμ. σ. 304 [1], μουσ. ἄσμ. σ. 304.
187. *Δουκόπουλος Δημ.* Στ' Ἀγραφα. Ἐνα ταξεῖδι μετ' εἰκόνες. Ἐν Ἀθήναις (1929) 8ον, σελ. 190. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, ἀρ. 57), Δημοσ. τοπων. καὶ παραδόσεις.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 293 (Σ. Π. Κτριαικίδης).
188. *Μαρίνης Κώστας Π.* Ἀντίλαλοι ἀπὸ τὸ χωριὸν μας. (Λαογραφικὴ μελέτη). Ἀθήνα 1929, 8ον, σελ. 195.

Βίος ποιμεν. σ. 5 ἐξ. 17 καὶ γεωργ. σ. 27 ἐξ., 54 ἐξ., γέννησις σ. 47 ἐξ., γάμος σ. 13, 93 ἐξ., ἔθιμα σ. 19, 83 ἐξ., 108 ἐξ. κ. ἄ.

Κρίσεις: ἙλληΓράμματα 5 (1929) 626 (Γ.Κ.). Ν᾽Ἔστ τόμ. 6 (1929) 1109-1110 (Σταῦρος Κούρτης).

189. **Mirambel André** Étude descriptive du parler maniote méridional. Paris 1929, 8^{ον}, σ. XII + 268.

Ἔνδ., οἰκία, λαϊκὸν δίκαιον, κοιν. ὄργάν., παιδίον, γάμος, τελευτή.

Κρίσεις: BZ 31 (1931) 363-370. (G. Hadzidakis). Byzantion 5 (1929/30) 676-678.

190. — Μάνη καὶ Μανιάτες [μετάφραση Μιχ. Δ. Στασινοπούλου ἀπὸ τὸ βιβλίο τοῦ συγγρ. «Étude descriptive du parler maniote méridional», Paris 1929, 8^{ον}, σελ. 266]. Ν᾽Ἔστ τόμ. 7 (1930), 341-346, 413-418.

Πλὴν τῶν ἄλλων δημοσ. καὶ εἰδήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὸ ἔνδυμα, τὴν κατοικίαν, τὸ δίκαιον, τὴν κοινων. ὄργάνωσιν, τὸ παιδίον, τὸν γάμον καὶ τὴν τελευτήν.

191. **Παπαδόπουλος Νικ.** Ἑκκλησιαστικαὶ σελίδες ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Χρ Ἡμ 6 (1929) 119-144.

Ἔν σελ. 123-126 μελέτη στίχων τοῦ ἄσμ. τοῦ Παπαφλέσσα σ. 129-130 βαπτιστ. ὄνομ.

192. **Παπαϊωαννίδης Κ.** Α΄. Δημοτικὰ ἄσματα, ἀδόξενα ἐν Σφζοπόλει τῆς Βορείου Θοράκης [3]. Θορακ. 2 (1929) 152-153. — Β΄. Δίστ. [20]. Αὐτόθι, σ. 154-155. — Γ΄. Παραμύθια [2]. Αὐτόθι, σ. 155-161. — Δ΄. Παροιμίαι [175]. Αὐτόθι, σ. 161-172. — Ε΄. Αἰνίγματα [63]. Αὐτόθι, σ. 172-178. — Στ΄. Προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίαι. Αὐτόθι, σ. 178-182. [Παράδ. 1 (σ. 182)].

193. **Παπασπύρου Παναγ. Β.** Λαογραφικὴ συλλογή. Ἡπειρ Χρον 4 (1929) 157-175.

Παράδ. 7, εἰδήσεις διὰ τὸ παιδίον, τὸν γάμον, τὴν τελευτήν, τὴν μαντικὴν, τὴν μαγειάν, κατάρ. 26, ἄσμ. 8.

Κρίσεις: Λαογρ 10 (1929/32) 240 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).

194. **Παπαχριστοδούλου Πολύδ.** Σύμμικτα λαογραφικὰ Ἀνδριανουπόλεως. Θορακ 2 (1929) 428-439.

Παιδικὰ ἄσμ., λογοπαίγνια, δεισιδαιμ., ὄρκοι, εὐχαί, κατάρα, ὕβρεις, μαντικὴ, δοξασίαι περὶ ἁγίων, λατρεία, παραδόσεις.

Κρίσεις: Λαογρ 10 (1929/32) 255 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).

195. Πέργαμος (1300 π. Χρ.-1922). Μὲ εἰκόνας. Ἐκδόσις «Κοινότητος Περγάμου». Μυτιλήνη 1929, 8^{ον}, σελ. 352.

Ἔν σ. 233-306 δημοσ. καὶ ἄσμ. 3, 2 Περγαμηνὰ αἰνίγμ. βυζαντινῆς ἐποχῆς, εἰδήσεις σχετικαὶ μὲ τὸ παιδίον, ναυουρίσματα 12, εἰδήσεις ἀφορῶσαι εἰς τὸν γάμον, γαμήλια ἄσματα, προλήψεις καὶ δεισιδαίμ. συνήθ., λατρεία, ἔθιμα ταφῆς, παροιμίαι, εὐχαί, νεώτ. αἰνίγμ. κτλ.

Κρίσεις: Λαογρ. 10 (1929/32) 610-611 (Σ. Π. Κυριακίδης).

196. **Σαλβάνος Γεράσιμος Ι.** Λαογραφικά σύλλεκτα ἐξ Ἀργυράδων Κερκύρας. Λαογρ 10(1929/32) 113 - 163.
Δημοσ. : ἔξορκισμοὶ 14, φυλακτὰ 4, ἰατροσόφια 24, ὄρκοι 28, κατάραι 91, ἐπιφωνήσεις 12, χαιρετ. 22, δίστ. 3, εὐχαὶ 55, ποικίλαι δευσιδ. συνήθ. καὶ δοξασίαι, παραδ. 9, εἰδήσεις περὶ γεωργικοῦ βίου καὶ πολλὰ τοπωνύμια.
197. **Τσαβέας Θ. Ν.** Θιακιὰ λαογραφία. Παροιμίαις—δημοτικὰ τραγούδια—ξόρκια. Ἡμ Ἰθ ἔτ. 2(1929) 95 - 113.
Παροιμ. 160, ἄσμ. 3, δίστ. 4, ξόρκια 11.
198. **Χατζόπουλος Κωνστ. Ν. (1873)** Σαράντα Ἐκκλησιῶν σύμμεικτα λαογραφικά. Θρακ 2(1929) 440 - 456.
Δεισ δοξασίαι, μαντική, παραδόσεις, γάμος, λατρ., εὐχαί, κατάραι.
199. Ἀργεΐτικες προλήψεις. Ἀργ Ἡμ ἔτ. 1930, σ. 27.
Δημοσ. καὶ εἰδήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὸν γάμον καὶ τὴν τελευτήν.
200. **Ἀργης Α.** Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν παλαιὰν Ἀγχίαλο, Ἀθήνα (τύπ. Κ. Φιλίππιδη), 1930, 8ον, σελ. 51.
Ἐν σ. 19-25: Τὰ κάλαντα (περιγραφὴ ἐθίμων καὶ ἄσμ. 2), σ. 26-28 εἰδήσεις περὶ λαϊκῆς ἀρχιτεκτονικῆς, σ. 31-33 λατρ. ἔθιμα, σ. 42-44 παιδιαί.
201. **Βρόντης Ἀναστ.** Τῆς Ρόδου παραδόσεις καὶ τραγούδια. Ἐν Ρόδῳ 1930, 8ον, σελ. 102.
Ἄσμ. σ. 59 - 102 [46], δίστ. σ. 99 - 102 [38], παραδ. σ. 11 - 55 [75].
Κρίσεις : Λαογρ 11(1934/37) 307 - 308 (Σ. Π. Κρυακίδης).
202. **Δρακίδης Γεράσιμος** Ροδιακοὶ ἀντίλαλοι. Ἐν Ἀθήναις 1930, 8ον μικρ., σελ. 60.
Ἐν σ. 46-57 χελιδόνισμα, ὀνόματα χορῶν, παιδιῶν, ἀνέκδοτον 1 καὶ δημῶδες ἄσμα : Ὁ Σαρακινός.
203. **Κωνσταντινίδης Κ. Ν.** Ροδίτικες ἐντυπώσεις. Ἀρχάγγελος. ΡΗ ἔτ. 1930, σ. 124 - 134.
Περιλαμβάνονται ὀνόμ. ἁγίων, τοπων., 2 παραδ., 63 δίστιχα.
204. **Δουκόπουλος Δημ.** Στὰ λημέρια τοῦ Κατσαντώνη. ΗΜΕ ἔτ. 1930, σ. 153 - 166.
Παραδ. καὶ τοπωνύμια.
205. **Μουσιτάκας Δ. Ε.** Λαογραφικὰ τῆς Ἄνδρου. ΑΗ ἔτ. 5(1930) 127 - 147.
Ἄνέκδ. 2, παραμ. 2, ἄσμ. 2, δίστ. 185, νανουρ. 15, μοιρολόγ. 4.
206. **Πέρδικα Νίκη Δ.** Σκῦρος. Νἔστ τόμ. 7(1930) 461-466, 525 - 529, 596-598.
Λαϊκὴ λατρεία, παιδιὸν, γάμος καὶ δίστιχα, 6 σχεδιάσματα καὶ 1 φωτογραφία ἐκκλησιῶν καὶ λαϊκῶν σπιτιῶν τοῦ Ντίνου Φωτόπουλου καὶ 2 φωτογρ. ἐσωτερικοῦ οἰκιῶν τοῦ Ν. Ζωγράφου.
207. **Σπανδωνίδης Πέτρος Σ.** Μελένικος. Ὁ νεκρὸς Μακεδονικὸς ἀκρίτης. Θεσσαλονίκη 1930, 8ον, σελ. 192.

- Οικία σ. 100-103. ἔνδυμα σ. 105-107. τροφαί σ. 104-105. βιοτεχν. σ. 117-18. δοξα-
σάι σ. 87. μαγ. σ. 82, 126-27. μαντ. σ. 126. ἀστρολ. σ. 126. δημ. ἰατρ. σ. 123-25.
ἄσμ. σ. 59-82. παραμ. σ. 88-92 [4]. παραδ. σ. 86-87 [9]. αἰν. σ. 93-94 [17]. εὐχαί-κατάρ.
σ. 82-86. γλῶσσα (ὄνομ. τόπων) σ. 94-99. μουσ.-χορ. σ. 127-28. γένν.-γάμ.-τελευτή
σ. 113-17. λατρ. σ. 60-63, 119-123. κοιν. ὄργ. σ. 107-112. δίκ. σ. 118-19, 183-192.
Κρίσις: 'Αθηνά 42 (1930) 255-257 (*Γ. Ν. Χατζιδάκις*). Λαογρ 10 (1929/32) 610 (*Σ. Π.
Κυριακίδης*).
208. **Σπυριδάκης Γεώργ.** Λαογραφικά σύμμεικτα ἐκ Κατσιδονίου Σητείας. Κρη-
τικά 1 (1930/33) 45-49, 189-239.
Αἰνίγμ 3, λογοπαίγν. 8, εὐχαί 5, ἄσμ. 14, δίστ. 614.
209. **Χαλιορῆς Νικόλ. Γ.** Ὑδραϊτικοὶ θρύλοι. Ἑορταστικὴ ἔκδοσις στὰ ἑκατὸ χρο-
νία τῆς ἀνεξαρτησίας μας. Πειραιεύς, τυπογρ. Ἰ. Σορωτοῦ, 1930, 8ον, σελ. 176.
Λογοτεχν. διασκευὴ διαφόρων τοπικῶν ἱστορικῶν διηγήσεων καὶ ἀνεκδότων ἀναφερο-
μένων εἰς ἱστορικά πρόσωπα τῆς νήσου. Σποράδην ὑπάρχουν μερικαὶ παροιμίαι, πα-
ροιμιώδεις φράσεις, στίχοι ἄσμάτων καὶ ἄλλα στοιχεῖα ἐκ τῆς γλώσσης καὶ λαογρα-
φίας τῶν Ὑδραίων ἐν τέλει καὶ λεξιλόγιον.
210. **Κορρῆς Στυλ. Γ.** Ἀπὸ τὴν λαογραφίαν τῶν Κυκλάδων (Κωμιακὴ Νάξου).
Δεισιδαιμονίαι. Κυκλ ἔτ. 1 (1930/31) 142-145.
Μαντική, παιδίον καὶ τελευτή.
211. **Ἀλεξιάδης Κωνστ.** Προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίαι Ἰνεπόλεως. Ἄρχ Πόντ 3
(1931) 195-220.
Δεισιδ. δοξασαίαι καὶ συνήθειαι, λατρεία.
212. Ἀντίλαλοι ἀπ' τὰ Μουδανιά καὶ τὰ γύρω. Ἐκδίδεται ὑπὸ τοῦ Συνδέσμου
προσφύγων Μουδανιῶν. Θεσσαλονίκη 1931, 8ον, σελ. 347.
Ἀνμνηστικὸν τεῦχος ἐκδοθὲν ἐπιμελεῖα Νικ. Φαρδῆ. Περιλαμβάνει παραλλαγὴν τοῦ
παραμ. τῆς δεσμεύσεως τοῦ Χάρου ἐπὶ δένδρου ὑπὸ γραιίας, παραδ. περὶ εὐρέσεως εἰ-
κόνων καὶ ἀγιασμάτων, περιγραφὴν ἐθίμων τοῦ Πάσχα καὶ τῶν Φώτων, 6 ἄσμ., ὧν
τὰ δύο νόθα, γαμήλιά τινα καὶ νανουρίσματα. Εἷς τινα ἐξ αὐτῶν σημειώνεται καὶ ἡ
μουσική.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 611-612 (*Σ. Π. Κυριακίδης*).
213. **Γαβαλᾶς Ζαφ.** Ἡ νῆσος Σίκινος μετὰ εἰκόνων καὶ γεωγραφικοῦ πίνακος. Ἐν
'Αθήναις, 1931, 8ον, σελ. 96.
Ἐνδιαφέρουσα καὶ λαογραφικῶς διὰ τὰ τοπων., ὄνομ. βαπτιστικά ἐπώνυμα καὶ τινὰς
παραδόσεις.
Κρίσις: Ἑλληνικά 5 (1932) 226 (*Σ. Β. Κουγιάς*). Λαογρ 10 (1929/32) 610 (*Σ. Π. Κυ-
ριακίδης*).
214. **Ζαῖρης Θέμελης Μ.** Πλήρη δημῶδη ἄσματα καὶ μαγγανεῖαι Ἀλικαρνασσοῦ.
'Αθῆναι, 1931, 8ον, σελ. 90.
Ἄσμ. 23, ἐπῳδαί 5.

215. **Κορδάτος Γιάννης** Τὸ Πήλιο — λαογραφικά καὶ ἱστορικά. Ν Ἔστ τόμ. 9 (1931) 7 - 12, 73 - 77, 135 - 139, 200 - 204, 248 - 253, 304 - 309.
Ἄσματα, εἰδήσεις περὶ γάμου μετὰ γαμ. ἄσμ., τοπων. καὶ φωτογρ. τοπ. ἐνδυμασιῶν.
216. **Κυριαξῆς Ν. Γ.** Λαογραφικά σημειώματα. Κυπρ Χρον 8 (1931) 189-210.
Σελ. 182 μῦθοι 1, σ. 190 ἐπῳδαὶ 2, σ. 191 προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίαι, σ. 192-196 παροιμ. φράσεις, σ. 197 - 202 ἀντιλαβαὶ (κατάραι).
217. **Οἰκονομίδης Δημ. Η.** Ἀργυρόπολις. Ἄρχ Πόντ 3 (1931) 145-194.
Γενικὴ χωρογραφικὴ μελέτη. σ. 183 ἄσμ. 1, σ. 180 κέξ. ἐπαγγέλματα.
218. **Παπαχατζόπουλος Ἀριστ. Δ.** Λαογραφία τοῦ Κεραμιδίου τῆς ἐπαρχίας Βόλου. Θεσσ Χρον 2 (1931) 114-138.
Λατρεία, ἄσμ. 16.
219. **Πολίτης Ν. Γ.** Λαογραφικά σύμμεικτα. Τόμος Γ'. Ἐν Ἀθήναις 1931, 8ον, σελ. 393. (Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Δημοσιεύματα Λαογραφικοῦ Ἀρχείου ἀρ. 6).
Ἀναδημοσιεύσεις μελετῶν τοῦ συγγρ. : γέννησις - γάμος - τελευτή, δεισιδ. δοξασίαι, λαϊκὴ ἰατρικὴ, λατρεία, μαγεία, μαντικὴ, μετεωρολογία.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 594 - 595 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). ΒΖ 35 (1935) 83 - 84 (Fr. Pfister). Byzantion 11 (1936) 371 - 373 (Maurice Leroy).
220. **Σπυροπούλου Νικόλ. Κ.** Τὰ Ἄγραφα τῆς Θεσσαλίας. Ἱστορικά καὶ Λαογραφικά Σημειώματα. Θεσσ Χρον 2 (1931) 169 - 184.
Τοπωνύμια καὶ εἰδήσεις περὶ ἀρματολῶν καὶ κλεφτῶν σχετικαὶ μὲ δημ. ἄσματα.
221. **Χαλιορῆς Νικ. Γ.** Ὑδρέϊκα λαογραφικά, ἧτοι (ἦθη, ἔθιμα, δεισιδαιμονίες, προλήψεις) στὴν Ὑδρα. Πειραιεύς, 1931, 8ον, σελ. 178.
Γάμος σ. 29 ἐξ. γέννησις σ. 57 ἐξ. λατρεία σ. 90 ἐξ. ναυτικά σ. 135 ἐξ. ποικίλα ἔθιμα καὶ δεισ. δοξασίαι σ. 146 ἐξ.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 714 - 717 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
222. Ἡ Ἑλλάς εἰς τὸ στόμα τοῦ λαοῦ. Ἡ Ἄωδὼν Ἀ' (1931/32) 117 - 119.
Παροιμ., περιπαίγματα, δίστιχα κλπ.
223. Λιανοστράγουδα, δίστιχα καὶ συλλογὴ νέων ἄσμάτων δημωδῶν καὶ νεωτέρων ἐρωτικῶν. Ἀθήναι, ἔκδ. Ἀριστοφ. Παπαδημητρίου, ἄ.ἔ., σχ. 8ον, σελ. 48.
Ἄσματα 11, δίστ. 431, ἄσμ. νεώτερα 4.
224. Ἀναγνωστόπουλος Γ. Κρεββατᾶδες καὶ Λακεδαίμων. Λακωνικά, τεῦχ. Α' (1932) 173 - 290.
Ἐν σ. 192 - 195 δημοσ. μία διαθήκη, σ. 241 - 242 «κατάλογος ὀνομάτων» καὶ ἐν σ. 286 - 290 6 ἔγγραφα ἀγωγῶν.
225. **Κλεάνθους - Παπαδημητρίου Μυρσίνη** Πα:χινίδια μὲ τραγούδια ὀργανωμένα μὲ βάση τὴν ἀρχὴν τῆς ἐργασίας γιὰ παιδιὰ ὡς 12 χρόνων. Ἀθήνα, 1932, 8ον, σελ. 552.
Μέρος τῆς ὕλης λαογραφικοῦ περιεχομένου. Πλὴν τῶν παιδιῶν δημοσιεύονται καὶ δημῶδες μελωδία εἰς εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν γραφὴν.

226. **Λιουδάκι Μαρία** Στῆς γιαγιάς τὰ γόνατα. Ἐν Ἀθήναις, 1932, 8ον, σελ. 122.
Ἄσμ. σ. 14, 21, 29, 41, 50, 62, 80, 112 [10]. δίστ. σ. 104-5 [14]. αἰνίγμ. σ. 40, 41, 42, 61, 80 [23]. λαϊκὴ ἐπιστήμη σ. 51, 93. λογοπαίγν. σ. 28, 42, 105. παραμ. σ. 5, 15, 23, 30, 43, 52, 63, 72, 81, 94, 107, 113 [12]. παροιμ. σ. 50, 122 [14].
227. **Μιχαηλίδης Νουάρος Μιχ. Γ.** Λαογραφικὰ σύμμεικτα Καρπάθου, τόμ. Α', Ἀθήναι 1932, 8ον, σελ. 397. τόμ. Β', Ἀθήναι 1934, 8ον, σελ. 508.
Οἰκία Β' 342-363. ἔνδυμα Β' 307-326. τροφαί Β' 215-37. βίοι (γεωργ., ποιμ., μελισσοκ.) Β' 13-123. φυσικὸς καὶ θαλάσσιος κόσμος (χλωρίς καὶ πανίς) Β' 364-400. βιοτεχνία καὶ λαϊκ. τέχνη Β' 238-290, 327-341. θρησκ. καὶ δεισ. δοξασ. καὶ συνήθ. Α' 170-198. Β' 291-97. μαγεία Β' 193-195. ἐπωδαί Α' 145-146, 153-169. μαντ. Α' 175 ἐξ. ἄστρ. καὶ μετεωρ. Α', 142 ἐξ., 186-189, 233-34, 236-37. δημ. ἱατρικὴ Β' 298-306. ἄσμ. Α' 8-72, 139-142, 143, 144-153. μῦθοι-παραμ., εὐτρ. διηγ. Α' 266-389. παροιμ. Α' 142 ἐξ., 344-389. παραδ. Α' 226-253. αἰνίγμ. Α' 390-394, εὐχαί-χαιρετ., κατάραι, ὄρκοι Α' 199-225. γλῶσσα (ὀνόμ., ἐπόν., παρών.) τοπωνύμια Β' 409-495. Β' 124-186. γέννησις, γάμος, τελευτὴ Α' 73-116, 119 ἐξ., λατρεία Α', 19 ἐξ. 117 ἐξ. Β' 291-97. δίκαιον Β' 401-495. παιδιαί Α' 147 ἐξ. Β' 187-214.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 298-301 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Ἑλληνικά 7 (1934) 168 (Κ. Ἀμαντος). Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 580-581 (Γ. Βαλέτας). Ν' Ἔστ τόμ. 13 (1933) 452-453 (Νίκος Ἀνδριώτης). Ν' Ἔστ τόμ. 18 (1935) 982-983 (Μανόλης Κριαρᾶς). ΒΝJb 12 (1936) 151 (Γ. Π. Ἀγαπωσιτόπουλος). Ἐργασία 3 (1932) τευχ. 156, σ. 1641-1642 (Ἄ. Καμπάνης). Φιλολ. Νέος Κόσμος, τόμ. Α' (1935) σ. 236-39 (Γ. Κ. Σπυριδάκης).
228. **Παπακωνσταντίνου Δημ.** Ἱστορικὰ, λαογραφικὰ κλπ. ἐκ Τρικκέρων. Θεσσ Χρον 3 (1932) 183-191.
Τοπωνύμ. (σελ. 183) καὶ περιγρ. πανηγύρεως τῆς Θεοτόκου (σ. 191).
229. **Ζήσης Σπύρος** Ἀπὸ τὴν Ἀργιθέα. Θεσσ Χρον 4 (1933) 166-173.
Τοπων. 93, αἰνίγμ. καὶ λογοπαίγν. 29.
230. **Μινώτου Μαριέττα** Τραγούδια ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο. Ἴόν Ἀνθ 7 (1933) 145-192. 8 (1934) 1-45. 9 (1935) τευχ. 93-94, σ. 1-8, τευχ. 95-98, σ. 1-8.
Ἄσμ. 152, δίστ. 518, 1 ἐπωδή, 1 προσευχή.
231. **Δαμπίνης Δημ.** Ἑλληνοισμὸς τῆς Ν. Ἰταλίας (Grecia Salentina). Ἀθήναι 8ον, σελ. β' + 78.
Ἄσμ., δίστ. καὶ εἰδήσεις περὶ γάμου καὶ τελευτῆς.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 296-298 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
232. **Ντεληγιάννης Β. Ν.** Σύμμεικτα λαογραφικά. Θρακ 4 (1933) 222-233.
Ἐπωδ. 4, μαγεία, λατρ., ἄσμ. 4, γάμος.
233. **Πασχάλης Δημ. Π.** Ἀνδριακὸν γλωσσάριον ἢ λέξεις καὶ φράσεις ἐκ τοῦ γλωσσικοῦ ἰδιώματος τῆς κοινῆς ἐν Ἀνδρῶν λαλιᾶς. Ἐν Ἀθήναις, 1933, 8ον σελ. 122.
Παροιμ., δίστ., λεξ., δημῶδ. ἱατρικὴ, ὀνόμ. φυτῶν κλπ.

234. **Pernot Hub.** Étymologies byzantines et Néo - Helléniques. Byzantion 8 (1933) 244 - 245.
Ἑτυμολογία τῆς λ. δρολάπι = βόρειος ἄνεμος καὶ τῆς φρ. : περιζῶναι νά' ναι = ζωὴ σὲ λόγου τους.
235. **Πλιάτσικα Ἐφη** Σύμμεικτα λαογραφικὰ Ἀβδημίου Θοράκης. Θορακ 4 (1933) 240 - 266.
Δίστ. 102, ναουρ., ἄσματ. παιδ. 8, ταχταρ., αἰνίγμ. 21, ἄσμ. 12, λογοπαίγν. 7.
236. **Ράμφος Ἰωάνν. Σπ.** Κιμωλιακὰ (Ἀναμνηστικὸν τεῦχος) ἐπιμελεῖα —. Ἀθῆναι, ἀφελγ (1933), 8ον, σελ. 56+1 χάριτ.
Κοιν. ὄργάν., λαϊκ. δίκαιον, βιβλιογραφία.
237. **Σπυριδάκης Γεώργ. Κ.** Λαογραφικὰ σύμμεικτα (ἐκ Περβολακίων Σητείας). Κρητ Μελ 1 (1933) 47-58.
Εἰσαγωγικὰ περὶ σπουδῆς τῆς γλώσσης καὶ τῆς λαογραφίας (σ. 47-50). ἄσμ. 5. αἰνίγμ. 15. παροιμ. 10. εὐχαὶ 1. δίστ. 10.
238. **Φιοράκης Στυλ.** Σύμμεικτα ἐκ τοῦ χωρίου Ἀβδοῦ Πεδιάδος. Κρητ Μελ 1 (1933) 101 - 102.
ἄσμ. 2, ἐπφθαί 3, δεισιδ. δοξασ. 7, τοπων. 1.
239. **Δαφέριμος Γεώργ. Φ.** [Σύμμεικτα]. Προμ Ὑπερφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 236, σ. 7. Ναουρ. 1, δίστ. 2, ὄρκοι - κατάρ. 3, δεισ. δοξασίαι.
240. **Καμπούρογλους Δημ. Γρ.** Δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 10 (1934) σ. 801 - 808. [Μελέτη].
Κοιν. ὄργάν., δίκαιον.
241. **Κ(υριακίδης) Σ. Π.** Πνευματικὴ ζωὴ [Α' Θρησκεία. 1) Οἱ μῦθοι. 2) Λατρεία. 3) Μαγεία. 4) Μαντική]. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 10 (1934) σ. 812 - 819. [Μελέτη].
242. — Λαϊκὴ λογοτεχνία. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 10 (1934) σ. 819 - 825 [Μελέτη].
Ἡ δημώδης ποίησις, ὁ πεζὸς λόγος, ἦτοι τὸ παραμῦθι, ἡ εὐτράπ. διήγησις, ἡ ἱστορία καὶ ὁ μῦθος.
243. — Κοινωνικὴ ζωὴ. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 10 (1934) 847 - 849. [Μελέτη].
Κοιν. ὄργάνωσις, δίκαιον.
244. — Λαϊκὴ ζωὴ. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 10 (1934) 811 - 812. [Μελέτη].
Τροφαί, βίοι.
245. **Λουκόπουλος Δ.** Ξηρόμερο καὶ Βάλτος. ΗΜΕ ἔτ. 1934, σ. 129 - 154.
Παρατίθενται στίχοι δημωδῶν ἁσματῶν καὶ τοπωνύμια.
246. **Περάκη Στελιανή** [Σύμμεικτα]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 219, σ. 7.
Προσευχ. 1, εὐχαὶ 2, δίστ. 4.
247. **Φουρέκης Πέτρος Α.** Συνήθειες ποῦ σβήνουν. ΗΜΕ ἔτ. 1934, σ. 291 - 307
Λατρεία, μαγεία.

248. **Δεληγιάννης Βασ.** Σύμμικτα λαογραφικά τοῦ χωρίου Δογὰν - κιόι Μαλγάρων. Ἄρχ Θε Θεσ 1 (1934/35) 33 - 37.
ἄσμ. 9, παίγνια, λατρεία, μετεωρολογία.
249. **Κουρτίδης Κ.** Δημῶδεις δοξασαί καὶ δεισιδαίμονες συνήθειαι τῆς Ἄδριανουπόλεως καὶ τῶν πέριξ (1822 - 1860). Ἄρχ Θε Θεσ 1 (1934/35) 5- 31.
Λατρεία, γάμος, τὸ παιδί, βασκανία, ἀστρολογ., μαντική, δεισιδ. δοξασαί.
250. **Παρασκευόπουλος Χαράλ. Δ.** Σύμμικτα λαογραφικά ἐξ Ἀψάλου Ἐδέσσης. Ἄρχ Θε Θεσ 1 (1934/35) 38 - 56.
Γέννησις, γάμος, τελευτή, ἄσμ. 12, δίστ. 12, αἰνίγμ. 13.
251. **Σκορδέλλης Βλ. (1873 ἔτ.)** Λαογραφικά Στενιμάχου. Ἄρχ Θε Θεσ 1 (1934/35) 57 - 59, 79 - 80, 153.
Ἄσμάτια καὶ παιδιαὶ 12, νανουρ., λογοπαίγν., δεισ. δοξασαί, παραδ. 2, τοπωνύμια, βαπτιστικά καὶ παρωνύμια.
252. **Φαρμακίδης Σ. Π.** Κυπριακὰ λαογραφικά σπουδάγματα. Κυπρ Γράμμ Α (1934/35) 606 - 607.
Ἐρμηνευτικά διὰ τὴν λέξιν «Τζύρις», κοινων. ὀργάνωσις, λαϊκ. λατρεία.
253. ——— Ἡ συτζ'ά. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 304 - 306.
Δημοσ. ὄνομ. τῆς συτζῆς καὶ τοῦ καρποῦ τῆς, παραδ., παροιμ. 3, παιδιὰ.
254. **Βρόντης Ἀναστ. Γ.** Ὁ Ἅγιος Γεώργιος στὴ Ροδίτικη λαογραφία. Λαογρ 11 (1934/37) 216 - 245.
Παραδ. 8, ἄσμ. 6, δίστ. 18, λατρεία.
255. **Ζωηροῦ Πασσά Νοεμῆ Α.** Λαογραφικά σύμμεικτα ἐκ Κερκύρας καὶ ἄλλων τόπων. Λαογρ 11 (1934/37) 112 - 130.
Γάμος, τελευτή, λατρεία, μαγ. καὶ δεισιδ. δοξ. καὶ συνήθ., ἔξορκισμοί, ὄνομ. φαρμακ. φυτῶν.
256. **Πρωτοψάλτης Μαν. Γ.** Τραγούδια καὶ μοιρολόγια τῆς Καρπάθου. Λαογρ 11 (1934/37) 151 - 190.
ἄσμ. 42, δίστ. 121.
257. **Soyter Gustav** Neugriechische Lieder, Disticha und Sprichwörter aus der v. Haxthausen'schen Sammlung. Λαογρ 11 (1934/37) 191 - 215.
ἄσμ. 29, δίστ. 69, παροιμ. 82.
258. **Βατιμπέλλα Μαριέττα Ν.** Ὁ Στέφος ὁ βιολιτζῆς. Τὰ τουμπάκια ἢ μπαλόσια. Ἡ Λάκα κατὰ τὶς ἀποκρηές, οἱ ἀργατιές. Μυκ Χρον Β' (1935) φ. 30 - 31, σ. 7 - 9.
Εἰδήσεις περὶ μουσικῆς καὶ λατρείας, δίστ. 24.
259. **Δαφέρμος Γεώργ. Φ.** [Σύμμεικτα]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 257 σ. 7. ἀρ. 258 σ. 7. ἀρ. 260 σ. 7. ἀρ. 261 σ. 7.
Δίστ. 12, λογοπ. 1, δεισιδ. δοξασ., παραδ. 1, κατάφαι 1, ἐμφδαί 1, διδακτ. διηγῆσ. 1, μαγ., παροιμ. 2, αἰνίγμ. 2.

260. **Δαφέρμος Γεώργ. Φ.** [Σύμμεικτα]. Προμ Πυροφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 262 σ. 7.
 άρ. 263 σ. 7.
 Παραδ. 1, παροιμ. 9, ζσμ. 2, δίστ. 11.
261. **Δεληγιάννης Β.** Μερικά έθιμα και τραγούδια τών χωρίων Δογάν - κιοϊ και Ρέμπιτις τής περιφέρειάς Μαλγάρων. Θροακ 6 (1935) 353 - 370.
 Γέννησις, τελευτή, λατρ., παραδ., μαγεία, μαντική, ζσμ. 9.
262. **Δημοτ. Σχολεϊόν Καμαριώτου** [Σύμμεικτα]. Προμ Πυροφ έτ. ΙΑ' (1935)
 άρ. 252 - 253 σ. 7. άρ. 254 σ. 7.
 *Ζσμ. 3, δίστ. 26.
263. **(Καταπότης Μιχ. Γ.)** Σύμμεικτα. Μύσων 4 (1935) 72 - 83.
 *Έπφδαι 2 (σ. 81 - 82). παροιμ. 9 (σ. 72, 75, 78, 80). δίστ. 2 (σ. 75). τοπων. σ. 72, 73.
 λογοπαίγνια σ. 74. έπόνυμα και παρών. σ. 73, 74, 76.
264. **Κοντελιέρης Μιχ.** Ναξιώτικες παροιμίες, κατάρες - προλήψεις - δεισιδαιμονίες
 παροιμίες. *Έπ Κυκλ Πολ 1 (1935) 103 - 106.
 Παροιμ. 26, κατάραι 4, εϋχαι 5, δεισιδ. και μαντικ. έέργεια.
265. **Κυρμιζάκη *Αγλαΐα** Μαζί με τούς χωρικούς μας. Νεοελλ *Αρχ Α' (1935)
 177 - 231.
 Παροιμ. 73, ζσμ. 15, έπφδαι 21, παραμ. 6, παραδ. 8, μϋθ. ζΰφων 3, άνέκδ. 7.
 Κρίσις : Ν'Έστ τόμ. 20 (1936) 1460 (*Μανόλης Κριαράς*).
266. **Κωνσταντινίδης Κ. Ν.** *Από τέν *Απόλλωνα στ' *Απόλλωνα τής Ρόδου με
 τέν πινδαρικό υμνο στο Ρόδιο περιοδονίκη Διαγόρα. *Αλεξάνδρεια, 1935,
 8ον, σελ. 85.
 *Άσματα 1, δίστ. τινα, παραδ., τοπωνύμια.
 Κρίσις : Λαογρ 11 (1934/37) 729 (*Σ. Π. Κ(υριακίδης)*).
267. **Δουκόπουλος Δημ.** *Ο *Απρίλης στο δημοτικό τραγούδι και τες παροιμίες.
 Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 32, σ. 4.
268. **Μαλανδράκη Κατίνα** *Όσα θυμάμαι του παληού καιροϋ : *Η έξοδος τών
 καρabiών άπ' τὰ Μπουγάζια. Οί ναύτισσες και τὰ καρδιοχτύπια των. *Απο-
 κρηάτικες διασκεδάσεις. Οί παντρείες τής Κιουραΐς τής Μαρουλώς. Μυκ Χρον
 Β' (1935) φ. 28, σ. 3 - 4.
 Ναυτικός βίος, έθιμα λατρείας και γάμου.
269. **Μαμάκης Γιάννης** Λαογραφικά άνάλεκτα. (Εϋχές - κατάρες - άπειλές - πα-
 ροιμίες - προλήψεις). ΘΓ' έτ. 1935, τεϋχ. 1, σ. 16 - 17, τεϋχ. 2, σ. 25 - 26,
 τεϋχ. 5, σ. 19.
270. **Οικονόμος Λουΐζος Κ.** Λαογραφικά σύμμικτα Ταϋφυριού Καλλιπόλεως.
 Θροακ 6 (1935) 319 - 349.
 Δεισιδ. δοξ. και συνήθ., γέννησις, γάμος, λατρεία, παίγνια, μαντική, ζσμ. 15, δίστ., μου-
 σική, 9 ζσμ.

271. **Παπαϊωάννου Ἰωάνν. Γ.** Ἰστορικά. Ἄρχ Εὐβ Μελ 1 (1935) 106 - 137.
Ἄσμ. 52, δίστ. 7, ἐπφδ. 11, κατάραι καὶ βλασφημ., γάμος, λατρεία.
272. **Τζεδάκης Κ. Ἰ.** [Σύμμεικτα]. Πρῶμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 246 σ. 7,
ἀρ. 247 σ. 7.
Προσευχὴ 1. ἄσμ. 1, δίστ. 12.
273. **Χαραλάμπους Χρῆστος** Λαογραφικὰ σύμμεικτα. Κυπρ Χρον 11 (1935)
330 - 334.
Λαϊκ. φιλοσοφία, 1 ἐπφδῆ, ἐρωτ. διάλογος (ἄσμα), δίστ. 24.
274. **Ἀποστολίδης Μυρτ. Κ.** Σημειώματα. Α'. Λαογραφικὰ Φιλιππουπόλεως καὶ
οὐχὶ Στενιμάχου. Ἄρχ Θρ Θησ 2 (1935/36) 238 - 242.
Ἄσμ. παιδ. 26, λογοπαίγν., δεισ. δοξασίαι.
275. **Δεληγιάννης Β.** Ἱστορικὰ σημειώματα καὶ παραδόσεις. Ἄρχ Θρ Θησ 2
(1935/36) 105 - 118.
Παραδ. 6, τοπων., λατρ., παιγν. 2, ἄσμ. 3.
276. **Δαφέρμος Γεώργ. Φ.** [Σύμμεικτα]. Πρῶμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 260 σ. 7·
ἀρ. 261, σ. 7.
Διδακτ. διηγ. 1, μαγ., παροιμ. 2, αἰνίγμ. 2.
277. **Κυρκιώτης Μιχαὴλ** Γιὰ τὴ «συτζιά». Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 105 - 106.
Ὀνόμ., δοξασ. καὶ προλήψεις.
278. **Παπαχριστοδούλου Πολ.** II. Ἦθη καὶ ἔθιμα. Δεισιδαιμονίες, προλήψεις
καὶ διάφορες συνήθειες Ἀδριανουπόλεως καὶ γύρω. III. Παροιμίες καὶ πα-
ροιμιώδεις φράσεις Ἀδριανουπόλεως. IV. Παραμύθια Ἀδριανουπόλεως.
V. Γλωσσάριο Σαράντα Ἐκκλησιῶν. Ἄρχ Θρ Θησ 1 (1935/36) 159 - 193.
Προλήψεις, ἔθιμα γάμου, παροιμ. 148, παραμ. 2, γλωσσάριον.
279. **Πηλαβάκης Κ.** Κυπριακὴ λαογραφία. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 90 - 93.
Λατρευτ. ἔθιμα κατὰ τὸν Νοέμβριον, κατάραι, ἐρμηνεῖα παροιμίας, 3 ἀνέκδοτα.
280. **Φαρμακίδης Σ. Π.** Κυπριακὴ λαογραφία. Ὁ ἥλιος. Κυπρ Γράμμ Β' 1935/
36) 499 - 500. [Μελέτη].
Ὁ ἥλιος εἰς τὰς παραδόσεις, τὴν μετεωρ., τὸ παραμύθι, τὰς ἐπφδάς.
281. **Χρησιδίδης Ἀριστ. Α.** Γέννα, ἥτοι ἱστορικὸν σημειώμα περὶ τῆς κόμης ταύ-
της τῆς Ἀν. Θράκης καὶ τῶν ἐντὸς αὐτῆς καὶ περὶ αὐτὴν ἀρχαιολογικῶν
Βυζαντινῶν σφζομένων μνημείων καὶ ἐρειπίων. Ἄρχ Θρ Θησ 2 1935/36)
119 - 147.
Δεισ. δοξασ., παιδιαὶ 2, λατρ., παραδ. 2, ἄσμ. 15, δίστ. 11.
282. **Δαφέρμος Γεώργ. Φ.** [Σύμμεικτα]. Πρῶμ Πυρφ ἔτ. ΙΒ' (1936) ἀρ. 265 σ. 7,
ἀρ. 266 σ. 7, ἀρ. 267 σ. 7, ἀρ. 268 σ. 7, ἀρ. 269 σ. 7, ἀρ. 270 σ. 7, ἀρ.
271 σ. 7, ἀρ. 272 σ. 7, ἀρ. 273 σ. 7, ἀρ. 274 σ. 7, ἀρ. 275 - 76 σ. 7, ἀρ.

- 277 σ. 7, ἀρ. 280 σ. 7, ἀρ. 284 σ. 7, ἀρ. 285 - 86 σ. 7, ἀρ. 287 σ. 7.— ἔτ. ΙΓ' (1937) ἀρ. 289 σ. 7.
 Παροιμ. 34, παραδ. 2, δίστ. 139, ἄσμ. 3, παροιμ. 7, λαϊκά προβλήματα.
283. **Δραγουμένης Στέφ.** Ἡ παλαιὰ Ζάκυνθος. Ἴον Ἄνθ 10 (1936) 22 - 24.
 Λατρεία, δεισ. δοξασίαι, τελευτή.
284. (**Καταπότης Μιχ. Γ.**) Λεξιλόγιον. Μύσων 5 (1936) 81 - 89.
 Λατρευτ. συνήθειαι σ. 82, 85, κτηνοτρ. σ. 83, λογοπαίγν. 1 (σ. 88), ἄσμ. 1 (σ. 89), τοπωνύμια σ. 83, 84, δίστ. 2 (σ. 83, 84) κ. ἄ.
585. — Σύμμεικτα ἱστορικά [ἐκ τῆς ἐπαρχίας Σητείας Κρήτης]. Μύσων 5 (1936) 52 - 70.
 Ἔθιμα γεωργ. σ. 52, ἀνέκδοτα σ. 53, λαϊκοὶ ποιηταὶ σ. 64 - 66, δίστιχα 3 (σ. 68 - 69), παραδ. 3 (σ. 52, 53, 55), τοπων. σ. 64, περιπαίγματα σ. 67.
286. **Κυριαξῆς Νικ. Γ.** Λαογραφικὰ σύμμεικτα. Παίγνια. Αἰνίγματα. Κυπρ Χρον 12 (1936) 155 - 159.
 ἄσμ. 4, αἰνίγμ. 4.
287. **Kyriakides St. P.** Neugriechische Volkskunde, Volksdichtung, Volksglaube, Volkskunst. Mit Hinweisen auf die deutsche Volkskunde. Ein Vortrag gehalten in München. Thessalonike, 1936, 8^{ον}, σελ. 44 + XIV πίν.
 Κρίσεις: Deutsche Literaturzeitung, Heft 40 (1936) 1582 - 1585 (Fr. Pfister). Hess. Blätter 35 (1936) 191 (H. Hepding). Mitteil. der Deutschen Akad. München, Heft 11 (1937) 273 (A. Steinmetz). Österreich. Rundschau, Januar 1938 (E. Auer).
288. **Μαθιουδάκης Γιάννης Ε.** Λουλούδα (Κρητικὰ χρονογραφήματα). Μὲ πρόλογον τοῦ κ. Ν. Β. Τωμαδάκη δ. φ. διευθυντοῦ τοῦ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου Κρήτης. Χανιά 1936. Τυπογραφεῖον «Παρατηρητοῦ», 8^{ον} μικρ., σελ. στ' + 123.
 Παραμ. 10, λατρεία καὶ ἀνέκδ. εἰς λογοτ. διασκευήν.
289. **Παπαναστασίου Εὐάγγ. Δ.** Λαογραφικὰ τοῦ χωρίου Ἄγιος. ἈρχΕὐβΜελ 2 (1936) 195 - 209.
 Μαντική, ἐπιδ. 11, λατρ., γέννησις, τελευτή, μετεωρ., γλῶσσα, παραδ. 1, ἀνέκδ. 1, παροιμ. 116.
290. **Παρασκευαΐδης Χρῖστος** Ἡ παλαιὰ Ἁγία Παρασκευή. Ἱστορικά, γενεαλογικὰ καὶ λαογραφικὰ ἀνάλεκτα. Ἐν Μυτιλήνῃ (1936), 8^{ον}, σελ. 168.
 Ἀποδημιαὶ σ. 32 ἐξ. βιοτεχνία σ. 58 - 65, 100 - 116. παραδ. σ. 130 - 37 [4]. γλῶσσα (ἐπόν.) σ. 137 - 147. γάμος σ. 117 - 126. λατρεία σ. 46 - 51, 65 - 70, 126 - 130. κοιν. ὄργ. σ. 54 - 58, 87 - 91, 95 - 100.
291. **Φωτάκης Εὐάγγ.** Κρητικὲς κουβέντες. Τόμος Α'. Ἐκδοσις Α'. [Ρέθυμνον 1936], 8^{ον}, σελ. 158.

Χαιρετισμοί, εὐχαί, ὄρκοι, δίστ., παροιμ., παραδ., μῦθοι, τροφαί, γυναικεῖα ἔργα, λατρεῖα, γεωργ. βίος.

Κρίσις : Λαογρ 11 (1934/37) 719 - 720 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).

292. **Χατζηγάκης Παν.** Ἐπὶ τὸ Πετροῦλι τοῦ Ἀσπροποτάμου [Πίνδου]. Θεσσ Χρον 4 (1933) 146 - 161, 5 (1936) 139 - 147.
Παραδ. 3, εὐτράπ. διηγ. 2, 1 διαθήκη, 1 ἄσμα καὶ εἰδήσεις περὶ Σαρακατσαναίων, κλεφτῶν, γάμου καὶ τινες παιδιαί.
293. **Δεληγιάννης Β.** Παράδοσις. Πόσο θὰ διαρκέσῃ ἡ κατοχὴ τῆς Πόλης ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Ἐρχ Θεσ 3 (1936/37) 209 - 213.
Παραδ. 1, ἄσμ. 2, ἔνδυμα, γεωργ. βίος.
294. **Μανασεΐδης Συμ.** Δημῶδη ἄσματα Αἴνου [96]. Ἐρχ Θεσ 3 (1936/37) 31 - 73. — Β') Λαογραφικὰ Αἴνου. Αὐτόθι, σ. 74 - 86.
Εὐχαί, κατάρα, ὄρκοι, ἄσμ. 29, προλήψεις καὶ δεισιδ. δοξαasiai.
295. **Οἰκονομίδης Ἀπόστ. Β.** Οἰωνοὶ - δεισιδαιμονίες - μαγγανεῖες τῆς χερσονήσου Καλλιπόλεως καὶ τῶν πέριξ. Ἡθῆ καὶ ἔθιμα Μαδύτου. Ἐρχ Θεσ 3 (1936/37) 85 - 118.
Μαντεία, μαγεία, γάμος, γέννησις, τελευτή, λατρεία, ἄσμ. 3, παραδ. 5, δίστ. 27.
296. **Παρχαρίδης Ἀθ.** Ὁ Ἀκρίτας. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37), φ. 7 - 8, σ. 16 - 18, φ. 9 - 10, σ. 18 - 20.
ἄσματα καὶ παραδόσεις.
297. **Σαλλαπασίδης Π. Θ.** Θρωῖλοι Ἀγίων καὶ ἀνέκδοτα. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 12, σ. 15 - 19.
Παραδ. 3, ἀνέκδ. 2.
298. **Χατζηϊωάννου Κ.** Σύμμεικτα λαογραφικὰ ἀπὸ τοὺς Κυπριῶτες χρονογράφους. Πάφος 2 (1936/37) ἀρ. 9, σ. 299 - 307.
Μαγικαὶ καὶ δεισιδ. συνήθειαι, σίχοι ἐξ ἁσμάτων καὶ μαντικῆ.
299. **Χουρμουζιάδης Κ.** Χωριάτικο καλαντάρ τοῦ 1902. Ἐρχ Θεσ 3 (1936/37) 26 - 30.
Παραδ. 1, ἄσμ. 1, λατρεία.
300. — Παρατηρήσεις εἰς τὸν Β' τόμον τοῦ Ἀρχείου [βλ. μελέτην Β. Ν. Δεληγιάννη, Τὸ ἀμπατζηλίκι στὴ Θράκη. Ἐρχ Θεσ 2, 56 ἔξ.]. Ἐρχ Θεσ 3 (1936/37) 137 - 142.
Ἐνδυμα, παραμ. 3.
301. **Δαφέρμος Γ. Ε.** [Σύμμεικτα]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. ΙΓ' (1937) ἀρ. 296 σ. 7, ἀρ. 297 σ. 7.
Δίστ. 4, παροιμ. 4, ἐπωδ. 3.
302. **Δρακίδης Γεράσ. Δ.** Ροδιακά. Ἔργον βραβευθὲν ὑπὸ τῆς «Γλωσσικῆς Ἐταιρείας». Ἀθῆναι 1937, 8ον, σελ. η' + 277.

- Ἐπφδαί σ. 245 - 52 [14], ἄσμ. σ. 7 - 82, 89 - 148 [94], δίστ. σ. 83 - 86, 149 - 165 [136], παροιμ. σ. 167 - 225 [1030], αἰνίγμ. σ. 255 - 58 [21], εὐχαι, ὄρκοι, κατάραι σ. 227 - 243.
303. **(Καταπότης Μιχ. Γ.)** Σύμμεικτα [ἐκ τῆς ἐπαρχίας Σητείας Κρήτης]. Μύσων 6 (1937) 37 - 53.
Δίστ. 4 (σ. 39 ἀρ. 9, 40 - 41 ἀρ. 16), εὐτράπ. διηγ. 1 (σ. 38 ἀρ. 7), μετεωρ. (σ. 49 δ'), παρὰδ. 1 (σ. 38 ἀρ. 6), παροιμ. 13 (σ. 40 ἀρ. 12, 49 - 51), τοπων. (σ. 37 ἀρ. 1, 38 ἀρ. 8).
304. **Μαγκριώτης Ἰ.** Ἡθῆ, ἔθιμα καὶ προλήψεις τοῦ χωρίου Εὐκαρύου. Θρακ 8 (1937) 384 - 391.
Λατρ., δεισ. συνήθειαι, γάμος.
305. **Παπαδάκη Εἰρήνη Ε.** Λαογραφικά Σητείας. Μύσων 6 (1937) 26 - 36.
Αἰνίγμ. 10 (σ. 39), ἄσμ. 3 (σ. 26 - 29), δίστ. 33 (σ. 29 - 31), εὐχαι καὶ προσόσεις 11 (σ. 31, 33), ἐπφδαί 2 (σ. 36), παροιμ. καὶ γνωμ. 29 (σ. 31 - 34).
306. **Ταρσούλη Ἀθηνᾶ** Ἄσπρα νησιά. Ἀθῆναι [1937], 8ον, σελ. 168 [μὲ σχέδια τῆς ἰδίας].
Λαϊκὴ ἀρχιτεκ., ἔνδυμα, βιοτεχνία, δίστιχα ἐκ τῶν Κυκλάδων νήσων.
307. **Φωστηροπούλου Δέσποινα** Ἄσματα, δίστιχα καὶ ἄλλα Ἰμέρας καὶ Κρώμνης. Ἄρχ Πόντ 7 (1937) 194 - 214.
Δίστ. 264, ἄσμ. 12, αἰνίγμ. 18, ἐπφδῆ 1, ἐρμην. σημειώσεις ἐν σελ. 215 - 219.
308. **Χατζηϊωάννου Κ. Π.** Σύμμεικτα ἐτυμολογικά. Ἀθηνᾶ 47 (1937) 141 - 154. [Μελέτη].
Ἐν σ. 145 - 147 ἐρμηνεία τῆς φράσεως εἰς ἀκριτ. ἄσματα: ἄγρη τοῦ λαοῦ ἐν σ. 150 - 151 περὶ τῆς καταλ. ἔθν. ἐπιθέτων εἰς - εὐτης.
309. **Δελγιάννης Β. Ν.** Λαογραφικά Δογάνκιοι-Μαλγάρων (Ἄν. Θράκης). Ἄρχ Θρ Θησ 4 (1937/38) 53 - 71.
Δημ. ἰατρικὴ, βαφικὴ, ὑφαντικὴ, ἔνδυμα, ἄσμ. 2.
310. **Παπαδόπουλος Δ. Κ. (Σταυριώτης)** Ἀπὸ τὰ ἱστορικά βουνὰ τοῦ Πόντου. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 21, σ. 361 - 368.
Μελέτη περὶ τοπωνυμ. καὶ ἁσμάτων. Ἐν σ. 365 εἰκὼν τοῦ χοροῦ: σέερα.
311. **[Παπαχριστοδούλου Πολ.]** Ἡ Πέτρα Ἄν. Θράκης. Ἄρχ Θρ Θησ 4 1937/38) 148 - 151.
Γεωργ. βίος, λατρεία, κοιν. ὀργάνωσις, ὄνομ. καὶ ἐπώνυμα.
312. **Παρχαρίδης Ἀθ. Ἰ.** Ἡ Κρώμνη. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 19 σ. 278 - 279, φ. 20 σ. 313 - 316, φ. 21 σ. 369 - 371.
Ἐν σ. 369 κέ. εἰδήσεις περὶ ἔνδυμ. καὶ τροφῶν.
313. **Σγουρίτσας Ἀγησ.** Τὸ «λιόκρινον». Ἐέλασις. Σπ Χρ 1 (1937/38) ἀρ. 6, σ. 9.
Μαγικ. καὶ δεισιδ. συνήθειαι, κοινων. ὀργάνωσις.
314. **Βαφειδης Παναγ. Δ.** Λαογραφικά Καλλιπόλεως. Θρακ 10 (1938) 324 - 333.
Ἄσμ. 6, ἄσμ. χορῶν 2, νανουρ. 4, λατρ., κοιν. ὀργάνωσις.

315. «*Βισσέντζος Κορνάρος*», *Προοδευτικός Σύλλογος Σητείας* Δημοτικά ἄσματα καὶ παραμύθια ἐκ Σητείας. Μύσων 7 (1938) 146 - 149.
 *ἄσμ. 3 (σ. 146 - 149), παραδ. 3 (σ. 155 - 157), παραμ. 3 (σ. 149 - 155).
316. *Γούναρης Ἀντών.* Ἡ Κύθνος. Γεωγραφία - ἱστορία - ἥθη - ἔθιμα. Ἀθήναι, 1938, 8ον, σελ. 217 + κα' + 40.
 Ἐν παραρτήματι μετὰ τὴν σελ. 216 ἡ διάλεξις τοῦ 1897 τοῦ Henri Hautteccœur, ἐν Βρυξέλλαις, περὶ τῶν ἡθῶν καὶ ἐθίμων τῆς Κύθνου, σ. α' - κα' (γέννησις, γάμος, τελευτή, λατρεία, ξενιτεία, δίκαιον). Ἐν τέλει ὑπὸ ἰδιαν ἀρίθμησιν σελίδων: σ. 15 - 17 παροιμ. [68]. σ. 19 - 20 τοπων., σ. 20 - 22 ἐπόν. καὶ παρώνυμα.
317. *Δεληγιάννης Βασίλ.* Τὸ ἐν τῇ περιφερείᾳ Προύσης χωρίον Κουβούκλια. Μικρὸ Χρον 1 (1938) 287 - 393.
 Γέννησις σ. 109 - 312, γάμος σ. 312 - 320, τελευτὴ σ. 320 - 323, μαντική, δεισ. δοξασία καὶ συνήθειαι σ. 323 - 327, λατρ. κ' ἄ σ. 327 - 331, δημ. ἱατρ. σ. 331 - 332, 393, μουσ. σ. 345, παροιμ. [123] σ. 357 - 368, παιδιὰ [11] σ. 368 - 372, παράδ. [1] σ. 373, εὐχαι σ. 374 - 75, κατάραι σ. 375 - 6, ὄρκοι σ. 376, ὄνομ. βαπτιστ. σ. 376 - 78, παραμ. [1] σ. 379 - 381, ἄσμ. [19] σ. 372 - 73, 381 - 89, αἰνίγμ. [10] σ. 389 - 90, ἀνέκδ. [8] σ. 391 - 92.
318. *Ἰατριδης Γεώργ. Δ.* Περὶ μαγείας, καλλικαντζάρων, βασκανίας καὶ ἐν γένει δεισιδαίμωνιων ἐν Θεσσαλίᾳ. Ἐν Ἀθήναις (1938), 8ον, σελ. 16. (Ἱστορικὴ καὶ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία τῶν Θεσσαλῶν. Τμήμα διαλέξεων. Τόμος Β', τεύχος Β').
319. *Καλύβη Καλὴ Μ.* Λαογραφικὰ Κύμης Εὐβοίας. Ἀθήναι, 1938, 8ον, σελ. 120.
 * Βιοτεχν. σ. 92. θρησ. καὶ δεισ. δοξ. 77, 85 - 87, μαγ. 82 - 84, ἐπωδ. 78 - 81 [13], ἀστρολ. 70 - 71, 87 - 89, ἄσμ. 7 - 56, 72, 112 - 117 [87], παραμ. 64 - 65 [1], εὐτρ. διηγ. 68 - 69 [1], παροιμ. 57 - 60, 70 [97], παραδ. 65 - 68 [2], αἰνίγμ. - λογ. 60 - 63, 70 [16], χαιρετ. 97, γλῶσσα (ὄνομα) 71, μουσικὴ 9, γέννησις, γάμος, τελευτὴ 102 - 113, λατρεία 89 - 101, κοιν. ὄργάν. 75, δίκαιον 76.
320. *Παπαδάκη Εἰρήνη* Λαογραφικὰ σύμμεικτα Σητείας. Ἐπ Κρητ Σπ 1 (1938) 513 - 529.
 *ἄσμ. 4, δίστ. 44, αἰνίγμ. 15, ἐπωδ. 7, παραμύθ. 3.
321. ——— *Λόγια τοῦ Στειακοῦ λαοῦ*, Ἀθήναι 1938, 8ον, σελ. ιστ' + 240.
 ἄσματα 55, νανουρίσματα 10, κανακίσματα 11, ἄσμ. διάφορα 15, δίστ. 622, ἐπωδαὶ 55, αἰνίγμ. 52, λογοπαίγνια (καθαρογλωσσ.) 23, εὐχαι καὶ προπόσεις 49, κατάραι 33, παροιμ. 452, τοπων. 12.
322. *Φαρμακίδης Ξεν. Π.* Κυπριακὴ λαογραφία. Ἐν Λεμεσῶ 1938, 8ον, σελ. ι' + 296.
 Μηνολόγιον [ἦτοι ἄσμ., παροιμ., δεισιδ. καὶ ποικίλαι δοξασ. περὶ μηνῶν] σ. 3 - 52, τοπων. 10 σ. 52 - 55, εἰδήσ. κοιν. ὄργάν., παραδ. περὶ κουφῆς, συκιάς κλπ. σ. 58 - 88, λατρεία σ. 88 - 90, περὶ ζῳῶν σ. 94 - 129, ἔθιμα κατὰ τὴν γέννησιν, γάμον, τελευτὴν σ. 130 - 148, δημῶδ. ἱατρ. σ. 148 - 154, μαγικαὶ καὶ δεισιδ. συνήθ. σ. 155 - 167. ἐπωδαὶ 52

σ. 167-196, παραδ. 22 σ. 196-211, δημ. μετεωρολ., μαντική σ. 211-216, τροφαί, βίαι σ. 216-221, παιδιαί 19 σ. 221-239, παροιμιαί 219 σ. 239-276, αινίγματα 16 σ. 279-280, γλωσσοδέται 5 σ. 280, εὐτράπ. διηγ. καὶ παροιμ. μῦθοι 5 σ. 281-287, μαντική καὶ σύμμεικτα σ. 288-292.

323. **Ἀνογλους Ξεν. Κ. (Ξένος Ξενίτας)** Ἐπὶ τῇ ζωῇ τοῦ Πόντου. Λαογραφικὰ Κοτυώρων. Ἀθήνα 1939, 8ον, σελ. 532.

Οἰκία, ἔνδυμα, γέννησις· γάμος, τελευτή, θρησκευτ. καὶ δεισ. δοξασαί, μαγεία, ἐφωδαί, ἀστρολογία καὶ μετεωρολογία, δίστιχα, ἄσματα, εὐτρ. διηγ., παραμύθια, παροιμιαί, αἰνίγμ., γλῶσσα (ὀνόματα καὶ παρωνύμ.), εὐχαί· χαιρετισμοί, δημ. ἰατρική, λατρεία.

324. **Μαντζουράνης Κ. Ἰ.** Βουρβουρέϊκη λαογραφία. Ἐπ Βουρ 3 (1939) 118-137.

*Ἄσμ. 40, μετεωρολ., παροιμ. 56, μαντική, γεωργ. ἔθιμα.

Γ' Ὑλικὸς βίος καὶ τέχνη τοῦ λαοῦ.

1. Συνοικισμός, οἰκία καὶ αὐλή. Ἐπιπλα καὶ σκευή.

[Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀρ. 140. 156. 168. 180. 189. 190. 206. 207. 227. 323.]

325. : **Τὸ παιδί τοῦ Μαλεβοῦ** Νοικοκύρης, οἰκία, φοῦρνος, λινός, πολίμι. Μαλεβός ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 6, σ. 3-5, ἀρ. 7, σ. 3-9. — Μουρχοῦτες, κουτάλια, μπογάνα, τεψί, νταβᾶς κλπ. Αὐτόθι, ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 9, σ. 5-6, ἀρ. 10, σ. 7-8. — Βαρέλλα, σκαφίδι, κρισάρα, κόσκινο κλπ. Αὐτόθι, ἀρ. 11 σ. 5. — Ροί, λυχνάρι, λαίνα. Αὐτόθι, ἀρ. 12, σ. 4. Κορίτα, κακκάβι (χαρανί), χεροκάκκαβο. Αὐτόθι, ἀρ. 14, σ. 7. — Σοφρᾶς, πλαστήρι, βεδούρα, κλειδοπίνακο. Αὐτόθι, ἀρ. 15, σ. 6-7. — Ἀσκοπόουλο, ἀσκία, τσίτσα, βαγένι. Αὐτόθι, ἀρ. 16, σ. 8-9.

326. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Περὶ ὄρισμένου τύπου οἰκήσεως ἐν Θράκη. Ἀθηναί 33 (1921) 201. [Μελέτη].

327. **Εὐελπίδης Χρ.** Ἡ κατοικία τῶν ἀγροτικῶν ἐργατῶν ἐν Ἑλλάδι. Ν Γεωπ 8 (1922) 77-79, 96-100. [Μελέτη].

328. **Δουκόπουλος Δημ.** Αἰτωλικαὶ οἰκήσεις, σκευή καὶ τροφαί. Ἐν Ἀθήναις 1925, 8ον, σελ. η' + 145. (Δημοσιεύματα τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, ἀρ. 5). Οἰκία, ἐπιπλα καὶ σκευή, σ. 3-106. τροφαί, σ. 107-138.

329. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Σπίτια καὶ καλύβια τῆς Ἀττικῆς (Ἡμερολόγιον τοῦ Ὀδοιπορικοῦ Συνδέσμου. Ἐν Ἀθήναις 1926, σ. 65-76. [Μελέτη].

330. **Κ. Ι.** Παληὰ κάστρα καὶ παληὰ μοναστήρια. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 26, σ. 1.

331. **Κόντογλους Φ.** Ἡ Δημητσάνα [μὲ σκίτσα τοῦ ἴδιου]. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 24 σ. 7, ἀρ. 25 σ. 7.

332. **Κόντογλους Φ.** Ἡ Εὐβοία [μὲ σκίτσα τοῦ ἴδιου]. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 26, σ. 7.
333. ——— Τὰ κάστρα τοῦ Μωρηᾶ. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 1 σ. 7, ἀρ. 2 σ. 7, ἀρ. 3 σ. 7, ἀρ. 4 σ. 7, ἀρ. 5 σ. 7, ἀρ. 6 σ. 7, ἀρ. 7 σ. 7, ἀρ. 8 σ. 7, ἀρ. 9 σ. 7, ἀρ. 10 σ. 7, ἀρ. 11 σ. 7, ἀρ. 12 σ. 7, ἀρ. 13 σ. 7, ἀρ. 14 σ. 7, ἀρ. 15 σ. 7.
334. **Ταρσοῦλη Ἀθηνᾶ** Ἡ Κορώνη. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 17 σ. 7, ἀρ. 18 σ. 7, ἀρ. 19 σ. 7, ἀρ. 20 σ. 7.
335. **Schultze Jena Leonhard** Makedonien. Landschafts— und Kulturbilder. Jena 1927, 8ον, σελ. 250.
Δημοσιεῦνται ἔτι καὶ περιγραφαὶ κατοικιῶν, αἵτινες συνοδεύονται καὶ ὑπὸ ὑποδειγματικῶν εἰκόνων καὶ σχεδίων.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 597 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
336. Τρεῖς οἰκίαι ἐν Ζακύνθῳ (εἰκόνας). Ν' Ἔστ 1 (1927) 656 - 657.
337. * **Ἀστεριάδης Α.** Τὸ σπίτι τοῦ Σφάρτς στ' Ἀμπελάκια. Ἀθῆναι 1928, σελ. 22 (μετὰ 21 εἰκόνων ἐκτὸς κειμένου).
338. **Κλώνης Κλ.** Ἡ Μύκονο. Ἐντυπώσεις καὶ σχεδιάσματα. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) 335 - 338.
339. **Χανιώτης Β. Ι.** Ταξίδι στὴν Κάρπαθο. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) 571 - 573.
Περὶ τῆς ἐν Καρπάθῳ οἰκίας.
340. **Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ** Ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Σάμος. Α'. Τὸ παλιὸ Σαμιώτικο σπίτι. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) 86 - 94.
341. **Τσίμας Γ.** Μεσαιωνικὸ σπίτι (Χίος) [Εἰκόν]. Ν' Ἔστ τόμ. 6 (1929) 769.
342. **Δετζώρτζης Νάσ.** Κέρκυρα. Τὸ βιβλίον τῆς δ. Μ. Ἀσπιώτη καὶ τοῦ κ. Ρενέ Πινώ, εἰκονογραφημένο ἀπὸ τὸν κ. Λ. Κογεβίνα. Ν' Ἔστ τόμ. 8 (1930) 1126 - 1131.
Εἰκόνες παλαιοῦ μπαλκονιοῦ, καντουνοῦ μὲ τὸ καμπαναριὸ καὶ παλαιῶν σπιτιῶν.
343. **Δημαρᾶ Πολυξένη** Ἕνας δρόμος τῆς Πλάκας [Ἀθηνῶν]. Ν' Ἔστ τόμ. 8 (1930) 954 [1 εἰκόν].
344. **Θεοχάρης Κώστ.** Σοκάκι στ' Ἀναφιώτικα ἀπὸ τὴν «παλιὰ Ἀθήνα» Ν' Ἔστ τόμ. 7 (1930) 409 [εἰκόν].
345. **Ζημέρης Κ.** Πύργος εἰς τοὺς Μπαξέδες (Ἄνω Βόλος) (Ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς Συλλογῆς τοῦ ἐν Βόλῳ ζωγράφου - φωτογράφου —). Θεσσ Χρον 2 (1931) μεταξὺ τῶν σ. 206 - 207. [Ἔτερος] πύργος εἰς Μπαξέδες. Αὐτόθι 3 (1932) μεταξὺ τῶν σ. 180 - 181.
346. ——— Τὰ δύο σκέλη τῆς παρὰ τὴν Ξηριάν σφζομένης Παλαιοκαμάρας. (Εἰκόν)

- ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Βόλῳ ζωγράφου - φωτογράφου —). Θεσσ Χρον 2 (1931) [φύλλ. ἄ. σελ. μεταξύ τῶν σ. 208 - 209]. — Τὸ ἐν σκέλος τῆς αὐτῆς Παλαιοκαμάρας. Αὐτόθι, μεταξύ τῶν σ. 210 - 211.
347. **Ζημέρης Κ.** Πύργος Καραγιαννοπούλου. Ἐνω Λεχώνια (ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Βόλῳ ζωγράφου - φωτογράφου —) [εἰκόν]. Θεσσ Χρον 2 (1931) [φύλλ. ἄ. σελ. μεταξύ τῶν σελ. 168 - 169].
348. **Φερεκίδης Ἡ Σχολή** τῆς Ζαγοράς, ὅπου ἐμαθήτευσεν ὁ Ρήγας [εἰκόν]. Ἔργον —. Θεσσ Χρον 2 (1931) [φύλλ. ἄ. σελ. μεταξύ τῶν σελ. 122 - 123].
349. * **Φρόιλανδερ Κράους** Περιστεριῶνες τῆς Μυκόνου, 4^{ον}, πίν. 8.
350. **Amariotu Maria** Ἀνάπλα und Ἀνάπλιον. ΒΖ 34 (1934) 311 - 312.
351. **Σῶχος Ἄντ.** Τὸ Ντηνιακὸ σπίτι. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 31, σ. 7.
Ἄναδημοσίευσις ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ συγγρ. «Τηνιακὴ Τέχνη».
352. **Ἄγγελομάτης Χρ. Ἐμμ.** Τὸ ἀρχοντικὸ τῆς κοντέσσας Θεοτόκη. Ν Ἔστ τόμ. 19 (1936) 111 - 113.
353. — Τὸ σπίτι τοῦ Φίνλαιη. Ν Ἔστ τόμ. 19 (1936) 419 - 421.
354. — Τὸ σπίτι τοῦ Κωνσταντίνου Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων. Ν Ἔστ τόμ. 19 (1936) 344 - 345.
355. — Τὰ σπίτια τῆς δούκισσας τῆς Πλακεντίας. Ν Ἔστ 19 (1936) 565 - 566, 626 - 628, 691 - 692.
356. — Τὸ σπίτι τοῦ μπουρολιέρη. Ν Ἔστ τόμ. 20 (1936) 1059 - 1060.
Περὶ τῆς παρὰ τὴν συνοικίαν «Κυψέλη» τῶν Ἀθηνῶν λαϊκῆς οἰκίας τοῦ Κ. Κανάρη.
357. **Ὁρλάνδος Ἀναστ. Κ.** Παλαιὰ ἀστικά σπίτια τῆς Ἄρτης. ἌρχΒυζΜν Β. (1936) 181 - 194.
358. **Λαμπιδης Ο.** Τζέργα [= σκηνή]. ΠοντΦύλλ Α' (1936/37) φ. 9 - 10, σ. 5.
359. **Ζήσης Εὐστρ.** Διάφορα Αὐδημίου. Θρακ 7 (1937) 319 - 331.
Οἰκία - ἔπιπλα.
360. **Ὁρλάνδος Ἀναστ. Κ.** Τὰ παλάτια καὶ τὰ σπίτια τοῦ Μυστραῖ. ἌρχΒυζΜν Γ' (1937) 3 - 114.
361. — Παλαιὸν ἀρχοντικὸν τῶν Ἀγρῶφων. ἌρχΒυζΜν Γ' (1937) 187 - 193.
362. **Βασματζῆς Θεοδ. Β.** Νησιώτικα σπίτια. ΝαυτἘλλ 10 (1937/38) 429 - 430.
363. **Παπαδόπουλος Δ. Κ. (Σταυριώτης)** Αἱ κατοικίαι τοῦ Σταυρίου (Χαλδίας). ΠοντΦύλλ Β' (1737/38) φ. 23, σ. 453 - 457.
364. Ἡ ξόστρα τοῦ μεγάρου τοῦ Χ" Γεωργάκι Κορνεσίου στὴ Λευκοσία. ΚυπρΣπ Β' (1938), Πίν. 3. — Μιὰ γωνιά τοῦ «Ἀσπαστικοῦ» στὸ Μέγαρο τοῦ Χ" Γεωργάκι Κορνεσίου. Αὐτόθι, πίν. 5.

365. **Ὁρλάνδος Ἀναστ. Κ.** Τὰ παλαιὰ ἀρχοντόσπιτα τῆς Καστορίας. Ἐργ. Βυζ. Μν Δ' (1938) 199-210.
366. **Σαλλαπασίδης Π. Β.** Περιγραφή τῶν κατοικιῶν τῆς Ἀργυροπόλεως. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 26, σ. 69-75.

2. Ἐνδύματα.

[Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθ. 138. 152. 170. 180. 186. 190. 207. 215. 227. 293. 300. 306. 309. 312. 323].

367. **Φουρζίης Π. Α.** Μεγαρικά μελετήματα. Γ'. Λ' Ἀρχ 6 (1923) 388-434.
Περὶ τῆς ἐν Μεγάρους ἀσκουμένης ἰστουργίας.
368. ——— Περὶ τοῦ ἐτύμου τῶν λέξεων σακαμαγγιον - καβάδιον - σακαράνικον. Λ' Ἀρχ 6 (1923) 444-474.
369. **Σωτηρίου Γ.** Περὶ τῆς ἐξωτερικῆς περιβολῆς τῶν κληρικῶν [κατὰ τοὺς χριστιανικούς, τοὺς βυζαντινοὺς καὶ τοὺς κατόπιν χρόνους]. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, τόμ. Γ' (1919) σ. 237-247, 359-370, 452-460, 546-551. [Πηλ. β. 363-364].
Κρίσις: Λαογρ 8 (1921/25) 247-262. (Φαίδων Κουκουλές).
370. **Δουκόπουλος Δημ.** Πῶς ὑφαίνουσι καὶ ντύονται οἱ Αἰτωλοί. Μετὰ προλόγου Στίλπωνος Κυριακίδου. Ἐν Ἀθήναις 1927, 8ον, σελ. η' + 158. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἱστορικὴ καὶ λαογραφικὴ βιβλιοθήκη, 1). Ὑφαντικὴ σ. 1-50, ἐνδύματα σ. 51-137.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 281-282 (Σ. Π. Κιουριακίδης). Ἐλλ Γράμματα 2 (1928) 111-112 (Χ. Σακελλαριάδης).
371. **Φ. Κ.** Ἡ βράκα. Ναυτ' Ἐλλ 1 (1928/29) 81.
372. **Εὐθύμιου Ε. Σ.** Καϋμένη βράκα [μετὰ 3 εἰκόνων]. ΡΗ, ἔτ. 1929, σ. 40-47.
373. **Οικονομίδης Δημ. Η.** Περὶ ἀμφιέσεως. Ἀρχ. Πόντ 2 (1929) 3-48 [μελέτη].
374. **Φουρζίης Πείρος Α.** Ἑλληνοαλβανικαὶ λαογραφικαὶ ἔρευναι. Λαογρ 10 (1929/32) 3-22. [Μετὰ 19 εἰκόνων ἐκτὸς κειμένου].
375. **Φαλτάιτς Κ.** Ἡ ἀποκατάστασις τῆς ναυτικῆς βράκας. Ναυτ' Ἐλλ 2 (1929/30) 465.
376. Ἑλληνικὴς Τέχνης Α.Ε. τόμ. Α'. Κεντήματα καὶ ὕφαντά. Δειγματολόγιον Α'. (Ἀθήναι) ἄ. ἔ., 4ον, σελ. 110.
377. **Ροσμαρὶς Ἀνθιμος** Τὸ ράσον καὶ τὸ καλυμμαύχιον καὶ ἡ ἱστορικὴ αὐτῶν ἐξέλιξις. Ἐκκλ Φάρος ΚΘ' (1930) 321-334.
378. Μαργαρίτα Μπασδέκη. Θεσσ Χρον 2 (1931) μεταξὺ τῶν σελ. 184-185.
Εἰκὼν τῆς Μαργαρίτας Μπασδέκη με φουστανέλλαν καὶ ὄπλισμόν.
379. **Ἀποστολάκι Ἄννα** Τὰ Κοπτικὰ ὑφάσματα τοῦ ἐν Ἀθήναις Μουσείου Κο-

- σμητικῶν τεχνῶν. (Δημοσίευμα Ἀρχαιολογικοῦ Τμήματος Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων). Ἐν Ἀθήναις «Ἐστία», 1932, 4ον, σ. 203 μετὰ 163 εἰκόνων καὶ 2 ἔγχρ. πινάκων.
- Κρίσεις: BNJb 9 (1932) 393 - 394 (Γ. Α. Σωτηρίου). Κρητ Μελ 1 (1933) 206 (Γ. Σήφρακας). Λαογρ 11 (1934/37) 294 - 296 (Σ. Π. Κυριακίδης). ΒΖ 35 (1935) 141 - 44 (Σ. Weigand).
380. Δυτικομακεδονικαὶ ἔνδυμασίαι [εἰκόνες 4]. ΗΔΜ ἔτ. 1932, σ. 31.
381. **Καμπούρογλους Δημ. Γρηγ.** Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὸ ἔνδυμά του. ΗΜΕ ἔτ. 1932, σ. 529 - 532.
Ἐν σ. 530 - 532 περὶ τῆς ἔνδυμασίας τῶν κλεφτῶν τῆς Τουρκοκρατίας.
382. **Παπαντωνίου Ζαχ.** Ἡ φουστανέλλα. Ν Ἐστ τόμ. 11 (1932) 4 - 6.
383. Γυναῖκες τοῦ χωρίου Κρόκος (Γκόμπλιτσα) μετὰ τὰς γραφικὰς τοπικὰς στολάς των [εἰκόνων]. ΗΔΜ ἔτ. 1935, μετὰξὺ τῶν σ. 48 - 49.
384. Γυναῖκες Βοῖτου [φωτογρ.]. ΗΔΜ ἔτ. 1935, μετὰξὺ τῶν σ. 158 - 159.
385. Ζουπάνιῳτίσες γνέθουσαι μετὰ τὴν πατροπαράδοτον «ρόκαν». ΗΔΜ ἔτ. 1935, 129 [εἰκόνων].
386. Ἡ τσομπανοπούλα [εἰκὼν Σαρακατσάνισσας]. ΗΔΜ ἔτ. 1935. [Φύλλον ἄ. σελ μετὰξὺ τῶν σ. 146 - 7].
387. **Π. Α. Σ.** Νησιώτικες ἔνδυμασίαι. Ναυτ Ἐλλ 7 (1935) 2325.
388. **Παπακ. Μ.** Σκίτσο νύφης τοῦ παλαιοῦ καιροῦ. ΗΔΜ ἔτ. 1935. [Φύλλον ἄ. σελ. μετὰξὺ τῶν σ. 80 - 81].
389. **Δεληγιάννης Β. Ν.** Α') Τὸ ἀμπατζηλίκι στὴ Θράκη. ἈρχΘρακΘησ 2 (1935/36) 56 - 68.
390. **Hadzimichali Angélique.** Le costume. L'HellCont année 1936, τεῦχ. 3, σ. 263 - 268.
391. Ζεῦγος χωρικῶν Ποντίων εἰς τὴν περιοχὴν Ἑορδαίας Κοζάνης μετὰ τὴν ἐπιχώριον ἀμφίεσίν των. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936). [Εἰκ. μετὰξὺ τῶν σ. 144 - 145].
392. Ἡ νοικοκυρὰ Βενιζιῶν Γρεβενῶν ἐπιστρέφουσα μετὰ τὸ «κακάβι» στὸ κεφάλι καὶ τὰς «μποῦκλες» στοὺς ὤμους τῆς μαζί μετὰ τὸ κορίτσι τῆς ἀπὸ τὸ μακρινὸ πηγάδι [εἰκόνων]. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) σ. 49.
393. Κόρη τῆς Βλάστης μετὰ τοπικὴ στολή. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) [εἰκόνων μετὰξὺ τῶν σ. 172 - 173].
394. Κόρη τῆς Γκομπλίτσης (περιφ. Κοζάνης). ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) [μετὰξὺ τῶν σ. 160 - 161].
395. Μεγαλοκτηνοτρόφοι τῆς Βλάστης [εἰκόνων]. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) σ. 65.
396. Νεαραὶ γυναῖκες τοῦ Πενταλόφου μετὰ τὴν τοπικὴν στολήν των. [Εἰκόνων]. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) σ. 40.

397. Νύμφη τῆς Σαμαρίνας. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) [εἰκὼν μεταξὺ τῶν σ. 164 - 165].
398. Οἰκοδέσποινα τῶν Βεντζίων μὲ τὴν γραφικὴ τοπικὴ στολὴ τῆς ἔργον τῶν χειρῶν τῆς [εἰκὼν]. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) σ. 33.
399. **Πολίτου Ἑλλη Κ.** Ἡ γυναῖκες τῶν Θεσσαλικῶν χωριῶν. ΘεσσΧρον 5 (1936) 178 - 181.
Μεταξὺ τῶν σ. 180 - 181 εἰς ἰδ. φύλλ. 2 τύποι (εἰκόνες) Θεσσαλῶν γυναικῶν ἐκ φωτογραφιῶν τοῦ ἐκ Βόλου φωτογράφου *Στεφάνου Στουρνάρα*.
400. Προσφυγοπούλα μὲ στολὴν τῆς γενετείρας τῆς [εἰκὼν]. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) [ἰδ. φύλλ. μεταξὺ τῶν σ. 160 - 161].
401. Στολὴ τῆς Σιατίστης [εἰκὼν]. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) σ. 81.
402. **Στουρνάρας Στέφ.** Τύποι Θεσσαλῶν γυναικῶν [2 φωτογραφίαι] (τοῦ ἐν Βόλῳ φωτογράφου—). Θεσσ Χρον 5 (1936) [ἰδ. φύλλ. μεταξὺ τῶν σ. 180-181].
403. Τραπεζούντιοι μὲ τὴν ἐνδυμασίαν των [εἰκὼν]. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) [ἰδ. φύλλ. μεταξὺ τῶν σ. 128 - 129].
404. Φουστανελλοφόροι Βλάστης μεταβαίνοντες ἔφιπποι στὸν Παντελεήμονα [εἰκὼν]. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) σ. 48.
405. Βαρύτιμος Μακεδονικὴ στολὴ τοῦ Γιδᾶ, ἥτις θεωρεῖται ἀπὸ τὰς ἀρμονικωτέρας καὶ γραφικωτέρας [εἰκὼν]. ΗΔΜ ἔτ. 6 (1937) σ. 13.
406. Βεροιώτισσα νοικοκυρὰ μὲ τὸ βαρύτιμον κοστοῦμι τῆς [σκίτσο]. ΗΔΜ ἔτ. 6 (1937) σ. 183.
407. Ναουσινὴ νοικοκυρὰ μὲ τὸ γιορτινὸ κοστοῦμι τῆς (γούνα, τεπελίκι κ.λ.π.) [σχέδιασμα]. ΗΔΜ ἔτ. 6 (1937) σ. 183.
408. Σκίτσα γυναικῶν μὲ τὰς τοπικὰς στολὰς ὡς ἐμφανίζονται εἰς τὰς ἔμπορο-πανηγύρεις [4]. ΗΔΜ ἔτ. 6 (1937) σ. 108.
409. Στολὴ περιοχῆς Βελβενδοῦ. ΗΔΜ ἔτ. 6 (1937) σ. 61 [εἰκὼν].
410. **Ἀηδονόπουλος Κ.** Παλαιὰ Ποντιακὴ οἰκογένεια ἐξ Ἀργυρουπόλεως (φωτογραφία 1875). Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 24, σ. 503.
411. **Βιόπουλος Κ.** Ὁμιλος Κρωμαίων νέων μὲ τὴν τοπικὴν χαρακτηριστικὴν λαζικὴν ἐνδυμασίαν (ζίπκας) ἐν πλήρει ὄπλισμῳ. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20, σ. 333 [εἰκὼν].
412. Δεῖγμα χαρακτηριστικὸν Ποντιακῆς ἀμφιέσεως. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 16, σ. 218 [εἰκὼν].
413. **Καρβωνίδου Γαλ(άτεια) Α.** Ὁμιλος παραθεριζόντων Τραπεζουντίων ἐν τῷ προαστείῳ Σοοῦκ - Σοῦ [εἰκὼν]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20, σ. 341
414. **Κουτσογιαννόπουλος Τ.** Ὁμιλος Ποντίων νεανίδων χορευουσῶν τὸν χαρα-

- κηριστικὸν χορὸν τῆς τρυγόνας ὑπὸ τοὺς ἤχους τῆς Ποντιακῆς λύρας [εἰκὼν]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20, σ. 341.
415. *Ὀδοσπασιδης Κώστας* Γέρον Πόντιος μὲ τὴν χαρακτηριστικὴν ἐγχώριον ἐνδυμασίαν (μετ' εἰκόνας). Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20, σ. 328.
416. *Πασσιάδης Θ.* — *Ψηφιλάντης Π.* Ἀμφιέσεις Πόντου [εἰκὼν]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13, σ. 29.
417. Πόντιος ἔνοπλος μὲ τὴν τοπικὴν ἐορτάσιμον καὶ μὲ πλήρη στολισμὸν στολὴν (ζῆπκας). Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 17/18, σ. 266 [εἰκὼν].
418. *Τζουλιάδης Δ.* Γυναικεῖαι ἀμφιέσεις τοῦ Πόντου. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13, σ. 22.
419. Γυναῖκες τοῦ Ζαγορίου [εἰκὼν]. Μακεδ' Ἡμερ 14 (1938) [ἰδ. φύλλ. μεταξὺ σ. 144 - 5].
420. Εἰς τὸ πανηγύρι τῶν Σερβίων [εἰκὼν τοπ. ἐνδυμασ.]. Μακεδ' Ἡμερ 14 (1938) [ἰδ. φύλλ. μεταξὺ σ. 192 - 193].
421. Ἐνδυμασία νήσου Χίου [εἰκὼν]. ΗΒΕ ἔτ. 1938 [ἰδ. φύλλ. μεταξὺ σ. 128-129].
422. Ἐνδυμασία νήσου Λέσβου [εἰκὼν]. ΗΒΕ ἔτ. 1938 [ἰδ. φύλλ. μεταξὺ σ. 48-49].
423. Ἐνδυμασία Παραμυθίας Ἡπείρου [εἰκὼν]. ΗΒΕ ἔτ. 1938 [ἰδ. φύλλ. μεταξὺ σ. 104 - 105].
424. Ἐνδυμασία Μακεδονίας [εἰκὼν]. ΗΒΕ ἔτ. 1938 [ἰδ. φύλλ. μεταξὺ σελ. 112-113].
425. Νέονυμφοι μὲ τὴν γραφικὴν χωρικὴν στολὴν των εἰς χωρίον Μπούφιον Φλωρίνης [εἰκὼν]. ΗΔΜ ἔτ. 1938 σ. 181.
426. Τοπικὴ ἐνδυμασία Πενταπόλεως Σερρών. ΗΒΕ ἔτ. 1938 [εἰκὼν] [ἰδ. φύλλ. μεταξὺ σελ. 48 - 49].
427. *Δαξαρίδης Χ.* Γέρον Κρωμαῖος μὲ τὴν ἐπιτόπιον ἐνδυμασίαν [εἰκὼν]. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 25, σ. 37.
428. *Ξενίας Ξένος* (*Ακογκους Ξεν.) Γερόντισσα ἀπὸ τὰ Κοτύωρα [εἰκὼν]. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 25, σ. 37.
429. *Πασσιάδης Θ.* Γυναικεῖαι ἀμφιέσεις τοῦ Πόντου. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 12, σ. 16 - 17. Β' (1937/38) φ. 19, σ. 288. — Ποντία κόρη ἀπὸ τὰ Κοτύωρα. Αὐτόθι Γ' (1938/39) φ. 25, σ. 6 [φωτογραφία].
430. *Τζουλιάδης Δ.* Κερασουντία Δέσποινα μὲ πλήρη τὴν ἐπιχώριον ἐνδυμασίαν. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 28 - 29, σ. 148 [εἰκὼν].

3. Τροφαὶ καὶ ποτά.

[Βλ. καὶ ἀνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀρ. 156. 176. 207. 227. 244. 291. 312. 322.]

431. *Χατζιδάκης Γεώργ.* Ἐτυμολογικὰ καὶ συντακτικὰ. [Γ' Ἡ παχῶντα, εἶδος ἐδέσματος]. ΕΕΠΑ ΙΔ' (1917/18) 20 (= Γλωσσ' Ερ, σ. 108 - 109).

432. : *Τὸ παιδί τοῦ Μαλεβοῦ* Πῶς μεγαλώνομε. Πῶς καὶ μὲ τί τρεφόμεθα. Χυλός, τριφτάδια, χυλοπήτες. Μαλεβός ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 18 σ. 8 - 9. — Ξυδοτριψιάνα, ψωμί καὶ κρεμῦδι, ἐληές, λάχανα. Αὐτόθι, ἀρ. 19, σ. 7 - 8. — Τραχανᾶς, γαλοχυλοπήτες, τυρί, μυτζήθρα κλπ. Αὐτόθι, ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 20, σ. 23. — Πυτιά, κεφαλοτύρι, μυτζήθρα, κούτουλας. Αὐτόθι, ἀρ. 21, σ. 41. Βούτυρο, τυρί, φέτα. Αὐτόθι ἀρ. 23, σ. 64. — Γεργουῖτι, κουλάστρα, ἄρμεγμα. Αὐτόθι, ἀρ. 24, σ. 86.
433. *Kretschmer P.* Brot und Wein im Neugriechischen. Glotta 15 (1926) 60.
434. *Τζάριζανος Ἀχιλλ.* Τὸ οὔζο. (Ἱστορία μιᾶς λέξεως). ΗΜΕ ἔτ. 1932, σ. 145 - 148.
435. * — «Uso» (οὔζο). Die Geschichte eines Wortes. Indogerman. Forschungen LII, σ. 217 - 220.
436. *Καρπάθιος Ἐμμ.* Ἡ πίττα στὴν Νίσυρο. Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος, τόμ. ΙΒ' (1933) 144 - 145.
437. *Μπέροτος Νικ. Ι.* Ἡ κοπανιστή. Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 14, σ. 7.
438. *Σουρμένης Ντῆνος* Τὸ κούλισμα. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 1, σ. 22-23.
439. *Παπαδόπουλος Δ. Κ.* Μερικαὶ ὀνομασίαι τροφίμων καὶ φαγητῶν τοῦ Πόντου. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 16, σ. 192 - 195.
440. : *Ξενίτας Ξένος* (Ἄχογλους Ξ.) Οἰκιακὴ οἰκονομία: προμήθειες τροφίμων. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 27, σ. 112 - 118.
441. *Σγουρτίσας Ἀγησ. Γ.* Ὁ τραχανᾶς, ἡ κόττα καὶ ἡ παταλιακὲς ἡ κόττες. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 14, σ. 10.

4. Β ί ο ι.

(Γεωργικός, ποιμενικός, μελισσοκομικός, ναυτικός, ἀλιευτικός, κλπ.).

[Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀρ. 140. 141. 159. 168. 176. 184. 188.

196. 217. 221. 227. 244. 268. 284. 285. 291. 293. 311. 322. 324.]

442. *Μαδιᾶς Γ.* Οἱ ποίμενες ἐν Καρδαμύλοις. Λαογρ 6 (1917/18) 255 - 256.
443. *Γιαννοῦτσος Κωνστ. Ν.* Γεωργικαὶ ἐργασίαι καὶ λέξεις τῆς Ζακύνθου. Λαογρ 8 (1921/25) 209 - 215.
444. Ὀνομασία αἰγῶν καὶ προβάτων. Μαλεβός ἔτ. Α' (1921/22) ἀρ. 18, σ. 9.
445. Ὁ Μάης τοῦ γεωργοῦ. Μαλεβός ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 25 σ. 100.
446. : *Τὸ παιδί τοῦ Μαλεβοῦ* Στρούγκα, στρουγκολίθια, κρεμανταῶς, μαντρί. Μαλεβός ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 26, σ. 110 - 111. — Μαντρί, τέντα, καλύβα, λότηα, σκυλλιά. Αὐτόθι, ἀρ. 29 σ. 134 - 135. — Σουρμή, κοκκιναντεριά, κρατημάρα, βλογιά, γλαμπάτσα, βροντότριχα καὶ ψώρα. Αὐτόθι, ἀρ. 29, σ. 146-

147. — Κούρεμα, μουνούχισμα, μαρκάλημα. Αυτόθι, ἀρ. 31, σ. 169 - 170. —
 'Ολίγα ἀπὸ τὴν γλώσσαν καὶ τὰς ἕξεις τῶν τσοιπάνηδων. Αυτόθι, ἔτ. Δ
 (1923/24) ἀρ. 33, σ. 195 - 196. — 'Ονομασίαι αἰγοπροβάτων, σκύλλων, ἡμιό-
 νων, βοῶν. Αυτόθι, ἀρ. 346, σ. 205 - 206.
447. **Πανάρετος Α.** Τὸ ἀμπελοφύτευμα στὴν Πάφον. Κυπρ Χρον 1 (1923) 139-141.
 'Ερμηνευτικὸν γλωσσικὸν σημεῖωμα ὑπὸ 'Ι. 'Α. Γ. Σ(υκουτρῆ). Αυτόθι, σ. 141 - 142.
448. Σκαθάρια καὶ μελανούρια. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1923, ἀρ. 23, σ. 11 - 12.
449. **Πρωτόπαπας Ν. 'Ι.** Τὸ κολόκουρο. Μαλεβὸς ἔτ. Δ' (1923/24) ἀρ. 43, σ. 319.
450. Καρχαρίας καὶ κταπόδι. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1924, ἀρ. 25, σ. 14 - 15. — «Ποιὸ κτα-
 πόδι δὲν τρώεται». Παράδοσις ἐκ Πάτμου. Αυτόθι, σ. 15.
451. **Δυκούδης Ἐμμ. Στυλ.** Τὸ ψάρευμα μὲ τὸ καλαμίδι. 'Ελλ 'Επ ἔτ. ΙΗ' (1924/
 25) τεῦχος 216, σ. 2 - 6.
452. **Κοντογιάννης Π. Μ.** Βιομηχανία καὶ χειροτεχνία ἐν Χίῳ πρὸ τῆς Ἐπαναστά-
 σεως. ΗΜΕ ἔτ. 1925, σ. 46 - 52.
453. **Πασχάλης Δημ. Π.** Τὸ ψάρευμα καὶ τὸ κυνήγιον εἰς τὴν νῆσον Ἄνδρον.
 ΑΗ ἔτ. 1 (1925) 23 - 44.
 Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 559 (Στίλπον Π. Κυριακίδης).
454. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Ἡ σκάρρα [γύψ]. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 26, σ. 7.
455. **Στασινόπουλος Κ. Α.** Τὸ Μεσολόγγι. Τόμ. Α'. Ἄθῆναι 1926, 8ον, σελ. 323.
 (Μετὰ χάρτου καὶ δύο σχεδιαγραμμάτων).
 'Εν σ. 235 - 296, μέρ. Β'. πληροφορία περὶ ἀλιείας.
 Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 282 - 283 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
456. **Φαλιτάις Κ.** Οἱ πλανόδιοι Ἡπειρωταὶ τεχνῖται. 'Ελλ 'Επ ἔτ. Κ' (1926/27)
 τεῦχ. 240, σ. 6 - 8.
457. : **Ἀνθίας Τεῦκρος** Ὁ θερισμὸς (ἀπὸ τὴν Κυπριακὴν ζωὴν). ΜΕΕ Περ Ε - Ζ
 (1928) φ. 142, σ. 8.
458. **Δουκόπουλος Δημ.** Ἄπ' τὸ κυνήγι στὰ χωριά (ἠθιογραφικὰ σκίτσα). ΜΕΕ
 Περ Α - Δ (1927) φ. 110, σ. 4, φ. 112 (1928) σ. 5 - 6, φ. 114, σ. 6 - 7.
459. : **Θαλασσινὸς** Ἀρμίδι. ΜΕΕ Περ. Ε - Ζ (1928) φ. 140, σ. 2 - 3.
460. **Δουκόπουλος Δημ.** Ἡ λαογραφία μας. Ἄπὸ τὴν τσοπάνικη ζωὴ. ΜΕΕ Περ
 Ε - Ζ (1928) φ. 153, σ. 7, φ. 154, σ. 6 - 7.
461. — Ἡ Λαογραφία μας. Οἱ καλαμποκόλοισι, τὰ βολιάδια, οἱ ἀρμακάδες.
 ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1925) φ. 142, σ. 6, φ. 143, σ. 5 - 6.
462. — Ἡθιογραφικὰ σκίτσα. Ἡ λαογραφία μας. Χωριάτικα κυνήγια. ΜΕΕ
 Περ Ε - Ζ (1928) φ. 121, σ. 3 - 4, φ. 123, σ. 7, φ. 124, σ. 4, φ. 130, σ. 3.
463. — Ἡθιογραφικὰ σκίτσα. Ἡ λαογραφία μας. Ἄπὸ τὴν τσοπάνικη ζωὴ
 ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 131, σ. 6 - 7.

464. **Λουκόπουλος Δημ.** Ἡθογραφικὰ σκίτσα. Ἡ λαογραφία μας. Χωριάτικα κυνήγια. ΜΕΕ Περ Α - Δ (1928) φ. 119, σ. 6-7.
465. **Μεσ-ς Β.** Σφουγγαράδες. Ναυτ Ἑλλ 1 (1928) 11-12, 30-31.
466. **Ποταμιάνος Θ.** Ψάρεμα μὲ τὴ συρτή. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 141, σ. 6.
467. — Ψάρεμα μὲ τὴν καθετή. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 138, σ. 6-7.
468. — Τὸ παραγάδι. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 131, σ. 7-8.
469. **Φαλιᾶις Κ.** Οἱ παπουτοῦδες τῆς Βισόκας. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 157, σ. 8.
470. — Οἱ Σαρακατσάνοι. Λαογραφικαὶ γραμμαί. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 153, σ. 1-2.
471. — Οἱ Βλάχοι τῆς Ἑλλάδος. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 150, σ. 5-6.
472. **Φουρέκης Π. Α.** Τὰ καλαμαροχάποδα (σὺν παραμύθι). Ἑλλ Γράμματα 2 (1928) σ. 9-13, 81-83.
473. : **Ἐνας Δίοπος** Ναυτικὲς ἀναμνήσεις. Ναυτ Ἑλλ 1 (1928/29) 88.
474. **Ζάππας Τ.** Πῶς ψαρεύουν οἱ Καλύμνιοι. Ναυτ Ἑλλ 2 (1929/30) 268.
475. **Φαλι(ᾶις) Κ.** Οἱ Σκοπελιτεὲς καρaboμαραγκοί. Ναυτ Ἑλλ 1 (1928/29) 94.
476. — Οἱ ψαρᾶδες καὶ οἱ ψαροφάγοι τῆς Ἑλλάδος. Ναυτ Ἑλλ 1 (1928/29) 196.
477. **Λουκόπουλος Δημ.** Ἀπὸ τὴν τσοπάνικη ζωή. Ἡ Λαογραφία μας: Ὁ λύκος - τὸ χουϊό. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1929) φ. 170, σ. 78, φ. 171, σ. 87.
478. **Φαλιᾶις Κ.** Κουρσάροι καὶ κοντραμπατζήδες. Ναυτ Ἑλλ 2 (1929/30) 486.
479. — Τὰ ἑλληνικὰ καρᾶβια καὶ οἱ Ταρσανᾶδες. Ναυτ Ἑλλ (1929/30) 513-514, 536.
480. — Οἱ ἀστακοψαρᾶδες τῆς Σκύρου. Ναυτ Ἑλλ 2 (1929/30) 576-577.
481. **Λουκόπουλος Δημ.** Ποιμενικὰ τῆς Ροῦμελης. Ἐν Ἀθήναις 1930, 8ον, σελ. 285. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἱστορικὴ καὶ λαογραφικὴ βιβλιοθήκη, 8).
 *Λογμ. σ. 108, 252-55 [16], αἰνίγμ. σ. 250-51 [16], δεισιδ. δοξασ. σ. 203-208, ἐρωδαί σ. 205 ἀρ. 9, ἴο [2], λαϊκὴ ἱατρικὴ σ. 190-200, μουσικὰ ὄργανα σ. 180-84, μαντικὴ σ. 211, παραδ. σ. 142, 217-21 [13], παραμ., ἀνέκδ. καὶ εὐτρ. διηγ. σ. 222-249 [14].
 Κρίσεις: Λαογρ 10 (1929/32) 597-598 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Ν Ἐστ τόμ. 9 (1931) 217-218 (Ν. Ἀ(νδριώτης ;)).
482. **Φαλιᾶις Κ.** Τὰ τελευταῖα ἑλληνικὰ καρᾶβνια (λαογραφικὸν σημεῖωμα). Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔτος ἔτ. Β' (1930) 280-283.
483. — Ἡ πρωτοχρονιά τῶν θαλασσιῶν μας. Ἑλλ Γράμματα 6 (1930) 834.
484. — Παιγνίδια μὲ τὴ θάλασσα. Ναυτ Ἑλλ 3 (1930/31) 728-729.

485. **Φαλιτάιτς Κ.** Τὰ θαλασσινὰ ἐπαγγέλματα. *Ναυτ' Ἑλλ* 3 (1930/31) 633-634.
486. ——— Κάθε τόπος μὲ τὰ θαλασσινὰ του ἐπαγγέλματα. *Ναυτ' Ἑλλ* 3 (1930/31) 607-608.
487. **Γ. Γ. Δ.** Καλλιέργεια καὶ τρυγητὸς τῶν ἐλαιῶν· τὸ πάστωμά των. (Ἀντίλαλοι ἀπὸ τὰ Μουδανιὰ καὶ τὰ γύρω. Θεσσαλονίκη 1931, σ. 61-63).
488. **Ζημέρης Κ.** [Χωρικαὶ Πηλιορείτισσαι ἀσχολούμεναι εἰς οἰκιακὰ ἔργα. Εἰκόνας]. (Ἐκ τῆς καλλιτεχνικῆς συλλογῆς τοῦ ἐν Βόλῳ ζωγράφου· φωτογράφου —). *Θεσσ Χρον* 2 (1931) [ιδ. φύλλ. μεταξύ τῶν σ. 118-119, 128-129, 202-203].
489. **Φαλιτάιτς Κ.** Οἱ Εὐβοεῖς ναυτικοὶ καὶ ψαράδες. *Ναυτ' Ἑλλ* 4 (1931/32) 1072-1073.
490. ——— Οἱ ψαράδες τῆς Ἀγ. Παρασκευῆς. *Ναυτ' Ἑλλ* 4 (1931/32) 1104-1109
491. ——— Τὸ σλέπι. *Ναυτ' Ἑλλ* 4 (1931/32) 1121.
492. **Γαρδίκας Χ.** Πασχαλινὲς προετοιμασίαι στὸ εὐζωνικό. *Μακεδ' Ἡμερ* 8 (1932) 305-310.
493. **Σ(πυριδάκης) Γ. Κ.** Γεωργία καὶ ἀμπελοργία ἐν Κατσιδονίῳ Σητείας. *Μύσων* 1 (1932) 183-195.
494. : **Ἀρμενιστῆς** Τὰ ναυτάκια μας. *Ναυτ' Ἑλλ* 5 (1932/33) 1278.
495. **Ζορμπᾶς Ν.** Οἱ τρατόρηδες τῆς Χίου. *Ναυτ' Ἑλλ* 5 (1932/33) 1248-1250, 1253.
496. **Καλοκούβαρος Ε. Α.** Ὁ κολιός. *Ναυτ' Ἑλλ* 5 (1932/33) 1402.
497. : **Νιλολόγος** Ἡ νίλα. *Ναυτ' Ἑλλ* 5 (1932/33) 1371-1372.
498. **Φαλιτάιτς Κ.** Διχτυάρηδες - ἀνεμοτρατάρηδες - γριγριά. *Ναυτ' Ἑλλ* 5 (1932/33) 1186-1187.
499. **Καραλέκας Ἡρ. Ε.** Ἀγρίμια καὶ πουλιὰ τοῦ τόπου μας. *Γεωργικῆ-δασικῆ-κυνηγετικῆ-λαογραφικῆ ζωολογία*. Ἐν Ἀθήναις. ἀ.ἐ., 8ον, σελ. β' + 184.
500. **Ζήσης Εὐστρ.** Διάφορα Αὐδημίου. *Θρακ* 5 (1933) 347-358.
Καὶ ἐν σ. 348-49 τοπωνύμια.
501. **Ποταμιάνος Θ.** Ἀλιευτικὰ ἐργαλεῖα. *Ναυτ' Ἑλλ* 6 (1933/34) 1804, 1810, 1845-1846, 1876. 7 (1935) 1981-1982.
502. **Ζορμπᾶς Νικ.** Τελευταῖαι παρατηρήσεις. *Ν' Ἐστ τόμ. 15* (1934) 277.
503. **Ταρσουλή Γεωργία** Μερικὰ «παραδείγματα». *Ν' Ἐστ τόμ. 15* (1934) 229.
504. **Δαφέρμος Γεώργ. Φ.** Φυτολογικὸ λεξικό. *Προμ Πυρρ* ἔτ. Γ' (1934) ἀρ. 235-240 σ. 6. — ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 241-264. — ἔτ. ΙΒ' (1936) ἀρ. 265 σ. 6, ἀρ. 266 σ. 6, ἀρ. 267 σ. 6, ἀρ. 268 σ. 6, ἀρ. 269 σ. 6, ἀρ. 270 σ. 6, ἀρ. 271 σ. 6, ἀρ. 272 σ. 6, ἀρ. 273 σ. 6, ἀρ. 274 σ. 6, ἀρ. 275-76 σ. 6, ἀρ. 277 σ

- 6, ἀρ. 278-79 σ. 6, ἀρ. 280 σ. 6, ἀρ. 281-82 σ. 6, ἀρ. 283 σ. 6, ἀρ. 284 σ. 6, ἀρ. 285-286 σ. 6, ἀρ. 287 σ. 6.— ἔτ. ΙΓ' (1937) ἀρ. 289 σ. 6, ἀρ. 290 σ. 6, ἀρ. 291 σ. 6, ἀρ. 292, ἀρ. 293, ἀρ. 294, ἀρ. 296, ἀρ. 297, ἀρ. 298, ἀρ. 300 σ. 7.— ἔτ. ΙΔ' (1938) ἀρ. 301 σ. 6, ἀρ. 303 σ. 6, ἀρ. 304, ἀρ. 305 σ. 6.
505. **Χατζηϊωάννου Κ. Π.** Γεωργικά καὶ ποιμενικά τῆς Κύπρου. Λαογρ 11 (1934/37) 67-111.
Κρίσις: ΒΝJb 11 (1934/5) 160 (*N. G. Theodoridis*).
506. **Α. Ο.** Οἱ καλαφάτηδες καὶ ἡ τέχνη τους. Ναυτ' Ἑλλ 7 (1935) 3379 [γράφει 2379].
507. **Ζήσης Εὐστρ.** Διάφορα Αὐδημίου. Θρακ 6 (1935) 369-382.
Γεωργ. καὶ οἰκονομ. βίος.
508. **Λουκόπουλος Δημ.** Τὸ χειμῶνα στὰ βουνὰ μὲ τὶς τσίχλες. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 29, σ. 4.
509. ——— Οἱ Ἄρμακάδες — τ' ἀναθέματα. (Σκίτσα ἀπὸ τὴ χωριάτικη ζωῆ). Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 20, σ. 4.
510. ——— Ἰούνιος - Θεριστής. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 9, σ. 5.
511. **Μπασσιᾶς Κωστ.** Τ' ἀλιευτικά. Ἀθήνα 1935, 8ον, σελ. 164.
Κρίσις: Ν' Ἐστ τόμ. 18 (1935) 740-741 (*Πέτρος Χάρης*).
512. **Π. Θ.** Ψαρικῆς συμπλήρωμα. Ναυτ' Ἑλλ 7 (1935) 2288.
513. **Φαλτάιτς Κ.** Οἱ ψαριανοὶ καλαφάτηδες καὶ ἡ τέχνη τοῦ πυρπολητοῦ. Ναυτ' Ἑλλ 7 (1935) 2228.
514. **Παρασκευόπουλος Ἀναγν.** Ἡ ψαρικὴ στῆ Σωζόπολη. ἈρχΘρΘησ 2 (1935/36) 69-95.
515. **Φαρμακίδης Σ. Π.** Τὸ σιτύριν. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 9, σ. 271-275.
516. **Δαφέρμος Γεώργ. Φ.** Λεξικὸ τ' ἀμπελιοῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΒ' (1936) ἀρ. 266 σ. 7, ἀρ. 267 σ. 7, ἀρ. 268 σ. 7, ἀρ. 269 σ. 7, ἀρ. 270 σ. 7, ἀρ. 271 σ. 7, ἀρ. 272 σ. 7, ἀρ. 273 σ. 7, ἀρ. 274 σ. 7, ἀρ. 275-76 σ. 7, ἀρ. 277 σ. 7, ἀρ. 278-79 σ. 7, ἀρ. 280 σ. 7, ἀρ. 281-82 σ. 7, ἀρ. 283 σ. 7, ἀρ. 284 σ. 7, ἀρ. 285-86 σ. 7, ἀρ. 287 σ. 7.
517. **Ζάχος Ἀ.** Τὰ καράβια τῆς Καστοριᾶς. Μακεδ' Ἡμερ 12 (1936) 161-166.
518. **Παπαδέας Ἀ.** Ἀρμαδόροι. Ναυτ' Ἑλλ 8 (1936) 3569.
519. Χωρικοὶ ψαρεύοντες... [εἰκῶν]. ΗΔΜ 5 (1936) 83.
520. **Βασματζῆς Θεόδ. Β.** Οἱ γυρισμοὶ μὲ τὰ Νικολοβάργαβα. Ναυτ' Ἑλλ 9 (1936/37) 3745-46.

521. : *Θαλασσινός* Ἡθῆ καὶ ἔθιμα τῶν ναυτικῶν μας. Ναυτ' Ἑλλ 9 (1936/37) 59.
522. *Πασιιάδης Θ. Ν.* «Τὸ λαζούδ». Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 3, σ. 10-12.
Συγκομιδὴ τοῦ ἀραβοσίτου, ἄλεσις καὶ παρασκευὴ ἄρτου.
523. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* Λεξικὸ τοῦ γεωργοῦ. Προμ Πυρφ. ἔτ. ΙΓ' (1937) ἀρ. 292 σ. 7, ἀρ. 293 σ. 7, ἀρ. 294 σ. 7, ἀρ. 298, ἀρ. 299 σ. 6, ἀρ. 300 σ. 7.— ἔτ. ΙΔ' (1938) ἀρ. 301 σ. 7, ἀρ. 302 σ. 7, ἀρ. 306 σ. 7, ἀρ. 307 σ. 7, ἀρ. 308 σ. 7.— ἔτ. ΙΕ' (1939) ἀρ. 314 σ. 7.
Τὸ κλάδεμα τοῦ ἀμπελιοῦ, τὸ περιβόλι, τὸ θέρος, τ' ἄλωνι.
524. *Κωνσταντινίδης Π.* Ἡ ναυπηγικὴ τῶν Σουρμένων. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 24 σ. 490-491.
525. *Παχουντάκης Ἀδ. Ε.* Ὁ λόγος περὶ ἐργαλείων. Ναυτ' Ἑλλ 10 (1937/38) 792.
526. *Χατζηπαρασκευᾶς Ἀριστ. Ἀθ.* Ἡ ἀμπελουργία εἰς τὰς Σαράντα Ἐκκλησίας. Ἀρχ Θε Θεσ 4 (1937/38) 85-100.
527. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* Ζωολογικὸ λεξικόν. [Ὁ ἄνθρωπος καὶ τὰ κατοικίδια ζῶα του]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΔ' (1938) ἀρ. 306 σ. 6, ἀρ. 307 σ. 6, ἀρ. 308-311 σ. 6.— ἔτ. ΙΕ' (1939) ἀρ. 313 σ. 6, ἀρ. 314 σ. 6, ἀρ. 315 σ. 6, ἀρ. 316 σ. 6, ἀρ. 317 σ. 6, ἀρ. 318 σ. 6, ἀρ. 319 σ. 6, ἀρ. 320 σ. 6, ἀρ. 321 σ. 6, ἀρ. 322 σ. 6, ἀρ. 324 σ. 6, ἀρ. 325 σ. 6, ἀρ. 326 σ. 6, ἀρ. 327 σ. 6, ἀρ. 328 σ. 6, ἀρ. 330 σ. 6, ἀρ. 331 σ. 6, ἀρ. 332 σ. 6.
Πολλαχοῦ παρατίθενται καὶ δίστιχα, παροιμίαι κ.ἄ.
528. *Δουκόπουλος Δημ.* Γεωργικὰ τῆς Ρούμελης. Ἐν Ἀθήναις 1938, 8ον σελ. 495. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἱστορικὴ καὶ λαογραφικὴ βιβλιοθήκη 14).
[Ἐν σελ. 425-453 δημοσ. δικαιοπρακτικὰ ἔγγραφα].
529. *Δουκούδης Ἐμμ. Στ.* Τὸ ψάρεμα με̄ καθετῆ ἢ χάνικο. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 6 (1938) 137-138.
530. *Χουρμουζιάδης Καλλισθ.* Τὸ Τσακῆλι (Πετροχωῶρι) τῶν Μετρῶν. Θεσ 10 (1938) 334-363.
531. *Χριστοδουλίδης Κ.* Ἡ ὑπαίθριος ζωὴ τῶν Σχοινοδιωτῶν. Ὁ Πύργος. Λεύκωμα τῆς νήσου Ἰμβρου. Ἐν Ἀθήναις, 1938, σ. 185-189.
532. *Κουφός Δημήτριος Ν.* Τὰ γιδοπρόβατα. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 20, σ. 12.
533. *Σγουρέτσας Ἀγησ. Γ.* Τάλια πρώτη. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 17, σ. 10.

5. Βιοτεχνία καὶ λαϊκὴ τέχνη.

(Ἄρχιτεκτονική, χειροτεχνία, ὕφαντική, κεντητική, ξυλογλυπτική, ἀγγειοπλαστική, μεταλλουργική, λαϊκὰ ἐπιτηδεύματα).

[Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀρ. 200. 207. 227. 287. 290. 306. 309. 319.]

534. *Γιαννοπούλου Μαριέττα* Ἡ γυναικεία βιοτεχνία Ζακύνθου. Ἑλληνίς 1 (1921) 241-244, 286-291.
535. *Σαραντῆ - Σταμούλη Ἑλπινίκη* Γυναικεία ἔργα: 1. Πῶς κατεργάζονται τὸ λινάρι εἰς τὴν Τζετώ, χωρίον τῆς Σηλυβρίας. 2. Τὸ λεύκασμα τῶν πανιῶν. Λαογρ 8 (1921/25) 561-563.
536. *Γαϊτάνου - Γιαννιοῦ Ἀθηνᾶ* Β' Γυναικεία βιοτεχνικὴ ἔκθεσις τοῦ Λυκείου τῶν Ἑλληνίδων. Ἑλληνίς 2 (1922) 135-138.
537. *Νομικός Χ. Α.* Ἡ λεγομένη Ροδιακὴ τέχνη. Φωνὴ Δωδ ἔτ 1923, ἀρ. 15 σ. 6-7, ἀρ. 16 σ. 9-10, ἀρ. 17 σ. 9-10.
538. *Φουρζίκης Π. Α.* Μεγαρικὰ μελετήματα. Λ' Ἀρχ 6 (1923) 388-434.
539. *Δραγάτης Ἰάκ. Χ.* Ὁ πύργος τοῦ Ἁγίου Πέτρου ἐν Ἄνδρῳ καὶ οἱ τριάκοντα ἕξ τῆς Σίφνου. ΑΗ ἔτ. 1 (1925) 57-62.
540. *Πικιώνης Δημ.* Ἡ λαϊκὴ μας τέχνη κ' ἑμεῖς. Κριτικὴ μελέτη. Φιλικὴ Ἑταιρεία Α' (1925) 145-158 [μὲ 8 σχέδια].
541. *Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ* Ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Σκῦρος. Ἀθήναι, 1925, 4ον, σελ. 199.
Κρίσεις: Λαογρ 9 (1926/28) 269-270 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). ΒΝJb 5 (1926/27) 260-264 (Georg. Th. Karanikolos). Ἑλληνίς 6 (1926) 62-64 (Α. Γ-Γ.) Byzantion 6 (1931) 928-932 (Octave Merlier).
542. *Γ.—Γ. Α.* Ἐκθεσις ἑλληνικῆς λαϊκῆς χειροτεχνίας. Ἑλληνίς 6 (1926) 152-154.
543. *Κυριακίδης Στίλπ. Π.* Ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Ἐφημ. «Ἡ Προῖτα» (Ἀθήναι) 3 Ἰαν. 1926.
544. *Βεκ(ιαρέλης) Ἀθ.* Σκέψεις γιὰ τὴ λαϊκὴ τέχνη. Φιλότεχνος Α' (1926/27) 247-8. — Ἡ Ἐκθεσις τῶν Δελφῶν τῆς λαϊκῆς βιοτεχνίας. Αὐτόθι, σ. 278-279.
545. *Κυριακός Δημ.* Σκέψεις γιὰ τὴν ἀγροτικὴ ἀρχιτεκτονικὴ. Ν Γράμμ Α' (1926/27) 653-658.
546. *Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ* Ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Τρίκερι. Σπίτι. Φορεσιά. Κέντημα [μὲ 20 εἰκόνες]. Φιλότεχνος Α' (1926/27) 209-219.
547. Ἀπὸ τὴν ἔκθεσιν τῆς λαϊκῆς χειροτεχνίας. Ν Ἔστ 1 (1927) 235, 240 [εἰκόνας 7].

548. **Γ. Α. Γ.** Ἡ βιοτεχνικὴ ἔκθεση τῶν Δελφῶν. Ἑλληνίς 7 (1927) 134 - 143.
549. **Ὁρλάνδος Ἀναστ.** Μοναστηριακὴ ἀρχιτεκτονικὴ. Ἐν Ἀθήναις, 1927, 4ον, σελ. 88. (Δημοσίευμα τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας).
Μελέτη ἐνδιαφέρουσα καὶ λαογραφικῶς.
550. **Παράσχος Κλ.** Ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Κυριακὴ Α' (1927) φ. 42, σ. 9.
551. **Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ Τ'** Ἀναφιώτικα [εἰκόν]. Ν' Ἔστ 1 (1927) 977.
552. — Μοναστήρι στὸ Ναύπλιο [εἰκόν]. Ν' Ἔστ 1 (1927) 281.
Κρίσις: Ν' Ἔστ 1 (1927) 316 - 317 (Στ. Σ.).
553. — Οἱ Σαρακατσαναῖοι. Τὰ διακοσμητικὰ θέματα στὴν κεντητικὴ τους τέχνη. Ν' Ἔστ 1 (1927) 28 - 33.
554. — Ἡ λαϊκὴ μας τέχνη. Ἡ σημασία τῆς. Ἑλλ Γράμματα 1 (1927) 18-21.
555. **Haghimichali A. L'** art populaire Grec. L' île d' Icarie. La maison rurale. BNJb 6 (1927/28) 32 - 51.
556. **Ζάχος Ἀριστ.** Ἀρχιτεκτονικὰ σημεῖωματα. Ἡπειρ Χρον 3 (1928) 295 - 306.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 239 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
557. * **Zachos Aristot.** Aeltere Wohnbauten auf griechischen Bodem. Wachsmuths Monatshefte für Baukunst VII. Heft 7/8, σ. 247 - 49.
558. **Φαλιτᾶις Κ.** Κοποτιᾶδες - τερζῆδες καὶ καζᾶζῆδες. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) 69 - 72. — Λατόμοι, ταλιαδόροι, βαγενᾶδες. Αὐτόθι, σ. 181 - 184.
559. — Οἱ πλανόδιοι τεχνῖτες στὴν Ἑλλάδα. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) 8 - 13.
560. **Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ** Ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Σάμος. Α'. Τὸ ἀπλὸ Σαμιώτικο σπίτι. Φορεσιές, ξυλογλυπτικὴ. Ἑλλ Γράμμ 3 (1928) 86 - 94, 130 - 143.
561. Ἑλληνικὴ χειροτεχνία: Σχέδια Ἡπείρου. Τὰ πετειναράκια. Τὸ γαρυφαλάκι. Ἑλληνίς 9 (1929) τεύχος 2, σ. 39.
562. **Μαλέας Κ.** Εἰκόνες λαϊκῆς ἀρχιτεκτονικῆς. [Ἀθήναι] 1929, 4ον, σελ. στ' + 56. (Ἱστορικὴ καὶ λαογραφικὴ βιβλιοθήκη, ἀρ. 6).
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 284. (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Byzantion 6 (1931) 925 - 928 (Octave Merlier).
563. **Χανιώτης Βάσος** Τὰ ὕφαντὰ στὴν Κάρπαθο. Ἑλλ Γράμματα 5 (1929) 78.
564. **Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ** Ὑποδείγματα Ἑλληνικῆς διακοσμητικῆς. Μετὰ ἐπεξηγηματικὸν προλόγου, 26 πινάκων καὶ 274 σχεδίων καὶ εἰκόνων. Ἐκδόσις «Πυρσοῦ». Ἀθήναι 1929, 4ον, σελ. 16 + πίν. 26.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 285 - 286 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Ἑλληνίς 9 (1929) 210-211 (Α.). Ν' Ἔστ τόμ. 6 (1929) 906 - 908 (Μᾶρκος Τοιμωῶκος).
565. — Ὑποδείγματα Ἑλληνικῆς διακοσμητικῆς τέχνης. Λαϊκὴ τέχνη καὶ Σχολεῖον — Κεντητικὴ. Ἑλληνίς 9 (1929) 172 - 176.

566. **Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ** Λαϊκὴ τέχνη. Ἐγκ. Λεξ. Ἐλευθερουδάκη, τ. 5 (1929) 383 - 391.
567. ——— Ἑλληνικὴ λαϊκὴ διακοσμητικὴ τέχνη. Ἴον Ἀνθ 3 (1929) 118 - 123.
Ἀναδημοσίευσις μέρους τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ ἔργου τῆς συγγρ.: «Ὑποδείγματα Ἑλληνικῆς διακοσμητικῆς».
568. **Φαλτάιτς Κ.** Οἱ Κουδαρέοι (λαογραφικὸ σημεῖωμα γιὰ τοὺς πλανόδιους οἰκοδόμους τῆς Ἡπείρου καὶ Μακεδονίας). Ἑλλ Γράμματα 5 (1929) 305-306.
569. ——— Ἡ αἰσθητικὴ τοῦ δουλεμένου ἀσημοῦ. Πρωτοπορία 1 (1929) 41 - 42.
570. ——— Οἱ φιγοῦρες τῶν παληῶν καρabiῶν. Ναυτ Ἑλλ 2 (1929/30) 541 - 542.
571. **Γαϊτάνου - Γιαννιοῦ Ἀθηνᾶ** Βιοτεχνικὴ ἔκθεσις Δελφῶν. Ἑλληνίς 10 (1930) 126 - 131.
572. **Κεραμόπουλλος Ἀντ.** Ἡ σημερινὴ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν. ΠΑΑ 5 (1930) 281 - 290.
Κρίσις: Ν Ἐστ τόμ. 8 (1930) 1114 - 15 (Κ. Κ.).
573. **Σῶχος Ἀντιών.** Ἡ λαϊκὴ τέχνη στὴν Τήνο. Ἀθήνα 1930, 8ον, σελ. 47.
Ἐκτὸς κειμένου 12 πίνακες λαϊκῶν μνημείων καὶ μουσικὴ καταγραφὴ τοῦ χοροῦ τῆς Τήνου.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 623 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
574. **Ταρσοῦλη Ἀθηνᾶ** Ταξιδιωτικὲς σελίδες. Ν Ἐστ τόμ. 8 (1930) 689-693, 745-748, 801-805, 857-861, 913-919, 969-975, 1033-1037, 1081-1085, 1136-1139, 1191-1197.
Μελέτη ἐνδιαφέρουσα διὰ τὰ σχεδιάσματα ἀστρῶν, ἐκκλησιῶν καὶ παλαιῶν σπιτιῶν τῆς Πελοποννήσου.
575. Τὸ καμπαναριὸ τῆς Παναγίας τοῦ Κόντε. Ἡμ Ἰθ ἔτ. 3 (1930) 91 [εἰκόν].
576. **Φαλτάιτς Κ.** Οἱ μαστόροι τῆς Ἀνδρου. ΑΗ ἔτ. 5 (1930) 89 - 92.
577. **Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ** Ἡ λαϊκὴ τέχνη στὴν Ἑλλάδα. Ἐργασία 1 (1930) τεῦχ. 39, σ. 23 - 24.
578. ——— Ἡπειρωτικὴ λαϊκὴ τέχνη. Ἡπειρ Χρον 5 (1930) 253 - 264.
Κρίσις: Ἐργασία 1 (1930) τεῦχ. 39, σ. 25 (Κ. Α. Β.).
579. ——— Ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Τὸ Ἑλληνικὸν ἔτος Β' (1930) 86 - 89.
580. **Καμπάνης Ἀριστο** Τὸ Μουσεῖον Μπενάκη. Ἐργασία 2 (1931) τεῦχ. 69, σ. 411 - 412.
581. **Μακρίδης Θ.** Ὁ πλοῦτος τοῦ Μουσεῖου Μπενάκη. Ἐργασία 2 (1931) τεῦχ. 70, σ. 438 - 441.
582. **Ταρσοῦλη Ἀθηνᾶ Ν.** Τὸ λεύκωμα τῆς «παληᾶς Ἀθήνας». Ἑλληνίς 11 (1931) 245 - 247.

583. **Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ** Ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Ἡ λαϊκὴ τέχνη. Ρουμ-
λούκι - Τρίκερι - Ἰκαρία. Ἀθήναι 1931, 8ον, σελ. 205.
Κρίσεις: Λαογρ 10 (1929/32) 595 - 597 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Byzantion 7 (1932) 569 -
572 (Oct. Merlier). Μακ' Ἡμέρες 1 (1932/33) 82 - 83 (Π. Δάσκαρις).
584. ——— Ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Ἑλληνίς 11 (1931) 35 - 39.
585. ——— Ἰκαρία. Ἑλληνίς 11 (1931) 240 - 245.
586. **Μανροειδῆ-Παπαδάκη Σοφία** Ἡ λαϊκὴ τέχνη καὶ ἡ Κα Ἀγγελικὴ Χατζη-
μιχάλη. [κρίσις]. Ἑλλ' Ἐπ ἔτ. ΚΒ' (1931/32) τευχ. 292, σ. 57 - 58.
587. **Παπαδέας Α.** Καραβομαραγκοί. (Βραβεῖον διαγωνισμοῦ λαογραφικοῦ θέμα-
τος). Ναυτ' Ἑλλ 4 (1931/32) 1075 - 1076.
588. **Γερμανὸς μητροπολίτης Δημητριάδος** [Ἀργυροὶ ἐπίχρῳσοι] Σταυροὶ [τῆς
Μονῆς Φλαμουρίου]. Θεσσ Χρον 3 (1932) 157 - 163.
589. **Μάργαρης Δημ.** Ζακυνθινὰ καμπαναριά. Ἴόν Ἀνθ 6 (1932) 118 - 121.
590. **Μπαρλᾶς Τάκης** Ἡ λαϊκὴ τέχνη (ἐξ ἀφορμῆς τοῦ βιβλίου τῆς Ἀγγ. Χατζη-
μιχάλη). Ἐργασία 3 (1932) τευχ. 114, σ. 289 - 290.
591. **Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ** Ἡ λαϊκὴ τέχνη. Ἐγκ' Ἡμ ἔτ. 1932, σ. 40 - 43.
592. **Οὐράνης Κώστας** Λαϊκὲς τέχνες. Ν. Ἐστ τόμ. 14 (1933) 1169.
593. **Στεργιόπουλος Κ. Δ.** Ἡ ἔννοια τῆς τέχνης ἐν Ἀμβροακίᾳ καὶ Ἄρτη. ΤΑΝ
1933, τευχ. 6, σ. 8 - 10.
594. **Τζομάκας Γρηγ.** Ἡ τέχνη τῶν Καλαρρυτῶν. ΤΑΝ 1933, τευχ. 5, σ. 5 - 9
[μετὰ 4 φωτογραφιῶν].
595. **Χανιώτης Βάσος** Νησιώτικη λαϊκὴ τέχνη. Κάρπαθος. Ἐτύπωσαν καὶ ἐκυ-
κλοφόρησαν «Τὰ Χρονικά». Ἀθήνα, ἀνοιξή 1933, 4ον, σ. 30, μετὰ εἰκόνων
καὶ 2 ἐγχρώμων πινακῶν.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 710 - 711 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
596. **Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ** Τὰ Βίλια τοῦ Κιθαιρώνα. Ν' Ἐστ τόμ. 13 (1933)
126 - 135, 191 - 203.
597. ——— Ἡ Ἑλληνικὴ ἀργυροχοικὴ τέχνη. Ν' Ἐστ τόμ. 14 (1933) Χριστουγεν-
νιατικὸ τευχος, σ. 11 - 15.
598. **Δεφλερὸς Μιχ.** Ἡ Μύκονος. Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 19, σ. 3.
599. **Ταρσοῦλη Ἀθηνᾶ** Κάστρα καὶ πολιτείες τοῦ Μοριά. Ἐκδοτ. οἶκος Π. Δη-
μητράκου. Ἀθήνα [1934], σχ. 4ον, σελ. 260. (μὲ σχέδια τῆς ἰδίας).
Παρατίθενται καὶ εἰδήσεις περὶ τῆς λαϊκῆς ἀρχιτεκτονικῆς.
600. * ——— Παλγὰ Ἀθήνα. Athènes d'autan. Σχέδια —, φύλλα τέχνης τοῦ
Φραγκελίου ἀρ. 11. [Ἀθήναι]. Τυπογρ. Καρανάσου, ἀ. ἔ., 4ον.

601. **Καβαμπέλης Γιάννης** Ἡ λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Μυκόνου. Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 13, σ. 1.
602. **Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ** Λαϊκὴ τέχνη. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 10 (1934) 825 - 845.
Γενικά. Ἀρχιτεκτονικὴ. Χειροτεχνία. Ὑφαντικὴ. Κεντητικὴ. Σταμπᾶτα. Ξυλουργικὴ καὶ ξυλογλυπτικὴ. Κεραμεικὴ. Μεταλλουργικὴ. Ἀργυροχοία. Χρυσοχοίικὴ. Ἐκθέσεις - Πρατήρια. Μουσεῖα - Συλλογαί. Βιβλιογραφία.
603. **Προυσης Κώστας** Λαϊκὴ τέχνη. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 58 - 59.
604. **Ζάχος Ἀριστ.** Ρούχινά προσκέφαλα ἀλληφοροσινά. Μακεδ Ἡμερ 11 (1935) 159 - 161.
605. **Καλογερόπουλος Ν.** Ἡ ξυλογλυπτικὴ. Τὰ περίφημα τέμπλα. Μυκ Χρον Β' (1935) φ. 25, σ. 4.
606. **Προκοπίου Ἀγγ.** Ἡ λαϊκὴ τέχνη καὶ οἱ νέοι. Ἔργασία 6 (1935) τευχ. 262, σ. 29.
607. **Ρωμαῖος Κ.** Ὁ λαὸς καὶ ἡ τέχνη. Μακεδ Ἡμερ 11 (1935) 169 - 175. [= Μικρὰ μελετήματα, Θεσσαλονίκη 1955, σ. 99 - 105].
608. **Φαλτάιτς Κ.** Ἡ διακοσμητικὴ τέχνη στὰ Ἑλληνικὰ καράβια. Ναυτ Ἑλλ 7 (1935) 2321.
609. **Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ** Αἱ ἐκδηλώσεις καὶ ἡ μορφὴ τῶν ἔργων τῆς λαϊκῆς τέχνης στὶς Κυκλάδες. Ἐπ Κυκλ Πολ 1 (1935) 57 - 66.
610. — Ἑλληνικὰ κεντήματα. Μεσογειακὰ κεντήματα καὶ κεντήματα ἑγγὺς Ἀνατολῆς. Ἡπειρ Χρον 10 (1935) 289 - 295.
611. — Αἱ ἐκδηλώσεις καὶ ἡ μορφὴ τῶν ἔργων τῆς λαϊκῆς τέχνης στὶς Κυκλάδες. Μυκ Χρον Β' (1935) φ. 34-35, σ. 3-5.
612. **Κληρίδης Ν.** Ἀπὸ τῆ φιλολογία τοῦ λαοῦ μας. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 37 - 39.
Κατασκευὴ τοῦ στρατουριοῦ. Ἱστορία τοῦ στρατουριᾶ καὶ τοῦ στρατουριοῦ.
613. **Βασιματζῆς Θεόδ. Β.** Γοργόνες καὶ ἀκρόπρωρα. (Ἡ διακοσμητικὴ στὰ καράβια). Ναυτ Ἑλλ 8 (1936) 3655 - 56.
614. **Δημαρᾶς Κ. Θ.** Λαϊκὴ τέχνη. Ἑλληνίς 16 (1936) 180.
615. **Δραγοῦμης Στέφ.** Τὰ καμπαναριά τῆς [τῆς Ζακύνθου]. Ἴόν Ἀνθ 10 (1936) 141 - 142.
616. **Hatzimichali Angélique** Broderies grecques et broderies mediterraneennes. L'Hell Contemp ἔτ. 1936, σ. 883-887.
617. **Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ** Μεσογειακὰ καὶ Ἑγγὺς Ἀνατολῆς κεντήματα — Τὰ Ἑλληνικὰ κεντήματα — Ἡπειρος, Σκύρος. ΒΝJb 12 (1936) 97 - 118.
618. **Βασιματζῆς Θεόδ.** Νησιώτικα κεντήματα. Ναυτ Ἑλλ 9 (1936/37) 244.

619. *Προκοπίου Ἄγγ.* Ἡ λαϊκὴ ζωγραφικὴ στὸ ἐπαναστατικὸ ἔθνος τοῦ 21. Νέε Γράμματα 3 (1937) 489-495.
620. *Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ* Ἑλληνικὴ λαϊκὴ τέχνη. Γύρω ἀπὸ τὸ παιδί, σ. 577-592. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων ἀρ. 60).
621. ——— Ἡ καλλιτεχνικὴ βιοτεχνία. Ν Ἔστ τόμ. 21 (1937) 103-107.
622. *Hagimihali Angélique* L'art populaire grec. Athènes 1937, 4^{ον}, σελ 160.
623. *Βουσβούνης Ἀντώνης* Θεόφιλος Χατζημιχάηλ. Ν Γράμμ 12 Φεβρουαρίου 1938, σ. 9.
Λαϊκὸς ζωγράφος τῆς Μυτιλήνης.
624. Ἡ ρόκα ἐν Λακεδαίμονι [εἰκὼν ἐν τῷ ἔξωφύλλῳ]. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 19.
625. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* Λεξικὸν ἐπαγγελματικόν. Προμ Πυροφ ἔτ. ΙΕ' (1939) ἀρ. 315 σ. 7, ἀρ. 316 σ. 7, ἀρ. 317 σ. 7, ἀρ. 318 σ. 6, ἀρ. 319 σ. 7, ἀρ. 320 σ. 7, ἀρ. 321 σ. 7, ἀρ. 322 σ. 7, ἀρ. 323 σ. 7, ἀρ. 324 σ. 7, ἀρ. 325 σ. 7, ἀρ. 326 σ. 7, ἀρ. 328 σ. 7, ἀρ. 329 σ. 7, ἀρ. 330 σ. 7, ἀρ. 331 σ. 7, ἀρ. 332 σ. 7.
Ἵ τσαγκάρης, ὁ ράφτης, ὁ μυλωνᾶς, ὁ καρεκλᾶς, ὁ λυραντζῆς, ὁ μάγειρος.
626. *Μαρκόπουλος Μᾶρκος* Ἡ λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ στὴν Ἑλλάδα. Ραδιο-Ἐπιθεώρησις Β' (1939) ἀρ. 5, σ. 173-175.
627. *Χατζημιχάλη Ἀγγελικὴ* Ἡ λαϊκὴ τέχνη. Ραδιο-Ἐπιθεώρησις Β' (1939) ἀρ. 5, σ. 148-149.
628. ——— Ἡ στάχσις τοῦ εὐαγγελίου τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου Πωγωνιανῆς Μολυβδοσκεπᾶστου. Ἡπειρ Χρον 15 (1940) 175-182.

Δ' Πνευματικὸς βίος.

1. Λαϊκὴ πίστις.

α'. Θρησκευτικὰ καὶ δεισιδαίμονες δοξασῖαι τοῦ λαοῦ.

[Βλ. καὶ ἀνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀρ. 119. 122. 123. 132. 134. 136. 140. 151. 152. 161. 162. 165. 166. 168. 171. 173. 174. 177. 179. 186. 192. 194. 195. 196. 198. 199. 207. 211. 216. 221. 227. 238. 239. 249. 251. 255. 259. 264. 269. 270. 274. 277. 278. 281. 283. 287. 294. 298. 304. 313. 317. 318. 319. 322. 323. 481].

629. Προλήψεις. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 6, σ. 6.
630. Ἐπιθεώρησις *Ἀναγνωστόπουλος Γ. Π.* Προλήψεις καὶ δεισιδαίμονες συνήθειαι ἐν Παπίγκῳ τοῦ Ζαγορίου. Λαογρ 8 (1921/25) 217-219.
631. Δεισιδαίμονες συνήθειαι. Λαογρ 8 (1921/25) 227-229.

32. *Κωνσταντινόπουλος Π. Κ.* Δεισιδαίμονες συνήθειαι καὶ δοξασίαι ἐν Σοποτιῶ τῶν Καλαβρῦτων. Λαογρ 8 (1921/25) 215-217.
33. *Ἐξελεγκτῆς* Δεισιδαιμονίαι. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 20, σ. 24-25. Βασκανία.
34. Περὶ προλήψεων. Χρ Ἡμ ἔτ. 1 (1924) 173-187.
35. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Παρατηρήματα γιὰ τὴ νύχτα κλπ. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 17, σ. 7.
36. ——— Ἡ χαμωλιά. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 21, σ. 7.
37. *Τ(ὸ) π(αιδι) τ(οῦ) Μ(αλεβοῦ)* (Ἀγησ. Σγουρίτσας). Προλήψεις. Μαλεβὸς ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 54, σ. 450.
38. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Τὸ καντύλι τῆς ζωῆς. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 45, σ. 7.
39. ——— Τὸ νεραϊδόπνιμα. Ἡ σκῶπα καὶ ἡ ζάρα. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 31, σ. 7.
40. ——— Ὁ φονιάς, ἡ φαγούρα (κνισμός). Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 31, σ. 7.—Τὸ φτέρνισμα, ἡ γλωσσοφαγιά, τὸ ψωμί, τ' ἄλάτσι, τὸ σκόρδο· ἡ ὄρνιθα καὶ τ' αὐγολούσμά της· ὁ καβρός· σταυρός καὶ σίδερο· τὸ μεταπάτημα. Αὐτόθι, ἀρ. 32, σ. 7.—Τὸ κλάμμα τοῦ σκύλου, τὸ καινούργιο φεγγάρι. Αὐτόθι, ἀρ. 33, σ. 7.
41. ——— Στοῦ Μπαρμπαγιάμου τὴ συκιά· ὁ πονόβυζος τῆς μάνας· ὁ βορθακός. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 26, σ. 7.—Ἄλλα παρατηρήματα. Αὐτόθι, ἀρ. 29, σ. 7.
42. ——— Τὰ συναπαντήματα. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 27, σ. 7.—Τὸ διασκελισμα. Αὐτόθι, ἀρ. 28, σ. 7.—Ἡ ὄρνιθα. Αὐτόθι, ἀρ. 28, σ. 7.
43. *Κανδηλάπτης Γ.* Δεισιδαίμονες δοξασίαι καὶ συνήθειαι ἐν Χαλδίᾳ. Λαογρ 9 (1926/28) 255.
44. *Κυριαζῆς Ν. Γ.* Δεισιδαιμονίαι καὶ προλήψεις. Κυπρ Χρον 4 (1926) 46-64, 182.
45. ——— Δεισιδαιμονίαι. Τὸ πτέρνισμα πρὸ νεκροῦ. Κυπρ Χρον 4 (1926) 261-262.
46. *Παπαδάκης Ν. Κ.* Τὸ ποδαρικό. Ραδάμανθυς, τόμ. 11 (1926), σ. 1, σ. 7.
47. *Πιπτόκος Μ.* Ὁ ἥλιος τοῦ Μάρτη. Τσῆ γρηῆς τ' ἀνάλεμα. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 53, σ. 7.
48. *Ἀθανασιάδης Εὐστάθ.* [Δεισιδαιμονίαι καὶ προλήψεις] Σάντας. Ἄρχ Πόντ 1 (1928) 226.
49. *Ἀλεξιάδης Κωνστ. Ἰ.* [Δεισιδαιμονίαι καὶ προλήψεις] Ἰνεπόλεως. Ἄρχ Πόντ 1 (1928) 223-25.

650. **Κανδηλάπτης Γεώργ.** [Δεισιδαιμονία και προλήψεις] Χαλδίας. Ἐρχ Πόντ 1 (1928) 221 - 223.
651. **Π(απαδόπουλος Ἄνθ.)** Δεισιδαιμονία και προλήψεις Κερασσοῦντος. Ἐρχ Πόντ 1 (1928) 218 - 221.
652. **Γουγγούσης Χ.** Δεισιδαιμονία και προλήψεις. Μακεδ Ἡμερ 5 (1929) 236.
653. **Θ.** Δεισιδαιμονία. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 8 (1929) 943.
654. **Σοφριανός Ἀ. Γ.** Προλήψεις, συνήθειαι, δεισιδαιμονία. Πέρογαμος, 1929, σ. 281 - 285.
655. **Φαλτάιτες Κ.** Ψαράδικες προλήψεις. Ναυτ Ἑλλ 2 (1929/30) 288.
656. Αἱ προλήψεις τῶν ἀνθρώπων. Ἡ Ἐπιστήμη 2 (1930) ἀρ. 11, σ. 6 - 7.
657. **Κοτζᾶς Δημ.** Ἡθῆ και ἔθιμα, δεισιδαιμονία και προλήψεις τῶν χωρίων τῆς Ρόδου. ΡΗ ἔτ. 2 (1930) 217 - 226.
658. **Ἀθανασιάδης Εὔστ.** Προλήψεις και δεισιδαιμονία Σάντας. Ἐρχ Πόντ 3 (1931) 221 - 225.
659. **Κανδηλάπτης Γεώργ.** Προλήψεις και δεισιδαιμονία Ἀργυροπόλεως. Ἐρχ Πόντ 3 (1931) 226 - 229.
660. **Μανούσακας Στέλ.** Ἐθιμα τοῦ τόπου. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 148 σ. 7.
661. **Μπούτουρας Ἀθ. Χ.** Προλήψεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ και ἐρμηνεῖα αὐτῶν. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκδοτικὸς οἶκος «Ἐλευθερουδάκης» Α.Ε. [1931], 8ον μικρ., σελ. 132.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 711 - 714 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
662. **Παπαχρονοπούλου Τούλα** Γιὰ μιὰ πρόληψη. Ν᾽Εστ τόμ. 11 (1932) 44.
663. **Παπαχαρίσης Ἀθ. Χ.** Κι ἄλλη ἐρμηνεῖα τοῦ «σημειωμένος». Ν᾽Εστ τόμ. 11 (1932) 154.
664. **Παπαχρονοπούλου Τούλα** Ὁ σημειωμένος Κάϊν. Ν᾽Εστ τόμ. 11 (1932) 208 - 209.
665. ——— Τὸ σημεῖον τοῦ Κάϊν. Ν᾽Εστ τόμ. 11 (1932) 432 - 434.
666. **Ποριώτης Ν.** Γιὰ και Κάϊν. Ν᾽Εστ τόμ. 11 (1932) 321 - 324.
667. ——— Νὰ - γὰ - σημειωμένος. Ν᾽Εστ τόμ. 11 (1932) 154.
668. **Σ. Ν.** Δεισιδαιμονία και προλήψεις. Μακεδ Ἡμερ 8 (1932) 103 - 106.
669. **Χατζῆ Καλλιόπη Δ.** Σημαδιακὸς κι ὁ μεγαλοφυής. Ν᾽Εστ τόμ. 11 (1932) 324.
670. **Δαφέρμος Γεώργ. Φ.** Προλήψεις. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 215 σ. 7 ἀρ. 216 σ. 7.
671. **Γρίσπος Π.** Λαϊκαὶ δασικαὶ δοξασαί. Δασικὴ Ζωὴ ἔτ. Α' (1933), τεῦχ. 4, σ. 10 - 11.

672. **Μαρκουλῆς Τηλέμ.** Δεισδαιμονία τῶν κτηνοτρόφων. ΗΔΜ ἔτ. 1933, σ. 209-212.
673. **Χατζηϊωάννου Κ. Π.** Δεισδαιμονίες καὶ προλήψεις. Κυπρ Χρον 9 (1933) 6-10.
674. ——— Προλήψεις-δεισδαιμονίες-παραδόσεις. Κυπρ Χρον 9 (1933) 161-164.
675. **Ἀθανασόπουλος Θ. Ι.** Προλήψεις καὶ δεισδαιμονία Καστρίου Κυνοουρίας. Λαογρ 11 (1934/37) 657-658.
676. **Ἀργυρίου Α.** Τέσσερες ἔξωφρενικὲς Ἑλληνικὲς προλήψεις. Ἡλεικά Χρονικά, χρόν. Α' (1936) σ. 92.
677. **Βαβουλῆς Π. Π.** Λαογραφικὰ Κρήτης. Β'. Λαϊκὲς προλήψεις καὶ δεισδαιμονίες. Ἐπ' Ἐν Καλλ Λογ Χανίων 1 (1937) 83-84.
678. **Παπαχαράλαμπος Γ. Χ.** Ἐθιμα, προλήψεις καὶ δεισδαιμονία τῶν Κυπρίων. Κυπρ Σπ Α' (1937) 79-88. [Ἀνετυλώθη εἰς 8^{ον}, ἐν Λευκωσίᾳ, 1937, σ. 12].
679. **Οἰκονομίδης Δημ. Β.** Ἀπεραθίτικες δεισδαιμονίες. Ναξιακὸν Μέλλον, φ. 36, Ἀθῆναι 5 Μαρτ. 1938, φ. 39, 13 Μαΐου 1938, φ. 42, 27 Ἰουλ. 1938, φ. 51, 6 Μαρτ. 1939.
680. **Σιβριδῆς Γεώργ. Α.** Δεισδαιμονία, προλήψεις καὶ περίεργα τῶν Οἰνοέων. Ἀρχ Πόντ 8 (1938) 203-213.

β'. Μαγεία. Ἐπωδαί.

1. Μαγεία.

[Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀρ. 132. 165. 173. 174. 177. 179. 181. 193. 196. 207. 227. 232. 241. 247. 249. 255. 259. 261. 295. 298. 313. 318. 319. 322. 323. καὶ κατ. 864. 840. 1062.]

681. **Ganszyniec R.** Zu den magischen Formeln. BNJb 2 (1921) 153.
682. **Καλιτσουνάκης Ἰω. Ε.** Ἑπταδικαὶ ἔρηναι. Ἀθηνᾶ 33 (1921) 125-183. Λατρευτικὴ καὶ μαγικὴ χρῆσις τοῦ ἀριθμοῦ. Κρίσεις: Λαογρ 10 (1929/32) 553 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης). Ἀθηνᾶ 45 (1933) 13 (Ἰωάνν. Καλιτσουνάκης).
683. Πῶς μαγεύουν. Μαλεβός ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 8, σ. 6.—Τὰ μάγια καὶ τὸ κάρφωμα. Αὐτόθι ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 9, σ. 5.
684. **Κεραμόπουλλος Ἀντ. Δ.** Ὁ ἀποτυμπανισμός. Συμβολὴ ἀρχαιολογικὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ ποινικοῦ δικαίου καὶ τὴν λαογραφίαν (μετ' εἰκόνων 14 μὲν ἐν τῷ κειμένῳ, 7 δὲ παρενθέτων). Ἐν Ἀθήναις, τυπογρ. Ἐστία, 1922 (Βιβλιοθήκη τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 22), 8^{ον}, σελ. ΠΙ+144. Μαγεία σελ. 67, 70, 72, 76, 106, 111. παροιμία σ. 81. ἕρβεις σ. 123.
685. **Σγουρίτσας Ἀγησ. Γ.** Ἀμπόδεμα. Μαλεβός ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 37, σ. 255.

686. *Hörding H.* Γυλλοῦ - Ἐβυζοῦ, Hessische Blätter f. Volksk. 23 (1924) 120 - 124.
687. Τὰ φυλακτά. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1924, ἀρ. 47, σ. 6.
688. (*Δαφέρομος Γ. Φ.*) Παρατηρήματα. Οἶωνοί. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 2, σ. 7.
689. — Δεσίματα. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 20, σ. 7, ἀρ. 21, σ. 7. — Τὸ δέσιμο τοῦ ρίγου, τὸ δέσιμο τοῦ διαόλου. Αὐτόθι, ἀρ. 24, σ. 7. — Ἡ γηθειὰ τοῦ μουριναῖς. Αὐτόθι, ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 26, σ. 7. — Ἡ γηθειὰ τῶν μυρμηγκιῶν. Αὐτόθι, ἀρ. 27, σ. 7. — Ὁ ἥλιος (ἡλίσις). Αὐτόθι, ἀρ. 29, σ. 7.
690. — Θιαρμός, φθιαρμός, θιαρμίζω. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 2, σ. 7. ἀρ. 4, σ. 7, ἀρ. 7, σ. 7, ἀρ. 9, σ. 7. [13].
691. : *Τὸ παιδί τοῦ «Μαλεβοῦ»* (Σγουρίτσας Ἀγησ.) Μάτιασμα. Μαλεβός ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 52, σ. 427.
692. *Κουφός Δημ. Ν.* Τὰ φυλακτά. Μαλεβός ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 55, σ. 460.
693. *Σγουρ(ίτσας) Ἀγησ. Γ.* Περὶ φυλακτῶν. Μαλεβός ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 56, σ. 476.
694. [Μαγικαὶ καὶ δεισιδαίμονες δοξασίαι καὶ συνήθειαι]. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 43, σ. 7.
695. *Δαφέρομος Γ. Φ.* Τὸ συνοδικό. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 33, σ. 7, ἀρ. 34, σ. 7. [Κατάδεσις τοῦ κλέπτου δι' ἐκκλησ. ἀκολουθίας]. — Ὁ κερένιος ἄνθρωπος. Αὐτόθι, ἀρ. 34, σ. 7.
696. — Τὸ νιαβέτι. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 35, σ. 7.
697. *Παπαδόπουλος Α. Α.* Νεφοδιῶνται. ΗΜΕ ἔτ. 1927, σ. 269 - 277. [Μελέτη].
698. *Μαρίνης Κώστας Π.* Τὰ μάγια. Ν' Ἔστ τόμ. 4 (1928) 930 - 931.
699. *Μπενέκος Γιάννης Γ.* Ἡ μπερμπερίτσα (ἡπειρωτικὰ ἔθιμα). ΜΕΕ Πεο Ε - Ζ (1928) φ. 149, σ. 5.
700. — Τὸ κοκκαλάκι τῆς νυχτερίδας. ΜΕΕ Πεο Ε - Ζ (1928) φ. 149, σ. 7.
701. *Οἰκονομίδης Δημοσθ.* Ἐκ τῆς λαογραφίας τοῦ Πόντου. ΗΜΕ ἔτ. 1929, σ. 363 - 368.
Τὸ ἔθιμον τῆς περπερούνας καὶ τὸ ἕσμα τῶν Βαίων.
702. *Φαρμακίδης Σ. Π.* Μακεδονικὰ ἔθιμα. Λαογρ 10 (1929/32) 270.
Περὶ τοῦ ἐθίμου τῆς περπερούνας.
703. *Κυρμιζάκι Ἀγλαΐα* Ξεμάτιασμα. Ἡμ' Ἰθ ἔτ. 3 (1930) 88 - 91.
704. *Ἀ(θανασιάδης) Θ. Δ.* Ἡ Ντουντούλα. ΗΑΜΘ ἔτ. Α' (1931) 82 - 83.
705. *Λιβαδάς Ν.* Οἱ τρεῖς «μυστικοὶ» ἀριθμοί. Ἡ Ἐπιστήμη 3 (1931) ἀρ. 4, σ. 5 - 6.

706. **Δούβαρις Ν.** Μαγεία. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 16 (1931) 412 - 3.
707. **Π(απακωνσταντίνου) Θ.** Μαγεία. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 16 (1931) 413 - 414.
708. **Χαρούλης Εὐάγγ.** Λαογραφικά ἐξ Ἀνατολικῆς Κρήτης. Α' κατάδεσμοι [4]. Κρητ Μελ 1 (1933) 297.
709. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Τὸ πάντρεμα τῆς φωτιᾶς. Ἐφημ. «Ἡ Πρωΐα» (Ἀθῆναι), 25 Δεκεμβρίου 1934.
710. Σχολεῖον Δημοτικὸν Ἀνωγειῶν. Ἀντιβασκανικὸ [ἀπήγανο]. Προμ Πυροφ ἔτ. Γ' (1934) ἀρ. 233, σ. 7.
711. **Βαρδάκης Σπ. Γ.** Μαγικαὶ καὶ δεσιδαίμονες συνήθειαι Κρήτης. Γιὰ νὰ βρῆξη. Πῶς κόβεται ἡ τροῦμπα τοῦ θάλασσης. Λαογρ 11 (1934/37) 656 - 657.
712. **Γρίσπος Παν.** Μαγικαὶ καὶ δεσιδαίμονες συνήθειαι Χαλκιδικῆς. Λαογρ 11 (1934/37) 273 - 274.
713. **(Καταπότης Μιχ. Γ.)** Ὁ μαῦρος μάγος Λαμνωνίου Σητείας. Μύσων 4 (1935) 103 - 104.
714. **Μαθιουδάκης Ἰω. Ἐ.** Γηθνεῖς - δεσιῆς Σελίνου [26]. Νεοελλ Ἀρχ 1 (1935) 134.
715. Ὁ μυστηριώδης κόσμος τῶν ἀριθμῶν. ΜΕΗ ἔτ. 1935, σ. 217 - 221.
716. **Φαρμακίδης Σ. Π.** Κυπριακὴ λαογραφία. Μαγεία καὶ μάγοι ἐν Κύπρῳ. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 431 - 435.
717. Ὁ ἀριθμὸς 7 εἰς τοὺς Χριστιανοὺς καὶ τοὺς Ἑβραίους. Μακεδ Ἡμερ 13 (1937) 248.
718. **(Καταπότης Μιχ. Γ.)** Σφάκας [Σητείας] χειρόγραφον. Διάβασμα εἰς σεληνιασμόν. Μύσων 5 (1936) 117.
719. **Παπαδόπουλος Δ. Κ. (Σταυριώτης)** Σὲ ἐποχὴν ἀνομβρίας. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 22, σ. 418.
720. **Σαλλαπασίδης Π. Β.** Τὸ σινιάτιγμαν. Ὁ γαμοστόλον τῆ μαϊσαδιῶν. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 16, σ. 213 - 214.
721. **Ἐμμανουὴλ Ἐμμ. Ι.** Ὁ μανδραγόρας, Ἀθῆναι 1938, 8ον, σελ. 36.
Ἐν σελ. 22 - 29 δημῶδεις δοξασαί περὶ τοῦ φυτοῦ.
722. **Σταμούλη - Σαραντῆ Ἑλπινίκη** Πῶς γιάτρευαν στὴ Θράκῃ γητεῖες καὶ χάρεις. Θρακ 8 (1937) 351 - 383. 9 (1938) 195 - 286.

2. Ἐπωδαί.

[Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀρ. 123. 137. 152. 161. 166. 176. 179. 196. 197. 214. 216. 227. 232. 238. 255. 259. 263. 265. 271. 273. 280. 289. 301. 302. 305. 307. 319. 320. 322. 323. 481. 742].

723. *Κυριακίδης Στίλπ. Π.* Κυπριακαὶ ἔπωδαὶ (εὐκῆς) [6]. Λαογρ 6 (1917/18) 603 - 615.
724. *Βαρδάκης Σπυρ. Γ.* Κρητικαὶ ἔπωδαὶ καὶ ἄλλα λαογραφικά. Λαογρ 8 (1921/25) 556 - 558.
725. *Μαχαιριώτης Γρηγ.* Κυπριακαὶ ἔπωδαὶ [2]. Λαογρ 8 (1921/25) 206 - 209.
726. *Σπανὸς Γεώργ.* Σύμμεικτα λαογραφικά. Κυπρ Χρον Α' (1923) 300 - 304. [Ἐπωδαὶ 10].
727. *Χριστοφίδης Κοσμᾶς* Κυπριακαὶ ἔπωδαὶ [3]. Κυπρ Χρον Α' (1923) 208 - 210.
728. *Μαντζουράνης Κ. Ἰ.* Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τῶν Βουρβούρων. [Ἐπωδ. 6]. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1924, σ. 130 - 131.
729. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Γηθειὰ τῆς ρυζιπῆλας· γηθειὰ τοῦ μελιντάκου. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 7, σ. 7.
730. *Κουτσουδάκη Εἰρήνη* Γηθειὰ κρυγιορεμάτων· γηθειὰ τοῦ λαρίου. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 9, σ. 7.
731. *Π. Γ.* Γηθειὰ γιὰ τοὺς ρεματισμούς. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 7, σ. 7.
732. Γητέματα. Μαλεβὸς ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 59, σ. 513.
733. : *Τὸ παιδὶ τοῦ «Μαλεβοῦ»* (Σγουρίτσας Ἀγης.) Κριθαρακί. Μαλεβὸς ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 54, σ. 454.
734. *Βαρδάκης Σπ. Γ.* Κρητικαὶ ἔπωδαὶ [27]. Λαογρ 9 (1926/28) 239 - 248
735. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Τὸ βγάσμα τοῦ δαιμόνου. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 33, σ. 7.
736. *Δράγασις Στυλ. Χ.* Ἡ γηθειὰ τοῦ ἡλίου. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 31, σ. 7.
737. *Κυριαξῆς Ν. Γ.* Ἐπωδαὶ [47]. Κυπρ Χρον 4 (1926) 65 - 94, 182 - 183.
738. ——— Ἐπωδοὶ [3]. Κυπρ Χρον 4 (1926) 251 - 56.
739. *Παπαδόπουλος Ἀνθ. Ἀ.* Ἐξορκισμοὶ καὶ ἐξορκισταί. Ἐπ Βυζ Σπουδ 3 (1926) 225 - 234. [Μελέτη].
740. *Κουκουλῆς Φαίδ.* Μεσαιωνικοὶ καὶ νεοελληνικοὶ κατάδεσμοι. Λαογρ 8 (1921/25) 302 - 346. 9 (1926/28) 52 - 108, 450 - 506. [Μελέτη].
Κρίσις: Phil. Wochenschrift 45 (1925) 658 - 659 (G. Soyter).

741. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Ὁ λούξιγκας (ἢ λύγξ)· γηθειὰ τοῦ λούξιγκα. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 55, σ. 7, ἀρ. 56, σ. 7.
742. **Μαυρῆς Ν. Γ. Παπαδόπουλος Εὐ. Α.** Δωδεκανησιακὴ λύρα. Τόμ. Α'. Κασιακὴ λύρα, ἦτοι δημώδης ποίησις καὶ μουσικὴ τῆς νήσου Κάσου. Τύποις «Νέες Ἠχοῦς». Πῆρτ-Σάϊδ, 1928, 8ον, σελ. κβ' + 52 + 168.
Εἰσαγωγή, 63 καταγραφαὶ εἰς εὐρωπ. μουσ. γραφὴν, ἄσμ. 113, ἐπωδ. 13, παιδ. ἄσματ. ἢ ναουρισμ. 27, δίστ. 1058.
Κρίσις: Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος ἔτ. ΚΗ' (1929) 135-137. (Φώτις Σ. Γκίκας).
743. **Φαρμακίδης Σ. Φ.** Κυπριακαὶ ἐπωδαὶ [5]. Λαογρ 9 (1926/28) 609-612.
744. **Κ(ομάσος) Ι. Χ. — Χ. Ν. Α.** Ἐπωδός. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 11 (1929) 493.
745. **Σ. Γ.** Ἐπωδή. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 11 (1929) 492.
746. **Ω.** Ἐπωδή. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 11 (1929) 492-493.
747. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Γηθειὰ γιὰ τὸν πονόματο. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 155, σ. 7.
748. **Ζαῖρης Θεμ. Μ.** Πλήρη δημώδη ἄσματα καὶ μαγγανεῖαι Ἀλικαρνασσοῦ. Ἀθῆναι 1931, 8ον, σελ. 90.
Ἐν σ. 85-7 ἐπωδαὶ [5].
749. **Νικολοῦδης Κ.** Γητιὰ γιὰ τὴ μουρνέ, στὸ λαιμόπονο [2]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ. (1931) ἀρ. 154, σ. 7.
750. — Γητιὰ γιὰ τὸ θιαρομὸ (βασκανία). Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 153, σ. 7.
751. **Παπαδάκης Ν.** Παραστάφαλα. [Ἐπωδ. 1]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 149, σ. 7.
752. **Ἀθανασόπουλος Θ. Ι.** Παρατηρήσεις εἰς Λαογραφίας Θ'. Εἶδη τινὰ καταδέσμων. Λαογρ 10 (1929/32) 578-579.
753. **Παρχαρίδης Α. Ι.** Ἐπωδαὶ [2]. Λαογρ 10 (1929/32) 574.
754. **Ἀναγνωστάκης Νικ. Α.** Γητειὰ τοῦ μητρόπονου. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) ἀρ. φ. 11, σ. 4.
755. **Βασιλείου Ἀργυρῆ** Γητειὰς [2]. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) ἀρ. φ. 8-9, σ. 7.
756. **Δεοντῆς Ἰωάνν.** Γητειὰ τοῦ φθαρομῦ ἢ βασκανίας, — γιὰ τὸ βραχνά, — τοῦ φθαλομῦ [3]. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) ἀρ. 14, σ. 8, ἀρ. 17, σ. 3.
757. — Γητειὰ γιὰ τὰ μάτια. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) ἀρ. 13, σ. 6.
758. **Πεδιαδίτου Καλιρρόη** Γηθειὰ γιὰ τὸ πέσιμο, — γιὰ τὴ μουρνιὰ (κακὸ μιμί). [2]. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) ἀρ. 14, σ. 8.
759. **Χαρούλης Εὐάγγ. Ν.** Γητειὰ γιὰ τὴ σπλήνα. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) ἀρ. φ. 5, σ. 7.
760. **Βεργαδάκη Μαρία** Γηθειὰ τῆ βαρυσματῆς. Γηθειὰ τοῦ θιαρομῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 208, σ. 7.

761. *Δραμουντιάνης Γ. Ε.* [Γητειές 7]. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 204, σ. 7.
762. *Θεοτόκη - Παρασκευοπούλου Έλένη* Λαογραφικά Κερκύρας. Ξόρκια [3]. Έλληνίς 13 (1933) 18.
763. *Κουρμούλης Γεώργ.* Κρητικά έπφοδαί. [27]. Κρητ Μελ 1 (1933) 258 - 265.
764. *Παγωμένου Καλλιόπη* Γητειά για τὸ ρίμμα τοῦ ματιοῦ. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 208, σ. 7.
765. *Παγωμένου Έλένη* Γηθειά τοῦ θαρμουῦ. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 201, σ. 7.
766. *Παγωμένου Χρυσή* Γηθειά για τὴν πληγή. Γητειά για τὸ μάτι ἄμα μπῆ κόσαλο. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 201, σ. 7.
767. *Περάκη Στυλιανή Χ.* Γητειά για τὰ ζῶα. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 203, σ. 7.
768. *Περάκης Έλευθ.* [Γητειές 4]. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 201, σ. 7.
769. *Χατζηϊωάννου Κ. Π.* Παραμῦθια (ιστορίες, μῦθοι) — ξόρκια [4]. Κυπρ Χρον 9 (1933) 308 - 310.
770. *Ρωμαῖος Κ.* Τὸ κακὸ μάτι. Μακεδ Έμερ 10 (1934) 113 - 120 [= Μικρὰ Μελετήματα, Θεσσαλονίκη 1955, σ. 91 - 98].
771. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* Γητειά για τὰ κουνέλια. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 238, σ. 7.
772. ——— Εὐκὴ στὸ φοῦρνο. Γηθειά στὸ μελίτσουρα. Τὸ χτένισμα τοῦ κόρης. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 217, σ. 7.
773. *Παγωμένος Κωνστ. Γ.* Προσευχή καὶ γητειά πὸν τὴ λένε ὅταν πλαγιασοῦν. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 222, σ. 7.
774. *Πιτσούλης Χαρ. ΄Ι.* Γητειά πὸν λέν ὅταν πονεῖ τ' ἄματι κανενούς. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 225, σ. 7, άρ. 226, σ. 7.
775. *Γρηγόριος ἀρχιμανδριτής Μαχαιρᾶ* Γηθειές [3]. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 696 - 697.
776. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* Γηθειά — για τὸν κεφαλόπονον, — ὅταν μπῆ χῶμα στὸ μάτι [2]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 242, σ. 7.
777. *Κοσμῆς Ἄγγ. Α.* Σιφνιακά σημειώματα. Έπ Κυκλ Πολ 1 (1935) 107 - 109. Έξορκισμοὶ 5.
778. *Μιχοπούλου Πολυξένη ΄Ι.* Γηθειά για τὰ κρυγιορέματα γηθειά για τὸ μουλάρι. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 243, σ. 7. — Γηθειά για τὸ θιαρμό. Αὐτόθι, άρ. 244, σ. 7.
779. *Περάκη Στυλιανή Χ.* Γητειά πὸν τὴ λένε ὅταν ἔχει κανεὶς διάρροια (εὐκοιλιότητα). Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 245, σ. 7.

780. **Περάκι Εὐανθία Γ.** Γηθειὰ τῆς φωθιάς. Προμ Πυροφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 246, σ. 7.
781. **Λεοντῆς Ἰω.** Γητειὰ γιὰ τὸ πέσιμο, — τὴν ἀλυχίνα, — ὅταν κοιμηθῆ κανεὶς ἔξω. (Ἅγιος Βασίλειος Κρήτης). Διδ Ζωὴ Α' (1935/36) 60.
782. — Γητειὰ γιὰ τοὺς γούλους, — ὅταν θὰ φουσκώσῃ τὸ στόμα. (Ἅγ. Βασιλείου Πεδιάδος Κρήτης). Διδ Ζωὴ Α' (1935/36) 159.
783. **Χαρούλης Εὐάγγ.** Γητειὰ γιὰ νὰ σταθῆ τὸ αἷμα τῆς μύτης [3]. Διδ Ζωὴ Α' (1935/36) σ. 38.
784. **Ματθαίου Γιάγκος.** Τὸ μάτιαγμαν. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20, σ. 345 - 347.
785. **Παπαδόπουλος Δ. Κ. (Σταυριώτης)** Ἡ δεῖσα [ξόρκι τῆς δμίχλης]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 19, σ. 299.
786. **Σαλλαπασίδης Π. Β.** Ἡ ταβάρια [= βραχνᾶς]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20, σ. 344 - 345.
787. : **Σύλβιος** Λαογραφία Σμύρνης. Γητειεὶς καὶ ξόρκια. Μικρ Χρον 1 (1938) 268 - 279 [34, ἐκ τούτων τινεὶς μαγ. συνήθειαι].

γ'. Μαντική.

[Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀρ. 122. 131. 132. 141. 166. 171. 177. 181. 193. 194. 207. 210. 227. 241. 249. 261. 264. 270. 295. 298. 317. 322. 324. 481].

788. **Προδρόμου Θεοδόσ.** Παρατηρήσεις εἰς Λαογραφίαν. Λαογρ 6 (1917/18) 659.
789. **Ἀθανασόπουλος Θ. Ι.** Μαντεῖαι καὶ μαντικαὶ τελεταί. Λαογρ 8 (1921/25) 563 - 567. [Μετὰ σημειώσ. τοῦ Στίλπ. Π. Κυριακίδου].
790. **Παπαδόπουλος Α. Α.** Νεοελληνικὴ μαντεία. ΗΜΕ ἔτ. 1923, σ. 142 - 159 [Μελέτη].
791. **Παππανεοφύτιον Ἀντών.** [Κυπριακὰ] μαντέματα [15]. Κυπρ Χρον Α' (1923) 211 - 214.
792. **Στεφανίδης Μιχ.** Ὀνειροπομποί. Λαογρ 7 (1923) 259 - 265. [Μελέτη].
793. **Παπαδόπουλος Α. Α.** Οἰωνοί. ΗΜΕ ἔτ. 1924, σ. 184 - 192. [Μελέτη].
794. **Κουφὸς Δημ. Ν.** Μαντεία, ἅγιες κόρες, πλάτες, Νεραΐδες. Μαλεβὸς ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 49, σ. 389.
795. **Πρωτοπαπᾶς Ἰ.** Τὰ προγνωστικὰ ἐν Βασσαρᾷ. Μαλεβὸς ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 48, σ. 377 - 78, ἀρ. 49, σ. 388.
796. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Ἡ χερομαντεία. Τὸ ξάνοιγμα τῆς κουτάλας. Προμ Πυροφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 35 σ. 7.
797. — Μελετήματα. Προμ Πυροφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 28 σ. 7, ἀρ. 29 σ. 7.

798. *Κυριαζής Ν. Γ.* Κοσκινομαντεία. Κυρη Χρον 4 (1926) 256 - 57.
799. *Μέγας Γεώργ. Α.* Βιβλίον ὁμοπλατοσκοπίας ἐκ κώδικος τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν. Λαογρ 9 (1926/28) 3 - 51. [Μελέτη].
800. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Ὅρθοι καὶ ἀγάπες. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 102 σ. 7.
801. *Φαρμακόπουλος Π. Γ.* Τυχολογία. Ἐρευνα ἐπὶ τῶν ἐννοιῶν μοῖρα, τύχη, σύμπτωσης καὶ τῶν αἰτίων τῶν ἐπιτυχιῶν καὶ ἀτυχιῶν τῶν ἀνθρώπων ὡς ἀτόμων καὶ ὡς ομάδων. Ἀθήναι [1931], 8ον, σελ. 106.
802. *Ω* Μαντική. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 16 (1931) 636 - 637.
803. * *Hopfner T.* Mittel- und neugriechische Lekano-, Lychno-, Katoptro- und Onycho-Mantien. Studies pres. to F.L.L. Griffith. Oxford, Clarendon Press 1932, 218 - 232.
804. *Στεργιόπουλος Κωνστ. Δ.* Ἡπειρωτικαὶ μαντεῖαι. Ἡπειρ Χρον 7 (1932) 173 - 212.
Κρίσις: ΤΑΝ ἔτ. 1932, τευχ. 2, σ. 6 - 8 (*Γ. Ι. Παπαγεωργίου*).
805. *Σταμούλη - Σαραντῆ Ἑλληνική* Προγνωστικά. Θρακ 4 (1933) 234 - 239.
Μετεωρολογία σ. 234 - 35, ἀρ. 1 - 14.
806. *Δυοβουνιώτης Κ. Ι.* Ὄνοματομαντεία. Εἰς μνήμην Σπυρίδωνος Λάμπρου, 1935, σ. 491 - 494. [Μελέτη].
807. Ἡ μαντεία διὰ μέσου τῶν αἰῶνων. ΜΕΗ ἔτ. 1935, σ. 279 - 281.
808. * *Κυριακίδης Στίλπ. Π.* Παλμός ὀφθαλοῦ. Symbolae Osloenses. Fasc. XV - XVI. Separatim expressum. Osloae, 1936, 8ον, σελ. 138 - 39.
809. *Κουφός Δημ.* Ἡ πλάτη τῶν ζώων εἶναι προφήτης; Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 13, σ. 10 - 11.

2. Λαϊκὴ κοσμοθεωρία καὶ ἐπιστήμη.

α'. Κοσμογονικοὶ καὶ ἀστρολογικοὶ μῦθοι. — Μετεωρολογία.

- [Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀρ. 126. 131. 132. 141. 151. 161. 162. 165. 171. 181. 207. 226. 227. 234. 248. 249. 273. 280. 282. 289. 303. 319. 322. 323. 324. 805].
810. : *Βασσαρεὺς Γεώργ.* Πῶς προβλέπομεν τὴ βροχή. Μαλεβός ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 29, σ. 147 - 148.
811. *Βελώνης Ἀθ.* Δρύμιες. Μακεδ Ἡμερ 1 (1925) 50 - 51.
812. *Κυριακίδης Στίλπ. Π.* Ὁ ἑφταπάρθενος χορός. ΗΜΕ ἔτ. 1925, σ. 489 - 511. [Μελέτη].
Κρίσις: Zeitschr. für Volksk. 35 (1923/24) 70 (*J. B.*). Philolog. Wochenschr. 45 (1925) 597 - 598 (*G. Soyter*).
813. Ὁ ἀριθμὸς 7 ἀνὰ τοὺς αἰῶνας. ΜΕΕ Περ Α - Δ (1926) φ. 15 - 16, σ. 2 - 3

814. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Λαϊκή μετεωρολογία. Α') Οί καιροί (σὴν Ἀξό). Β') Τὰ νέφαλα· ὁ ἀέρας· ἄνεμος· ἡ βροχή· ἡ ἀστροφεγγιὰ καὶ τὸ γιάτσο. Κατσιφάρα. Τοῦ κεραῖς ἡ ζώνη. Ἡ δροσοῦλα. Οἱ μῆνες κι' ὁ καιρός. Οἱ μέρες κι' ὁ καιρός. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 47 σ. 7. ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 49 σ. 7, ἀρ. 50 σ. 7, ἀρ. 51 σ. 7, ἀρ. 52 σ. 7.
815. **Παπαδόπουλος Χαράλ.** Ἡ ἀλχημεία ἐν Κύπρῳ. Κυπρ Χρον 4 (1926) 248.
816. **Στεφανίδης Μιχ. Κ.** Ἀστρολογικὸν σημεῖωμα. ΗΜΕ ἔτ. 1926, σ. 65 - 70. [Μελέτη].
817. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Λαϊκὴ ἀστρονομία. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 53 σ. 7, ἀρ. 54 σ. 7, ἀρ. 55 σ. 7.
818. **Πισάνος Ἀντών.** Ἡ Σολομωνική. Ἀστρολογία, προγνωστικά, καθβαλισμός, σαδανισμός, κλείς τοῦ Σολομώντος κλπ. κλπ., Ἀθήναι (1927), 8ον, σελ. 156.
819. **Πιττόκος Μ.** Ἡ πρόβλεψις τοῦ καιροῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 66 σ. 7.
820. **Οἰκονομόπουλος Ἡλ. Ἰ.** Ἡ Σολωμονική. Καταρτισθεῖσα διὰ τῆς συλλογῆς ὄλων τῶν σχετικῶν παραδόσεων ἑλληνικῶν, ἀραδικῶν, ἐβραϊκῶν, ὀθωμανικῶν, ἰταλικῶν κλπ. Κατὰ μετάφρασιν ἐκ τῶν γαλλικῶν grimoires ὑπὸ —. Μετὰ πολλῶν εἰκόνων. Ἐν Ἀθήναις, Ἀναγνωστόπουλος καὶ Πετράκος ἐκδόδοται, ἄ.ξ., 8ον, σελ. 160.
821. **Χαβιαρᾶς Νικήτας Δ.** Τὸ φυσικὸν ὥρολόγιον παρὰ τοῖς Ἑλλήσι. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1931, 8ον, σελ. 77.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 608 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
822. **Μαράτος Σ.** Πρόγνωσις τοῦ καιροῦ. Ναυτ Ἑλλ 4 (1931/32) 1083 - 1085, 1092.
823. **Κωσταδήμας Χ.** Οἱ διῶχνες. ΤΑΝ ἔτ. 1932, τεῦχ. 2, σ. 11.
824. : **Ψαλτήρας Πότης** Τὰ μερομήνια. Ν Ἔστ τόμ. 12 (1932) 1268.
825. **Γρίσπος Π.** Τὸ Γεννάρι κόψε ξύλο καὶ φεγγάρι μὴν κυττᾶς. Δασικὴ Ζωή, ἔτ. Α' (1933) τεῦχ. 3, σελ. 5.
826. **Ἀνδριώτης Ν. Π.** Νεοελληνικά τοπικά ὀνόματα τῶν ἀνέμων. ΗΜΕ ἔτ. 1934, σ. 537 - 540.
827. **Κ(υριακίδης) Σ. Π.** Δημόδης φιλοσοφία. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 10 (1934) 845 - 847.
Δημόδης μεταφυσική, ψυχολογία, ἠθική, ἐπιστήμη, ἰατρικὴ καὶ κτηνιατρική.
828. **Φαρμακίδης Σ. Π.** Κυπριακὲς μετεωρολογικὲς δοξασίαι. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 693.
829. **Φουρῆκης Π. Α.** Καμαρέζα. ΗΜΕ ἔτ. 1935, σ. 327 - 352. [Μελέτη].
830. : **Ἀττικίδης Βάκης** Οἱ θαλασσινοὶ καὶ ἡ πρόγνωσις τοῦ καιροῦ. Ναυτ Ἑλλ 8 (1936) 3609 - 3610.

831. *Βαβουλές Π.* Λαογραφικά Κρήτης. Α'. Λαϊκές καιροσκοπικές παρατήρησεις 'Επ 'Εν Καλλ Λογ Χανίων 1 (1937) 82 - 83.
832. *Δαφέρομος Γεώργ.* Μυλοποταμίτικα παιγνίδια και άστρονομικά. 'Επ Κρητ Σπ 1 (1938) 483 - 488.

β. Μύθοι περι ζώων και φυτών.

833. * *Weinreich Otto* Fabel, Aretalogie, Novelle. Beiträge zu Phädrus, Petron, Martial und Apuleius. Sitz. Heidelberger Akademie 1930/31. Abh. 7. Heidelberg 1931, 8ον, σελ. 75.
Κρίσις : Λαογρ 11 (1934/37) 313 - 314 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
834. * *Τερεζάκης Χρ. 'Ηλ.* 'Η φιλοσοφία τοῦ λαοῦ. 55 μῦθοι - παραβολές. Πρώτη έκδοση. [Εν 'Αθήναις 1933], 8ον μικρ., σελ. 112.
835. *Μπέροτος Νικόλ. Γ.* Μυκονιάτικοι μῦθοι [2]. Μυκ Χρον Β' (1935) φ. 30 - 31, σ. 3.
836. : *Κάνις* (Κανδηλάπτης Γ.) 'Ο Κουσκούρις ὁ μοῦχον καὶ τῇ Τροιάδας - ατ τὰ κακά. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 19 σ. 300 - 303, φ. 21 σ. 390 - 392, φ. 24 σ. 504 - 506.
Διασκευῆ Ποντιακοῦ μῦθου εἰς τὸ ποντιακὸν ἰδίωμα.
837. *Σαλλαπασίδης Π. Β.* 'Αμαν τὸ τοῦτ' τσαταλὴν ἔτον. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13 σ. 20 - 21.
838. 'Η ζήλεια ὀφίδια γεννᾶ. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 26, σ. 76 - 77.

γ'. Δημῶδης ἱατρικῆ.

[Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀρ. 161. 162. 177. 196. 207. 227. 233. 255. 309. 317. 322. 323. 481. 827].

839. 'Αθανασόπουλος Θ. Γ. Λύσσα - λυσσαραῖοι - λυσσαραῖναις. Λαογρ 6 (1917/18) 257.
840. *Κουκουλές Φαίδ. 'Ι.* Κωνσταντιναῖα. Λαογρ 6 (1917/18) 216-220. [Μελέτη].
841. 'Ιατρικά. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 6, σ. 6.
842. *Δάμπρος Σπυρ.* Τὸ μετὰ Σολομωνικῆς ἱατροσόφιον τῆς Βονωνίας. Ν' Ἑλλ 15 (1921) 30-40. [Μελέτη].
843. Γιατροσόφια. Μαλεβὸς ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 41, σ. 293.
844. *Μητροφάνης* 'Ιατροσοφικὸν συνταχθὲν ὑπὸ τοῦ σκευοφύλακος τῆς ἐν Κύπρῳ ἱερᾶς μονῆς *Μαχαιρᾶ* —. 1790 - 1867. 'Εκδίδεται νῦν τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ πρωτοτύπου χειρογράφου ὑπὸ τοῦ ἱερομονάχου κλπ. κ. Φιλαρέτου. Λευκωσία (Κύπρος) 1924, 8ον, σελ. 191.
Κρίσις : Λαογρ 9 (1926/28) 297 - 298 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).

845. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Ὁ ἀζόγουρος σύντεκνος. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 24 σ. 7.
846. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Ἡ σημασία τῆς σπουδῆς τῆς δημόδου ἰατρικῆς. Περιοδ. «Κλινική», ἔτ. 1925, τεύχ. 1, σ. 35 - 37.
847. : **Τ(ὸ) π(αιδί) τ(οῦ) Μ(αλεβοῦ)** (Σγουρίτσας Ἄγησ.) Τὰ μαγαρίσματα. Μαλεβός ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 47 σ. 366.
848. Ἀρρώστιες καὶ φάρμακα. Μαλεβός ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 59 σ. 512.
849. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Γιατρική. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 44 σ. 7.
850. **Κληρίδης Ν.** Δημόδης ἰατρική ἐν Κύπρῳ. Συμπληρωματικαὶ σημειώσεις. Κυπρ Χρον 4 (1926) 244 - 247.
851. **Κυριαξῆς Ν. Γ.** Δημόδης Κυπριακὴ ἰατρική. [Ἁγιοὶ Θεράποντες]. Κυπρ Χρον 4 (1926) 1 - 46, 95 - 116, 152 - 181, 183, 261. [Ἀνατύπωσις: Δημόδης ἰατρική ἐν Κύπρῳ, 8ον, σελ. 186].
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 616 - 617. 10 (1929/30) 250 (Σ. Π. Κυριακίδης).
852. **Καιροφύλας Κώστ.** Τὰ ἰατροσόφια. ΜΕΕ Περ Α-Δ (1927) φ. 77-78, σ. 3-4.
853. : **Γυμνάσιος Λαυριώτης** 100 ἱατρικαὶ συνταγαὶ τοῦ κλλογῆρου Γυμνασίου Λαυριώτου. Ἀθήναι ἔ.ξ., 8ον, σελ. 32. Ἐκδότης Ἀριστοφ. Δ. Παπαδημητρίου.
854. **Πασχάλης Δημ. Π.** Οἱ παλαιοὶ ἱατροὶ τῆς Ἄνδρου. ΑΗ ἔτ. 4 (1929) 129-153.
855. **Δασκαλάκης Γ. Δ.** Ὁ ἀγύρτης τῆς Θάσου. Ἔργασία 1 (1930) τεύχ. 32, σ. 19.
856. **Ἄμαντος Κ.** Ἱατροσοφικὸς κώδιξ. Ἀθηνᾶ 43 (1931) 148 - 170. [Μελέτη].
857. : **Σηκινάμ** Γιάτρισσες καὶ γιατροσόφια. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 1 (1932) 221 - 223.
858. **Σπανόπουλος Γεώργ. Ἰ.** Ἡ λαϊκὴ ἰατρικὴ ἐν Κύπρῳ. Λευκωσία (Κύπρου). Τύποις «Λευκωσίας» Χρ. Νικολάου 1935, 8ον, σελ. 55.
Κρίσις: Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 110 - 112 (Ἄντ. Ἰντιάνος).
859. **Ἀρδαβάνης - Λυμπερῶτος Σπυρ.** Λαϊκὴ ἰατρικὴ καὶ ἰατροσόφια. ΗΛΜ ἔτ. 5 (1936) 97 - 102.
860. — Ἡ ἰατρικὴ εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν 18ον αἰῶνα. Ν Γράμμ Β' (1936) φ. 43, σ. 2, 15.
861. **Ζαγανιάρης Β.** Τὰ φαρμακευτικὰ φυτὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐν Ἀθήναις 1936, 8ον, σελ. 80.
862. Θεραπευτικὲς ἰδιότητες τῶν λαχανικῶν. ΗΛΜ ἔτ. 5 (1936) 79 - 80.
863. (**Καταπότης Μιχ. Γ.**) Ἀπὸ κολοβὸν ἰατροσόφιον (1756). Μύσων 6 (1937) 73 - 75.
864. **Σταμούλη - Σαραντῆ Ἐλπινίκη** Πῶς γιάτρευαν στὴ Θράκη. Γιατρικά, γη-
τειεὲς καὶ χάρες. Θρακ 8 (1937) 351 - 386. 9 (1938) 195 - 283.
Καὶ μαγεία.

865. *Κουφός Δημ. Ν.* Λαϊκά ιατρικά γνώσεις. Βότανα. Κορακόφτερο. Σαρλαπίδι. Σπαρτ Χρον 1 (1937/38) ἀρ. 10, σ. 13.

3. Δημόδης φιλολογία καὶ γλώσσα.

α' Ἔσματα.

1. Συλλογαί.

[Βλ. καὶ ἀνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀρ. 122. 123. 124. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 135. 137. 138. 144. 145. 147. 149. 152. 154. 155. 159. 160. 165. 168. 170. 171. 178. 184. 186. 191. 193. 194. 195. 197. 200. 201. 202. 205. 207. 208. 209. 212. 214. 215. 217. 218. 220. 223. 226. 227. 230. 231. 232. 235. 237. 238. 239. 242. 245. 248. 250. 251. 254. 256. 257. 260. 261. 262. 265. 266. 267. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 281. 282. 284. 285. 286. 287. 292. 293. 294. 295. 296. 298. 299. 302. 305. 307. 308. 309. 310. 314. 315. 317. 320. 321. 322. 323. 324. 481. 701. 742. 748].

866. *Ἀθανασόπουλος Θ. Γ.* Ἡ προκομμένη γυναῖκα (Καστρίου τῆς Κυνουρίας). Λαογρ 6 (1917/18) 241.
Σατιρικὸν ἔσματιον μετὰ σημειώσεως τοῦ *Ν. Γ. Πολίτου*.
867. ——— Κλιμακωτὰ ἔσματα Καστρίου (Κυνουρίας) [2]. Λαογρ 6 (1917/18) 242 - 243.
868. ——— Ποιήματα Τσοπανάκου [4]. Λαογρ 6 (1917/18) 244 - 246.
869. *Ἀλεξανδρῆς Ἀπόστ.* Εὐβοϊκὰ τραγούδια καὶ μοιρολόγια. Λαογρ 6 (1917/18) 547 - 575.
Ἔσματα 31.
870. *Βίος Στυλ.* Τραγούδια Ἁγίου Γεωργίου (Πηλίου). Λαογρ 6 (1917/18) 237 - 239.
Ἔσματα 4 μετὰ σημειώσεων.
871. *Βληζιώτης Θεόδ. Α.* [Ἡ προκομμένη γυναῖκα] (Μεσσαριάς Ἄνδρου). Λαογρ 6 (1917/18) 241 - 242.
Σατιρικὸν ἔσματιον.
872. *Δουκάκης Δ. Χ.* Καλαματιανὸν ἔσματιον. Λαογρ 6 (1917/18) 240 - 241.
Σατιρικὸν ἔσματιον μετὰ σημειώσεως *Ν. Γ. Πολίτου*.
873. *Κορύλλος Χ. Π.* Ἀρχαῖα τραγούδια [11]. Λαογρ 6 (1917/18) 635 - 639.
874. *Μαδιᾶς Γ.* Τραγούδι τῶν ἀπόκρεων (Μελὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας). Λαογρ 6 (1917/18) 239 - 240.
875. *Παντελίδης Χ. Γ.* Κυπριακὰ ἔσματα [7]. Λαογρ 6 (1917/18) 576 - 602.
876. *Σεφερλῆς Π. Δ.* Στίχοι περὶ ψαριῶν. Λαογρ 6 (1917/18) 639 - 640.
Μετὰ σημειώσεως τοῦ *Ν. Γ. Πολίτου*.

877. **Φραγκούλης Χρ. Β.** Κλιμακωτὸν ἄσματιον (ἐκ Μεγάλης Μαντινείας τῆς Λακωνικῆς). Λαογρ 6 (1917/18) 243-244.
878. Ἄσματα Βασσαραίων [8]. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 1, σ. 8. ἀρ. 2, σ. 11. ἀρ. 3, σ. 8. ἀρ. 4, σ. 5-6. ἀρ. 6, σ. 6. ἀρ. 7, σ. 4.
879. : **Τὸ παιδί τοῦ Μαλεβοῦ** (Σγουρίτσας Ἄγησ.) Στὴν Ἀνάληψι στὴ Σταματήρα [1]. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 5, σ. 3-5.
880. **Κριάρης Ἄριστ.** Πλήρης συλλογὴ Κρητικῶν δημοδῶν ἁσμάτων ἠρωϊκῶν, ἱστορικῶν, πολεμικῶν, τοῦ γάμου, τῆς τάβλας, τοῦ χοροῦ κλπ. κλπ. καὶ ἀπασῶν τῶν Κρητικῶν παροιμιῶν, διστίχων καὶ αἰνιγμάτων μεθ' ἑρμηνευτικῶν ὑποσημειώσεων ὑπὸ —. Βα ἐκδοσις λίαν ἐπιμελημένη. Ἐν Ἀθήναις 1920, 1921 8ον, σελ. ζ' + 496.
Ἄσμ. 413, δίστ. 369, παροιμ. 105.
Κρίσις : Λ' Ἀρχ 6 (1923) 482-97 (Γ. Ν. Χατζιδάκις).
881. **Δουκάκης Δημ. Χρ.** Ἐπιχώριον Καλαματιανὸ τραγούδι. Λαογρ 8 (1921/25) 549.
882. Ἐκπαιδευτικὸς Ὅμιλος τῆς Αἰγύπτου. Τραγούδια τοῦ λαοῦ μας ἀνθολογημένα γιὰ τὰ παιδιά. Ἀλεξάνδρεια, 1921, 8ον, σελ. 120.
Κρίσις : Λαογρ 8 (1921/25) 271-273 (Στίλιων Π. Κυριακίδης).
883. **Ἡρειώτης Π. Ν.** Ὁ χορὸς τῆς Λαμπρῆς ἰδίᾳ ἐν τῇ ἐν Αἰγίνῃ Παλαιᾷ Χώρᾳ. Λαογρ 8 (1921/25) 67-108.
Περιγραφή τοῦ χοροῦ μετὰ 31 ἁσμάτων.
884. **Κανδηλάπτης Γεώργ. Θ.** Ποντιακὴ παραλλαγὴ τοῦ ἄσματος τοῦ νεκροῦ ἀδελφοῦ. Λαογρ 8 (1921/25) 550-551.
885. **Μαδιᾶς Γ.** Δημῶδη ἄσματα Καρδαμύλων τῆς Χίου [6]. Λαογρ 8 (1921/25) 201-205.
886. **Μενάρδος Σίμος** Τὸ τραγούδι τῆς Ζωγγραφοῦς. Λαογρ 8 (1921/25) 181-200.
887. Ἄσματα ἐργατικὰ Αἰγίνης [18]. Λαογρ 8 (1921/25) 551-553.
888. **Πολίτης Ν. Γ.** Λαογραφικὰ ἀπανθήματα. Λαογρ 8 (1921/25) 221-227.
Δημοσ. : 10 ἄσματα καὶ 1 εὐτράτελος διήγησις.
889. **Τρανὸς Μιχ.** Ἡ Ἀναστασιά. Λαογρ 8 (1921/25) 205.
890. **Χριστολιάκος Χρῖστ. Γ.** Μανιάτικον μοιρολόγιον εἰς πολεμιστὴν τῆς ἐν Τζουμαγιᾷ μάχης. Λαογρ 8 (1921/25) 547-549.
891. Ὁ τσιοπάνης καὶ ὁ Χάρος. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 14, σ. 4.
892. Ὁ Ἄϊ-Βασίλης [1]. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 10, σ. 8.—Τοῦ Ἰρι τὸ γεφύρι. Αὐτόθι, ἀρ. 12, σ. 6.
893. : **Βασσαραῖος Καλλιτέχνης** Ἡ τρισεύγενη. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 19, σ. 5.

894. **Buk H. A.* Drei vergessene neugriechische Liedertexte. «Hellas» τ (1921/22), Nr. 6-7, σ. 16.
895. *Ζακυνθινός Διον.* Τὸ τραγούδι τῆς Λιογέννητης. Παρθενὼν ἔτ. Α' (1921/22) ἀρ. 2, σ. 46-47.
896. (*Σγουρίτσας Ἀγησ.*) Σταχυολογήματα [1]. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 19, σ. 9-10.
897. : *Τ(ὸ) παιδί) τ(οῦ) Μ(αλεβοῦ)* (Σγουρίτσας Ἀγησ.) Ὁ Ζάβαλης. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 18, σ. 10.
898. Ἡ ματαιότης. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 21, σ. 43. — Οἱ Ἀμερικανοί. Αὐτόθι, ἀρ. 24 σ. 83. — Ὁ ξενιτεμένος τῆς Ἀμερικῆς. Αὐτόθι, ἀρ. 24, σ. 91. — Ἀπὸ τὰ τραγούδια μας [1]. Αὐτόθι, ἀρ. 26 σ. 111. — Ἡ Καρακατσάνισσα. Αὐτόθι, ἀρ. 28, σ. 135.
899. Καθολικὴ ἢ γαλανὴ Μαλεβὸς ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 30 σ. 161. — Ὁ τσοπάνης καὶ ὁ χάρος. Αὐτόθι, ἀρ. 33, σ. 191. — Τραγούδι τῆς καντάδας. Αὐτόθι, ἀρ. 34, σ. 206. — Τραγούδι τσιντσινωίτικο (τοῦ χοροῦ). Αὐτόθι, ἀρ. 36 σ. 231, 236. — Τσίντζινα. Αὐτόθι, ἀρ. 37 σ. 243. — Ἡ στριγκλίτσα. Αὐτόθι, ἀρ. 37 σ. 244.
900. Ἐλενιὸ ἢ Δερβοπούλα. Μαλεβὸς ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 47 σ. 372. — Ἀπὸ τὰ τραγούδια μας. Αὐτόθι, ἀρ. 49 σ. 386. — Τραγούδια τοῦ γάμου [2]. Αὐτόθι, ἀρ. 52 σ. 429. — Ὁ γάμος τῶν ποντικῶν. Αὐτόθι, ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 58 σ. 499. — Ὁ Γιάννος. Αὐτόθι, ἀρ. 59 σ. 510. — Ὁ Δῆμος. Αὐτόθι, ἀρ. 59 σ. 511. — Ἡ ἀξενήτευτη. Αὐτόθι, ἀρ. 60 σ. 522. — Τὰ λεβεντόπουλα. Αὐτόθι, ἀρ. 61-62 σ. 532. — Ἀποχαιρετισμὸς (τραγούδι τῆς καντάδας). Αὐτόθι, ἀρ. 61-62 σ. 534. — Ἡ παντρηὰ τῆς Διαμ(α)ντούλας. Αὐτόθι, ἀρ. 61-62 σ. 543. — Ἀπὸ τὰ τραγούδια τῆς Λακεδαίμονος. Αὐτόθι, ἀρ. 63 σ. 548. — Τσιντσινωίτικο. Αὐτόθι, ἀρ. 65 σ. 574.
901. *Κουκουλὲ Ἀναστασία Ἰ.* Ἀπὸ τὰ δημοτικὰ τραγούδια τῆς Μάνης. Ἡ ἀρχοντόνυφη. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 29 σ. 148. — Ὁ καλαπόθαρος. Αὐτόθι, ἀρ. 32 σ. 181.
902. *Μ. Γ.* Ἡ κυρὰ Χατζίνα. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 25, σ. 100.
903. *Σ(γουρίτσας) Α. Γ.* Οἱ γειτόνησες. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 20, σ. 20. — Ὁ πόνος τῆς ἀγαπητικιάς. Αὐτόθι, ἀρ. 22, σ. 52. — Ἡ Δέσπω. Αὐτόθι, ἀρ. 22, σ. 64. — Ἡ πάπια, ἢ ξανθομαλλοῦσα ἢ Πατρινιά. Αὐτόθι, ἀρ. 27, σ. 124-125. — Τὸ παράπονο τοῦ ξενιτεμένου. Αὐτόθι, ἀρ. 28, σ. 131. — Τὸ κρέας τοῦ χασάπη. Αὐτόθι, ἀρ. 29, σ. 150. — Τραγούδι τῆς καντάδας. Αὐτόθι, ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 33, σ. 190. — Ἡ κοντονερατζούλλα. Αὐτόθι, ἀρ. 34,

- σ. 204.— Ἀπὸ τὰ τραγούδια μας (τραγούδι τοῦ χοροῦ). Αὐτόθι, ἀρ. 46, σ. 356.— Τραγούδια τοῦ γάμου. Αὐτόθι, ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 47, σ. 367.— Χρυσούλα ἢ ἀδερφοῦλα. Αὐτόθι ἀρ. 48, σ. 382.— Ὁ Διαμάντης, ἡ νερατζοῦλα. Αὐτόθι ἀρ. 51, σ. 419.
904. **Ἀβραὰμ Γεώργ.** [Δημῶδη ἄσματα Κύπρου]. Κυπρ Χρον 1 (1923) 257-258.
905. **Ἀρβανιτόπουλος Α. Σ.** Μέθοδος πρὸς ἔρευναν τοῦ Ἀττικοῦ ποινικοῦ δικαίου (ἐπ' εὐκαιρίᾳ διδλοκρυσίας). Βόλος, Κ. Π. Παρασκευόπουλος, 1923, 8ον, σ. 40.
Ἐν σ. 15-16 δημοσιεύεται δημῶδες παιδικὸν ἄσμα.
906. **Διαμαντάρας Ἀχ.** Τὸ μικροκωνσταντάκι (δημ. τῆς Νισύρου). Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1923, ἀρ. 15, σ. 9.— Ὁ ἐτοιμοθάνατος ἀγαπητικὸς (δημῶδες Καστελλοριζοῦ). Αὐτόθι, ἀρ. 22, σ. 10-11.
907. — Ὁ ἐλευθερωθεὶς σκλάβος (ἄσμα ἐκ Καστελλοριζοῦ) Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1923, ἀρ. 18, σ. 13.
908. **Ἱερεΐδης Σωφρόν.** Παιδικὰ ἄσματα [7]. Κυπρ Χρον 1 (1923) 255-257.
909. — Κυπριακὰ δημοτικὰ τραγούδια [2]. Κυπρ Χρον 1 (1923) 330-331.
910. **Κυριαζῆς Ν.** Παιδικὸί στίχοι. [49 παιδικὰ ἄσματα] Κυπρ Χρον 1 (1923) 263-270.
911. **Κωμοδρόμος Χριστόδ.** [ἄσματα ἐκ Κύπρου 23]. Κυπρ Χρον 1 (1923) 259-262.
912. Λερισκὸν ἄσμα. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1923, ἀρ. 8, σ. 11.
913. **Διασίδης Χριστόδ.** Ὁ Φαρζανῆς. Κυπρ Χρον 1 (1923) 350-353.
914. **Μαρκίδης Μ.** Τραούδι τοῦ Παφουμῆ. Κυπρ Χρον 1 (1923) 198-203. [Ἐπιτάσσονται ἐν σ. 203-205. ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις ὑπὸ Ἰ. Α. Γ. Συκ(ουτρη)].
915. **Νικόδημος ὁ Κιτίου** Διήγησις εἰς τὸν θοῖνον τοῦ αἰχμαλωτισμοῦ τῆς εὐλογημένης Κύπρου [ἱστορικὴ ρίμα ἐξ 83 στίχων]. Κυπρ Χρον 1 (1923) 3-7.
916. Ὁ βοσκὸς κι' ὁ βασιλιάς (δημῶδες). Κυθηραϊκὴ Ἐπιθεώρησις, ἔτ. Α'. Ἐν Ἀθήναις 1923, σ. 449.
917. Ὁ Σταυριανὸς καὶ ὁ βασιλιάς [ἄσμα Πατμιακόν]. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1923, ἀρ. 5, σ. 15.— Ἡ Ἀρετοῦσα. Αὐτόθι, ἀρ. 10, σ. 6.
918. **Περσινὸς Ἰωάν.** Νανουρίσματα [3]. Κυπρ Χρον 1 (1923) 270-271. [Βλ. καὶ σημ. ἐν σ. 357].
919. **Σπανὸς Γεώργ.** Ἀρχαῖζοντα δημοτικὰ ἄσματα [2]. Κυπρ Χρον 1 (1923) 253-255
Ἄλφάβητον εἰς τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ: ἄσμα τῆς Παναγίας.
920. **Συκουτρηῆς Ἰω. Ἀντιφ. Γ.** Κυπριακὰ δημοτικὰ τραγούδια [3]. Κυπρ Χρον 1 (1923) 191-198.

921. *Συκουτρής Γ. Αντ. Γ.* [ᾠσματα 15]. Κυπρ Χρον 1 (1923) 271 - 274.
922. ——— Προσθήκαι καὶ ἐπανορθώσεις. Κυπρ Χρον 1 (1923) 357 - 58 [1 να-
νούρισμα].
923. *Φαρμακίδης Ε. Π.* Ἡ Θερμοκρήνη. Κυπρ Χρον 1 (1923) 84 - 89.
Ἐτυμολογία τῆς λ. καὶ δημῶδες ᾄσμα.
924. *Φυλακτοῦ Κόδρος* Τὸ τραγούδι τῆς Ἀροδαφνούσας. Κυπρ Χρον 1 (1923)
327 - 329.
925. *Χ΄Κωσταντίνου Θεόδ.* [ᾠσματα 2]. Κυπρ Χρον 1 (1923) 262 - 263.
926. *Χ. Ν.* Γχορτσιώτικο μοιρολόι. Μαλεβός ἔτ. Δ' (1923/24) ἀρ. 40 σ. 284.
927. Τὰ ζαγαράκια. Μαλεβός ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 44 σ. 333.
928. *Πρωτόπαπας Γ. Ν.* Ἡ φιλοπονία καὶ ἡ οἰκονομία τῶν Βασσαριωτῶν [1].
Μαλεβός ἔτ. Δ' (1923/25) 342 - 43.
929. *Τ(ὸ) παιδι(ν) τοῦ Μ(αλεβοῦ)* (Σγουρίτσας Ἀγῆσ.) Τὰ τραγούδια μας (τοῦ
χοροῦ). Μαλεβός ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 41, 294.—Τραγούδι τοῦ χοροῦ κατὰ
τὸν γάμον (ψαλλόμενον ἐν Βασσαριῶ). Αὐτόθι, ἀρ. 42, σ. 306.
930. *Χρ. Ν.* Κγορτσιώτικο τραγούδι τοῦ χοροῦ. Μαλεβός ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 38
σ. 264.
931. *Ἀν. Δ.* Ροδιακὸν ᾄσμα [γαμήλιον]. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1924, ἀρ. 25, σ. 10.
932. *Δροσίνης Γεώργ.* Τὰ ὠραιότερα δημοτικά τραγούδια τῆς ἀγάπης. Συλλογὴ
Γεωργίου Δροσίνη. Ἀθήναι [1924] 8ον, σελ. 143.
Κρίσις: Ν' Ἔστ 1 (1927) 444 - 445 (Π.)
933. *Μαντζουράνης Κ. Γ.* Τραγούδια [11]. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1924, σ. 73 - 77.
934. *Παντελίδης Χρ. Γ.* ᾄσμα τοῦ ἀπαγχονισμοῦ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου
καὶ τῶν ἄλλων μητροπολιτῶν κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Κυπρ Χρον
2 (1924) 65 - 67.
935. *Παπαμιχαὴλ Δ. Γ.* ᾠσματα [1]. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1924, σ. 100.
936. *Συκουτρής Γ. Α. Γ.* Desiderata Cypria. Κυπριακὴ ἀγιογραφία [2]. Κυπρ
Χρον 2 (1924) 241.
937. *(Δασκαλάκης Β.)* Μανιάτικα μοιρολόγια [6]. Φιλικὴ Ἐταιρία Α' (1925) 200-
201.
938. *Βελλιανίτης Θεόδ.* Τὰ τραγούδια τῆς Καλαβρίας. Ἐθνικὸς Κήρυξ, τόμ. 18,
τεῦχ. 9, σ. 16 - 17.
939. *Gabrieli Giuseppe* Gli Italo - Greci e le loro colonie. Notizie storico-
linguistiche - bibliografiche sulle colonie italo - bizantine tuttora esi-
stenti nel Mezzogiorno d'Italia. SBN 1 (1925) 95 - 121.
Πλὴν τῆς ἄλλης ὕλης δημοσ. καὶ 2 ᾄσματα.

940. Κρητικά δημοτικά τραγούδια: Ὁ Ἐρωτοχτυπημένος. Δωδεκάνησος, ἔτ. 3 (1925) φ. 111, σ. 4.
941. **Πολίτης Ν. Γ.** Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐκδόσεις Β'. Ἐν Ἀθήναις 1925, 8ον, σελ. 71 + 354.
942. **Σηφάκης Μιχ. Ζ.** Δημοτικά τραγούδια [1]. Τὸ Φῶς, χρόν. Β' (1925) ἀρ. 29 - 30 σ. 14.
943. : **Τ(ὸ) παιδί τ(οῦ) Μ(αλεβοῦ)** (Σγουρίτσας Ἀγησ.) Ἀπὸ τὰ τραγούδια μας [1]. Μαλεβός ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 51 σ. 423. — Τσιντζινιώτικο. Αὐτόθι, ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 64 σ. 562. — Τραγούδι τοῦ χοροῦ. Αὐτόθι, ἀρ. 65 σ. 576.
944. — Νανουρίσματα καὶ χοροί. Μαλεβός ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 50 σ. 401 - 402.
945. [Τραγούδι κλέφτικο· 1]. Φιλικὴ Ἐταιρεία Α' (1925) 49.
946. **Μ(αντιζουράνης) Κ. Ί.** Παιδικὰ τραγούδια [12]. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1925/26, σ. 144 - 148.
947. — Τὰ τραγούδια μας. [25]. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1925/26, σ. 93 - 106.
948. **Τρ(ανός) Μ(ιχ.)** Γιαννακᾶς καὶ ὁ πύργος στὰ Βέργια. Μαλεβός ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 61 - 62 σ. 546.
949. **Ἀθηναγόρας, μέγας πρωτοσύγγελλος** Σπερμολογία περὶ τῶν ἐσχάτων τῆς Κυρα - Βασιλικῆς. ΔΙΕΕ 9 (1926) 610 - 616.
Ἐν σελ. 612 δημοσ. στίχοι δημῶδους ἕσματος.
950. Ποίησις. Τὸ ἀερόστατον τοῦ Μπαχώμη ἐν Καλαρρούταις. ΔΙΕΕ 9 (1926) 593 - 597. [Ἱστορικὴ ρίμα].
951. **Ἀ(μαντος) Κ.** Δημῶδης Χιακὴ ποίησις. Χ Χρον 6 (1926) 193 - 195.
Ἄσμ. 4.
952. : **Γιοφύλλης Φῶτος** Θιακὰ μοιρολόγια [61]. ΗΜΕ ἔτ. 1926, σ. 257 - 273.
953. **Γνευτὸς Παῦλος** Τραγούδια δημοτικά τῆς Ρόδου. Ἀλεξάνδρεια, 1926, 8ον, σελ. ιστ' + 151.
Ἄσμ. σ. 1-121 [96]. δίσκ. σ. 123-134 [82]. παραμ. σ. 135-143 [1]. παραδ. σ. 145-148 [1].
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 295 (Σ. Π Κ(υριακίδης)).
954. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Ἡ νεότης τὸ γάλα τῆς μάνας. Προμ Πυρφ. ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 34 σ. 7. [2].
955. — Ἡ προέλασι στὴν Ἄγκυρα. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 38 σ. 7, ἀρ. 39 σ. 7. — Ὁ γυιὸς τῆς χήρας, ἡ καλὴ φλακὴ τῆς χήρας ὁ γυιός. Τὸ ἄμαρτωλὸ κεφάλι. Αὐτόθι, ἀρ. 41 σ. 6. — Μοιρολόγια, ὁ χάρος κι' ὁ στραθιωτής. Τὸ δειπνο τοῦ Χάρου. Μήνυμα (Σφακιανό). Ὁ πόθος τοῦ Ἄδη. Αὐτόθι, ἀρ. 43 σ. 6. — Πόλεμος πρὸς τὸν Χάρο. Ὁ θάνατος τοῦ βοσκοῦ. Αὐτόθι, ἀρ. 44 σ. 6. [13].

956. *Κουρμούλης Γεώργ. Ι.* Τραγούδια Κρητικά [20]. [Μετὰ παρατηρήσεων καὶ ἐρμηνευτικῶν σημειώσεων]. Λαογρ 9 (1926/28) 209 - 219.
957. *Λάσκαρης Νικόλ.* Ἡ Λάστα καὶ τὰ μνημεῖα τῆς Ἠ Λάστας πανόραμα. Μέρος δέκατον. Ἐν Πύργῳ 1926, 8ον μκ., σελ. 809 - 863. [Ἄσμ. 27].
958. * *Μαυρῆς Ν.* Ἀπὸ τὰ διαμάντια τῆς δημοτικῆς ποιήσεως τῆς Δωδεκανήσου. Φάρος 6 (1926) 343 - 44.
959. *Παρχαρίδης Α. Ι.* Δημοτικά ἄσματα Πόντου [10]. Λαογρ 9 (1926/28) 234 - 237.
960. *Πιττόκος Μιχ.* Λαϊκὰ τραγούδια [2]. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 30 σ. 7, ἀρ. 34 σ. 7.
961. *Ρεμπέλης Χαρ. Ν.* Δημοτικά τραγούδια Βούρμπιανῆς [14]. Ἠπειρ Χρον 1 (1926) 190 - 194.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 237 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
962. *Τρανὸς Μιχ.* Τραγούδια Ἀρκαδικὰ (Ἀρβανιτοκερασιᾶς) [7]. Λαογρ 9 (1926/28) 249 - 252.
963. *Φαρμακίδης Ξενοφ. ΙΙ.* Κύπρια ἔπη μετὰ σημειώσεων καὶ σχολίων. Ἐν Λευκοσίᾳ 1926, 8ον, σελ. η' + 168. [Ἄσμ. 48].
Κρίσις: ΒΝJb 5 (1926/27) 480 - 493 (Χ. Παπαχρυσούσιον). Κυπρ Χρον 4 (1926) 273 - 274 (Α. Φιλίππου).
964. — Τραοῦν τοῦ Χατζῆ ιωρκάτζῆ τοῦ ποτὲ δραομάνου. Κυπρ Χρον 4 (1926) 208 - 209.
965. *Φιλίππου Δοῖζος* Κυπριακὰ δημοτικά τραγούδια. Ἡ κόρη τοῦ τοῦρ - παπᾶ. Κυπρ Χρον 4 (1926) 235 - 236.
966. *Γνευτὸς Παῦλος* Τὰ ἄσματα τῆς Ρόδου [1]. Ἑλλ Ἐπ ἔτ. Κ' (1926/27) τευχ. 231, σ. 11 - 12.
967. *Γ(ρηγοριάδης) Φ.* Κόρης πονηρία [ἄσμα 1]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 3 (1927) σ. 148. Κατάρα [ἄσμα 1]. Αὐτόθι, σ. 230. — Φόνος γυναικὸς [ἄσμα 1]. Αὐτόθι, σ. 259.
968. *Διαμαντάρας Ἀχιλλ.* Ἡ ἐλευθερία τῆς νήσου Καστελλορίζου [ἱστορικὴ ρίμα]. Δωδεκάνησος, ἔτ. Β' (1927) φ. 103, σ. 4, φ. 104, σ. 4.
969. *Gabrieli Giuseppe* Natale Greco - Salentino. SBN 2 (1927) 315 - 320. [Ἄσμ. 4].
970. *Ζακυνθινὸς Διον. Α.* Ἀνέκδοτον δημοτικὸν τραγούδι [ἀπὸ τὸν ριζοσπαστικὸν ἀγῶνα τῆς Κεφαλληνίας]. Ν Ἐστ 1 (1927) 227 - 228.
971. Ἠπειρωτικά τραγούδια: Πόθος φυλακισμένου. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 3 (1927) σ. 139.
972. *Κ. Π. Δ.* Λαογραφικὰ ἐρασιματά. Ἀντιρώτικα λαϊκὰ τραγούδια. ΑΗ ἔτ. 3 (1927) σ. 114. [4 ἄσμ.].

973. *Κώτσιος Θεόδ. Σ.* [Δημώδη ἄσματα 5]. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 3 (1927) σ. 253-259.
974. *Μουσελίμης Σπ. Γ.* Δημοτικὰ τραγούδια [22]. Ἡπειρ Χρον 2 (1927) 201 - 205, 307 - 311.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 238 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
975. Ὁ ἐρχομὸς τοῦ ἀγαπητικοῦ. Λαϊκὸν τραγούδι τῆς Καρπάθου. Δωδεκάνησος, ἔτ. Β' (1927) φ. 94, σ. 4.
976. Ὁ ἀρματωλὸς (Κώτικο δημοτικὸν τραγούδι). Δωδεκάνησος, ἔτ. Β' (1927) φ. 95, σ. 4. Ὁ Λεονῆς. Αὐτόθι, φ. 99, σ. 4. Ὁ Χαριζανῆς. Αὐτόθι, φ. 101, σ. 4, φ. 102, σ. 4, φ. 103, σ. 4. Ὁ ξενητεμένος Γιάννης. Αὐτόθι, φ. 104, σ. 4.
977. * *Παπαῖωαννίδου* Ἱστορικὸν ἄσμα ἐξ Ἀγχιάλου τοῦ Εὐξείνου. Ἐφημ. «Νεολόγος» Θεσσαλονίκης, ἀρ. 104 (1927) 1/1.— Δημῶδες ἄσμα τῆς Θεσσαλονίκης [παρὰλλαγή Σφρζοπόλεως]. Αὐτόθι, ἀρ. 554, 3/4.— Ἡ λαϊκὴ μοῦσα διὰ τὴν ἀποφράδα Τρίτην τῆς 29ης Μαΐου τοῦ 1453. Αὐτόθι, ἀρ. 606, 29/5.
978. *Παρχαριδῆς Ἀθ. Γ.* Δημῶδη τραγούδια τοῦ Πέντου. Καλλιθέα Ἀθηνῶν. 1927, 8ον, σελ. 16.
Τραγούδια 10, δίστιχα 60.
979. *Πιλαβάκης Κ. Α.* Ὁ Θρηῆνος τῆς Παναγίας. Κυπρ Χρον 5 (1927) 72 - 82.
980. — Τὸ τραγούδι τοῦ Καπιτάμ Μανόλη. Κυπρ Χρον 5 (1927) 212 - 214.
981. — Ἐγκώμιον ἐν τῇ ἀγίᾳ καὶ ἐνδόξῳ τριημέρῳ ἀναστάσει τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Κυπρ Χρον 5 (1927) 206 - 211.
982. *Ρεμπέλης Χαρ.* Δημοτικὰ τραγούδια Βούρμπιανης. Ραδάμανθους ἔτ. 12 (1927) τεῦχ. 3 σ. 14, τεῦχ. 12 σ. 6.
983. *Σκλαβάκης Γ.* [Ἀκόνια τοῦ νοῦ] [1]. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 56 σ. 7.
984. *Σμυρλῆς Μανώλης Α.* Ἡ Σουλτάνα Βεργινάδα. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 3 (1927) σ. 246 - 248. [Ἄσμ. 2].
985. *Σούλης Χρ. Γ.* Τὰ τραγούδια τοῦ Λαζάρου. Ἡπειρ Χρον 2 (1927) 182 - 200.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 238 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
986. *Σταγάκης Ἐ.* [Ἀκόνια τοῦ νοῦ] [1]. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 56 σ. 7.
987. *Σταυριδάκης Μ.* Ἀκόνια τοῦ νοῦ [1]. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 56 σ. 7.
988. *Τατάκης Β.* Θρηῆνος τῆς Παναγίας. Κυπρ Χρον 5 (1927) 65 - 72.
989. Τὸ κάστρον τῆς Νισύρου. (1 ἄσμα Νισυριακόν). Δωδεκάνησος, ἔτ. Β' (1927) φ. 73, σ. 4.
990. *Τσιχλάκης Τηλ.* Δημοτικὰ ἄσματα Καστελλορίζου. Ραδάμανθους, ἔτ. 12 (1927) τεῦχ. 8 σ. 8, τεῦχ. 9 σ. 8.
991. *Κουρουκλῆς Ε. Γ.* Δημοτικὸν τραγούδι Χαυριάτων τῆς Κεφαλονιάς: Τοῦ Γιαννάκη. Ἑλλ Γράμματα 2 (1927/28) 453.

992. **Σακελλαριάδης Χ.** Μοιρολόγια Γορτυνίας [2]. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) σ. 561.
993. — Δημοτικά τραγούδια Γορτυνίας [2]. Ἑλλ Γράμματα 2 (1927/28) σ. 300 - 302.
994. — Μισερός: λαϊκὸν τραγούδι τῆς Γορτυνίας. Ἑλλ Γράμματα 2 (1927/28) 140.— Δημοτικά τραγούδια Γορτυνίας [2]. Αὐτόθι σ. 170.
995. — Μοιρολόγια Γορτυνίας [12]. Ἑλλ Γράμματα 2 (1927/28) 221 - 223.
996. **Ἀθανασόπουλος (Θ.)** Δημοτικά τραγούδια Γορτυνίας [3]. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) 298.— Δημοτικά τραγούδια Δημητσάνας. Τοῦ χοροῦ [ᾠσμα 1]. Αὐτόθι 4 (1929) 55.
997. **Ἀποστολίδης Μ.** Ἡ κατάρα τῆς ἀπαρνημένης. Θρακ 1 (1928) 209 - 210.
998. **Βρόντης Α. (Ἀναστασιάδης)** Ἡ Λυγερή τῆς Ῥόδου ἢ τὸ τραγούδι τῶν τραγουδιῶν τῆς Ῥόδου. (= Σιαννίτειον διαγώνισμα. Σιάννα—Ῥόδου). Ἐν Ἀθήναις, τύποις Ν. Τιλπερόγλου, 1928, 8ον, σελ. 48.
Κρίσεις: ΒΝJb 7 (1928/29) 247 (*N. G. Th(eodoridis)*). Ν Ἐστ τόμ. 4 (1928) 1097 (*T. A.*)
999. **Διαμαντάρης Ἀχιλλ.** Δημοτικά τραγούδια Καστελλορίζου: Ὁ ἐτοιμοθάνατος ἀγαπητικός. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) 33 - 34.
1000. — Ὁ ἐτοιμοθάνατος βοσκὸς (ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ τοῦ κ. Ἀχιλλ. Διαμαντάρου). Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) 33 - 34.
1001. **Ζῆκος Ἀστέρ.** Τραγούδια [9]. Θρακ 1 (1928) 421 - 25.
Παρατίθεται καὶ ἡ μουσική.
1002. — Θρακιώτικα ᾠσματα καὶ τραγούδια. [2]. Θρακ 1 (1928) 199 - 201.
Παρατίθεται καὶ ἡ μουσική.
1003. **Καιροφύλας Κ.** Ζακυνθινὰ κάλαντα. Κυριακὴ Β' (1928) φ. 56, σ. 12.
1004. **Κουντουρᾶς Β.** Ἡ ἀπάτη τῆς Μαρίας [ᾠσμα]. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 4 (1928) σ. 163.
1005. **Κουρούκλης Ε. Γ.** Τοῦ Γιαννάκη [ᾠσμα ἐκ Χαυριάτων τῆς Κεφαλληνίας]. Ἑλλ Γράμματα 2 (1928) 453.
1006. **Κουρτίδης Κ.** Ἀδρινοπολίτικα [10]. Θρακ 1 (1928) 428 - 442.
1007. **Διασιδης Παῦλος** Τραγούδια τοῦ νησιοῦ μου. Λεμεσὸς - Κύπρος [1928;], 8ον, σελ. 48.
Κρίσις: ΜΕΕ Πεφ Ε - Ζ (1928) φ. 58, σ. 8 (*Κ. Μ. Καρράματος*).
1008. **Μανωλάκος Γεώργ. Α.** Μοιρολόι γιὰ τὸν εὐρωπαϊκὸ πόλεμο. Λαογρ 9 (1926/28) 598 - 601.
1009. **Μανρῆς Ν. Γ. - Παπαδόπουλος Εὐ. Α.** Δωδεκανησιακὴ λύρα. Τόμ. Α' Κασιακὴ λύρα, ἤτοι δημῶδης ποίησις καὶ μουσικὴ τῆς νήσου Κάσου. Τύποις «Νέας Ἠχοῦς». Πόρτ - Σάϊδ, 1928, 8ον, σελ. κδ' + 52 + 168.

Περιλαμβάνει πρόλογον, εισαγωγὴν εἰς τὴν δωδεκανησιακὴν μουσικὴν καὶ ποιήσιν, 63 μουσικὰς καταγραφὰς εἰς εὐρωπ. γραφὴν, ᾠσμ. 113, ἐπιδ. 13, παιδ. ᾠσμ. καὶ νανουρ. 27, δίστιχα 1058, λεξιλόγιον.

Κρίσεις : Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος, ἔτ. ΚΗ' (1929) 135 - 137 (Φώτις Σ. Γκίκας.)

1010. **Μινώτου Μαρία** Δημοτικὰ τραγούδια Ζακύνθου. Ἑλληνίς 8 (1928) 84, 115. [ᾠσμ. 2].
1011. **Μιχαηλίδης Νουάρος Μ.** Καρπαθιακὰ μνημεῖα. Α'. Δημοτικὰ τραγούδια Καρπάθου, ἦτοι συλλογὴ ἀπάντων τῶν ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκδότων Καρπαθιακῶν τραγουδιῶν, μετὰ εἰσαγωγῆς περὶ τῆς Καρπαθίας διαλέκτου. Ἀθήναι, τύποις Π. Χαλκισπούλου, 1928, 8ον, σελ. 340.
Κρίσεις : Λαογρ 10 (1929/32) 278 - 280 (Σ. Π. Κ(υριακίδης))
1012. **Μοσχόπουλος Μ.** [Κάλλαντα Χριστουγεννιάτικα] Μουσταφᾶ - Πασᾶ. [5]. Θρακ 1 (1928) 436 - 438.
1013. **Μπακάλης Γιάννης** Δημοτικὰ τραγούδια τῆς Καστοριᾶς [5]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 4 (1928) σ. 71 - 78.
1014. **Παπαχριστοδούλου Πολύδ.** Δυὸ τραγούδια τῶν ἀναστενάρηδων τῆς Ἄν. Θράκης ἀπὸ τῆς Διονυσιακῆς τοῦς τελετῆς. Θρακ 1 (1928) 206 - 208.
1015. **Παπαχριστοδούλου Μόσχος** [Τραγούδια] [4]. Θρακ 1 (1928) 425 - 428. Παρατίθεται καὶ ἡ μουσική.
1016. ——— (Θρακιώτικα ᾠσματα καὶ τραγούδια) [3]. Θρακ 1 (1928) 201 - 205. Παρατίθεται καὶ ἡ μουσική.
1017. **Πασαγιάννης Κώστας** Μανιάτικα μοιρολόγια καὶ τραγούδια [235]. Ἐν Ἀθήναις 1928, 8ον, σελ. ι' + 191. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἱστορικὴ καὶ λαογραφικὴ βιβλιοθήκη, 3).
Κρίσεις : Λαογρ 10 (1929/32) 282 - 283 ((Σ. Π.) Κ(υριακίδης)). ΒΝJb 6 (1927/28) 591-593 (Γ. Ν. Καλαματιανός). Ἑλλ Γράμματα 2 (1928) 231 - 232 (Χ. Σακελλαριάδης). Ν' Ἔστ 2 (1928) 232 - 333 (III).
1018. **Πρωτοψάλτης Μ.** Ἀνέκδοτο δημοτικὸν τραγούδι τῆς Καρπάθου. Ἑλλ Γράμματα 2 (1927/28) 293.
1019. ——— Ἀλφαβητάρια. (Ἀνέκδοτο Καρπαθιακὸν Ἀλφάβητο τῆς Ἀγάτης). Ἑλλ Γράμματα 2 (1927/28) 371 - 375.
1020. **Σακελλαριάδης Χ.** Μοιρολόγια Γορτυνίας. Ἑλλ Γράμματα 2 (1928) 79 - 80, 170, 221 - 223, 300 - 302.
ᾠσματα 21.
1021. ——— Δημοτικὰ τραγούδια Γορτυνίας. [4]. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) 264, 298.

1022. **Σιωμόπουλος Τ.** Δημοτικά τραγούδια τῆς Ἠπείρου [1]. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) 704.
1023. **Σουμελίδης Γ.** Ἀκριτικά ἄσματα. Ἀθήναι 1928, 8ον, σελ. 46. (Ἀνατύπωσης ἀπὸ τὸν Α' τόμο τοῦ Ἀρχείου τοῦ Πόντου).
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 286 - 288 (Φίλιππος Τάσιος).
1024. **Σταμούλη - Σαραντῆ Ἑλπινίκη** Κάλαντα Χριστουγεννιάτικα. [20]. Θρακ 1 (1928) 428 - 436.
1025. — Κατάρρα. Ὁ Κοντούτσικος κ' ὁ Γιανίτσαρρος. Θρακ 1 (1928) 208 - 209.
1026. — Δημοτικά τραγούδια Θράκης [2]. Ἑλληνίς 8 (1928) 82 - 84. Ἡ ξενιτεία [ἄσμα 1]. Αὐτόθι, σ. 250 - 251.
1027. — Ἁγιοβασιλιάτικα κάλαντα τῆς Θράκης [8]. Θρακ 1 (1928) 442 - 446.
1028. **Σταυρόπουλος Γ.** Ἡ Κύπρος καὶ ἡ δημοτικὴ ποίησις. Παντογνώστης, ἔτ. Ε' (1920), σ. 44 - 46, 60 - 62.
1029. Ἄσματα ποικίλα [51]. Ἀρχ Πόντ 2 (1929) 209 - 232.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 236 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
1030. **Ἀθανασιάδης Εὐστ.** Ἄσματα ποικίλα Σάντας [28]. Ἀρχ Πόντ 2 (1929) 209 - 221.
1031. **Γεωργόπουλος Πάνος** Ἕνας λαϊκὸς σατυρικὸς ποιητὴς ποὺ πέρασε ἀπαράτητος. Ἑλλ Γράμματα 5 (1929) 31. [Στίχοι ἄσμ.].
1032. **Γιανούλης Γ. Θ.** Δημοτικά τραγούδια [5]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 5 (1929) σ. 89-91.
1033. **Γκινόπουλος Νικ. Σ.** Δημοτικά τραγούδια τῆς Κρήτης. Τὸ πεθυμιὸ [1]. Ἑλλ Γράμματα 5 (1929) 129.
1034. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Ἡ παντρεία τ' ἀρκάλου· τὸ τραγούδι τοῦ καύκου. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 109 σ. 7, ἀρ. 113 σ. 7, ἀρ. 114 σ. 7.
1035. **Δεληγιάννης Βασ.** Τραγούδια Πασχαλιώτικα (Δογάν - κιοὶ Μαλγάρων) [6]. Θρακ 2 (1929) 401 - 403. — Τραγούδια χωρίου Ρέμπιτις (περιφερείας Μαλγάρων) [7]. Αὐτόθι, σ. 403 - 405. — Κάλαντα (Δογάν - κιοὶ Μαλγάρων) [2]. Αὐτόθι, σ. 406 - 408. — Τραγούδια (Δογάν - κιοὶ Μαλγάρων) [9]. Αὐτόθι, σ. 408 - 411.
1036. **Δημοσθενόπουλος Σωσίπατρος** Τῆς Ἀρετῆς τὸ τραγούδι. Θρακ 2 (1929) 399 - 400.
1037. [Δημῶδη ἄσματα 3]. ΡΗ ἔτ. 1929, σ. 128 - 129, 170 - 171, 242.
1038. **Δραγάσης Ἰάκ. Χ.** Τὰ κάλαντα ἐν Σίφνῳ τῷ 1859 [ἄσμ. 4]. Ν Ἑστ τόμ. 5 (1929) 11 - 13.
1039. **Κανδηλάπτης Γεώργ.** [Ἄσματα ποικίλα] Χαλδίας [23]. Ἀρχ Πόντ 2 (1929) 221 - 232.

1040. *Δαγκάνης Εδστ.* Νανουρίσματα [14]. ΡΗ έτ. 1929, σ. 49 - 51.
1041. *Δαμπουσιάδης Γ.* Δημοτικά τραγούδια Ἀδριανουπόλεως [30]. Θρακ 2 (1929) 414 - 427, 486.
1042. *Μαυρεπής Ντίνος* Λαϊκά τραγούδια τῆς Ἀράχοβας. Πρωτοπορία 1 (1929) 143 - 44.
1043. *Μελισσειδης Έμμ. Γ.* Ἡ κόρη καὶ τὰ ρόδα. Προμ Πυρφ έτ. Ε' (1929) ἀρ. 100 σ. 7.
1044. *Mirambel André* Étude de quelques textes maniotes. Thèse complémentaire pour le doctorat ès lettres présentée à la faculté des lettres de l'Université de Paris, par —. Paris 1929. (Collection de documents linguistiques, dirigée par M.M. Meillet et Vendryes II), 8ον, σελ. X + 110. Κρίσεις: Ἐπιστημολόγος 1 (1932) 144 - 145 (Γ. Ν. Χατζιδάκις). Byzantion 5 (1929/30) 676 - 688. (R. M. Dawkins).
1045. *Μπακάλης Γιάνν.* Δημοτικά τραγούδια τῆς Καστοριᾶς [7]. Μακεδ Ἡμερ έτ. 5 (1929) σ. 237 - 243.
1046. *Οἰκονομίδης Γ.* [Εἰκονογράφησις δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, τοῦ ὁποίου οἱ 5 στίχοι δημοσιεύονται κάτωθι τοῦ σχεδίασματος]. Ἐλλ Γράμματα 5 (1929) 655.
1047. Ὁ Χαργιαννῆς. Δημῶδες ποίημα λεγόμενον ἐν Βιλλανόβῳ. ΡΗ έτ. 1929, σ. 36 - 90.
1048. *Παπαδάκης Ἀριστογ. Γ.* Χάλλη ἢ νῆσος τῆς χαρᾶς, τῆς χάριτος καὶ τῆς εὐτυχίας. ΡΗ έτ 1929, σ. 138 - 141.
Τὸ δημῶδες ᾄσμα: ἡ Θεονίσσα.
1049. *Παραρᾶς Δάμ.* Τὰ Βάγια. ᾄσμα 1 μετὰ περιγρ. ἐθίμου. Πέργαμος, 1929, σ. 263 - 64.
1050. ——— Δημοτικά τραγούδια [3]. Πέργαμος, 1929, σ. 233 - 34. [Μουσ. κατ. 1].
1051. *Παυνάκη Κατίνα* Ἡ λυγερή. Ἡ παντρεία. (Χαριτωμένη). Προμ Πυρφ έτ. Ε' (1929) ἀρ. 100 σ. 7, ἀρ. 101 σ. 7, ἀρ. 102 σ. 7, ἀρ. 104 σ. 7.
1052. *Πρωτοψάλτης Έμμ.* Κρίσις ἐπὶ τῆς Δωδεκανησιακῆς λύρας Ν. Μαυρῆ ἱατροῦ καὶ Ε. Πικραδοπούλου. Τόμος πρῶτος, Κασιακὴ λύρα. Ἀλεξάνδρεια (1929) 8ον, σελ. 24.
1053. *Σακελλαριάδης Χ.* Δημοτικά τραγούδια Γορτυνίας [7]. Ἐλλ Γράμματα 4 (1929) 230, 273, 357, 395. 5 (1929) 63.
1054. *Σκαρίμπας Γιάν.* Ὁ Χάροντας [δημοτ. ᾄσμα]. Ἐλλ Γράμματα 5 (1929) 571. — Δημοτικά τραγούδια [1 ᾄσμα τοῦ Χάρου]. Αὐτόθι, σ. 597. — Τοῦ στρατιώτη. Αὐτόθι, σ. 634.
1055. *Σλίνης Μιχ. Χρ.* ᾄσματα Μακεδονικά [7]. Λαογρ 10 (1929/32) 257-261.

1056. **Σοφριανού 'Ιουλία 'Α.** Νανουρίσματα, Πέργαμος, 1929 σ. 245 - 246.
1057. **Σταμούλη - Σαραντή 'Ελπινίκη** Τὸ τραγούδι τῆς Ἀρετῆς. Θρακ 2 (1929) 396 - 399.
1058. ——— Τὸ τραγούδι τῆς Ἀρετῆς. Ἑλληνίς 9 (1929) 205 - 208.
1059. ——— Δεῖγμα τῆς νεωτέρας λαϊκῆς στιχοουργίας [1]. Θρακ 2 (1929) 207 - 211.
1060. Στὰ Τάρταρα [μετ' εἰκονογραφήσεως] [ἄσμα 1]. Ἑλλ Γράμματα 5 (1929) 692.
1061. **Ταρσούλη 'Αθηνᾶ Ν.** Λαϊκοὶ στίχοι. Ἑλληνίς 9 (1929) 111.
1062. **Τάσιος Φίλιππ.** Τραγούδια τοῦ Πολυγύρου. Λαογρ 10 (1929/32) 261-295. Δημοσ. 5 ἄσμ., μαγικὸν ἔθιμον καὶ 3 παιδικὰ ἔσματα.
1063. **Τατάκης Β.** Ναναρίσματα [12]. ΑΗ ἔτ. 4 (1929) σ. 160.
1064. **Τζιάτζιος Εὐάγγ. Στ.** Τραγούδια τῶν Σαρακατσαναίων. [Ἀθῆναι] 1928. 8ον, σελ. η' + 112. (Ἱστορικὴ καὶ λαογραφικὴ Βιβλιοθήκη ἀρ. 4). Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 283 - 84 ((Σ. Π.) Κ(υριακίδης)).
1065. **Τσανακάλη 'Ελένη** [Νανουρίσματα]. Πέργαμος, 1929, σ. 246.
1066. **Τσίριμπας Δημ. (Ἄνδρ.)** Ἀρκαδικὰ δημοτικὰ τραγούδια [151]. Λαογρ 10 (1929/32) 48 - 112.
1067. **Τσουνάκης 'Εμμ.** Τοπικὰ ἔθιμα. Τὸ τραγούδι τῆς νύμφης. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 110 σ. 7.
1068. **Μαλᾶς Σταύρος** Ἄσματα Κυπριακά: Ὁ Κωνσταντᾶς. Λαογρ 10 (1929/32) 562 - 568.
Κρίσις: Αὐτόθι, σ. 568 - 570 (Στ. Π. Κυριακίδης). Κυπρ Χρον 10 (1934) 75 - 76 (Κ. Π. Χατζηγιάννου).
1069. **Marshall F. H.** The Greek Theseid. BZ 30 (1929/30) 131 - 142.
1070. Ἡ παληκαρωσύνη τῶν Χανιωτῶν. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 123 σ. 7.
1071. **'Ασανάκη Φρόσω** Δημοτικὰ τραγούδια τῆς Κεσάνης [4]. Ἑλληνίς 10 (1930) 9, 32, 125.
1072. **Βαϊλάκης Νικόλ. Γ.** Ὁ Δασκαλογιάννης. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 128 σ. 7.
1073. **Γενεράλις Μιχ.** Ὁ θρηῆνος τοῦ πατέρα. Ἐνα μοιρολόι... Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 129 σ. 6.
1074. **Δασκαλάκης Ε.** Ὁ βασιλιάς κ' ἠ κόρη. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 134 σ. 7, ἀρ. 136 σ. 7.
1075. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Ὁ Παλμέτης ἀρματωλὸς - τραγούδι τοῦ Παλμέτη. — Ὁ Λερωᾶτος κ' ὁ Ντερβίς Ἀγᾶς. Τὸ τραγούδι τοῦ Λερωᾶτο. Τραγούδι τοῦ καπετὰν Μιχάλη Σκουλά. Ὁ παπᾶ Γιάννης. Τραγούδι τ' Ἀλεξάνδρου ἀπὸ τὸ Μαλεβίτζι. Τραγούδι τοῦ Φόδελου. Τραγούδι τοῦ Κωστή τοῦ Ἀρχαλοχωρίτη

- Τραγούδι τοῦ Μαλικούτη. Προμ Πυρφ ἔτ. Δ' (1928) ἀρ. 83 σ. 7, ἀρ. 84 σ. 7, ἀρ. 85 σ. 7, ἀρ. 86 σ. 7, ἀρ. 87 σ. 7, ἀρ. 88 σ. 7, ἀρ. 89 σ. 7, ἀρ. 90 σ. 7, ἀρ. 91 σ. 7, ἀρ. 92 σ. 7, ἀρ. 93 σ. 7, ἀρ. 94 σ. 7, ἀρ. 95 σ. 7 [8]. Τραγούδι στοῦ Βαρσάμου τὸ νερό. Ἡ κόρη καὶ τὰ ρόδα. Τοῦ Χάρου. Ὁ Γιαννακῆς κ' ἡ λυγερή. Τὸ τραγούδι τοῦ Γιάννακι. Ἡ προξενιά. Ἡ Θεodώρα. Ἡ παντρεία. Βοσκός. Τραγούδι τοῦ Μαροῦ. Ὁ πλούσιος καλόγερος. Ὁ βασιλιάς κ' ὁ βοσκός. Προμ Πυρφ ἔτ. Δ' (1928) ἀρ. 95 σ. 7.—ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 97 σ. 7, ἀρ. 98 σ. 7, ἀρ. 99 σ. 7, ἀρ. 101 σ. 7, ἀρ. 102 σ. 7, ἀρ. 103 σ. 7, ἀρ. 107 σ. 7, ἀρ. 108 σ. 7 [13].—Ἡ κόρη τοῦ παπᾶ Βοριᾶ. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 132 σ. 7.—Ἡ ὀλοκαύτωσις τοῦ Ἀρκαδίου. Αὐτόθι, ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 165 σ. 7.—Ὁ Κωνσταντῖνος Παλαιολόγος καλογηρικὰ ἐνδεδυμένος. Πῶς ἐκτίσθη ἡ Κωνσταντινούπολις. Αὐτόθι, ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 169 σ. 7.
1076. [Δημῶδη ἄσματα 4]. ΡΗ ἔτ. 1930, σ. 88 - 90, 108, 175 - 176, 248 - 249.
1077. *Ζαχαρία Πολυξένη* [Ἡ ἠλιογέννητη]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 126 σ. 7.
1078. *Θεοτόκη - Παρασκευοπούλου Ἑλένη* Κερκυραϊκὴ λαογραφία: Χριστουγεννα. Ἑλληνίς 10 (1930) 250. [2 ἄσμ., 1 ἀγιολογικὴ παράδοσις].
1079. *Καραβίας Χαράλ. Π.* Χήρας ὑγιός· [ἄσμα 1]. Ἡμ' Ἰθ ἔτ. 3 (1930) σ. 25.
1080. [*Κονιάκης*] Ὁ ἀφωρεσμένος. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 134 σ. 7.
1081. *Κοπασάκις Ἐ.* Ὁ ἀητός. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 132 σ. 7.
1082. *Μαθητικὴ Κοινότης Ἀμρουγέλων* Ἡ Εὐγενούλα. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 128 σ. 7, ἀρ. 129 σ. 7.
1083. *Μανούσακας Στυλ.* Κρητικὰ τραγούδια [17]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 135 σ. 7, ἀρ. 136 σ. 7, ἀρ. 137 σ. 7, ἀρ. 138 σ. 7.
1084. *Μαρίνης Κώστ.* Λαογραφικὰ [ἄσμα 1]. Ν' Ἔστ τόμ 8 (1930) 998.
1085. *Μαριαντώνη Πηνελόπη* Ἡ «παραγγελιὰ μελλοθανάτου». Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 131 σ. 7.
1086. *Μινώτου Μαριέττα* Λαογραφικὰ τραγούδια Ζακύνθου. Ἡμ' Ἰθ ἔτ. 3 (1930) σ. 79 - 82. [ἄσμ. 7].
1087. *Μπήτος Ἰ.* Λαογραφικὸ ὕλικὸ τοῦ Βουγατισκοῦ. Τὸ τραγούδι τοῦ γάμου. Μακ' Ἡμέρες 6 (1930) 26 - 28.
1088. *Ξεξάκης Γεώργ.* Ναυτικὸ τραγούδι. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 126 σ. 7, ἀρ. 127 σ. 7.
1089. *Παγωμένον Ἑλένη Χρ.* Σκότωμα. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 128 σ. 7, ἀρ. 129 σ. 7.
1090. *Παπαϊωαννίδης Ἰ.* Δημοτικὰ ἄσματα Σωζοπόλεως [3]. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 6 (1930) σ. 135 - 138.

1091. *Περάκη Ειρήνη Έμμ.* Τὰ δύσκολα προβλήματα. Μαθήτρια ἐρωτευμένη. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 133 σ. 7.
1092. *Πέτσης Ί.* Δημοτικὰ τραγούδια Χαλκιδικῆς [3 καὶ δίστιχα 3]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 6 (1930) σ. 252 - 254.
1093. *Σακελάριος Ίωσήφ* Ποίημα πατριωτικόν. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 132 σ. 7, ἀρ. 133 σ. 7.
1094. *Στρατήγησ Νικολ.* Τραγούδι τῆς τάβλας. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 133 σ. 7.
1095. *Τσουεράκη Κ.* Βασιλοπούλα καὶ πουλί. Κακούργα μάνα. Προμ Πυρφ ἔτ ΣΤ' (1930) ἀρ. 144 σ. 7.
1096. *Φραγκούλης Γ. Ε.* Ἔσσημα τῶν ἀρχηγῶν Κρήτης. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 142 σ. 7.
1097. *Χειμωνάκη Ἀθηνᾶ* Ἡ κόρη ποῦ ἀγαποῦσε. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 129 σ. 7.
1098. *Κορρῆσ Στ. Γ.* Ὁ ἄξαφνος ἄμος. Κυκλ ἔτ. 1 (1930/31) 58 - 59.
1099. ——— Δημοτικὰ τραγούδια: Ὁ ἄμος καὶ τὸ ξόδι. Κυκλ ἔτ. 1 (1930/31) 22.
1100. *Μονογιῶδς Ε.* Ἀπὸ τὴν λαογραφίαν τῆς Μυκόνου. Ἀποκρηανά. Κυκλ ἔτ. 1 (1930/31) 34, 45-46.
Ἔσμ. 5, δίστ. 15.
1101. *Πασχάλης Δ.* Ἀνέκδοτον ἔσσημα περὶ Λάμπρου Κατζώνη ποιηθὲν ἐν Ἄνδρῳ τῷ 1796. Ναντ Ἑλλ 3 (1930/31) 711, 714.
Ἱστορικὴ εῖμα ἐκ στίχων 125.
1102. *Μαθιουδάκης Ίω. Ε.* Τραγούδια Σελίνου [17]. Κρητικὰ 1 (1930/33) 36 - 40.
1103. ——— Δημοτικὰ τραγούδια Σελίνου [102]. Κρητικὰ 1 (1930/33) 242 - 284.
1104. *Ἀλεφαντινὸς Μ.* Ἡ ἀρπαγὴ χριστιανοπούλας ὑπὸ τῶν Τούρκων. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 147 σ. 7.
1105. *Βαϊράκη Ν. Γ.* Ὁρμηνιῆσ στ' ἀντρογόυνο. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 105 σ. 7.
1106. Materiali lessicali e folkloristici Greco - Otrantini raccolti da *Pasquale Lefons* e da altri, pubblicati da *Giuseppe Gabrieli*. SBN 3 (1931) 105 - 149.
Δημοσ. ἔσμ. 7, αἰνίγμ. 3, παραμ. 1.
1107. *Γκανούλης Γ.* Κλέφτικα τραγούδια. [2]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 7 (1931) σ. 95-96.
1108. ——— Τὰ Μπουμπουσιάρια. Ἡ ἐορτὴ τῆς πρωτοχρονιάσ ἐν Σιατίστῃ. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 7 (1931) σ. 225 - 233 [μὲ 19 ἔσσημα].

1109. Δημοτικά τραγούδια: Πώλησις τῆς Πάργας (1819). ΗΑΜΘ ἔτ. Α' (1931) σ. 18.
1110. *Ζαΐρης Θέμελης Μ.* Πλήρη δημῶδη ᾄσματα καὶ μαγγανεῖαι Ἑλικαρνασοῦ. Ἀθήναι 1931, 8ον, σελ. 90.
ἄσμ. σ. 5-84, 88 [23], ἐπφδαί σ. 85-87 [5].
1111. *Ζέγγελη Καίτη* Τὰ ἑλληνικὰ δημοτικὰ τραγούδια. (Ἡ Κλεφτοπούλα). Ἑλληνίς 11 (1931) 30-31.
1112. *Θεοτόκη - Παρασκευοπούλου Ἑλ.* Ὁ ἝΑη Γιώργης [1 ᾄσμα]. Ἑλληνίς 11 (1931) 76. Τὸ «Χριστὸς ἀνέστη» [ᾄσμ. 3]. Αὐτόθι, σ. 110-111.
1113. *Καβαλάκις Μύρος Ε.* Οἱ καινούργοι ποιητές. [Ποίημα στὸ ληστοφάγο Γιάννη Δαφέρμο]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 156 σ. 7, ἀρ. 157 σ. 7, ἀρ. 158 σ. 7. — Ποίημα συνταχθὲν ἐν Δεμίρ Ἰσὰρ τὸν Δεκέμβριον 1919 ὑπὸ τοῦ στρατιώτου Μύρωνος Καβαλάκη ἐκ Ζωνιανῶν Μυλοποτάμου. Αὐτόθι, ἀρ. 158 σ. 7, ἀρ. 159 σ. 7, ἀρ. 160 σ. 7.
1114. *Καλοκύρης Γιάνν.* Τραγούδι τοῦ Δράκο Κοντογιάννη (1912). Ἡ τεμπέλα. [2]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 161 σ. 7, ἀρ. 162 σ. 7.
1115. *Κορδάτος Γιάν.* Τὰ κάλαντα. Νέοι Πρωτοπόροι, ἔτ. 1931, σ. 14-17.
1116. *Κυριαζῆς Ν. Γ.* Λαογραφικά. (Ἅγιος Βηχιανός, Ρίσις Εὐαγγελική, ἝΑῖς Γεώργης, ἡ κόρη τοῦ παπᾶ, ἡ Ἄρετῆ) [4]. Κυπρ Χρον 8 (1931) 149-160.
1117. — Λαογραφικά [ᾄσμ. 3]. Κυπρ Χρον 8 (1931) 310-314.
1118. *Λίτινα Μαρία Γ.* Τραγούδι ἐρωτικό. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 150 σ. 7.
1119. *Μαρίνης Κ.* Ἀποκριάτικα τραγούδια. Ν᾽ Ἔστ τόμ. 9 (1931) 230-233 [ᾄσμ. 11, δίστ. 8].
1120. *Παγωμένον Εἰρήνη* Τραγούδι τῆς τάβλας. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 152 σ. 7.
1121. *Παγωμένον Ἑλένη* Παρακάλεση. Μαντινάδες [4]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 145 σ. 7.
1122. — [Τραγούδι]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 162 σ. 7.
1123. *Παγωμένον Καλλιόπη* [ἝΗ Ὀβριοπούλλα]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 163 σ. 7.
1124. *Παγωμένον Μαρία Ε.* [ἝΗ κόρη μὲ τὰ ρόδα]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 151 σ. 7.
1125. *Περάκη Εἰρήνη Ἑμμ.* Ὁ Χάρος δὲ λυπᾶται. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 145 σ. 7.
1126. *Πέτσος Ἰωάνν. Κ.* Συλλογὴ ἀνεκδότων δημοτικῶν ᾄσμάτων Μακεδονίας - Χαλκιδικῆς - Θράκης. Θεσσαλονίκη (1931) 8ον, σελ. 184.
Κείμενα ᾄσματ. 250 καὶ μουσικὴ 15 ᾄσμ. ἐν σ. 159-164.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 605-607 (Σπύρος Συγκολίτης).

1127. *Πέτσης Ἰωάνν.* Παραλλαγές δημοτικῶν τραγουδιῶν. [5 ἄσμ.]. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 7 (1931) σ. 65 - 68.
1128. *Ραϊλάκης Νικ. Γ.* Ποίημα πατριωτικόν. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 149 σ. 7.
1129. Γαμήλια ἄσματα. Νανουρίσματα [13]. ('Αντίλαλοι ἀπ' τὰ Μουδανιά καὶ τὰ γύρω. Θεσσαλονίκη 1931, σ. 107 - 109).
1130. *Σλίνης Μ. Χ.* Δημοτικά τραγούδια Δρυμοῦ [18]. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 7 (1931) σ. 308 - 313.
1131. *Σταμαθιουδάκη Μαρία* Ποίημα ἀφιερωθὲν εἰς τὸν ἱερομόναχον Γεράσιμο Πικράκι ἠγούμενον Ἰ. Μ. Μπαλῆ. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 164 σ. 7, ἀρ. 165 σ. 7, ἀρ. 166 σ. 7, ἀρ. 167 σ. 7.
1132. *Στρατήγη Χρυσῆ* [Τραγούδια τοῦ κάτη]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 151 σ. 7.
1133. *Σταμούλη - Σαραντῆ Ἑλπ.* Ἡ πικραμένη χαμομηλιά [ἄσμα ἐκ Θράκης]. Ἑλληνίς 11 (1931) 135. Κρυφὴ πληγὴ [ἄσμα ἐκ Σηλυβρίας]. Αὐτόθι, σ. 166.
1134. *Ταρσοῦλη Ἀθηνᾶ* Καλαβρυτινὰ τραγούδια [4]. Ἑλληνίς 11 (1931) 166.
1135. Τὰ τραγούδια μας [6 ἄσμ.]. ('Αντίλαλοι ἀπ' τὰ Μουδανιά καὶ τὰ γύρω. Θεσσαλονίκη 1931, σ. 93 - 98).
1136. *Τζάρτζανος Ἀχιλλ.* Θεσσαλικά τοῦ Τυρνάβου. Θεσο Χρον 2 (1931) 5 - 112. [ἄσμ. 168].
Κρίσις: Ν' Ἔστ τ. 11 (1932) 104 - 5 (*Ν. Ανδροιώτης*;;).
1137. * Τὰ Καλήμερα, ἦτοι διάφοροι ὕμνοι ψαλλόμενοι κατὰ τὰς ἐορτὰς Χριστουγέννων κλπ. Ἀθῆναι, ἔκδ. Ἀριστοφ. Παπαδημητρίου, ἀ. ἔ., σχ. 8ον.
1138. *Κορρὲς Στέλ. Γ.* Ἀπὸ τὴν λαογραφίαν τῶν Κυκλάδων. Τ' ὄνειρο [ἄσμα 1]. Κυκλ ἔτ. 2 - 3 (1931/32) 182.
1139. * *Μοσχόβης Β.* Εἰσαγωγή στὰ Συμιακὰ τραγούδια. Ρυθμός, ἔτ. Α', τεῦχ. 2, σ. 47 - 59.
1140. Θρακικά ἀκριτικά τραγούδια. [8]. Θρακ 3 (1932) 239 - 246.
1141. *Ἀντρουλιδάκης Μ.* Ἡ χανούμη τῆς Λαγκᾶς. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 182 σ. 7.
1142. *Βασάλου Ἐλένη Γ.* Φόνος τῆς Κατερίνας. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 174 σ. 7.
1143. *Βασάλος Κ. Ν.* Φόνος τῆς Ἀντρονίκης. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 174 σ. 7, ἀρ. 175 σ. 7.
1144. *Βρέντζος Βασ. Ἰ.* Τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 177 σ. 7.

1145. *Chioukrakis Ch.* Κρητική λαογραφία. Τὸ Σιὸρ Τζανάκι. Ραδάμανθους ἔτ. 17 (1932) τευχ. 12, σ. 8.
1146. *Γαλανὸς Μ.* Ἡ νιά γυναῖκα τοῦ γέρον. Ἡ νιά χήρα. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 181 σ. 7, ἀρ. 182 σ. 7.
1147. *Γασπαράκις Βενιζέλος* Ἡ ὄρφανή. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 181 σ. 7.
1148. *Γεωργιάδης Γεώργ.* Λαογραφία. Τὸ ἄντερον, δημῶδες κυπριακὸν ἄσμα. Ραδάμανθους ἔτ. 17 (1932) ἀρ. 98, σ. 10.
1149. *Γκαβανᾶς Δ.* Δημοτικὰ τραγούδια [3]. ΗΔΜ ἔτ. 1932, σ. 104. [Ἄδονται εἰς Ἀνασελίτσαν].
1150. *Γκαγκαουδάκι Εἰρήνη Ἀντ.* Μαντινάδες. [Παραγγελίαι θνήσκοντος ἐραστοῦ]. Κόρη ἀρματολός, ὁ ρῖγος. [4]. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 186 σ. 7, ἀρ. 187 σ. 7, ἀρ. 188 σ. 7.
1151. *Γκανούλης Γ. Θ.* Κλέφτικα τραγούδια (ἄδόμενα ἐν Σιατίστη τῆς Μακεδονίας) [7]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 8 (1932) σ. 192. 9 (1933) σ. 203 - 204.
1152. *Γραμματάκης Ν.* Κρητική λαογραφία. Ὁ ἀφορισμός. Ραδάμανθους ἔτ. 17 (1932) τευχ. 8, σ. 11.
1153. *Γρηγοριάδης Φώτ.* Μακεδονικὰ δημοτικὰ ἄσματα [2]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 8 (1932) σ. 278.
1154. *Δαφέρμος Γ.* Τὰ κάλαντα τοῦ χωρίου Ἀξοῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 192 σ. 7. ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 193 σ. 7.
1155. *Δεδεδῆμος Π.* Ἀπὸ τὴν εἰσβολὴν τοῦ Ἰμβροῦ πασσα εἰς Λακεδαίμονα. Λακωνικά, τευχ. Α' (1932) σ. 60 - 62.
Ἄρθρον ἱστορικὸν μὲ ἐν δημῶδες ἄσμα.
1156. *Δραμουντιάνης Γ. Β.* Πάθη τῆς Παναγίας. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 177 σ. 7.
1157. *Δρόσος Ζ.* Ὁ τσοπάνος κι' ὁ λύκος [ἄσμα 1]. ΗΔΜ ἔτ. 1932, σ. 150.
1158. *Ζηκόπουλος Δ.* Ὁ Ζῆτρος [ἄσμα]. ΗΔΜ ἔτ. 1932, σ. 118.
1159. *Ζηκόπουλος Γ. Μ.* Ὁ κάματος κι' ἡ ἐντολή τοῦ κλέφτη [ἄσμα]. ΗΔΜ ἔτ. 1932, σ. 177.
1160. *Κουτεντὲ Χαρίκλεια* Τραγούδι [ὁ θάνατος τοῦ ναῦτη]. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 175 σ. 7, ἀρ. 176 σ. 7.
1161. *Μαθητικὴ Κοινότης Ἀμουργέλλων* Καταστροφὴ τῆς Σμύρνης. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 177 σ. 7.
1162. *Μαθητικὴ Κοινότης Μετοχιῶν Καμαριώτη* Παῦλος Ντεντιδάκις. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 185 σ. 7.
1163. Μακεδονικὰ δημοτικὰ τραγούδια [2]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 8 (1932) σ. 48.

1164. *Μαλᾶς Σταῦρ.* Ὁ Κωσταντᾶς [ἄσμα Κυπριακόν]. Λαογρ 10 (1929/32) 562 - 568.
1165. *Μανούσου Οὐρανία* Ἡ κακὴ μάνα. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 189 σ. 7.
1166. *Μπερκῆς Γ. Ἰ.* Οἱ ἑπτὰ ἀδελφοί. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 171 σ. 7.
1167. *Οἰκονομίδης Διον. Ε.* Τραγούδια Σαρακατσανέων [7]. ΗΔΜ ἔτ. 1932, σ. 163 - 165.
1168. *Παπακωνσταντίνου Π.* Τραγούδι τῆς ἀπόκρως. ΗΔΜ ἔτ. 1932, σ. 136.
1169. *Παρασκευόπουλος Ἀναγν.* Τραγούδια Σφωζοπολίτικα. [50]. Θρακ 3 (1932) 247 - 287.
1170. *Παρχαρίδης Α. Ι.* Ἄσματα Ποντικά [6]. Λαογρ 10 (1929/32) 572 - 574.
1171. *Πασπαράκης Γεώργ.* Ἐμμ. Τραγούδι τοῦ Συμπωκόκωστα. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 170 σ. 7.
1172. *Περάκη Εἰρήνη* Τὸ Λενιό. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 190 σ. 7.
1173. *Πιόσος Μ.* Τραγούδι τοῦ Καπετᾶν Πατεραντώνη. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 173 σ. 7.
1174. *Πολίτης Νικ. Γ.* Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐκδοσις 3η, Ἀθῆναι 1932, 8ον, σελ. 326.
1175. *Σαλοῦστρος Στυλ. Ἡρ.* Τραγούδι τοῦ Μηναδογιώορχη. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 182 σ. 7.
1176. *Σαλοῦστρου Νίκη Β.* Ἡ λεβέντισσα Ἐλένη. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 172 σ. 7.
1177. *Σπανιδάκης Γεώργ.* Οἱ ἔννιά ἀδελφοί. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 180 σ. 7, ἀρ. 181 σ. 7.
1178. ——— Ὁ Βέργας. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 180 σ. 7.
1179. *Σταματάκη Ἀντιόπη* Ἡ κόρη μὲ τὰ ρόδα. Ἡ κουρφοφίλητη. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 183 σ. 7.
1180. *Σπύρου Ἀν.* Μοιρολόγι (Σιατίστης). ΗΔΜ ἔτ. 1932, σ. 90.
1181. *Σταματάκης Γ.* Τραγούδι τοῦ σεισμοῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 184 σ. 7.
1182. *Στρατήγη Φωτεινὴ Β.* Τὸ Λενιό. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 191 σ. 7, ἀρ. 192 σ. 7.
1183. *Συγκολλίτης Σπυρ.* Δημοτικὰ τραγούδια τῆς Ἀνασελίτσης [6]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 8 (1932) σ. 267 - 270.
1184. *Φακιδaráκι Γεωργία* Τὸ φιλί. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 182 σ. 7.
1185. *Φακιδaráκη Γαρυφαλιὰ* Φόνος μιᾶς κόρης. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 174 σ. 7.

1186. *Φαρμακίδης Σ. Π.* Κυπριακαὶ παραλλαγὰὶ ἄσμάτων [3]. Λαογρ 10 (1929/32) 570 - 572.
1187. *Φυλακτὸς Δ.* Δημοτικὰ τραγούδια [2]. Θοῦλος Βελβενδοῦ. ΗΔΜ ἔτ. 1932, σ. 136.
1188. *Παπαγεωργίου Γεώργ. Ἰω.* Ἡ λαϊκὴ μούσα στὰ Τζουμέρκα. ΤΑΝ ἔτ. 1 (1932/33) 10 - 12.
1189. *Τριανταφυλίδης Κ.* Τὸ σχολεῖο ἐργασίας. Ἡ ἱστορία ἀπὸ τὶς πηγές [2 τραγ.]. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) ἀρ. φ. 15 - 16, σ. 6 - 8.
1190. *Χαρούλης Σ. Ν.* Νανουρίσματα [5]. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) ἀρ. φ. 8 - 9, σ. 7.
1191. *Χαρούλης Εὐάγγ. Ν.* Τραγούδια [1]. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) ἀρ. φ. 13, σ. 6.
1192. *Ἀγγελάκης Ἐμμ. Σ.* Ὁ γενιτσαρισμὸς ἐν Σητεῖα. Κρητ Μελ 1 (1933) 187 - 189 [1].
1193. Ἡ παντρεία. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 209 σ. 7.
1194. *Βερεβέρης [;] Ἐμμ. Δ.* Τραγούδι τοῦ πολέμου. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 195 σ. 7.
1195. *Βεργαδάκη Μαρία Ν.* Ἐνα λόγο θὰ σᾶς πῶ, ἕνας εἶν' ὁ Κύριος... Τραγούδι τοῦ ρίγου. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 206 σ. 7.
1196. ———. Ὁ ναύτης. Ἡ καλογηρά. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 209 σ. 7.
1197. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* Ἡ τύχη τοῦ παιδιοῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 214 σ. 7.
1198. ———. Τὸ τραγούδι τῆς νύμφης (στὴν Ἀξό). Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 193 σ. 7.
1199. *Καλαϊσάνης Βασίλ. Ἰ.* Ναναρίσματα καὶ νανουρίσματα καὶ νάναρα. Κρητ Μελ 1 (1933) 160 - 161.
1200. *Καλοκύρης Ἰ.* Ἡ προξενία. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 199 σ. 7.
1201. *Καραπατάκης Κωνστ.* Τραγούδια τῶν Βεντζίων. ΗΔΜ ἔτ. 1933, σ. 89 - 90.
1202. *Κατσαμᾶς Ν.* Ἀμπελοβλεπές. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 211 σ. 7.
1203. *Κιουρετσίδης Ἰωάνν.* Τὰ ψευτοπαλλήκαρα (τραγούδι τοῦ Πόντου). ΗΔΜ ἔτ. 1933, σ. 224.
1204. *Κουερίνι Μαρία Ν.* (τὸ γένος Κουκλινοῦ) Τὸ τραγούδι τῆς Ἀρετούσης. (Γουργοῦθοι Ἀμαρίου). Κρητ Μελ 1 (1933) 58 - 60.
1205. *Κονεμούλης Γεώργ.* Ποικίλα φιλολογικά. Β') Ἐπιτραπέζια δημοτικὰ ἔσματα. [20]. Κρητ Μελ 1 (1933) 229 - 233.

1206. *Κωσταδήμας Χριστόφ.* Τὸ ἀερόστατον τοῦ Παχώμη. ΤΑΝ ἔτ. 1933, τεῦχ. 3, σ. 6 - 8.
Δημ. ἄσμα μετὰ λεξιλογίου.
1207. *Μαρκιανὸς Μᾶρκ.* Τρεῖς ἀτσιγγάνοι γεύγονται σὲ δαφνοποταμίδα... Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 211 σ. 7.
1208. *Μαρκιανοῦ Ἀλεξάνδρα* [Ἄσματα 4]. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 206 σ. 7.
1209. ——— Ὁ κλέφτης. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 210 σ. 7.
1210. *Ματουκαράκη Εἰρήνη* Ἡ Θεωνίτσα. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 200 σ. 7.
1211. *Μινώτου Μαριέττα Σ.* Τραγοῦδια ἀπὸ τῆ Ζάκυνθο. Ζακυνθινῆς λαογραφίας τόμος Β'. Ἀθῆναι (1933) 8ον, σελ. 103. (Ἀνατύπωσις ἀπὸ τὴν «Ἴόνιο Ἀνθολογία» τεῦχ. 78, 79, 80).
Ἄσμ. σ. 5 - 19, 31 - 37, 42 - 48, 51 - 78, 80 - 82, 91 - 99 [142]. Δίστ. σ. 20 - 30, 38 - 42, 48 - 50, 52, 56 - 57, 78 - 79, 82 - 90 [446].
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934,37) 286 - 88 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
1212. *Παγωμένος Νικ. Ν.* Μιὰ Κυργιακὴν ἡμέρα δὲν εἶχα ἐγὼ δουλειά... Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 205 σ. 7.
1213. *Παγωμένου Ἑλένη* Ὁ γάμος τοῦ Ξημέρη. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 201 σ. 7. — Ἡ σφαγὴ τοῦ Ἡρακλείου. Αὐτόθι, ἀρ. 203 σ. 7.
1214. ——— Τραγοῦδι τῆς Σουσάνας. Ἡ νοσοκόμα. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 205 σ. 7.
1215. *Παπαγεωργίου Γεώργ.* Ἰ. Ἡ λαϊκὴ μούσα στὰ Τζουμέρκα. ΤΑΝ ἔτ. 1933, τεῦχ. 6, σ. 10 - 12. [Ἄσματα 3].
1216. *Παπαδημητρίου Γεώργ.* Δυὸ ἀρματωλοὶ τῶν Τζουμέρκων. ΤΑΝ ἔτ. 1933, τεῦχ. 6, σ. 3 - 7. [1 ἄσμα].
1217. *Παπαδιοῦ Μαρία* Μοιρολόγια [1]. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 215 σ. 7.
1218. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Τραγοῦδια τοῦ παπᾶ Κρανιώτη. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 194, σ. 7.
1219. *Περάκης Ἐλευθ.* Ἡ νιὰ χήρα. Ὁ κασίδης μὲ τσοὶ γυναῖκες του. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 201 σ. 7.
1220. *Περεβκῆ Ἐ.* [=Ἐ. Περάκης;] Τραγοῦδι τῶν γράδων. Ὁ γυιὸς τῆς χήρας. [Κυρὰ δέρνει τὴ σκλάβα τῆς]. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 196 σ. 7.
1221. *Πισσοῦλης Βασίλ. Κ.* Τραγοῦδι τῆς κουρούνας. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 203 σ. 7.
1222. *Πλεύρη Μαρία* Μαντινάδες τ' Ἀλφάβητου. Τραγοῦδι τοῦ Πηγήκιψη Γεωργίου στὰ 1898. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 212 σ. 7, ἀρ. 213 σ. 7.

1223. *Ρασούλη Μαρία Ν.* Ἡ κακούργα μάνα. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 202 σ. 7.
1224. *Σαπουτζῆς Ἀντών.* Τραγούδι τοῦ πετεινοῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 213 σ. 7.
1225. *Σιουτζούκης Τάκης* Δημοτικά τραγούδια Γρεβενῶν [2]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 9 (1933) σ. 39 - 40.
1226. *Σπυριδάκης Γεώργ. Κ.* Δημοτικά ἄσματα ἐκ Ζήρου Σητείας [2]. Κρητ Μέλ 1 (1933) 162 - 163.
1227. — Παράκλησις ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἁμαρτωλῶν [1]. Κρητ Μέλ 1 (1933) 103.
1228. — Δημοτικά ἄσματα (ἐκ Ζήρου Σητείας). [3]. Κρητ Μέλ 1 (1933) 196 - 198.
1229. *Τερεζιδάκη Βαρβάρα* Αὔριο εἶναι σκόλη... Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 211 σ. 7.
1230. *Στρατιγγῆς Μιχ. Γ.* Ἐνα Σαβατοβράδν μὲ διῶξαν οἱ γονεῖς μου... Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 205 σ. 7.
1231. *Σωπασῆς ἢ Χοτζάκης Γεώργ.* Σατυρικὸν διὰ τοὺς κυνηγοὺς Ἡρακλείου. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 197 σ. 7.— Οἱ πόνοι ποὺ μὲ κρίνουν. Ὁ γιὰ τρὸς καὶ ὁ βλάκας ἀσθενῆς. Αὐτόθι, ἀρ. 198 σ. 7.
1232. *Τουπαδάκης Γεώργ.* Ἡ ἀραποπούλα. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 210 σ. 7.
1233. *Χατζηϊωάννου Κ. Π.* Κυπριακὰ λαϊκὰ τραγούδια [4]. Κυπρ Χρον 9 (1933) 10 - 12.
1234. — Κυπριακὰ λαϊκὰ τραγούδια. [1]. Κυπρ Χρον 9 (1933) 167 - 169.
1235. *Μονογιὸς Εὐάγγ. Ι.* [Δημοτικά τραγούδια]. Μυκ Χρον Α' (1933/34) φ. 1 σ. 7, φ. 7 (1934) σ. 4, φ. 12 σ. 4.
Ἄναδημ. 3 δημ. τραγούδια ἀπὸ τὰ «Μυκονιάτικα» τοῦ συγγραφέως.
1236. Τραγούδι τοῦ χοροῦ. Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 2 σ. 7.— Παντρεύει' ἡ ἀγάπη μου... Αὐτόθι, φ. 5 σ. 5.— Τὸ ρηγόπουλο. Αὐτόθι, φ. 9 σ. 4.— Ποὺ νά ἔβρω γὼ βασιλικό... Αὐτόθι, φ. 13 σ. 4.— Τοῦ Κῦρ βοριᾶ. Αὐτόθι, φ. 14 σ. 4.— Τραγούδι τῆς ἀγάπης. Αὐτόθι, φ. 15 σ. 5.— Ἡ μάγισσα. Αὐτόθι, φ. 17 σ. 5.— Σὲ χῆρα [2 μοιρολόγια]. Αὐτόθι, φ. 20 σ. 5.— Τὸ τραγούδι τοῦ ντου-νιᾶ. Αὐτόθι, φ. 23 σ. 5.— Ὁ Προσφύρης. Αὐτόθι, Β' (1935) φ. 20 σ. 5.
1237. *Βαρότση Ἀργυρῶ* Ἡ κατάρα τῆς κόρης. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 226 σ. 7, ἀρ. 227 σ. 7.
1238. *Γκανούλης Γ.* Δημοτικά τραγούδια [2]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 10 (1934) σ. 80.
1239. *Δακανάδης Ε.* Παρατσάφαρο [2]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 218 σ. 7.

1240. **Δαφέρμος Γεώργ. Φ.** Τραγούδι τοῦ Μαυρογένη. Τραγούδι τοῦ πέριδικας. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 237 σ. 7.
1241. ——— Ὁρμηνεῖα τοῦ νύφης. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 221 σ. 7.
1242. **Dawkins R. M.** Some modern Greek songs from Cappadocia. American Journal of Archaeology, XXXVIII (1934) 112 - 122.
Κρίσεις: Byzantion 11 (1936) 373 - 74 (Maurice Leroy). BZ 34 (1934) 407 - 408 (N. H. B(aynes)).
1243. ——— Turco-Christian Songs from Asia Minor. Annuaire Inst. Phil. et Hist. Or. (Mél. Bidez) 2 (1934) 185 - 206.
Δημοσ. 11 ἑλλην. ἔσματα εἰς τουρκικὴν γλῶσσαν ἀπὸ τὴν συλλογὴν Λεβίδη με ἀγγλικὴν μετάφρασιν.
1244. **Ζώης Δεων. Χ.** Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐν Ζακύνθῳ. Μεσ Γράμμ Β' (1934) 280 - 286. [Πολύστιχον ἔσμα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου].
1245. **Καλοκύρης Ἰωάνν. Α'** Ἐλᾶτε, φίλοι καὶ δικοί μου, νὰ σᾶς - ε - πῶ τὴν παραπόνεσή μου... Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 230 σ. 7.
1246. **Κοκολάκις Κωνστ.** Μαντινάδες [8]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 239 σ. 7.
1247. : **Καμνακιώτισσα** Ἀναμνήσεις - ζωγραφιές. Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 4 σ. 3.
Δημοσ. 2 παιδικὰ ἔσματα.
1248. **Κοτσουφοῦ Μαρία Ἀ.** Μιὰ μαύρη μάννα ζύμωνε τοῦ γιουῦ τῆ παξιμάδια... Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 219 σ. 7.
1249. **Κυριαζῆς Ν.** Κυπριακὰ λαϊκὰ τραγούδια [8]. Κυπρ Χρον 10 (1934) 216-228.
1250. **Μαθητικὴ Κοινότης Σεισῶν** Ἀκούσατε τί ἐγίνει στῆς Σπάρτης τὰ βουνά... Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 223 σ. 7.
1251. **Μακρυδάκι Ἐλένη** Τραγούδι τοῦ Φόδελε. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 224 σ. 7.
1252. **Μακριδάκις Ἀντών.** Ὁ νιός. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 227 σ. 7.
1253. **Μαυράκης Νικ. Κ.** Τὸ γαϊτάνι. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 225 σ. 7.
1254. **Μαυράκης Στέλ. Κ.** [Τραγούδια 3]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 220 σ. 7.
1255. **Μηναδάκις Μιχ.** Ἡ κόρη καὶ ὁ βοσκός. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 227 σ. 7.
1256. **Συλούρη Βασιλική** Πουλι καὶ βασιλοπούλα. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 231 σ. 7.
1257. **Παγωμένος Κωνστ.** [Τραγούδι τοῦ Παπαδάκι καὶ τοῦ Λαρετζάκι]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 227 σ. 7.
1258. ——— Ἡ ζηλιάρα. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 222 σ. 7.
1259. **Παγωμένος Κωνστ. Γ.** Ὁ πόθος. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 222 σ. 7.

1260. *Παγωμένος Δημ. 'Ε.* Ἡ παραγγελιά. Ἀτσιγγανοὶ καὶ κόρη. Οἱ σκουτοῦρες τοῦ βοσκοῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 224 σ. 7.
1261. ——— Νά ἔχεν ἡ γῆς πατήματα κι ὁ οὐρανὸς κερχέλια... Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 240 σ. 7.
1262. ——— Παρατσάφαρο. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 222 σ. 7.
1263. *Παγωμένος Κωνστ. 'Ι.* Στὸ Ἄι Γιώργη στὰ Σελλιά παρᾶνω παρακάτω... Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 238 σ. 7.
1264. *Παγωμένος Νικ. Μ.* Ντσιμίπι - ντσιμίπι. Παρατσάφαρο [2]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 220 σ. 7.
1265. *Παγωμένου Ἐλένη* Ὁ κακὸς σύζυγος. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 221 σ. 7.
1266. ——— Μπλεῖό μου σὲ τάβλα δὲν δειπνῶ... Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 230 σ. 7.
1267. *Παγωμένου Μαρία 'Αντ.* Ἐνα κουδοῦν' ἀργολαλεῖ τὴ Σφακιανὲς μαδάρες... Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 238 σ. 7.
1268. ——— Ὁ φόβος τοῦ Νάδη. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 224 σ. 7.
1269. *Παγωμένου Χρυσῆ* Τραγουδί τοῦ Λενιοῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 221 σ. 7.
1270. *Παραγιουδάκι Εὐαγγελία Γ.* Ὁ θάνατος τοῦ βοσκοῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 226 σ. 7.
1271. *Περάκη Ἐλένη 'Ι.* Παρατσάφαρο. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 228-29 σ. 7.
1272. ——— Ὁ καῦκος. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 222 σ. 7.
1273. *Περάκη Εὐανθία Γ.* Κόρη καὶ νειὸς παίζουν. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 222 σ. 7.
1274. ——— Οἱ καινοῦργοι ἔρωντες. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 228 - 29 σ. 7, ἀρ. 230 σ. 7.
1275. *Περάκη Στυλιανῆ Χ.* Οἱ κακοὶ γειτόνοι. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 222 σ. 7.
1276. ——— Πέρα στὴν πέρα γειτονιά, πέρα στὴν πέρα ρούγα... Προμ Πυρφ. ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 224 σ. 7, ἀρ. 225 σ. 7.
1277. *Περάκι Μαγδαληνῆ 'Ε.* Τὸ μαγκέλωμα. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι (1934) ἀρ. 222 σ. 7.
1278. *Περάκης Ἀπόστ. Γ.* Χαρώντισσα καὶ Χάρος. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 225 σ. 7.
1279. ——— Προσευχὴ στὴν Παναγία. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 225 σ. 7.
1280. *Πετράκη Στυλιανῆ Χ.* Ἡ νιὰ γυναίκα τοῦ γέρου. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 240 σ. 7.

1281. **Πειρούνιας Βασ. Ε. Μανιάτικα μοιρολόγια. Σειρά Α'.** Ἀθήνα 1934, 8ον, σελ. 92.
Κρίσεις: Δελτ. Λειτουργ. Μέσ. Ἐκπαιδ., ἔτ. ΙΑ' (1936) ἀρ. 10α, σ. 318-320 (Γ. Α. Μέγας). Λαογρ 11 (1934/37) 290-293 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
1282. **Πισούλη Ἀνδρομάχη Ἰ.** Τὸ φόρεμα τοῦ βοσκοῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 220 σ. 7.
1283. **Πισούλη Ἐλένη** Τὸ πουλάκι. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 228-29 σ. 7.
1284. **Πισούλη Χρυσῆ Γ.** Στὸ σπίτι τοῦ Χάρου. — Μάννα χιονίζει στὰ βουνά... Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 240 σ. 7.
1285. **Πισούλης Ἰωάνν. Γ.** Ὁ βοριάς καὶ βοσκός. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 220 σ. 7.
1286. ——— Τὰ περασμένα. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 222 σ. 7.
1287. **Πισούλης Χαρ. Ἰ.** Ἀπὸ τὰ ὄρη ἐρχομαι, πὸ τὴν Ἀγριομαδάρα... Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 220 σ. 7.
1288. ——— Ὁ κακὸς ἄντρας. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 226 σ. 7.
1289. ——— Ὁ διωματῆρης. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 222 σ. 7.
1290. **Σουλτάτου Μαρία** Μοιρολόγια. Παρατσάφαρο [2]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 218 σ. 7.
1291. **Στρατήγης Ἐλευθ. Σ.** Ὁ κυνηγὸς τῆς Ὀβριοπούλας. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 240 σ. 7.
1292. **Στρατήγης Μιχ.** Τραγούδι Σιὸρ Τζανάκη. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 221 σ. 7.
1293. ——— Πόθος νοικοκυρᾶς. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 222 σ. 7.
1294. **Σχολεῖον Δημοτικὸν Ἀνωγείων** Τραγούδι τοῦ Μακράκη. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 231 σ. 7, ἀρ. 232 σ. 7.
1295. ——— Τραγουδάκια παρατσάφαρα [1]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 234 σ. 7. Τραγ. 1, αἰνίγμ. 3.
1296. **Χατζηϊωάννου Κ. Π.** Κυπριακὰ λαϊκὰ τραγούδια. Αἰνίγματα. [Τραγ. 2]. Κυπρ Χρον 10 (1934) τεύχ. Β' σ. 1-9, 15-16 [81-89, 95-96].
1297. **Χρῆστης Σάβας Θ.** Τὸ τραγούδι τῆς «Κακῆς μάνας». Κυπρ Χρον 10 (1934) 305-309.
1298. **Ἀποστολίδης Μυρτίλ. Κ.** Τραγούδια τῶν Φιλιππουπολιτῶν (Ἄν. Ρωμ.). κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα [53]. Ἀρχ Θρ Θησ 1 (1934/35) 225-270.
Ἐκ τούτων εἰς 46 ἄσμ. παρατίθεται καὶ ἡ μουσικὴ των.
1299. **Καλοκώρης Ἰωάνν. Ἀ.** Ἡ κόρη μὲ τὰ ρόδα. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 231 σ. 7.

1300. *(Κλόκκαρης 'Αντ.)* Τ' ἀμπέλιν. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 673.
1301. Κυπριακὰ δημοτικὰ τραγούδια [2]. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 129, 187.
1302. *Μαδιᾶς Γ.* Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐν Χίφ. Μεσ Γράμμ Β' (1934/35) 289 - 290. [Ἄσμα 1].
1303. *Φαρμακίδης Σ. Π.* Κυπριακὰ δημοτικὰ τραγούδια [2]. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 233 - 234.
1304. *Χαραλάμπους Χρῖστ.* «Ἐπιθαλάμια». Κυπριακὰ τραγούδια [5]. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 379 - 382.
1305. *Βρόντης Ἀναστάσ. Γ.* Ὁ Ἅγιος Γεώργιος στὴ Ροδίτικη λαογραφία. Λαογρ 11 (1934/37) 216 - 245.
Ἄσματα 6, δίστιχα 18, παραδόσεις 8 καὶ εἰδήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὴν λατρείαν.
1306. *Γρίσπος Παν.* Ἄσματα καὶ στίχοι Χαλκιδικῆς. Λαογρ 11 (1934/37) 262.
1307. *Δέφνερ Μιχ.* Ποντιακὸν κλιμακωτὸν παιδικὸν ἄσματιον. Λαογρ 11 (1934/37) 646 - 647.
1308. *Κασδάγλης Ἀλ.* Τὸ τραγούδι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Λαογρ 11 (1934/37) 258.
1309. *Μαλᾶς Σταῦρ. Σ.* Κυπριακὰ τραγούδια [2]. Λαογρ 11 (1934/37) 259 - 261.
1310. *Οἰκονομάκος Γρηγ. Ι.* Μανιάτικα μοιρολόγια [6]. Λαογρ 11 (1934/37) 246 - 249.
1311. *Σλίνης Μιχ. Χρ.* Ἄσμα Μακεδονικόν. Λαογρ 11 (1934/37) 258 - 259.
1312. *Σταμούλη - Σαραντιῆ Ἐλπινίκη* Τοῦ Χριστοῦ. Λαογρ 11 (1934/37) 249 - 253.
Δημοσ. ὁ θρῆνος τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς. Ἐν σ. 253 προστίθεται βιβλιογραφικὴ σημείωσις ὑπὸ *Στίλπ. Π. Κυριακίδου*.
1313. *Συγκολλίτης Σπῦρ.* Ὁ θρῆνος τοῦ Χριστοῦ. Λαογρ 11 (1934/37) 254 - 258.
1314. *Τρανὸς Μιχ.* Τραγούδια Ἀρκαδικὰ [12]. Λαογρ 11 (1934/37) 642 - 646.
1315. *Χαιζηϊωάννου Κ. Π.* Κυπριακὰ λαϊκὰ τραγούδια [13]. Λαογρ 11 (1934/37) 605 - 633.
1316. *Αἰνιὰν Γ.* Ἡ ξενητεία [ἄσμα 1]. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 14, σ. 4.
1317. Δημοτικὴ ποίηση. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 16, σ. 4, φ. 18, σ. 4, φ. 19, σ. 4, φ. 21, σ. 4, φ. 22, σ. 4, φ. 23, σ. 4, φ. 24, σ. 4, φ. 25, σ. 4, φ. 26, σ. 4, φ. 27, σ. 4, φ. 30, σ. 12.
Ἄναδημ. ἐξ ἐντύπων συλλογῶν 47 δημ. ἄσματα.
1318. Μοιρολόγια [7]. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 17, σ. 4, φ. 18, σ. 4.
1319. *Ἀγγελλάκις Ἐμμ. Σ.* Σηπτικὰ ἦτοι συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς Σηπτείας

- ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς. Τόμ. Α'. Ἀθήναι 1935, 8ον, σελ. 239 - 242 [1].
1320. Ἀγγελῆς Κων. Ἄσματα Βλάστης [3]. ΗΔΜ ἔτ. 1935, σ. 69 - 72.
1321. Ἀγιομανουρίτης Νώτης Τὰ τραγούδια τοῦ Λαζάρου. Ν Ἔστ τόμ. 17 (1935) 493 - 494.
Περιγραφή τοῦ ἐθίμου καὶ 2 ἄσματα.
1322. Βλαστός Παῦλ. Νυφικὸ τῆς Κρήτης. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 20, σ. 4.
1323. Γιαννούλης Γ. Δημοτικὰ τραγούδια [3]. Μακεδ Ἡμερ 11 (1935) 109 - 110.
1324. Δαφνομήλη Μαρία Γ. Ἡ Ὀβριοπούλα. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 243 σ. 7.
1325. Δαφνομήλη Στεφανία Γ. Ὁ νεϊός. Ἡ χήρα. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 243 σ. 7.
1326. Δημοτ. Σχολεῖον Σκορδύλω Τραγούδι στὰ προικιά. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 261 σ. 7, ἀρ. 262 σ. 7.
1327. Δημοτ. Σχολεῖον Ἀγ. Ἰωάννου Μυλ/μου Ἡ Θεονίτσα. Προμ Πυρφ. ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 246 σ. 7.
1328. Δημοτικὸν Σχολεῖον Ἀνωγειῶν Παρατσάφαρο. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 233 σ. 7.
1329. *Haxthausen Werner von* Neugriechische Volkslieder gesammelt von Werner von. — Urtext und Übersetzung herausgegeben von Karl Schulte Remminghausen und Gustav Soyter. Münster i. W. 1935, 8ον, σελ. IX + 195 + 1 χάρης. (Veröffentlichungen der Annette von Droste = Gesellschaft. Band 4).
Ἄσμ. σ. 36 - 95, 100 - 132 [77], δίστ. σ. 96 [6], μουσικὴ σ. 174 - 191 [17].
Κρίσεις: Λαογρ 11 (1934/37) 701 - 707 (Σ. Π. Κυριακίδης). Ἑλληνικά 8 (1935) 376 - 382 (Σ. Β. Κουγιάς). Hellas - Jahrbuch 1936, σ. 93 (Ε. Ζίεβαρθ). *Class. Rev. 50 (1936) 82 κ.έ. (R. M. Dawkins). ἘπΒυζΣπ 11 (1935) 525 - 529 (Γ. Α. Μέγας). Ν Ἔστ 10 (1936) 460 - 462. (Γ. Α. Μέγας). ΒΖ 36 (1936) 194 - 195 (F. Dölger). ΒΝJb 13 (1937) 109-112 (Marianne Klaur). [Βλ. καὶ ἄρ. 3639, σ. 369].
1330. Ἡ ρίμα τοῦ κάπτα - Μανέτα. Μυκ Χρ Β' (1935) φ. 28, σ. 6.
1331. Καλούδη Σοφία Μ. Τὸ τραγούδι τῆ Σούσας. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 242 σ. 7.
1332. Καραπάτης Γ. Γ. Δημοτικὰ τραγούδια Κυθωνίας [31]. Νεοελλ' Ἀρχ 1 (1935) 125 - 133.
1333. Κιουρτσίδης Ἰ. Τραγούδια τοῦ Πόντου [2]. ΗΔΜ ἔτ. 1935, σ. 128.
1334. Κρέντης Β. [Δημοτικὰ ἄσματα 6]. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 15, σ. 4.
1335. Μ. Γ. Λαϊκὰ τραγούδια [ἄσμα 1, δίστ. 4]. ΘΓ (1935) τεύχ. 3, σ. 27, τεύχ. 4, σ. 19.

1336. *Δουκόπουλος Δημ.* Τραγούδια τῶν Ἀγράφων [3]. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 14, σ. 4.
1337. *Μανιάς Π.* Τὸ φιλί. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 249 σ. 7.
1338. *Μητσιούλης Ἀνδρ. Δ.* [Τὰ τραγούδια τοῦ Λαζάρου]. Ν Ἔστ τόμ. 17 (1935) 494.
1339. *Μονογιῶς Ε. Ι.* Παιδικὸ Μυκονιάτικο [1]. Μυκ Χρον Β' (1935) φ. 30-31, σ. 9.
1340. : Ὁρεινὸς Χρ. Θρακικὰ τραγούδια [2]. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 28, σ. 4.
1341. *Παγωμένος Δημ. Ε.* Οἱ τρεῖς ἀδερφεῖδες. Τὸ τρύγος. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 245 σ. 7.
1342. ——— Ἡ μπιστόλα. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 244 σ. 7.
1343. *Παγωμένος Κωνστ. Ε.* Ὁ γέρος κι' ἡ γριά. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 245 σ. 7.
1344. *Παγωμένος Νικ. Μ.* Τὸ τραγούδι τ' Ἀλέξη. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 245 σ. 7.
1345. *Παγωμένου Εἰρήνη* Ὁ Γιῶργος κ' ἡ Ἐλενίτσα. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 250 σ. 7.
1346. *Παγωμένου Καλλιόπη* [Μαντινάδες 6]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 251 σ. 7.
1347. *Παπαδάκης ὁ Ἀπτεραῖος, Νικ. Κ.* Ἀλφάβητον ἐκ Κεφαλαῶ. Νεοελλ Ἀρχ 1 (1935) 175-76.
1348. *Παπαχαραλάμπους Γ. Χ.* Τῆς Τρίχας τὸ γιοφύρι. Κυπρ Χρον 11 (1935) 97-100.
1349. *Παπαχαρίσης Ἀθαν.* Δύο τραγούδια ἀπὸ τὴ βόρειο Ἡπειρο. Ἡ Βόρειος Ἡπειρος, ἔτ. Α' (1935) τευχ. 13, σ. 30-31.
1350. *Πελεκανάκι Θεανῆ* Ὁ κάτης κι' οἱ ποντικοί. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 248 σ. 7, ἀρ. 249 σ. 7.
1351. *Πετράκης Στέργ. Χ.* Τὸ φίλημα. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 244 σ. 7.
1352. *Περάκη Εὐανθία Γ.* Χαιρετισμὸς - γράμμα. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 241 σ. 7.
1353. ——— Βουκολικὸ. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 246 σ. 7.
1354. *Πενυχάκι Μαρία* Τὸ πουλὶ καὶ ἡ βασίλισσα. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 246 σ. 7.
1355. *Σαραλῆς Γιάνν.* Τὰ τραγούδια τοῦ Λαζάρου. Ν Ἔστ τόμ. 17 (1935) 432-433.

1356. **Σπανδωνίδη Ειρήνη** Κρητικά τραγούδια. Σφακιανά. Ριζίτικα. [Εν Ἀθήναις 1935] ἐκδ. Γκοβδόστης, 8ον, σελ. ιβ' + 187 + 1 χάρτης.
Ἐπφδ. σ. 79 ἀρ. 86, ἄσμ. σ. 1 - 75, 28, 111 - 15 [87], δίστ. σ. 83 - 108 [170], παραμ. σ. 76 - 77 [1], παροιμ. σ. 80 [4], ὄρκοι σ. 79. Σχόλια, γλωσσάριον καὶ βιβλιογρ. σ. 119 κ.ἐξ. Κρίσεις: Λαογρ 11 (1934/37) 697-701 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Νεοελλ' Ἀρχ 1 (1935/36) 338 - 340 (Ν. Β. Τωμαδάκης). Ν' Ἔστ 19 (1936) 72 - 73 (Ἐμμ. Κριαρῶς). Κυπρ Γράμμ Γ' (1936/37) 332-333 (Κώστας Προσοῆς). Μακ' Ἡμέρες 3 (1935) 326 - 7 (: Τι - Μπίτς). ΒΖ 36 (1936) 194 (F. D(ölger)). Πάφος 2 (1936/37) ἀρ. 9, σ. 336 - 338 (Γεώργ. Α. Μαρκίδης). Revue des Études Grecques 49 (1936) 500 (P. Lascaris). ΒΝJb 13 (1937) 329 - 336 (Μιχ. Δαφτέρμοσι). Ἐπ Κρητ Σπ 1 (1938) 564 - 567 (Γ. Γ. Κ(ουρμούλης)). Ἐπ' Ἐν Καλλ Λογ Χανίων 1 (1937) 85 - 86 (Γ. Κ. Σπυριδάκης).
1357. **Στρατήγης Μιχ. Γ.** Ἡ ἀνυφάντρα. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 241 σ. 7.
1358. **Σωπασῆς ἢ Χοιζάκις Γεώργ. Β.** Ἡ ψυροδαγκαμένη Μαρία. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 248 σ. 7.
1359. Τὸ ἀμπέλι (τραγούδι Κυμαϊκό). Μέλισσα, ἔτ. Α', Τρίκαλα 1935, σ. 208.
1360. Τραγούδια τῆς ἀγάπης [3]. ΗΔΜ ἔτ. 1935, σ. 68.
1361. **Τωμαδάκης Νικόλ.** Λαογραφικά σύμμεικτα. Β' Τραγούδια Σελίνου [13]. Νεοελλ' Ἀρχ 1 (1935) 71 - 75.
1362. **Χαραλάμπους Χρῖστ.** [Λαογραφικά σύμμεικτα]. Παραμύθιν τοῦ πετεινοῦ, γκάρον τζιαὶ τοῦ ἀλουποῦ [ἄσμ. 4]. Κυπρ Χρον 11 (1935) 49 - 55.
1363. Δημοτικά τραγούδια. Βόρειος Ἡπειρος, ἔτ. Α' (1935/36) τεῦχ. 1, σ. 14, τεῦχ. 2 σ. 22, τεῦχ. 3 σ. 13, τεῦχ. 4 σ. 10, τεῦχ. 6 σ. 26.
1364. **Ἰντιᾶνος Ἄντ.** Κυπριακὰ ἐρωτικά ποιήματα. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 493 - 498.
1365. **Καραταράκη Εὐλαμπία** Τὰ κακὰ τῆς πεθερᾶς. (Λούκις Μονοφατίου Κρήτης). Διδ Ζωή Α' (1935/36) 159.
1366. **Καραταράκη Οὐρανία** Ἀρφανοῦλα νύφη (κακὴ πεθερά). (Λούκις Μονοφατίου Κρήτης). Διδ Ζωή Α' (1935/36) 159.
1367. **Καραταράκης Μιχ. Ν.** Τραγούδι ἀνδρειωμένου. (Λούκις Μονοφατίου Κρήτης). Διδ Ζωή Α' (1935/36) 99.
1368. **Κκόλης Κώστ.** Ὁ κοντὸς [ἄσμα]. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 227 - 229.
1369. **Κλοκκάρης Ἄντ.** Δημοτικά τραγούδια τῆς Κύπρου [3]. Πάφος 1 (1935/36) 44 - 45.
1370. **Κωσταντινίδης Κ.** Δημοτικό. Ἡ Μαρουλλοῦ. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 26 - 28.
1371. ——— Ὁ πραγματευτής. Ἀνώνυμο. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 165 - 166.
Δημοσ. 2 παραλλαγὰὶ τοῦ πραγματευτῆ καὶ 1 ἔτι ἄσμα.

1372. *Μαράθης Ἄντρ.* Κυπριακὰ δημοτικὰ τραγοῦδια [2]. Πάφος 1 (1935/36) ἄρ. 7, σ. 210-211.
1373. *Μιχαηλίδης Β.* Ἡ δωδεκάτη Δεκεμβρίου τοῦ 1880 ἐν Λεμησῶ. Πάφος 1 (1935/36) ἄρ. 5-6, σ. 175-7.
1374. *Μουρέλλος Ἰ. Δ.* Ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας. Διδ Ζωὴ Δ' (1935/36) 11-14. Ἀναδημοσ. 8 δίστιχα καὶ 6 τραγοῦδια χαρακτηριστικὰ τῆς ψυχοσυνθέσεως τοῦ λαοῦ τῆς Κρήτης.
1375. *Ντελάκη Μαρία* Τραγοῦδι τ' Ἀἰ Γιώργη (Δούκιος Μονοφατοῖου Κρήτης). Διδ Ζωὴ Α' (1935/36) 99-100.
1376. *Παπαχριστοδοῦλου Πολ.* Βαλλίσματα Θερακικὰ [31]. Ἀρχ Θεσ 2 (1935/36) 148-159.
1377. *Ροζαγῆ Γιωάννα* Κυπριακὰ ἐρωτικὰ ποιήματα [ἐκ χ/φου τῆς Μαρκιανῆς Βιβλιοθήκης] [10]. Ἑλλ Ἐπ ΚΘ' (1935/36) τεῦχ. 339, σ. 36-37. τεῦχ. 345, σ. 335. ἔτ. 30 (1936/37) τεῦχ. 353, σ. 74, τεῦχ. 358-59, σ. 154.
Πρόκειται περὶ ἀνώνυμων δημοτικοφανῶν στιχογραφήματων.
1378. *Π(απα) Χ(ριστοδοῦλου) Π.* Στίχοι κατ' ἀλφάβητον. Ἀρχ Θεσ 2 (1935/36) 242.
1379. *Σαββίδης Γ.* Τῆς νύφης ποὺ κακοτύχησε [1]. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 229-230.
1380. *Σεργῆς Κυριάκ.* Ὁ Χάρος. Μαντινάδες. (Ἅγιος Μάμας Μυλοποτάμου Κρήτης). [Ἄσμ. 1, δίστ. 7]. Διδ Ζωὴ Α' (1935/36) σ. 59.
1381. *Φαραμακίδης Σ. Π.* Τὸ περιβόλιν τοῦ ρηθὸς [ἄσμα 1]. Πάφος 1 (1935/36) ἄρ. 11, σ. 335.
1382. *Χαρούλης Εὐάγγ.* Νανουρίσματα. Στίχοι. Παιγνίδια. Διδ Ζωὴ Α' (1935/36) σ. 38.
1383. — Ἡ κόρη θέλει παντρεῖα [1]. Διδ Ζωὴ Α' (1935/36) σ. 38.
1384. *Ἀττικίδης Βάκης* Δημοτικὰ θαλασσινὰ τραγοῦδια. Ναυτ Ἑλλ 8 (1936) 3537-38.
1385. *Βασιματζῆς Θεοδ. Β.* Κάστρα καὶ ἐπιδρομεῖς. Ναυτ Ἑλλ 8 (1936) 3595-97. Δημοσ. καὶ 6 στίχοι δημοτικῶν ἄσματων.
1386. *Baud - Bony S.* Τραγοῦδια τῶν Δωδεκανήσων. Τόμ. Α'. Ἀθῆναι, Ἰ. Ν. Σιδέρης, 1935, 8ον, σελ. λ' + 374. Τόμ. Β', Ἀθῆναι 1938, 8ον, σελ. ια' + 447, Ἰ. Ν. Σιδέρης. (Σύλλογος πρὸς διάδ. ὠφελ. διέβλ. Ἐκδ. Μουσ. Λαογρ. Ἀρχ. ἄρ. 1).
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 683-690 (Π. Φορμόζης).
1387. — Chansons du Dodécanèse. Tom. 1er, Athènes 1935, 8ον, σελ. XXIX + 391. Tom. 2ème, Athènes, 1938, 8ον, σελ. XV + 466. Li-

- brairie I. N. Sideris. (Société pour la propagation des livres utiles Archives Musicales de Folklore, ἀρ. 1).
1388. Γαμήλιον (δημῶδες τοῦ Πόντου). ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) μεταξύ τῶν σ. 160-161.
1389. **Γκανούλης Γ.** Δημοτικά τραγούδια [2]. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) 112.
1390. ——— Δημοτικά τραγούδια [4]. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 12 (1936) σ. 135-136.
1391. **Ἑλλαδίτης Δ.** [Δημῶδη ἄσματα 4]. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) σ. 187 - 188.
1392. Ἡ ξενιτεὰ [δημ. ἄσμα]. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) σ. 167.
1393. **Ἰατριδῆς Γεωργ. Δ.** Δημοτικά τραγούδια Θεσσαλίας [ἄσμ. 35, δίστ. 9]. Ἐν Ἀθήναις (1936) 8ον, σελ. 28. (Ἱστορική καὶ Λαογραφικὴ Ἑταιρεία τῶν Θεσσαλῶν, Ἐν Ἀθήναις. Τμῆμα Διαλέξεων, τόμος Β', τεῦχος Δ').
1394. Ἱστορικά τινα τραγούδια Μακεδονικά. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) σ. 57 - 61. Ἀναδημ. 4 ἄσματα ἐκ τῆς Συλλογῆς *Fauriel* μὲ διορθώσεις εἰς τὰ κείμενα.
1395. **Μαθητικὴ Κοινότης Σκορδύλλω** Τραγούδι τ' Ἀλέκο. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΒ' (1936) ἀρ. 265 σ. 7.
1396. **Μ.** Δημοτικὴ Ἀνθολογία [ἄσμ. 4]. ΡΧ ἔτ. 1 (1936) σ. 32.
1397. **Μαρίνης Κώστ.** Ἐπικάϊρα τραγούδια [5]. Ἑλλην. Λαολογία, Ἀθήναι 1936, ἀρ. 1, σ. 27 - 28.
1398. **Παπαγεράκης Ἰ.** Γαμήλια ἄσματα Βάβδου [2]. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 12 (1939) σ. 65 - 66.
1399. **Σιάφανας Ν.** Δημοτικά τραγούδια. Ἠπειρωτικά Φύλλα, Ἰωάννινα, ἔτ. Α' (1936) τεῦχ. 5, σ. 13.
1400. **Σιουτζιούκης Δ.** Δημοτικά τραγούδια [4]. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 12 (1936) σ. 254 - 256.
1401. Τὸ καράβι κι' ὁ παπᾶς. Ναυτ' Ἑλλ 8 (1936) 3673.
1402. **Χρίστis Γλαῦκ.** Λαογραφικά σύμμικτα. Β'. Τὸ ὄνειρον τῆς Παναγίας [1]. Κυπρ Χρον 12 (1936) 154 - 155.
1403. **Ἄρνης Κιέρος** Τὰ τραγούδια τῆς Λαζαρίνας στοὺς Σοφάδες (Θεσσαλίας). [ἄσμ. 4]. Ἑλλ' Ἐπ 30 (1936/37) τεῦχ. 355, σ. 115 - 116.
1404. **Ἀσιατίδης Α.** Λαϊκὰ τραγούδια τοῦ Πόντου. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 2, σ. 27 [ἄσμα].
1405. **Γερολεμίδης Παναγ.** Κυπριακὰ δημοτικά τραγούδια [2]. Κυπρ Γράμμ Γ (1936/37) 319 - 320.
1406. **Δεληβασίλης Γιάνν.** Ἀνέκδοτα δημοτικά τραγούδια [4]. Κρητ Σελ 1 (1936/37) 126, 168.
1407. **Ἐλευθεριάδης Ἀλ. Γρ.** Ἡ μαρκαριταρένη [ἄσμα]. Κυπρ Γράμμ Γ (1936/37) 321

1408. Ἡ δημοτικὴ ποίησις καὶ ἡ θάλασσα. Ναυτ' Ἑλλ 9 (1936/37) 337.
1409. Ἰντιᾶνος Α. Κυπριακὰ ἔρωτικά ποιήματα. Κυπρ Γράμμ Γ' (1936/37) 322.
1410. (Ἰωακείμίδης Π. Θ.) Δημοτικὰ ἑλληνικὰ τραγούδια στὸν Πόντο [4]. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 2, σ. 23, φ. 3, σ. 28.
1411. : Κάνις (= Κανδηλάπτης Γ. Θ.) Δημῶδη Ποντιακὰ τραγούδια (Χαλδίας) [7]. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 11, σ. 15, φ. 12, σ. 21.
1412. Καρατζᾶς Δημ. Ἀνέκδοτον Χαλδίας [ἄσμα 1]. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 9-10, σ. 29.
1413. Κουρετέλλας Δημ. Χ. Ἀρετούσα. Κυπρ Γράμμ Γ' (1936/37) 322-324.
1414. — Τῆς Ἑλένης [δημῶδες]. Πάφος 2 (1936/37) ἀρ. 5, σ. 174.
1415. Κρησιωτάκης Ἰ. Ἡ 17 Μαρτίου. Χελιδονισμός. Διδ Ζωή Β' (1936/37) σ. 235-37.
1416. Λιουδάκη Μαρία Δημοτικὸ. [Στοῦ γαλάτου τὸν ἀφρὸ τρία κορίτσια πλύ-
νουν]. Κρητ Σελ 1 (1936/37) σ. 67.
1417. Π(απα) Χ(ριστοδοῦλου) Π. Ἡ κλέφτρα. (Σαράντα Ἐκκλησιῶν). Ἀρχ Θρ
Θησ 3 (1936/37) 118-120.
1418. Πουλῆ Δ(έσποινα) Τὸ τραγούδι τοῦ Βέργα. Κρητ Σελ 1 (1936/37) 25-26.
1419. Πυξίτης Στέλ. Ἡ λεμονιά. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 9-10, σ. 29.
1420. Σατυρικά τραγούδια τοῦ Πόντου [2]. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 2, σ. 28.
1421. Σιαμανῆς Γ. Ὁ Μάραντον. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 9-10, σ. 29.
1422. Σουμελίδης Ἄνδρ. Λαϊκὰ τραγούδια τοῦ Πόντου [9]. Ποντ Φύλλ Α' (1936/
37) φ. 1, σ. 24, φ. 2, σ. 27, φ. 3, σ. 18, φ. 4-5, σ. 41-42.
1423. Τῆς Ὠριᾶς τὸ κάστρον. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 1, σ. 26-27.
1424. Φ. Π. Τσῆ Τραπεζοῦντος τὸ λιμάνι. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 3, σ. 29.
[ἄσμα ἱστορικόν].
1425. Φαρμακίδης Σ. Π. Ὁ ξενητεμένος. Κυπρ Γράμμ Γ' (1936/37) 325.
1426. Χρηστοβασιλῆς Χ. Ἐνα τραγούδι Δεροπολίτικο. Ἡ Βόρειος Ἡπειρος,
ἔτ. Δ' (1936/37) τεῦχ. 18, σ. 29-30.
1427. Τσακῶνικα κάλλαντα [1]. Κυν Ἐπιθ 1 (1936/38) σ. 165.
1428. Β(αγενᾶς) Θ(ἄνος) Ὁ ξενητεμένος. Κυν Ἐπιθ 1 (1936/38) σ. 72.
1429. Δημοτικὸ τραγούδι τῆς Τσακωνιάς. Κυν Ἐπιθ 1 (1936/38) σ. 14.—Δημο-
τικὸ τραγούδι. Αὐτόθι, σ. 103.
1430. Τὸ τραγούδι τοῦ Κάστρου τῆς Ὠρηᾶς. Κυν Ἐπιθ 1 (1936/38) σ. 8.
1431. Ἀγγελῆς Κωνστ. Τραγούδια Ἀίθαισιληάτικα Δυτ. Μακεδονίας [5]. ΗΔΜ
ἔτ. 6 (1937) σ. 109-111.

1432. **Βασιλείου Πάνος** 'Ι. Ἐρωτικά τῆς Σητείας. Ν' Ἔστ τόμ. 22 (1937) 1083 - 1084.
1433. ——— Τὰ λαογραφικά τῆς Σητείας. Ν' Ἔστ τόμ. 22 (1937) 1345 - 1346. Ἀπάντησις ἐπὶ δημοσ. τοῦ Γ. Κ. Σπυριδάκη' βλ. κατωτ. ἀρ. 1443.
1434. Δημοτικά ἄσματα. Ραδάμανθυς ἔτ. 22 (1937) τεύχ. 3, σ. 4.
1435. **Γκανούλης Γ.** Δημοτικά τραγούδια [5]. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 13 (1937) σ. 113 - 114.
1436. **Ἰωαννίδης Δ.** Λαογραφικά [ἄσμ. 4]. Κυπρ Χρον 13 (1937) 306 - 316.
1437. **Καραπατάκης Κ.** Τὰ σοῦρβα. ΗΔΜ ἔτ. 6 (1937) 167 - 171. [Πρωτοχρονιάτικα κάλαντα 9].
1438. **Klaar Marianne** Klephtenkrieg Neugriechische Volkslieder in rhythmischer Prosa frei ins Deutsche übertragen, von —. Athen 1938, 8ον, σελ. 74. (Texte und Vorschungen zur Byzantinische-Neugriechischen Philologie N° 26).
1439. **Κληρίδης Λεῦκος Ν.** Λαογραφικά. Τὸ τραοῦν τοῦ γάμου [1]. Κυπρ Χρον 13 (1937) 305 - 306.
1440. **Μαρούδας Βασ.** Λαογραφία τοῦ Θιακιοῦ [ἄσμ. 8, δίστ. 6]. Ἑλλ' Ἐπ 31 1937/38) τεύχ. 370 - 371, σ. 200 - 202, τεύχ. 370 [1] - 372, σελ. 225 - 226.
1441. **Πέριδικα Νίκη Α.** Σκυριανὰ δημοτικά τραγούδια. Ἀθήναι 1937, 8ον, σελ. 56 + 3 φύλλα μετ' εἰκόνων. (Φιλοπρόσδος Ἐνωσις Σκυρίων). [Διάλεξις]. Κρίσις: Ν' Ἔστ 22 (1927) 1434 - 1435 (Κλ. Παράσχος). Ν Γράμμ περίοδ. Β' (1937) φ. 37, σ. 14 (Γ. Μ. Μυλωνογιάννης). Πάφος 2 (1936/37) ἀρ. 10, σ. 370-371 (Γεώργ. Α. Μαρκίδης).
1442. **Schrader A.** Sammlung neugriechischer Volkslieder übersetzt von —. Athen 1937, 8ον, σελ. 79. [ἄσμ. 52, δίστ. 17, ἄσμ. εἰς τὴν ἑλληνικὴν 12].
1443. **Σπυριδάκης Γ. Κ.** Λαογραφικά Σητείας. Ν' Ἔστ τόμ. 22 (1937) 1181-1182. Παρατηρήσεις καὶ διορθώσεις εἰς ἔσμα δημοσιευθὲν ὑπὸ Πάνου Ι. Βασιλείου.
1444. **Σταμαθιουδάκη Μαρία** Ἡ πεῖνα. Προμ Πυρρ ἔτ. ΙΓ' (1937) ἀρ. 296 σ. 7.
1445. Τὸ μοιρολόι τῆς μάννας [δημῶδες]. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 13 (1937) σ. 84.
1446. **Τριανταφυλλίδης Φ.** Ἀφῆκε ὁ Γιάννης τὴν κλειψιά [ἄσμα]. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 13 (1937) σ. 249 - 250.
1447. **Φ. Ι.** Πάνω στῆς Σελίτσας τὰ βουνά [κλέφτικο τραγούδι]. ΗΔΜ ἔτ. 6 (1937) σ. 160.
1448. : **Ἄγλαδς** Τὰ διάφορα εἶδη τραγουδιῶν. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 11 - 12, σ. 4.
1449. **Βαλαβάνης Γ.** Τὸ τραγούδι τοῦ βορρηᾶ. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 21, σ. 388.

1450. **Βαφειάδης Κώστ.** Ἐπιθανάτιο. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 21, σ. 388.
1451. **Δημητριάδης Χρυσ.** Ποντιακά δημοτικά τραγούδια [2]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 15, σ. 155.
1452. **Κουρτιδης Κωνστ. Γ.** Ἡ Γκίμπερνα [1]. Ἄρχ Θεσ 4 (1937/38) 49 - 51.
1453. — [Τραγούδια] Δ' Ἀδριανουπόλεως [12]. Ἄρχ Θεσ 4 (1937/38) 143 - 47.
1454. **Κουφός Δ.** Τραγούδια τοῦ Βασσαρά [7]. Σπαρ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 2 σ. 7, ἀρ. φ. 7 σ. 8, ἀρ. φ. 8 σ. 6, ἀρ. φ. 13 σ. 9, 11, ἀρ. φ. 16 σ. 5. — Ὁ Γιάννης καὶ ἡ Μάρω. Αὐτόθι, ἀρ. φ. 3 σ. 11.
1455. **Κωνσταντινίδης Π.** Τραγούδι γάμου. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 16, σ. 217-218.
1456. **Μουζενίδης Π. Δ.** Ἀντίχριστον. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14, σ. 92-93.
1457. : **Νίδας** Μυστηριώτικα τραγούδια [1]. Σπαρ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 5 σ. 16. — Τραγούδια τῆς Μπαρδούνιας. Τὸ λιθάρι. Αὐτόθι, ἀρ. φ. 6, σ. 8. — Ὁ Μουσα Μπαρδούνιας. Αὐτόθι, ἀρ. φ. 7, σ. 7. — Μοιρολόγια τῆς Μπαρδούνιας [1]. Αὐτόθι, ἀρ. φ. 11 - 12, σ. 7.
1458. **Παλαισιδης Κ.** Ποντιακά δημοτικά τραγούδια [4]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14, σ. 77.
1459. **Παπανδρεάδης Α.** Τ' ὄρωμαν. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 19, σ. 299.
1460. **Παπαχριστοδούλου Πολ.** Τραγούδια Θράκης [83]. Ἄρχ Θεσ 4 (1937/38) 111 - 142.
1461. **Σγουρίτσας Ἀγρσ.** Ἡ λεβεντιά. Τ' ἀμπέλι [2]. Σπαρ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 9, σ. 11.
1462. — Τὰ τραγούδια καὶ ὁ χορὸς τῶν καλογήρων [3]. Σπαρ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 2, σ. 13 - 15.
1463. : **Σταυριώτης** (Παπαδόπουλος Δ. Κ.) Ποντιακά δημοτικά τραγούδια [27]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13, σ. 23-24, φ. 14, σ. 76, φ. 15, σ. 155, φ. 16, σ. 217, φ. 17/18, σ. 262, φ. 19, σ. 299, φ. 20, σ. 349, φ. 21, σ. 388, 389, φ. 22, σ. 428, φ. 23, σ. 469.
1464. **Τσιρκινίδης Η. Α.** Τὸ γήτεμαν. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 21, σ. 388-389.
1465. **Χοντολίδης Μ.** Στὴν ἄσπρη θάλασσα [ἄσμα]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 17/18, σ. 268.
1466. : **Ἀδραστος Μ.** [Δημοτικά ἄσματα]. Μεσο Ἔτ 1938, σ. 32, 93, 126, 142, 167, 172, 176, 181, 197, 217, 218, 272. [Ἄσμ. 11, δίστ. 2].
1467. **Γκανούλης Γ.** Μοιρολόγια [12]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 14 (1938) σ. 283 - 287.
1468. — Δημοτικά τραγούδια Σιατίστης [4]. ΗΔΜ ἔτ. 7 (1938) σ. 86 - 86.

1469. **Γκισᾶς Ἄργ.** Τραγούδια Κοζάνης [3]. ΗΔΜ ἔτ. 7 (1938) σ. 42 - 44.
1470. **Δρόσος Ζαχαρ.** Οἱ ἀγωνισταὶ περιφερείας Γρεβενῶν. ΗΔΜ ἔτ. 7 (1938) σ. 125 - 128.
Δημοσ. στίχ. ἐκ διαφόρων τοπικῶν ἑσμάτων ἐξυμνούντων τοὺς ἥρωας τῆς περιοχῆς.
1471. : **Ἐρημίτης** Ἡ λαϊκὴ σάτιρα ἐν Κεφαλληνίᾳ. Οἱ ριμναδόροι. Παγκεφ' Ἡμ ἔτ. Β' (1938) σ. 332 - 338.
1472. **Ζγώνης Ἀλέκ. καὶ Ράχος Ἀθαν. Μ.** Δημοτικὰ τραγούδια Γρεβενῶν [102]. Γρεβενὰ 1938, 8ον, ἀ. σελιδ. (Ἐθνικὴ Ὀργάνωσις ἕξων Γρεβενῶν. Διεύθυνσις Τύπου καὶ Διαφωτίσεως ἀριθ. 1).
1473. **Ζωλοτάκι Στεφανούλα** [Κυνηγὸς καὶ κόρη]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΔ' (1938) ἀρ. 303 σ. 7. — Λόγια τοῦ ἀγάπης. Αὐτόθι, ἀρ. 306 σ. 7.
1474. **Θεοδωράκι Χρυσῆ** Μιὰ κόρη ἀγάπα ἕνα νιὸ καὶ ἀγάπα την καὶ κείνος... Προμ Πυρφ. ἔτ. ΙΔ' (1938) ἀρ. 303 σ. 7.
1475. **Ἰντιᾶνος Ἀντ. Κ.** Συμβολὴ στὴ μελέτη τῆς Κυπριακῆς ἱστορίας. Κυπρ Σπ Β' (1938) 121 - 195.
Ἐν σ. 178 - 195 δημοσ. τὸ ἐκ 582 στίχων τραγοῦδι τοῦ Χατζηγεωργάκι.
1476. **Κανελλόπουλος Θεόδ. Γρ.** Ἐνα γλεντοκόπι μὲ ποικίλη καὶ εὐθυμὴ συζήτηση. Μεσσ' Ἐτ. 1938, σ. 286 - 298.
Δημοσ. ἀρκετοὶ στίχοι ἐκ διαφόρων ἑσμάτων.
1477. **Lüdeke Edwig** Κρητικὰ τραγούδια [17]. Ἐπ Κρητ Κπ 1 (1938) 505 - 512.
1478. Μακεδονικὴ παραλλαγὴ τοῦ νεκροῦ ἀδελφοῦ. Μακ' Ἡμέρες 6 (1938) 16 - 17.
1479. **Μακρῆς Ν.** Ἡ Φούρκα (Κονίτσης - Ἡλείου). ΗΔΜ ἔτ. 7 (1938) σ. 75-78.
Δημοσ. εἰδήσεις ἱστορικαὶ περὶ τοῦ χωρίου Φούρκας μετὰ 4 ἑσμάτων.
1480. **Παναγιωτίδης Κων.** [Ἔσματα 2]. ΗΔΜ ἔτ. 7 (1938) σ. 48.
1481. **Παπανικολάου Φ.** Χριστουγεννιάτικα τραγούδια Ἀνασελτσιώτικα [6]. ΗΔΜ ἔτ. 7 (1938) σ. 90 - 91.
1482. : **Σταυριώτης** (Παπαδόπουλος Δ. Κ.) Τὸ Παρχάρεμαν [ἔσμα]. ΗΒΕ ἔτ 1938, σ. 63.
1483. Τὸ τραγούδι τοῦ θανάτου [μοιρολ.]. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 14 (1938) σ. 64.
1484. **Τσελάλης Ἄγγ.** [Δημοτικὰ ἔσματα 2]. Μεσσ' Ἐτ 1938, σ. 190, 254.
1485. **Χιονῆς Κ.** Κερασουντιακὰ τραγούδια [3]. Ἄρχ Πόντ 8 (1938) 125 - 26.
1486. : **Νίδας** Ὁ παπᾶ Καλομοίρης [ἔσμα]. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ 20, σ. 14.
1487. **Σγουρίτσας Ἀγησ.** Κλέφτες καὶ ζουρνᾶς. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ 16, σ. 5 [ἔσμα].
1488. **Φιλιππόπουλος Δημ. Γ.** Ἀποκριάτικα δημοτικὰ καὶ τραγούδια χοροῦ [1]. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. φ. 21, σ. 12.

1489. *Δαφέριμος Γεώργ. Φ.* 'Η Διαμάντα' τραγούδι. Προμ Πυροφ έτ. ΙΕ' (1939) άρ. 326 σ. 7, άρ. 327 σ. 7.
1490. — Τραγούδι τοῦ Γλυμνηταλή. Προμ Πυροφ έτ. ΙΕ' (1939) άρ. 332 σ. 7.
1491. *Δαμπαδαρίδης Νικόλ. Σωτ.* 'Ο Ἅγιος Γεώργιος ἐν Παλατίοις καὶ ἐν Ἄφθόνη Προκοπήσου. Μεσ Γράμμ Δ' (1939) 83 - 95.
Δύο ἄσματα.
1492. *Νικολουδάκης Κώστ. Χ.* Τραγούδι τοῦ Ἄγριολίδι. Προμ Πυροφ έτ. ΙΕ' (1939) άρ. 331 σ. 7.
1493. *Ρουσαάκης Ἰ.* Μαντινάδες τοῦ Ἄλφα - βῆτα. Προμ Πυροφ έτ. ΙΕ' (1939) άρ. 324 σ. 7, άρ. 325 σ. 7.
1494. *Παπαθεοδωρόπουλος Ἐλ. Κ.* Τὰ κάλαντα τοῦ Λαζάρου. Ἀχαϊκά 4 (1940) 14 [δίστ. λαζαρικά 10].
1495. *Παπαχρονοπούλου Τούλα* Ἀχαϊκὸ δημοτικὸ τραγούδι. Ἀχαϊκά 4 (1940) 59.

Αἰμίμος
2. Μελέται.

1496. *Κυριακίδης Στίλπ. Π.* Διγενὴς καὶ κάβουρας. Λαογρ 6 (1917/18) 368 - 424.
1497. *Buk H. A.* Kleine Beiträge zur kenntnis des deutschen Philhellenismus. BNJb 1 (1920) 395 - 401.
Δημοσ. 1) Zur philhellenischen Dialektdichtung καὶ 2) Zwei Übersetzungen unter Wilhelm Müllers Griechenliedern.
1498. *Ζακυνθινὸς Διον.* Τὸ τραγούδι τῆς Λιογέννητης. Παρθενὼν έτ. Α' (1921/22) άρ. 2, σ. 46, 47.
1499. *Κυριακίδης Στίλπ. Π.* Δῶμαν - Ἄγριν - Ἀρκοτοῦ ἐράμιδον - Ἀρκοτοῦ ἐραμιώνας. Λαογρ 8 (1921/25) 230 - 231, 568 - 574.
1500. *Μενάρδος Σίμος* Ἱστορία τῶν λέξεων τραγωδῶ καὶ τραγωδία. Ἀφιέρωμα εἰς Γ. Χατζιδάκιν (1921) σ. 15 - 32.
1501. *Φαρμακίδης Ξεν. Π.* Δῶμαν, δόλιν, βίος. Λαογρ 8 (1921/25) 574.
1502. *Συναδινὸς Θεόδ. Ν.* Τὸ Ἑλληνικὸ τραγούδι. Πέντε διαλέξεις - συναυλίας. Τὸ δημοτικὸ τραγούδι· τὸ παιδαγωγικὸ τραγούδι· τὸ λαϊκὸ τραγούδι· τὸ ἐπτανησιακὸ τραγούδι· τὸ τεχνικὸ τραγούδι. Ἐν Ἀθήναις 1922, 8ον, σελ. 202.
1503. *Ξανθοουδίδης Στέφ.* Εἰς τὸ περὶ τῆς ἀλώσεως τῆς Πάρου (1537) δημῶδες ἄσμα. BNJb 3 (1922) 281.
Διόρθωσις στίχου τοῦ ἄσματος.
1504. *Σγουρίτσας Ἀγησ. Γ.* Σταχυολογήματα. Τὸ ἄσμα τοῦ Μαμουναῖ ἢ Μαμουλαῖ Μαλεβὸς έτ. Γ' (1922/23) άρ. 20, σ. 27 - 28.

1505. **Βλαχογιάννης Γιάνν.** Λαὸς ὁ ποιητὴς Λαογρ 7 (1923) 79 - 84.
1506. **Buk H.** E. Geibel und das neugriechische Volkslied. BNJb 4 (1923) 301 - 327.
1507. **Δ(νοβουნიώτης) Κ. Ι.** Δεκατρία δημόδη ἄσματα μετὰ μουσικῶν σημειῶν ἐν Ἀγιορειτικῷ κώδικι τῆς μονῆς Ἰβήρων. Ν Ἑλλ 17 (1923) 348 - 349.
1508. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Διόρθωσις εἰς ἀκριτικὸν ἄσμα, εἰς Ἐρωτοπαίγνια Hesselring - Pernot καὶ περὶ διασπάσεως τοῦ Ἰβουλλάβου εἰς δύο αὐτοτελεῖς στίχους καὶ περὶ τοῦ ξύλου τοῦ σταυροῦ. Ἀθηνᾶ 35 (1923) 238 - 239.
1509. ——— Τὰ παιδιὰ τοῦ δεκαπεντασυλλάβου. ΗΜΕ ἔτ. 1923, σ. 417 - 433.
Μελέτη μετρικῆς.
Κρίσεις: ΒΖ 24 (1924) 441 (*F. Dölger*), Rev. des Étud. Grecq. 37 (1924) 129 - 130 (*H. Pernot*).
1510. **Παντελίδης Χρ. Γ.** Οἱ ποιητάριδες τῆς Κύπρου. Λαογρ 7 (1923) 115-120.
Κρίσις: Κυπρ Χρον 1 (1923) 96 (*Ι. Συκουτρῆς*).
1511. **Schultz Wolfgang** Das Glück des Lebens und die Gebote der Sittlichkeit in alter Spruchdichtung. Λαογρ 7 (1923) 100 - 114.
1512. **Συκουτρῆς Ἰω. Ἀντιφῶν Γ.** Διγενῆς καὶ κάβουρας. Κυπρ Χρον 1 (1923) 154 - 163.
1513. ——— [Σημειώσεις εἰς τὸ τραοῦδι τοῦ Παφουμῆ], Κυπρ Χρον 1 (1923) 203 - 205.
Τὸ τραοῦδι τοῦ Παφουμῆ ἐδημοσιεύθη ὑπὸ *M. Μαρκίδου*. Αὐτόθι, σ. 198 - 203.
1514. **Δροσίνης Γεώργ.** Ζῶα καὶ πουλιὰ στὰ δημοτικὰ τραγοῦδια μας. ΗΜΕ ἔτ. 1924, σ. 49 - 67.
1515. **Ζακυνθινὸς Διον. Α.** Ὁ Χάρος στὸ δημοτικὸ τραγοῦδι. «Κερκυραϊκὴ Ἀνθολογία» 4 (1924) σ. 26 - 30.
1516. **Κανδηλῶρος Τάκ.** Ὁ ἀρματωλισμὸς τῆς Πελοποννήσου (1500 - 1821). Ἐν Ἀθήναις 1924, 8ον, σελ. 448.
Ἱστορικὴ πραγματεία σχετικὴ καὶ πρὸς τὸ κλέφτικο τραγοῦδι.
1517. * **Μιχαλόπουλος Φάν.** Τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι. — Ἀπέψεις τοῦ θανάτου 1924.
1518. **Παντελίδης Χρ. Γ.** Ἄσμα τοῦ ἀπαγχονισμοῦ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κύπρου καὶ τῶν ἄλλων μητροπολιτῶν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. Κυπρ Χρον 2 (1925) 65 - 67.
1519. **Brouwer - De Simone F.** La tradizione bizantina nella letteratura popolare Neogreca. SBN 1 (1925) 59 - 76.
1520. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Ἡ λαϊκὴ Κρητικὴ ποίησις. Προμ Πυρω ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 6 σ. 6, ἀρ. 7 σ. 6, ἀρ. 8 σ. 6, ἀρ. 9 σ. 6, ἀρ. 10 σ. 6, ἀρ. 11 σ. 6.

1521. **Μενάρδος Σίμ.** Περί τῆς πρώτης ἐκδόσεως τῶν δημοτικῶν μας τραγουδιῶν. Διάλεξις εἰς τὸν Παρνασσὸν γενομένη τὴν 22 Δεκεμβρίου 1924. Ἐν Ἀθήναις 1925, 8ον, σελ. 16.
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 295 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
1522. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Ἡ φυσιολογία εἰς τὰ δημοτικά τραγούδια. (Ὁμιλία γενομένη ἐκ μέρους τοῦ Ὀδοιπορικοῦ Συνδέσμου ἐν τῷ Παρνασσῷ. Σειρὰ ἐπιστημονικῶν ἐκδόσεων Ὀδοιπορικοῦ Συνδέσμου 8). Ἀθήναι 1926, 8ον, σελ. 36.
Κρίσις: ΒΖ 27 (1927) 425 (Α. Heisenberg). ΒΝJb 6 (1927/28) 275 (N. Bees).
1523. **Παπαδόπουλος Α. Α.** Ὁ μεσαιωνικὸς Ἑλληνισμὸς τοῦ Πόντου. ΗΜΕ ἔτ. 1926, σ. 367 - 380.
Ἐν σ. 376 - 380 γίνεται λόγος περὶ τῆς δημώδους ποιήσεως τοῦ Πόντου.
1524. **Παρχαρίδης Γ. Α.** Περὶ τῶν ἐν Ὄφει ἄσμάτων. Λαογρ 9 (1926/28) 109-151.
1525. **Δασκαλάκης Ἀπ.** Τὸ τραγούδι τῆς ἀλώσεως. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 25, σ. 1 - 2.
Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ ἔργον τοῦ συγγρ. «Τὰ αἷτια καὶ οἱ παράγοντες τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821».
1526. **Σπαταλάς Γεράσ.** Ἀποκρηῆς καὶ δημοτικὴ ποίησις. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 13, σ. 4.
1527. : **Ἀνθίας Τεῦκρ.** Ἀπὸ τὴν Κυπριακὴ ζωὴ. Οἱ «ποιητῶρηδες». ΜΕΕ Περ Α - Δ (1927) φ. 102, σ. 5 - 6, φ. 103, σ. 5 - 6.
1528. **Γεωργίτης Νέστωρ** Ἡ Καραμπεριά. Ἡπειρ Χρον 2 (1927) 304 - 306.
1529. **Δροσίνης Γ.** Τὸ μοιρολόϊ τῆς Ὀμορφης. Ἀθήναι [1927], 8ον, σελ. 22.
Κρίσις: Ἑλλ Γράμματα 2 (1928) 57 - 59 (Γ. Ν. Π(ολίτης)).
1530. **H(esseling) D. C.** Ἀκρίτας Διγενῆς. Ἑγκ. Λεξ. Ἐλευθερουδάκη, τόμ. 1 (1927) 651 - 652.
1531. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Ὁ Διγενῆς Ἀκρίτας. Ἀκριτικά ἔπη — Ἀκριτικά τραγούδια — Ἀκριτικὴ ζωὴ. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Νέα Σειρὰ, ἀριθ. 45). Ἐν Ἀθήναις, Βιβλιοπωλεῖον Ἴ. Σιδέρη, 1926, 8ον, σελ. 154.
Κρίσις: ΒΖ 27 (1927) 425 (Α. H(eisenberg)). Zeitsch. des Vereins für Volksk. Jahrg. 1927/28. Heft 2, 143 (F. B.). ΒΝJb 7 (1928/29) 240 (N. G. Th(eodoridis)). Archiv für Religionswiss. 29 (1931) 283 - 284 (O. Weinreich).
1532. **Θεῶλος Ἀλκῆς** Στοχασμοὶ γιὰ τὸ δημοτικὸ τραγούδι. Ἀναγέννηση Α' (1927) φ. 8 σ. 452 - 459, φ. 9 καὶ 10 σ. 514 - 521, φ. 11 καὶ 12 σ. 638 - 645. Β' (1927) φ. 1 σ. 21 - 31, φ. 11 - 12 σ. 488 - 494. [Ἀνετυπώθη εἰς 8ον σελ. 107. Ἀθήναι 1928].
Κρίσις: Ν Ἔστ τόμ. 4 (1928) 620 - 622 (Π.). Ἴόν. Ἀνθ 2 (1928) 98 - 101. 3 (1929) 2 - 4 (Διον. Α. Ζακυνθός).

1533. **Καλομοίρης Μ.** Συναυλία - διάλεξις (για τὸ Δωδεκανησιακὸ δημοτικὸ τραγούδι). Μαυρῆς Ν. Διάλεξις (για τὸ Δωδεκαν. δημοτικὸ τραγούδι). Ἐφημ. Δωδεκάνησος, ἔτ. Β', Ἀλεξάνδρεια 1927, φ. 89, σ. 1 - 2.
1534. **Καραβιδᾶς Κ. Δ.** Ἡ φυσιολογία τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ καὶ ἡ θέσις του στὴ Νεοελληνικὴ ἀναγέννηση. Ἀναγέννηση Α' (1927) φ. 3 σ. 163 - 166.
1535. **Καραμάνος Κυρ.** Ἡ εἰδυλλιακὴ μούσα στὴν Κύπρῳ. ΜΕΕ Περ Α - Δ (1927) φ. 82, σ. 6 - 7.
1536. **Τατάκης Β.** Θρηῆνος τῆς Παναγίας. Κυπρ Χρον 5 (1927) 65 - 72.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 546 - 47 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
1537. **Φαλιᾶτις Κ.** Τὸ πρόβλημα τοῦ δημοτικοῦ μας τραγουδιοῦ. (Ἑλληνικὸ ἢ γύφτικο;). Ἀθήναι 1927, 8ον, σελ. 32.
Κρίσις: ΜΕΕ Περ Α - Δ (1928) φ. 120, σ. 7 (Κ. Μ. Καραμάνος). Ἑλλ Γράμματα 2 (1927/28) 190 - 191 (Χ. Σακελλαριάδης). Ν Ἐστ 2 (1928) 188 - 9 (Π).
1538. **Τωμαδάκις Νικ. Β.** Κρητικὰ λαογραφικά. II. Τὸ τραγούδι τοῦ Θωδωρομανώλη. Περ Δελτ Κρ Φιλ Συλλ 1 (1927/28) 31. — IV. Στυλιανὸς Ζαννουδάκις. Αὐτόθι, σ. 36 - 48.
1539. **Δημητρίου Ε.** Ὁ «Θρηῆνος τῆς Πόλης». Νέα Ἐπιθεώρηση, 1928, ἀρ. 10, σ. 306 - 310.
1540. **Κορδαῖτος Γιάνν.** Ὁ «Θρηῆνος» τῆς Ἁγία - Σοφιάς καὶ ἡ «ἐθνικὴ συνείδηση» τῶν Ἑλλήνων. Νέα Ἐπιθεώρηση, 1928, ἀρ. 9, σ. 268 - 269.
1541. — Ὁ «Θρηῆνος τῆς Πόλης» καὶ ἡ γένεσίς του. (Ἱστορικὰ σημειώματα — Ἀπάντηση σὲ ἀντικριτικὴ). Νέα Ἐπιθεώρηση, 1928, ἀρ. 11, σ. 344 - 347.
1542. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Ἀρχαῖκὴ τέχνη καὶ δημοτικὰ τραγούδια. ΗΜΕ ἔτ. 1928, σ. 59 - 66.
1543. **Μοάτσου Δώρα** Ὁ ἑλληνικὸς στίχος ἀπὸ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους ὡς σήμερα. Ἀναγέννηση Β' (1928) φ. 5 σ. 204 - 213, φ. 6 σ. 265 - 273, φ. 7 σ. 303 - 311.
Ἐνδιαφέρον διὰ τὴν μελέτην τῆς δημώδους ποιήσεως.
1544. **Παπανελόπουλος Ι.** Τὸ Θιακὸ καπιτανόπουλο. Ἡμ Ἰθ ἔτ. 1 (1928) σ. 48-50.
Μελέτη ἄσματος.
1545. **Σουμελίδης Γ.** Ἀκριτικὰ ἄσματα [19] Ἀρχ Πόντ 1 (1928) 47 - 96.
Μελέτη.
1546. **Σταυρόπουλος Γ.** Ἡ Κύπρος καὶ ἡ δημοτικὴ ποίησις. Παντογνώστης ἔτ. Ε' (1928) σ. 44 - 46, 60 - 62.
1547. **Συναδινὸς Θ.** Ὁ θρῦλος τοῦ Ὁρφέα στὴ δημοτικὴ μας ποίηση. Ἡ Διάλεξις Α' (1928) 22 - 33.

1548. **Ἀποστολάκης Γιάνν.** Τὰ δημοτικά τραγούδια. Μέρος Α'. Οἱ συλλογές. Ἀθήναι, Κοντομαρῆς, 1929, 8ον, σελ. 332.
Κρίσεις: ΒΝJb 7 (1928/29) 499 - 514 (I. Συκουτρῆς). Αὐτόθι 8 (1929/30) 473 - 479 (II. Λορεντζάτος). Ν'Ἔστ τόμ. 6 (1929) 903 - 906 (Μᾶρκος Τσιριμῶκος). Byzantion 6 (1931) 864 - 65 (Στίλ. Κυριακίδης).
1549. **Βρόντης Ἀν.** Ὀλίγαι λέξεις περὶ τῶν δημοτικῶν ἕσμάτων τῆς Ρόδου. ΡΗ ἔτ. 1929, σ. 243 - 244.
1550. **Ζῶντος Α. Ι.** Ἐξ ἀφορμῆς τῶν «Στροφῶν στὰ δημοτικά τραγούδια». Ν'Ἔστ τόμ. 6 (1929) 921 - 922.
1551. **Μαρίνης Κ.** [Παρατηρήσεις στὴ μελέτη τοῦ Γερ. Σπαταλά, «Στροφές στὰ δημοτικά μας τραγούδια» βλ. κατ. ἀρ. 1553]. Ν'Ἔστ τόμ. 6 (1929) 873-874.
1552. **Παπαχριστοδούλου Χ.** Ἡ ἀρπαγὴ τῆς γυναίκας τοῦ Διγενῆ. ΡΗ ἔτ. 1929, σ. 130 - 134.
Μελέτη ἕσματος.
1553. **Σπαταλάς Γερ.** Οἱ στροφές στὰ δημοτικά μας τραγούδια. Ν'Ἔστ τόμ. 6 (1929) 804 - 809.
1554. ——— Ἀπάντηση (γιὰ τὶς στροφές στὰ δημοτικά μας τραγούδια). Ν'Ἔστ τόμ. 6 (1929) 922 - 923.
1555. **Χατζηϊωάννου Κ.** Σκληρόπουλλον. Ἑλληνικά 2 (1929) 203 - 204.
1556. **Buk H. A.** Der Wert von Übersetzungen verschollener neugriechischer Volksliedertexte. BZ 30 (1929/30) 142 - 146.
1557. **Λορεντζάτος Παν.** Κριτικὴ κριτικῆς. ΒΝJb 8 (1929/30) 473 - 479.
Ὁ συγγρ. δημοσ. κριτικὴν βιβλιοκρισίας τοῦ Ἰω. Συκουτρῆ, δημοσ. ἐν ΒΝJb 7 (1928/29) 499 - 514, ἀναφερομένης εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Γιάννη Ἀποστολάκη, Τὰ δημοτικά τραγούδια, Μέρος Α'. Οἱ συλλογές. Ἀθήναι 1929.
1558. **Ἀνδριώτης Νικ.** Ὁ μῦθος τῆς Ἀλκηστὸς στὴ δημοτικὴ ποίηση τοῦ Πόντου. ΗΜΕ ἔτ. 1930, σ. 452 - 457.
1559. **Κορδάτος Γιάνν.** Τὸ ἀρματωλίκι τοῦ Πηλίου. Θεσοσ Χρον 1 (1930) 87 - 93.
Δημοσ. ἱστορικαὶ εἰδήσεις μετὰ μελέτης ἕσμάτων.
1560. **Μαρίνης Κ.** Καινούργια σφέσματα καὶ νέα τραγούδια. Ν'Ἔστ τόμ. 8 (1930) 909 - 912.
1561. **Σπαταλάς Γερ.** Τὰ ὄνειρα στὰ δημοτικά μας τραγούδια. Ν'Ἔστ τόμ. 8 (1930) 902 - 905.
1562. ——— Τὰ ὄνειρα στὰ δημοτικά μας τραγούδια. ΡΗ ἔτ. 1930, σ. 38 - 49.
1563. **Τωμαδάκης Νικ. Β.** Δημοτικά τραγούδια. [Μελέτη]. «Κήρυξ» (Ἐφημ. Χανίων), ἀρ. 4071 - 4080, 1 - 14 Μαρτίου 1930.

1564. **Ζακυθηνός Διον. Α.** Ὁ Ἐρωτόκριτος κ' ἢ Ρωμοσύνη. ΗΜΕ ἔτ. 1931, σ. 70-76.
Μελέτη δημοδ. ᾠμάτων.
1565. **Δαμπελὲτ Γεώργ.** Ἡ γνησιότης τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ. Ἴόν Ἀνθ 5 (1931) 1-3.
1566. **Χρηστοβασίλης Χ.** Περὶ τῆς δῆθεν αἰχμαλωσίας τῆς Ἰωαννίτισσας Μπαλάναινας. Ἡπειρ Χρον 6 (1931) 155-157.
1567. **Βουτιερῖδης Ἡλ. Π.** Ἄγνωστη συλλογὴ δημοτικῶν μας τραγουδιῶν. Ν Ἐστ τόμ. 12 (1932) 687-689.
1568. **Ζαννέτος Φίλιος** Ζαχαριάς Μπαρμπιτσιώτης 1759-1805. Λακωνικά Α' (1932) 83-172.
Μελέτη ᾠματος.
1569. **Κουγέας Σωκρ.** Ὁ Γκαῖτε καὶ ἡ νεωτέρα Ἑλλάς. Ν Ἐστ τόμ. 11 (1932) 621-631.
Γίνεται λόγος περὶ τοῦ θαυμασμοῦ τοῦ Γκαῖτε πρὸς τὰ δημοτικά μας τραγούδια καὶ τῆς εἰς τὴν γερμανικὴν μεταφράσεως ὑπ' αὐτοῦ ἐνίων ἐξ αὐτῶν.
1570. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** [Παρατηρήσεις εἰς τὸ Κυπριακὸν ᾠσμα «Ὁ Κωσταντᾶς»]. Λαογρ 10 (1929/32) 568-570.
1571. **Δαμπίκης Δ.** Χριστουγεννιάτικη ποίησις τῶν Ἑλληνοφώνων χωριῶν τῆς Ἰταλίας. Ἐφημ. «Πολιτεία» 25-12-1932, σελ. 9.
1572. **Megas G. A.** Die Ballade von der Losgekauften. Jahrbuch für Volksliedforschung, ἔτ. 3 (1932) 54-73.
1573. **Μοσχόβης Β.** Εἰσαγωγὴ στὰ Συμιακά τραγούδια. Ρυθμὸς ἔτ. Α' (1932/33) τεῦχ. 2, σ. 47-59.
1574. **Πρωτοπάλης Μ.** Χελιδονίσματα στὴν ἀρχαία Ρόδο. Ρυθμὸς ἔτ. Α' (1932/33) τεῦχ. ἀναμνηστ., σ. 170-177.
1575. **Σπυριδάκης Γεώργ. Κ.** Τὸ ᾠσμα τοῦ Κωνσταντῆ (ἢ τοῦ νεκροῦ ἀδελφοῦ). Μύσων 1 (1932) 65-74, 222.
1576. **Steinmetz A.** Untersuchungen zu den Klephtenliedern. Λαογρ 10 (1929/32) 305-380.
1577. **Grégoire Henri** Études sur l'épopée byzantine. Revue des Études Grecques, t. XLVI, 1933, σ. 29-69.
Κρίσις: Byzantion 9 (1934) 414-416 (Roger Goossens).
1578. ——— L'âge héroïque de Byzance. Mélanges offerts à M. Nicolas Iorga, Paris 1933, σ. 382-397.
Κρίσις: Byzantion 9 (1934) 413-414 (Roger Goossens).

1579. **Κελαϊδης Σ.** Τὰ δημοτικά μας τραγούδια. Κρητ Μελ 1 (1933) 192-195, 220-224.
1580. **Soyter G.** Goethe als Übersetzer neugriechischer Liebeslyrik. Bayer. Blätter für das Gymnasialschulwesen, 1933, σ. 165-173.
1581. **Τσιτσελίκης Κ.** Τὸ τραγούδι τοῦ Μάη στὴ Δυτικὴ Μακεδονία. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 9 (1933) σ. 123-124.
1582. **Grégoire Henri** Héros épiques méconnus. Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales (Université de Bruxelles), t. II 1933-34 (Mélanges Bidez) p. 451-463.
Περὶ τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ «Χαρζανῆ».
Κρίσις: Byzantion 9 (1934) 420-428. (Roger Goossens).
1583. **Dawkins R. M.** Some modern greek songs from Gappadocia. (Reprinted from the American Journal of Archaeology, 1934 8ον, σ. 112-122).
1584. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Αἱ ἱστορικαὶ ἀρχαὶ τῆς δημώδους Νεοελληνικῆς ποιήσεως. Λόγος Πρυτανικός... Ἐν Θεσσαλονίκῃ 1934, 8ον, σελ. 30 (Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης).
Κρίσις: Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 631-632 (Π. Σιούτας). Ν' Ἔστ τόμ. 17 (1935) 597 (Μανόλης Κριαρῆς). Revue des Études Slaves 15 (1935) 96 (A. Mason). Libre, No 152-153 (1935) 1214 (L. Roussel).
1585. **Lascaris M.** Niccolò Tommaseo ed Andrea Mustoxidi. (Ἀπόσπασμα ἐκ τῶν Atti e Memorie della Società Dalmata di Storia patria, τόμ. III, Zara, 1934, 8ον, σελ. 39).
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 316 (Σ. Π. Κυριακίδης).
1586. **Ἰνυῖανος Ἄντ.** Κύπριοι ποιητάρηδες. Χριστόδουλος Μ. Τζαπούρας. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 414-421, 495-499, 572-575.
1587. **Μιχαηλίδης Σόλ.** Τὸ τραγούδι τοῦ γάμου. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 448-450.
1588. **Οἰκονομίδης Γιάνν. Στ.** Τὰ ἑκατὸν λόγια τῆς ἀγάπης. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 669-673.
Ἄναδημ. ἐκ τῆς ἐφημερ. «Καθημ. Φύλλα» τῆς Λευκοσίας 28 καὶ 29 Νοεμβρ. 1932.
1589. **Φαρμακίδης Σ. Π.** Φθογγολογικὰ καὶ ἐρμηνευτικὰ. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 492-495.
Μελέτη λέξεων καὶ φράσεων δημοδ. ἰσμάτων.
1590. **Bănescu N.** Ὁ κάτης καὶ οἱ ποντικοί. Εἰς μνήμην Σπ. Λάμπρου, 1935, σ. 393-397.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 692-693 (Σ. Π. Κυριακίδης). Ἐπ Κρητ Σπ 1 (1938) 569-574 (Σ. Γ. Καψωμένος).

1591. *Βασματζής Θεόδ. Β.* Οί ριμαδόροι. *Ναυτ* 'Ελλ 9 (1936/37) σ. 61.
1592. *Βλαχογιάννης Γιάνν.* Κλέφτες τοῦ Μοριά. Μελέτη ιστορική ἀπὸ νέες πηγές θγαλμένη 1715 - 1820. Ἀθήνα 1935, 8ον, σελ. 302.
 Δημοσ. καὶ ἀπόψεις περὶ δημοτ. ἁσμάτων.
 Κρίσις: Ἑλληνικά 8 (1935) 365 - 376 (Σ. Β. Κουγέας).
1593. *Δάφνης Στέφ.* Ἡ θάλασσα στὰ δημοτικά μας τραγούδια. *Ν Γράμμ Α'* (1935) φ. 10, σ. 1 - 2.
1594. *Ζευγώλη Διαλεχτή* Ἡ προσευχὴ στὸ δημοτικὸ τραγούδι. *Ν Γράμμ Α'* (1935) φ. 35, σ. 9.
1595. *Zoras G.* Un θρῆνος inedito sulla caduta di Constantinopoli. *SBN* 4 (1935) 237 - 248.
1596. *Ζωγραφάκης Γ. Κ.* Κλέφτικο τραγούδι. *ΘΓ* (1925) τεύχ. 1, σ. 26.
1597. *Κατσέλης Πέλ.* Ὁ Μενούσιαγας. *Ν Γράμμ Α'* (1935) φ. 36, σ. 8-9.
1598. *Κυριακίδης Στίλπ. Π.* Διορθώσεις εἰς τὴν συλλογὴν Νεοελληνικῶν τραγουδιῶν Werner von Haxthausen ἀνακοινωθεῖσαι εἰς τὸν καθηγητὴν Η. Herding. *Hess. Blätter für Volksk.* 24 (1935) 177.
1599. *Λουκόπουλος Δημ.* Ὁ Μάης στὰ δημοτικά μας τραγούδια. *Ν Γράμμ Α'* (1935) φ. 5, σ. 3.
1600. — Οἱ Καρπενησιῶτες γύφτοι στὰ Ρουμελιώτικα πανηγύρια. *Ν Γράμμ Α'* (1935) φ. 21, σ. 4.
1601. *Marshall F. H.* Four klephtic Songs. Εἰς μνήμην Σπυριδῶνος Λάμπρου, 1935, σ. 42 - 49.
 Κρίσις: *Λαογρ* 11 (1934/37) 690 - 691 (Σ. Π. Κυριακίδης).
1602. *Mirambel André* Les caractères de la poésie populaire du Magne. Εἰς μνήμην Σπυριδῶνος Λάμπρου, 1935, σ. 68 - 76.
 Κρίσις: *Λαογρ* 11 (1934/37) 691 (Σ. Π. Κυριακίδης).
1603. *Τωμαδάκης Νικ.* Τὸ «τραγούδι τῆς Φιαγκούσας». *Νεοελλ* Ἀρχ 1 (1935) 64 - 70.
 Κρίσις: Ἐπ Βυζ Σπ 12 (1936) 484 - 486 (Μ. Κριαρᾶς).
1604. *Χατζηϊωάννου Κυρ.* Κριτικά καὶ ἐρμηνευτικά. *Κυπρ Χρον* 11 (1935) 56 - 58.
 Γίνεται λόγος α) περὶ τῆς συλλογῆς Ἀ. Σακελλαρίου, «Κυπριακά», τόμ Β'. β) τῆς συλλογῆς Ε. Π. Φαρμακίδη, *Κύπρια ἔπη*, γ) τῆς συλλογῆς ἐν *Κυπρ Χρον* 8 (1931) σ. 312 ἔξ. κλπ.
1605. *: *Γκόλφης Ρήγ.* Φαντασία καὶ ποίηση. — Ἡ Ἀμαρτωλικὴ ποίηση. — Ἡ γλωσσικὴ ἀναγέννηση. — Ζωντανὰ κείμενα. — Ἡ πολύχορδη λύρα. — *Νεοελλ.* ληγες λυρικοί, σελ. 255.
 Κρίσις: *Κυπρ Γράμμ Β'* (1935/36) 112 - 113 (Ἀντ. Ἰντιᾶνος).

1606. **Ἰνιᾶνος Ἄντ.** Κωνσταντῖνος Φιλίππου (1866 —). Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 231 - 235.
Ἐνδιαφέρει καὶ τὴν μελέτην τῶν ἔσμάτων.
1607. **Lüdeke Hedwig** Ἡ προφορική παράδοση τῆς Ἑλληνικῆς λαϊκῆς ποίησης στὴν Κύπρ. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 1, σ. 358 - 359.
1608. ——— Ἡ κληρονομία τῶν ἀρχαίων στὴν Ἑλληνικὴ λαϊκὴ ποίηση. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 3, σ. 76 - 81.
1609. ——— Ἑλληνικὰ δημοτικὰ τραγούδια. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 1, σ. 12 - 14.
1610. **Χατζηϊωάννου Κ.** Τὸ λαογραφικὸ στοιχεῖο στὴν ποίηση τοῦ Λιπέρτη. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 1, σ. 14 - 20.
1611. **Χατζηιωσήφ Α.** Ὁ Κωσταντᾶς. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 161 - 164.
1612. **Ἀττικίδης Βάκ.** Δημοτικὰ θαλασσινὰ τραγούδια. Ναυτ Ἑλλ 8 (1936) 3537 - 3538.
1613. **Βαλέτας Γ.** Ἐνα συντρίμι δημοτικοῦ τραγουδιοῦ. Μακ Ἡμέρες 4 (1936) 191 - 193.
1614. **Baud - Bovy S.** La chanson populaire grecque du Dodécanèse. I. Les Textes. (Collection de l'Institut néo-hellénique, t. III). Paris 1936, 8ον, σελ. 408.
Κρίσεις: Byzantion 12 (1937) 650 - 658 (*Henri Grégoire*). BZ 38 (1938) 421 - 431 (*C. Höeg*). Λαογρ 12 (1938/48) 315 - 327 (*Σ. Π. Κυριακίδης*).
1615. **Kyriakides Stilp. P.** Die Herkunft der neugriechischen Balladen und ihre Beziehung zu den deutschen. Forschungen und Fortschritte 12 (1936) 132 - 133.
1616. **Λαζάρου Α.** Δημοτικὰ τραγούδια. Δελτίον Λειτουργῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, ἔτ. ΙΑ' (1936) περ. Ε', ἀρ. φύλλ. 7α - 8α, σ. 215 - 227. [Διάλεξις περὶ τῆς διδασκαλίας τῶν δημ. ἔσμάτων].
1617. **Μέγας Γ. Α.** Μιὰ παλαιὰ συλλογὴ τραγουδιῶν τοῦ λαοῦ μας. Ν Ἐστ τόμ. 19 (1936) 460 - 462.
1618. **Μιχαηλίδης Κ. Μ.** Ἐνας πρόδρομος τοῦ δημοτικισμοῦ [Σπ. Ζαμπέλιος]. Ν Γράμμ Β' (1936) 811 - 819.
Ἐν σ. 811 - 13 γίνεται λόγος περὶ τῆς συλλογῆς δημ. ἔσμ. τοῦ Ζαμπελίου καὶ τῆς μελέτης του: «Πόθεν ἢ κοινὴ λέξις τραγουδῶ».
1619. **Οἰκονομίδης Δημήτρ. Β.** Τὸ σύγχρονο λαϊκὸ τραγούδι τῆς Ἀπειράνθου - Νάξου. Ἐργασία ἔτ. 7 (1936) τεῦχ. 324 σ. 260 - 261, τεῦχ. 325 σ. 283, τεῦχ. 326 σ. 309 - 310, τεῦχ. 327 σ. 333 - 334, τεῦχ. 329 σ. 382, τεῦχ. 330 σ. 405 - 406.

1620. *Vlachoyannis Jean* Le peuple poète. L'Hell Contemp έτ. 1936, σ. 345-351.
1621. *Ίντιάνος Άντ.* Κύπριοι ποιητάρηδες: Κυριάκος Παπανικολάου ή Παπαδόπουλος. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 679-689.
1622. — Τὰ Κυπριακά έρωτικά ποιήματα και ό κ. Χατζηϊωάννου. Κυπρ Γράμμ 3 (1936/37) 84-90.
1623. *Ίωακειμίδης Παύλ. Θ.* Φιλολογική άποκατάσταση δημοτικῶν τραγουδιῶν τοῦ Πόντου. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 4-5, σ. 10-13.
1624. — Τὰ ιστορικά τραγούδια τοῦ Πόντου. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 7-8, σ. 14-15.
1625. *Κανδηλάπτης Γ.* Ή εΐδησις τῆς άλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως εις τόν Πόντον. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 12, σ. 10.
1626. *Παρχαρίδης Άθ.* Τὰ τραγούδια τῆς Όφης. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 7-8, σ. 8-9. φ. 9-10, σ. 6-9.
1627. *Χατζηϊωάννου Κυρ. ΙΙ.* Ή κριτική έκδοση τῶν Κυπριακῶν έρωτικῶν ποιημάτων. Κυπρ Γράμμ 3 (1936/37) 79-84.
1628. *Χρίστis Σάβ. Θ.* Κυπριακά έρωτικά ποιήματα. Κυπρ Γράμμ 3 (1936/37) 189-190.
1629. *Βαγενās Θάνος* Ή ιστορία ένός τραγουδιοῦ. Κυν Έπιθ 1 (1936/38) 11-12. Κρίσις: Αὐτόθι, σ. 62 (*Κωνστ. Γ. Τυροβολās*).
1630. *Κυσιμίτης* Ήνα ιστορικό τραγούδι [τοῦ Γιαννάκη Άσημάκη]. Κυν Έπιθ 1 (1936/38) σ. 145.
1631. *Μαντζουράνης Σοφ.* Ή Κυνουριακή Καστάνιτσα και ό προεπαναστατικός δλεθρος τῶν Κολοκοιτρωναίων και Βενετσανάκηδων [1]. Κυν Έπιθ 1 (1936/38) 175.
Μελέτη ἔσματος.
1632. *Άναστασιάδου - Δεβαντιῆ Άλίση* Ό συμβολισμός εις τὰ δημοτικά μας τραγούδια και εις τὰ άρχαία ποιήματα. Άθήνα, 1937, 8ον, σ. 62+2 ά.ά.
Κρίσις: Ν Έστ τόμ. 23 (1938) 208 (*Κλέων Παράσχος*).
1633. *Bees Nikos A. (Βέης)* Vulgärgriechische Verse aus einem Berliner Palimpsest über das Leben in der Fremde. BNJb 13 (1937) 57-66.
1634. *Βέης Νίκ. Α. (Bees)* Ό F.X.M.A. von Predl και ή συλλογή αὐτοῦ Έλληνικῶν δημοδῶν ἔσματων. Έκατονταετηρίς, 1937, 31-45.
1635. *Ζευγώλης Γ. Δ.* Τὸ σύγχρονο λαϊκό τραγούδι στην Άπειρανθο τῆς Νάξου, Άθήνα 1937, 8ον σελ. 88.
Κρίσις: Ν Γράμμ περιόδ. Β' (1937) φ. 34, σ. 14 (*Γ. Μ. Μυλωνογιάννης*).

1636. **Μαγιάκου Ἀθανασία Π.** Ἡ γυναίκα στὰ δημοτικὰ τραγούδια. Πυρσός. Α. Ε. Ἀθήναι 1937, 8ον σελ. 76.
Κρίσις: Ν Ἔστ τόμ. 23 (1938) 571 - 572 (*Πέτρος Χάρης*).
1637. **Μαυροειδῆ - Παπαδάκη Σοφία.** Ἡ ψυχὴ τοῦ λαοῦ μας μέσα ἀπὸ τὸ δημοτικὸ τραγούδι. Πνευματικὴ Ζωὴ Α' (1936/37) 69 - 70, 86 - 88, 102 - 104, 117 - 119.
1638. **Παπαχρονοπούλου Τούλα** Ἡ κλητικὴ στὰ δημοτικὰ τραγούδια. Ν Ἔστ τόμ. 20 (1937) 1750.
1639. **Τριανταφύλλου Κωνστ. Ν.** Πατρινὰ δημοτικὰ τραγούδια [5]. Ἀχαϊκὰ 1 (1937) 97 - 102.
Κείμενα καὶ μελέτη.
1640. **Μελανοφρύδης Π. Η.** Ἄς εἶχα... ΠοντΦύλλ Β' (1937/38) φ. 17/18, σ. 248 - 249. [Μελέτη ἄσματος].
1641. — Ὁ ἔρωσ εἰς τὰ Ποντιακὰ τραγούδια. ΠοντΦύλλ Β' (1937/38) φ. 20, σ. 323 - 328.
1642. — Ἡ Σοφίτσα. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14, σ. 57 - 58. [Μελέτη ἄσματος].
1643. **Adontz N. et Grégoire H.** Nicéphore au col roide. Byzantion 8 (1938) 203 - 212.
Περὶ τοῦ ἐπιθέτου *βαρυντράχλος* εἰς τὸ τραγούδι τοῦ Πορφύρη.
1644. **Ἄγρας Τέλλος.** Τὰ θαλασσινὰ τραγούδια. Ν Ἔστ τόμ. 24 (1938) 1134.
1645. **Ἀνδρόνικος Μαν.** Μελέτη δημοτικῶν τινῶν ἄσμάτων τῆς Ἱμβροῦ. Λευκωμα τῆς νήσου Ἱμβροῦ, ἐν Ἀθήναις 1938, σ. 95 - 116.
Μελέτη 12 ἄσμάτων.
1646. **Ἀποστολάκης Γιάνν.** Ὁ Κρυστάλλης καὶ τὸ δημοτικὸ τραγούδι. Θεσσαλονίκη 1937, 8ον, σελ. 68.
Κρίσις: Πνευματικὴ Ζωὴ Β' (1938) 76 - 77 [*Μ. Νικολαΐδης*]; Μακ Ἡμέρες 6 (1938) 35 - 36 (*Παῦλος Πετρίδης*).
1647. **Baud - Bovy S.** Notes sur l'épopée byzantine. 1) La chanson d'Armouris et sa tradition orale. Byzantion 13 (1938) 249 - 251.
1648. **Bees Nik. A. (Βέης)** Eine Reminiscenz an Alexander den Grossen in einem Volkslied. BNJb 14 (1938) 129 - 130.
1649. **Βλαχογιάννης Γιάνν.** Κλέφτικα καὶ ναυτικὰ τραγούδια. Ν Ἔστ τόμ. 23 (1938) 90 - 94, 165 - 169, 524 - 533, 725 - 730 τόμ. 24 (1938) 1021 - 1025, 1536 - 1539.
1650. **Grégoire H.** Notes sur l'épopée byzantine. 2. Une mention du hé-

- ros Ankylos et du Paulicien Karbéas dans un chant akritique. Byzantion 13 (1938) 251.
1651. **Ζώρας Γ.** Θωμαζαῖος καὶ Φωριέλ. (Ἀνέκδοτη ἀλληλογραφία γιὰ τὰ δημοτικά μας τραγούδια). Ν Ἔστ τόμ. 24 (1938) 1159 - 1160.
1652. ——— Ἑλληνικὲς σελίδες τοῦ Θωμαζαίου. (Δοκίμια ἀπ' τὴς Scintille). Ν Κράτ Β' (1938) 1152 - 1160, 1277 - 1281.
1653. **Ioannidu Maria** Untersuchungen zur Form der neugriechischen Klagelieder (Moirologien). (München) 1938, 8ον, σελ. 70.
Κρίσεις: ΒΖ 39 (1939) 439 - 441 (*S. Baud - Bouy*).
1654. **Δουκάτος Δημ. Σ.** Ἡ ρίμα τοῦ Μανέτα. Ἰόν Ἀνθ 12 (1938) 155 - 160.
1655. **Μαγιάκος Ἀθαν. Π.** Ἡ γυναικὰ στὰ δημοτικὰ τραγούδια. Ἀθήναι 1938, 8ον, σελ. 76.
1656. **Μιχαηλίδης Κ. Μ.** Ἡ κατάρα τῆς ἀπαρνημένης. Ν Γράμμ 2 Ἀπριλίου 1938, σ. 6.
1657. **Σιούτας Παῦλ.** Ἀπὸ τὰ τραγούδια μας. Λευκοσία Κύπρου 1938, 8ον, σελ. 132.
Σελ. 3 - 4 πρόλογ., σελ. 5 - 53 εἰσαγωγή [εἰς τὸ Κυπριακὸν δημῶδ. ἕσμα], σελ. 57-130 ἕσμ. 13.
1658. **Παπακωνσταντίνου Κ. Μ.** Γιὰ τὴν «κατὰρα τῆς ἀπαρνημένης». Ν Γράμμ 9 Ἀπριλίου 1938, σ. 4.
1659. **Παπανικολάου Φ.** Ἐνα δημοτικὸ τραγούδι. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 14 (1938) σ. 203 - 205.
1660. **Ποταμιάνος Θ.** Ἡ μοιρολογίστρα. Ἡ Ἠχώ, Ἀθήναι 1938, τεῦχ. 68, σ. 3.
1661. **Σφυρόερας Νίκ. Β.** Πάλι «ἡ κατάρα τῆς ἀπαρνημένης». Ν Γράμμ 16 Ἀπριλίου 1938, σ. 3 - 4.
1662. **Τσελάλης Ἀγησ.** Μεσσηνιακὰ λαϊκὰ τραγούδια. Μεσο Ἐτ ἔτ. 1938, σ. 273 - 281.
1663. **Βλαχογιάννης Γιάνν.** Τὰ Καλημερίσματα. ΜΜ ἔτ. 2 (1938/39) ἀρ. 20, σ. 99 - 101.
1664. **Βαγενᾶς Θᾶνος** Πέτρος Μαντᾶς, ὁ ἕξακουστὸς κλεφτοκαπετάνιος. Ἐπ Βουρ 3 (1939) 138 - 149.
1665. **Grégoire H. et Lüdeke H.** Nouvelles chansons épiques des IXe et Xe siècles. Byzantion 14 (1939) 235 - 263.
Τὸ τραγούδι τοῦ Ἀρμούρη.
1666. **Θωμαζαῖος Ν.** Ἑλληνικὲς σελίδες. Ραδιο - Ἐπιθεώρησις Β' (1939) ἀρ. 3, σ. 76 - 83, ἀρ. 4, σ. 131 - 136, ἀρ. 5, σ. 161 - 163.

1667. **Νταΐφας Κ.** Τὸ «λαλοῦδι» ἦγουν τὸ τραγούδι τοῦ Παλαμηδιοῦ. (Ἐφημ. «Ἡ Καθημερινή» ἀρ. 8161, 3 Ἰουλ. 1939).
1668. **Τριανταφύλλου Κωνστ. Ν.** Πατρινά δημοτικά τραγούδια [9] Ἰαχαικά 3 (1939) 106-109.
Κείμενα καὶ μελέτη ᾄσμάτων.
1669. **Ζώρας Γ.** Θωμαζαῖος καὶ Φωριέλ. Ραδιο-Ἐπιθεώρησις Γ' (1940) τευχ. 2, σ. 75-82.
1670. **Λανίτης Νικ.** Ὁ ἀθλητισμὸς στὸ λαϊκὸ μας τραγούδι. Ραδιο-Ἐπιθεώρησις Γ' (1940) τευχ. 3, σ. 178-181.
1671. **Μανροειδῆ - Παπαδάκη Σοφία.** Ἡ ἀγάπη τῆς ζωῆς στὸ δημοτικὸ μας τραγούδι. Ραδιο-Ἐπιθεώρησις Γ' (1940) τευχ. 3, σ. 144-148.

β'. Δίστιχα.

1. Συλλογαί.

- Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθ. 121. 129. 130. 139. 145. 166. 170. 171. 175. 178. 192. 196. 197. 201. 203. 205. 206. 208. 222. 223. 226. 230. 231. 233. 235. 237. 239. 246. 250. 254. 256. 257. 258. 259. 260. 262. 263. 266. 270. 271. 272. 273. 281. 282. 284. 285. 291. 295. 301. 302. 303. 305. 306. 307. 320. 321. 323. 527. 742. 880. 953. 978. 1009. 1092. 1100. 1119. 1124. 1211. | 1305. 1329. 1335. 1356. 1374. 1392.
- 1924
- 1924
672. **Διαμαντάρης Ἀχιλλ.** Τραγούδια Καστελλορίζου [37 δίστιχα]. Λαογρ 8 (1921/25) 555-556.
673. **Σεφερλῆς Παναγ. Δ.** Δίστιχα τραγούδια τῆς Αἰγίνης [136]. Λαογρ 8 (1921/25) 536-546.
674. **Πετριδῆς Μιχ. Γ.** Τὸ νησάκι μας [14 δίστιχα τῆς Ξενιτειᾶς]. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1923, ἀρ. 11, σ. 10-11.
675. Δωδεκανησιακὰ δίστιχα [6]. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 2 (1924) ἀρ. 40, σ. 2.
676. Δωδεκανησιακὰ δίστιχα [12]. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1924, ἀρ. 40, σ. 7.
677. **Δροσίνης Γεώργ.** Τὰ ωραιότερα δημοτικὰ δίστιχα εἰκονογραφημένα. Ἐκλογὴ —, Ἀθήναι [1924], 8ον μικρ., σελ. η' + 96.
Κρίσεις: Λαογρ 8 (1921/25) 597 (Σ. Π. Κυριακίδης).
678. Τραγούδι τοῦ χοροῦ [δίστ. 3]. Μαλεβὸς ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 63 σ. 552.
679. **Κανδηλάπτης Γ.** Δέκα Κρωμέτικα τραγούδια. Λαογρ 9 (1926/28) 237-238.
680. Κρητικὲς μαντινάδες [58]. Κυριακὴ Α' (1927) φ. 37, σ. 16.
681. **Μουσακάς Δ. Ε.** Δημώδης μοῦσα τῆς Ἀνδρου [δίστ. 94]. ΜΕΕ Περ Α-Δ (1927) φ. 101, σ. 6, φ. 103, σ. 6.
682. **Ἀθανασιάδης Εἰδοτάφ.** Ἄσματα δίστιχα Σάντας [37]. Ἄρχ Πόντ 1 (1928) 214-216.

1683. *Κανδηλάπτης Γεώργ.* [Ἔσματα δίστιχα] Ἐργυροπόλεως [25]. Ἐρχ Πόντ 1 (1928) 216 - 217.
1684. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Μαντινάδες. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 111 σ. 7, ἀρ. 112 σ. 7.
1685. *Ζ.* Δημοτικὰ τραγούδια τῆς Ἄνδρου [δίστ. 113]. ΑΗ ἔτ. 4 (1929) σ. 169-178.
1686. *Παπαχριστοδοῦλου Πολύδ.* Λιανοτράγουδα τῆς Ἀνατολικῆς Θράκης [199]. Θρακ 2 (1929) 183 - 198.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 254 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
1687. *Στούπης Ἰωάνν.* «Στιχοπλάκια» Γιαννιώτικα [131]. Ἐπειρ Χρον 4 (1929) 176 - 185.
1688. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Μαντινάδες [2]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 131 σ. 7.
1689. ——— Μαντινάδες [8]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 142 σ. 7.
1690. *Δαφνομήλης Νικ. Γ.* Μαντινάδες [15]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 143 σ. 7.
1691. *Καλαϊτζάκη Εἰρήνη* Μαντινάδες [7]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 127 σ. 7.
1692. [*Κουφάκη δνῖς*] Μαντινάδες [2]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 123 σ. 7.
1693. *Παγωμένου Μαρ.* Μαντινάδες [6]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 134 σ. 7.
1694. *Παγωμένου Στυλιανῆ* Μαντινάδες [6]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 133 σ. 7, ἀρ. 134 σ. 7.
1695. *Τωμαδάκης Νικ. Β.* Λαογραφικὰ σύμμικτα. Α' δίστιχα [78]. Κρητικὰ 1 (1930/33) 50 - 54.
1696. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Μαντινάδες [11]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 152 σ. 7.
1697. *Στρατήγη Φωτεινῆ* Μαντινάδες [3]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 153 σ. 7.
1698. *Στρατήγης Γρηγ. Γ.* Μαντινάδες [2]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 152 σ. 7.
1699. *Τρουλῆ Ἐλευθερία* Μαντινάδες [4]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 152 σ. 7.
1700. *Χατζηβασιλείου Δέσπ.* Μαντινάδες [8]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 161 σ. 7.
1701. Ἐπειρωτικὰ δίστιχα [22]. Ἡ Δωδώνη Α' (1931/32) 93, 116, 176, 192, 196.
1702. *Γκαγκαουδάκι Εἰρήνη* Μαντινάδες τσὶ νύφης [6]. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 184 σ. 7. — Μαντινάδες [45]. Αὐτόθι, ἀρ. 185 σ. 7, ἀρ. 186 σ. 7, ἀρ. 187 σ. 7, ἀρ. 188 σ. 7.
1703. *Μανούσου Οὐρανία* Μαντινάδες [5]. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 189 σ. 7, ἀρ. 190 σ. 7.
1704. *Μπερκῆς Γ. Ἰ.* Ἀνωγειανὲς μαντινάδες [25]. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 170 σ. 7, ἀρ. 171 σ. 7.
1705. *Περάκη Εἰρήνη* Μαντινάδες [8]. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 191 σ. 7

1706. *Περάκης Έλευθ. Γ.* Μαντινάδες [8]. Προμ Πυρφ έτ. Η' (1932) άρ. 191 σ. 7.
1707. *Σουλιάτου Βιργινία* Μαντινάδες [9]. Προμ Πυρφ έτ. Η' (1932) άρ. 179 σ. 7.
1708. *Χαιρέτης Έλευθ. Στ.* Άνωγειανές μαντινάδες [14]. Προμ Πυρφ έτ. Η' (1932) άρ. 171 σ. 7, άρ. 172 σ. 7, άρ. 173 σ. 7, άρ. 175 σ. 7.
1709. *Σχολεϊον Δημ. Ποταμιών Πεδιάδος* Μαντινάδες [17]. Τò Φώς, χρόν. Ε' (1932/33) άρ. φ. 8-9 σ. 7, άρ. φ. 11 σ. 4, άρ. φ. 13 σ. 6.
1710. Άνωγειανές μαντινάδες [4]. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 204 σ. 7.
1711. Μαντινάδες [15] Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 202 σ. 7, άρ. 203 σ. 7.— Μαντινάδες [15]. Αυτόθι, άρ. 210 σ. 7.— Μαντινάδες [10]. Αυτόθι, άρ. 211 σ. 7.— Μαντινάδες Άνωγειανές [5]. Αυτόθι, άρ. 214 σ. 7.
1712. Διαλεκτές μαντινάδες Άμαριώτικες [30]. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 194 σ. 7, άρ. 198 σ. 7.
1713. *Βάμβουκα Γαροφαλιά* [Μαντινάδες στο γάμο. 7] Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 206 σ. 7.
1714. *Βουϊδάσκη Εύθυμία* Μαντινάδες Άνωγειανές. [8]. Προμ. Πυρφ. έτ. Θ' (1933) άρ. 204 σ. 7.
1715. *Κορνάρος Έλευθ. Ν.* Μαντινάδες [14]. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 208 σ. 7.
1716. *Κοτσιφού Χρυσή* Μαντινάδες. [4]. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 198 σ. 7.
1717. — Μαντινάδες [8]. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 203 σ. 7.
1718. *Λιουδάκι Μαρία* Κρητικές μαντινάδες. (Κριτική έκδοση). Ήράκλειο Κρήτης (1933) 8ον, σελ. 162.
- Έν σ. 153 - 162 δημοσ. και 8 μουσικά καταγραφά μελωδιών.
- Κρίσεις : Έπιστημολόγος 1 (1933) 396 - 98 (Γ. Ν. Χατζιδάκις). Κρητ Μελ 1 (1933) 172-4 (Γ. Κ. Σπυριδάκης). Έφημ. «Άνατολή» Άγ. Νικολάου Κρήτης, φύλλ. 22, 23, Νοέμβρ. 1933 (Γ. Κ. Σπυριδάκης). Λαογρ 11 (1934/37) 289 - 90 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Έφημ. «Άνατολή» Άγίου Νικολάου Κρήτης, φύλλ. τής 13, 14, 15 Όκτ. 1933 (Δέσποινα Πουλή). Άναιρέσεις τής κριτικής ταύτης. Αυτόθι, φύλλον τής 22, 24, 25, 26, 27, 28, Όκτ. 1933 (Μαρία Λιουδάκι). Αυτόθι, φύλλον τής 2, 3 Νοεμβ. 1933 (Μεν. Παρλαμάς). Μύσων 3 (1934) 89 - 90 (Ν. Β. Τωμαδάκης).
1719. *Montesanto Marica* Canti di Stampalia. SBN 4 (1935) 269 - 291.
- Δίστιχα 276 και 4 εικόνες ένδυμάτων.
1720. *Λιουδάκι Μαρία.* Λαογραφικά Κρήτης, τόμ. Α. Μαντινάδες. Έν Άθήναις (1936) 8ον, σελ. ιστ + 399. Έν σελ. 395 - 96 δημοσ. και 2 μουσικά καταγραφά μελωδιών.
- Κρίσεις : Λαογρ 11 (1934/37) 695 - 97 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Ν Έστ τόμ. 20 (1936) 1458-1460 (Μ. Κριαράς). Έπετ Ένώσ Καλλ Λογ Χανίων Α' (1937) 86 - 88 (Γ. Κ. Σπυριδάκης). Έπ Κρητ Σπ 1 (1938) 582 - 90 (Μ. Ί. Μανούσικας).

1721. *Μανιώρου Λευκοθέα* Μαντινάδες Ἀνωγειανές [3]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 214 σ. 7.
1722. *Μανουρά Ἀγάπη* [Μαντινάδες Ἀνωγειανές] [4]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 214 σ. 7.
1723. *Μαυράκη Ψυχόρη* Μαντινάδες [3]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 202 σ. 7.
1724. *Νύκταρη Πηνελόπη* Μαντινάδες [3]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 202 σ. 7.
1725. *Νύκταρης Ἰωάνν.* Μαντινάδες [4]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 202 σ. 7.
1726. *Παπαδιοῦ Μαρία* Μαντινάδες Ἀνωγειανές [17]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 215 σ. 2, ἀρ. 216 σ. 7.
1727. ——— Μαντινάδες Ἀνωγειανές [8]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 214 σ. 7.
1728. *Παγωμένου Ἐλένη Χρ.* Μαντινάδες [9]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 199 σ. 7.
1729. *Περάκις Ἰ. Γ.* Μαντινάδες [10]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 200 σ. 7.
1730. *Ρασούλη Ἐλευθερία* Μαντινάδες [3]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 202 σ. 7.
1731. *Ρέα* Μαντινάδες [12]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 200 σ. 6.
1732. *Σαπουτζῆς Ἀντών.* Μαντινάδες [6]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 213 σ. 7.
1733. *Σουλτάνου Μαρία* Μαντινάδες Ἀνωγειανές [7]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 214 σ. 7.
1734. *Στρατήγη Χρυσή* Μαντινάδες [11]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 200 σ. 7.
1735. *Στρατήγης Γρηγ. Γ.* Μαντινάδες [9]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 199 σ. 7.
1736. *Φλουρῆς Ἐμμ.* Μαντινάδες [10]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 211 σ. 7.
1737. *Φλουρῆς Γεώργ. Κ.* Μαντινάδες [7]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 211 σ. 7.
1738. *Φλουρῆς Κ.* Μαντινάδες [13]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 208 σ. 7.
1739. *Ἀντωνάκις Κωνστ. Γ.* [Μαντινάδες 3]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 240 σ. 7.
1740. Μυκονιάτικα δίστιχα [27]. Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 15 σ. 6, φ. 16 σ. 5, φ. 19 σ. 3.
1741. *Βαρότσης Νικ. Ἐμμ.* Μαντινάδες τοῦ λυράρι [7]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 226 σ. 7.
1742. *Βρύσινας Μανώλ.* Κρητικὲς μαντινάδες [30]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 228 - 29 σ. 7.
1743. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* Μαντινάδες [7]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 227 σ. 7, ἀρ. 228 - 29 σ. 7.
1744. ——— [Μαντινάδες 24]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 218 σ. 7.
1745. ——— Μαντινάδες γνωμικὰ [3]. Πρωμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 217 σ. 7.

1746. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* Μαντινάδες [43]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 237 σ. 7, άρ. 238 σ. 7.
1747. ——— Μαντινάδες τής νύφης [22]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 238 σ. 7.
1748. *Δροσάκη Παρασκ.* Τò παιδί όντα γεννάται σάν τò πωρικόν λογάται... Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 238 σ. 7.
1749. *Καράλακης Μάρκ.* Μαντινάδες [5]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 240 σ. 7.
1750. *Κωνιοῦ Μαρία* Μαντινάδες [5]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 218 σ. 7.
1751. *Μαθητική Κοινότης Σεισών* Μαντινάδες [7]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 223 σ. 7.
1752. *Μιχαλάκι Όλγα* [Μαντινάδες 4]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 224 σ. 7.
1753. *Συλοῦρη Βασιλική* Μαντινάδες [15]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 231 σ. 7.
1754. *Παρασύρης Ιωάνν.* Μαντινάδες [8]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 226 σ. 7.
1755. *Δημοτικόν Σχολείον Καμαριώτη* Μαντινάδες [53]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 234 σ. 7, άρ. 235 σ. 7.
1756. *Φρατζεσκάκη Μαρ.* Μαντινάδες [10]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 223 σ. 7.
1757. *Χριστοδουλάκι Ειρήνη* [Μαντινάδες 6]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 239 σ. 7.
1758. *Παπαχριστοδούλου Πολ.* IV. Λιανοτράγουδα Άδριανουπολίτικα [126]. Άρχ Θρ Θησ 1 (1934/35) 73 - 79.
1759. *Α. Γ. Μ.* Μαντινάδες [11]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 244 σ. 7.
1760. Δίστιχα [9]. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 19, σ. 4, φ. 20, σ. 4.
1761. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* [Μαντινάδες 16]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 247 σ. 7.
1762. ——— [Μαντινάδες 6]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 250 σ. 7.
1763. *Δημοτ. Σχολείον Σκορδύλω* Μαντινάδες [32]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 261 σ. 7.
1764. ——— Μαντινάδες [82]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 254 σ. 7, άρ. 255 σ. 7, άρ. 256 σ. 7.
1765. *Καλούδη Σοφία Μ.* Μαντινάδες [14]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 242 σ. 7.
1766. *Κοτσιφοῦ Χρυσή.* [Μαντινάδες] [13]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 251 σ. 7.
1767. *Δοβέρδος Γ.* Συρτός Άποκρηάτικος [δίστ. 9]. Μυκ Χρον Β' (1935) φ. 30 - 31, σ. 11.
1768. *Μαλανδράκη Κατίνα* Καί πάλιν ό «Σιόρ Λούης». Μυκ Χρον Β' (1935) φ. 30 - 31, σ. 5.
Δημ. Ιατρική, δίστ. 7.

1769. *Περάκης Έλευθ.* [Μαντινάδες] [12]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 251 σ. 7.
1770. *Περάκι Είρηνη Ε.* Μαντινάδες [8]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 249 σ. 7, άρ. 250 σ. 7.
1771. *Σωπασής ή Χοτζάκισ Γεώργ. Β.* Μαντινάδες [6]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 248 σ. 7.
1772. *Καρφής Χρήστ.* Μαντινάδες ('Αγ. Μάμα Μυλοποτάμου Κρήτης). [5]. Διδ Ζωή Α' (1935/36), 80.
1773. *Μανρουδής Γρηγ.* Μαντινάδες [4]. Διδ Ζωή Α' (1935/36) σ. 60.
1774. *Πανταλός Νικόλ.* Μαντινάδες ('Αγιος Μάμας Μυλοποτάμου Κρήτης) [6]. Διδ Ζωή Α' (1935/36) σ. 59.
1775. *Παπαδάκης Δ.* Μαντινάδες ('Αγ. Μάμα Μυλοποτάμου Κρήτης) [6]. Διδ Ζωή Α' (1935/36) σ. 81.
1776. *Έλλαδίτης Δ.* Τά τσακίσματα [δίστ. 13]. ΗΔΜ έτ. 5 (1936) σ. 164.
1777. *Κυριακάκη Μαρία.* Μαντινάδες [14]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΒ' (1936) άρ. 275-76 σ. 7.
1778. *Μαθητική Κοινότης Σκορδύλλω* Μαντινάδες [42]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΒ' (1936) άρ. 265 σ. 7, άρ. 267 σ. 7.
1779. *Άρδαβάνης - Δυμπερῶτος Σπυρ.* 'Η ποίησις εις τὰ μαχαίρια τῶν ἐγκληματιῶν. Οἱ ἐκ γενετῆς καὶ οἱ ἐκ πάθους ἐγκληματῖαι. Κυπρ Γράμμ 3 (1936/37) 169 - 172.
1780. *Horvath A.* Γιὰ τὰ «τραγούδια τῆς φυλακῆς». Κυπρ Γράμμ 3 (1936/37) 262 - 263.
1781. *Σουμελίδης Α.* Ποντιακά δίστιχα [10] Ποντ Φυλλ Α' (1936/37) φ. 3, σ. 28.
1782. *Κακαβούλιας 'Ι. Γ.* Λιανοτραγουδα τῆς Θυρέας [δίστ. 18]. Κυν'Επιθ 1 (1936/38) 113 - 114.
1783. Μαντινάδες (ἀπὸ τῶν Τριπόδων) [29]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΓ' (1937) άρ. 292 σ. 7, άρ. 293 σ. 7.
1784. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* Μαντινάδες Καπεδιανῶν [25]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΓ' (1937) άρ. 296 σ. 7, άρ. 297 σ. 7.— Δίστιχα [16]. Αὐτόθι, άρ. 298 σ. 7.
1785. *Ζευγώλης Γ. Σ.* Δημοτικά καὶ λαϊκά τραγούδια. Ν'Εστ τόμ. 20 (1937) 1668.
1786. *Καιροφύλας Κ.* Ζακυνθινὰ δίστιχα [74]. 'Ιόν'Ανθ 11 (1937) 43 - 48.
1787. *Κακούρης Χ.* Τὸ σατυρικὸν πνεῦμα τῶν Κεφαλλήνων [δίστ. 12]. 'Αχαϊκά 1 (1937) 78 - 81.
1788. *Σιδηροπούλου Εὐφροσύνη* ᾠσματα, δίστιχα Κοτυώρων [129]. 'Αρχ Πόντ 7 (1937) 184 - 191. [Έρμην. σημειώσεις ἐν σελ. 191 - 193].
1789. *Παπαδόπουλος Δ. Κ. (Σταυριώτης).* Δίστιχα - ἐπωδοὶ (ρεφραίν). Τρα-

γούδια τρίστιχα. Τρίστιχα-ἐπφοδοί (ρεφραίν). [Δίστ. 38, τρίστ. 14]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20, σ. 349-351.

790. *Montesanto Marica* L'isola dei Gigli (Stampaglia), con prefazione di Giuseppe Gerola. Roma, ἀ. ἔτ. 8^{ον}, σελ. 112. | Πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐπιτομῆς τῆς ἀποφρασεύσεως τῶν ἐρωτικῶν, ἐρωτικῶν, τοῦ γάμου, νανουρισματα, μοιρολόγια καὶ τῆς ξενιτειᾶς.
791. *Βλαχογιάννης Γιάνν.* Τὰ ναυτικά δίστιχα. Ν^ο Ἔστ τόμ. 24 (1938) 1064-1065.
792. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* Μαντινάδες [31]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΔ' (1938) ἀρ. 303 σ. 7, ἀρ. 307 σ. 7. — Στοις νεονύμφους [4]. Αὐτόθι, ἀρ. 309 σ. 7. — Μαντινάδες [18]. ἔτ. ΙΕ' (1939) ἀρ. 313 σ. 7, ἀρ. 315 σ. 7, ἀρ. 320 σ. 7, ἀρ. 330 σ. 7.
793. *Κοντονικόλας Ἀντ.* Γνωμικά [δίστ. 3]. ΗΔΜ ἔτ. 7 (1938) σ. 177.
794. [*Κορούλλος Χ. Π.*] Λαογραφικά Ἀχαΐας [δίστ. 53]. Ἀχαϊκά 2 (1938) 113-115.
795. Μαντινάδες ἀπὸ τοῦ Γάλλου [36]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΔ' (1938) ἀρ. 306 σ. 7.
796. *Παπαδόπουλος Δημ. Κ.* Ἄσματα δίστιχα τοῦ χωρίου Σταυρὶν καὶ τῶν πέριξ [743]. Ἀρχ Πόντ 8 (1938) 133-180.
797. *Τζαγκαράκης Ἰωάνν.* Πρινιώτικες μαντινάδες [21]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΔ' (1938) ἀρ. 308 σ. 7, ἀρ. 310 σ. 7.
798. *Φιλιππόπουλος Δημ. Γ.* Ἀποκριάτικα δημοτικά καὶ τραγούδια χοροῦ [δίστ. 3]. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 19, σ. 12.
799. [Μαντινάδες 7]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΕ' (1939) ἀρ. 321 σ. 7.
800. *Ἀγγουριδάκης Γ.* Μαντινάδες ἀπ' τῶν Τριπόδω [23]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΕ' (1939) ἀρ. 314 σ. 7, ἀρ. 317 σ. 7, ἀρ. 319 σ. 7, ἀρ. 321 σ. 7.
801. Μαντινάδες Δαφνέδων. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΕ' (1939) ἀρ. 331 σ. 7, ἀρ. 332 σ. 7.
802. *Σαρρῆ Ἀλκινόη* [Μαντινάδες] [4]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΕ' (1939) ἀρ. 325 σ. 7.
803. *Rossato Aldo* Stornelli d' amore dell' isola di Lero. Interpretazione poetica coll' aggiunta di notizie storiche - geografiche e folcloristiche. Valdagno 1942, 8^{ον}, σελ. III + 154.

2. Μελέται.

804. *Soyter Gustav* Das volkstümliche Distichon bei den Neugriechen. Ein Beitrag zur kenntnis der neugriechischen Volksdichtung. Λαογ 8 (1921/25) 379-426.
805. *Ἀνθίας Τεῦκρος* Ἀπὸ τὴν Κυπριακῆ ζωῆ. Τὰ δίστιχα. ΜΕΕ Περ Α-Δ (1928) φ. 113, σ. 3.

1806. *Πολίτης* Δίνος Ν. Δίστιχον. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ., τόμ. 9 (1929) σ. 448.
1807. *Βλαχλείδης* Γ. Γιαννιώτικα στιχοπλάκια ἢ δίστιχα [88]. Ἡπειρ Χρον 5 (1930) 169 - 183.
1808. *Παπανδρέου* Α. Λίγα γιὰ τὰ δίστιχα τῆς Ρόδου. Ἐθνικὴ Ἐπιθεώρ. τῆς Ἑλλάδος, ἔτ. Α' (1930) ἀρ. 12 σ. 214 - 215.
1809. — Λίγα γιὰ τὰ δίστιχα τῆς Ρόδου. Ὁ Ἄγὼν τῆς Δωδεκανήσου, Ἀθῆναι, 1 Φεβρ. 1931, σ. 2.
1810. *Βλαχογιάννης* Γιάνν. Γιὰ ἓνα στίχο. [Ἄχ. σιγαλοπερπάτητη καὶ χαμηλοβλεπούσα]. Ν Ἐστ, τόμ. 22 (1937) 1582 - 1583.
1811. *Μελανοφρύδης* Π. Η. Κρητικὲς μαντινάδες — Κρωμέτκα τροαγωδίας. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13, σ. 13 - 15.

γ' Ἐπωδαὶ (βλ. Μαγεία)

δ' Μῦθοι ζώων

Βλ. καὶ ἀνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀρ. 123. 124. 137. 138. 169. 216. 227. 241. 242. 265. 291.

1812. *Ἀθανασόπουλος* Θ. Ι. Μῦθοι μεταπεσόντες εἰς παροιμίας [2] [μετὰ σημειώσεως τοῦ Ν. Γ. Πολίτου]. Λαογρ 6 (1917/18) 643 - 46.
1813. *Κανδηλάπτης* Γ. Μῦθος Ποντικὸς. Λαογρ 9 (1926/28) 254 - 55.
1814. *Κυριαζῆς* Ν. Τὸ παραμῦθι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Βασιλέας ἀτός. Ὁ πετεινὸς στὸ χατζηλίκι. Κυπρ Χρον 4 (1926) 266 - 271.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 251 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
1815. *Παπαχριστοδούλου* Περικλ. Ἡ ἀλεποῦ τῶν Αἰσωπέων μύθων. Ἀθῆναι 1928, 16ον, σελ. 47.
Κρίσις: Ν Ἐστ τόμ. 4 (1928) 906 (Π.).
1816. *Ἀλεξανδρίδου* Εὐρυδίκη Μῦθοι καὶ διηγήματα. Ἀθῆναι. Ἐκδ. οἶκος Δημητράκου [1930], 8ον, σελ. 75.
Λογοτεχν. διασκευὴ 16 μύθων περὶ ζώων.
1817. *Στροφιτοῦ* Αἰκ. Μῦθος. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ., τόμ. 17 (1931) σ. 821 - 24.
1818. *Χαραλάμπους* Χρῖστ. [Λαογραφικὰ σύμμεικτα]. Παραμῦθιν τοῦ πετεινοῦ, γκάρου τζιαὶ τοῦ ἄλουποῦ. [Μῦθ. 1]. Κυπρ Χρον 11 (1935) 49-55.
1819. *Παρχαρίδης* Ι. Ὁ λύκο καὶ τὸ πρόβατο. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 7 - 8, σ. 18.
1820. *Κωνσταντινίδου* [;] Ἄλεπὸν π' ἐξαγόρευεν [μῦθος]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13, σ. 20.

ε' Παραμύθια

1. Συλλογαί

- Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθ. 121. 122. 137. 142. 148. 155. 160. 165. 171. 185. 192. 205. 207. 212. 226. 242. 265. 278. 280. 288. 300. 315. 317. 319. 320. 323. 481. 953. 1106. 1356.
1821. *Δέφνερ Μιχ.* Δείγματα Τσακωνικῆς. Ἐκ πεντάμορφο τοῦ κόσμου (= Ἐκ πεντάμορφη τοῦ κόσμου) Λαογρ 8 (1921/25) 159-180. [Ἀνετυπώθη: Ἀθήνα, 1921, 8ον, σελ. 24].
1822. *Πελεκίδης Ε.* Τὸ βασιλόπουλο καὶ ὁ σπανός. ΠΗ ἔτ. 1921, σ. 123-128.
1823. «Ἡ κακιά πεθερά» (ἐκ Βισσαροῦ). Μαλεβός ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 21, σ. 43.
1824. *Βλαχογιάννης Γιάνν.* Γύροι τῆς ἀνέμης. Παραμύθια [12]. Ἀθήνα, 1923, 8ον, σελ. 108.
1825. *Δοϊζιάς Πολυξένη* Τὸ παραμῦθι τοῦ Ἄρσι-λεβέντη. Τὸ παραμῦθιν τῆς Στιχτοῦς. Τὸ παραμῦθιν τοῦ ψαλιδικιοῦ. *Πολυξένης Δοϊζιάδος*, Κυπριακὸν Λεύκωμα. Λεμεσὸς Κύπρου, 1924, σ. 96-99.
1826. *Καμπούρογλου Μαριάννα Γρ.* Πραμύθια ἐπιθεωρηθέντα καὶ συμπληρωθέντα δημοσιεύονται τὸ δεύτερον ὑπὸ Δ. Γρ. *Καμπούρογλου*. Ἐκδόσις δευτέρη. Ἐν Ἀθήναις. Ἐκδότης: Ἰωάννης Δ. Κολλάρος, 1924, 8ον, σελ. 176. [Παραμ. 21].
1827. Τὰ 40 λαϊκὰ παραμύθια. Συλλογὴ εἰδικοῦ. Ἀθήναι 1924, 8ον, σελ. 96. Λαϊκὴ Βιβλιοθήκη. Ἐκδ. Ἐταιρ. Μ. καὶ Γ. Γελανταλῆ καὶ Γ. Χρυσογένου.
1828. *Δέφνερ Μ.* Ἡ σπηλιά τοῦ Ἀνδρειώτη. Τὸ τέλος ἑνὸς σκυριανοῦ παραμυθιοῦ. Ἐν Ἀθήναις 1925, 8ον, σελ. 16.
1829. *Ταρσούλη Γεωργία* Μιά φορά κι' ἔνεν καιρό. Δημοτικὰ παραμύθια [19], τόμ. Α'. Ἀθήναι 1925, 8ον, σελ. 157.
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 278-280 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
1830. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Ὁ Σπανός κι' οἱ δράκοι. Προμ. Πυρρῶ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 46 σ. 7.
1831. *Deffner Mich.* Sieben schöne Märchen in die neugriechische Volkssprache und den zakonischen Dialekt, übertragen von Dr. Michael D —. Ἐπτὰ ὄραϊα παραμύθια εἰς τὴν δημώδη νεοελληνικὴν καὶ τὴν τσακωνικὴν διάλεκτον, μετέφερε Μιχαὴλ Δέφνερ, Ἀθήναι 1926. Ἀ πεντάμορφο τοῦ κόσμου. Παραμῦθι γιὰ τὰ κα καμπζία. Ἀθήνα 1926, 8ον, σελ. 16.— Ἀ δασιοπούα μὲ τὰ ρόκα γιὰ τὰ κα καμπζία τὰ τσακῶνια. Ἀθήνα 1926, 8ον, σελ. 7.— Τὰρ ἄλεποῦ τὸ παραμῦθι γιὰ τὰ καμπζία τὰ τσακῶνια. Ἀθήνα

- 1926, 8ον, σελ. 11.—Τὸ στοίχημα τοῦ ἀγοῦ τζαὶ τοῦ δκαντζοχιούρου. Παρανύθι γιὰ τὰ κα καμπζία. Ἀθήνα 1926, 8ον, σελ. 6.—Ἐο γάτε μὲ τὰ τδέρβα. Παρανύθι γιὰ τὰ κα καμπζία. Ἀθήνα 1926, 8ον, σελ. 6.—Ἐο ψαρᾶ τζαὶ ἄ γουναῖκα σι. Παρανύθι γιὰ τὰ κα καμπζία. Ἀθήνα 1926, 8ον, σελ. 6.—Ἐο κοτσινόσκουιθη. Παρανύθι γιὰ τὰ κα καμπζία. Ἀθήνα 1926, 8ον, σελ. 4.
1832. *Κυριαξῆς Ν. Γ.* Τὸ παραμῦθι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Βασιλέα ἀτός. Ἐο πετεινὸς στὸ χατζηλίκι. [3]. Κυπρ Χρον 4 (1926) 266-271.
1833. *Φιλιππίδου Μαρίκα* Τὰ παραμῦθια τῆς μάννας μου [4]. Ἐν Ἀθήναις 1926, 8ον, σελ. 64.
1834. ——— Ἐο φλασκοκέφαλος καὶ ἄλλα παραμῦθια [2]. Ἐν Ἀθήναις 1926, 8ον, σελ. 32.
1835. *Ἀθανασιάδης Εὐστάθ.* [Παραμῦθια] Σάντας [3]. Ἀρχ Πόντ 1 (1928) 197-201. [Ἐρμην. παρατηρήσεις ὑπὸ Ἀνθ. Παπαδοπούλου, σ. 205-206]. Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 235 (Σ. Π. Κυριακίδης).
1836. *Βαλαβάννης † Ἰωάνν.* Παραμῦθια Ἐνω Ἀμισοῦ [2]. Ἀρχ Πόντ 1 (1928) 185-191. [Ἐρμην. σημειώσεις ὑπὸ Ἀνθ. Παπαδοπούλου, σ. 201-203]. Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 235 (Σ. Π. Κυριακίδης).
1837. *Γιαννακούλια, Δνίς* [Παραμῦθια]. Θρακ 1 (1928) 218-220. [Παραδ. 1, παραμ. 1]. Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 235 (Σ. Π. Κυριακίδης).
1838. *Κανδηλάπτης Γεώργ.* [Παραμῦθια] Χαλδίας [6]. Ἀρχ Πόντ 1 (1928) 191-197. [Ἐρμην. σημειώσεις ὑπὸ Ἀνθ. Παπαδοπούλου, σ. 203-205]. Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 235 (Σ. Π. Κυριακίδης).
1839. *Παπαχριστοδούλου Πολύδ.* [Παραμῦθια]. Θρακ 1 (1928) 216-217 [μῦθοι 1, παραμ. 1]. Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 252 (Σ. Π. Κυριακίδης).
1840. *Σταμούλη-Σαραντῆ Ἐλπινίκη* Παραμῦθια [1]. Θρακ. 1 (1928) 214-16. Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 252 (Σ. Π. Κυριακίδης).
1841. *Ἀναγνωστόπουλος Γεώργ.* Περὶ τοῦ ἰδιώματος τῆς ἐν Ἐπειρῶ Βουρμπιάνης καὶ τῶν περὶ αὐτὴν κωμῶν. BNJb 7 (1928/29) 448-61. Ἐν σ. 458-461 δημοσ. τὸ παραμ.: «Ἐ ἀλούπα ποῦ γίνκε καλογριά».
1842. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Παραμῦθια [2]. Προμ Πυρῶ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 119 σ. 7. —ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 121 σ. 7, ἀρ. 122 σ. 7, ἀρ. 143 σ. 7, ἀρ. 144 σ. 7.
1843. *Hallgarten Paul* Rhodos. Die Märchen und Schwänke der Insel [75], gesammelt von—. Zeichnungen und Aquarelle von Maria Elisabeth Wrede. Vorwort von Helmut von den Steinen. Frankfurt am Main (1929), 8ον, σελ. 228.

1844. **Roussel Louis** Contes de Mycono. Léopol 1929 (= Archivum Towarzystwa Naukowego we Lwowie. Wydział i Filologiczny. Tom. IV), 8ον, σελ. 441.
Κρις.: Λαογρ 10 (1929/32) 602 - 608 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
1845. **Γιοφύλλης Φῶτ.** (= Μουσούρης Σπῦρος Ν.) Ὁ παπᾶς κ' οἱ γυναῖκες (Παλιὸ Θιακὸ παραμῦθι). Ἡμ' Ἰθ ἔτ. 3 (1930) σ. 74 - 78.
1846. **Γαῖτάνος Ι. Δ.** Ἐνα Μουδανιώτικο παραμῦθι. Ἡ ἀθάνατη γρηά. (Ἀντίλαλοι ἀπ' τὰ Μουδανιά καὶ τὰ γύρω. Θεσσαλονίκη 1931, σ. 81 - 82).
1847. **Dawkins R. M.** Folktales from Sourmena and the Valley of Ophis [23]. Ἄρχ Πόντ 3 (1931) 79 - 122.
1848. **Μαθητ. κοινότης Ροδακίνου** Παραμῦθι. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 146 σ. 7.
1849. **Βλασσάκης Ἐμμ.** Κρητικὴ λαογραφία. Τὸ παραμῦθι τοῦ λεπροῦ βασιληᾶ. Ραδάμανθυς ἔτ. 17 (1932) ἀρ. φ. 7, σ. 5 - 7.
1850. **Δαμπίκης Δημ.** Χριστουγεννιάτικο παραμῦθι τοῦ Σαλέντο. Ν' Ἔστ, τόμ. 12 (1932) Χριστουγενν. τεύχος, σ. 91 - 92.
1851. **Μινώτου Μαριέττα** Ὁ Μᾶης, ὁ γυιὸς τοῦ ἡλίου καὶ τῆς τριανταφυλλιᾶς. Ἰόν Ἀνθ 7 (1933) 73 - 74.
1852. **Οἰκονομίδης Ἀπόστ. Β.** (1892) Παραμῦθι Καλλιπόλεως. Θρακ 4 (1933) 334 - 336.
1853. **Σπυριδάκης Γ. Κ.** Κρητικὰ παραμῦθια. Ἡ τριομάτα. Κρητ Μελ 1 (1933) 266, 304 β.
1854. **Συγκολίτης Σπῦρ.** Τὸ παραμῦθι τοῦ Μελεάγρου. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 9 (1933) σ. 255 - 256.
1855. **Φουρίκης Π. Α.** Ἡ ἐν Ἀττικῇ Ἑλληνοαλβανικὴ διάλεκτος. Ἀθηνᾶ 45 (1933) 49 - 181.
Ἐν σ. 55 - 137 παραμ. 9 καὶ ἕσμ. 2.
1856. **Χατζηϊωάννου Κ. Π.** Παραμῦθια (ἱστορίες, μῦθοι) ξόρκια [παραμ. 10]. Κυπρ Χρον 9 (1933) 276 - 308, 311 - 313.
1857. **Μονογιὸς Εὐδάγγ. Ι.** Ὁ ψαρροῦς (λαϊκὸ παραμῦθι). Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 2 σ. 5 - 6. Ὁ ὕπνος. Αὐτόθι, φ. 9 σ. 4.
Ἀναδημοσίευσίς ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ συγγραφέως «Μυκονιάτικα».
1858. **Roussel L.** Παραμῦθι τοῦ σπανοῦ. Ἡ παπαδιά κι ὁ γείτονας. Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 20 σ. 2.—Ὁ βασιλὲς καὶ ἡ ὥραία τοῦ κόσμου. Αὐτόθι, φ. 22 σ. 6.
Ἀναδημοσίευσίς ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ συγγρ.: Contes de Mycono.

1859. *Μαλᾶς Σταυρός Σ.* Κυπριακὸς μῦθος καὶ παραμῦθι. Λαογρ 11 (1934/37) 267 - 270.
1860. *Μινώτου Μαριέτα* Παραμῦθια ἀπὸ τῆ Ζάκυνθο [85]. Λαογρ 10 (1929/32) 381 - 448. Αὐτόθι, τόμ. 11 (1934/37) 415 - 431. [Ἀνετυπώθη].
Κρῖσις: L'Hell Contemp τευχ. 2 (1936) 185 (*Tellos Agras*). Ἑλληνικ 16 (1936) 171 - 72 (*Τέλλος Ἀγρας*).
1861. *Βαλαβάνης † Ἰωάνν.* Παραμῦθια Ἄνω Ἀμισοῦ [2]. Ἄρχ Πόντ 6 (1935) 228 - 239.
1862. *Κατσαμᾶ Φροσὴν* Τὸ παραμῦθι, ἡ κοπελιὰ ποὺ πότιζε τὸ βασιλικό. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 256 σ. 7.
1863. *Κληρίδης Ν.* Ἱστορίες τῆς παπαδικῆς [3]. Κυπρ Χρον 11 (1935) 101 - 111.
1864. — Τὸ παραμῦθιν τοῦ Καρπασίτη καὶ τοῦ Παφίτη. Κυπρ Χρον 11 (1935) 38 - 43.
1865. *Κυριαζῆς Ν. Γ.* Ἱστορίες τῆς παπαδικῆς [2]. Κυπρ Χρον 11 (1935) 115 - 121.
1866. *Νικολουδάκη Ἐλενθερία Ἀ.* Τὸ παραμῦθι τῆς κοπελιᾶς. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 256 σ. 7.
1867. Τρία δημοτικὰ παραμῦθια — τραγούδια. ΜΕΗ, ἔτ. 1935, σ. 159 - 162.
Θέματα παραμυθίων εἰς λογοτεχν. διασκευήν.
1868. * *Σταμούλη - Σαραντῆ Ἑλπινίκη* Ἡ ταγαροβορεμένη. Ἀπὸ τὰ δημοτικὰ παραμῦθια τῆς Θράκης. «Ἡ σύγχρονη σκέψη» Σικάγου, τ. Β', ἀρ. 3/6 σ. 302 - 3.
1869. *Ἀσσιώτης Κώστ.* Γύρω ἀπὸ ἓνα παραμῦθι. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 261.
1870. *Τατάκης Β.* Ἡ ζωὴ ἔγ γλυτζιά. [Κυπριακὸν παραμῦθι]. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 159 - 160.
1871. *Κυριαζῆς Ν. Γ.* Κυπριακὰ παραμῦθια [3]. Κυπρ Χρον 12 (1936) 224 - 39.
1872. *Π. Π.* Ἡ δροφανή. ΡΧ 1 (1936) 32.
1873. *Γιαπανᾶς Χ.* Τὸ βασιλόπουλλον [1 παραμῦθι]. Πάφος 2 (1936/37) ἀρ. 2, σ. 51 - 52.
1874. — Ἡ ἀχτίνα τοῦ ἡλιου [Κυπριακὸ παραμῦθι]. Πάφος 2 (1936/37) ἀρ. 4, σ. 141 - 143.
1875. *Κ(αλιγιάννη) Θ(άλεια)* Ὁ Κονδυλάκης καὶ ἡ λαογραφία. Κρητ Σελ 1 (1936 37) 126 - 129.
Ἡ συγγ. ἀναφέρει περὶ τῶν λαογρ. συλλογῶν τοῦ Κονδυλάκη (2 τετραδ. μὲ μαντινάδες, παροιμίες, ἀνέκδοτα, καθαρογλωσσίδια καὶ αἰνίγματα) ἀποκειμένων εἰς τὸ Μουσεῖον Ἡρακλείου καὶ ἀναδημοσιεύει τὸ δημοσίευμα τοῦ Κονδυλάκη «Ὁ δίκαιος δαίμων» ἐκ τοῦ περιοδ. «Ἑβδομάς» τόμ. Β', 1885 φ. 28, σ. 503 α β.

1876. *Κληρίδης Ν.* Ἱστορία τοῦ κουμαρπάζη. Κυπρ Γράμμ Γ' (1936/37) 245-248 [παραμ. 1].
1877. *Κυρμιζάκη Ἀγλαΐα* Παραμῦθι [2]. Κρητ Σελ 1 (1936/37) 219-220, 328-329.
1878. Ποντιακὸ παραμῦθι. Ὁ Σάκ-Σάκ ἀφέντης. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 9-10, σ. 13-17.
1879. *Σουμελίδης Ἀνδρ.* Λαϊκὰ παραμῦθια τοῦ Πόντου. [6]. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 1, σ. 25-26, φ. 2, σ. 26, φ. 3 σ. 20-22, φ. 4-5, σ. 42-43.
1880. *Βαλαβάνης Ἰωάνν.* Παραμῦθια. [14]. Ἀρχ Πόντ 7 (1937) 83-124. [Ἐρμηνευτ. σημειώσεις, σ. 118-124].
1881. *Κληρίδης Ν.* Λαογραφικὰ Κυπριακὰ παραμῦθια [1]. Κυπρ Χρον 13 (1937) 270-73.
1882. *Κυριαζῆς Ν. Γ.* Παραμῦθια [2]. Κυπρ Χρον 13 (1937) 150-160.
1883. : *Κάνις* (Κανδηλάπτης Γ. Θ.) Ποντιακὸ παραμῦθι. Τῆ εὐλοΐας τὸ πουλίν. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13 σ. 25-28, φ. 14 σ. 79-82.
1884. *Κουρτίδης Κ.* Παραμῦθια Θράκης. Α') Ἀδριανουπόλεως [2]. Β') Καλλιπόλεως [3]. Γ') Σαράντα Ἐκκλησιῶν [4]. Ἀρχ Θρ Θησ 4 (1937/38) 154-188.
1885. *Παπαδόπουλος Δημ. Κ. (Σταυριώτης)* Ἡ Σαχταρίτσα. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 15 σ. 157-160.
1886. *Τξιβελεκίδης Σ.* Σάντιλα ἐθέληεν—ἀτενα. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20 σ. 338-339.—Τοῦ φτωχῆς τὸ κερτανλίκι, φ. 21 σ. 375-376.
1887. *Τηλικίδης Γ.* Ὁ ἐν Καυκάσφ Ἑλληνισμός: Β' Γλωσσα, ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν Καυκασίων [Ὁ Τεπεκόης (Ὁ Κύκλωπας)]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20 σ. 311-312, φ. 21 σ. 358-59.
1888. *Υψηλάντης Π. Β.* Τὰ τρία διαρμενίας (παραμῦθι). Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 23 σ. 460-461. Οἱ παλαλοὶ κ' ὁ πουαλεμένον. Αὐτόθι, Γ' (1938/39) φ. 28-29 σ. 165-166. [Παραμ. 2].
1889. *Γεωργακάς Δημ. Ἰω.* Μεσσηνιακὰ παραμῦθια. Μεσο Ἐτ ἔτ. 1938, σ. 143-166.
Παραμῦθια 15, 6 σύντομα ἀφηγήματα καὶ γλωσσάριον.
1890. *Φωστηροπούλου Δέσποινα* Παραμῦθια Ἰμερας. [4]. Ἀρχ Πόντ 8 (1938) 181-202.
1891. *Παπαδάκης Χ.* Ὁ Θεὸν ὄντεν δί', ἀέτς δί'. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 25 σ. 25-26.
1892. *Σαρδελιάνου Ρίτα* Παραμῦθια [5], Πάτρις 1940, 8ον, σελ. 74.
Κρίσις: Ἀχαϊκὰ 4 (1940) 31-32 (Κ. Ν. Τριαντάφυλλος).

2. Μελέται.

1893. *Σεφερλής Π. Δ.* Ἀρχαὶ παραμυθίων. Λαογρ 6 (1917/18) 652 - 53.
1894. *Dawkins R. M.* The twelve Months. A Folk - Tale from Pontos. Λαογρ 7 (1923) 285 - 291.
1895. *Ζέγγελη Καίτη Κ.* Μερικὲς σκέψεις γύρω ἀπὸ τὸ «παραμύθι». Ἑλληνίς 9 (1929) 8 - 10.
1896. *Κ(υριακίδης) Στίλπ. Π.* Παραμυθᾶς. Ἑγκυκλ. Λεξικ. Ἑλευθερουδάκη, τόμ. 10 (1930) σ. 458.
1897. ——— Παραμύθι. Ἑγκυκλ. Λεξικ. Ἑλευθερουδάκη, τόμ. 10 (1930) σ. 459-460.
1898. *Κακριδῆς Ι. Θ.* Τὸ παραμύθι τοῦ Μελεάγρου. Λαογρ 10 (1929/32) 487-500.
1899. ——— Προσθήκη εἰς Λαογραφίας 10 (1929/32) 470. Τὸ θέμα τοῦ δαυλοῦ στὰ Αἰτωλικά παραμύθια. Λαογρ 10 (1929/32) 579 - 580.
1900. ——— Ὅμηρικά καὶ μυθολογούμενα. ΕΦΣΠΘ Β' (1932) 43 - 92.
Ἐν σελ. 43 - 70 γίνεται λόγος περὶ τῶν νεοελληνικῶν παραμυθίων τοῦ Μελεάγρου.
1901. *Μέγας Γ. Α.* Παραμύθι. Μεγ. Ἑλλ. Ἑγκυκλ. τόμ. 19 (1932) σ. 649 - 650.
1902. ——— Παραμυθᾶς. Μεγ. Ἑλλ. Ἑγκυκλ. τόμ. 19 (1932) σ. 648 - 649.
1903. *Συγκολλίτης Σπῦρ.* Τὸ παραμύθι τοῦ Μελεάγρου. Λαογρ 11 (1934/37) 270 - 273.
Δημοσ. ἔτι 2 νέα παραλλαγὰὶ τοῦ παραμυθίου καὶ σημείωσις τοῦ *Στίλπ. Π. Κυριακίδου* ἐν σ. 271 - 273.
1904. *Μέγας Γ. Α.* Τὸ ρόδο τὸ ἀμάραντο ἢ τὸ παραμύθι τῆς ἀχάριστης γυναί-
κας. ΗΜΕ ἔτ. 1935, σ. 433 - 448.
1905. * *Kakridis Joh.* Μελεάγρεια. Philologus, XC Bd., Leipzig, 1935, 8ον, σελ. 25 (ἀνάτυπον).
1906. *Ἀργυρόπουλος Γιάγκος* Τὸ παραμύθι. Ἀθήναι 1936, 8ον, σελ. 28. (Ἀνα-
τύπωσις ἀπὸ τὸ περιοδικὸ τοῦ Συλλόγου Γονέων).
1907. *Lazaridès Lazare A.* Le conte grec. L'art du conte chez les Grecs
anciens avec une étude spéciale sur le conflit énigmatique dans le
conte grec. Part. I. Athènes 1938, 8ον, σελ. 19 + 1.
1908. *Dawkins R. M.* The art of story - telling in the Dodecanese. Byzantion 16 (1942/43) 357 - 380.

3. Συλλογαὶ μύθων καὶ παραμυθίων ἐλληνικῶν καὶ ξένων διὰ παιδιὰ.

1909. Ἑλληνικὴ Χαλιμαῖ. Τὰ ὀραϊότερα παραμύθια τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἑκλογὴ

- καὶ διασκευὴ **Γ. Δροσίνη**. Ἐκδότης Ἰωάννης Σ. Σιδέρης. Ἀθήναι, ἄ. ἔτ. Σειρὰ πρώτη, 8ον, σελ. 160.
Κρίσις: Λαογρ 8 (1921/25) 273 - 74 (*Στίλπον Π. Κυριακίδης*).
1910. Παραμύθια Νέα. Ἐν Ἀθήναις, ἔκδ. Ἀριστοφ. Παπαδημητρίου, 1924, 8ον, σελ. 32 [6].
1911. Τὰ 52 παραμύθια, Ἀθήναι. Ἐκδοσις Μ. Ι. Σαλιβέρου, 1924, 8ον, σελ. 114.
1912. Ἑλληνικὴ Χαλιμαῖ. Τὰ ὠραιότερα παραμύθια τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἐκλογὴ καὶ διασκευὴ **Γ. Δροσίνη**. Σειρὰ δευτέρα. Ἀθήναι [1926], 8ον, σελ. 126.
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926) 280 (*Σ. Π. Κυριακίδης*).
1913. (**Μέγας Γ. Α.**) Τὰ λαϊκὰ παραμύθια [2 παραμύθια μὲ εἰκονογράφησιν *Φ. Κόντογλου*]. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 22, σ. 1.
1914. **Μέγας Γ. Α.** Παραμύθια. Ἐκλογὴ. Εἰκόνες *Φ. Κόντογλου*. Ἀθήναι 1927, 8ον, σελ. 160 [μῦθοι 8, παραμ. 13, εὐτρ. διηγ. 5].
Κρίσις: Ἑλλην Γράμμ 2 (1927/28) 152 - 53 (*Χ. Σακελλαριάδης*). Ν Ἔστ 1 (1927) 108 (II). Λαογρ 10 (1929/32) 292 (*Σ. Π. Κυριακίδης*).
1915. **Ἀθανασούλα Εὐδοκία** Ἦταν καὶ δὲν ἦταν. Λαϊκὰ παραμύθια γιὰ παιδιὰ διαλεγμένα ἀπὸ τὴν *Κα* — ἀπὸ ἀνέκδοτο ὕλικὸ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, εἰκονογραφημένα ἀπὸ τὴν *Δίδα Ε. Π.* Ἀθήναι 1929, 8ον, σελ. 107.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 292 (*Σ. Π. Κυριακίδης*).

ΣΤ' Εὐτράπελοι διηγήσεις. Ἀνέκδοτα. Περιπαίγματα.

- Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθ. 122. 124. 127. 128. 131. 137. 139. 155. 157. 169. 202. 205. 209. 222. 227. 242. 265. 279. 285. 288. 289. 292. 297. 303. 317. 319. 322. 323. 481. 888.
1916. **Ἀθανασόπουλος Θ. Ι.** Ὁ ἀστρονόμος, ὁ ρολογᾶς καὶ ὁ γιατρὸς τοῦ Ὀθωνα. Λαογρ 6 (1917/18) 246.
1917. **Βίος Στυλ. Γ.** Συλλογὴ Χιακῶν σκωπτικῶν ἀνεκδότων. Λαογρ 6 (1917/18) 616 - 634.
1918. **Κορύλλος Χ.** Ὁ γραμματισμένος παπᾶς. Λαογρ 6 (1917/18) 246 - 47. — Πῶς οἱ Στεμτσιῶτες ἐγέλασαν τὸν διάβολο. Αὐτόθι, σ. 247. — Οἱ Στεμτσιῶτες ἐτέτοιωσαν τὸ διάβολο. Αὐτόθι, σ. 248.
1919. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Παρατήρησις εἰς Πολίτου Παροιμίας Α', 200, λ. ἀγᾶς 2. Λαογρ 6 (1917/18) 658 - 659.
1920. Ὁ ἀγᾶς καὶ ἡ πουλάρα. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 7 σ. 4. — Ἡ τούρκισσα καὶ τὸ νερό. Αὐτόθι, ἀρ. 7 σ. 4.
1921. : **Λυκοῦργος** Οἱ ἀπρόκοφτοι - τεμπέλιδες. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 4 σ. 7 - 8.

1922. : *Τὸ παιδί τοῦ Μαλεβοῦ* (Σγουρίτσας Ἄγ.) Ἀπὸ τὰ εὐτράπελα καὶ σύγχρονα ἀνέκδοτα τοῦ Βασσαρά. Μαλεβὸς ἔτ Α' (1920/21) ἀρ. 6, σ. 7-8.
1923. *Δρακίδης Γεράσ. Δ.* Ὁ «Σουκιούρμπες» ἢ ροδιακὰ ἱστορικὰ θρύμματα καὶ ἀνέκδοτα τοῦ 21 διασωθέντα ἐκ παραδόσεων. Ἐν Ἀθήναις 1921, 8ον, σελ. 110.
1924. *Βλαχογιάννης Γιάνν.* Τὰ ἀνέκδοτα τοῦ Καραϊσκάκη καὶ τοῦ Κολοκοτρώνη. Ἀνέκδοτα — Γνωμικὰ — Περιέργα. Ἐν Ἀθήναις, 1922, 8ον, σελ. 80.
1925. *Κυριακίδης Στίλπ. Π.* Ὁ Νασιραντίν Χότζας. Ἐφημ. Πολιτεία (Ἀθήναι) τῆς 1 Μαρτίου 1922.
Κρίσις : BNJb 3 (1922)212 (*N. A. B(ees)*).
1926. *Δραγάσης Ἰάκ. Χ.* Πειράγματα τόπων. Κυπρ Χρον Α' (1923) 333-35.
1927. *Δρακίδης Γεο.* [Δύο ἀνέκδοτα] : Ἡ εὐφυὴς Ροδοπούλα. — Σουλῆς ὁ Φιλέλλη. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 1923, ἀρ. 16, σ. 12.
1928. *Hepding Hugo* Einige neugriechische Schwänke. Λαογρ 7 (1923) 304-314. [Μελέτη].
1929. *Kretschmer P.* Das Schwankmärchen von dem Kraut das doppelsichtig macht. Λαογρ 7 (1923) 19-24. [Μελέτη].
1930. *Συκουτρῆς Ἰω. - Ἀντιφῶν Γ.* Χαρακτηρισμοὶ καὶ πειράγματα χωρίων ἐν Κύπρῳ. Κυπρ Χρον Α' (1923) 44-50, 78-84.
1931. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Ἡ φιλαργυρία τῶν παπάδω. Προμ Πυροφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 24 σ. 7. ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 25 σ. 7.
1932. — Ὁ παπᾶς καὶ ἡ φλάσκα. Προμ Πυροφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 40 σ. 7.
1933. — Ὁ παπᾶς καὶ τὰ ὄριδια. Αὐτόθι, ἀρ. 44 σ. 7.
1934. *Δ. Γ.* Ὁ Ἀλῆς καὶ ὁ Βελῆς. (Τουρκοκορητικὸ παραμῦθι). Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 24, σ. 2.
1935. *Ἀντύπας Φαῖδρος* Δύο ἀνέκδοτα παραμῦθια. ΑΗ ἔτ. 3 (1927) σ. 119-120.
1936. *Βλαχογιάννης Γιάνν.* Ἱστορικὴ Ἀνθολογία. Ἀνέκδοτα — γνωμικὰ, περιέργα — ἀστεία ἐκ τοῦ εἰσὸ διασήμεων Ἑλλήνων 1820-1864. Πατριωτικὴ χορηγία Ἐμμ. Ἀ. Μπενάκη εἰς τιμὴν τῆς ἐκατονταετηρίδος τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως. Ἐν Ἀθήναις 1927, 4ον, σελ. δ' + 344.
Κρίσις : BNJb 7 (1928/29) 244 (*N. G. T(theodoridis)*).
1937. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Παραδόσεις σκωπτικῆς [11]. Προμ Πυροφ ἔτ. Δ' (1928) ἀρ. 76 σ. 7, ἀρ. 77 σ. 7, ἀρ. 78 σ. 7, ἀρ. 79 σ. 7.
1938. *Φαλιᾶίτς Κ.* Τὸ παρατσούκλι εἰς τὰ ἑλληνικὰ τοπωνυμικά. ΜΕΕ Πεο Ε-Ζ (1928) φ. 160 σ. 3, φ. 167 (1929) σ. 55. [Περιπαίγματα χωρίων].

1939. **Ψάλτης Νικήτ.** Λεσβιακή λαογραφία. Τὸν τσίρελλι. Λεσβιακὰ Φύλλα, χρόν. Α' (1928) σ. 78-89.
1940. **Δαφέρομος Γ. Φ.** Ὁ ἔμπορος κι ὁ κλέφτης. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 109 σ. 7.
1941. * Παρραμύθια. Τὰ 35 νέα. Ἀθήναι, ἔκδ. Ἀριστοφ. Παπαδημητρίου, 1929, Σχ. 8ον.
1942. **Τατάκης Β.** Παραμυθόλογα τῆς Ἄνδρου (παρμένα ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ λαοῦ). ΑΗ ἔτ. 4 (1929) σ. 91-94.
Δημοσ. 2 ἀνέκδ. καὶ 1 παράδ.
1943. **Δ. Θ.** Λαϊκὰ Σπεσιώτικα ἀνέκδοτα [2]. Ναυτ' Ἑλλ 2 (1929/30) 500.
1944. * **Ἀνέκδοτα** Τὰ ξεκαρδιστικά, τοῦ Νασρεν-ντίν Χότζα. Ἀθήναι, ἔκδ. Ἀριστοφ. Παπαδημητρίου, 1930, 8ον.
1945. Ἀνέκδοτα [2]. Ἀργ' Ἡμ ἔτ. 1930, σ. 10.
1946. (**Κουφάκη, δνίς**) Μεγάλη ψευτιά. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 124 σ. 7.
1947. **Τσουπάκης Ε.** Ὁ ἐτοιμολόγος. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 133 σ. 7.
1948. **Φαλτάιτς Κ.** Τὰ ναυτικά ἀνέκδοτα τοῦ 1912-13. Ναυτ' Ἑλλ 3 (1930/31) 775-776.
1949. **Κυριαξῆς Ν. Γ.** Κληρικῶν πειράγματα [14]. Κυπρ Χρον 8 (1931) 203-210.
1950. **Σκιαδαρέσης Σπῦρ. Α.** Τὸ τάμα. Κεφαλλονίτικη ἠθογραφία. Ν' Ἔστ, τόμ. 10 (1931) 812-817.
1951. **Χρηστοβασίλης Χρ.** Σαράντα πῆγες τόπο στὸν παράδεισο. Γιαννιώτικο ἀνέκδοτο. Ν' Ἔστ τόμ. 10 (1931). Ἐκτακτο Χριστουγενν. τεῦχος, σ. 56-61.
Διασκευὴ εὐτραπέλου διηγήσεως.
1952. **Βίος Στυλ.** Συλλογὴ Χιακῶν σκωπτικῶν ἀνεκδότων. Γ'. Λαογρ 10 (1929/32) 464-486.
Ἡ Α' σειρὰ ἐδημοσ. ἐν Λαογρ 4 (1914) 476-499, ἡ δὲ Β' Αὐτόθι 6 (1917/18) 616-634.
1953. **Σαχτούρης Θ.** Φάρσα λουγκατή ἐν Ὑδρα. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 1 (1932) 200.
1954. **Καλοκύρης Ἰ.** Ἡ παντρεία ἐνὸς ξένου. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 199 σ. 7.
1955. **Παπαδάκη Ἀσ.** Ἀστεῖα [2]. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 200 σ. 7.
1956. **Τουρνάκης Εὐθύμ. Κ.** Κρητικά ἀνέκδοτα [1]. Κρητ Μελ 1 (1933) 60.
1957. : **Γκο-Βί-ς** (= Βίγκος Ἀντ.) Οἱ λουγκατήδες. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 2 (1933/34) 83-84.
1958. **Δαφέρομος Γ. Φ.** Ἀνέκδοτα [1]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 217 σ. 7.
1959. ——— Στὴ χώρα τῶν κουτῶν [3]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 217 σ. 7.

1960. : *Κάτω - Κατογιαννίδς* Ἡ βράκα τοῦ Μαστρανεστάση. Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 24 σ. 6.
1961. *Πηλαβάκης Κ.* Ἱστορίες τοὺς Λεμυθκιῶτες. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 694 - 695.
1962. *Γρόσπος Παν.* Εὐτράπελοι διηγήσεις τῆς Λόκοβας [14]. Λαογρ 11 (1934/37) 647 - 651.
1963. *Κ. Γ.* Ἄμὲ τώρα Πῶλο σπύρτα; Μυκ Χρον Β' (1935) φ. 30 - 31 σ. 7. [Ἀνέκδοτον τῆς Μυκόνου].
1964. *Κυριαζῆς Νικ. Γ.* Κληρικῶν πειράγματα [13]. Κυπρ Χρον 11 (1935) 166 - 170.
1965. *Κωνσταντίνου Φλώρα* Ἀπὸ τῆ φωνῆ δὲν ἦταν ὁ Ντεμένεος. Μυκ Χρον Β' (1935) φ. 34 - 35 σ. 7 - 8. [Ἀνέκδ. τῆς Μυκόνου].
1966. *Σκιαδαρέσης Σπ.* Τὸ κἄζο τῆς Μικελάκαινας. Κεφαλονίτικη ἠθογραφία με σκίτσα τοῦ συγγραφέως. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 3, σ. 16. Διασκευὴ εὐτραπ. διηγήσεως.
1967. Μῦθος Ἀδριανουπολίτικος. Ἄρχ Θε Θησ 2 (1935/36) 201 - 202.
1968. *Δεληγιάννης Β. Ν.* Τὸ ἀμπατζηλίκι στὴ Θοράκη [4]. Ἄρχ Θε Θησ 2 (1935/36) 63 - 67.
1969. *Κληρίδης Ν.* Ἀπὸ τῆ φιλολογία τοῦ λαοῦ μας: 1) Ἱστορία τῶν τριῶν ἀ(δ)ερκιῶν. 2) Ὁ βοσκὸς ποῦ θέλεν νὰ χαρτωθῆ. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 9, σ. 280 - 281.
1970. *Σιούτας Παῦλ.* Ὁ Μαραθευτῆς τζι' ὁ Παφίτης. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 5 - 6, σ. 178.
1971. *Καραθάνος Ἀθ.* Ὁ ἄνδρας νὰ διοικῆ τὸ σπίτι. Ἕνας μῦθος τῆς Σαμαρίνας. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) σ. 165 - 167.
1972. *Κληρίδης Ν.* Λαογραφικὰ σύμμεικτα. Ἀπὸ τίς ἱστορίες τῆς παπαδικιᾶς [2]. Κυπρ Χρον 12 (1936) 151 - 53.
1973. *Ἀθανασιάδης Εὐστ.* Ὁ Γούρζουλας. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 12 σ. 20 - 21. — Ὁ Πιστόφης καὶ ὁ Τσαχμάχης ἀσὴ Σάνταν, φ. 13 σ. 19. — Ἄρ' ἀτώμα κόψον καὶ τ' ἀνέμ..., φ. 21 σ. 382 - 383. [Ἀνέκδ. 3].
1974. : *Ἀνεφορέτες Γιάννης* Ἀνέκδοτα [1]. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 4-5 σ. 45.
1975. *Ἀσιατίδης Α. Κ.* Ὁ σκορδοκεφάλογλης. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 2. σ. 25. — Τῆ Κριαρόνος ἠ μεσελέ, φ. 3 σ. 23 - 24. — Τὸ διαβολόνος, φ. 4 - 5 σ. 44. — Μὲ τὸν κακὸν τὸν ἄνθρωπον πάσ' κ' ἐνέσπαλεν, φ. 6 σ. 22.
1976. *Ἠλιόπουλος Δ.* Ὁ μακαρίτες ἐμὲν πὰ κ' ἐνέσπαλεν. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 12 σ. 22.

1977. **Κ(αλιγιάννη) Θ(άλεια)** Σά - ν - τὸ βούη - γ - ἦ σά - ν - τὸ χοῖρο; Κρητ Σελ 1 (1936/37) 282.
1978. **Καμενίδης Θ.** Κότας. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 6 σ. 18.
1979. **Κανδηλάπτης Γ. Θ.** Ἀνέκδοτα. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 4 - 5 σ. 45. — Ὁ κουμπάρον καὶ τὸ μαῦρον χαβιάρ'. Αὐτόθι, φ. 12 σ. 22.
1980. **Καρατζᾶς Π.** Ἀμὸν ἄναλον χαλβᾶν. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 9 - 10 σ. 20. — Ψάλτεν, ποπαῶδες, ψάλτεν. Αὐτόθι Β' (1937/38) φ. 13 σ. 41. — Ὁ Αεν πὰ θέλ' φοβέραν, φ. 14 σ. 94-95. — Ἐγὼ πὰ ἀέτς θ' ἔποινατο ἄμα..., φ. 16 σ. 215.
1981. **Κληρίδης Δεῦκος Ν.** Πάσκαν, σὺλλοι, πάσκαν. Πάφος 2 (1936/37) ἀρ. 6, σ. 202.
1982. **Μαθιουδάκης Γιάνν.** Οἱ συντέκνοι. Ὁ Κρητικὸς κι' ὁ Χάρος. Κρητ Σελ. 1 (1936/37) 330 - 31.
1983. **Νατσαρίδης Γ.** Ὁ Ποπάς. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 11 σ. 17. — Ὁ Γιάννες καὶ ὁ κουμπάρος αὐ'. Αὐτόθι, σ. 18.
1984. **Ὀνουφριάδης Λάζ.** Ἐναν νερόν κι ἄλλο δόστι ἄτο. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 12 σ. 31. Β' (1937/38) φ. 14 σ. 95 [ἀνέκδ. 2].
1985. Ποντιακὰ ἀνέκδοτα [2]. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 1 σ. 13, φ. 7-8 σ. 18.
1986. **Σαββαντίδης Ἰωάνν.** Ἀνεκδοτάκια [3]. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 3 σ. 24.
1987. **Καλλιγιάννη Θάλεια** Ἡ πέρδικα καὶ ἡ κουροῦνα. Ἐπ Ἐν Καλλ Λογ Χανίων 1 (1937) 42 - 43.
1988. **Καραθάνος Ἀθ.** Ὅλα τὰ μύθια εἶν' ἀλήθεια. Τί κάνει ὁ καλὸς τρόπος ΗΔΜ ἔτ. 6 (1937) σ. 141.
1989. **Μανίκης Α.** Οἱ Ὑδραῖτες ἱστορίες. Τὸ πάθημα τοῦ Παναθέθελ. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 5 (1937) 21 - 24. — Φάε φτωχὲ ἄπ' τὰ ροῦχα σου!!! Αὐτόθι, σ. 110 - 112.
1990. **Μελανοφροῦδης Παντελ.** Ἀνέκδοτα καὶ παραδόσεις Χαλδίας. Ἀρχ. Πόντ 7 (1937) 223 - 255 [εὐτρ. διηγ. καὶ παραδ. 108].
1991. Ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ὁ σουγιᾶς. Ἀρχαδ Ἡμ ἔτ. 1937, σ. 31. — Ἀνέκδοτα τοῦ Κολοκοτρώνη. Αὐτόθι, ἔτ. 1938, σ. 87.
1992. **Σταμ(ατίου) Σταμ.** Τὸ παληὸ τὸ παραμῦθι. ΗΔΜ ἔτ. 6 (1937) σ. 100-104.
1993. **Βαφειάδης Κ.** Ἀὰ ὁ Λεφτέρτζ, ἄμαν ἔπορεῖς καὶ λές' — ἄτον Λεφτέρτζ'; Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13 σ. 21. — Πὰς κιμ ντὸ εἶπα ἐγὼ δεκαπέντε!!! σ. 24. — Ὁ Γιουλέας ὁ γοργόρτζ, φ. 17/18 σ. 267. — Ἀφέντη, θαρρεῖς ἐκολύμπεσαμε, φ. 19 σ. 294. — Ἡ προσβολή, φ. 21 σ. 377 [ἀνέκδ. 5].

1994. **Ἐλευθεριάδης Θ. Α.** Τὸ τὰν καὶ τὰ λαβάσια. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 21 σ. 380 - 382.
1995. **Κανονίδης Ι.** Ὁ Γενῆ - Γιάννες. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 15 σ. 150 - 151. — Ὁ Κιουρτουνλῆς ὁ μάστορα Πέτρον. Αὐτόθι, σ. 151 - 152. — Ὁ Μουχ-τάρτζ τῆ Σίχτορμης. Αὐτόθι, σ. 152 - 153. — Ντὸ ἔπαθεν ὁ Γιάννες, φ. 17/18 σ. 263. — Ποντιακὰ ἀνέκδοτα [3]. Αὐτόθι, φ. 24 σ. 499 - 502.
1996. **Καρατζᾶς Δ.** Τὸ ἐγκαινίασμα. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13 σ. 41 - 42.
1997. **Κοντοειδῆς Ἀλέξ.** Ὁ Γούμενον. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14 σ. 82.
1998. **Κοχλιάδης Κ.** Ποῖος εἶν' κ' ἄλλ' ἀνοιχτομάτ'. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20 σ. 339.
1999. **Μιχαηλίδου Μ.** Ἐσκέρχουμες! Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 17/18 σ. 263 - 264.
2000. **Μαυσιδης Ἀλ.** Ὁ τσοπάνο καὶ ὁ σκύλο — ἀτ. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 15 σ. 154.
2001. **Μεταλλεΐδης Μιχ.** Σὸ ξένον τ' ἄλογον ποὺ καθαλακεύ' ἀληγορτὰ κατηβαίν'. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 24 σ. 499. — Ποντιακὰ ἀνέκδοτα. Αὐτόθι, Γ' (1938/39) φ. 25 σ. 31 - 32. — Τῆ δεσπότη ἡ διαταγή, φ. 26 σ. 82 [ἀνέκδ. 6].
2002. **Μιχαηλίδης Μ.** Τῆ πεθεροῦ ἡ καμονή. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 19 σ. 294.
2003. **Μουρουζης Θεμ.** Τὸ κολονκύθ' κ' ἡ ταπακέρα. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20 σ. 340, 342.
2004. **Ναταριδης Γ.** Ὁ Χατζῆ - Γιάννες κὶ ἡ Τούρκισσα. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14 σ. 74 - 75.
2005. **Νεοφυτίδου Ἄννα** Ὁ ποπᾶς καὶ τὸ κολονκύθ'. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13 σ. 21. — Ὁ ζῳγραφοῦν κὶ Ἀέρτζ. Αὐτόθι, φ. 14 σ. 75. — Οἱ τρεῖ κατακέφαλοι κ' ἡ πῆτα. Αὐτόθι, φ. 19 σ. 293.
2006. **Ξενίτας Ξένος** (= Ἄκογλους Ξ) Τὸ νερόν κ' ἡ ἔρξεη. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 17/18 σ. 264 - 265. — Τὰ γράμματα καὶ τὰ μαλλία. Ἄρσου ἡς. Αὐτόθι, φ. 19 σ. 295 - 296. — Ἡ νεστεία κ' ἡ Παναῖα. Αὐτόθι, φ. 20 σ. 343. — Τὸ θᾶμαν. Αὐτόθι, φ. 21 σ. 383. — Τὸ κουβάλεμαν. Αὐτόθι, Γ' (1938/39) φ. 26 σ. 84. — Ὁ θεὸν χωρέτ' κα πα ἔξαίρ'. Αὐτόθι, φ. 25 σ. 32. — Ἡ νύφη κ' ἡ κυρά - τς. Αὐτόθι, φ. 28 - 29 σ. 166 - 167. [Ἄνέκδ. 7].
2007. **Ξένος Κ.** Τοῦ κείνου τὰ βᾶ. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20 σ. 343 - 344.
2008. **Παναγιώτου Κ.** Ὁ βλαστημέας. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14 σ. 73. — Ἡ Τσαζοῦ, σ. 93. — Τὰ καταραμένα τὰ ποστάλια. Αὐτόθι, φ. 17/18 σ. 267.
2009. — Ὁ καλόπιστον. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 22 σ. 422.

2010. **Πανταζής Β.** Τρεῖ νομάτοι συντρόφοι. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14 σ. 71.
2011. **Παπαδάκης Χρ.** Ὁ θεομπαίχτες. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 21 σ. 380.
2012. ——— Ὁ διάκον καὶ τὰ αἰνίγματα. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 21 σ. 376-377.
2013. **Παπαδόπουλος Δ. Κ. (Σταυριώτης)** Ποντιακὰ ἀνέκδοτα [5]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 23 σ. 484-466.
2014. **Παπαδόπουλος Π.** Τ' οὐζοῦν - Μαρίας ὁ Παῦλον ὄνταν ἔεντον κεχαγιαῖς. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 17/18 σ. 264.
2015. **Παπαδόπουλος Πρ. Γ.** Ὁ παῖταρτς ὁ Δαμιανὸν ὁ κοντοφώϊς. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20 σ. 340.
2016. **Παπανδρεάδης Α.** Ἐκεῖνο πὰ θὰ γίνεται. Τῆ Μασσόνας τὸ μουσκάϛ' ἀπὸ πὲς κραῖζ'. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 16 σ. 216.— Ὀλίγον ἀργῶς ταβρα-νέφκεται. Αὐτόθι, φ. 17/18 σ. 265.— Ποῖος ἔν' σκύλιος; Αὐτόθι, φ. 21 σ. 382. Διδάσκαλε, χατριτσώνω, τρῶς; Αὐτόθι, φ. 22 σ. 422-423. [Ἀνέκδ. 4].
2017. **Παρχαρίδης Α.** Ναίπρε πὰ ἔναν ρακίν. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 17/18 σ. 265-266.— Γολοθόπον ἔν. Αὐτόθι, φ. 19 σ. 293.— Καὶ μακάρ' ὁ Πέτρον ἔκ' ἔχ'; Αὐτόθι, φ. 19 σ. 293-294.— Ποῖος ἔκ'ι φοῶται τῆ γυναῖκαν - ἔατ'. Αὐτόθι, φ. 19 σ. 294-295.
2018. **Σαλλαπασίδης Π. Β.** Ἐναν χειμωνικὸν σὴν Κιμισχανάν. Ποντ Φύλλ Β' (1937/1938) φ. 22 σ. 423-427.
Διασκευὴ εὐτραπ. διηγήσεως εἰς τὴν Ποντιακὴν διάλεκτον.
2019. ——— Τῆ βούδι τ' ἀράεμαν. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13 σ. 15.— Ἄλε-πὸν. Αὐτόθι, φ. 21 σ. 383 [ἀνέκδ. 2].
2020. ——— Τ' Ἄε - Βλασῆ τὸ μέλ'. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14 σ. 73-74.
2021. **Σγουρίτσας Ἀγθσ. Γ.** Λαογραφικὰ σημειώματα. Ὁ γέρο - Θύμιος, ὁ γέρο - Καλέρης καὶ Σια. Σπαρτ Χρον 1 (1937/38) ἀρ. 1 σ. 11.
2022. ——— Λαογραφικὰ ἀνέκδοτα [1]. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 13 σ. 9.
2023. **Σουμελίδης Κ.** Ἀσπροπρόσωπος ἐξῆβα. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 19 σ. 295.— Κρὰ τ' ὠτί - σ' κ' ἄς κρούει σὸ νοῦ - σ'. Αὐτόθι, φ. 20 σ. 342-343.— Νὲ πόζ' γαῖδιϛ' εἶδα καὶ νὲ μαῦρον. Αὐτόθι, φ. 21 σ. 379-380.— Ἐδέκα σε βεξίλην, ἄλλο κ'ι χρωστῶ - σε. Αὐτόθι Γ' (1938/39) φ. 26 σ. 79. [Ἀνέκδ. 4].
2024. **Στεφανίδης Γ.** Τὸ κολονκύθ. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13 σ. 22.
2025. **Τοπαλίδης Ν.** Ὁ ποπαπόστολον ἀσὸ χωρίον ἔμουν. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14 σ. 72-73.
2026. **Τσαβταρίδης Ι.** Ὁ Τόνγιαλης καὶ τὰ χαψία. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13 σ. 42.

2027. : *Τσιτένος* Τὸ φιλότιμον τοῦ Γεωρ - αγᾶ τοῦ Καρυδαῦ. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 16 σ. 215 - 216.
2028. *Υψηλάντης Π. Β.* Ποντιακὰ ἀνέκδοτα [38]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14 σ. 75, 76, φ. 21 σ. 377 - 379, 384 - 386, φ. 22 σ. 420 - 422, φ. 23 σ. 461 - 464, φ. 24 σ. 494 - 499. — ἔτ. Γ' (1938/39) φ. 25 σ. 31, φ. 26 σ. 80 - 82, 84, φ. 27 σ. 119 - 123.
2029. *Φελεκίδης Δημ.* Ὁ Δεσπότης. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14 σ. 93.
2030. *Χαραλαμπίδου Εὐδοξ(ία) Κ.* Ὁ Τύχον. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14 σ. 93 - 94.
2031. : *Αγλαδς* Ἡ Κακοντέλλα ἢ Βγενιὰ ἔλειπε καὶ ἄς λείπει. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 15 σ. 5 [ἀνέκδ. 1, δίστ. 4].
2032. Ἀνέκδοτα τοῦ Θ. Δεληγιάννη. Ἀρκαδ' Ἡμ ἔτ. 1938, σ. 55 - 59.
2033. *Ἑπτανησία Μαριέττα* Οἱ ἀτσαλοστομίες τοῦν Κεφαλονήτησνε. Ἡ Ἠχώ, τεύχ. 75 - 76, 1938, σ. 9 - 12.
2034. *Μελανοφρύδης Παντ.* Ἀνέκδοτα Χαλδίας [9]. Ἀρχ Πόντ 8 (1938) 230 - 34.
2035. : *Μεσοχωρίτης* Ὁ Κεφαλονίτης καὶ ὁ Μπέης. Παγκεφ' Ἡμ ἔτ. Β' (1938) σ. 197 - 99.
2036. *Τσακόπουλος Ἀναστ.* Ἀνέκδοτα τοῦ Χατζηχρῖστου. Ἀρκαδ' Ἡμ ἔτ. 1938, σ. 101 - 102.
2037. *Ἀρταχανίδης Ι.* Ποὶ κὶ νουνίζ' ὄντας κάθεται θαυμάσκειται ὄνταν σκοῦται. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 26 σ. 77 - 79.
2038. *Κωνσταντινίδης Π.* Ἀφέντη νὰ σκοιὼν ἄτον; Γιόκ, δέστι— ἄτον. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 25 σ. 30 - 31. — Ὅγια εἶπαν ἄτον γούρζουλα. Αὐτόθι, φ. 26 σ. 82 - 83. [Ἀνέκδ. 2].
2039. *Μαρκογιαννάκης Εὐάγγ.* Ὁ «Κόδυλας». Κρητ Σελ 3 (1938/39) 248 - 49.
2040. *Σγουρίτσας Ἀγυσ. Γ.* Λαογραφικὰ ἀνέκδοτα [1]. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 13 σ. 9.
2041. *Σπορίδης Θ.* Τῆ Πουλῶνος ἢ ζαντία. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 26 σ. 83 - 84.
2042. *Στεφανίδης Χ.* Ὁ ποπᾶς κ' ἢ ποπαδία. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 25 σ. 26 - 28.
2043. *Τορνικίδης Γ.* Ποντιακὰ ἀνέκδοτα. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 28 - 29, σ. 167 - 169 [3].
2044. *Υψηλάντης Π. Β.* Ὁ χωρέτες κ' ὁ διάβολον. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 25, σ. 28 - 30.

2045. **Χοντολίδης Μιλτ.** Τοῦ Παπαγιάνν' τὸ πάθεμαν. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39)
φ. 27 σ. 123 - 24.
2046. **Δημητρίου Νικ. Ἄλκ.** Σαμιώτικα ἀνέκδοτα [5]. Σαμ' Ημ ἔτ. 1939, σ. 171-173.
2047. **Μ. Φ.** Ὁ Κατσαπρόκας. Ἀχαϊκὰ 4 (1940) σ. 60 - 61.

ζ) Παροιμιαὶ καὶ γνῶμαι. Παροιμιώδεις ἐκφράσεις.

1. Σ υ λ λ ο γ α ί.

Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθ. 122. 123. 124. 126. 127. 128. 129. 131. 132. 134. 136. 137. 140. 141. 143. 152. 158. 163. 164. 165. 169. 171. 182. 186. 192. 195. 197. 209. 216. 222. 226. 227. 233. 237. 253. 257. 259. 260. 263. 264. 265. 267. 269. 276. 278. 279. 282. 289. 291. 301. 302. 303. 305. 317. 319. 321. 322. 323. 324. 527. 684. 880. 1356.

2048. **Κυριακίδης Α.** Ἑλληνικαὶ παροιμιαὶ ἀπνθισθεῖσαι ὑπὸ —. Ἐν Λευκωσίᾳ (Κύπρου) 1916, 16ον σελ. γ + 82.

Κρίσις: Λαογρ 6 (1917/18) 294 - 95 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).

2049. Αἱ παροιμιαὶ. — λαϊκὴ σοφία. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 1 σ. 8 [1]. ἀρ. 3 σ. 7 [6]. ἀρ. 6 σ. 6 [3].

2050. Γνωμικὰ ἐν Βασσαρά [255]. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 6 σ. 6. ἀρ. 7 σ. 12. — ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 8 σ. 7. ἀρ. 9 σ. 7. ἀρ. 13 σ. 8. ἀρ. 14 σ. 7. ἀρ. 16 σ. 15. ἀρ. 17 σ. 4. ἀρ. 18 σ. 5. ἀρ. 19 σ. 8. — ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 20 σ. 34. ἀρ. 22 σ. 54. ἀρ. 23 σ. 65. ἀρ. 25 σ. 99. ἀρ. 26 σ. 109. ἀρ. 29 σ. 149. — Αὐτόθι ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 31 σ. 170. ἀρ. 32 σ. 184. ἀρ. 34 σ. 210. ἀρ. 35 σ. 218. ἀρ. 37 σ. 246. ἀρ. 38 σ. 257. ἀρ. 39 σ. 272. ἀρ. 43 σ. 318. ἀρ. 46 σ. 354.

2051. Ἱατρικὰ παραγγέλματα [3]. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 7 σ. 10.

2052. **Δάμπρος Σπυρ.** Ἑλληνικαὶ παροιμιαὶ [5]. Ν' Ἑλλ 15 (1921) 423.

2053. Φράσεις συνήθεις. Ἡμερ' Ἐγκ 19 (1922) 31 - 32. [6 παροιμ. φράσεις].

2054. **Πρωτόπαπας Ἰ.** Σαράντα βλάχοι ἔτρωγαν μὲ ἓνα κουτάλι γάλα καὶ ἦσαν ὄλοι μπουκωμένοι. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 27 σ. 113.

2055. **Κουκουλὲς Φαίδ.** Οἰνοντυακαὶ παροιμιαὶ καὶ περιπαίγματα. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) 94 - 95.

Κρίσις: ΒΝJb 4 (1923) 174 (Ν. Α. Βees).

2056. **Δάμπρος Σπυρ.** Παροιμιαὶ [847]. Ν' Ἑλλ 17 (1923) 140 - 201.

Πρόκειται περὶ ἀρχαίων παροιμιῶν ἐκδιδομένων ἐξ ἀγιοριτ. χειρογράφων.

2057. **Κουκουλὲ Ἀναστασία Ἰ.** Μιὰ Μανιάτικη παροιμία. Μαλεβὸς ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 39 σ. 268.

2058. **Ἀναγνωστόπουλος Γ.** Κυπριακαὶ παροιμίαι. [49]. Κυπρ Χρον 2 (1924) 12 - 24, 68 - 75, 98 - 107.
2059. **Λοϊζιάς Πολυξένη** Κυπριακαὶ παροιμίαι. *Πολυξένη Λοϊζιάς*, Κυπριακὸν λεύκωμα. Λεμεσὸς Κύπρου, 1924, σ. 51 - 95.
2060. ——— Ἀντὶ προλόγου. Ὀλίγα τινὰ περὶ παροιμιῶν «Κυπριακὸν γλωσσάριον» καὶ γνῶμαι καὶ σκέψεις τῆς συγγραφέως. [Εἰσαγωγικὸν σημείωμα]. *Πολυξένη Λοϊζιάς*, Κυπριακὸν λεύκωμα. Λεμεσὸς Κύπρου, 1924, σ. 6-13.
2061. **Μαντζουράνης Κωνστ. Ἰ.** Παροιμίαι - γνωμικά (ἀλήθειαι). [60]. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1924, σ. 146 - 160.
2062. **Ἀβάτζος Ἐμμ.** Κρητικὰ δημῶδεις παροιμίαι. [21]. Ραδάμανθυς, τόμ. 10 (1925) τεύχ. 5, σ. 8.
2063. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Ὁρθὴ ἔρμηνεία δύο λέξεων. BZ 25 (1925) 263-64. Παρατίθενται καὶ 6 λαϊκαὶ παροιμίαι.
2064. Μακεδονικὰ παροιμίαι [28]. Μακεδ Ἡμερ 1 (1925) 43, 61, 81, 259, 279.
2065. Παροιμίαι ἐν Βασσαρά. [13]. Μαλεβὸς ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 47 σ. 372.—ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 59 σ. 512.
2066. Λέξεις καὶ παροιμίαι τοῦ χωριοῦ μας. Μαλεβὸς ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 54 σ. 453.
2067. Παροιμίαι [3]. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1925/26, σ. 143.
2068. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Τὸ χαλίκι κι' ἡ πέτρα. Ἡ νύφη κι' ἡ πεθερά. Προμ Πυρρ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 44 - 45, σ. 7.—Ὁ σπανός. Αὐτόθι, ἀρ. 45/46 σ. 7 [3].
2069. ——— Μελετήματα. [παροιμ. 2]. Προμ Πυρρ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 28 σ. 7.
2070. **Βεν(ιαρέλης) Ἀρ.** Παροιμίαι Α - Ἐ (λεῶ ἀπὸ τὴν Συλλογὴ τοῦ Γ. Φ. Σαμσαρέλλου, Ἀγυιὰ - Βόλος). Φιλότεχνος Α' (1926/27) 13 - 16, 42 - 46, 75 - 77, 191 - 193, 231 - 233, 304 - 307.
2071. **Κυριαζῆς Ν. Γ.** Κυπριακαὶ παροιμίαι. [553]. Κυπρ Χρον Ε' (1927) 83-152, 219 - 234, 269 - 292. ἔτ. ΣΤ' (1929) 194 - 224, 273 - 288, 321 - 335. ἔτ. Ζ' (1930) 167 - 176, 239 - 256, 296 - 319. ἔτ. Η' (1931) 59 - 80, 125 - 140.
2072. **Παπαδάκης Γ.** [Παροιμίαι Ἀνωπόλεως 12]. Τὸ Φῶς, χρόν Δ' (1927) ἀρ. φ. 89 (17), σ. 2.
2073. **Παπαχριστοδοῦλου Πολύδ.** Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις Σαράντα Ἐκκλησιῶν Ἀν. Θράκης [249]. Θρακ. 1 (1928) 141 - 188.
2074. [Παροιμίαι 10]. Ἡμ Ἰθ ἔτ. 2 (1929) σ. 64.
2075. **Ἀντωνιάδης Ἰ.** Γιάννηδων τὸ ἀνάγνωσμα. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 5 (1929) σ. 77 - 80. [Παροιμίαι καὶ δίστ. διὰ τοὺς Γιάννηδες].
2076. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Παροιμίαι. [127]. Προμ Πυρρ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 104 σ. 7.

- ἀρ. 109 σ. 7. ἀρ. 112 σ. 7. ἀρ. 113 σ. 7. ἀρ. 115 σ. 7. ἀρ. 116 σ. 7. ἀρ. 118 σ. 7. ἀρ. 119 σ. 7.—ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 122 σ. 7.
2077. **Καληδόνης Γεώργ.** Παροιμιαί [70]. ΡΗ ἔτ. 1929, σ. 185-193.
2078. **Κυρμιζάκη Ἀγλαΐα** Τὸ μαῦρο ριζικό. Ἴόν Ἀνθ 3 (1929) 173-74. Λογοτεχν. Διασκευή τῆς παροιμ.: ὅσο θέλεις δούλευε, ὅσα θέλει ὁ Θεὸς θὰ σοῦ μπέψη.
2079. **Παπαδόπουλος Α. Α.** Παροιμιαί [930]. Ἄρχ Πόντ 2 (1929) 49-136. Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 235-236 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
2080. — Παροιμιαί [892]. Ἄρχ Πόντ 3 (1931) 3-78.
2081. **Πασχάλης Δημ.** Ναυτικά παροιμιαί τῆς νήσου Ἄνδρου συλλεγεῖσαι καὶ ἐκδιδόμεναι—.[44]. ΑΗ ἔτ. 4 (1929) σ. 45-49.
2082. **Σκλαβάκης Ἴω.** Κρητικὲς παροιμιαί [5]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 107 σ. 7.
2083. ***Βίος Στυλ.** Μειωρολογικὲς καὶ γεωργικὲς παροιμιαί γιὰ τὸν χειμῶνα. Χιακὴ λαογραφία. Ἀλεξανδρινὴ τέχνη, ἔτ. 4 (1930) σ. 63-65.
2084. **Καληδόνης Γεώργ.** Παροιμιαί λεγόμεναι ἐν χωρίῳ Ἀφάντου [130]. ΡΗ ἔτ. 2 (1930) 109-123. Κρίσις: ΒΝJb 7 (1928/29) 246 (N. G. Theodoridis).
2085. Παροιμιαί [18]. Ἡμ Ἰθ ἔτ. 3 (1930) σ. 42, 87, 172.
2086. **Κυρμιζάκη Ἀγλαΐα** Λαογραφικὰ διάφορα. Α' Παροιμιαί [109]. Κρητικά 1 (1930/33) 55-61.
2087. **Θεοφύλακτος Θ.** Ποντιακὴ διάλεκτος. Γνωμικὰ καὶ ἀποφθέγματα. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 7 (1931) σ. 285-288.
2088. Μακεδονικαὶ παροιμιαί [8]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 7 (1931) σ. 48.
2089. **Mercati Silvio Gius.** Testi volgari Neoellenici tra le Carte Allaciane della Biblioteca Vallicelliana. SBN 3 (1931) 281-290. Παροιμ. 10 καὶ 1 ἄσμα.
2090. **Νίτσος Ν.** Τὰ παραλειπόμενα τῆς μονογραφίας «Περὶ τῆς ἐν Ἡπειρῶ κώμης τοῦ Τσαμαντᾶ». Ἡπειρ Χρον 6 (1931) 170-179. Δημοσ. ἐν σ. 175-179 παροιμιαί καὶ παροιμ. φράσεις 35, κατάρα 4.
2091. **Λιουδάκι Μαρία** Τὸ λαϊκὸ πνεῦμα μπροστὰ στὶς μεγαλοφυεῖς ὄλου τοῦ κόσμου [10 παροιμ.]. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) ἀρ. φ. 5, σ. 6-7. ἀρ. 6 σ. 6.
2092. Μακεδονικὲς παροιμιαί [3]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 8 (1932) σ. 125.
2093. **Παπαχριστοδούλου Πολύδ.** Παροιμιαί Ἀδριανουπόλεως [225]. Θρακ. 3 (1932) 301-332.
2094. Παροιμιαί καὶ γνωμικὰ Μακεδονίας [28]. ΗΛΜ ἔτ. 1932, σ. 40, 90, 105 122.

2095. *Στεφάνου Γρ.* Ἐρωτικές παροιμίες τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀθήνα 1932, 32ον, σελ. 56.
2096. *Εὐστρατιάδης Σωφρόνιος, πρώην Λεοντοπόλεως* Ἡπειρωτικαὶ παροιμιαί. Ρωμανὸς ὁ Μελφιδός, τόμ. Α', ἔτ. Α' (1932/33) σ. 330-348.
2097. **Καλλιφρονᾶς Μ.* Παροιμιαί γεωργικαί. Ἡ νέα ἀγροτική ζωή, τεῦχ. 42, σ. 19.
2098. *Λιονδάκι Μαρία* Παροιμίες [10]. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) ἀρ. 7 σ. 4.
2099. Δασικαὶ παροιμιαί. Μπρὸς πύρα (!) καὶ πίσω κλαδευτήρα. [15]. Δασικὴ Ζωὴ ἔτ. Α' (1933) τεῦχ. 11-12, σ. 10.
2100. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* Παροιμίες. [26]. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 214 σ. 7, ἀρ. 215 σ. 7, ἀρ. 216 σ. 7.
2101. — Παροιμίες [6]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 235 σ. 7.
2102. Παροιμίες καὶ γνωμικὰ [34]. Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 5 σ. 6.
2103. Δημοτ. Σχολεῖον Ἀνωγείων. Παροιμίες [6]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 233 σ. 7.
2104. *Βαρδάκης Σπ. Γ.* Παροιμιαί καὶ παροιμιώδεις στίχοι Κρήτης [2]. Λαογρ 11 (1934/37) 653.
2105. *Ζωηροῦ Πασᾶ Νοεμῆ Α.* Παροιμιαί καὶ παροιμιώδεις φράσεις Κερκύρας [21]. Λαογρ 11 (1934/37) 653-655.
2106. *Δεβίδης Ἀναστ.* Παροιμιαί ἐκ Φαράσων ἐκδιδόμεναι ὑπὸ *R. M. Dawkins*, [256]. Λαογρ 11 (1934/37) 131-150.
2107. *Παπαχριστοδοῦλου Πολύδ.* Παροιμιώδεις φράσεις διαφόρων μερῶν τῆς Θράκης [23]. Ἀρχ Θρ Θησ 1 (1934/35) 63-71.
2108. *Χαλιορῆς Νικ. Γ.* Ὑδρεῖκα λαογραφικά. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 3 (1934/35) σ. 13-14, 43-44, 71-73, 107-108, 125-126, 157-158, 167-168, 209-210, 259-260, 281-282, 301-302.
Δημοσ. 231 παροιμιαί καὶ παροιμ. φράσεις.
2109. *Δαφέρμος Γεώργ. Φ.* Παροιμίες [28]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 249 σ. 7, ἀρ. 250 σ. 7, ἀρ. 251 σ. 7, ἀρ. 257 σ. 7.
2110. *Κυριαζῆς Ν. Γ.* Ἱστορίες τῆς παπαδικιᾶς [4]. Κυπρ Χρον 11 (1935) 112-14.
2111. *Ἐξαδάχτυλος Χ.* Παροιμίες γιὰ τὸν καιρὸ [6]. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 11, σ. 348.
2112. *Κλοκκάρης Ἀντ.* Γεωργικὲς παροιμίες [15]. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 77-79.
2113. — Γεωργικὰ γνωμικὰ [11]. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 225-27.
2114. — Κυπριακὲς παροιμίες [8]. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 4, σ. 114-15.

2115. (*Οικονομίδης Ἀπ. Β.*) Παροιμίες Καλλιπόλεως καὶ τῶν περιχώρων [85]. Ἄρχ Θρ Θησ 2 (1935/36) 196-201.
2116. *Πανάρετος Α.* Γεωργικά γνωμικά [61]. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 153-59.
2117. *Φαρμακίδης Ξ.* Λεξικογραφικά. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 223-225.
Γίνεται λόγος καὶ περὶ λαϊκῶν παροιμιῶν.
2118. *Ἑλλαδίτης Δημ.* Λαϊκαὶ παροιμίαι γιὰ τὰ ὀρνιθοειδῆ [8]. ΗΑΜ ἔτ. 5 (1936) 117-19.
2119. *Ζήσης Εὐστρ.* Παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις Αὐδημίου [390]. Θρακ 7 (1936) 340-350. 8 (1937) 362-411. 10 (1938) 295-323.
- 2Γ20. *Χαιρόπουλος Χρ.* Ὁ Ἕλλην ἔχει δεσμούς ἀκαταλύτους μετὰ τὴν θάλασσαν. Ναυτ Ἑλλ 8 (1936) 3404.
Παροιμ. φράσεις 38.
2121. [*Καταπότης Μιχ. Γ.*] Παροιμίαι, γνωμικά, καθ' ὀρολογιοσίδα· [ἐκ τῆς ἐπαρχίας Σητείας Κρήτης]. Μύσων 5 (1936) 70-80.
Παροιμ. καὶ γνωμ. 67, ἐπφδαὶ 1 (σ. 74 ἀρ. 27), ἄσμ. 1 (σ. 74 ἀρ. 28).
2122. *Φ(αλτάις) Κ.* Τὰ γνωμικά καὶ τὰ ρητὰ τῶν ἱστοφόρων. [16]. Ναυτ Ἑλλάς 9 (1936/37) 356.
2123. Ποντιακαὶ παροιμίαι [6]. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 12, σ. 9.
2124. *Τσομίδης Θ.* Παροιμίαι [10]. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 3, σ. 29.
2125. *Νίτσος Ν.* Τὰ παραλειπόμενα τῆς μονογραφίας «Περὶ τῆς ἐν Ἠπειρῷ κώμης τοῦ Τζαμαντᾶ». Ἠπειρ Χρον 12 (1937) 185-89.
Ἐν σ. 187-89 παροιμίαι καὶ παροιμ. φράσεις 26. Βλ. καὶ ἀνωτ. ἀριθ. 2090.
2126. *Μουτιδης [;]* Παροιμίαι [5]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 14, σ. 76.
2127. *Ξενίτας Ξέν.* (= Ἀκογλους Ξέν.) Ποντιακαὶ παροιμίαι. [36]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 19, σ. 289, 297. — Λαϊκῆς παροιμίες τοῦ Πόντου. Αὐτόθι, φ. 23, σ. 467-68.
2128. (*Παπαχριστοδούλου Πολ.*) Παροιμίες καὶ παροιμιώδεις φράσεις Ἄν. Θράκης. Α'. Ἀδριανουπόλεως Ἄν. Θράκης. Β' Ἀβδημίου Θράκης [194]. Ἄρχ Θρ Θησ 4 (1937/38) 72-84.
2129. *Ἐξαδάχτυλος Χ.* Παροιμίες γιὰ τὸν καιρὸ [12]. Πάφος 3 (1938) ἀρ. 1 σ. 35-36, ἀρ. 5 σ. 297-98.
2130. *Κιρμιζάκη Ἀγλαΐα* Παροιμίες Πελεκάνου Σελίνου [60]. Ἐπ Κρητ Σπ 1 (1938) 500-504.
2131. *Δογοθέτης Φωκίων Γ.* Ναυτικῆς παροιμίες. Ν Ἔστ τόμ. 24 (1938) 1423-1424.

2132. *Μακρῆς Βαγγέλης Κ.* Παροιμίες - γνωμικά - παροιμιακαὶ φράσεις. Παγκροφ Ἡμ ἔτ. Β' (1938) σ. 144 - 64.
Παροιμ. 316, γνωμικά 200, παροιμ. φράσεις 85.
2133. *Μιχαηλίδης - Νουάρος Μ.* Ὁ μήνας Αὐγούστος. Παροιμίες, δριήμες, μηνολόγια κλπ. Ν Γράμμ, 27 Αὐγούστου 1938, σ. 14.
2134. *Παπαδόπουλος Δημ. Κ.* Παροιμιαὶ τοῦ χωρίου Σταυρῖν [85]. Ἄρχ Πόντ 8 (1938) 127-132.
2135. *Παπαχρονοπούλου Τούλα* Ναυτικὲς παροιμίες. Ν Ἐστ τόμ. 24 (1938) 1210.
2136. *Πετριδῆς Μιχ. Γ.* Ναυτικὲς παροιμίες. Ν Ἐστ τόμ. 24 (1938) 1134 - 1135, 1283.
2137. *Χιονῆς Κ.* Παροιμιαὶ Κερασσοῦντος [145]. Ἄρχ Πόντ 8 (1938) 116 - 24.
2138. *Βαμβακίδης Γ.* Νιώτικα (Λαογραφικά. Γλωσσικά καὶ ἱστορικά τῆς Οἰνῆς τοῦ Πόντου). Παροιμίες καὶ ἄλλες παροιμιώδεις φράσεις. [151]. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 27, σ. 130-134, φ. 28-29, σ. 160-64.
2139. *Σγουρίτσας Ἀγησ. Γ.* Ἡ (μ)πασέτα. Θὰ τὸ κρεμάσω σκουλαρίκι. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 15, σ. 11-12.
2140. — Οὔλο μάγκανο εἶχαν. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 19, σ. 7.
2141. — Φράσεις πὺν λένε στὰ χωριά μας. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 21, σ. 11.
2142. *Δαφέρομος Γεώργ. Φ.* Παροιμίες [84]. Προμ Πυροφ ἔτ. ΙΔ' (1938) ἀρ. 311 σ. 7. ἔτ. ΙΕ' (1939) ἀρ. 313 σ. 7, ἀρ. 314 σ. 7, ἀρ. 315 σ. 7, ἀρ. 316 σ. 7, ἀρ. 317 σ. 7, ἀρ. 318 σ. 7, ἀρ. 319 σ. 7, ἀρ. 320 σ. 7, ἀρ. 321 σ. 7, ἀρ. 324 σ. 7, ἀρ. 328 σ. 7, ἀρ. 329 σ. 7, ἀρ. 339 σ. 7.
2143. Σαμιακαὶ παροιμιαὶ [12]. Σαμ Ἡμ ἔτ. 1939, σ. 82, 154.

2. Μ ε λ έ τ α ι.

2144. *Χατζιδάκις Γεώργ.* Συμβολὴ εἰς τὰς ἑλληνικὰς παροιμίας. ΕΕΠΑ Ζ' (1910/11) 23-79 καὶ 85-86. (=Γλωσσ. Ἐρευν., σ. 180-223, 227-28 καὶ σ. 318-326).
2145. *Κοροῦλλος Χ. Π.* Μῦθοι συμπτυχθέντες εἰς παροιμίας [11]. Λαογρ 6 (1917/18) 646-52.
2146. *Κυριακίδης Στίλπ. Π.* Μιά παροιμιώδης φράσις ἐκ Σερροῶν. Λαογρ 6 (1917/18) 640-643.
2147. *Παπαδόπουλος Α. Α.* Παροιμιαὶ Πόντου συλλεχθεῖσαι καὶ ἐρμηνευθεῖσαι ὑπό —. Λαογρ 6 (1917/18) 3-77.

2148. **Τραχίλης Στέφαν.** Ἡ ἀντιλαβὴ εἰς τὰς κατάρας καὶ παροιμίας. Λαογρ 8 (1921/25) 376 - 78.
Μελέτη ἐπὶ καταρῶν καὶ παροιμιῶν.
2149. **Καψάλης Γεράσιμος Δ.** Οἱ Τοῦρκοι ἐκ τῶν παροιμιῶν τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Λαογρ 7 (1923) 385 - 421.
2150. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Παροιμιώδεις ἐκφράσεις. Ἀθηνᾶ 32 (1920) σ. 207, τόμ. 37 (1925) σ. 242.
2151. **Σταματούλης Ι. Π.** Ἱστορία τῆς παροιμίας: «τὸ ἴδιο εἶναι». Ἑλλ Ἐπ ἔτ. ΙΕ' (1921/22) τεῦχ. 178 - 79, σ. 12 - 13.
2152. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Οἴνουτικαὶ παροιμίαι καὶ περιπαίγματα [9]. Μαλεβδὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 25 σ. 34 - 95.
2153. **Μενάρδος Σίμ.** Ἱστορικαὶ παροιμίαι Κυπρίων. Λαογρ 7 (1923) 45 - 52.
Κρίσις: Κυπρ Χρον Α' (1923) 61 (Ι. Σ(υκοντροῆς)).
2154. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Κρασοκατάνυξις. ΗΜΕ ἔτ. 1924, σ. 195 - 215.
Μελέτη παροιμιωδῶν φράσεων.
2155. **Παλιεράκις Ν.** Περὶ συστήματος δημῶδους ἠθικῆς ἐκ τοῦ περιεχομένου τῶν παροιμιῶν. Ἀθηνᾶ 32 (1920) 206. — Περὶ τῆς ἐκ τῶν παροιμιῶν λαϊκῆς φιλοσοφίας. Αὐτόθι 36 (1924) 317.
2156. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Ἡ Νεοελληνικὴ καὶ τὰ βυζαντινὰ ἔθιμα. ΗΜΕ ἔτ. 1926, σ. 195 - 203.
Μελέτη παροιμιωδῶν φράσεων.
2157. — Τοῦ δωκε, τό κοψε λάσπη καὶ τὰ ὅμοια. ΗΜΕ ἔτ. 1927, σ. 221 - 243.
2158. **Φαλιάιτς Κ.** Τὸ ράσο κάνει τὸν παπᾶ καὶ ἡ στολὴ τὸν ναύτη. Ναυτ Ἑλλ 2 (1929/30) 369.
2159. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Βίος καὶ γλῶσσα. ΗΜΕ ἔτ. 1930, σ. 423 - 440.
Μελέτη παροιμιωδῶν φράσεων.
2160. **Κ(υριακίδης) Σ. Π.** Παροιμία. Ἐλευθερουδάκη, Ἑγνυκλ. Λεξικ. τ. 10 (1930) σ. 500 - 501.
2161. **Καψάλης Γ. Δ.** Παροιμία. Μεγ. Ἑλλ. Ἑγνυκλ., τόμ. 19 (1932) σ. 738-740.
2162. **Νούσης Δ.** Ψυχαναλυτικὸ νόημα σὲ Κυπριακὰς παροιμίας. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 144 - 47.
2163. **Βλαχογιάννης Γιάνν.** Ἀπὸ τὴν πόλιν ἔρχομαι... Ν Ἐστ τόμ. 18 (1935), Χριστουγενν. τεῦχος, σ. 6 - 11.
2164. **Λουκόπουλος Δημ.** Ἐκεῖ ὅπου κρεμοῦσαν οἱ καπεταναῖοι τ' ἄρματα κρεμοῦν οἱ γύφτοι τὰ ὄργανα. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 34, σ. 4.
2165. **Φυτράκης Ἀνδρ.** Ἰουδαϊκαὶ καὶ Νεοελληνικαὶ παροιμίαι. Ἑκκλησία, τόμ. 13 (1935), σ. 155 - 58, 164 - 65.

2166. **Κλοκάρης Α.** Κυπριακές γεωργικές παροιμίες [11]. Πάφος 1 (1935/36), ἀρ. 1, σ. 91-93.
2167. **Χρίστης Σάβας** Μιά γεωργική παροιμία. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 5-6, σ. 186.
2168. **Λουκάτος Δημ.** Οἱ Ἀκολουθίες τῆς Μεγ. Ἑβδομάδος κι' ἡ ἐπίδρασή τους στὴ Νεοελληνικὴ γλῶσσα. Ν Ἔστ τόμ. 19 (1936) 491-93.
2169. ——— Ἡ ἐκκλησιαστικὴ φρασεολογία στὴ Νεοελληνικὴ γλῶσσα. Ν Ἔστ τόμ. 20 (1936) 1572-1576, 1654-1660.
2170. **Τσοπανάκης Ἀγαπητὸς Γ.** Ἡ ἐπίδραση τῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων στὴ γλῶσσα τοῦ λαοῦ. Ν Ἔστ τόμ. 19 (1936) 723-24.
2171. **Χρυσολωρᾶς Φ.** Ἡ ἐκκλησιαστικὴ φρασεολογία στὴ Νεοελληνικὴ γλῶσσα. Ν Ἔστ τόμ. 20 (1936) 1667-1668.
2172. **Παπαχρονοπούλου Τούλα** Ἡ ἐκκλησιαστικὴ φρασεολογία στὴ Νεοελληνικὴ γλῶσσα. Ν Ἔστ τόμ. 21 (1937) 220-21.
2173. **Σταυρακάκης Γιάνν.** Ἡ ἐκκλησιαστικὴ φρασεολογία στὴ Νεοελληνικὴ γλῶσσα. Ν Ἔστ τόμ. 21 (1937) 142-43.
2174. **Μεταξᾶς Γεώργ. Ι.** «Θὰ φτᾶς - ἀτο καὶ πὴ Γαβροᾶ τὴν τραγωδίαν πὰ θὰ λές». Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20, σ. 334-35.
2175. **Ἀνδριώτης Ν.** Δοκίμιο γιὰ λαογραφικὴ σύνθεση. Ν Ἔστ τόμ. 24 (1938) 1373-1377.
2176. **Βλαχογιάννης Γιάνν.** Ἀπολιχνίσματα. Ν Ἔστ τόμ. 24 (1938), Χριστουγενν. τεῦχος, σ. 31-36.
2177. **Λουκάτος Δημ.** «Τὸ συναξάριον τοῦ τιμημένου γαϊδάρου». Ν Γράμμ 1938, φ. 97, σ. 5, 11.

η'. Παραδόσεις.

1. Συλλογαί,

Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθ. 119. 121. 122. 123. 126. 127. 128. 131. 132. 134. 136. 137. 139. 148. 152. 153. 155. 161. 166. 168. 170. 176. 185. 187. 192. 193. 194. 196. 198. 201. 203. 204. 207. 212. 213. 227. 251. 253. 254. 259. 260. 261. 265. 266. 275. 276. 280. 281. 282. 285. 289. 290. 291. 292. 293. 295. 296. 297. 299. 303. 315. 317. 318. 319. 322. 481. 953. 1078. 1187. 1305. 1508.

2178. **Βληξιώτης Θεοδ. Α.** Καλλιβρούσηδες ἢ Καλλικαντζάροι [ἐκ Μεσσαριᾶς Ἄνδρου]. Λαογρ 6 (1917/18) 252-53.
2179. **Ἐνυάλης Λάμπρ.** Παράδοσις περὶ τοῦ ἰδιαίχοντος ἱερατικοῦ καλύμματος ἐν Φιλιππουπόλει. Λαογρ 6 (1917/18) 253-55.

2180. **Κορύλλος Χ. Π.** Ὁ Τοῦρκος Γιάννης. Λαογρ 6 (1917/18) 656. — Ἡ Παναγία ἢ Καψοδεματοῦσα καὶ ὁ ἄγιος Γιάννης ὁ Σπασσοκάδης. Αὐτόθι, σ. 656-57.
2181. **Μανοῦσος Κ. Σ.** Τὸ παραμῦθι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου [μετὰ σημειώσεως *N. Γ. Πολίτου*]. Λαογρ 6 (1917/18) 653-655.
2182. **Φραγκούλης Χρ. Β.** Παραδόσεις· [ἐκ Μεγάλης Μαντινείας τῆς Λακωνικῆς] [5]. Λαογρ 6 (1917/18) 248-52. [μετὰ σημειώσ. *N. Γ. Πολίτου*].
2183. **Κοντογιάννης Δημ.** Συλλογὴ δημοτικῶν παραδόσεων. Πρώτη ἔκδοσις. Ἐν Ἀθήναις, 1920, 8ον, σελ. 96.
Κρίσις: Λαογρ 8 (1921/25) 274-279. (*Στίλπ. Π. Κυριακίδης*).
2184. : **Λυκοῦργος** Γεφύρια καὶ σπήτια [1]. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 5, σ. 5-6.
2185. : **Ὁ Κοκκινόβραχος** Ἡ Νεραΐδες. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 6, σ. 2-3.
2186. : **Τ(ὸ) π(αιδί) τ(οῦ) Μ(αλεβοῦ).** Ἡ Τούρκα μάννα [1]. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 6, σ. 2. — Ὁ Βασσαράς. Νεραϊδοσπηλιὰ ἢ νεραϊδότοπος ἢ διαβόλου τόπος. Αὐτόθι, ἀρ. 7 σ. 5-6. — ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 8 σ. 9.
2187. **Βίος Στυλ. Γ.** Ἡ σφαγὴ τῆς Χίου εἰς τὸ στόμα τοῦ Χιακοῦ λαοῦ, ἦτοι διηγήσεις περὶ τῆς σφαγῆς, ἱστορικαὶ σημειώσεις καὶ ποιήματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν σφαγὴν. Ἐξεδόθη δαπάνῃ τοῦ δήμου Χίων. Ἐν Χίῳ, 1921, 8ον σελ. 155.
2188. — ^[ΠΡΕΣ. ἀρ. 2377] Χιακαὶ παραδόσεις. Λαογρ 8 (1921/25) 427-446. 9 (1926/28) 220-233. 10 (1929/32) 164-196.
Δημοσ. 145 παραδόσεις μετὰ σημειώσεων.
2189. Θεοφάνεια. Καλικάντζαροι. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 10, σ. 8-9. — Μυθολογικαὶ παραδόσεις [περὶ στοιχειῶν]. Αὐτόθι ἀρ. 11 σ. 6. ἀρ. 12 σ. 5-6. ἀρ. 13 σ. 3-4.
2190. : **Βασσαράς Καλλιτέχνης** Σμερδάκια. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 8 σ. 7-8.
2191. **Παντελίδης Χρ.** Παρατηρήσεις εἰς Λαογραφίαν Ζ' σ. 27. Λαογρ 8 (1921/25) 575.
2192. (**Σγουρίτσας Ἀγησ.**) Σταχυολογήματα. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 19 σ. 9 [παραδ. περὶ χολέρας].
2193. **Κορομηλᾶς Γεώργ. Δ.** Ὁ πλάτανος τοῦ Σαϊτάγα. ΗΜΕ ἔτ. 1922, σ. 276-284.
Λογοτεχν. διασκευὴ δημῶδους παραδόσεως.
2194. **Βαμπανίτης Μπεμπένος Κ.** Μία βραδυνὰ μὲ τὰ λυκοκαντζάρια στὴ Βαμβακοῦ. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 21 σ. 36.

2195. **Βασσ(αρενς) Γ.** Τὸ λιώκρινο. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 32 σ. 180.
2196. **Κ. Τ'** Ἁγίου Γεωργίου τὸ σφουγγᾶτο. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 28 σ. 130.
2197. — Ἡ σφήγκα, ἡ μέλισσα καὶ ἡ ἀράχνη (παράδοσι). Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 26 σ. 113. — Ἡ κουκουβάγια. Αὐτόθι, ἀρ. 27, σ. 119-120.
2198. **Οἰκονομίδης Δημοσθ. Η.** Ἀνέκδοτος Ποντιακὴ παράδοσις. Λαογρ 7 (1923) 426-27.
2199. **Περιστιάνης Ι. Κ.** Ὁ Ἅγιος Σπυρίδων [2 παραδ.]. Κυπρ Χρον Α' (1923) 10-12.
2200. **Φαρμακίδης Σ. Π.** Κυπριακαὶ παραδόσεις περὶ θησαυροῦ [3]. Κυπρ Χρον Α' (1923) 206-208.
2201. **Φιλίππου Λοῖζος** Παφίτικαὶ παραδόσεις. Κυπρ Χρον Α' (1923) 12-14.
Δημοσ. δύο παραδόσεις: 1) Ἡ πέτρα τοῦ Διγενῆ καὶ τ' ἀδράχι τῆς Ρήγαινας καὶ 2) Ἡ Θεοσκέπαστη.
2202. **Βασσαρεὺς Γ.** Οἱ θησαυροί. Μαλεβὸς ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 35 σ. 214.
2203. **:Τ(ὸ) π(αιδι) ι(οῦ) Μ(αλεβοῦ)** (=Σγουρίτσας Ἁγησ.) Ἀρκολαῖνα στὸ πηγάδι. Μαλεβὸς ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 46 σ. 357.
2204. **Αἰμίλιος Ἀχιλλ.** Τρουλλινὸς (Κυπριώτικη παράδοσις). Ἡμερ Ἐγκ ἔτ. 21 (1924) σ. 39-43.
Λογοτεχν. διασκευὴ Κυπριακῆς παραδόσεως.
2205. Ἡ Βεργόνα τῆς θάλασσας. [παραδ. ἐκ Σύμης]. Φωνὴ Λωδ ἔτ. 1924, ἀρ. 25, σ. 11.
2206. Ἡ φαντασία καὶ ἡ θάλασσα. Θαλάσσιαι θεότητες ἀλλὰ καὶ... θαλάσσιαι γυναῖκες. Φωνὴ Λωδ ἔτ. 1924, ἀρ. 25, σ. 11.
2207. **Μαντζουράνης Κ. Ἰ.** Ἡ πνευματικὴ ζωὴ τῶν Βουρβούρων [23]. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1924, σ. 120-130.
2208. Οἱ Κήηδες [παραδ. ἐκ Σύμης] Φωνὴ Λωδ ἔτ. 1924, ἀρ. 25, σ. 9.
2209. **Συκ(ουτρῆς) Ἰ. Ἀ. Γ.** Παραδόσεις περὶ λατσιᾶς. [δρυς ἢ κληθροφύλλος, λατ. quercus alnifolia]. Κυπρ Χρον 2 (1924) 88-89.
2210. Τὰ στοιχειωμένα σπίτια. Ἡμερ Ἐγκ ἔτ. 21 (1924) σ. 194-97.
2211. Ἀνδριακαὶ παραδόσεις. Οἱ δύο δράκοι. ΑΗ ἔτ. 1 (1925) σ. 19. — Ἡ πόρτα. Αὐτόθι, σ. 46. — Ὁ γερο-δράκος. Αὐτόθι, σ. 99.
Ἀναδημ ἐκ τῆς συλλογῆς τῶν παραδόσεων Ν. Γ. Πολίτου.
2212. **Βεργιώτης Δ. Ν.** Ὁ ἀράρης μὲ τὰ φλωριά. Μαλεβὸς ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 50 σ. 412.

2213. **Βίος Στυλ.** Χιακαὶ παραδόσεις. Λαογρ 8 (1921/25) 427-44. 9 (1926/28) 220-32. Αὐτόθι 8 (1921/25) 447-87. [Παρατηρήσεις *Στύλ. Π. Κυριακίδου*]. Κρίσις: *Philolog. Wochenschr.* 45 (1925) 1233 (*G. Soyter*).
2214. **Δαφέρομος Γ. Φ.** Πῶς προέρχεται ἡ λύσσα. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 21 σ. 7.— Τοῦ Σεντόνι ἢ τρύπα. Αὐτόθι, ἀρ. 22 σ. 7, ἀρ. 23 σ. 7.— 'Ο Κυργιαπατός μου. Αὐτόθι, ἀρ. 23 σ. 7, ἀρ. 24 σ. 7.— 'Ο Γιαννακὸς κι' οἱ δαιμόνοι. Αὐτόθι, ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 25 σ. 7.
2215. ——— 'Η ἀρκούδα πὸν βγάνει τὰ τραγοῦδια. 'Η κημεῖα «στὴν Ἀξώ». Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 16 σ. 7, ἀρ. 17 σ. 7 [2].
2216. ——— Θεριά μέσα στὴ γῆ. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 14, σ. 7.— Τ' ἀστροπελέκι. Τὸ θεριὸ τῆ Ζώθνημος. Αὐτόθι, ἀρ. 15 σ. 5 [5].
2217. ——— Τὰ στοιχειά. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 13 σ. 7, ἀρ. 14 σ. 7 [9].
2218. ——— Οἱ νεραΐδες καὶ οἱ καταχανάδες. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 10 σ. 7, ἀρ. 11 σ. 7, ἀρ. 12 σ. 7 [4].
2219. ——— Παραδόσεις περὶ Διγενῆ. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 10 σ. 7 [4].
2220. ——— 'Ο ὄφις καὶ ἡ κολισαύρα. Τὸ παράπονο τοῦ ψωμοῦ. 'Ο ἀνασκελᾶς Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 7 σ. 7.
2221. **Κουφὸς Δημ. Ν.** Τὰ στοιχειά. Μαλεβὸς ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 52 σ. 425.
2222. **Παπαδόπουλος Χαράλ.** Παραδόσεις [2]. Κυπρ Χρον 3 (1925) 283-85.
2223. **Πιτόκος Μ.** Τὰ τελώνια. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 6 σ. 7 [1].
2224. ——— Στοιχειά καὶ βέρους. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 5 σ. 7 [1].
2225. : **Τὸ παιδί τοῦ Μαλεβοῦ** (= Σγουρίτσας Ἀγῆσ.) Ἱστορικὴ παράδοσις. Μαλεβὸς ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 53 σ. 443-44.
2226. **Φωτᾶκης Εὐάγγ.** Στοιχειά καὶ βέρους. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 5 σ. 7. [1].— Οἱ Ἀνασκελάδες. Αὐτόθι, ἀρ. 9 σ. 7.
2227. Μία παράδοσις γιὰ τὶς Νεραΐδες. Μαλεβὸς ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 58 σ. 499.
2228. **Παπαμιχαήλ Ἐπαμ.** Βουρβουραϊκὲς παραδόσεις [3]. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1925/26, σ. 133-36.
2229. **Σγ(ουρίτσας) Ἀγῆσ. Γ.** Τὰ στοιχειά. Τί πιστεύουν στὰ Τσίντζινα καὶ στὴν Γκορτσιὰ γιὰ τὰ στοιχειά. Μαλεβὸς ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 56 σ. 473-74.— Φαντάσματα [παρὰδ. 2]. Αὐτόθι, ἀρ. 65 σ. 573.
2230. Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς εἶχε τράϊνον αὐτί. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 2 (1926) σ. 72-73.
2231. **Δαφέρομος Γ. Φ.** Τὸ φανταξοχάρακο. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 26 σ. 7.— 'Ο τριαμμάτης. Αὐτόθι, ἀρ. 26 σ. 7.— Τῶν ἀχλιβῶν ἡ χώρα. Αὐτόθι, ἀρ. 28 σ. 7.— 'Ο ἀνασκελᾶς ὡς γαΐδαρος. Ἡ χαστουκιὰ [τοῦ διαβόλου]

- "Άλλα παρατηρήματα [3]. Αὐτόθι, ἀρ. 29 σ. 7.—Τὸ μεγάλο κοτάγιο [παράδ. περὶ πανώλους]. Αὐτόθι, ἀρ. 30 σ. 7.
2232. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Ὁ μεγάλος σεισμός. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 33 σ. 7.—Ὁ τρυπαλὸς κ' ἢ ἀλεποῦ. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 36 σ. 7.—Ὁ λαγὸς κ' ὁ Νῶες, ὁ Ἄβραάμ κ' ὁ βάτος, Παναγία ἢ Πυροβολίτισσα. Αὐτόθι, ἀρ. 40 σ. 7.—Οἱ γαιδάροι. Ὁ λάθρακας (ὁ θρίψ). Αὐτόθι, ἀρ. 44 σ. 7.—Ἡ τύχη, ἡ μοῖρα, τὸ ριζικό, τὸ καντύλι τῆς ζωῆς. Αὐτόθι, ἀρ. 45 σ. 7 [10].
2233. : **Δαύρας** (=Ν. Πετιμεζᾶς) Ὁ στοιχειωμένος μύλος. ΜΕΕ Περ Α - Δ (1926) φ. 39 - 40, σ. 2.
2234. **Κορομηλᾶς Γ. Δ.** Τὸ παλατάκι μὲ τοὺς δύο θρούλους. ΜΕΕ Περ Α - Δ (1926) φ. 11 - 12, σ. 1 - 2.
2235. **Φαρμακίδης Ε. Π.** Κυπριακαὶ παραδόσεις. 1. Περὶ κουφῆς. Κυπρ Χρον 4 (1926) 202 - 205. [Βλ. καὶ σ. 260 σημείωσιν τοῦ Ν. Γ: Κυριαζῆ].
2236. : **Ἀθάνατος Κ.** Οἱ Καλικάντζαροι (θρῦλοι καὶ πραγματικότητες). Κυριακῆ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 5 σ. 2.
2237. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Τοῦ Μπιμπίκ' ἢ στέρνα. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 57 σ. 7.—Ἡ γρηὰ πέτρα. Ἡ Παναγία κατατρεμένη. Ἡ γι' ἀτίμητη πέτρα (ἀδάμας). Ἡ χάρη τοῦ Σταυροῦ. Αὐτόθι, ἀρ. 58 σ. 7, ἀρ. 59 σ. 7 [5].
2238. **Κίτσος Γιάνν.** Σελίτσα - Σελάτεια. Ἱστορικὲς παραδόσεις [1]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 3 (1927) σ. 121 - 24.
2239. **Μινώτου Μαριέττα** Τὰ παραμῦθι τῶν ἄστρον. Ἴόν Ἀνθ 1 (1927) ἀρ. φ. 7 - 8, σ. 21 - 22.
Λογοτεχν. διασκευὴ λαϊκῆς παραδόσεως.
2240. **Μπονῆκος Διον.** Χριστουγεννιάτικη παράδοση. Ἴόν Ἀνθ 1 (1927) ἀρ. φ. 9 - 10, σ. 14 - 15.
2241. **Ὁρλάνδος Ἀναστ. Κ.** Μνημεῖα τοῦ δεσποτάτου τῆς Ἡπείρου. Ἡ Κόκκινη Ἐκκλησιὰ (Παναγία Βελλᾶς). Ἡπειρ Χρον 2 (1927) 153 - 169.
Ἐν σ. 167 - 169 δημοσ. 3 παραδόσεις.
2242. **Κυρμιζάκη Ἀγλαΐα** Οἱ τρεῖς συνεταιῖροι. Ἴόν Ἀνθ 1 (1927/28) τεῦχ. 11, σ. 16.
2243. **Μπονῆκος Διον.** Ἡ Ἰουδιθ στὴ Ζακυνθινὴ λαογραφία. Ἴόν Ἀνθ 1 (1927/28) τεῦχ. 13, σ. 35 - 36.
2244. : **Ἀνθίας Τεῦκρος** Ἀπὸ τὴν Κυπριακὴ ζωὴ: Τὸ τσιφλίκι τοῦ Λαπιέρ. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1927) φ. 149, σ. 6.
2245. **Γκανούλης Γ. Θ.** Ἡ Νεράϊδα. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 4 (1928) σ. 281 - 283.
2246. **Βλαχλειδῆς Γ.** «Ἐφτάμπ(ου)λες». Ἡπειρ Χρον 4 (1929) 255 - 62.

2247. *Γουγούσης Χρ.* Γοργόνες. Μακεδ' Ημερ. έτ. 5 (1929) σ. 50.
2248. *Δεληγιάννης Βασ.* Παραδόσεις (Δογάν - κιόι Μαλγάρων) [2]. Θρακ 2 (1929) 411 - 413.
2249. *Λουκόπουλος Δημ.* Τò μοναστήρι τοῦ Θανάση Διάκου. ΗΜΕ έτ. 1929, σ. 129 - 139.
 'Εν σ. 132 - 133 ενδιαφέρουσα παραδ. περι δημοτελοῦς θυσίας ἐλάφου κατὰ τὴν ἐορτὴν τοῦ ἀποκεφαλισμοῦ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου (29 Αὐγ.).
2250. *Μαρίνης Κ.* Τὰ Καρκαντζέλια. Ν' Ἔστ τόμ. 5 (1929) 9 - 10.
2251. *Τριαντ... Μαρ. Ν. (Ἀτταβυρίτης)* Ὁ καταχανᾶς καὶ ὁ παπασάββας. ΡΗ έτ. 1929, σ. 143 - 150.
2252. *Πασχάλης Δημ. Π.* Παραδόσεις περι Ἄνερατῶν ἐν Ἄνδρω, Νέα Ὑόρκη Η.Π.Α., 8ον, ἀ.ἔ. |σελ. 8.
2253. Ἄλεξανδράκης Ἰωάνν. «Τοῦ Γουμένου τὸ μαχαίρι». Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 138 σ. 7, ἀρ. 139 σ. 7, ἀρ. 140 σ. 7.
2254. *Βρόντης Ἄν.* Ὁ Μεγιστεὺς Ἄπόλλων καὶ οἱ Μεγιστεῖς. ΡΗ έτ. 1930, σ. 177 - 188 [παρ. 2].
2255. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Τὸ θαῦμα τ' ἁγίου Σπυρίδω. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 125 σ. 7. — Τὸ χτίσιμο τῆ Πόλης. Αὐτόθι, ἀρ. 141 σ. 7.
2256. *Μανούσακας Στυλ.* Ἡ καταστροφή τοῦ Φρατί. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 135 σ. 7.
2257. *Μπαγουράκης Κωνστ.* Τοῦ ληστῆ ὁ βράχος. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 124 σ. 7.
2258. *Πατεράκης Ἄντ.* «Ὁ ἀνασκελάς». Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 123 σ. 7.
2259. *Ταρσούλη Γεωργία* Περίεργες Μικρασιατικὲς παραδόσεις [3]. Ν' Ἔστ τόμ. 7 (1930) 93 - 95.
2260. *Τσουπάκης Ε.* Ὀνομασία χωρίου [Σεῖσες]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 124 σ. 7.
2261. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Τὸ χτίσιμο τῶν Ἄνωγειῶν. Οἱ μεθυσμένοι πετεινοί. Παλῆς ἱστορίες. Ὁ Χάλληλος μονομαχεῖ. Ὁ Ἀγγελῆς κι' ὁ παλευτῆς Τοῦρκος. Οἱ Γιανίτσαροι, ὁ Παλμέτης ἀρματωλός. Προμ Πυρφ έτ. Δ' (1928) ἀρ. 79 σ. 7, ἀρ. 80 σ. 7, ἀρ. 81 σ. 7, ἀρ. 82 σ. 7, ἀρ. 83 σ. 7, ἀρ. 84 σ. 7, ἀρ. 85 σ. 7, ἀρ. 86 σ. 7. — Τὰ ζορμπαλίκια τῶν Τοῦρκων. Τοῦ Κουράτορα ἠ κρεμανταλιά. Οἱ Ξουζήδες. Ὁ χορὸς τσ' Ἀλφάς. Ὁ Λεράτος κι' ὁ Ντερβίς Ἀγᾶς. Ὁ Γέρω Διγενῆς. Τὸ Γαράζο. Τὸ μετόχι τοῦ Βαρσαμᾶ. Τὸ παρᾶπονο τοῦ Θεριστῆ. Ἄνεκδοτα τοῦ 1866. Ὁ σκύλος κι' ὁ κάτης. Αὐτόθι, έτ. Δ' (1928) ἀρ. 86 σ. 7, ἀρ. 87 σ. 7, ἀρ. 88 σ. 7. — έτ. Ε' (1929) ἀρ. 103

1/1935

- σ. 7, ἀρ. 104 σ. 7, ἀρ. 105 σ. 7, ἀρ. 108 σ. 7, ἀρ. 109 σ. 7, ἀρ. 110 σ. 7, ἀρ. 111 σ. 7.— Ὁ σταυρός. Αὐτόθι, ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 162 σ. 7.— Οἱ Γιαννιτοάροι Ἀλφᾶς. Αὐτόθι, ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 176 σ. 7 [19].
2262. **Καλοκύρης Γ.** Θάμασμα τ' αἰ Γιώργη. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 153 σ. 7.
2263. **Καπετανάκης Νικ.** Ἱστορία τοῦ Ροδακίνου. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 148 σ. 7.
2264. **Πασχάλης Δ.** Ἐκκλησιαστικαὶ ἐν Ἄνδρῳ παραδόσεις καὶ προλήψεις. (Σύλλογος Ἀνδρῶν ἢ Ἄνδρος. Ἐν Νέα Ὑόρκῃ 1931, σ. 8 - 10).
2265. **Σταμαθιοῦδάκη Μαρία** Ἐκ τῆς εἰς Μονὴν Ἀγ. Ἰωάννου Μπαλῆ ἐκδρομῆς [1]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 167 σ. 7, ἀρ. 168 σ. 7.
2266. **Φρονιμάκης Ἰωάνν.** Ἱστορία τοῦ Ροδακίνου. Προμ Πυρφ ἔτ. Ζ' (1931) ἀρ. 147 σ. 7, ἀρ. 148 σ. 7.
2267. **Β. Θ.** Τῆς Ἄρτας τὸ γεφύρι. Ἡ Δωδώνη Α' (1931/32) 113 - 16.
2268. **Γ. Γ.** Τὸ Ζαγόρι καὶ ὁ θρύλος τοῦ Βίκου. Ἡ Δωδώνη Α' (1931/32) 193 - 196.
2269. Ἡπειρωτικὴ παράδοσις διὰ τὸ κτίσιμον τοῦ χωρίου Πέτα. Ἡ Δωδώνη Α. (1931/32) 266.
2270. **Ἀθανασόπουλος Θ. Ι.** Παραδόσεις Καλλιπόλεως περὶ καλλικαντζάρων. Λαογρ 10 (1929/32) 575 - 77.
2271. ***Βουρβουριώτης Κλ.** Οἱ καλικάντζαροι. Παροιμίαι. Ἡμερολ. Θεσσαλονίκης, 1932, σ. 295 - 298.
2272. **Θέρος Ἄγις** Οἱ θρύλοι τοῦ Μυστρῶς. Ὁ Μυζηθραῖς. Ἐγκ Ἡμ ἔτ. 1932, σ. 287 - 288.
2273. **Μαράκης Συμ.** Ἡ Νεραΐδα καὶ τὰ χαρίσματα. Κρητικὴ λαογραφία. Ραδάμανθς, ἔτ. 17 (1932), τεῦχ. 11, σ. 5 - 6.
2274. **Παπασπύρου Πᾶνος Β.** Ἡ δράση τοῦ ἱεραποστόλου καὶ ἔθνομάρτυρος Κοσμᾶ τοῦ Αἰτωλοῦ στὰ χωριά τῆς Ἄρτας. ΤΑΝ ἔτ. 1932, τεῦχ. 1, σ. 10 - 11.
Πλὴν τῆς ἱστορ. ὕλης γίνεται λόγος καὶ περὶ παραδόσεών τινων περὶ τοῦ Ἀγ. Κοσμᾶ.
2275. **Πασχάλης Δημ.** Ἀπὸ τοὺς θρύλλους καὶ τὰς παραδόσεις τῆς νήσου Ἄνδρου [7]. Ν Ἐστ τόμ. 12 (1932), Χριστουγεννιάτικο τεῦχος, σ. 23 - 26.
2276. **Σεφερλῆς Παναγ. Δ.** Ὁ Χάρος κ' ἡ μάννα του. Ν Ἐστ τόμ. 12 (1932), Χριστουγενν. τεῦχος, σ. 92.
2277. : **Σηκινᾶμ** Φαντάσματα καὶ στοιχειά. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 1 (1932) 185 - 7.
2278. **Φίλιππας Σπ.** Βαριχᾶς - Μῶρα. Γλῶσσα 1 (1932) 35 - 36.

2279. **Χαιρέτης Έλενθ. Στ.** Ἔδηγος [τὸ θεριὸ τῆς Ζώθιμος]. Προμ Πυρφ ἔτ Η' (1932) ἀρ. 175 σ. 7.
2280. **Χρηστοβασίλης Χρ.** Τὸ κάστρο τῆς Νεραΐδας (παλῆ ἱστορία σὲ καινούργιο παραμύθι). Ν Ἔστ τόμ. 12 (1932), Χριστουγενν. τεύχος, σ. 60-66. Ἔν σ. 65-66 δημοσ. «Σημειώσεις ἠθογραφικῆς καὶ γλωσσικῆς», ὅπου 6 παραδόσεις.
2281. : **Περάνθης Ο.** (= Παπαδόπουλος Μ.) Καλικαντζαροφίλημα. ΤΑΝ 1 (1932/33) τεύχος Δεκεμβρ., σ. 8-10.
Διασκευὴ δημοτ. παραδόσεως.
2282. **Τσαούσης Α.** Ἡ Μουρμουρίτα. Ἕνας θρῦλος γιὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ Βελεντζικιοῦ. ΤΑΝ 1 (1932/3) τεύχ. Ἰανουαρ., σ. 11-12.
2283. **Βεργαδάκη Μαρία.** Ὁ θάνατος τῆς βασιλοπούλας. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 209 σ. 7.
2284. **Ἀλεξαντωνάκη Στέλλα** Ἡ βασιλοπούλα καὶ ὁ ἄγος Γιώργης. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 210 σ. 7.
2285. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Προφητεία Γιαννιτσάρου. Προμ Πυρφ ἔτ. Θ' (1933) ἀρ. 214 σ. 7.
2286. **Πασχάλης Δημ.** Ἀπὸ τοὺς θρύλλους καὶ τὰς παραδόσεις τῆς νήσου Ἄνδρου. Ἐκδόσεις τοῦ ἐν Νέα Ὑόρκη Συλλόγου Ἄνδρῶν «Ἡ Ἄνδρος». [1933]. 8ον σελ. 8.
Δημοσ. αἰ παραδ. : 1. Τὸ χόρτο τῆς ἀγάπης. — 2. Παραδόσεις περὶ μελισσῶν. 3. Γριὰ καὶ παπᾶς. 4. Παραδόσεις γιὰ τὸ παλιὸ βαρίδι. 5. Οἱ δυὸ δράκοι. 6. Ἡ λάμπα στὸ νερολάδι. 7. Οἱ Ρόμποι. 8. Τῆς Γριᾶς τὸ πῆδημα.
2287. **Πεταλᾶς Β.** Ἡ Σκοῦπα. ΤΑΝ ἔτ. 1933, σ. 1-3, 2-5.
Δημοσ. παραδόσεις περὶ τοῦ ὀνόματος τούτου τοῦ χωρίου.
2288. **Ταρσούλη Ἀθηνᾶ** Ὁ Ταύγετος. [1]. Ἑλληνίς 13 (1933) 12-13.
2289. **Φιέρρος Μιχ. Ν.** Παραδόσεις περὶ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κλεπίνης. Κυπρ Χρον 9 (1933) 15-16.
2290. **Χατζηγιώαννου Κ. Π.** Παραδόσεις - μῦθοι [3]. Κυπρ Χρον 9 (1933) 164-166.
2291. : **Βολισσινὸς Νίκος Ι.** Νεραΐδες τῆς θάλασσης. Ναυτ Ἑλλ 6 (1933/34) 1730-1731.
2292. **Κουτηφάρης Ι. Δ.** Τὸ καντήλι τῆς Σάμου. Ναυτ Ἑλλ 6 (1933/34) 1491.
2293. **Νιφόρος Π.** Ὅταν οἱ ἄγιοι προσοστατεύουν [παραδ. 4]. Ναυτ Ἑλλ 6 (1933/34) 1861-1862.
2294. : **Περίεργος** Ἀνακάλυψις θησαυροῦ στὸν Ἄστακό. Ναυτ Ἑλλ 6 (1933/34) 1556.

2295. **Σ.** Οἱ θρυλοὶ τῶν θαλασσιῶν μας. Τὸ μαρμαρωμένο καράβι τῆς Κερκύρας. Τὸ πετροκάραβο τοῦ Πόρου. Ἡ καραβόπετρα τοῦ στενοῦ τῆς Σάμου *Ναυτ Ἑλλ 6 (1933/34) 1710.*
2296. **Σ.** Οἱ θρυλοὶ τῶν θαλασσιῶν μας [4]. *Ναυτ Ἑλλ 6 (1933/34) 1775.*
2297. **Σαλβάνος Γεράσ.** Παραδόσεις τοῦ ἀγροτικοῦ λαοῦ τῆς Κερκύρας [6]. Ἑλλ Ἐπ ΚΖ' (1933/34) τευχ. 313, σ. 6 - 7.
2298. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Φυτολογικὸ λεξικό. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 223 σ. 6. [Παράδ. περὶ τοῦ τοπων. Σφακιά].— Ὁ Σατανᾶς στὸ μοναστήρι. Αὐτόθι, ἀρ. 236 σ. 7.
2299. **Κληρίδης Ν.** Μία παράδοσις περὶ Σκουριωτίσσης. *Κυπρ Χρον 10 (1934) 215 - 216.*
2300. **Μαδιᾶς Γ.** Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐν Χίῳ. Μεσ Γράμμ Β' (1934) 286 - 290. Δημοσ. 9 παραδ. περὶ τοῦ Ἁγίου καὶ 1 ἔσμα.
2301. **Δουκόπουλος Δημ.** Στὰ βουνὰ τοῦ Κατσαντώνη μὲ εἰκόνες. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων 69). Ἀθήναι 1934, 8ον, σελ. 304.
Συλλογὴ παραδόσεων διεσκευασμένων λογοτεχνικῶς.
Κρίσις: Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 2, σ. 3 (Θ. Σ. Σ).
2302. **Φυλακτοῦ Τάνης Γ.** Καραβιώτικες παραδόσεις [3]. *Κυπρ Χρον 10 (1934) τευχ. Β', σ. 17 - 20 [97 - 100].*
2303. **Χρίστης Γλαῦκ. Σ.** Δύο Κυπριώτικες παραδόσεις γιὰ τὴν Παναγία τοῦ Κύκκου. *Κυπρ Χρον 10 (1934) 209 - 215.*
2304. **Παπαχριστοδοῦλου Πολύδ. Ι.** Παραδόσεις [3]. Ἄρχ Θε Θησ 1 (1934/35) 60 - 63.
2305. **Φαρμακίδης Σ. Π.** Ἡ ἐκδήλωσις τῆς ἀνδρείας τοῦ Διγενῆ καὶ τοῦ Κωνσταντᾶ. [παρ. 2]. *Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 119 - 120.*— Ἡ ἐκδήλωση τῆς ἀνδρείας τοῦ Διγενῆ. Αὐτόθι, σελ. 176 - 177.
2306. **Κυριακίδου Φωτεινῆ** Θρακικαὶ δοξασίαι περὶ καλλικαντζάρων. *Λαογρ 11 (1934/37) 652 - 53.*
2307. **Ταρσοῦλη Γεωργία** Εὐτράπελος διήγησις καὶ παραδόσεις. *Λαογρ 11 (1935/37) 651 - 52.*
Εὐτράπελος διήγησις καὶ 2 παραδ.
2308. **Ἄνα.**— **Σοφ.** Θρυλοὶ τῆς Ἀττικῆς [4]. ΜΕΗ ἔτ. 1935, σ. 147 - 49.
2309. **Γερανᾶς Θ.** Τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγ-Νικόλα. *Ναυτ Ἑλλ 7 (1935) 3378 [γράφει 2378].*
2310. **Κυριαζῆς Ν. Γ.** Παραδόσεις περὶ Τρουλλινοῦ καὶ Μαράθου. *Κυπρ Χρον 11 (1935) 133 - 142.*

2311. **Λουκόπουλος Δημ.** Ἡ Κάλλω καὶ τὰ ἀθάνατα. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 15, σ. 4.
2312. ——— Τὰ στοιχεῖα τοῦ Ἀχέροντα. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 16, σ. 4.
2313. ——— Ὅπου ἡ ἱστορία δὲ μιλεῖ τὴ συμπληρώνει ἡ παράδοση. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 22, σ. 4.
2314. **Μινότου Μαριέττα** Νησιώτικοι θρυλοί. Ὁ ἀγρὸς τοῦ αἵματου. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 5, σ. 9.
Λογοτεχν. διασκευὴ λαϊκῆς νησιωτικῆς παραδόσεως.
2315. Ὁ βράχος τοῦ Σωτήρη [1 παράδ.]. Ναυτ' Ἑλλ 7 (1935) 1901.
2316. : **Ὅρεινὸς Χρῆστ.** «Ἡ λάμια τῆς Ἀδριανουῆς». Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 29, σ. 4.
Λογοτεχν. διασκευὴ λαϊκῆς παραδόσεως.
2317. **Παπαδοπούλου Ἑλλη Χ.** Ἡ σπηλιὰ τῆς Λενοῦς. Ἑλληνίς 15 (1935) 156 - 57.
2318. **Χαραλάμπους Χρῆστ.** Ἐνας θρυλὸς ποὺ συνδέεται μ' ἓνα τοπωνύμιον. Κυπρ Χρον 11 (1935) 48 - 49.
2319. **Γλανκίας Α.** Οἱ βροχῆς τῆς ἀνοιξῆς. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 11, σ. 348 - 49. [Παράδ. 1 καὶ παροιμ. 1].
2320. **Ἐλγα** Στὴν Ἡπειρῶ. Τὸ γιοφύρι τῆς Ἄρτας καὶ ὁ θρυλὸς του. Βόρειος Ἡπειρῶς, ἔτ. Α' (1935/36) ἀρ. 10, σ. 100 - 101.
2321. **Φαρμακίδης Ξ. Π.** Ὁ ὕπνος τοῦ νεροῦ. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 3, σ. 90. [Παράδ. 1].
2322. **Ἀναγνωστάκης Ἐμμ. Ἰ.** Περὶ τοῦ χωρίου Χαμαιζίου Σητείας [1]. Μύσων 5 (1936) 112 - 13.
2323. **Σταμούλη - Σαραντῆ Ἑλπινίκη** Παραδόσεις τῆς Θράκης. [206]. Θρακ 7 (1936) 231 - 318.
2324. **Θαλασσινὸς παπᾶ Μιχ.** Μέσα Μουλιανὰ [Σητείας]. Παραδόσεις διὰ τοὺς Μέτζηδες καὶ τὴν πανώλην. Μύσων 5 (1936) 107 - 108.
2325. **Μαριάκος Παν. Σ.** Τὸ καρποφίλι τοῦ Διάκου. ΡΧ ἔτ. 1 (1936) σ. 7 - 8.
2326. : **Ἀκταῖος** Τὸ μαρμαρωμένον καράβι. Ναυτ' Ἑλλ 8 (1936) 3671.
2327. **Μαρίνης Κ.** Τὸ στεγνὸ ταξίδι τοῦ Καλικάντζαρου. Ν Ἔστ τόμ. 20 (1936), Χριστουγενν. τεύχ. σ. 134 - 37.
Λογοτεχν. διασκευὴ παραδόσ. περὶ καλικαντζάρων.
2328. **Ὀικονομίδης Δημ. Β.** Ἀφέντης τοῦ κόσμου. Ναξιακὸν Μέλλον, φ. 17, Ἀθῆναι 1936.
2329. **Παπαθωμᾶς Θωμᾶς Κ.** Φαντάσματα. ΗΔΜ ἔτ. 5 (1936) σ. 23 - 27.
Λογοτεχν. διασκευὴ παραδόσεων περὶ φαντασμάτων.

2330. Λαογραφικά. Ναυτ Έλλ 9 (1936/37) 176. [Παραδ.: Τὸ ἀθάνατο νερὸ (Κρήτη). — Ὁ δαίμονας τῆς θάλασσης (Ζάκυνθος). — Οἱ δυὸ στρίγγλες (Κεφαλληνία). — Ἡ караβόπετρα (Σάμος)].
2331. Ἀποστολίδης Μυρτ. Προσοθῆκαι εἰς τὴν μελέτην Στενίμαχος ἢ Στενήμαχος; [2]. Ἀρχ Θρ Θησ 3 (1936/37) 142 - 44.
2332. Ἀσιατίδης Α. Κ. Τ' ἀεργὶ τὸ μεσελ. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 7-8, σ. 20.
2333. Κανδηλάπτης Γ. Τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 11, σ. 7.
2334. Κληρίδης Ν. Οἱ καλλικιάντζαροι στὴν Κύπρο. Κυπρ Γράμμ Γ' (1936/37) 33 - 40.
2335. Μελανοφρύδης Π. Ὁ «γραμματισμένον». Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 3, σ. 12 - 13.
Παράδ. περὶ θησαυρῶν.
2336. — Οἱ δράκοντες ἐν Πόντῳ, Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 11, σ. 16 - 17.
Παράδ. περὶ δρακόντων.
2337. Παῖζη Κ(ατίνα) Ὁνας Κρητικὸς θρῦλος. Ἡ ἀρπαγὴ τῆς Χρυσαναγῆς ἀπ' τοὺς κουρσάρους. Κρητ Σελ 1 (1936/37) 85 - 87.
2338. Σ - ς Τὸ κάστρο τῆς Φορτέτσας. Ναυτ Έλλ 9 (1936/37) 350.
2339. Φαρμακίδης Σ. Π. Ὁ βοσκὸς τς' ὁ βασιλέας. Πάφος 2 (1936/37) ἀρ. 7, σ. 223.
2340. Χασαπογιάννης Κυρ. Β. Ὁ ἀράπης τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου. Παραδόσεις ἱστορικαὶ [1]. Κυν Ἐπιθ 1 (1936/38) 143.
2341. Βιδούρης Τ. Ἡ μονοβύζα. Ἀχαϊκά 1 (1937) 27 - 29.
2342. Δαφέρμος Γ. Φ. Παναγιὰ ἢ Χαρακιανὴ [εἰς Μπαλῆ]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΓ' (1937) ἀρ. 294 σ. 7, ἀρ. 295 σ. 7, ἀρ. 296 σ. 7.
2343. Διβαδᾶ (Μαιτιάτου) Κάκια Ν. Γιατί στὴν Κεφαλονιά δὲν ὑπάρχουν Ἑβραῖοι. Παγκρεφ Ἡμ ἔτ. Α' (1937) σ. 295 - 98.
2344. : Λυκαῖος Λάμπης Ὀλυμπιακὴ λαογραφία. Οἱ Νεραϊδογέννητοι. Ν Έστ τόμ. 21 (1937) 845 - 46. [Παράδοσις καὶ ἄσμα].
2345. Οἰκονομίδης Δημ. Β. Ἡ μεγάλη ἐβδομάδα στ' Ἀπεράθου τῆς Νάξου [1] Ναξιακὸν Μέλλον, φ. 22, Ἀθῆναι 1 Μαΐου 1937.
2346. Παπανικολάου Βασ. Τὸ Δασύλλιον. (Μία παράδοσις γιὰ τὸ ἐλάφι). ΗΔΜ ἔτ. 6 (1937) σ. 79 - 80.
2347. Σαγιαξῆς Γ. Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος εἰς τὴν Ἰσπανικὴν παράδοσιν καὶ λογοτεχνίαν. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 13 (1937) σ. 108 - 112.
2348. Φαλκωνάκης Γιάννης Ὁ θρῦλος τοῦ Κάιν· [μία παράδοσις ἐκ Κρήτης] Ν Έστ τόμ. 21 (1937) 221.

2349. **Α. Γ. Δ.** Τοῦ Μπογδάμου τὸ κυπαρίσσι. Σπαρτ Χρον 1 (1937/38) ἀρ. 10, σ. 11 - 12.
2350. [**Καρβελᾶς Δημ.]** Ἡ νύφη τοῦ Σκυλοκέφαλου. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 6 σ. 7.
2351. **Καφετζῆς Ἐπαμειν.** Τὸ ὕδραγωγεῖον τῆς Λακεδαιμονίας [1]. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 9, σ. 7, 14.
2352. **Κουρτίδης Κωνστ. Γ.** Ἡ Γκίμπερνα [6]. Ἄρχ Θεσ 4 (1937/33) 49-51.
2353. **Κουφός Δημ. Ν.** Ἡ Μοῖρες. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. 10, σ. 13.
2354. **Κυριακόπουλος Κ. Θ.** Οἱ Σκννοκέφαλοι. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 4, σ. 7.
2355. **Λαδῆς Θεόδ.** Χαριτωμένες προλήψεις τοῦ Σπαρτιατικοῦ λαοῦ. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. 5, σ. 12 - 13.
Παράδ. περὶ καλλικαντζάρων.
2356. **Μεταλλεΐδης Μιχ.** Ἄη - Γιώργης ὁ Κουρτζᾶς. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 17/18, σ. 250 - 253.
2357. **Νίδας** Ἐπιστολαὶ συνεργατῶν: Διὰ τοῦ Μπόγδαμου τὸ κυπαρίσσι. Σπαρτ Χρον 1 (1937/38) ἀρ. 11 - 12, σ. 6.
2358. **Παπαδάκης Χρ.** Ὁ Γιακῶφ - ἀγᾶς. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20, σ. 347-48.
2359. **Παπαδόπουλος Δ. Κ. (Σταυριώτης)** Τῆ Ντελῆ - Γιὸρ ὁ λύκον. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 19, σ. 296 - 97. — Οἱ καλλικάντζαροι ἐν Πόντῳ, φ. 21, σ. 374.
2360. — Τ' Ἀγαλοῦχ ματενὶ τ' Ἀεργὶ τὸ θᾶμαν. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 21, σ. 383 - 84. — Θεῦλοι Ἀγίων [2]. Αὐτόθι, φ. 23, σ. 467.
2361. **Παρχαριδῆς Α. Ι.** Ἀκριτικὴ παράδοσις: Τὸ Τελικλῆ - Τασίιν (Ἡ τρυπεμένη-τσα ἢ πέτρα). Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 21, σ. 386 - 87.
2362. **Σαλλαπασίδης Ι.** Οἱ μάγισσες τοῦ νεροῦ. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 15, σ. 148 - 49.
2363. **Σαλλαπασίδης Π. Β.** Τ' «ὄραμάτιαγμαν». Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13, σ. 16 - 17. — Τῆ Χάρσερας Ἀγιώρις, φ. 15, σ. 153 [Παραδ. 4].
2364. **Σγουρίτσας Ἀγησ.** Τὸ «Λιόχρινο». Ἐνας μῦθος καὶ μιὰ ἱστορία. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 6, σ. 9.
2365. **Στεφανίδης Π.** Ἄβουλα τῆ Θεοῦ φύλλον ἂν λαΐσκεται. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 15, σ. 153 - 54.
2366. **Υψηλάντης Π. Β.** Τὸ κοτσὸν τὸ μελεσιδ'. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20, σ. 347.

2367. *Χουρμουζιάδης Καλλ.* Ἐπαρχία Μετρῶν καὶ Ἀθύρων. Τὸ Πετροχώρι (Τσακίλι) [2]. Ἄρχ Θε Θησ 4 (1937/38) 106 - 109.
2368. *Γρηγορίου Εὐθ.* Οἱ φουστανέλλες τοῦ 21 [1]. ΗΔΜ ἔτ. 7 (1938) σ. 150-51.
2369. *Δημητριάδης Κ. Ζ.* Σαμιώτικοι θρηῦλοι [4]. Σαμ Ἅμ ἔτ. 1938, σ. 86 - 90.
2370. : *Διαβάτης* Κεφαλληνιακαὶ παραδόσεις: Πίστευε καὶ μὴ ἐρεῦνα [1]. Παγκρεφ Ἅμ Β' (1938) 173 - 75.
2371. *Δραγάτης Ἰάκ. Χ.* Τὸ πόδι τοῦ Χριστοῦ [1]. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 6 (1938) 36.
2372. *Ἐπιανησία Μαριέττα* Τὸ λιβάνι τοῦ Γιούδα [1]. Πνευματικὴ Ζωὴ Β' (1938) 6.
2373. *Καρακάλου - Καρανικόλα Δίλα* Τοῦ Ζεγγλῆ ἢ τροῦπα. Ἄρχαδ Ἅμ ἔτ. 1938, σ. 65 - 67.
Λογοτεχν. διασκευὴ τοπικῆς παραδόσεως.
2374. *Κοντήφαρης Ἰ. Δ.* Ὁ θρηῦλος γιὰ τὸ καντήλι τῆς Σάμου. Σαμ Ἅμ ἔτ. 1938, σ. 21 - 23.
2375. * *Μαδιᾶς Γ.* Χιακὴ λαογραφία. Τὸ Νησί, τόμ. 1 (1938) σ. 283 - 84.
2376. *Μπουντιώνας Εὐθ. Μ.* Ἐνα παραμῦθι τοῦ χωριοῦ καὶ τὸ πρωταπριλιάτικο ψέμμα. Μακεδ Ἅμερ ἔτ. 14 (1938) σ. 187 - 89.
2377. *Σαλλαπασίδης Π. Β.* Προλήψεις τοῦ Ποντιακοῦ λαοῦ. Μαγεμμένες βρούσες. ΗΒΕ ἔτ. 1938, σ. 62.
2378. *Χριστοδουλίδης Κ.* Τῆς γριᾶς τὰ τυριὰ ἢ κασκαβάλια. Λεύκωμα τῆς νήσου Ἰμβρου. Ἐν Ἀθήναις 1938, σ. 166 - 68.
2379. *Κονδυλάκης Ἰ.* Γίγαντες. Κρητ Σελ 3 (1938/39) 241 - 45.
Ἄνευτπώθη ἐκ τοῦ Δελτ. Ἱστορ. Ἐθν. Ἐταιρ. 1 (1883) 273 - 78.
2380. *Δημητριάδης Ζήνων* Γρηᾶς πόδια. Σαμ Ἅμ ἔτ. 1939, σ. 224 - 25.
2381. *Παπακώστας Ἄγγελ.* Ὁ ὄσιος Πατάπιος. Τὸ εἰς τὰ Γεράνεια ἀσκητήριον καὶ αἱ περὶ αὐτοῦ παραδόσεις. Μεσ Γράμμ Δ' (1939) 132 - 47.
Ἐν σ. 144 - 46 λαϊκαὶ τινες παραδόσεις περὶ τοῦ ὄσιου Παταπίου.
2382. *Ταρσοῦλη Ἀθηνᾶ* Ἱστορία καὶ θρηῦλοι στὸ κάστρο τοῦ Μυστραῦ. Ραδιο-Ἐπιθεώρησις Γ' (1940) τεῦχ. 3, σ. 167 - 71.

2. Μελέται.

2383. *Κυριακίδης Στίλπ. Π.* Θυσία ἐλάφου ἐν Νεοελληνικῇ παραδόσει καὶ συναξαρίοις. Λαογρ 6 (1917/18) 189 - 215.
2384. *Π(ολίτης Ν. Γ.)* Λαογραφικὰ Ἀπανθίσματα: Ἡ σάτιρα ἐν Κεφαλληνίᾳ. Μανδραγόρας. Τὸ λοιῶμα. Οἱ Καλλικάντζαροι. Λαογρ 6 (1917/18) 258-264.

2385. **Δεινάκις Στ.** Περί τῆς λ. βροικόλακας. Ἀθηνᾶ 32 (1920) 200.—Περί τῆς λ. καλικάντζαρος. Αὐτόθι, σ. 201.
2386. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Περί τῆς λ. καλικάντζαρος. Ἀθηνᾶ 32 (1920) 197.
2387. **Βίος Στ. Γ.** Ἡ σφαγὴ τῆς Χίσις εἰς τὸ στόμα τοῦ Χιακοῦ λαοῦ. Χίσις 1921, 8ον, σελ. 155. [Πρὸς 21. 2187].
Κρίσις: BNJb 4 (1923) 174 (N. A. B(ees)).
2388. **Δεινάκις Στυλ.** Τὸ ἔτυμον τῆς λέξεως καλικάντζαρος. Λαογρ 8 (1921/25) 488 - 98.
2389. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Παρατηρήσεις εἰς τὰς Χιακὰς παραδόσεις Στ. Βίου. Λαογρ 8 (1921/25) 447 - 87.
2390. **Μενάρδος Στμ.** Βουρβούλακας. Λαογρ 8 (1921/25) 297 - 301.
2391. **Στεφανίδης Μιχ. Κ.** Τὰ χρυσογόνα φυτὰ κημιὰ καὶ λαμπηδόνα. Ἀφιέρωμα εἰς Γ. Χατζιδάκιν, 1921, σ. 197 - 200.
2392. **Bees N.** Geschichtliche Forschungsergebnisse und Mönchs- und Volkssagen über die Gründer der Meteorenklöster. BNJb 3 (1922) 364-403.
2393. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Θρησκιαὶ παραδόσεις. ΗΜΕ ἔτ. 1922, σ. 241 - 52.
2394. * **Mordtmann J.** Miscellen: 1. Über «den roten Apfelbaum (Κόκκινη μηλιὰ)» und «den Einbaum (μονοδένδριον)». 2. Zur Geschichte vom Propheten, «der zum Berge ging, da der Berg nicht zu ihm kommen wollte». Islam 12 (1922) 222 - 26.
2395. **Δεινάκις Στυλ.** Τὸ ἔτυμον τῶν λέξεων βροικόλακας καὶ βόρδονας. Λαογρ 7 (1923) 275 - 84.
2396. **Eitrem S.** Der Leukas - Sprung und andere rituelle Sprünge. Λαογρ 7 (1923) 127 - 36.
2397. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Καλικάντζαροι. Λαογρ 7 (1923) 315 - 28 [+1 φύλλον ἐκτὸς κειμένου].
2398. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Ἡ λοιδοριά, λαϊκὴ παράδοσις περὶ τοῦ ξύλου τοῦ Σταυροῦ. Λαογρ 7 (1923) 266 - 74.
Κρίσις: BZ 24 (1924) 421 - 22 (A. H(eisenbeg)).
2399. **Μέγας Γ. Α.** Παραδόσεις περὶ ἀσθενειῶν. Λαογρ 7 (1923) 465 - 520.
2400. **Μπούτουρας Ἀθανάσ.** Περὶ τῶν λέξεων καλικάντζαρος καὶ δριμα. Λαογρ 7 (1923) 61 - 64.
2401. **Νικόδημος ὁ Κιτίου.** Ἡ κατὰ παράδοσιν ἐπίσκεψις τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν Λάρνακι τῆς Κύπρου. Κυπρ Χρον Α' (1923) 29 - 32.
2402. **Στεφανίδης Μιχ. Κ.** Ὁ μέγας Ἀλέξανδρος καὶ χυμεία. ΗΜΕ ἔτ. 1923, σ. 290 - 95.

2403. *Συκουτρής Ἰω. Ἀντιφῶν Γ.* Ἡ Παναγία ἐν Κύπρῳ. Κυπρ Χρον Α' (1923) 121 - 26.
2404. *Δέφνερ Μιχ.* Ἡ σπηλιὰ τοῦ Ἀνδρειώτη. Τὸ τέλος ἑνὸς Συκυριανοῦ παραμυθιστοῦ. Ἐδημοσιεύθη δαπάναις τοῦ Συνδέσμου τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ Συκυρίων. Ἐν Ἀθήναις. Τύποις Π. Δ. Σακελλαρίου, 1925, 8ον, σελ. 16.
2405. *Bees N.* Zur Volkserzählung über die Verödung der Landschaft Kastraki (Lykäongebirge). Festschrift für... Paul Kretschmer. Beiträge zur griech. und latein. Sprachforschung. Berlin... New York, 1926, σ. 1 - 5.
2406. *Κυριακίδης Στίλπ. Π.* Ἑλληνες γίγαντες. ΗΜΕ ἔτ. 1926, σ. 45 - 54.
Κρίσις: BZ 27 (1927) 172 (*F. Dölger*).
2407. ——— Οἱ ἀντρειωμένοι καὶ ἡ οὐρά των. ΗΜΕ ἔτ. 1927, σ. 499 - 511.
Κρίσις: BZ 27 (1927) 426 (*A. H(eisenberg)*).
2408. *Μαρινάτος Σπ.* Γοργόνες καὶ Γοργόνεια. ΑΕ ἔτ. 1927/28, σ. 7 - 41.
2409. *Megas G. A.* Das χειρόγραφον Adams. Ein Beitrag zu Col. 2, 13 - 15. Zeitschrift für die neutestamentl. Wissenschaft und die Kunde der älteren kirche. Bd. 27, 1928, 8ον, σελ. 305 - 320.
2410. *Μέγας Γ. Α.* Ἀδάμ καὶ Χριστὸς εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ λαοῦ. ΗΜΕ ἔτ. 1929, σ. 385 - 432.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 246 (*Στίλπ. Π. Κυριακίδης*).
2411. *Παντελίδης Χρ.* Βυζαντινὰ καὶ Νεοελληνικά. Ἀθηνᾶ 41 (1929) 34 - 46.
Περὶ τῶν λ. *καλικάντζαρος, νινίον - νινί - νιννίον - νιννί, κομοδορόμος*. Ἐνδιαφέρει καὶ λαογραφικῶς.
2412. *Φαλτάις Κ.* Ὁ Ἅγιος Κοσμάς εἰς τὸ στόμα τοῦ Ἡπειρωτικοῦ λαοῦ. Ἀθῆναι 1929, 8ον, σελ. 24.
Κρίσις: Ἑλληνικά 2 (1929) 475 - 76 (*Κ. Ἀμαντος*).
2413. *Hesseling D. C.* Charos rediens. BZ 30 (1929/30) 186 - 91. [116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000]
2414. *Παντελίδης Χρῆστ. Γ.* Σημασιολογικά. Δρολύκος - δρολύκιν. BZ 30 (1929/30) 231 - 40.
2415. *Κ(υριακίδης) Σ. Π.* Παράδοσις. Ἐλευθερουδάκη Ἐγκ. Λεξ., τ. 10 (1930) σ. 444 [Μελέτη].
2416. *Μέγας Γ. Α.* Ἀνέκδοτον Κρητικὸν ποίημα περὶ τοῦ Κάτω Κόσμου. ΗΜΕ ἔτ. 1930, σ. 509 - 521. [Βλ. καὶ κατ. ἀρ. 2422].
Ἐνδιαφέρει καὶ λαογραφικῶς.
2417. *Χατζῆς Ἀντ.* Μῦς ποντικός. Ἐπιστημ. Ἠχώ 17 (1930) 33 - 35, 49 - 52.
Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῆς λ. *καλικάντζαρος*.
Κρίσις: BZ 31 (1931) 426 (*P. Dölger*). Glotta 22 (1934) 238 (*P. Kretschmer*).

2418. **Χιλιαδάκης Στέλ. Ε.** Ἡ κάτω γῆς κι' ὁ Χάρος. Παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ. Ἀθήναι 1930, 8ον, σελ. 133.
 Ὁ τίτλος οὗτος ἐπὶ τοῦ χρωματιστοῦ ἐξωφύλλου τοῦ βιβλίου. Ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς προμετωπίδος αὐτοῦ ὑπάρχει ἕτερος τίτλος: «*Παραδόσεις τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ γὰρ τὴν κάτω γῆ καὶ τὸ Χάρο. Δημοτικὰ μεσαιωνικὰ μνημεῖα. (Συμβολὴ εἰς τὴν μελέτη τους). Τόμος πρῶτος. Ἀθήνα 1929*». Μεταξὺ ἄλλων ὁ συγγρ. ἐξετάζει τὰ περὶ τοῦ Ἄδου, Χάρωνος καὶ θανάτου κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα. Περὶ τοῦ Νεοελληνικοῦ Χάρου. Τὰ βασίλεια τῶν νεκρῶν. Ἡ κάτω γῆς εἰς δημοτικὰς παραδόσεις κτλ.
 Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 603 - 605 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Ν' Ἔστ τόμ. 9 (1931) 551 - 52 (Ν. Ἀ(νδριώτης);).
2419. **Γιαννόπουλος Ν.** Παραδόσεις, ἦθη καὶ ἔθιμα Θεσσαλίας, Ἡπείρου, Μακεδονίας καὶ Θράκης ἐκ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ βίου καὶ τῶν μνημείων τέχνης. Θεσσ Χρον 2 (1931) 194 - 202.
2420. **Φ(ίλιππας) Σπ. Ν.** Βαριχῆς - Μῶρα. Ἡ Γλῶσσα, ἔτ. 1 (1932) τεῦχ. 2, σ. 35 - 36.
2421. **Ω.** Παράδοσις (Λαογρ.). Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 19 (1932) σ. 617.
2422. **Κριαρῆς Μαν.** Παρατηρήσεις εἰς τὸ Κρητικὸν ποίημα «Παλαιὰ καὶ Νέα Διαθήκη». ΒΝJb 10 (1933/34) 398 - 406. [Βλ. καὶ ἀριθμ. ἄνωτ. 2416].
2423. **Megas G. A.** Die Sage von Danaos und den Danaiden. Hermes. Bd. 68, 1933, σ. 415 - 428 (= Δελτ. Λειτουργ. Μέσ. Ἐκπαιδ., ἔτ. 1935, φύλλ. Α' σ. 7 - 18). [Ἀνάτυπον, σ. 1 - 14].
2424. — Die Sage von Alkestis. Archiv für Religionswiss. τ. XXX, Leipzig, 1933, 1 - 33.
2425. **Πασχάλης Δημήτρ. Π.** Ἄνδρον λαογραφικά. Καλλιβρούσηδες. Λαογρ 11 (1934/37) 595 - 604.
 Κρίσις: Ν' Ἔστ τόμ. 22 (1937) 1116 (Μ. Κριαρῆς).
2426. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Αἱ ἀσθένειαι εἰς τὰς παραδόσεις. Περιοδ. Κλινική, τεῦχ. 3, Σεπτέμβρ. 1935, σ. 110 - 111, καὶ τεῦχ. 6, Δεκέμβρ. 1935, σ. 199 - 201.
2427. **Καιροφύλας Κ.** Ὁ Ἰούδας ἦτο Κερκυραῖος; Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 2, σ. 2.
2428. **Λουκόπουλος Δημ.** Ὁ Μάρτης εἰς τὴν λαϊκὴν παράδοση. Ν. Γράμμ Α' (1935) φ. 1, σ. 3.
2429. : **Πρωτοπαπᾶς Θωμᾶς** (= Χατζηγαβριήλ Νίκος) Ἡ Ρήαινα. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 647 - 50.
2430. **Φιλίππου Δοῦζος** Οἱ καλλικάντζαροι εἰς τὴν Κύπρον. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 4, σ. 127 - 131.
2431. **Grégoire Henri** L'Amazone Maximô. Annuaire de l'Institut de Phi-

- logie et d'Histoire Orientales et Slaves IV (1936). (Mélanges Franz Cumont). Bruxelles 1936, 8ον, σ. 723 - 30.
2432. **Ὁρλάνδος Ἀναστ. Κ.** Ἡ γέφυρα τῆς Ἄρτης. Ἄρχ Βυζ Μν Β' (1936) 195 - 99.
2433. **Βέης Νίκ. Ἀ. (Bees)** Ἀνακοίνωσις περὶ τοῦ ἱστορημένου χρησμολογίου τῆς Κρατικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βερολίνου (Codex Graecus, fol. 62 = 297) καὶ τοῦ θρούλου τοῦ «μαρμαρωμένου βασιλεῖα». BNJb 13 (1937) 203 - 244, 244 α - 244 λστ'.
2434. **Βλαχογιάννης Γιάνν.** Ἡρωϊκοὶ καὶ θρησκευτικοὶ θρούλοι. Ν Ἐστ τόμ. 20 (1937), Χριστουγενν. τεῦχος, σ. 27 - 38.
2435. * **Βίος Στυλ.** Ὁ ἥλιος καὶ τὸ φεγγάρι εἰς τὰς Χιακὰς λαϊκὰς παραδόσεις. Τὸ Νησι 1 (1938) 169 - 171.
2436. **Μιχαηλίδης - Νουάρος Μ.** Ὁ προφήτης Ἡλίας. Ν Γράμμ 1938, φ. 86, σ. 11.
2437. **Σπυριδάκης Γεώργ. Κ.** Κρητικαὶ παραδόσεις. Ἐπετ Ἐταιρ Κρητ Σπουδῶν 2 (1939) σ. 134 - 149, 597.

θ'. Αἰνίγματα. — Λογοπαίγνια.

Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθ. 121. 137. 143. 155. 158. 163. 164. 165. 171. 175. 179. 186. 192. 194. 195. 207. 208. 226. 227. 229. 235. 237. 250. 251. 259. 263. 274. 284. 286. 302. 305. 307. 317. 319. 320. 322. 323. 481. 1106.

2438. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Ἄσματα καὶ Αἰνίγματα [32]. Λαογρ 8 (1921/25) 109 - 152.
2439. **Δάμπρος Σπυρ.** Αἰνίγματα [69]. Ν Ἐλλ 17 (1923) 202 - 17. Βυζαντινὰ αἰνίγματα ἐξ ἀγιοριτικῶν κωδίκων.
2440. **Παππανεοφύτου Ἀντών.** Μαντέματα [15]. Κυπρ Χρον 1 (1923) 211 - 14.
2441. Ἐκατὸ αἰνίγματα τῆς Λακεδαίμονος. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 27, σ. 118 - 119. ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 30, σ. 154. ἀρ. 33, σ. 192.
2442. **Μαντζουράνης Κ. Ι.** Γλωσσοδέτης. [10]. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1924, σ. 99. — Αἰνίγματα [38]. Αὐτόθι, σ. 156 - 58.
2443. Αἰνίγματα [2]. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1925 - 26, σ. 67.
2444. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Αἰνίγματα (νιώματα) [4]. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 46 σ. 7.
2445. **Σούλης Χρ. Ι.** Ἡπειρωτικὰ αἰνίγματα. [236]. Ἠπειρ Χρον 1 (1926) 158 - 89, 313 - 29.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 236 - 37 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).

2446. **Φ(ιλίππου) Δ(οῖζος)** Κυπριακά αινίγματα [12]. Κυπρ Χρον 4 (1926) 239 - 43.
2447. **Βενέτικος Ν.** Αινίγματα. Παροιμίες. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 56 σ. 7 [αίνιγμ. 3. παροιμ. 2].
2448. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Αινίγματα [13]. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 57 σ. 7, ἀρ. 58 σ. 7.
2449. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Αίνιγμα. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 2 (1927) 763-66. [Μελέτη].
2450. **Κ(υριακίδης) Σ. Π.** Αίνιγμα. Ἐλευθερουδάκη, Ἐγκ. Λεξ. τ. 1 (1927) 550-51 [Μελέτη].
2451. **Πορτάλιος Μ.** Αινίγματα [2]. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 56 σ.
2452. **Φραγάκης Α.** Αινίγματα [2]. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 56 σ.
2453. Αινίγματα [137]. Ἄρχ Πόντ 1 (1928) 207-13.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 235 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
2454. **Ἀθανασιάδης Εὐστάθ.** [Αινίγματα] Σάντας [75]. Ἄρχ Πόντ 1 (1928) 210-13.
Ἐρμην. σημειώσεις τοῦ Α. Α. Παπαδοπούλου, σ. 213.
2455. **Ἀλεξιάδης Κωνστ. Ι.** Αινίγματα Ἰνεπόλεως [39]. Ἄρχ Πόντ 1 (1928) 207-208.
2456. **Κανδηλάπτης Γεώργ.** [Αινίγματα] Χαλδίας [23]. Ἄρχ Πόντ 1 (1928) 208-209.
2457. **Κουριτίδης Κωνστ.** Γλωσσοδέτες, εὐχὲς καὶ κατάρες Ἀδριανουπόλεως. Θρακ 1 (1928) 460-61.
Γλωσσοδ. 4, εὐχ. καὶ κατ. 47.
2458. **Λιουδάκι Μαρία** Ἀννιώματα λαϊκὰ [45]. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1928) ἀρ. 2 σ. 22, ἀρ. 3 σ. 40, ἀρ. 4 σ. 51, ἀρ. 5 σ. 68.
2459. **Βάμβουκα (δνίς)** Νιώματα [4]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 105 σ. 7.
2460. **Γαγάνη (δνίς)** Νιώματα [3]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 105 σ. 7.
2461. **Γουγούσης Χ.** Αινίγματα [17]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 5 (1929) σ. 244.
2462. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Παιγνίδι λγεβρικό. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 117 σ. 7, ἀρ. 118 σ. 7. — Αίνιγμα (νιῶμα). Αὐτόθι, ἀρ. 118, σ. 7.
2463. — Γλωσσοδέτες [8]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 106 σ. 7.
2464. **Δεληγιάννης Β. Ν.** [Παρατηρήσεις εἰς αίνιγμα τῆς συλλογῆς Κ. Παπαϊωαννίδου. Θρακ 2 (1929) 174]. Θρακ 2 (1929) 484-85.
2465. **Δελεδάκη (δνίς)** Νιώματα [11]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 105 σ. 7 ἀρ. 106 σ. 7.
2466. **Μανούσακα (δνίς)** Νιώματα [8]. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 106 σ. 7.

2467. *Σκλαβάκης Ίω*. Νιώματα [5]. Προμ Πυρφ έτ. Ε' (1929) άρ. 107 σ. 7.
2468. *Δασκαλάκης Ε*. Αινίγματα [4]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 136 σ. 7.
2469. *Δαφέρμος Γ. Φ*. Αινίγματα (Άξου) [3]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 141 σ. 7. — Αινίγματα [3]. Αιτόθι, άρ. 143 σ. 7.
2470. *Δαφνομίλης Ν*. Αινίγματα [4]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 124 σ. 7, άρ. 125 σ. 7.
2471. *Δρουλίσκος Γ*. Αινίγματα [3]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 143 σ. 7.
2472. *Ζυμβραγουδάκη Μ*. Λαϊκά προβλήματα. [2]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 130 σ. 7.
2473. *Καλαϊτζάκη Ειρήνη* Νιώματα [5]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 127 σ. 7.
2474. *Κορνάρου Έλευθερία Ν*. Νιώματα [3]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 125 σ. 7.
2475. (*Κουφάκη δνίς*) Αινίγματα [10]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 123 σ. 7, άρ. 124 σ. 7.
2476. *Διαντωνάκη Πόπη Ί*. Αινίγματα [14]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 140 σ. 7, άρ. 141 σ. 7.
2477. *Μαθητική Κοινότης Άμουργελών* Αινίγματα [10]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 131 σ. 7.
2478. *Μαθητική Κοινότης Ροδακίνου* Αινίγματα [31]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 130 σ. 7, άρ. 131 σ. 7.
2479. *Περάκης Ίωάνν*. Αινίγματα [9]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 141 σ. 7, άρ. 142 σ. 7.
2480. *Πολιτιανού Άργυρώ* Λαϊκά προβλήματα [4]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 126 σ. 7.
2481. *Σκυβαλάκης Κ*. Νιώματα [10]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 127 σ. 7.
2482. *Χατζιδάκης Δεων. Ά*. Νιώματα [8]. Προμ Πυρφ έτ. ΣΤ' (1930) άρ. 125 σ. 7.
2483. *Βασιλακάκης Έλευθ*. Παρατσάφια [4]. Προμ Πυρφ έτ. Ζ' (1931) άρ. 153 σ. 7, άρ. 154 σ. 7.
2484. *Καραϊσάς Στρατός* Μακεδονική λαογραφία [15]. Προμ Πυρφ έτ. Ζ' (1931) άρ. 146 σ. 7, άρ. 147 σ. 7.
2485. *Κατινάκης Κωνστ*. Αινίγματα [2]. Προμ Πυρφ έτ. Ζ' (1931) άρ. 154 σ. 7.
2486. *Δάσκαρης Ν*. Λογοπαίγνιον. Μεγ. Έλλ. Έγκυκλ. τόμ. 10 (1931) 204 - 205.
2487. *Μακρουποδάκη Βασιλική* Παρατσάφια [4]. Προμ Πυρφ έτ. Ζ' (1931) άρ. 145 σ. 7, άρ. 146 σ. 7.
2488. *Μαθητ. Κοινότης Άλωνών* Νιώματα [1]. Προμ Πυρφ έτ. Ζ' (1931) άρ. 150 σ. 7.

2489. *Μαθητ. Κοινότης Ροδακίνου* Αινίγματα [5]. Προμ Πυρφ έτ. Ζ' (1931) άρ. 146 σ. 7.
2490. *Νικολούδης Κ.* Αινίγματα [28]. Προμ Πυρφ έτ. Ζ' (1931) άρ. 154 σ. 7, άρ. 155 σ. 7.
2491. *Παντελιδάκης Β.* Μαντέματα [6]. Προμ Πυρφ έτ. Ζ' (1931) άρ. 148 σ. 7.
2492. *Παπαδάκης Ν.* Παραστάφαλα [3]. Προμ Πυρφ έτ. Ζ' (1931) άρ. 149 σ. 7.
2493. Αίνιγμα [1]. ΗΔΜ έτ. 1932, σ. 150. Αινίγματα [3]. Αυτόθι, σ. 181.
2494. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Αινίγματα [6]. Προμ Πυρφ έτ. Η' (1932) άρ. 172 σ. 7.
2495. *Ραϊλάκης Νικ. Γ.* Αινίγματα [3]. Προμ Πυρφ έτ. Ζ' (1931) άρ. 149 σ. 7.
2496. *Εὐαγγελίδης Τρύφων Ε.* Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Γερασίμου τοῦ Σπαρταλιώτου Αινίγματα. Ἐκκλησιαστικός Φάρος. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τόμ. ΛΑ' (Ἀναμνηστικός τόμος (1908/32) 1932, σ. 281 - 98. [Αινίγματα λόγια 14].
2497. *Λουκόπουλος Δημ.* Αινίγματα ἀπὸ τὴν Ἀργιθεά [105]. Θεσο Χρον 3 (1932) 130 - 40.
2498. *Μαθητικὴ Κοινότης Κυπαρίσσου Κυδωνίας* Αινίγματα [7]. Προμ Πυρφ έτ. Η' (1932) άρ. 184 σ. 7.
2499. *Μανούσου Οὐρανία* Αινίγματα [3]. Προμ Πυρφ έτ. Η' (1932) άρ. 190 σ. 7.
2500. *Πασπαράκης Γεώργ.* Ἐμμ. Αινίγματα [4]. Προμ Πυρφ έτ. Η' (1932) άρ. 170 σ. 7.
2501. *Σουλτάτου Βιργινία* Αινίγματα [4]. Προμ Πυρφ έτ. Η' (1932) άρ. 179 σ. 7.
2502. *Σταματάκη Ἀντιόπη* Αινίγματα [3]. Προμ Πυρφ έτ. Η' (1932) άρ. 183 σ. 7.
2503. Ἀλοῖζος Στέλ. Αινίγματα [15]. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) άρ. φ. 4, σ. 9.
2504. *Λεοντῆς Ἰωάνν.* Αινίγματα [6]. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) άρ. φ. 10, σ. 7.
2505. *Δημ. Σχολεῖον Σον Ἡρακλείου* Αινίγματα [12]. Τὸ Φῶς, χρόν. Ε' (1932/33) άρ. 14 σ. 8.
2506. *Βεργαδάκη Μαρία* Νιώματα [16]. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 208, σ. 7. άρ. 209 σ. 7.
2507. *Εὐαγγελίδης Τρύφ. Ε.* Τὰ αινίγματα τοῦ Ἀλεξανδρείας Γερασίμου Α'. Ἐκκλησιαστικός Φάρος. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τόμ. ΛΒ' (1933) 141 - 143. [Αινίγμ. λόγια 5].
2508. *Παπαδιοῦ Μαρία* Νιώματα [15]. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 215 σ. 7.
2509. *Πιτσούλης Βασίλ. Κ.* Αινίγματα [2]. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 203 σ. 7.
2510. *Στρατήγης Μιχ.* Αινίγματα [7]. Προμ Πυρφ έτ. Θ' (1933) άρ. 202 σ. 7.
2511. *Βαϊλάκης Εὐσ.* Νοιώματα - μαντέματα [4]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 233 σ. 7.
2512. *Δαμαβολίτης Δημοκρ.* Αινίγματα [3]. Προμ Πυρφ έτ. Ι' (1934) άρ. 226 σ. 7.

2513. *Δαφέριμος Γεώργ. Φ.* Νιῶμα - γνωμικό. Προμ Πυρφ έτ. Γ' (1934) άρ. 217 σ. 7.
2514. ——— Καθαρογλωσσίδα [λογοπαίγνια]. [1]. Προμ Πυρφ έτ. Γ' (1934) άρ. 217 σ. 7.
2515. *Δροσάκι Παρασκευή* Αίνιγματα [2]. Προμ Προμ έτ. Γ' (1934) άρ. 239 σ. 7.
2516. *Καλλιγιάννη Φλουρη* Αίνιγματα [10]. Προμ Πυρφ. έτ. Γ' (1934) άρ. 239 σ. 7, άρ. 240 σ. 7.
2517. *Καρλάκης Μάρκ.* Αίνιγμα. Προμ Πυρφ έτ. Γ' (1934) άρ. 240 σ. 7.
2518. *Μανουρά 'Αγάπη* Αίνιγματα [3]. Προμ Πυρφ έτ. Γ' (1934) άρ. 218 σ. 7.
2519. *Παγωμένος Κωνστ.* Καθαρογλωσσίδα [λογοπαίγνια]. [2]. Προμ Πυρφ έτ. Γ' (1934) άρ. 220 σ. 7.
2520. *Παντεληδάκις Παύλ. Κ.* [Νοιώματα - Μαντέματα] [8]. Προμ Πυρφ έτ. Γ' (1934) άρ. 223 σ. 7.
2521. *Σουλτάτου Μαρία* Αίνιγματα [5]. Προμ Πυρφ έτ. Γ' (1934) άρ. 218 σ. 7.
2522. *Δημοτικόν Σχολείον 'Ανωγειών* Νιώματα [20]. Προμ Πυρφ έτ. Γ' (1934) άρ. 232 σ. 7.
2523. *Δημοτικόν Σχολείον Καμαριώτη* Νοιώματα [14]. Προμ Πυρφ έτ. Γ' (1934) άρ. 235 σ. 7.
2524. *Φρατζεσκάκη Μαρία* Νοιώματα - Μαντέματα [3]. Προμ Πυρφ έτ. Γ' (1934) άρ. 223 σ. 7.
2525. *Χατζηγιάννου Κ. Π.* Κυπριακά λαϊκά τραγούδια.— Αίνιγματα [29]. Κυπρ Χρον 10 (1934) τεύχ. Β', σ. 9 - 16 (89 - 96).
2526. *'Αμάραντος Μιχ.* Κυπριακά αίνιγματα [16]. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 697 - 98.
2527. *Δημοτ. Σχολείον Σκορδύλλω* Αίνιγματα [7]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 255 σ. 7.
2528. *Κουτσουδάκις Νικ.* [Αίνιγματα 7]. Προμ Πυρφ έτ. ΙΑ' (1935) άρ. 241 σ. 7.
2529. *Καρφής Χρήστ.* Αίνιγματα. ('Αγ. Μάμα Μυλοποτάμου Κρήτης) [4]. Διδ Ζωή Α' (1935/36) σ. 80.
2530. *Μαυρουδής Γρηγ.* Αίνιγματα. ('Αγιος Μάμας Μυλοποτάμου Κρήτης) [5]. Διδ Ζωή Α' (1935/36) σ. 59 - 60.
2531. *Μιχαλογιαννάκης 'Ιωάνν.* Αίνιγματα ('Αγ. Μάμα Μυλοποτάμου Κρήτης). [4]. Διδ Ζωή Α' (1935/36) 81.
2532. *Πανταλός Νικ.* Αίνιγματα ('Αγιος Μάμας Μυλοποτάμου Κρήτης). [5]. Διδ Ζωή Α' (1935/36) σ. 59.
2533. *Παπαδόπουλος 'Αβραάμ* Ποντιακός γλωσσοδέτης. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 12, σ. 32.

2534. **Φαρμακίδης Σ. Π.** Ἐνα αἰνίγμα. Πάφος 2 (1936/37) ἀρ. 9, σ. 297.
2535. **Φωκᾶς Γ.** Αἰνίγματα Σουρμένων [15]. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 1 σ. 28.
2536. **Κυριαζῆς Ν. Γ.** Αἰνίγματα [18]. Κυπρ Χρον 13 (1937) 238 - 40.
2537. Αἰνίγματα [5]. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 21, σ. 392.
2538. **Παπαδόπουλος Δ. Κ. (Σταυριώτης)** Γλωσσοδέτης. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 21, σ. 388.
2539. **Πασχάλης Δημήτρ. Π.** Δημῶδη αἰνίγματα τῆς νήσου Ἄνδρου. [82]. Ἐκδοσις τοῦ ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ Συλλόγου Ἄνδριῶν «Ἡ Ἄνδρος». 1938, 8ον, σελ. 8.

ι'. Εὐχαὶ — χαιρετισμοὶ — κατάραι — ὄρκοι — βλασφημίαι.

Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθ. 134. 135. 137. 140. 143. 144. 152. 153. 158. 165. 171. 186. 193. 194. 195. 196. 198. 207. 208. 216. 227. 234. 237. 239. 246. 259. 264. 269. - 271. 272. 279. 291. 294. 302. 305. 317. 319. 321. 323. 684. 1356. 2090. 2148.

2540. Ὑβρεις, ἀραὶ, ἀπειλαί. Μαλεβὸς ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 6 σ. 8. ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 9 σ. 6, ἀρ. 11 σ. 5, ἀρ. 12 σ. 4, ἀρ. 14 σ. 4, ἀρ. 15 σ. 6, ἀρ. 16 σ. 10.
2541. **Κουκουλῆς Φ.** Μία Οἰνουνησιακὴ κατάραι. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 14 σ. 4.
2542. **Δέφνερ Μιχ.** Χαιρετισμοί, εὐχαί, κατάραι, ὄρκοι καὶ ἄσματα τῶν Τσακῶνων. Ἐν Ἀθήναις 1922, σχ. 8ον, σελ. 16.
Χαιρετ. 28, εὐχαί 69, κατ. 124, ὄρκοι 21, ἄσμ. 2.
2543. **Σ(γουρίτσας) Ἀ. Γ.** Εὐχαί, χαιρετισμοὶ καὶ ὄρκοι τῶν Βασσαραίων. Μαλεβὸς ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 35 σ. 215 - 16. ἀρ. 36 σ. 229, ἀρ. 37 σ. 241.
Εὐχαί 120, χαιρετ. 23, ὄρκοι 30, βλασφημ. 2.
2544. **Χρ. Ν.** Τσιτζινιώτικο ὕβρεολόγιο. Μαλεβὸς ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 38 σ. 256.
2545. **Παπαδάκης Ν. Κ.** Τὸ ἱστορικὸν μιᾶς βλασφημίας. Ἀποθαμένοι καὶ ἀπομεινάροι. Ραδάμανθυσ, τόμ. 10 (1925) τευχ. 11, σ. 8.
2546. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Οἱ ποῦλοι - στοῦ Μπαρμπαργιάμου τῆ συκιά. Προμ Πυροφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 26 σ. 7.
2547. **Καψάλης Γ.** Ἀρά. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 5 (1928) 279.
2548. **Κουρτίδης Κωνστ.** Γλωσσοδέτες, εὐχῆς καὶ κατάραις Ἀδριανουπόλεως. [47]. Ἰορκα. 1 (1928) 460 - 61.
2549. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Φοβέρα. Προμ Πυροφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 102 σ. 7.
2550. **Κακριδῆς Ι.** Ἀραί. Μυθολογικὴ μελέτη. Ἐν Ἀθήναις 1929, 8ον, σελ. 171.
Ἡ μελέτη ἀναφέρεται κυρίως εἰς τὰς ἀρχαίας ἀράς.
2551. **Φαλατῆς Κ.** Καὶ σιμιτζῆς στὴν Πόλι. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1929) φ. 169, σ. 71.
2552. **Ω.** Εὐχή. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 11 (1929) 834.

2553. * *Διβαθινόπουλος Ριχ.* Αἱ βλασφημῖαι τῶν Κεφαλλήνων. Ἡ Ἠχὸς τῆς Κεφαλληνίας, ἔτ. Γ' (1930) ἀρ. 28 σ. 9 - 10.
2554. *Κυριαξῆς Ν. Γ.* Κατάρεις. [133]. Κυπρ Χρον 8 (1931) 314 - 17.
2555. *Βαμβακίδης Γιορδάν.* Λαογραφικὰ τῆς Οἰνῆς τοῦ Πόντου. Μοῦσαι ἔτ. 40 (1932) ἀρ. 903 σ. 1 - 2. ἔτ. 41 (1933) ἀρ. 904 σ. 2 - 3.
Ἄραϊ 30 μετὰ ἐρμην. σημειώσεων.
2556. *Π(απακων)σταντίνου Θ.* Ὅρκος. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 19 (1932) σ. 71.
2557. *Δαφέρμος Γ. Φ.* [Εὐχαί]. Ἡ κλωσσοῦ, εὐκὴ στὸ φαί. Προμ Πυρφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 217 σ. 7.
2558. *Παπαχριστοδούλου Πολ.* III. Εὐχές, ὄρκοι, κατάρεις τῶν Σαρανταεκκλησιῶν Θράκης. Ἀρχ Θε Θησ 1 (1934/35) 71 - 72.
Εὐχαί 28, ὄρκοι 6, κατ. 89.
2559. *Ζωηροῦ Πασᾶ Νοεμῆ Α.* Κατάραι Κερκυραϊκαί [13]. Λαογρ 11 (1934/37) 656.
2560. *Μαχαιριώτης Γρηγ.* Κατάραι Κυπριακαί [156]. Λαογρ 11 (1934/37) 263-67.
2561. *Παπαδόπουλος Α. Α.* Περὶ τῆς λέξεως ἀνάθεμα. Ἀθηνᾶ 46 (1935) 205 - 208.
2562. *Κανδηλάπτης Γ. Θ.* Ἀφορισμένε. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 2, σ. 24 - 25.
2563. *Μελανοφρέδης Π. Η.* Ὁ χαιρετισμὸς παρὰ τοῖς Ποντίοις. Ποντ Φύλλ Α, (1936/37) φ. 6, σ. 8 - 9.
2564. *Ζευγώλη Διαλεχτῆ* Καὶ πάλιν ἡ «κάταρα». Ν' Ἐστ τόμ. 21 (1937) 706.
2565. *Κροκιάτης Δημ.* Ἡ λέξις κάταρα. Ν' Ἐστ τόμ. 21 (1937) 380.
2566. *Μάνεσης Σταυρ.* Κάταρα. Ν' Ἐστ τόμ. 21 (1937) 463.
2567. *Τζάρτζιανος Ἀχιλλ.* «Κατάραι» καὶ «κάταρα». Ν' Ἐστ τόμ. 21 (1937) 463.
2568. Σαμιακαὶ κατάραι [4]. Σαμ Ἡμ ἔτ. 1939, σ. 69.

ια'. Γλώσσα.

1. Συνθηματικά γλώσσα.

Ὄνόματα: κύρια, ἐπώνυμα, παρωνύμια κτλ.

βλ. καὶ ἀνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθμ. 147. 152. 157. 165. 172. 191. 207. 213. 224. 227.
233. 251. 253. 263. 277. 278. 289. 290. 308. 311. 316. 317. 319. 323.

2569. *Χατζιδάκης Γεώργ.* Περὶ τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ πατρωνυμικῶν εἰς - ἄτος ΕΕΠΑ Θ' (1913) 1 - 10 (= Γλῶσσ Ἐρ σ. 303 - 10, 344).

2570. *Buturas Ath.* Neugriechische Spottnamen und Schimpfwörter. Zeitschr. d. Ver. f. Volkskunde 24 (1914) 162 - 75.
Κρίσις: Bulletin de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orientale, τόμ. 9 (1922) 109 - 117 (V. Bogrea).
2571. *Σταμνόπουλος Ι.* Ὀνοματολογικά. Λαογρ 6 (1917/18) 425 - 51.
2572. *Ξανθουδίδης Στ.* Περὶ οἰκογενειακῶν ἐπιθέτων ἐν Κρήτῃ. Ἀθηνᾶ 32 (1920) 205.
2573. *Βογιατζίδης Ι. Κ.* Περὶ τῆς συνθηματικῆς γλώσσης τῶν ἀρτοποιῶν Ζαγορίου. Λαογρ 8 (1921/25) 153 - 58.
2574. Παρατσούκλια Βασσαραίων. Μαλεβός ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 8 σ. 12.
2575. *Δορεντζᾶτος Παναγ.* Τὰ παρατσούκλια. ΗΜΕ ἔτ. 1922, σ. 111 - 17.
2576. : *Θέρος Ἁγίς* Βαφτιστικά ὀνόματα Βασσαρᾶ - Βερροίων. Μαλεβός ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 26 σ. 107 - 108.
2577. *Ἀναγνωστόπουλος Γεώργ.* Περὶ τῶν Νεοελληνικῶν ἀνδρονυμικῶν. Λαογρ 7 (1923) 121 - 26.
2578. *Hardie (Mrs Hasluck) Margaret M.* The Significance of Greek Personal Names. Folk-Lore, XXXIV (1923) 149 - 54, 249 - 51.
2579. *Κουκουλές Φαίδ.* Περὶ τῶν καταλήξεων - έας - βρόχι - αἰος. Λ' Ἀρχ 6 (1923) 237 - 70.
Δημοσ. τὰ ἐκ Μάνης οἰκογεν. ἐπίθετα εἰς - έας (σ. 237 - 61) καὶ τὰ Σιφναιός, Μηλαιός, Καλυμναιός καὶ τὰ ὅμοια (σ. 266 - 70).
2580. *Δορεντζᾶτος Π.* Συμβολή εἰς τὰ Νεοελληνικά παρωνύμια. Λ' Ἀρχ 6 (1923) 40 - 71.
2581. *Ξανθουδίδης Στέφ.* Οἰκογενειακά τινα ἐπώνυμα ἐκ Κρήτης. Λαογρ 7 (1923) 369 - 84.
2582. — Οἰκογενειακά ἐπώνυμα Κρητῶν προελθόντα ἐκ ποιμενικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν ὄρων. Λ' Ἀρχ 6 (1923) 326 - 50.
2583. *Σάρρος Δημ. Μ.* Περὶ τῶν ἐν Ἠπείρῳ, Μακεδονίᾳ καὶ Θράκῃ συνθηματικῶν γλωσσῶν. Λαογρ 7 (1923) 521 - 42.
2584. *Σιγάλας Α.* Συρίων βαπτιστικά - παρωνύμια - ἐπωνύμια. Λ' Ἀρχ 6 (1923) 160 - 209.
2585. *Συκουτρῆς Ι. Ἀντιφῶν Γ.* Ἐκθεσις τῆς Κριτικῆς Ἐπιτροπείας τοῦ πρώτου διαγωνίσματος τῶν «Κυπριακῶν Χρονικῶν». Κυπρ Χρον Α' (1923) 214 - 22.
2586. *Τριανταφυλλίδης Μανόλ.* Τὰ «ντόρικα» τῆς Εὐρυτανίας. Συμβολή στὰ Ἑλληνικά «μαστόρικα». Λαογρ 7 (1923) 243 - 58.

2587. *Χατζιδάκις Γεώργ.* Κύπαρις - Γύπαρις. ΕΕΠΑ ΙΗ' (1923) 2-3 (= Γλωσσ. Ἔρ. 443 - 44).
2588. *Κουφός Δημ. Ν.* Τὰ παρατσούκλια. Μαλεβός ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 33 σ. 194 - 95, ἀρ. 37 σ. 241 - 42.
2589. *Triandaphyllidis Μ.* Eine zigeuner-griechische Geheimsprache. Zeitschr. für vergleich. Sprachforsch. 52 (1924) 1 - 42.
2590. : *Φίλεργος δ* Τὰ παρανόμια. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1924, σ. 159 - 61.
2591. *Ζώης Λ.* Ἡ οἰκογένεια Ραζῆ ἐν Ζακύνθῳ. Αἱ Μοῦσαι, ἔτ. 33 (1925) ἀρ. 772.
2592. *Χατζῆς Ἀντ.* Ἀθηναϊκὰ οἰκογενειακὰ ὀνόματα. Ν Ἑλλ 19 (1925) 318 - 26. Κρίσις: Revue des étud. grecqu. 39 (1926) 199 (*H. Fernot*).
2593. *Μαντᾶς Γ. Ἰ.* Τὰ παρανόμια. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1925/26, σ. 89.
2594. **Ἀννινος Μπάμπης* Νεοελληνικὰ ὀνόματα. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 5, σ. 1 - 2.
2595. *Hadzidakis G. Ν.* Τσάκωνες. ΒΖ 27 (1927) 321 - 24.
2596. *Μενάρδος Σίμ.* Περὶ τῶν τοπικῶν ἐπιθέτων τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς. — Τοπικὰ Τήνου καὶ Κεφαλληνίας. Ἐπ Βυζ Σπ 4 (1927) 332 - 41.
2597. **Ἀμαντος Κ.* Περὶ τοῦ ὀνόματος *Καντακουζηνός*. Ἀθηνᾶ 40 (1928) 198
2598. — Γλωσσικά. ΒΖ 28 (1928) 14 - 24.
Ἐν σ. 14 - 17 περὶ τῶν ὀνομάτων: Καντακουζηνός - Κατασάμββας. Πρινοκοκκάς.
2599. **Ἀννινος Μπάμπης* Μόμολα. Ἐξ ἀφορμῆς μιᾶς λέξεως. ΗΜΕ ἔτ. 1928, σ. 324 - 28.
2600. *Σιδερίδης Σ.* Ἡ Ἠπειρωτικὴ οἰκογένεια Ρερέ. Ἠπειρ Χρον 3 (1928) 160-68.
2601. *Σούλης Χρ. Ι.* Τὰ «μπουκουραΐκα» τῶν Τζουμέρκων ἤτοι περὶ τῆς συνθηματικῆς γλώσσης τῶν Σχωρεσιάνων τῶν Τζουμέρκων. Ἠπειρ Χρον 3 (1928) 310 - 20.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 239 (*Στίλπ. Π. Κυριακίδης*).
2602. **Ἀ(μαντος) Κ.* Πόθεν τὸ ὄνομα Βουτουμίτης. Ἑλληνικά 2 (1929) 439 - 41.
2603. — Βυζαντινὰ καὶ Νεοελληνικὰ ὀνόματα γυναικῶν. ΗΜΕ ἔτ. 1929, σ. 117 - 19.
2604. — Πόθεν τὸ ὄνομα Ταρχανιώτης. Ἑλληνικά 2 (1929) 435 - 36.
2605. *Σούλης Χρῆστος Ι.* Τὰ «Ρόμκα» τῆς Ἠπέιρου ἤτοι περὶ τῆς συνθηματικῆς γλώσσης τῶν γύφτων τῆς Ἠπέιρου. Ἠπειρ Χρον 4 (1929) 146 - 56.
2606. * *Σιγάλας Α.* Die venezianisch-italienischen Personen- und Familien-namen auf der Insel Syros. Deuxième Congrès Internat. d'étud. by-

- zant., Βελιγράδιον 1929, σ. 162 κέ.[Πρὸ βλ. τοῦ αὐτοῦ, Συριῶν βαπτιστικὰ - παρωνύμια - ἐπωνύμια (ξένα ὀνόματα). Λ' Ἀρχ 6 (1923) 193 - 208].
2607. **Σταυρόπουλος Ι.** Βόλτες ὀνομασολογικῆς. Ἀθήνα 1929, 8ον, σελ. 328.
Κρίσις: Glotta 20 (1932) 241.
2608. **Στεφανίδης Μιχ. Κ.** Δημῶδη φυσιολογικά. Λαογρ 9 (1926/28) 441 - 49.
10 (1929/32) 197 - 208.
2609. — [Ἀνακοίνωσις ἐν τῇ Ἐπιστ. Ἐταιρείᾳ] «περὶ ἐπωνυμίων». Ἀθηνᾶ 41 (1929) 261.
2610. **Χατζῆς Ἀντ.** Πόθεν τὸ ἔθνικὸν Σκιπετῶρ (Schkipētár). ΠΑΑ 4 (1929) 102 - 108.
Κρίσις: Le Flambeau 12 (1929) 2, σ. 329 - 31 (*H. Grégoire*). Byzantion 4 (1927/28) 746-48 (*Henri Grégoire*). BZ 31 (1931) 143 (*F. Dölger*). Le Messager d'Athènes, 16 Janvier 1931 (*G. L. A(rvanitakis)*). Indogerman. Jahrbuch 15 (1931) VII σ. 125 (*N. Jokl*). Glotta 20 (1932) 243 (*P. Kretschmer*).
2611. **Χατζιδάκις Γεώργ.** Μακεδόνες, Μακεδονία καὶ Μακεδνός. Μακεδονικός Ἄγων 1 (1929) σ. 9.
2612. **Ἄμαντος Κ.** Ραθηνός. Ἑλληνικά 3 (1930) 538 - 39. — Κυριώτης. Αὐτόθι, σ. 539.
2613. **Ἄ(μαντος) Κ.** Ἰασίτης - Διασίτης. Ἑλληνικά 3 (1930) 208 - 209.
2614. **Ζακνυθνήος Διον.** Καντακουζηνός - Κατακουζηνός. Ἑλληνικά 3 (1930) 545 - 46. [Μετὰ σημειώσεως τοῦ Κ. Ἄ(μάντου)].
2615. **Laurent V.** Ἰασίτης - Διασίτης. Ἑλληνικά 3 (1930) 529 - 31. [Μετὰ σημειώσεως τοῦ Κ. Ἄ(μάντου)].
2616. **Παπαχαρίσης Ἀθαν. Χ.** Τὰ Σώπικα ἢ ἡ συνθηματικὴ γλῶσσα τῶν βαγενάδων τῆς Βορείου Ἠπείρου. Ἠπειρ Χρον 5 (1930) 265 - 70. — Προσθήκη εἰς τὰ Σώπικα. Αὐτόθι, 7 (1932) 213 - 15.
2617. — Τὰ Σώπικα. Ἡ Βόρειος Ἠπειρος, τεύχ. 12, σ. 22 - 23, τεύχ. 13 - 14, σ. 27 - 28.
2618. **Σούλης Χρῖστ. Ι.** Τὰ κουδαρίτικα τῶν Χουλιαροχωριῶν τῆς Ἠπείρου, ἦτοι περὶ τῆς συνθηματικῆς γλώσσης τῶν κτιστῶν τῶν Χουλιαροχωριῶν τῆς Ἠπείρου. Ἠπειρ Χρον 5 (1930) 161 - 68.
2619. — Ἀπάντησις [εἰς V. Paracostea, Συνθηματικὸν λεξιλόγιον τοῦ κ. Χρῖστου Ι. Σούλη. Κρίσις ἐν Revista Macedonoromâna 2 (1930), σ. 36 - 47]. Ἠπειρ Χρον 6 (1931) 164 - 69.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 546 (*Σ. Π. Κυριακίδης*).
2620. **Παπαδόπουλος Α. Α.** Μεσαιωνικὰ ἐπώνυμα γυναικῶν εἰς — πολλοὺς ἐν Πόντῳ. Ἀθηνᾶ 43 (1931) 211 - 12.

2621. *Sigalas Antonio* I nomi e cognomi Veneto - Italiani nell'isola di Sira. SBN 3 (1931) 195 - 200. [Πρβλ. καὶ τὸ ὑπ' ἀριθ. 2606 ἄρθρον τῆς παρουσίας Βιβλιογραφίας].
2622. *Φουρίκης Π. Α.* Πόθεν τὸ ἐθνικὸν Ἀρβανίτης. Ἀθηνᾶ 43 (1931) 3 - 37. Κρίσις: Ἑλληνικά 4 (1931) 266 - 67 (Κ. Ἀμαντος).
2623. *Ἀμπατζόγλου Ἀλέξ.* Λεξιλόγιον τῆς Θράκης. Ντουλγκέρικα. Α'. Σοφιδιώτικα. Θρακ 3 (1932) 333 - 34.
2624. Λεξιλόγια τῆς Θράκης. Ντουλγκέρικα. Β'. Αἰνίτικα. Θρακ 3 (1932) 334.
2625. *Ζαγανιάρης Δημ. Ν.* Τὰ ξηρόφυτα τῆς Ἀττικῆς. Διατριβὴ ἐπὶ διδακτορίᾳ. Ἐν Ἀθήναις 1932, 8ον, σελ. 45. — Τὰ δημῶδη ὀνόματα τῶν φυτῶν τῆς Μάνης. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ «Γεωργικοῦ Δελτίου» 1933, Ἀθῆναι 1933, 8ον, σελ. 23. — Τὰ δημῶδη ὀνόματα τῶν φυτῶν τῆς Λαυρεωτικῆς. Ἀνατύπωσις ἐκ τοῦ «Γεωργικοῦ Δελτίου» 1934, Ἀθῆναι 1934, 8ον, σελ. 12. — Ἡ χλωρίς τῆς Μάνης. Ἐν Ἀθήναις 1934, 8ον, σελ. 66. — Κοινὰ φυτὰ τῆς Ἑλλάδος. Μετὰ 100 εἰκόνων. Ἐν Ἀθήναις 1934, 8ον, σελ. 192. Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 730 (Σ. Π. Κυριακίδης).
2626. *Κριαρᾶς Μανόλης* Συμβολὴ εἰς τὰ Νεοελληνικά παρωνύμια. Ἀθηνᾶ 44 (1932) 171 - 83.
2627. *Παπαδημητρίου Κωνστ. Ι.* Πόθεν τὸ ἐπώνυμον «Καραϊσκάκης» τοῦ στρατάρχου Γεωργίου Καραϊσκάκη; Θεσσ Χρον 3 (1932) 192.
2628. *Παρχαριδης Α. Ι.* Κατοικίδια ζῶα καὶ ὀνόματα αὐτῶν ἐν Πόντῳ. Λαογρ 10 (1929/32) 577 - 78.
2629. *Φουρίκης Π.* Περὶ συστάσεως Ἀρχείου κυρίων ἐθνικῶν καὶ τοπικῶν ὀνομάτων καὶ περὶ τοῦ ἐθνικοῦ Ἀρβανίτης. Actes du IIIème Congrès Internat. d'étud. Byzant., Athènes 1932, σ. 120 - 23.
2630. *Χατζιδάκης Γ. Ν.* Καὶ πάλιν περὶ τῶν ἑλληνικῶν ἐπιθέτων. Ἐπιστημολόγος 1 (1932) 169.
2631. *Δέφνερ Μιχ.* Ἡ χλωρίς τῆς Τσακωνιάς. (Βασιλικὴ Γεωργικὴ Ἑταιρεία. Γεωπονικὴ Βιβλιοθήκη, ἀρ. 2), [Ἀθῆναι, ἀ. ἔ.] 8ον, σελ. 32. Ἐνδιαφέρον δημοσίευμα ὡς πρὸς τὰ δημ. ὀνόμ. τῶν φυτῶν.
2632. *(Παπασταύρου Χρ. Β.)* Τ' Ἀλειφιάτικα, τὰ Σώπικα καὶ τὰ Μουτζούρικα. Συνθηματικά γλωσσάρια Ἑπειρωτῶν τεχνιτῶν. Ἄνευ τόπ. κ. χρ. ἐκδ., 8ον, σελ. 34.
2633. *Κουρμούλης Γεώργ. Ι.* Κρητικὰ παρωνύμια. Κρητ Μελ 1 (1933) 153 - 57.
2634. *Παπαγεωργίου Γεώργ. Ι.* Τὰ Μπουκουρέικα τῶν Σχωρετσάνων. ΤΑΝ ἔτ 1933, τευχ. 4, σ. 4 - 9.

2635. **Παπαχριστοδούλου Πολύδ.** Κατάλογος ἀπὸ ὀνόματα καὶ προσηγορικά, πὸν βρίσκονται στὶς «Θρακικὲς Ἡθιογραφίαις» μου καὶ μερικὰ γλωσσικὰ συμπεράσματα. *Θρακ* 4 (1933) 319 - 23.
2636. **Ροδόινος Ν.** Κουλπανάδικα (ἤτοι συνθηματικὸν γλωσσικὸν ἴδιωμα Ὀρτάκιου Ἀδριανουπόλεως). *Θρακ* 4 (1933) 295 - 301.
2637. **Δαμβέργης Ἰω. Μ.** Τὰ βαπτιστικὰ ὀνόματα. Ἔργασία 5 (1934) τευχ. 246, σ. 1196 - 1197.
2638. **Ζώης Λεων. Χ.** Οἰκογένεια Πελεκάση· Α' Ζακύνθου. *Μεσ Γράμμ Β'* (1934) 227 - 30.
2639. **Οἰκονομόπουλος Ν. Β.** [Οἰκογένεια Πελεκάση]· Β' Ἀλαγονίας. *Μεσ Γράμμ Β'* (1934) 231 - 35.
2640. **Πασχάλης Δημ. Π.** Οἱ Ἀλβανοὶ εἰς τὰς Κυκλάδας. *ΗΜΕ* ἔτ. 1934, σ. 263 - 82.
Δημοσ. καὶ ὄνομ βαπτ. καὶ ἐπώνυμα.
2641. **Pernot Hubert** Introduction à l'étude du dialecte Tsakonien. (Collection de l'Institut Néo-Hellénique de l'Université de Paris. Tome II), Paris 1934, 8ον, σελ. 550.
Κρίσις: *Λαογρ* 11 (1934/37) 284 - 86 (*Σ. Π. Κνριακίδης*).
2642. **Χαραλάμπους Χρ.** Ἡ Μονὴ Μαχαιρᾶ καὶ Κανακαρικᾶς. Ἡ παραγωγὴ τῆς ἐπωνυμίας των. *Κυπρ Χρον* 10 (1934) 309 - 11.
2643. Γνωρίσματα τῶν Αἰνίων γυναικῶν. Αἶνος 1885. Ἄρχ Θρ Θεσ 1 (1934/35) 32.
Παρωνύμα.
2644. **Δεληγιάννης Β.** Γλωσσάριο τοῦ Δογὰν - κιόϊ - Μαλγάρων. Ἄρχ Θρ Θεσ 1 (1934/35) 143 - 46.
Γλῶσσα γεωργίας, ὑφαντικῆς, κλπ.
2645. **Μανασείδης (Συμ.)** Λαογραφικὰ καὶ γλωσσικά. Συλλογὴ κυρίων ὀνομάτων τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων. Ἄρχ Θρ Θεσ 1 (1934/35) 218 - 24.
2646. **Ἀμαντος Κ.** Πόθεν τὸ ὄνομα Μανιάκης. *Ἑλληνικά* 8 (1935) 246.
2647. ——— Κυριώτης - Κυριώτισσα. *Ἑλληνικά* 9 (1936) 206.
2648. **Κνταριόλος Νικόλ.** Ὀλίγα τινὰ περὶ τῶν ὀνομάτων (βαπτιστικῶν, ἐπωνύμων, παρωνύμων) τῶν Κείων ὡς στοιχεῖον ἱστορικόν. Ἐπ Κυκλ Πολ 1 (1935) 101 - 102.
2649. **Οἰκονομίδης Δημοσθ. Η.** Ἐπώνυμα Ποντιακά. Ἄρχ Πόντ 6 (1935) 206-27.
2650. **Πασχάλης Δημ. Π.** Μητρωνυμικὰ τῆς νήσου Ἄνδρου. Ἐπ Κυκλ Πολ 1 (1935) 8 - 12.

2651. *Σιδέρης Κώστ.* Λαζοί. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 36, σ. 15.
2652. Συνθηματικά λέξεις Αΐνου - Κεσσάνης. Ἄρχ Θρ Θησ 2 (1935/36) 96.
2653. *Κατσουρός Ι. Β.* Τὰ Νεοελληνικά οικογενειακά ἐπώνυμα ἐν σχέσει μὲ τὰ Κυπριακά. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 137 - 43.
2654. *Χατζῆς Ἄντ.* Ἑλλη - Ἑλλάς - Ἑλλην. ΕΕΠΑ ἔτ. 1935/36, σ. 128 - 61. [1937].
Κρίσεις : Philolog. Wochenschr. 58 (1938) 497 (*G. Soyter*).
2655. *Κακριδῆς Ἰωάνν. Θ.* Νεοελληνικά πάρεργα. ΗΜΕ ἔτ. 1936, σ. 347 - 51.
Ἐν σ. 347 - 49 δημοσ. γυναικωνυμικά ἐκ τῆς βορ. Πελοποννήσου.
2656. *Πασιάδης Θ. Ν.* Ἐλεγχος ἐπωνύμων τινῶν εἰς τὰ «Ἐπώνυμα Ποντιακά» τοῦ κ. Δ. Η. Οἰκονομίδου. Ποντ Φύλλ. Α' (1936/37) φ. 12, σ. 12 - 13.
2657. *Βαγενᾶς Θάνος* Ἡ κατάληξη - άκης στὰ ἐπώνυμα τῶν Ἁγιοπετριῶν. Κυν Ἐπιθ 1 (1936/38) 80.
2658. : *Κοσμίτης* Τὰ γεωργατζαίικα τοῦ Κοσμᾶ. Κυν Ἐπιθ 1 (1936/38) 13 - 14.
2659. *Οἰκονομίδης Δημ. Β.* Μερικὲς συμπληρωματικὲς παρατηρήσεις οὐ μιὰ παλαιὰ συλλογὴ Ναξιακῶν λέξεων. Φῶς Παροναξίας, φ. 23, Ἀθῆναι, Ἰούνιος 1934.
2660. *Οἰκονομίδης Δημοσθ. Η.* Τὰ Γούσχιδία ἐν Πόντῳ. Ἄρχ Πόντ 7 (1937) 220 - 22.
2661. *Ἄμαντος Κ.* Πανσέληνος. Ἑλληνικά 10 (1937/38) 68.
2662. ——— Κεφαλληνιακά ἐπώνυμα. Ἑλληνικά 10 (1937/38) 117 - 21.
2663. *Οἰκονομίδης Δημοσθ. Η.* Ἀναίρεσις τοῦ δημοσιευθέντος ὑπὸ τοῦ κ. Θ. Πασιάδου «Ἐλέγχου» εἰς τινὰς ἐτυμολογίας τῆς μελέτης μου «Ἐπώνυμα Ποντιακά». Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 13, σ. 10 - 12.
2664. *Λιβαδάς Ν.* Καθορισμὸς τῆς ὀρθῆς γραφῆς καὶ τῆς σημασίας τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἐπωνύμων. Παγκρ Ἡμ ἔτ. Β' (1938) σ. 243 - 51.
2665. *Παπαδόπουλος Ἄνθ. Α.* Ἐπώνυμα Χαλδίας κατὰ τὸν 18^{ον} αἰῶνα. Ἄρχ Πόντ 8 (1938) 3 - 17 [Μελέτη].

2. Τοπωνύμια.

Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθμ. 119. 121. 133. 140. 154. 157. 170. 187. 196. 203. 204. 207. 213. 215. 220. 227. 228. 229. 238. 245. 251. 263. 266. 275. 276. 284. 285. 303. 310. 316. 221. 322. 500.

2666. *Χατζιδάκις Γεώργ.* Νεοελληνικά : Ἄρτα. Ἀθηνᾶ 22 (1910) 253 - 56. (= Γλωσσ Ἑρ σ. 584 - 85).

2667. **Χατζιδάκις Γεώργ.** Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως «Φιλιατρά». ΕΕΠΑ 8 (1911/12) 36-42, 356. (=Γλωσσ²Ερ, σ. 291-96).—Προσθήκη εἰς τὰ περὶ τῆς λέξεως Φιλιατρά. (=Γλωσσ²Ερ σ. 310-14).
2668. ——— Γιαννιτσά. ΕΕΠΑ I' (1913/14) 71-74. (=Γλωσσ²Ερ, σ. 383-85).—Καὶ πάλιν περὶ Γιαννιτσῶν. Ἀθηνᾶ 27 (1915) 163-76. (=Γλωσσ²Ερ σ. 386-96).
2669. ——— Ἰωάννινα. ΕΕΠΑ I' (1913/14) 1-10. (=Γλωσσ²Ερ, σ. 349-56).—Λουκᾶτες-Φιλιᾶτες. ΕΕΠΑ I' (1913/14) 17-19. (=Γλωσσ²Ερ, σ. 361-62).
2670. ——— Τεχνολογικά. Μυζηθηρᾶς-Μυστρᾶς. ΕΕΠΑ I' (1913/14) 80. Λ'Αρχ 6 (1923) 16-17. (=Γλωσσ²Ερ, σ. 516-17).
2671. **Πολίτης Ν. Γ.** Τοπωνυμικά. Λαογρ 6 (1917/18) 221-36.
Συνέχεια ἐκ τῆς Λαογρ τόμ. 4, σ. 576 κ.έ., τόμ. 5, σ. 249 κ.έ., 522 κ.έ.
2672. * **Weigand G.** Die Aromunischen Ortsnamen im Pindusgebiete. Jahresbericht des Instit. f. rumän. Sprache zu Leipzig. Leipzig, 1919/20, σελ. 60-64 καὶ 174-218.
2673. **Χατζιδάκις Γεώργ.** Γλωσσολογικαὶ ἔρευναι. Α' Σήτεια - Ἡτεια - Στεία. ΕΕΠΑ ΙΕ'-ΙΖ' (1920-21) 35-38. (=Γλωσσ²Ερ, σ. 432-35. Glotta 12 (1923) 62-63.
2674. **Ἀμαντος Κωνστ.** Τσακωνιά-Sclavonia. Ἀφιέρωμα εἰς Γ. Χατζιδάκιν (1921) 132-34.
2675. **Ζολώτας Γεώργ. Ι.** Ἱστορία τῆς Χίου. Τόμ. Α'. Ἱστορικὴ τοπογραφία καὶ γενεαλογία συνταχθεῖσα ἐπιμελεῖα τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Αἰμιλίας Κ. Σάρου. Ι. Ἱστορικὴ τοπογραφία (μετὰ γεωγραφικοῦ χάρτου τῆς νήσου). Ἐν Ἀθήναις, 1921, 8ον, σελ. κθ'+656.
Ἐνδιαφέρει καὶ τοπωνυμολογικῶς.
Κρίσις: Λ'Αρχ. 6 (1923) 498-500 (Γ. Ν. Χατζιδάκις).
2676. **Κουρουγιώτης Κ.** Μάσταρα. Ἀρχαιολ. Δελτίον 7 (1921) 247.
2677. **Κυριακίδης Στίλπ. ΙΙ.** Γλωσσογεωγραφικὰ σημειώματα. Λ'Αρχ 6 (1921) 362-87.
Κρίσις: Glotta 14 (1925) 212 (P. Kretschmer).
2678. ——— Μπουλούστρα-Πολύστυλον. Ἀφιέρωμα εἰς Γ. Χατζιδάκιν (1921) 170-171.
Κρίσις: Glotta 14 (1925) 212 (P. Kretschmer).
2679. **Φουρλῆς ΙΙ.** Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λ. Σούλι. Ἀθηνᾶ 33 (1921) 205.
2680. Ὄνόματα τοποθεσιῶν τῆς Βασσαρᾶ. Μαλεβός ἔτ. Α' (1920/21) ἀρ. 6, σ. 11. ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 8, σ. 10.

2681. *Χατζιδάκις Γεώργ.* Γλωσσολογικά καὶ λεξικογραφικά ἔρευνα. Γ'. Ἀχάρινα - Ἀρχάναι. ΕΕΠΑ ΙΗ' (1921/22) 4 - 5. (Glotta 12 (1923) 149 - 50). (= Γλωσσ' Ἐρ, σ. 445 - 46).
2682. * *Δημητρίου Σπ.* Ὁ Τρεζινίκος. (τοπωνύμια). Περιοδ. Εὐτυχία, ἔτ. 1 (1922) σ. 120 - 121.
2683. *Παντελίδης Χρ. Γ.* Κυπριακὸν χειρόγραφον. Ἀθηνα 34 (1922) 130 - 65. Ἐν σ. 145 - 55 δημοσ. Κυπριακὰ τοπωνύμια.
2684. *Φουρικής Π. Α.* Πόθεν τὸ ὄνομα Σούλι. ΗΜΕ ἔτ. 1922, σ. 404 - 20.
2685. * *Αμαντος Κ.* Γλωσσικά ἐκ Χίου. Λαογρ 7 (1923) 335 - 45.
Ἐρμηνεύονται τὰ τοπωνύμια: Λαλοῦντες, Βαρβάσι, Λεφτόποδα, Κάνδηλος, Ἀντιπέδια, Ἀντιστρόβιλας, Παντουκειό, Μιστά κλπ.
2686. *Κυριακίδης Στίλπ. Π.* Τὸ Παπίκιον ὄρος. Ἀθηνα 35 (1923) 219 - 25.
2687. *Δάμπρος Σπυρ.* Αἱ κατὰ γενικὴν τοπωνυμία τῆς Πελοποννήσου. Ν' Ἑλλ 17 (1923) 78 - 81.
2688. *Linschmann Theodor* Zum Namen Ἀρχιπέλαγος. BNJb (1923) 11.
2689. *Ξανθουδίδης, Στ.* Περὶ τῶν ὀνομάτων τῶν εἴκοσι ἐπαρχιῶν τῆς Κρήτης Ἀθηνα 35 (1923) 235 - 236. [Βλ. καὶ κατ. ἀρ. 2713].
2690. *Παπαδόπουλος Χρυσ.* (ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν) Αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Πατριαρχείου Κων/πόλεως κατὰ τοὺς μέσους χρόνους. ΕΕΠΑ 18 (1923) 215 - 36.
2691. *Σαρρῆς Ἰωάνν.* Περὶ τῆς ἐργασίας πρὸς μεταβολὴν τῶν τοπωνυμιῶν. Ἀθηνα 35 (1923) 249.
2692. *Χατζιδάκις Γεώργ.* Ἰυτοῖ - Γιούχτας. Ἀθηνα 35 (1923) 258. Αὐτόθι, 36 (1924) 177 - 184. (= Streiberg, Festgabe, Leipzig, 1924, σ. 119 - 20).
2693. *Wace A. J. B.* A note on Tripolitza by —. Λαογρ 7 (1923) 186 - 88.
2694. *Δάμπρος Σπυρ.* Ὀνομασία τόπων τινῶν. Ν' Ἑλλ 18 (1924) 295 - 97.
2695. *Παντελίδης Χρ. Γ.* Τοπωνυμικά καὶ ἐπώνυμα. Κυπρ Χρον 2 (1924) 177 - 84.
2696. *Πετρίδης Μιχ. Γ.* Ἄχερες. Φωνὴ Δωδ 1924, ἀρ. 34, σ. 13.
2697. *Σαρρῆς Ἰωάνν.* Τίς ἢ ἀρχαία Ἀλόνησος, Ἀθηνα 36 (1924) 214.
2698. * *Αμαντος Κωνστ.* Μενίδι. ΗΜΕ ἔτ. 1925, σ. 277 - 82.
2699. *Κολοκοτρώνης Β. Κ.* Μελέτη περὶ τοῦ ἐξελληνισμοῦ τῶν ξένων τοπωνυμιῶν τῆς Μακεδονίας μετὰ τινων παρατηρήσεων ἐπὶ τῆς διοικητικῆς διακρίσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Ἐν Ἀθήναις 1925 (Ἑλληνικὴ Γεωγραφικὴ Ἐταιρεία, δημοσίευμα 5ον), 8ον, σελ. 32.
2700. * *Διανόπουλος Ν.* Διοικητικὴ Νομοθεσίαι. Ἐν Ἀθήναις 1925. [Ἐν σελ. 564 - 73; Περὶ τοπωνυμιῶν].

2701. * **Σταμούλη Α. Κ. Π.** Λαογραφικά και χωρογραφικά. (Πανηγυρικών τεύχος τῆς πεντηκονταετηρίδος τοῦ Σεβασμιωτάτου γέροντος Μητροπολίτου Ἡρακλείας Κου Γρηγορίου Καλλίδου· παράρτημα «Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ» Θεσσαλονίκη 1925, σ. 13 - 16).
2702. **Χατζιδάκης Γεώργ.** Τὸ μυστικὸ τοῦ Κάστρου καὶ ἡ ὄνομασία τῆς πόλεως Γιάννινα. Ἐφημ. Ἡπειρος, ἐν Ἰωαννίνοις, 15 Νοεμβρίου 1925.
2703. * **Ἀμαντος Κ.** Σλάβοι καὶ Σλαβόφωνοι εἰς τὰς ἑλληνικὰς χώρας. Πρακτ. τῆς Ἑλλ. Ἀνθρωπολογ. Ἑταιρ. ἐν τῷ περιοδ. «Ἱατρικὴ», τ. 3 (1925/26) 291 - 317.
2704. * **Ἀθηναγόρας (τότε Μ. Πρωτοσύγκελλος)** Περὶ ἠπειρωτικῶν τοπωνυμιῶν. Ἐφημ. «Ἐλευθερία» Ἰωαννίνων τῆς 16 Δεκεμβρ. 1926.
2705. * **Ἀμαντος Κ.** Συμβολὴ εἰς τὸ Χιακὸν γλωσσάριον καὶ τὸ Χιακὸν τοπωνυμικόν. Χ Χρον 6 (1926) 1 - 82.
2706. * **Ἀναγνωστόπουλος Γ.** Μικρὰ συμβολὴ εἰς τὴν μελέτην τῶν Ἡπειρωτικῶν τοπωνυμιῶν. Ἡπειρ Χρον 1 (1926) 86 - 101.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 236 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
2707. : **Ἀττικὸς** Τὰ χωριὰ τοῦ Κορθίου. ΑΗ ἔτ. 2 (1926) σ. 63 - 70.
2708. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Λεξικὸν λαϊκόν· (τοπωνυμίαι στὴν Ἀξό). Περομ Πυροφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 26 σ. 6, ἀρ. 27 σ. 6, ἀρ. 28 σ. 6, ἀρ. 29 σ. 6, ἀρ. 30 σ. 6, ἀρ. 31 σ. 6, ἀρ. 32 σ. 6, ἀρ. 34 σ. 7, ἀρ. 35 σ. 6, ἀρ. 36 σ. 6, ἀρ. 40 σ. 6.
2709. **Κουκουλὲς Φ.** Τσακωνία καὶ Τσάκωνες. ΒΖ 26 (1926) 317 - 27.
2710. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Ὅδηγίαι διὰ τὴν μετονομασίαν κοινότητων ἢ συνοικισμῶν, ἐχόντων τουρκικὸν ἢ σλαβικὸν ὄνομα. (Ἰπουργεῖον Ἐσωτερικῶν. Διεύθυνσις τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως). Ἀθήναι 1926, 8ον, σελ. 39.
2711. **Δελεδάκης Γ.** Ὁ Γιούκις. Ραδάμανθυς ἔτ. 11 (1926) τεύχ. 11 σ. 5 καὶ τεύχ. 12 σ. 5 - 6.
2712. **Μενάρδος Σίμος.** Πυῖοι ἦσαν οἱ Τσάκωνες. ΠΑΑ 1 (1926) 260 - 65.
2713. **Ξανθουδίδης Στέφ.** Ἐπαρχίαι καὶ πόλεις Κρήτης. Ἐκ τοῦ τοπωνυμικοῦ Κρήτης. Ἐπ Βυζ Σπ 3 (1926) 34 - 66. [Βλ. καὶ ἄνωτ., ἀρ. 2689].
2714. **Χατζῆς (Πελλερεν) Γ. Δ.** Τὸ μυστικὸ τοῦ Κάστρου (τῶν Ἰωαννίνων). Ἱστορικὰ καὶ κριτικὰ σημειώματα περὶ τὴν ὄνομασίαν τῆς πόλεως τῶν Ἰωαννίνων. Ἀθήναι 1926, 8ον, σελ. 103.
Κρίσις: Ἡπειρ Χρον 2 (1927) 313 - 15 (Χρ. Ι. Σούλης).
2715. * **Vasmer M.** Zu den slavischen Ortsnamen in Griechenland. Zeitschr. f. slav. Philologie 3 (1926) 385 - 86.
BNJb 6 (1928) 338.

2716. *Migliorini Bruno* Ναύπακτος = Leranto. SBN 2 (1927) 303 - 11.
2717. *Πεξόπουλος Έμμ. Α.* Τοπωνυμιαί τῆς νήσου Ἐνδρου. ΑΗ ἔτ. 3 (1927) σ. 147 - 57.
2718. *Ζακυνθῆνος Δ. Α.* Περὶ τῆς ὀρθογραφίας τῆς λέξεως Κεφαλονιά. Ἴδον Ἐνθ 1 (1927/28) τεῦχ. 11, σ. 14 - 15.
2719. *Τωμαδάκης Νικ. Β.* Τοπωνυμιαί τοῦ χωρίου Ἄγριλές. Περ Δελτ Κρ Φιλ Συλλ 1 (1927/28) 190.
2720. *Χατζιδάκης Γ. Ν.* Τοπωνυμιαί τοῦ χωρίου Μύρθιο. Περ Δελτ Κρ Φιλ Συλλ 1 (1927/28) 3 - 7.
2721. Ἄμαντος Κ. Κατωτικά = Ἑλλάς. Ἑλληνικά 1 (1928) 244. — Ἄβυδος - Στενόν. Μόνοικος. Μαυροῦται. Αὐτόθι, 402 - 405.
2722. — Περὶ τῶν μεσαιωνικῶν ὀνομάτων Κατωτικός, Στενόν, Ἄβυδος, Μονοίκια, Μαῦρον Ὄρος. Ἄθηνᾶ 40 (1928) 209.
2723. *Δέφνερ Μ.* Τοπωνυμιαί τῆς νήσου Σκύρου. Λαογρ 9 (1926/28) 564 - 97. Κρίσις: Ἑλληνικά 2 (1929) 241 - 42 (Κ. Ἄμαντος).
2724. *Dieterich Karl.* Die Suffixbildung im Neugriechischen. Balkan Archiv 4 (1928) 104 - 67.
2725. *Ζῶης Δεωνίδας.* Τοπωνυμιαί Ζακύνθου. ΗΜΕ ἔτ. 1928, σ. 147 - 52.
2726. * — Μεσαιωνικά μελετήματα. Παρθενῶν 1 (1928) ἀρ. 3. [Τοπων.].
2727. * *Kallitsunakis Joh.* Grammatik der neugriechischen Volkssprache von Alb. Thumb. (Sammlung Göschen). Berlin, 1928.
Ἐν σ. 64 - 72 τοπωνύμια.
2728. Κατάλογος τῶν προσφυγικῶν συνεικισμῶν Μακεδονίας μετὰ τὰς νέας ὀνομασίας. Θεσσαλονίκη 1928. (Ε.Α.Π. Γενικὴ Διεύθυνσις ἐποικισμοῦ Μακεδονίας. Τμημα Στατιστικῆς), 8ον μικρόν, σελ. 63.
2729. *Μενάρδος Σίμος.* Τοπωνύμια τῆς Τήνου. ΠΑΑ 3 (1928) 151 - 59.
2730. *Romansky S.* Les noms de quelques villes dans la Macédoine. Revue Macédonienne 4 (1928) 74 - 84, 175 - 78.
2731. *Σαρρῆς Ἰωάνν.* Τὰ τοπωνύμια τῆς Ἀττικῆς. Ἄθηνᾶ 40 (1928) 117 - 60.
2732. *Σταμούλης Ἄν. Κ. Π.* Τοπωνυμιαί Θράκης. Θρακ 1 (1928) 395 - 402.
2733. *Στεργιόπουλος Κ.* Περὶ τῶν τοπωνυμιῶν τῆς νοτιοδυτικῆς Ἡπείρου. Ἡπειρ Χρον 3 (1928) 321 - 31.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 239 - 40 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
2734. *Φουρίκης Π.* Παρατηρήσεις εἰς τὰ τοπωνύμια τῶν Χρονικῶν τοῦ Μορέως. Ἄθηνᾶ 40 (1928) 26 - 59.
Κρίσις: Ἑλληνικά 3 (1930) 268 - 59 (Διον. Α. Ζακυνθῆνος).

2735. **Weigand G.** Die Wiedergabe der slavischen Laute in den Ortsnamen des Peloponnes. *Balkan - Archiv* 4 (1928) 1 - 52.
2736. **Καμπούρογλους Δ. Γρ.** Τὰ δυὸ Καβούρια. *Ναυτ' Ἑλλ* 1 (1928/29) 230 - 31. — Καβουριῶν τέλος. *Αὐτόθι*, 2 (1929/30) 280.
2737. **Amantos K.** Die Erforschung der heutigen Ortsnamen in Griechenland. *Zeitschr. f. Ortsnamenforschung* 5 (1929) 62 - 70.
2738. **Ἄμαντος Κ.** Βολερόν. *Ἑλληνικά* 2 (1929) 124 - 26.
2739. **Ζακυνθινὸς Διον. Α.** Κεφαλληνίας ἱστορικά καὶ τοπωνυμικά. *Ἐπ Βυζ Σπ* 6 (1929) 183 - 202.
2740. **Κωνσταντινίδης Θεόδ.** Ἐκ τῶν ἀνεξαντλήτων θησαυρῶν τῆς ἱστορίας τῆς νήσου Ρόδου. *ΡΗ ἔτ.* 1929, σ. 23 - 34. [Τοπων. 23].
2741. ——— Τοπωνυμιαὶ ἀρχαιοπινεῖς. *ΡΗ ἔτ.* 1929, σ. 91 - 99.
2742. **Φουρίκης Πέτρ.** Μικρὰ συμβολὴ εἰς τὴν Ἡπειρωτικὴν ἱστορίαν. *Νικόπολις - Πρέβεζα*. *Ἡπειρ Χρον* 3 (1928) 117 - 59. 4 (1929) 263 - 94. 5 (1930) 211 - 28.
2743. ——— Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τῆς Ἀττικῆς. *Ἀθηνᾶ* 41 (1929) 77 - 178. 42 (1930) 111 - 36.
2744. **Σούρλας Εὐθρ.** Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης. *Ἡπειρ Χρον* 4 (1929) 195 - 254.
2745. **Χατζῆς Ἄντ.** Καστωλὸς - Ὠρωπός. *Ἀθηνᾶ* 41 (1929) 196 - 201.
Κρίσις: *Ἑλληνικά* 3 (1930) 221 - 22 (*Ἰωάν. Θ. Κακριδῆς*).
2746. **Ἄμαντος Κ.** Δωδεκάνησος. *BZ* 30 (1929/30) 244 - 46.
2747. **Μηλιόπουλος Ι. Π.** Βιζαντιναὶ τοποθεσίαι. *BZ* 29 (1929/1930) 245 - 47.
2748. **Φιλήντας Μ.** Τὰ δυὸ Καβούρια. *Ναυτ' Ἑλλ* 2 (1929/30) 280.
2749. ——— Κάβουρας) Καβούρι. *Ναυτ' Ἑλλ* 2 (1929/30) 383.
2750. **Φραγκισκάτος Κ.** Τὰ «Παλάτια». *Ναυτ' Ἑλλ* 2 (1929/30) 311.
2751. **Ἄμαντος Κ.** Ὑσακωνικά. *Ἑλληνικά* 3 (1930) 532 - 35. — Πόθεν τὸ ὄνομα τῆς μονῆς Χελανδαρίου. *Αὐτόθι*, 535 - 36. — Κυλλήνη - Κορινθία. *Αὐτόθι*, 536 - 37. — Τοπωνύμια τῆς νήσου Ἰκαρίας. *Αὐτόθι*, 537 - 38.
2752. ——— Ἡ Ρωμανία. *ΠΑΑ* 5 (1930) 243.
2753. **Βέης Ν.** Κωνσταντινουπόλεως τοπογραφία καὶ ἱστορία. *Ἐλευθερουδάκη, Ἐγκυκλ Λεξικόν*, τ. 8 (1930) 384 - 96, 397 - 400.
Ἄρθρον ἐνδιαφέρον καὶ ἀπὸ τοπωνυμολογικῆς ἀπόψεως.
2754. **Κουγέας Σ. Β.** Ἀναστάσος καὶ ὄχι Ἀναστάσεως. *Ἑλληνικά* 3 (1930) 296.
2755. **[Κουφάκη δνις]** Τοπωνυμίες [Χρωμοναστηριοῦ]. *Προμ Πυρφ ἔτ.* ΣΤ (1930) ἀρ. 124 σ. 7.

2756. **Μαθιουδάκης Έμμ.** Τὰ Κατσουλιανά. Προμ Πυροφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 134 σ. 7.
2757. **Μενάρδος Σῆμος.** Περὶ τοπωνυμίων τῆς Μυκόνου. ΠΑΑ 5 (1930) 344-45
2758. ——— Τοπωνυμικὸν τῆς Μυκόνου. Ἐπ Βυζ Σπ 7 (1930) 240-52.
2759. **Πεξόπουλος Έμμ.** Τοπωνυμιαὶ τῆς νήσου Ἄνδρου (μέρος Β'). ΑΗ ἔτ. 5 (1930) σ. 207-15.
2760. **Σαρρῆς Ἰωάνν.** Περὶ τοπωνυμίων τῆς Εὐβοίας. Ἄθηνᾶ 12 (1930) 264.
2761. **Σκυβαλάκης Κ. Σ.** Τοπωνύμια. Προμ Πυροφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 133, σ. 7. [τοπων. *Πενταλίτες*].
2762. **Σωτηριάδης Γεώργ.** Σημερινὰ ὀνόματα κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου. ΠΑΑ 5 (1930) 3-5.
2763. **Χαιζιδάκης Γ. Ν.** Γόλος - Βόλος. Ἐπ Βυζ Σπ 7 (1930) 231-33.
2764. **Χαιζῆς Ἀντ.** Περὶ τῶν ὀνομάτων τῆς Σαλαμῖνος. Ἄθηνᾶ 42 (1930) 263.
2765. ——— Τὰ ἀρχαῖα ὀνόματα τῆς νήσου Σαλαμῖνος. ΑΕ 1930, σ. 60-73.
Ἐνδιαφέρει καὶ διὰ τὰ νεώτερα ὀνόματα αὐτῆς.
Κρίσις: Ἑλληνικά 4 (1931) 265-66 (Κ. Ἄμμαντος).
2766. ——— Ἡ προϊστορικὴ πρωτεύουσα τῆς Ἄνδρου. ΑΗ ἔτ. 5 (1930) σ. 171-178.
Ἡ μελέτη αὕτη ἐνδιαφέρει καὶ τοπωνυμολογικῶς.
2767. **Μαθιουδάκης Ἰ. Ε.** Τοπωνυμιαὶ τῆς κοινότητος Σκάφης [Σελίνου]. Κρητικά 1 (1930/33) 32-35.
2768. **Τωμαδάκης Ν. Β.** Συμβολὴ εἰς τὰς τοπωνυμίας τοῦ Σελίνου. Κρητικά 1 (1930/33) 25-31.
2769. **Ἄμαντος Κ.** Παραδούναβον. Ἑλληνικά 4 (1931) 80.
2770. **Ἀθηναγόρας μητροπολίτης Παραμυθίας καὶ Φιλιατῶν** Πέθην ἢ ὀνομασία τοῦ ἐν Κερκύρα χωρίου Ἐπίσκεψις. (Ἐκδοσις τοῦ περιοδικοῦ «Ἐπτάνησος»). Κέρκυρα 1931, 8ον, σελ. 7.
2771. **Δαρκὸ Εὐάγγ.** Περὶ τῆς ἱστορίας καὶ τῶν μνημείων τοῦ Μουχλίου. ΠΑΑ 6 (1931) 22.
2772. **Κεραμόπουλλος Ἀντ.** Volustana - Βάλλας στενά. ΠΑΑ 6 (1931) 314-18.
2773. **Μουστάκας Διον.** Ἡ νῆσος Ἄμοργός. Ἐπ Ἡχὼ 18 (1931) 117-24.
Ἐνδιαφέρει διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀναφερομένων τοπωνυμίων.
2774. **Σωτηριάδης Γ.** «Διακοφτὸ» - «Διακοπὴ τοῦ ὄρους». ΠΑΑ 6 (1931) 247-48.
2775. **Τσοποτὸς Δ. Κ.** Βόλος καὶ Γόλος. Ἀπάντησις πρὸς τὸν Καθηγητὴν Κύριον Γ. Χατζηδάκιν. Θεσσ Χρον 2 (1931) 203-208.

2776. **Φάβης Βασ.** Ἐκθεσις διαγωνισμοῦ τῆς Γλωσσικῆς Ἑταιρείας. Ἀθήνα 43 (1931) 85 - 113.
Ἐν σ. 98 - 101 γίνεται λόγος περὶ τοπωνυμίων.
2777. **Χατζῆς Ἀντ.** Μορεὰς - Ἰχθύς. ΒΝJb 9 (1931/32) 65 - 91 (εἰκὼν 1).
Κρίσις: Ἐπιστημολόγος 1 (1932/34) 16. ΒΖ 32 (1932) 417 (*F. Dölger*).
2778. ——— 〈Σίκινος - Οἰνὴ〉· ἐν *Z. Γαβαλᾶ*, Ἡ νῆσος Σίκινος, Ἀθήναι 1931 8ον, σ. 93 - 94.
2779. **Χατζιδάκις Γ. Ν.** Ἐτυμολογικὰ καὶ μεθοδολογικὰ. Ἀθηνᾶ 43 (1931) 186-96.
Ἐν σ. 187 - 96 περὶ τοῦ τοπωνυμίου *Βόλος - Γόλος*.
Κρίσις: ΒΝJb 9 (1932) 434 (*N. B(ees)*).
2780. ——— Καὶ πάλιν περὶ τοῦ ὀνόματος Μορεὰς. ΠΑΑ 6 (1931) 219 - 26.
(=Γλωσσ Ἔρ, σ. 46 - 53).
2781. **Ἀμαντος Κ.** Τοπωνυμικὰ Μάνης. Ἑλληνικά 5 (1932) 220 - 22.
2782. ——— Βέσσα - Βῆσσα. Ἑλληνικά 5 (1932) 334.
2783. ——— Ζαγορὰ = Βουλγαρία. Ἑλληνικά 5 (1932) 427. — Ἀληθῆς λιμὴν. Αὐτόθι, 428.
2784. **Γαβαλᾶς Ζ. Δ.** Ἡ νῆσος Σίκινος. Ἐπ Ἠχὼ 19 (1932) 120 - 21, 140 - 1, 153 - 55, 169 - 72.
Γίνεται λόγος καὶ περὶ τοπωνυμίων.
2785. **Γαλάτης Στ.** Κτίσματα καὶ τοπωνυμιαὶ τῶν Φράγκων καὶ Ἑνετῶν ἐν Ἑλλάδι. Πολιτισμὸς 1 (1932) 694 - 99.
2786. [**Καταπόνης Μιχ. Γ.**] Σητεία. Ὄνόματα τῶν συνοικισμῶν, χωριῶν, κωμῶν καὶ νήσων τῆς ἐπαρχίας Σητείας. Μύσων 1 (1932) 197 - 201.
2787. **Κεραμόπουλλος Ἀντ.** Τὸ ἀρχαῖον ὄνομα τοῦ Σαρανταπόρου. ΗΔΜ ἔτ. 1932, σ. 67 - 69.
2788. **Κόλιας Γ. Τ.** Τοπωνυμικὸν τοῦ δήμου Δωριέων Παρνασσίδος. Ἀθηνᾶ 44 (1932) 107 - 52.
2789. **Marinatos Sp.** Une émigration de Crète à Cephalonie au XVIIe siècle Byzantion 10 (1935) 591 - 99 (καὶ ἐν μεταφρ. εἰς τὴν ἑλλην.: Μύσων 6 (1937) 3 - 9).
Περὶ τινῶν τοπωνυμ. ἐν Κεφαλληνίᾳ προερχομένων ἐξ ἐγκαταστάσεων ἐνταῦθα Κρητῶν.
2790. **Παπαδόπουλος Α. Α.** Ποντικὰ τοπωνύμια εἰς — εἰσιν. Ἀθηνᾶ 44 (1932) 223 - 24.
2791. **Σούλης Χρῆστ. Ι.** Τοπωνυμικὸν τῶν Χουλιαράδων. Ἠπειρ Χρον 7 (1932) 216 - 45.
2792. **Στεργιόπουλος Δ. Κ.** Αἱ τοπωνυμιαὶ τῆς Ἄρτης καὶ τῶν Τζουμέρκων. ΤΑΝ ἔτ. 1932, τεῦχ. 2, σ. 5 - 6.

2793. *Τωμαδάκης Νικ. Β.* Τοπωνύμια ἕξ οἰκογενειακῶν ἐπιθέτων. Μύσων 1 (1932), 196 - 97.
2794. *Φιλήντας Μ.* Οἱ ἐτυμολογίαι τοῦ Καμπούρογλου. Ν Ἔστ τόμ. 12 (1932) 1170.
2795. *Φίλιππας Σπ. Ν.* Πραγματεῖαι δύο περὶ τοῦ ἐτύμου τὸ ὄνοματος Μωρέας. Ἡ Γλῶσσα, ἔτ. 1 (1932) τεύχ. 1, σ. 3 - 20, τεύχ. 2, σ. 22 - 28.
2796. *Φ(ίλιππας) Σπ. Ν.* Τ' Ἀπεράθου. Ἡ Γλῶσσα, ἔτ. 1 (1932) τεύχ. 2, σ. 36.
2797. **Ἀθηναγόρας (τότε Μ. Πρωτοσύγγελλος)* Ἡ ὄνομασία τῆς πόλεως Γιάννινα. Ἐφημ. «Ἡπειρος», ἔτ. 16, ἀρ. 2018 (164) - 2022 (168) - 2024 (170) - 2026 (172) - 2027 (173).
2798. **Κοντοπᾶνος Α.* Ἐπὶ τῆς ὀνομασίας τῆς πόλεως Ἰωαννίνων. Ἐφημ. «Ἡπειρος», ἔτ. 16, ἀριθ. 2019 (165) - 2020 (166) - 2028 (174) - 2029 (175) - 2031 (177) - 2033 (179) - 2034 (181) - 2036 (183).
2799. **Ἀμαντος Κ.* Κουμουλιανά. Ἑλληνικά 6 (1933) 260.
2800. — Βαρδάρης. Ἑλληνικά 6 (1933) 326 - 28.
2801. — Ρωμανία. Ἑλληνικά 6 (1933) 231 - 36.
2802. *Γαβαλᾶς Ζαφείρ. Δ.* Φλακωπή. Ἀθηνᾶ 45 (1933) 197 - 202.
2803. *Κουγέας Σ. Β.* Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν τοπογραφίαν τῆς ΒΔ Μάνης. Ἑλληνικά 6 (1933) 261 - 324.
Ἡ μελέτη ἐνδιαφέρει καὶ τοπωνυμιολογικῶς.
2804. *Παπαχαρίσης Ἀθαν. Χ.* Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τοῦ Πωγωνίου. Ἡπειρ Χρον 8 (1933) 141 - 49.
2805. *Πασχάλης Δημ. Π.* Τοπωνυμικὸν τῆς νήσου Ἄνδρου. Ἐκδίδεται δαπάνῃ τοῦ ἐν Νέα Ὑόρκῃ Συλλόγου τῶν Ἀνδρίων «Ἡ Ἄνδρος». Ἐν Ἀθήναις 1933, 8ον, σελ. 82.
Περὶ τοῦ τοπωνυμίου τῆς Ἄνδρου σ. 1 - 73 καὶ ἐν σ. 75 - 82 ἀναγραφὴ δημοσιευμάτων τοῦ συγγραφέως.
Κρίσις: Ν Ἔστ τόμ. 16 (1934) 857 - 58 (Ν. Ἀνδριώτης).
2806. *Πατριαρχέας Παναγ. Ν.* Ὁ θησαυρὸς τῆς μεσαιωνικῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Α' Τὸ Ἀρχεῖον τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τῶν τοπωνυμίων τῆς Τουρκοκρατίας. Ἀθῆναι 1933, 12ον, σελ. 64.
Βιβλιογραφία τῶν κυρίων ὀνομάτων καὶ τοπωνυμίων περιέχεται εἰς τὰς σελ. 34 - 62.
2807. *Στεργιόπουλος Κωνστ.* Συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν Ἡπειρωτικῶν τοπωνυμίων. Ἡπειρ Χρον 8 (1933) 99 - 140.
2808. *Φίλιππας Σπ. Ν.* Ἐπίμετρον εἰς τὰς δύο πραγματείας περὶ Μωρέως. Ἡ Γλῶσσα, ἔτ. 1, τεύχ. 3 (1933) 42 - 49.
2809. *Χατζιδάκις Γ. Ν.* Καὶ πάλιν περὶ τοῦ Μωρέως. Ἐπιστημολόγος 2 (1933) 235 - 40.

2810. **Βίγκος Ἄντ.** Καὶ πάλιν τὸ ἔρος ἢ ἔρε. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 2 (1933/34) 206.
2811. **Λιγνὸς Ἄντ.** Τοπωνυμικά σημειώματα. Ἔρος ἢ Ἔρε. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 2 (1933/34) 184.
2812. **Ἀλεφαντινὸς Μ.** Ὁ πόρος τοῦ Φωκᾶ. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1934) ἀρ. 239, σ. 7.
2813. **Ἄμαντος Κ.** Τρινασὸς - Δωδεκάνησος. Ἑλληνικά 7 (1934) 274 - 76.
2814. ——— Βόλος - Βολερὸν. Ἑλληνικά 7 (1934) 267 - 70.
2815. **Bees Níkos A. (Béhs).** Eine Glosse von Manuel Moschopoulos über den Berg Parikion. BNJb 10 (1934) 349 - 50.
2816. * **Dawkins R.** The place-names of later Greece, 1934, 8ον, σελ. 45.
Κρίσις: Ἑλληνικά 7 (1934) 166 - 68 (Κ. Ἄμαντος).
2817. **Μενάρδος Σίμος** Τοπωνυμικὸν τῆς Μυκόνου. Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 14 σ. 2 - 3, φ. 15 σ. 2 - 3. [Ἀναδημοσίευσις ἐκ τοῦ Ζ' τόμου τῆς Ἑπ. Βυζ. Σπουδῶν].
2818. **Μέρτζ(ι)ος Κωνστ. Δ.** Συμβολὴ εἰς τὴν ἐρμηνείαν τῶν ξένων Ἑπειρωτικῶν τοπωνυμιῶν. Ἑπειρ Χρον 9 (1934) 182 - 203.
2819. **Οἰκονομίδης Δημ. Β.** Ἡ ἱστορία τῆς Ἀπειράνθου. Φῶς Παροναξίας, φ. 24, Ἀθῆναι 1 Ἰουλίου, 1934.
2820. **Σαραντῆς Μιλτ.** Περὶ τῆς ἐν Θράκῃ Χαλκίδος. Μεσ Γράμμ Β' (1934) 158 - 70.
2821. **Στεργιόπουλος Κωνστ. Δ.** Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης. Ἑπειρ Χρον 9 (1934) 204 - 44. 12 (1937) 205 - 51. 13 (1938) 151 - 90.
2822. **Τωμαδάκης Ν. Β.** Τὰ τοπωνύμια La Canea, τὰ Χανιά. Ἑλληνικά 7 (1934) 153 - 54.
2823. **Ἀλεφαντινὸς Μ.** Τοποθεσίαι Ἁγίου Ἰωάννου Μυλοποτάμου. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΑ' (1935) ἀρ. 244 σ. 7.
2824. **Ἄμαντος Κ.** Κατωτικά - Κάτω μέρη. Ἑλληνικά 8 (1935) 28.
2825. **Γεωργακᾶς Δημ. Ι.** Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ τοπωνυμίου Φιλιατρά. Ἑλληνικά 8 (1935) 315 - 18.
2826. **Δημόπουλος Εὐάγγ.** Ἑτυμολογία λέξεως «Ἄρτα». Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 11 (1935) σ. 225 - 28.
2827. **Δαμψίδης Ο.** Ποντικὸκαστρον - Λεοντόκαστρον. Ἑλληνικά 8 (1935) 353.
2828. **Νοτάρης Γιάνν.** Ἐξηγήγησις τοπωνυμίου. Ν Ἐστ τόμ. 18 (1935) 877.
Περὶ τοῦ τοπων Πατήσια.
2829. **Οἰκονομίδης Δημ. Β.** Φιλότη, Φιλώται ἢ Φιλώτη; Φῶς Παροναξίας, φ. 32 Ἀθῆναι 1 Ἰανουαρίου 1935.

2830. *Παπαχριστοδούλου Χ.* Κοιλὰ καὶ Κοιλάνιν. Ἑλληνικά 8 (1935) 346 - 48
2831. *Σαρρῆς Ι.* Τὸ τοπωνύμιον «Θρακιά». Τὸ Βουνὸ 2 (1935) ἀριθ. 14, σ. 37.
2832. *Στεργιόπουλος Κ.* Βρανᾶς - Βράνιστα - Βρανιανὰ. Ἐθνη 46 (1935) 237 - 47.
2833. *Τωμαδάκης Ν. Β.* Φιλολογικά: Σολωμοῦ ἑλληνομαθία — Ἀριστομένης Προβελέγγιος — Βιογραφικὰ Ἰω. Κοντυλάκη — Τοπωνύμια ἐξ οἰκογενειακῶν ἐπιθέτων. Ἐν Ἀθήναις 1935, 8ον, σελ. 78.
2834. *Φουρίκης Π. Α.* Ἄρβα - Ἄλβα Λόγγα. Ἐθνη 46 (1935) 9 - 34. — Ἄλβα Φουκίνη. Αὐτόθι, 47 (1937) 262 - 63.
2835. *Γεωργακάς Δημ. Ι.* Σουφλί. Περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ τοπωνυμίου. Ἄρχ Θε Θησ 2 (1935/36) 97 - 104.
2836. *Κληρίδης Ν.* Ἡ Κουμανταρία καὶ τὸ Καλὸ χωριό. Ποιὸ εἶναι τὸ χωριὸ Ville. Κυπρ Γράμμ Β' (1935/36) 428 - 31.
2837. *Χατζῆς Ἀντών.* Ἑλλη - Ἑλλάς - Ἑλλην. ΕΕΠΑ, ἔτ. 1935/36, σ. 128 - 61.
2838. *Ἄμαντος Κ.* Ἀνατολή καὶ Δύσις. Ἑλληνικά 9 (1936) 32 - 36.
2839. *Bees N.* Zur mittel- und neugriechischen Ortsnamenklatur des Mairnaischen Hochlandes. Glotta XXV (1936) 20 - 26.
2840. *Γρίσπος Π.* Λαϊκοὶ τοπογραφικοὶ ὄροι. Τὸ Βουνὸ 3 (1936) 128 - 30.
2841. *Οἰκονομίδης Δημ. Β.* Βίβλος - Βύβλος - Τρίποδες. Ναξιακὸν Μέλλον, φ. 14, Ἀθήναι 25 Ὀκτωβρίου 1936.
2842. *Παπαχριστοδούλου Χ.* Τοπωνυμικά. Χωρία τῆς Ρόδου στὸν ΙΕ' αἰῶνα. Ἑλληνικά 9 (1936) 241 - 46.
2843. *Σαμαρᾶς Παν.* Τοπωνυμικά τῆς Λέσβου. Ὁ Ποιμὴν ἔτ. Δ' (1936), Παράρτ., σ. 13 - 18, 19 - 23.
2844. *Φαλιᾶτες Κ.* Τὰ τοπωνυμικά καὶ τὰ κοπάδια τῶν ἐξημονήσεων. Ναυτ Ἑλλ 8 (1936) 3672.
2845. *Α.* Τὸ νησι Δασκαλειό. Ἀπὸ ποῦ πῆρε τὸ ὄνομά του. Ναυτ Ἑλλ 9 (1936/37) 99.
2846. *Κανδηλάπτης Γ. Θ. (Κάνις)* Γεωγραφικὸν καὶ ἱστορικὸν λεξικὸν τῶν χωρίων, κωμοπόλεων καὶ πόλεων Χαλδίας. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 3 σ. 14, φ. 4 - 5 σ. 32, φ. 9 - 10 σ. 10, φ. 11 σ. 12 - 13, φ. 12 σ. 13 - 14. — Β' (1937/38) φ. 13 σ. 18 - 19, φ. 14 σ. 61 - 62, φ. 15 σ. 144 - 45, φ. 16 σ. 207 - 208, φ. 17/18 σ. 253 - 55, φ. 19 σ. 287 - 88.
2847. *Παπαδόπουλος Ἀβραάμ* Περὶ τὴν ἐτυμολογίαν τοῦ ὀνόματος Σούρμενα. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 9 - 10, σ. 28 - 29.
2848. *Σταμούλης Ἀντ. Κ.* Τοπωνυμικά Θρακίας. Ἄρχ Θε Θησ 3 (1936/37) 226 - 29.

2849. **Σωφρόνιος, ἡ δ' Ἐλευθερουπόλεως** Σημείωμα. Ἄρχ Θε Θησ 3 (1936/37) 200.
Περὶ τῶν τοπων. Ἀνδρίτσαίνα, Γκορτζιά, Κόκκαλα, Πολιανή.
2850. **Γερακάκης Ἀντ.** Ἡ ὀνομασία «Βελβενδός». ΗΛΜ ἔτ. 6 (1937) σ. 57 - 64. ἔτ. 7 (1938) σ. 37 - 41.
2851. **Γεωργακάς Δημ. Ἰω.** Τοπωνυμικά. Ἀθηνᾶ 47 (1937) 248 - 61. [Μελετῶνται τὰ τοπωνύμια *Γκίονα, Χρισό, Σάλωνα, Χιλιαδοῦ*].
2852. ——— Τὸ τοπωνύμιον Κοριτσά. Ἡπειρ Χρον 12 (1937) 180 - 84.
2853. ——— Περὶ τοπωνυμίων. Ἀθηνᾶ 47 (1937) 268. [Βλ. καὶ ἄνωτ. ἀρ. 2851].
2854. **Καλαξιελλῆς Στρατ.** Πηγαὶ τῆς ἱστορίας τῆς Ἀγιάσου. Ἀγία Σιών ἔτ. Α (1937) σ. 13 - 17.
Ἐνδιαφέρει καὶ τοπωνυμολογικῶς
2855. **Κουρμούλης Γ. Ι.** Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως Χωνιά. Ἐν Ἀθήναις (Τυπογραφεῖον Ἑλλήνων Ἐπιστημόνων) 1937, 16ον, σελ. στ' + 53.
Κρίσεις: Ἐπ' Ἐν Καλ Λογ Χανίων Α' (1937) 88 - 89 (*Γ. Κ. Σπυριδάκης*). Γεν. Βιβλιοθήκη, Ἀθῆναι 1937, σ. 6 - 10 (*Σ. Ν. Φίλιππας*). ΒΖ 38 (1938) 216 (*F. Dölger*). Ἐπετ Κρητ Σπ 1 (1938) 556 - 58 (*Ἀντ. Χατζῆς*). ΒΝJb 14 (1938) 208 (*D. Georgakas*). Philol. Wochenschr. 1938, ἀρ 28 - 29, σ. 790 - 91 (*G. Soyter*). Ἀθηνᾶ 48 (1938) σ. 91 ἐξ (*N. Β. Τομαδάκης*).
2856. **Κυριαξῆς Ν. Γ.** Τοπωνύμια. Κυπρ Χρον 13 (1937) 282 - 304.
2857. **Οἰκονομίδης Δημ. Β.** Κορωνίς - Κόρωνος. Ναξιακὸν Μέλλον, φ. 31, Ἀθῆναι 11 Δεκεμβρίου 1937.
2858. ——— Πῶς εἶδε τὴ Νάξο ὁ Χριστόφορος Μπουοντελμόντι. Ναξιακὸν Μέλλον, φ. 20, Ἀθῆναι 10 Μαρτίου 1937.
Γίνεται λόγος καὶ περὶ τοπωνυμίων τῆς Νάξου κατὰ τὸ 1413.
2859. ——— Νιτρυμαλιά - Τραγαία - Τραγέα. Ναξιακὸν Μέλλον, φ. 18, Ἀθῆναι 24 Ἰανουαρίου 1937.
2860. **Σάρρος Δημ. Μ.** Τοπωνυμικὸν Βίτσης καὶ Μονοδενδρίου τοῦ Ζαγορίου. Ἡπειρ Χρον 12 (1937) 190 - 204.
2861. **Χατζῆς Ἀντών.** Γαῦρος - Ἄνδρος - Στάγιρος. ΑΕ ἔτ. 1937, σ. 621 - 28.
2862. ——— Τοπωνυμολογικὰ σύμμεκτα. Ἐκατονταετηρίς, 1937, σ. 355 - 60. *Ἐπιτομὴ καὶ ἀναμνηστικὸν τοῦ 1921-38*
2863. **Ἀμαντος Κ.** Σάλωνα - Τσάκωνες. Ἑλληνικά 10 (1937/38) 210 - 12. *σ. 112*
2864. ——— Αἰγαῖον πέλαγος - Ἀρχιπέλαγος. Ἑλληνικά 10 (1937/38) 130 - 32.
2865. ——— Κατοικιά. Ἑλληνικά 10 (1937/38) 122.
2866. ——— Μητρόπολις Μορραχιδῶν. Ἑλληνικά 10 (1937/38) 52.
2867. **Ἀποστολίδης Μυρτ.** Ἀντισημείωμα. Ἄρχ Θε Θησ 4 (1937/38) 192 - 93.
[Τοπων. Ἀνδρίτσαίνα, Γκορτζιά, Πολιανή καὶ τὰ μετὰ κάτ. - οβο - οβα].

2868. : **Κάνις** (= Γ. Κανδηλάπτης) Ἐρωτήσεις ἐπὶ Ποντιακῶν θεμάτων. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 19, σ. 284.
Ἐρωτήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τοπωνύμια τοῦ Πόντου.
2869. **Μελανοφρύδης Π. Η.** Ἀεσέρτζ. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 24, σ. 487.
2870. : **Νίδας** (= Ν. Β. Δασκαλάκης) Τὰ τοπωνυμικά μας. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 13 σ. 5.
2871. **Παπαχριστοδούλου Χ.** Τοπωνυμιαί τῆς Ρόδου μεσαιωνικῶν χρόνων. Ἐλληνικά 10 (1937/38) 123 - 29.
2872. **Γεωργακάς Δημ. Ἰω.** Συμβολή εἰς τὴν τοπωνυμικὴν ἔρευναν. Ἀθηνᾶ 48 (1938) 15 - 76.
2873. ——— Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τῶν τοπων. εἰς - αῖνα. Ἀθηνᾶ 48 (1938) 267.
2874. ——— Περὶ τῶν τοπωνυμιῶν Μεσσηνίας. Μῆσσο Ἐτ 1938, σ. 28 - 30.
2875. ——— Περὶ τῆς τοπωνυμίας Καλαμπάκα. Ἐπ Βυζ Σπ 14 (1938) 262 - 66.
2876. **Δρόσος Ζαχ.** Οἱ Βαλαῦδες τῆς Ἀνασελίτσης καὶ Γρεβενῶν. ΗΔΜ ἔτ. 7 (1938) 146 - 49.
Κατάλογος τῶν ὑπὸ Βαλαάδων κατοικουμένων χωριῶν.
2877. **Ζακυνθινὸς Διον. Α.** Σίσια. Ἡ Ἠχώ, Ἀθῆναι 1938, τευχ. 75 - 76, σ. 4-5.
Βλ. καὶ εἰς ΣΤ' τόμον τῆς Ἐπετ. Βυζαντ. Σπουδῶν.
2878. **Κ(ουρμούλης) Γ(εώργ.) Ἰ.** Ἀρέτι, Ἀρκάδι, Ἀρσάνι κτθ. Ἐπ Κρητ Σπ 1 (1938) 164. — Καλλαμαύκα - Καλλαμαύκι. Αὐτόθι, σ. 292.
2879. **Κριαρᾶς Ἐ.** Γλωσσικά σημειώματα. Ἀθηνᾶ 48 (1938) 77 - 90.
Ἐξετάζονται καὶ 3 Γηνιακά τοπωνύμια ἐν σ. 86 - 88.
2880. **Λιβαδάς Ν.** Περὶ τῆς ὀρθῆς γραφῆς τῆς λέξεως Λ(ει)(η)(ι)(υ)ξούρ(ε)ιον. Παγκροφ Ἡμ. ἔτ. Β' (1938) 225 - 57.
2881. **Μ. Μ. Ν.** Παραγωγή τῶν λέξεων Τσακωνιὰ καὶ Τσάκωνες. Ἀρχαδ Ἡμ. ἔτ. 1938, σ. 80.
2882. * **Πεζόπουλος Ἐ. Ἀ.** Ἡ ἔτυμολογία τῆς Μάνης. Νέοι Δρόμοι, Ἰούλιος 1938, σ. 5 κ. ἔ.
2883. **Πολίτης Ν. Γ.** Καλαμάτα. Μεσσο Ἐτ 1938, σ. 139 - 41.
Ἀναδημοσ. ἀπὸ τὸ περιοδ. «Πνεῦμα» Καλαμῶν τῆς 28 Μαΐου 1917.
2884. **Τωμαδάκης Νικ. Β.** Περὶ Κρητικῶν τοπωνυμιῶν. Ἀθηνᾶ 48 (1938) 268-69.
[Βλ. καὶ κατ., ἀρ. 2885].
2885. ——— Σλάβοι ἐν Κρήτῃ. Τὰ Καράνου. — Τὸ Ροδοβάνι. Ἐπ Κρητ Σπ 1 (1938) 425 - 31. [Βλ. καὶ ἄνωτ. ἀρ. 2884] — Χάνδαξ - Τέμενος - Ἀστεα. Αὐτόθι, σ. 431.
2886. ——— Λαχανέας - La Canea. Χάνια - Χανιά. Ἀθηνᾶ 48 (1938) 91 - 118.
— Προσθῆκαι εἰς τὰ περὶ Χανίων — La Canea. Αὐτόθι, 273.
Κρίσις: ΒΖ 35 (1935) 182 (F. Dölger).

2887. **Φαρμακίδης Ε. Π.** Χοιροκοιτία. Πάφος 3 (1938) ἀρ. 1, σ. 35.
2888. **Φιλίππου Δοῦζος** Τὸ Μάριο. Πάφος 3 (1938) ἀρ. 2, σ. 88-93.
2889. **Χατζῆς Ἀντ.** Τοπωνυμικά σύμμεικτα. ΑΕ ἔτ. 1938, σ. 60-66.
Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἀρχαίων γίνεται λόγος καὶ περὶ τοῦ τοπων. «Πειραιεύς».
2890. **Χατζιδάκης Νικ. Εὐ.** Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τῆς Κρήτης. «Τοπωνυμιαὶ τοῦ χωρίου Ἀργυρουπόλεως». Ἐπ Κρητ Σπ 1 (1938) 432-60
2891. **Βαλαβάνης Γ.** Πόθεν τὸ ὄνομα τῆς Πουλαντζάκης τοῦ Πόντου. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 27, σ. 108-11.
2892. **Κ. Δ.** Τὸ ὄνομα Βουρλιᾶς. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 17, σ. 4.
2893. **Καλογερέσης Παναγ.** Περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῆς «Ρεκίτζας». Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 21, σ. 4.
2894. : **Νίδας** (= Νικ. Β. Δασκαλάκης). Τὰ τοπωνυμικά μας. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 13, σ. 5.
2895. — Καὶ πάλι ὁ Βουρλιᾶς. Ἀπάντησι στὸν κ. Κ. Ρωμαῖο. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 16, σ. 8.
2896. **Π. Δ. Ι.** Βουρλιᾶ καὶ ὄχι Βουρλιᾶ. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 20, σ. 7.
2897. **Ρωμαῖος Κ. Α.** Τί σημαίνει τὸ ὄνομα Βουρλιᾶς. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 14, σ. 6.
2898. — Ποιὰ ἢ ὀρθὴ ἐτυμολογία τοῦ Βουρλιᾶ. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 19, σ. 8-9.
2899. **Σγουρτίσας Ἀγθσ. Γ.** Βασσαράς καὶ Ἀρχιβασσαράς. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 14, σ. 5.

ιβ'. Λαϊκὸν θέατρον.

2900. * **Roussel Louis** Karageuz ou un théâtre d'ombres à Athènes. Tom. I. Nos 1-242 (σελ. 32 + 52 + 53). Tom. II. Nos 242-497, Athènes, 8ον, σελ. 116.
Κρίσεις: *Λαογρ* 8 (1921/25) 280-83 (*Στίλπον Π. Κυριακίδης*). *Bullet. de l'Institut pour l'étude de l'Europe sud-orient.* 9 (1922) 107-109 (*V. Bogrea*).
2901. **Τσοκόπουλος Γ.** Τὸ ἑλληνικὸν λαϊκὸν θέατρον. Ὁ Καραγκιόζης. Ἡμερ Ἐγκ ἔτ. 20 (1923) σ. 214-229.
2902. : **Δῆμος** Τὸ θέατρον ὅπου γελᾷ ὁ λαός. Βίβλος γενέσεως τοῦ Καραγκιόζη. Ἐπι Νυμοσοφία του. Ὅτι τύποι του. Κυριακὴ Α' (1927) φ. 32, σ. 9.
2903. **Μινώτου Μαριέττα** Ὁμιλίαι. Ἰόν Ἀνθ 8 (1934) 139-40.
2904. — Ὁ Κρίνος (λαϊκὸν θεατρικὸν ἔργον). Ἰόν Ἀνθ 8 (1934) 141-51.—

- Ὁ Μυρτίλος καὶ ἡ Δάφνη (λαϊκὸ θεατρικὸ ἔργο). Αὐτόθι, σ. 152 - 60. —
 Ἡ Χρυσανγή (λαϊκὸ θεατρικὸ ἔργο). Αὐτόθι, σ. 161 - 72.
2905. *Caimi Giulio* Karaghiozi ou la comédie grecque dans l'âme du théâtre d'ombres par —, avec 40 gravures sur bois originales et d'après des peintures populaires par *Klaus Vrieslander* cijnoint une reproduction en couleurs et 43 figures à l'encre. Editeurs: «Hellinikes Technes», Athènes 1935, 8ον, σελ. XVI + 144 + 38 ἄ. ἄ.
2906. Ὁ ἐφευρέτης (!) τοῦ Καραγκιόζη ἦτο συμπολίτης; Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 4 (1936) 78, 81.
2907. *Καίμης Τζούλιο* Ἡ ἱστορία καὶ ἡ τέχνη τοῦ Καραγκιόζη ὅπως τὰ μαθε ἀπὸ τοὺς Καραγκιοζοπαίχτες καὶ πρῶτα ἀπὸ τὸν Παντελεῆ Μελίδη ὁ Τζούλιο Καίμης μὲ κείμενο τοῦ Ἀντωνίου Μόλλα Καραγκιοζοπαίχτη καὶ ξυλογραφίες ἀπὸ ζουγραφίες τοῦ Καραγκιοζοπαίχτη Ἀθανασίου Δεδούσαρου τοῦ Klaus Vrieslander. Ἀθήνα 8ον μικρ., 1937, σελ. 32.
 Κρίσις: Ν Γράμμυ περίοδ. Β' (1937) φ. 12, σ. 14 (Σ. Κ.).
2908. *Χατζηπαναγιώτου Δημ.* Τὸ θέατρον ἐν Σαράντα - Ἐκκλησίαις (Ἀνατ. Θράκης). Ἀρχ Θρ Θησ 4 (1937/38) 101 - 105.
2909. : *Χάρης Πέτρο*. Τὰ λαϊκὰ θέατρα. Ν Κράτ Β' (1938) 858 - 59.

ιγ'. Δημώδη βιβλία.

2910. *Greco V.* Erotocritul lui Cornaro în literatura românească. (Sonderabdruck aus der «Dacoromania», Jahrbuch des Museums der rum. Sprache), Cluj, 1921, 8ον, σελ. 64.
 Κρίσις: BNJb 3 (1922) 198 - 99 (N. Bănescu).
2911. *Δάμπρος Σπυρ.* Τὰ ἀναγνώσματα τῶν πάππων μας. Ν Ἑλλ 15 (1921) 237 - 71.
2912. *Ἀντωνιάδου Σοφία* Ἡ Θυσία τοῦ Ἀβραάμ. Κρητικὸν μυστήριον τοῦ 16ου αἰῶνος. Εἰσαγωγή καὶ σημειώσεις. Ἀθήναι 1922, 8ον μικρ., σελ. 80.
2913. *Δάμπρος Σπυρ.* Διήγησις Ἀλεξάνδρου ἐν κώδικι Ὁξωνίου. Misc. 283 καὶ Δημήτριος Ζήνος. Ν Ἑλλ 16 (1922) 266 - 71.
2914. (*Croce Della*) Βίος τοῦ Μπερτολδίνου υἱοῦ τοῦ πανούργου Μπερτόλδου καὶ αἱ γελοιοτάται αὐτοῦ ἀπλότητες, πρὸς δὲ καὶ αἱ ὀξεῖαι καὶ φρόνιμοι συμβουλαὶ τῆς Μαρκόλφας. Ἀθήναι, ἐκδ. Ἀριστοφ. Παπαδημητρίου, 1925, 8ον, σελ. 48.

2915. **Krappe Haggerty Alex.** Über die Quelle des Erotokritos. BZ 25 (1925) 313 - 21. [Μελέτη].
2916. * (**Banchieri Adriano**) Βίος τοῦ Κακασένου, υἱοῦ τοῦ Μπερτολδίνου καὶ ἐγγόνου τοῦ Μπερτόλδου. Ἀθήναι, ἐκδ. Ἀριστοφ. Παπαδημητρίου, ἀ. ἔ., 8ον.
2917. Ἐρωτόκριτος ποίημα ἐρωτικὸν συντεθὲν παρὰ Βικεντίου Κορνάρου τοῦ ἐκ Σητείας, χώρας ἐν τῇ νήσῳ Κρήτῃ, ἐπιμελῶς διορθωθεὶς κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Βενετίας μετὰ πολλῶν εἰκόνων. Ἐν Ἀθήναις [1927;], 8ον, σελ. 120.
2918. **Κορνάρος Βιζέντζος** Ἐρωτόκριτος. Μικρὰ ἔκδοσις μετ' εἰσαγωγῆς καὶ λεξιλογίου ὑπὸ Στεφ. Ξανθοῦδίδου. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Νέα Σειρά, ἀριθ. 53). Ἐν Ἀθήναις, Βιβλιοπωλεῖον Σιδερέη [1928], 8ον, σελ. 416.
Κρίσις: BZ 29 (1929) 50 (D. C. Hesselring).
2919. Three Cretan plays, the Sacrifice of Abraham, Erophone and Gyparis, also the Cretan pastoral poem the fair shepherdess, translated from the greek by F. H. Marshall. With an introduction by J. Mavrogordato. Oxford, University Press, 1929, 8ον, σελ. VI + 380.
Κρίσις: BZ 31 (1931) 128 (A. H(eisenberg)).
2920. **Mavrogordato J.** The Erotokritos. With an introduction by Stephen Gaselee. Oxford, University Press 1929, 8ον, σελ. VII + 61.
Κρίσις: BNJb 7 (1928/29) 241 (N. G. Th(eodoridis)). BZ 31 (1931) 127 - 28 (H. H(eisenberg)).
2921. **Pernot Hubert** Chansons populaires grecques des XVe et XVIe siècles publiées et traduites par—. Paris 1931, 8ον, σελ. 151. (Collection de l'Institut Néo-hellénique de l'Université de Paris. Fascicule 8).
2922. **Τωμαδάκης Ν. Β.** Ἡ Εὐμορφη Βοσκοπούλα, ὀρθογραφοῦντος Ἄντ. Γιάνναρη. Κρητικά 1 (1933) 139 - 54.
2923. **Stadtmüller G.** Zur gereimten version der Geschichte von Esel, Wolf und Fuchs. Ἑλληνικά 7 (1934) 105 - 107.
2924. **Cartoian Nic.** Poema cretana Erotocrit în literatura românească și izvorul ei necunoscut, București 1935. (Academia Româna. Mem. Sect. Liter. Seria III, t. VII. Mem. 4), 8ον, σ. 57 + 3 ἄ. ἄ. + πίν. XII.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 717 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
2925. **Πάλλης Α. Α.** Ἡ φυλλάδα τοῦ Μεγ' Ἀλέξανδρου. Μὲ ἱστορικὴ εἰσαγωγὴ τοῦ—. Πυρσὸς Α. Ε., Ἀθήναι, 1935, 4ον, σελ. 164 μετὰ 29 εἰκόνων καὶ πινάκων καὶ 1 ἐγχρώμου πίνακος.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 693 - 95 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Νέα Γράμματα 2 (1936) 168 - 70 (Κ. Μ. Μιχαηλίδης). Ν' Ἔστ τόμ. 19 (1936) 880 - 81 (Μιχ. Ἀργυρόπουλος).

2926. *Cartoijan N.* Le modèle français de l'«*Erotokritos*», poème crétois du XVIIe siècle. *Revue litt. comparée* 16 (1936) 8^{ον}, σελ. 31. [Ἀνατύπωσις].
2927. Ἀλεξίου Λεφτ. Ἡ Βοσκοπούλα. *Περιοδ. «Τὸ Κάστρο»*, 4^{ον} ἔτος, τεύχ. 8, Ἡράκλειον 1937, σ. 3 - 32.
2928. Ζώρας Γ. «Ἐρωτόκριτος» καὶ «Θυσία τοῦ Ἀβραάμ». Ν Ἐστ τόμ. 20 (1937) 1605 - 14.
2929. *Ἐνγγόπουλος Ἄνδρ.* Παραστάσεις ἐκ τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου ἐπὶ βυζαντινῶν ἀγγείων. *ΑΕ ἔτ.* 1937, σ. 192 - 202.
2930. *Τωμαδάκης Ν. Β.* Ὁ Ἐρωτόκριτος καὶ οἱ Τοῦρκοι. *Δρῆρος* 1 (1937) 136 - 37.
2931. *Cartoijan N.* Οἱ ἄμεσες καὶ ἔμμεσες πηγές τοῦ Ἐρωτοκρίτου. Ν Κράτ ἔτ Α' (1937) 362 - 75. ἔτ. Β' (1938) 92 - 107.
2932. *Κριαρᾶς Μανόλης* Μελετήματα περὶ τὰς πηγὰς τοῦ Ἐρωτοκρίτου, Athen 1938, 8^{ον}, σελ. ι' + 163. (Texte und Forschungen zur Byzantinisch-Neugriechischen Philologie, ἀρ. 27).
2933. Ζώρας Γ. Ἐρωτόκριτος καὶ Θυσία τοῦ Ἀβραάμ. *Ραδιο - Ἐπιθεώρησις Β'* (1939) ἀρ. 7, σ. 227 - 34.
2934. *Κριαρᾶς Μ.* Ἡ «Ὀμορφη βοσκοπούλα». Ν Ἐστ τόμ. 23 (1938) 57.

4. Μουσικὴ καὶ χοροί.

βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἀρθρα ὑπ' ἀριθμ. 138. 149. 167. 186. 202. 212. 225. 258. 270. 310. 314. 317. 319. 481. 573. 742. 883. 1001. 1002. 1009. 1015. 1016. 1050. 1126. 1298. 1329. 1533. 1678. 1718. 1720.

2935. : *Λυκοῦργος* (= Ἰ. Ν. Πρωτοπαπᾶς) Τὰ ἀρχεῖα τοῦ χωριοῦ μας. Τὸ χοροστασί. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 23 σ. 72. — Τὸ χοροστασιὸ καλλιγωμένο ἀλώνι. Αὐτόθι, ἀρ. 24 σ. 88, ἀρ. 25 σ. 99. — Τὸ χοροστασιὸ τοῦ Βασσαρᾶ. Οἱ ἐπιφανεῖς χορευταὶ καὶ τραγουδισταί. Αὐτόθι, ἀρ. 30 σ. 160 - 61.
2936. *Ψάχος Κ. Α.* Δημῶδη ἄσματα Γορτυνίας εἰς βυζαντινὴν καὶ εὐρωπαϊκὴν παρασημαντικὴν ἐκδιδόμενα δαπάνη τοῦ ἐν Πειραιεὶ Γορτυνιακοῦ Συνδέσμου. Συλλογὴ πρώτη. Ἐν Ἀθήναις 1923, 8^{ον}, σελ. 161.
2937. *Παπαδάκης Ἀριστογ. Γ.* Χαλκίτικοι χοροὶ καὶ μουσικὴ. *Φωνὴ Δωδ* 1924, ἀρ. 29 σ. 12.
2938. *Χατζιδάκις Γεώργ. Ἰ.* Κρητικὴ μουσικὴ καὶ χοροί. Ἡμερολ. Ἐθναροῦ 1924, σ. 131 - 44.

2939. **Κεραμόπουλλος Ἀντ. Δ.** Ἡ ἐθνικὴ μας μουσικὴ καὶ οἱ χοροί. ΗΜΕ ἔτ. 1925, σ. 354 - 64.
2940. **Σφακιαννάκης Κώστας Ἰ.** Ζωντανοὶ ἑλληνικοὶ ρυθμοί. Φιλικὴ Ἑταιρεία Α' (1925) 51 - 59.
Κρίσις : Λαογρ 10 (1929/32) 241 (Στίλπ. Κυριακίδης).
2941. ——— Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ μουσικὴ καὶ ἡ σχέση της μετὰ τὴ βυζαντινὴ καὶ τὴ δημοτικὴ. Φιλικὴ Ἑταιρεία Α' (1925) 193 - 99.
2942. **Πασχάλης Δημ. Π.** Οἱ χοροὶ τῆς νήσου Ἄνδρου συρτὸς καὶ μπάλλος. ΑΗ ἔτ. 2 (1926) σ. 21 - 30.
Κρίσις : Λαογρ 10 (1929/32) 559 - 60 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
2943. **Κυριακοῦ Ρένα** Κρητικὸς χορὸς. Ν Γράμμ Α' (1926/27) [φύλλα 2 ἄν. ἀριθμ. σελ. μεταξὺ τῶν σελ. 74 - 75].
2944. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Τὰ λυρομπάντουρα. Τὸ Βούκινο. Προμ Πυροφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 59 σ. 7, ἀρ. 60 σ. 7.
Γίνεται λόγος περὶ μουσικῶν ὀργάνων.
2945. **Δάβδας Ν.** Στροφές ἀπὸ τὸν Ἀνδριώτικον μπάλλον κατὰ διασκευήν—. ΑΗ ἔτ. 3 (1927) σ. 113.
2946. **Κουτσογιαννόπουλος Δ.** Ἡ λύρα τοῦ Πόντου, ἦτοι μουσικὴ συλλογὴ τῶν δημοτικῶν τοῦ Πόντου ἄσματων. Δράμα 1927, 8ον μικρ., σελ. 80.
2947. : **Ἀνθίας Τ.** Ἀπὸ τὴν Κυπριακὴ ζωὴ. Ἀνατολίτικοι χοροί. ΜΕΕ Περ Ε-Ζ (1928) φ. 122, σ. 7 - 8.
2948. **Ἀραβαντινὸς Περικλ. Π.** Δημῶδη ἠπειρωτικὰ ἄσματα. Ἡπειρ Χρον 3 (1928) 225 - 32.
Δημοσ. 3 ἔσμ. μετὰ μουσικῆς.
2949. **Κεραμόπουλλος Ἀντ. Δ.** Ἡ ἐθνικὴ μας μουσικὴ καὶ ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου. ΗΜΕ ἔτ. 1928, σ. 291 - 300.
2950. **Κουτσογιαννόπουλος Δημ.** Τραγουδία τοῦ γάμου [8]. Ἄρχ Πόντ 1 (1928) 181 - 84.
2951. **Μανρῆς Ν. Γ. - Παπαδόπουλος Εὐθ. Α.** Δωδεκανησιακὴ λύρα. Τόμ. Α'. Κασιακὴ λύρα, ἦτοι δημῶδης ποίησις καὶ μουσικὴ τῆς νήσου Κάσου. Τύποις «Νέας Ἡχοῦς». Πῆρτ - Σάϊδ, 1928, 8ον, σελ. κβ' + 52 + 168.
Περιλαμβάνονται : Εἰσαγωγὴ εἰς τὴν δωδεκανησιακὴν μουσικὴν καὶ ποίησιν, 63 μουσικαὶ καταγραφαὶ εἰς εὐρωπαϊκὴν γραφὴν, ἔσμ. 113, ἐπωδ. 13, παιδ. ἔσμ. καὶ νανουρ. 27, δίστιχα 1058, λεξιλόγιον.
Κρίσις : Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος τ. ΚΗ' (1929) 135 - 37 (Φώτις Σ. Γκίκας). Λαογρ 10 (1929/32) 277 - 78 (Σ. Π. Κυριακίδης).
2952. **Πρωτοψάλτης Μ.** Οἱ χοροὶ τῆς Καρπάθου. Ἑλλ Γράμματα 2 (1928) 135-40.

2953. *Χατζηπαναγιώτης Δημ.* Τραγουδι τοῦ τσαγανοῦ. *Θρακ* 1 (1928) 205-206.
2954. *Λαμπελέρ Γ.* Ὁ κ. Καλομοίρης καὶ τὸ δημοτικὸ τραγούδι. *ΜΧρ* 1 (1928/29) 58 - 59, 89, 134 - 36.
2955. *Κουτσογιαννόπουλος Δημ.* Τραγούδια. Ἄρχ Πόντ 2 (1929) 187 - 208.
2956. *Ξανθουδίδης Στέφ.* Τὸ σκόλιον τοῦ Ὑβρία καὶ ἡ πυρρίχη. *ΗΜΕ* ἔτ. 1929, σ. 233 - 42.
Ἐν σ. 240 - 242 γίνεται λόγος καὶ περὶ τῶν νεωτέρων τῆς Κρήτης χορῶν ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἀρχαίους, ὡς καὶ περὶ τῶν τραγουδιῶν τῆς τάβλας, τὰ ὅποια ὁ συγγρ. συγκρίνει πρὸς τὰ ἀρχαῖα σκόλια.
2957. *Παπαχριστοδοῦλον Μόσχος* Θρακιώτικα τραγούδια [17]. *Θρακ* 2 (1929) 199 - 206, 389 - 95.
2958. **Καλομοίρης Μανόλης* Εἴκοσι δημοτικὰ τραγούδια μὲ συνοδεία πιάνου ἢ ὀρχήστρας. Σειρὰ πρώτη. Ἀθήναι, ἀ.ἐ., 4ον.
2959. *Λάβδας Ν.* Δημοτικὰ τραγούδια. Σειρὰ πρώτη. Ἀθήναι, ἀ.ἐ., τεύχη δίφυλλα 1 - 25.
Ἄσματα 25.
2960. *Ψάχος Κ.* Δημῶδη ἄσματα Ἡπείρου. *ΜΧρ* 4 (1932) 49 - 52. (πρβ. σφ. 297 Κρίσις: *ΒΝJb* 9 (1932) 417.
2961. 50 δημῶδη ἄσματα Πελοποννήσου καὶ Κρήτης. Συλλογὴ Ὠδείου Ἀθηνῶν. Ἐν Ἀθήναις 1930. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἱστορικὴ καὶ λαογραφικὴ βιβλιοθήκη, ἀρ. 9), 8ον, σελ. 239.
Κρίσις: *Λαογρ* 10 (1929/32) 598 - 600 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
2962. *Λαυράγκας Διον.* Ἐθνικὰ καὶ δημῶδη ἄσματα. *ΜΧρ* 2 (1930) 1 - 2.
2963. *Μαργαρίτης Λώρης* Τὸ ἔθνικὸ τραγούδι καὶ ἡ διεθνὴς μουσικὴ. *ΜΧρ* 2 (1930) 225 - 30.
2964. *Παπαδημητρίου Κ.* Ἡ ἑλληνικὴ μουσικὴ καὶ οἱ τσιγγάνοι. Μουσικὸς Κόσμος, ἔτ. Α' (1930) τεῦχ. 4, σ. 124 - 25.
2965. *Οικονόμου Κ.* Τὸ νεοελληνικὸν λαϊκὸν ἄσμα. Μουσικὴ Ζωή, ἔτ. 1 (1930/31) σ. 82, 87 - 88.
2966. *Μερλιέ Μέλω Ο.* Τραγούδια τῆς Ρούμελης. Ἀθήναι 1931, 8ον, σελ. λα' + 96. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἱστορικὴ καὶ λαογραφικὴ βιβλιοθήκη, ἀρ. 12).
Κρίσις: *Λαογρ* 10 (1929/32) 600 - 602 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
2967. *Νάξος Γ. Ν.* Ἡ περισυλλογὴ τῶν δημοδῶν ἁσμάτων. *ΜΧρ* 3 (1931) 1-4.
2968. *Παπαδημητρίου Κωνστ. Δ.* Ἐνα ἡρωϊκὸ δημοτικὸ τραγούδι. Ὁ Στριφτόμπολας. *ΜΧρ* 3 (1931) 33 - 36.

2969. Τὰ τραγούδια μας (7 ἄσμ. μετὰ μουσικῆς εἰς εὐρωπ. γραφήν). (Ἀντίλαλοι ἀπ' τὰ Μουδανιά καὶ τὰ γύρω, Θεσσαλονίκη 1931, σ. 99 - 106).
'Αναδημοσίευσις ἐκ τῆς συλλογῆς τοῦ Παχτίκου.
2970. Χορὸς γυναικῶν τοῦ Μπλάτσι (εἰκῶν). Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 7 (1931) σ. 255.
2971. **Χωροφᾶς Γ.** Παιδικὰ τραγούδια συνοδεῖα πιάνου. Ἐκδοτ. οἶκος Δημητράκου. Ἐν Ἀθήναις 1931, 4ον, σελ 4 ἄ.λ. +76.
Πρόκειται περὶ γνωστῶν δημ. ἄσμ. διεσκευασμένων μουσικῶς.
2972. **Ἀνδρέπουλος Ἀργύρ. Νικ.** Μακεδονικὸς χορὸς Καπουτζήδων. Λαογρ 10 (1929/32) 501 - 502.
2973. **Καλομοίρης Μαν.** Τὸ δημοτικὸ μας τραγούδι. Ἐργασία 3 (1932) τεῦχ. 141 σ. 1159, τεῦχ. 143 σ. 1224.
2974. **Δαμπελὲτ Γεώργ.** Αἰσθητικὴ μελέτη. Ἡ γένεσις τῆς ὁμοιοκαταληξίας εἰς τὴν ποίησιν καὶ ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν μουσικὴν. Ἀθήναι 1932, 8ον, σελ. 27.
2975. ——— Ἡ γένεσις τῆς ὁμοιοκαταληξίας εἰς τὴν ποίησιν καὶ ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν μουσικὴν. ΠΑΑ 7 (1932) 233 - 38.
2976. **Παπαχριστοδοῦλου Μόσχ.** Λαογραφικά. Θρακιώτικα τραγούδια [6]. Θρακ 3 (1932) 236 - 38.
2977. **Φορμόζης Π.** Τὸ ἔργο κ' ἡ προσπάθεια τοῦ Ἀργ. Ν. Ἀνδρεοπούλου γιὰ τὴν καταγραφή τῶν ἑλληνικῶν χορῶν καὶ τραγουδιῶν. Λαογρ 10 (1929/32) 503 - 13.
2978. **Ψάχος Κ. Α.** Δημῶδη ἄσματα Ἡπείρου [2]. ΜΧρ 4 (1932) 49 - 52. *2969, 2970, 2971, 2972, 2973, 2974, 2975, 2976, 2977, 2978, 2979, 2980, 2981, 2982, 2983, 2984, 2985, 2986, 2987, 2988, 2989, 2990, 2991, 2992, 2993, 2994, 2995, 2996, 2997, 2998, 2999, 3000*
2979. **Κ. Σ.** Ὁ χορὸς διὰ μέσου τῶν αἰώνων. Μοῦσαι, ἔτ. 41 (1933) ἀρ. 906 σ. 1 - 2, ἀρ. 907 σ. 1 - 2.
2980. **Καλ(ομοίρης) Μαν(όλης)** Τὸ λαϊκὸ τραγούδι. Ἐργασία 4 (1933) τεῦχ. 177, σ. 743.
2981. **Δαμπελὲτ Γεώργ.** Ἡ Ἑλληνικὴ δημῶδης μουσικὴ· 60 τραγούδια καὶ χοροί. (Κριτικὴ μελέτη - μεταγραφή καὶ ἑναρμόνισις), Ἀθήναι 1933, 4ον, σελ. 200. (= La musique populaire grecque. Chants et danses (Etude - Critique, transcription et harmonisation). Traduction de Antoine C. Ruben), Athènes 1934, 4ον, σελ. 196).
2982. **Παπαχριστοδοῦλου Μόσχ.** Λαογραφικά τραγούδια τῆς Γέννας [9]. Θρακ 4 (1933) 217 - 21.
2983. **Φυλακτὸς Γ.** Ὁ τσάμικος χορὸς ἀπὸ γυμναστικῆς ἀπόψεως. Ἑλλ' Ἀγ Α' (1933) 210 - 12.
2984. **Οἰκονόμου Κωνστ. Δ.** Τὰ δημῶδη ἄσματα Θράκης. Θρακ 5 (1934) 281 - 309.

2985. *Πετρίδης Πέτρος*. Τὸ λυκόφως τῆς σοφίας. «Ἡ ἐθνογραφικὴ μουσικὴ». (Κριτικῆς ἔλεγχος). Ἔργασια 5 (1934) τεῦχ. 223 σ. 457 - 58, τεῦχ. 224 σ. 488 - 89, τεῦχ. 225 σ. 520 - 21.
2986. *Σκιάβος Γ.* Νεωτέρα μουσικὴ. Τὸ δημῶδες ἄσμα. Συλλογαὶ δημοδῶν ἁσμάτων. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ., τόμ. 10 (1934) σ. 953 - 54.
2987. *Σ(περάντας) Σ. Γ.* Νεοελληνικὴ ὄρχησις. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ., τόμ. 10 (1934) σ. 970.
2988. *Μιχαηλίδης Σόλ.* Ὁ μουσικὸς καὶ ὁ «ὀμιλούμενος» λόγος. Κυπρὸ Γράμμ. Α' (1934/35) 701 - 703.
2989. *Παπαχριστοδοῦλου Μόσχ.* Τραγούδια Θρακικὰ [24]. Ἄρχ. Θρ. Θεσ 1 (1934/35) 81 - 96.
2990. *Baud - Bouy S.* Τραγούδια τῶν Δωδεκανήσων. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἐκδόσεις Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου. Διεύθυνσις Μέλπωσ Μερλιέ 1), τόμ. Α', Ἀθήναι 1935, 8ον, σελ. λ' + 374. Τόμ. Β'. Ἀθήναι, 1938, 8ον, σελ. ια' + 447.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 683 - 90 (Π. Φορμόζης).
2991. *Borgia Nilo* L'ultima eco del canto bizantino nella Magna Grecia. Εἰς μνήμην Σπυριδῶνος Λάμπρου, 1935, σ. 162 - 69.
2992. *Μερλιέ Μέλπω* Ἡ μουσικὴ λαογραφία στὴν Ἑλλάδα. Δοκίμιο. Ἀθήνα, 1935. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἐκδόσεις Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου. Διεύθυνσις Μέλπωσ Μερλιέ), 8ον, σελ. 56 μεθ' ἑνὸς γεωγραφικοῦ χάρτου.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 718 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
2993. *Παπαχριστοδοῦλου Μόσχ.* Θρακικὰ τραγούδια [27]. Ἄρχ. Θρ. Θεσ 2 (1935/36) 203 - 16.
2994. *Κιοσεμιάλ Μαχμούτ Ραγήπ* Σχέσεις τῆς ἑλληνικῆς καὶ τουρκικῆς μουσικῆς (μετάφρ.: Ἄβρ. Ν. Παπάζογλου). Μακ. Ἡμέρες 4 (1936) 381 - 87.
2995. *Δαλαούνη Ἀλεξάνδρα* Τὸ δημοτικὸ τραγούδι στὰ σχολεῖα. Ἔργασια 7 (1936) τεῦχ. 331, σ. 427.
2996. ——— Ἡ μουσικὴ ὡς λαϊκὴ τέχνη. Ἔργασια 7 (1936) τεῦχ. 317, σ. 91.
2997. *Χάρης Πέτρος*. Τὸ Μουσικὸ Λαογραφικὸ Ἀρχεῖο. Ν Ἔστ τόμ. 19 (1936) 209.
2998. *Παπαχριστοδοῦλου Μόσχ.* Θρακικὰ τραγούδια [28]. Ἄρχ. Θρ. Θεσ 3 (1936/37) 121 - 36.
2999. *Κουσιάδης Γεώργ. Α.* Ὁ χορὸς ἐν τῇ ἐξελίξει του (μετὰ 6 σχημάτων). Ἐν Ἀθήναις 1937, 8ον, σελ. 96.

3000. **Μουσχοπούλος Χαρ. Σ.** Ἡ ἐν Κεφαλληνία ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ. Παγκερ
Ἡμ ἔτ. Α' (1937) 313 - 17.
Ἐνδιαφέρει καὶ λαογραφικῶς.
3001. **Κανέλλος Βάσσος** Ἀρχαῖοι καὶ νέοι Ἀρκαδικοὶ χοροί. ΜΜ ἔτ. 1 (1937/38)
ἀρ. 8 σ. 116 - 18.
3002. **Σγουρίτσας Ἀγησ.** Τὰ τραγούδια καὶ ὁ χορὸς τῶν καλογήρων. Σπαρτ
Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 2 σ. 12 - 15.— Λαογραφικὰ σημειώματα. Ἔρικ.
Αὐτόθι, ἀρ. φ. 5 σ. 11.
3003. **Κ.** Περὶ ἀμανέδων. Ν Ἔστ τόμ. 24 (1938) 997.
3004. ——— Γιαννιώτικα τραγούδια καὶ «μανές». Ν Ἔστ τόμ. 24 (1938) 1065.
3005. **Δαυράγκας Δ. Σ.** Τὸ ἑλληνικὸν λαϊκὸν τραγούδι. (ραδιοφωνικὴ διάλεξις).
Ραδιο - Ἐπιθεώρησις Α' (1938) ἀρ. 6, σ. 5 - 7.
3006. Ναουσαῖοι χορεύοντες [εἰκῶν]. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 14 (1938) [ἴδ. φύλλ. μεταξὺ
σ. 64 - 65].
3007. **Παναγιωτόπουλος Ἰ.** Τὸ πεντάπτυχον τῆς Ἀρκαδικῆς μουσικῆς. Ἀρκαδ
Ἡμ 1938, σ. 141 - 42.
3008. **Πετροκόκκινος Δ. Π.** Τὰ λαϊκὰ ἑλληνικὰ τραγούδια τοῦ Ραβέλ. Ν Ἔστ τόμ.
23 (1938) 199.
3009. **Σκαλκώτας Νίκ.** Τὸ δημοτικὸν τραγούδι. Ν Γράμμ 23 Ἰουλίου 1938, σ. 8.
3010. * **Βουρτσῆς Μιχ.** 10 δημοτικὰ τραγούδια (εὐρωπ. μουσικῆ), 8ον μέγα,
σελ. 20.
3011. **Καλομοίρης Μ.** Δημοτικὸν καὶ λαϊκὸν τραγούδι. Ραδιο - Ἐπιθεώρησις Β'
(1939) ἀρ. 9 σ. 329 - 32, ἀρ. 10 σ. 365 - 69.
3012. **Μπεκιάρης Κ.** Προσφώνησις. Μεσ Γράμμ Δ' (1939) 108 - 10.
Γίνεται λόγος περὶ τῆς μουσικῆς τῶν Βορειοηπειρωτικῶν τραγουδιῶν.

Ε'. Κοινωνικὸς βίος.

1. Οἱ κύριοι σταθμοὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς.

Γέννησις, γάμος, τελευτή.

Βλ. καὶ ἀνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθμ. 120. 122. 123. 132. 138. 146. 150. 152. 165. 166. 170.
171. 176. 177. 179. 181. 186. 188. 189. 190. 193. 195. 198. 199. 206. 207. 210. 215. 221.
227. 231. 232. 249. 250. 255. 261. 268. 270. 271. 278. 283. 289. 292. 295. 304. 316. 317.
319. 322. 323. 1087. 1587. 1790.

3013. **Μέγας Γ.** Δίοδος διὰ τεχνικῆς σχισμάδος δένδρου πρὸς ἐπίτευξιν γονιμότη-
τος ἢ πρὸς εὐτοκίαν. Λαογρ 6 (1917/18) 658.

3014. *Πολίτης Ν. Γ.* Ὠκυτόκια. Λαογρ 6 (1917/18) 299 - 346. (= Λαογρ. Σύμμεικτα, τόμ. Β'. Ἀθῆναι 1921, σ. 284 - 316.). [Μελέτη].
3015. *Καλλίνικος Κωνστ. Ν.* Ὁ χριστιανικὸς νάος καὶ τὰ τελούμενα ἐν αὐτῷ. (Μετὰ εἰκόνων). Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ 1921, 8ον, σελ. 1γ' + 726 + 7. [Μελέτη].
Γάμος σ. 639 - 57, τελευταίη σ. 694 - 726.
3016. *Καμπούρογλους Δ. Γρ.* Παρατηρήσεις εἰς Λαογραφίαν, τόμ. ΣΤ' σ. 301. Λαογρ 8 (1921/25) 229.
Παρατηρ. σχετικαὶ μὲ τὸ παιδίον.
3017. *Ρόκος Εὐστ. Κ.* Μακεδονικοὶ γάμοι. ΗΘ ἔτ. 1921, σ. 153 - 59.
3018. Ἔθιμα Ἀστυπалаίας: ἀραβίων, γάμος. Φωνή Δωδ ἔτ. 1923, ἀρ. 13, σ. 9 - 10.
3019. *Ρωμαῖος Κ. Α.* Τὸ ὄνι κατὰ τὸν γάμον. Λαογρ 7 (1923) 346 - 68. [Μελέτη].
3020. *Φάβης Βασ.* Τὸ φίλημα τῶν μνηστήρων. Λαογρ 7 (1923) 457 - 59. [Μελέτη].
3021. *Κουκουλὲ Ἀναστασία Ἰ.* Ἐκ τῶν ἐθίμων τῆς Μάνης. Ἡ χήρα. Μαλεβὸς ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 42 σ. 307.
3022. : *Τ(ὸ) παιδί τ(οῦ) Μ(αλεβοῦ)* (= Ἀγησ. Σγουρίτσας) Ἀπὸ τὰ ἦθη καὶ ἐθιμὰ μας. Μαλεβὸς ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 46 σ. 364.
3023. *Κατσαρᾶς Ἀγαπ.* Ὁ ἀραβίων ἐν Τήλῳ. Φωνή Δωδ ἔτ. 1924, ἀρ. 43, σ. 6 - 7.
3024. *Μ(αντιξουράνης) Κ. Ἰ.* Ὁ γάμος στὸ Δέλβινο τῆς Ἠλείου. Ἐπ Βουρ ἔτ. 1925/26, σ. 120 - 29.
3025. *Πιττόκος Μ.* Γιὰ ταῖς βαπτίσεις τῶν Κρητῶν. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 6 σ. 7.
Καὶ ἄσμα 1.
3026. — Πῶς γίνονται οἱ γάμοι εἰς τὸ χωρίον Βισταγῆς Ἀμαρίου Κρήτης. Προμ Πυρφ ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 18 σ. 7, ἀρ. 19 σ. 7, ἀρ. 20 σ. 7.
3027. : *Τὸ παιδί τοῦ Μαλεβοῦ* (= Ἀγησ. Σγουρίτσας) Χωριάτικος βίος. Μαλεβὸς ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 53 σ. 439 - 40 — ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 54 σ. 451 - 52. ἀρ. 55 σ. 461. ἀρ. 56 σ. 471 - 72. ἀρ. 57 σ. 483 - 85. ἀρ. 58 σ. 495 - 96. ἀρ. 59 σ. 507 - 508. ἀρ. 60 σ. 521 - 22. ἀρ. 60 - 61 σ. 535 - 36. ἀρ. 65 σ. 570 - 72.
Δημοσ. λαογρ. ὅλη σχετικὴ μὲ τὴν γέννησιν καὶ τὸν γάμον.
3028. — Τὸ τραγούδι τῆς πίττας. Μαλεβὸς ἔτ. Ε' (1925) ἀρ. 48 σ. 375 - 76.
Γαμήλ. ἔθιμον μετ' ἄσματος.
3029. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Οἱ ποῦλοι. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 26 σ. 7.
Ψωμιά τοῦ γάμου.
3030. *Δαφέρμος Μιχ.* Τοῦ γάμου ἔθιμα. Προμ Πυρφ ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 40 σ. 7.

3031. *Ευστρατιάδης Μιχ. Π.* Περί τῆς μὴ τελέσεως γάμων τὸν Μάϊον. ΔΧΑΕ περίοδ. Β', τόμ. Γ', τεύχη Α' καὶ Β' (1926) 77 - 78.
3032. *Κανδηλάπτης Γ.* Γαμήλια ἔθιμα. Τὸ θύμισμα. Λαογρ 9 (1926/28) 255 - 58.
3033. *Κυριαζῆς Ν. Γ.* Γάμος - ἐγκυμοσύνη [παιδίον]. Κυπρ Χρον 4 (1926) 116 - 52.
3034. *Σαραντῆ Ἐλπινίκη* Μακεδονικά ἔθιμα. Ὁ ἀρραβὼν καὶ ὁ γάμος στὴν Ἔδεσσα. Ἑλληνίς 6 (1926) 65 - 67, 89 - 91.
3035. ——— Τὰ ἔθιμα τῆς Θοράκης. Κυριακὴ, ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 24, σ. 7, ἀρ. 25, σ. 7. [Γαμήλια ἔθιμα].
3036. *Ζωηρὴ Νοεμὴ Α.* Σκυριανὰ ἔθιμα. Ἡ προξενεὶα καὶ ὁ ἀρραβὼν. Ἑλληνίς 7 (1927) 10 - 16, 33 - 36, 62 - 65.
Πλὴν τῆς περὶ γάμου ὕλης δημοσ. καὶ εἰδήσεις περὶ τοπικῶν ἐνδυμασ., τὸ τραγοῦδι τοῦ Λαζάρου, νανουρίσματα 4, 1 παρὰδ., τοπων. 23 καὶ παροιμ. τινές φράσεις.
3037. *Καλαματιανὸς Γ.* Ὁ Μανιάτικος γάμος. Ἑλλ Γράμματα 2 (1927/28) 245 - 48.
3038. *Γερακάρης Ἄντ.* Ἀρραβῶνες ἐν Βελβενδῷ. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 4 (1928) σ. 298 - 302.
3039. *Κανδηλῶρος Τάκης Χ.* Παράξενα ἔθιμα μνηστείας [ἐκ Δημητσάνης]. ΜΕΕ Περ Α - Δ (1928) φ. 115, σ. 4 - 5.
3040. *Μιχαηλίδης Μ. Δ.* Ἀρραβὼν καὶ γάμος ἐν Νεβέσκη. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 4 (1928) σ. 164 - 71.
3041. *Παπαδόπουλος Σάββας* Γάμος στὴν Κερασσοῦντα. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) 176 - 79.
3042. *Οἰκονομίδης Δημοσθ. Η.* Γαμήλια ἔθιμα. Ἀρχ Πόντ 1 (1928) 121 - 80.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 234 (Στ. Π. Κυριακίδης).
3043. *Ροδάς Μιχ.* Μακεδονικά σίτσινα. Ἐνας γάμος στὸ χωριό. Κυριακὴ Β' (1928) φ. 56, σ. 4.
3044. *Σαραντῆ (Σταμούλη) Ἐλπινίκη* Ἀπὸ τὰ Θορακικά ἔθιμα. Θορακ 1 (1928) 127 - 40. [Βλ. καὶ τόμ. 2 (1929) 252].
Ἔθιμα σχετ. μὲ τὸ παιδίον.
3045. *Φουρτίκης Π. Α.* Γάμος καὶ γαμήλια σύμβολα παρὰ τοῖς Ἀλβανοφώνοις τῆς Σαλαμῖνος. Λαογρ 9 (1926/28) 507 - 63. [Μελέτη].
3046. *Βρόντης Ἄν.* Ἡ νύφη στὸ Καστελλόριζο. Ἑλλ Γράμματα 5 (1929) 221.
3047. *Κριαρᾶς Παχνάκης Παῦλ.* Οἱ γάμοι καὶ οἱ προλήψεις στὴ Χώρα τῶν Σφακιανῶν. Ἑλλ Γράμματα 5 (1929) 110 - 11.
3048. *Κουκουλῆς Φαίδ.* Ἐπιβίωσις ἐθίμων τινῶν περὶ τὴν ταφήν. ΗΜΕ ἔτ. 1929 σ. 369 - 82. [Μελέτη].

3049. *Κουρούκλης Εὐθ.* Δοξασίες περὶ ψυχῆς στὴν Κεφαλονιά. Ἴόν Ἄνθ ἔτ. 3 (1929) 175 - 76.
3050. *Μακρυγιαννοπούλου Μαριάνθη* Ὁ ἀρραβὼν καὶ ὁ γάμος. «Πέραμος», 1929, σ. 247 - 55.
Δημοσ. περιγραφή ἐθίμων καὶ 4 γαμ. ἄσματα.
3051. *Σοφιανοῦ Ἰουλία Ἀ.* Τραγούδια τοῦ γάμου. «Πέραμος», 1929, σ. 256-62.
Δημοσ. ἐν σ. 262 καὶ 1 μουσ. καταγραφή.
3052. *Σοφιανὸς Α. Γ.* Προλήψεις περὶ τὴν κύησιν, τὸν τοκετόν, τὴν λεχώ. «Πέραμος», 1929, σ. 244 - 45.
3053. *Σταμούλη - Σαραντῆ Ἑλπινίκη* Ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Θράκης. Θρακ 2 (1929) 131 - 45, 254.
Ἔθιμον κατὰ τὴν τελευταίην.
3054. *Χονδρονίκη Χρυσάνθη Κ.* Ἔθιμα περὶ τὸν νεκρόν. «Πέραμος», 1929, σ. 286 - 88.
3055. — Ἔθιμα περὶ τὴν λεχώ καὶ τὸ βρέφος. «Πέραμος», 1929, σ. 238-43.
Νανουρίσματα σ. 242.
3056. *Α. Θ. Δ.* Ὁ γάμος ἐν Κάτω Νευροκοπίῳ (Ζύρνοβον). Ἡμερ Δρ ἔτ. 1930, σ. 50 - 53.
3057. *Γκανούλης Γ. Θ.* Τὰ κατὰ τὸν γάμον ἦθη καὶ ἔθιμα ἐν Σιατίστῃ. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 6 (1930) σ. 177 - 88.
Καὶ γαμήλ. ἄσμ. 11.
3058. *Δαφέρμος Γ. Φ.* Συμβουλὲς γιὰ τὴν παντρεία. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 130 σ. 7.
3059. *Καίρης Μιχ. Ν.* Ὁ γάμος τοῦ κῦρ Ἀντωνάκη. (Ἀνδρική ἠθογραφία). ΑΗ ἔτ. 5 (1930) σ. 93 - 117.
Γαμήλια ἔθιμα.
3060. *Κοτζᾶς Δημ. Π.* Ἡθῆ καὶ ἔθιμα, δεισιδαιμονίαι καὶ προλήψεις τῶν χωρίων τῆς Ρόδου. ΡΗ ἔτ. 1930, σ. 217 - 26.
Ἔθιμα σχετικὰ μὲ τὸ παιδίον.
3061. *Ὁρφανουδάκη Μαρία Ν.* Πῶς γίνονται οἱ γάμοι στὸ χωριό μας [Γαράζο]. Προμ Πυρφ ἔτ. ΣΤ' (1930) ἀρ. 129 σ. 7, ἀρ. 130 σ. 7.
3062. *Καλλινδέρης Μιχ.* Ἡ γέννηση καὶ τὰ βαφτίσια. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 7 (1931), σ. 253 - 58.
3063. *Μ. Α.* Ὁ γάμος ἐν Ἑλλάδι καὶ ἀλλαχοῦ. Ραδάμανθυς 16 (1931) τευχ. 1, σ. 6
3064. *Παπαδόπουλος Δάξ.* Γάμος Σαρακατσαναίων. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 7 (1931) σ. 129 - 133.

3065. **Ζορμπᾶς Νίκ.** Ὁ γάμος τοῦ καπετὰν Νικόλα. Ναυτ Ἑλλ 5 (1932/33) 1295-1298.
Λογοτ. διασκευὴ γαμηλίων ἐθίμων.
3066. Ἡπειρωτικαὶ παραδόσεις. Ἡ Δωδώνη Α' (1931/32) 112.
Δημοσ. 2 εἰδήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὸν γάμον καὶ τὴν τελευτήν.
3067. **Ἀθανασιάδης Ν.** Τὰ βαφτίσια. ΗΔΜ ἔτ. 1932, σ. 59 - 61.
3068. **Βρόντης Ἀν. Γ.** Ροδίτικος γάμος. Ἐκδότης Μιχαήλ Β. Νοταρᾶς, 1932, 8ον σ. 72.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 308 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
3069. **Κεραμιδᾶ Ὀλυμπία** Ἔθιμα, δοξασίες, δεισιδαιμονίες γιὰ τὸ παιδί ἀπὸ τὴ Στρώμνιτσα. Λαογρ 10 (1929/32) 449 - 58.
3070. **Σαλβάνος Γεράσ.** Γαμήλια ἔθιμα Ἀργυράδων Λευκίμης. Λαογρ 10 (1929/32) 514 - 43.
3071. **Φελούκη Ἐυαγγελία** Νεκρικά ἔθιμα ἀπὸ τὴν Ἀλεξανδρούπολη. Λαογρ 10 (1929/32) 459 - 63.
3072. **Ἀποστολίδης Φώτ. Γ.** Ἑορτασμοὶ τῶν γάμων στὴν Τσεντιώ. Θορακ 4 (1933) 267 - 76.
3073. **Γκανούλης Γεώργ.** Οἱ ἀρραβῶνες ἐν Σιατίστῃ. Μακεδ Ἡμερ 9 (1933) 129 - 35.
3074. **Κονσολόπουλος Ι.** Μιὰ ἀρραβώνα τῆς παληᾶς ἐποχῆς. Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 10 σ. 5 - 6.
3075. **Σιαμούλη - Σαραντιῆ Ἑλπινίκη** Ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Θοράκης. Θορακ 5 (1934) 312 - 43.
Γαμήλια ἔθιμα.
3076. **Σωτηροπούλου Ὀλγα Χ.** Μιὰ προξενιά στὴν Κορυτσά τὰ περασμένα χρόνια. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 10 (1934) σ. 283 - 88.
Λογοτεχνικὴ διασκευὴ γαμηλίων ἐθίμων.
3077. **Βρόντης Ἀναστ.** Ροδιακὴ λαογραφία. Λαογρ 11 (1934/37) 565 - 94.
Ἔθιμον περὶ τὸ παιδίον, ἕσμ. παιδ. καὶ νανουρίσματά τινα, ταχταρίσματα, λαχνίσματα, παιδιαὶ 6 καὶ εἰδήσεις περὶ παιδικῶν ἀσθενειῶν.
Κρίσις: Ν Ἔστ τόμ. 21 (1937) 714 - 16 (Χ. Παπαχριστοδούλου).
3078. **Συγκολλίτης Σπῦρ.** Ὁ νεκρὸς εἰς τὴν Ἀνασελίτσα. Λαογρ 11 (1934/37) 387 - 414.
Πλὴν τῶν νεκρικῶν ἐθίμων δημοσ. καὶ 11 ἕσμ.
3079. **Γκανούλης Γ.** Ἐκ τῶν ἐθίμων τῆς Σιατίστῃς. Τοκετὸς καὶ βάπτισις. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 11 (1935) σ. 128 - 32.

3080. **Μαθιουδάκης Γιάνν.** Ὁ γάμος τῆς Ζαχαρένιας. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 36 σ. 4, φ. 37 σ. 4.
Κρητικὴ ἠθογραφία μετὰ πολλῶν πληροφοριῶν περὶ γάμου.
3081. **Παπαδοπούλου Ἑλλη Μ.** Μερικὲς συνήθειες τοῦ Κυπριώτικου γάμου Ἑλληνίς 15 (1935) 11 - 12.
3082. **Χαραλάμπους Χρῆστ.** Ἡθῆ καὶ ἔθιμα τῶν Κυπρίων ἐν καιρῷ θανάτου. Κυπρ Χρον 11 (1935) 255 - 56.
3083. * **Akritas P. G.** Hochzeitsbräuche der abchasischen Griechen (russ.). Sovetskaja etnografija, 1936, nr. 4 - 5, 84 - 104.
3084. : **Ἐρανιστῆς** Οἱ γάμοι στὰ νησιά μας. Ναυτ Ἑλλ 8 (1936) 3568.
3085. **Κάμαρης Μάνος** Μαντινάδες τῆς νύφης [4]. Προμ Πυρφ ἔτ. IB' (1936) ἀρ. 275 - 76 σ. 7.
3086. **Καρπάθιος Ἐμμ.** Ἐπικήδεια ἔθιμα ἐν Νάξῳ ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ἐκκλησία, ἔτ. ΙΔ' (1936) σ. 180.
3087. **Μελανοφρύδης Π. Η.** Αἱ περὶ τοῦ Ἄδου δοξασίαι τῶν Ποντίων. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 7 - 8, σ. 12 - 13.
Ἐθιμα καὶ δοξασ. περὶ τελευτῆς.
3088. : **Σύλβιος** Κρητικοὶ γάμοι, ἀρραβωνιάσματα, ἔθιμα. Ναυτ Ἑλλ 8 (1936) 3637 - 3638.
- 128 3089. **Μαμμόπουλος Ἀλ.** Ὁ γάμος στὴ Λεῖοντουριά. Ἡ Βόρειος Ἡπειρος, ἔτ. Β' (1936/37), τεύχ. 16 σ. 19 - 21, τεύχ. 17 σ. 15 - 19. καὶ τεύχ. 19, σ. 12 - 13.
3090. **Σφενδόνης Ν. Α.** Δώδεκα γάμοι σὲ μιὰ μέρα ψηλὰ στὸ Σέλι τοῦ Βερμίου. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 13 (1937) σ. 145 - 57.
3091. **Βαλαβάνης Γεώργ.** Γαμήλια τραγούδια καὶ ἔθιμα τῆς Κερασσοῦντος. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 17/18 σ. 242 - 44. — Οἱ χοροὶ τοῦ γάμου στὴν Κερασσοῦντα, φ. 19 σ. 276 - 77.
Γαμήλια ἔθιμα.
3092. **Κεφαλίδης Ν.** Τὸ μάζ. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 17/18, σ. 264.
Γαμήλ. ἔθιμον.
3093. **Κανονίδης Ι.** Τὸ μοίραγμα τῆς πῆτας. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 15, σ. 148.
Ἐθιμα σχετ. μὲ τὸ παιδίον.
3094. : **Ξενίας Ξένος** (= Ξενοφ. Ἀκογλous) Ἐθιμα καὶ ἡ τελετὴ τοῦ γάμου στὰ Κοτύωρα. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 23, σ. 443 - 48.
3095. — Τὰ μνημόσυνα στὰ Κοτύωρα. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 24, σ. 481 - 84.

3096. **Π(απα)χ(ριστοδούλου) Π.** Πῶς καίγαν τοὺς νεκροὺς των στὸ Κωστή, χωριὸ τῆς Ἐν. Θράκης καὶ τὰ γύρω. Ἄρχ. Θρ. Θησ 4 (1937/38) 71.
3097. ——— Ἔθιμα τοῦ γάμου στὸ Ὀρτάκιοι Λιτίσης. Ἄρχ. Θρ. Θησ 4 (1937/38) 152 - 53.
3098. **Σαλλαπασίδης Π. Β.** Τὸ πάτεμαν. Ποντ. Φύλλ Β' (1937/38) φ. 15, σ. 150. Τὸ παιδὶν θὰ ἔρται μὲ τὴν ψυν... Αὐτόθι, φ. 16 σ. 214 - 15.
3099. **Σαλλαπασίδης Ι.** Ἐντῶκες τὸ κωδών; Ποντ. Φύλλ Β' (1937/38) φ. 15, σ. 148.
Γαμήλ. ἔθιμα.
3100. **Σγουρίτσας Ἀγησ. Γ.** Τὸ ἀγρηλίμι τοῦ Κουκουναῖ πρὸς τὴν ξιακουστή. *Σπαρτ. Χρον 1 (1937/38) ἀρ. 9, σ. 9, 14.*
3101. ——— Συχώρια καὶ ὄχι μνημόσυνα. *Σπαρτ. Χρον 1 (1937/38) ἀρ. 11 - 12, σ. 8.*
3102. **Χριστοφορίδης Εὐστ.** Γαμήλια ἔθιμα τῆς Ματσούκας. Ποντ. Φύλλ Β' (1937/38) φ. 22, σ. 413 - 15.
3103. **Ζαχόπουλος Κύριλλ.** Πῶς συνιστῶντο καὶ διεξήγοντο οἱ ἀρραβῶνες καὶ οἱ γάμοι ἐν τῷ νομῷ Ἀϊδινίου πρὸ πολλῶν ἐτῶν. *Μικρ. Χρον 1 (1938) 280 - 86.*
3104. **Ζήση Μελομένη Εὐστρ.** Ἀρραβῶνες καὶ γάμοι στὸ Αὐδῆμι. *Θρακ. 9 (1938) 287 - 309.*
3105. **Ἰωαννίδης Στ.** Ἡθῆ καὶ ἔθιμα τῶν πέριξ τῆς Δράμας χωριῶν. *ΗΒΕ ἔτ. 1938, σ. 129 - 33.*
Γαμήλ. ἔθιμα.
3106. **Μπῆτος Ἰ.** Τὸ τραγοῦδι τοῦ γάμου. *Μακ. Ἡμέρες 6 (1938) 26 - 28.*
Γαμήλια ἔθιμα.
3107. **Παπαδόπουλος Π. Γ.** Ὁ γάμος στὴν Τριφυλία. *Μεσο Ἔτ. 1938, σ. 168 - 72.*
3108. **Παπαθωμᾶς Θ. Κ.** Βοιωτικὰ ἔθιμα. Α'). Περὶ γάμων. *ΗΔΜ ἔτ. 7 (1938) σ. 110 - 18.*
3109. **Σφενδόνης Ν.** Ἐνας γάμος Σαρακατσαναίων. *Μακεδ. Ἡμερ. ἔτ. 14 (1938) σ. 42 - 53.*
3110. **Τριανταφυλλίδης Φ. Γ.** Οἱ ἀρραβῶνες καὶ οἱ γάμοι εἰς τὴν περιφέρειαν τοῦ Ζαγορίου. *Μακεδ. Ἡμερ. ἔτ. 14 (1938) σ. 137 - 44.*
3111. : **Φανὸς** Θρακικοὶ γάμοι. *ΗΒΕ ἔτ. 1938, σ. 39 - 43.*
3112. **Χριστοδουλίδης Κ.** Ὁ γαίξος καὶ τὸ νυμφοπάζαρον εἰς τὸ Σχοινοῦδι. Λεύκωμα τῆς νήσου Ἰμβρου, Ἐν Ἀθήναις 1938, σ. 190 - 94.
3113. : **Ξεντίας Ξένος** (=Ξενοφ. Ἀκογλους) Ἡ βάφτιση στὰ Κοτύωρα. Ποντ. Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 25, σ. 12 - 15.

3114. *Βαλσαμίδης Ἀντών.* Ὁ χορὸς τοῦ κινᾶ [Προκόνηνησοι]. Παμπροκοννησιακὸν Βῆμα, ἔτ. Α' (1939) ἀρ. φύλλ. 12, σ. 6.
Γαμήλιος χορὸς.
3115. *Δαφέρομος Γεώργ. Φ.* Λυρατζῆς - μάγερος - πίκαιρος. Προμ Πυροφ ἔτ. ΙΕ (1939) ἀρ. 330 σ. 7, ἀρ. 331 σ. 7, ἀρ. 332 σ. 7.
Ἔθιμα τοῦ γάμου.

2. Θρησκευτικὴ ζωὴ. Λαϊκὴ λατρεία.

α'. Συλλογαί.

Βλ. καὶ ἀνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθμ. 119. 120. 122. 123. 132. 133. 134. 151. 152. 166. 167. 170. 171. 176. 177. 179. 181. 186. 188. 194. 195. 198. 200. 203. 206. 207. 211. 212. 218. 221. 227. 228. 241. 247. 248. 249. 252. 254. 255. 258. 261. 268. 270. 271. 275. 279. 281. 283. 284. 287. 288. 289. 290. 291. 295. 299. 304. 311. 314. 316. 317. 319. 322. 323. 701. 1049. 1108. 1115. 1305. 1321. 1415. 1526.

3116. *Κορύλλος Χ.* Ἡ Τσικνοπέφτη. Λαογρ 6 (1917/18) 256. — Τὸ παπίρι. Αὐτόθι, σ. 660.
3117. *Γανώσης Β.* Ἀγῶνες (ἐκ Νιγρίτης Δράμας). Λαογρ 8 (1921/25) 220 - 21.
3118. *Θαλασσινὸς Συμ. Η.* Ἡ πανήγυρις τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου στὴν Βέρροια. ΗΘ ἔτ. 1921, σ. 114 - 17.
3119. *Κοσκόρη Μαρία Γ.* Ἑλληνικὰ Χριστούγεννα (παραδόσεις, ἔθιμα, ἀνάγκαι). Ἑλληνίς 1 (1921) 275 - 80.
3120. *Καμπούρογλους Δημ. Γρ.* Τὸ ποκαμισάκι τ' αἰ Χαραλάμπου. Ἐφημερ. «Πρωτεύουσα» Ἀθηνῶν, 1922, ἀρ. 382.
3121. *Μωραϊτίδης Ἀλ.* Τὸ ἀγίασμα τοῦ Μπαλουκλή. Ἡμερ Ἐγκ ἔτ. 19 (1922) σ. 60 - 62.
3122. Ἀπόκρεφ. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 12 σ. 6 - 7. — Τὸ ψυχοσάββατον τοῦ Ρουσαλιοῦ, Αὐτόθι, ἀρ. 15 σ. 6.
3123. Ἡ νῆσος Τήλος. Ἡθῆ καὶ ἔθιμα αὐτῆς. Φωνὴ Δωδ ἔτ. 2 (1924) ἀρ. 34 σ. 4.
3124. *Cirilli Gustave* La fête du «cataclysmos» à Chypre. Κυπρ Χρον Α' (1923) 72 - 74.
3125. *Σαραντῆ Ἑλπινίκη* Τὰ δωδεκάμερα εἰς τὴν Θράκην. Ἑλληνίς 3 (1923) 16 - 19.
3126. *Πρωτοπαπᾶς Ἰ. Ν.* Τὰ θαύματα στὸν Βάσσαρᾶ. Ὁ γέρο - Ἦχος ἡ Θεοφίλης. Μαλεβὸς ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 39 σ. 269.
3127. *Καλογεροπούλου Ἀγνή Π.* Ἔθιμα τῶν Χριστουγέννων. Ἑλληνίς 4 (1924) 258 - 59.

3128. **Καραϊτιάνος Ί.** Ἐπὶ τὰ ἔθιμα τῆς Κάσου. Φωνὴ Δωδ. ἔτ. 2 (1924) ἀρ. 35 σ. 13-14.
3129. **Κληρίδης Νέαρχ.** Λαογραφία διαφόρων μηνῶν. Κυπρ Χρον 2 (1924) 198-205, 220-222. 4 (1926) 199-201.
3130. **Ἀκριάς Δ.** Ἡ ἀπόθεσις ἢ τὰ κούλουμα. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, 9 (1925) 165-67.
3131. **Δαφέρομος Γ. Φ.** Ὁ κλείδωνας. Προμ Πυρφ. ἔτ. Α' (1925) ἀρ. 21 σ. 7, ἀρ. 22 σ. 7.— Ἐπι Γιάννης ὁ Ριγολόγος. Αὐτόθι, ἀρ. 22 σ. 7.
3132. **Καραϊσκάκης Π. Κ.** Ποικιλόχρωμος βαφή αὐγῶν. Μακεδ. Ἡμερ. ἔτ. 1 (1925) σ. 30-31.
3133. **Πρωτοπαπᾶς Ί. Ν.** Τὰ τάματα. Μαλεβός. ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 58 σ. 500.
3134. **Δαφέρομος Γ. Φ.** Τὸ ποδαρικό. Προμ Πυρφ. ἔτ. Β' (1926) ἀρ. 27 σ. 7.
3135. **Ἱστοριοδίφης** Ὁ καρνάβαλος διὰ μέσου τῶν αἰῶνων. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 11 σ. 3.
3136. **Καμπούρογλου Δημ. Γρ.** Ἀποκρηές ἐπὶ τουρκοκρατίας. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 13 σ. 1-2.
3137. **Κρυστάλλης Κ.** Ἡ πρωτομαγιά στὰ Γιάννενα. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 21 σ. 1.
Ἀναδημοσίευσις.
3138. **Μωραϊτίνης Τ.** Ἡ γκαμήλα (ἀποκρηάτικες ἱστορίες). Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 12 σ. 1.
3139. **Χρηστομάνος Κ.** Ἡ παλιὰ Ἀθηναϊκὴ ἀποκρηά. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 11 σ. 1.
3140. Ἡθὴ καὶ ἔθιμα Καστελλορίζου. Ραδάμανθυς, ἔτ. 12 (1924) τευχ. 5, σ. 14-15.
3141. Ἡ ἑορτὴ τῆς Θεοσκεπάστης. ΑΗ ἔτ. 3 (1927) σ. 67-71.
3142. **Καϊρης Μιχ. Νικ.** Τὸ πανηγύρι τῶν ἀποικιῶν (πρὸ τεσσαρακονταετίας περὶ τοῦ). ΑΗ ἔτ. 3 (1927) σ. 77-92.
Δημοσ. καὶ 7 δίστιχα.
3143. **Νοσταλγός** Ἡ Ἁγία Παρασκευή. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1927) φ. 31, σ. 11.
3144. **Πιττόκος Μ.** Ἀποκριές. Πῶς ἑωρτάζοντο αἱ ἀποκριές εἰς τὸ χωρίον Βισταγὴ Ἀμαρίου Κρήτης κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς τουρκοκρατίας. Προμ Πυρφ. ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 52 σ. 7, ἀρ. 53 σ. 7.
3145. **Ρούνα Αἰκατερίνη** Αἱ ἡμέραι τῆς Λιαριγκοβινῆς. Ἑλληνίς 7 (1927) 182-85, 237-39.
Πλὴν τῶν λατρευτικῶν ἐθίμων δημοσ. καὶ εἰδήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὰ γυναικεῖα ἔργα καὶ τὸν γάμον.

3146. *Σαραντή Ἑλπινίκη* Παναγία ἡ Χελιδανοῦ. Ἑλληνίς 7 (1927) 37.
3147. *Σελεπές Β.* Ὁ Ἀθασίλης στὸ Κόρθι. ΑΗ ἔτ. 3 (1927) σ. 21 - 24.
3148. *Σφενδόνης Ν.* Τὸ τσιρούσιον. Τὸ πανηγύρι τῆς Παναγίας. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 3 (1927) 76 - 82.
3149. : *Ἀθάνατος Κώστ.* Εἰς τὸ ἀγίασμα τῆς Κυρίας τῶν Ἀγγέλων. Χρ' Ἡμ ἔτ. 4 (1928) σ. 179 - 85.
3150. *Καμπούρογλους Δ. Γρ.* Τὰ κάλανδα. ΜΕΕ Περ Α - Δ (1928) φ. 111, σ. 1 - 2.
3151. *Καραμάνος Κυρ.* Ἔθιμα καὶ δοξασαίαι διὰ τὸν Ἰανουάριον μῆνα. ΜΕΕ Περ Α - Δ (1928) φ. 111, σ. 3.
3152. *Μαγκριώτης Ἰωάνν.* Ἦθη καὶ ἔθιμα Εὐκαρίου. Θρακ 1 (1928) 454 - 57.
3153. *Μπενέκος Γιάνν. Γ.* Τὰ Λαζαρούδια. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 125, σ. 5 - 6.
3154. *Παπαϊωαννίδης Κωνστ.* Ἔθιμα Σφζοπόλεως τῆς βορείου Θράκης. Θρακ 1 (1928) 457 - 60.
3155. *Περβολαράκης Ν.* Τὸ θαῦμα τῆς Παναγίας τῆς Τήνου. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 144, σ. 8.
3156. *Πολυμένης Ἀνδρονκ.* Ἔθιμα [λατρευτικά]. Λαογρ 10 (1929/32) 269 - 69.
3157. *Φαλτάιτς Κ.* Μπαμπαγιούρδοι καὶ Λογκατσάρια. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 163, σ. 22.
3158. *Θηβαίουπουλος Ἀριστ.* Τὰ ροβίθια τῶν Ἀγ. Θεοδώρων. «Πέργαμος», 1929, σ. 265 - 66. [Λατρευτ. ἔθιμα].
3159. *Καίρης Μιχ.* Ἡ πρωτοχρονιά ἐν Ἄνδρω. ΑΗ ἔτ. 4 (1929) σ. 51 - 69.
3160. *Α. Ε. Σ.* Ὁ προστάτης τῆς Ρόδου Ἅγιος Φανούριος ὁ νεοφανής. ΡΗ ἔτ. 1929, σ. 248 - 52.
3161. *Μαρίνης Κώστ.* Τὰ χωριάτικα πασχαλόγιορτα. Ν' Ἔστ τόμ. 5 (1929) 331 - 34, 376 - 79.
3162. *Σοφianoῦ Ἰουλία Γ.* Τραγούδια τοῦ Κλήδονα. «Πέργαμος», 1929, σ. 277-80.
3163. *Σταμούλη - Σαραντή Ἑλπινίκη* Ἀπὸ τὰ ἔθιμα τῆς Θράκης. Θρακ 2 (1929) 145- 51. [Παραδ. 2].
3164. *Τσολακίδου Πηνελόπη Δ.* [Πανηγυρις] τῆς εὐρέσεως. «Πέργαμος», 1929, σ. 274 - 76. [Δημοσ. ἐν σ. 276 καὶ ἡ μουσικὴ χοροῦ].
3165. — [Πανηγυρις] τῆς Ἀγίας Παρασκευῆς. «Πέργαμος», 1929, σ. 272-73.
3166. *Χονδρονίκη Χρυσάνθη Κ.* Πανηγύρεις: τοῦ Ἀγ. Γεωργίου (τοῦ βουνοῦ). «Πέργαμος», 1929, σ. 267 - 72.

3167. **Ἀμβροσιάδης Ἀντ.** Ἀπὸ τὰ μοναστήρια τῆς Ρόδου. Ἡ Ἔσπερος. ΡΗ ἔτ. 1930, σ. 65 - 78.
Περιέχει καὶ εἰδήσεις λαϊκ. λατρείας.
3168. : **Ἰδμων** Οἱ Ἀποκρηῆς (Ἀργεϊτικά ἔθιμα). Ἀργ Ἡμ ἔτ. 1930, σ. 12 - 13.
3169. **Καλλινδέρης Μιχ.** Λαογραφικά. Ὁ Ἀγιάννης στὸ Μπλάτσι τῆς Κοζάνης. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 6 (1930) σ. 151 - 56.
Δημοσ. καὶ ἔσμ. 3.
3170. **Κοσμίδου Οὐρανία** Ἄλλοι καιροί, ἄλλα ἔθιμα. Ἑλληνίς 10 (1930) 251 - 52.
3171. **Μαρίνης Κώστ.** Τὰ Νικολοβάραβα. Ν Ἔστ τόμ. 8 (1930) 1300 - 301.
3172. * **Πολυζωΐδης Γερμαν.** Ἦθη καὶ ἔθιμα τῆς σημερινῆς Παλαιστίνης. Νέα Ὑόρκη 1930.
3173. **Τριάντενος Μ. Ν.** Τὸ πανηγύρι τῆς Κρεμαστῆς. ΡΗ ἔτ. 1930, σ. 139 - 52.
3174. **Κορρῆς Στέλιος Γ.** Ἡ ἑορτὴ τοῦ Κληδόνου εἰς τὴν Νάξον. Κυκλ ἔτ. 1 (1930/31) 9 - 11.
3175. **Ἀθανασιάδης Θ. Δ.** Ἡ πρωτοχρονιά στὴ Δράμα. ΗΑΜΘ ἔτ. Α' (1931) σ. 31 - 32.
3176. — Ἡ Ἁγία Βαρβάρα. ΗΑΜΘ ἔτ. Α' (1931) σ. 142 - 44.
3177. : **Ἀθάνατος Κώστ.** Τὰ κάλαντα. Χρ Ἡμ ἔτ. 7 (1931) σ. 90 - 94.
3178. Τὸ φλουρὶ τῆς βασιλόπητας. Ραδάμανθς 16 (1931) τεῦχ. 1, σ. 5.
3179. **Γκανούλης Γ.** Τὰ μπουμπουσιάρια. Ἡ ἑορτὴ τῆς πρωτοχρονιάς ἐν Σιατίστη. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 7 (1931) σ. 225 - 33.
Δημοσ. καὶ 19 ἔσματα.
3180. : **Ὁ Νοσταλγὸς** Πῶς γιορτάζαμε. Λαμπρὴ στὰ Μουδανιά. (Ἀντίλαλοι ἀπ' τὰ Μουδανιά καὶ τὰ γύρω. Θεσσαλονίκη 1931, σ. 87 - 90).— Ἡ κατάδυσι τοῦ σταυροῦ. Αὐτόθι, σ. 91 - 92.
3181. **Π. Γ. Γ.** Ἀγιάσματα καὶ πανηγύρεις [Μουδανιῶν]. (Ἀντίλαλοι ἀπ' τὰ Μουδανιά καὶ τὰ γύρω. Θεσσαλονίκη 1931, σ. 83 - 86).
3182. * **Πασχάλης Δ.** Ἔθιμα ποὺ χάνονται. Ἐκκλησιαστικαὶ ἐν Ἄνδρῳ παραδόσεις καὶ προλήψεις. Ἐπετηρὶς τοῦ ἐν Νέα Ὑόρκη συλλόγου τῶν Ἀνδριῶν «Ἡ Ἄνδρος» διὰ τὸ ἔτος 1931, σ. 8 κ.ε. — Ὑπαπαντῆ. Τὰ Φῶτα. Τὰ κερὰ τοῦ Ἐπιταφίου. Τῆς Λαμπρῆς τὸ κερὶ. Αἱ Γιάννης Νηστευτῆς. Ἀφιερῶματα Ἡ εὐλογία τοῦ παπᾶ. Τὸ πανηγύρι. Λιτανεΐαι.
Κρίσις: Ν Ἔστ τόμ. 22 (1937) 1116 (Μ. Κριαρᾶς).
3183. **Σταματέλος Νικόλαος Γ.** Ἡ πρωτομαγιά ἐν Λευκάδι. Ἰόν Ἀνθ 5 (1931) 75.
3184. Τὰ ἅγιοβασιλιάτικα δῶρα. Ἡ Ἐπιστήμη δι' ὄλους 3 (1931) ἀρ. 1, σ. 20.

3185. *Γαϊτάνου - Γιαννιού Ἀθηνᾶ* Ἀπὸ τὰ πρωτοχρονιάτικα ἔθιμα. Ἑλληνίς 12 (1932/33) 251 - 52.
3186. *Γκανούλης Γεώργ. Θ.* Τὰ ἔθιμα τῶν ἀπόκρεων ἐν Σιατίστῃ. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 8 (1932) σ. 152 - 56.
3187. *Κωσταδήμας Χριστ.* Ἡ Ἁγία Παρασκευὴ καὶ τὸ Καλαρρυώτικο πανηγύρι. ΤΑΝ ἔτ. 1932, τεύχ. 1, σ. 14 - 15.
3188. *Δαγκάνης Εὐστ.* Λαογραφικὰ ἐπίθετα τῆς Θεοτόκου ἐν Ρόδῳ. Ἰόν Ἀνθ 6 (1932) 105 - 106.
3189. *Μαρίνης Κώστ.* Ἡ χωριάτικη Λαμπρή. Ν Ἐστ τόμ. 11 (1932) 469 - 70.
3190. ——— Βλαχοπανηγύρια. Ν Ἐστ τόμ. 11 (1932) 586 - 90.
3191. *Παπανικολάου Φ.* Ἡ Πρωτοχρονιά. ΗΔΜ ἔτ. 1932, σ. 91 - 95.
3192. *Φιλήντας Μ.* Παρετυμολογία. Ν Ἐστ τόμ. 11 (1932) 304 - 307.
Παρατίθενται καὶ ἐξετάζονται ὀνόματα ἁγίων.
3193. *Βεκιαρέλλης Β.* Ὁ προσιάτης τῶν ναυτικῶν. Ναυτ Ἑλλ 5 (1932/33) 1426.
3194. Δασικὰ ἦθη καὶ ἔθιμα. Δασικὴ Ζωὴ ἔτ. Α' (1933) τεύχ. 8 - 9 σ. 20.
3195. *Γιαννοπούλου Μαριέττα* Les Phota à Zante. Messenger d'Athènes, 6 Ἰανουαρίου 1933.
3196. ——— Les feux de la Saint - Jean. Messenger d'Athènes, 23 Ἰουνίου 1933.
3197. *Καρπάθιος Ἐμμ.* Λαογραφικὸν σημεῖωμα. Ἡ πίττα στὴν Νίσυρο. Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος 32 (1933) 144 - 45.
3198. *Τζαναβάρας Γ.* Πασχαλινὴ δοκιμασία. Ἑλλ Ἀγ Α' (1933) 277 - 78.
3199. *Σ.* Οἱ μικροὶ πρωτοχρονιάτικοι ταρσανᾶδες τῆς Ἀθήνας!... Ναυτ Ἑλλ 6 (1933/34) 1535.
3200. *Φωτόπουλος Α.* Ὁ Ἀγώργης ὁ προσιάτης τῶν ποιμένων. ΜΜ ἔτ. Α' (1933/34) 42 - 43.
3201. *Ἀμαραντίδης Θεόφ.* Πῶς ἐφορᾶζετο ἡ ἐσορὴ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου εἰς τὸν Πόντον. Μεσ Γράμμ Β' (1934) 236 - 40.
3202. *Α. Π.* Ἡθῆ καὶ ἔθιμα τῶν Χριστουγέννων καὶ τῆς Πρωτοχρονιάς. Ἡ Ζωὴ μας. Μηνιαῖο περιοδικὸ τῆς κοινότητος τοῦ Μαρασλείου Διδασκαλείου, ἔτ. 5 (1934) σ. 15 - 17.
3203. *Γκανούλης Γεώργ.* Τὰ Κόλιαντα. Πῶς ἐφορᾶζονται τὰ Χριστούγεννα εἰς τὴν Σιαιτίστην. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 10 (1934) σ. 223 - 27.
3204. *Ζευγώλη Διαλεχτή* Ἡ «βοϊδοκουλούρα». Ν Ἐστ τόμ. 15 (1934) 132.

3205. **Ζώης Δ. Χ.** Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐν Ζακύνθῳ. Μεσ Γράμμ Β' (1934) 280 - 86.
 Δημοσ. καὶ 1 δημῶδες ἄσμα.
3206. * Papyri Jandanae cum discipulis edidit *Carolus Kalbfleisch*. Fasc. VI. Griechische Privat briefe bearb. v. *Grete Rosenberger*. Leipzig - Berlin 1934, 8ον, σελ. 219 - 258.
 Κρίσις: Λογογρ 11 (1934/37) 312 - 13 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Δημοσ. καὶ εἰδήσεις λαϊκ. λατρείας.
3207. **Κονσολόπουλος Ι.** Τὸ πανηγύρι τῆς Τουρλιανῆς ἐκεῖνο τὸν καιρό. Μυκ Χρον Α' (1934) φ. 16 σ. 5 - 6.
3208. **Μαδιᾶς Γ.** Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐν Χίῳ. Μεσ Γράμμ Β' (1934) 286 - 90.
 Δημοσ. καὶ 9 παραδόσεις καὶ 1 ἄσμα περὶ τοῦ Ἁγίου.
3209. **Μαρίνης Κώστ.** Ἀποκριάτικα γλέντια. Ν' Ἔστ τόμ. 15 (1934) 157 - 60.
3210. ——— Ἡ βοϊδοκουλούρα. Ν' Ἔστ τόμ. 15 (1934) 182 - 83.
3211. **Οἰκονομίδης Δημ. Β.** Τὰ Χριστούγεννα, ἡ Πρωτοχρονιά καὶ τὰ Φῶτα στ' Ἀπεράθου τῆς Νάξου. Κυκλαδικὰ Νέα, Ἀθῆναι 31 Δεκεμβρίου 1934.
3212. **Σαραντῆ-Σταμούλη Ἑλπινίκη** Ὁ Ἅγιος Γεώργιος εἰς τὴν Θρόακην. Μεσ Γράμμ Α' (1934) 146 - 69.
 Πλὴν τῶν λατρευτ. ἐθίμων καὶ τῶν ἀγιασμάτων δημοσ. καὶ κατάλογος τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ Ἁγίου, 2 ἄσμ. καὶ δύο ἐπιφθαι.
3213. **Σεφερλῆς Παναγ. Δ.** Οἱ ἄγιοι Σαραντα. Ν' Ἔστ τόμ. 15 (1934) 212 - 14.
3214. **Βίγκος Α.** Ἀπόκρηφ, Σαρακοστή, Λαμπρὴ ἐν Ὑδροῦ. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδροῦ 3 (1934/35) 159, 179 - 80.
3215. **Κυριακίδου Εὐτυχία Στ.** Λατρευτικά ἔθιμα Τσεσμέ. Λογογρ 11 (1934/37) 656.
3216. **Ἀγγελετᾶκης Νίκ.** Ἐκκλησιᾶς τῆς Χώρας (πόλεως Μυκόνου). Μυκ Χρον Β' (1935) φ. 32, σ. 7. — Ἐκκλησιᾶς Μυκόνου. Β' Ἄνω Μερῶς, Αὐτόθι, φ. 33 σ. 7. — Γ' Ἐρημοκλήσια. Αὐτόθι, φ. 34 - 35 σ. 2.
 Ἐνδιαφέροντα τὰ ὀνόματα τῶν Ἁγίων.
3217. **Ἀργυρόπουλος Μιχ.** Τὸ πανηγύρι τ' ἁγ. Γιαννιοῦ τοῦ Φανιστῆ. ΜΕΗ ἔτ. 1935, σ. 150 - 54.
3218. **Βίγκος Α.** Μεγάλῃ Ἑβδομᾶς καὶ Πάσχα εἰς Ὑδραν. Ναυτ' Ἐλλ 7 (1935) 2047 - 48.
3219. **Λουκόπουλος Δημ.** Ἡ Λαμπρὴ. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 3, σ. 3. — Μὲ τοὺς βοσκοὺς στὴν «Ἀνάληψη». Αὐτόθι, φ. 11, σ. 10. — Ὁ Κλήδονας. Αὐτόθι, φ. 33, σ. 4.

3220. **Δουκόπουλος Δημ.** Ἀπὸ τὶς γιορτές μας. Ὑπόλειμμα ἀρχαίας λατρείας στὰ Χάσια. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 26, σ. 4.
3221. — Τὰ χωριάτικα πανηγύρια στὴ Ρούμελη. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 28, σ. 4. — Στὸν Ἄη-Λιά μὲ τοὺς Διχωριῖτες. Αὐτόθι, φ. 17, σ. 4.
3222. — Τὰ ρογκατσάρια. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 31, σ. 4.
3223. — Ἰούλιος - Ἄλωνάρης. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 14, σ. 4. — Αὐγουστος. Αὐτόθι, φ. 19, σ. 4. — Σεπτέμβριος - Τρυγητής. Αὐτόθι, φ. 23, σ. 4. — Ὀχτώβρης - Ἄη - Δημήτρης. Αὐτόθι, φ. 27, σ. 4. — Νοέμβρης - Σποριάς. Αὐτόθι, φ. 30, σ. 12.
3224. **Οἰκονομίδης Δημ. Β.** Ὁ Ρινιαστής στ' Ἀπεριάθου. Φῶς Παροναξίας, φ. 37, Ἀθῆναι 1935.
3225. **Παλαιολόγος Κλ.** Τὸ πανηγύρ' τ' ἁγίου Χαραλάμπ' (ἓνα πανάροχαιο Λεσβιακὸ πανηγύρι). Ἑλλ Ἄγ Γ' (1935) 112 - 16.
3226. **Φυλαχτὸς Ν.** Λαογραφικὰ Βελβεντοῦ. Ἀηλιάς καὶ Σωτήρος. ΗΔΜ ἔτ. 1935, σ. 141 - 45.
3227. Χριστούγεννα εἰς τὸ Βυζάντιον. ΜΕΗ ἔτ. 1935, σ. 52 - 55.
3228. **Φαρμακίδης Ε. Π.** Δεκέμβρης. Πάφος 1 (1935/36) ἀρ. 4, σ. 111.
3229. **Α. Χ. Ε.** Τὰ κάλαντα καὶ τὸ καράβι. Ναυτ Ἑλλ 8 (1936) 3401.
3230. **Γεδεὼν Μ.** Ὁ Ἄγιος Γεώργιος ἐν τῇ Κωνσταντίνου πόλει. Μεσ Γράμμ Γ' (1936) 29 - 46.
3231. **Γκανούλης Γ.** Ἐκ τῶν ἐθίμων τῆς Σιατίστης. Θρησκευτικαὶ ἑορταὶ καὶ πανηγύρεις. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 12 (1936) σ. 97 - 102.
3232. **Δαφέρομος Γεώργ. Φ.** Ἡ σαρακοστή τοῦ Προτοσοῦλη. Προμ Πυρφ ἔτ. ΙΒ' (1936) ἀρ. 277 σ. 7.
3233. **Κουκουλὲς Φαίδ.** Τὸ σφουγγᾶτον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. ΗΜΕ ἔτ. 1936, σ. 281 - 90.
3234. **Κώτσιος Θ.** Στὸ πανηγύρι. (Περιγραφὰς καὶ ἀναμνήσεις). Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 12 (1936) 109 - 12.
Ἐν σ. 112 δημοσ. καὶ 1 δημ. ἄσμα.
3235. **Δουκάτος Δ.** Ἀπὸ τὰ πανηγύρια τῆς Κεφαλονιάς. ΗΜΕ ἔτ. 1936, σ. 381-89
3236. **Παπαχαρίσης Ἄθαν.** Ἀπάντησις περὶ Ἁγ. Γεωργίου εἰς ἀνακοίνωσιν Εὐαγγ. Σαβράμη. Μεσ Γράμμ Γ' (1936) 104 - 107.
3237. **Πασχάλης Δημ. Π.** Ἔθιμα ποῦ σθῆνον. Ἡ Μεγάλη Ἑβδομάς καὶ τὸ Πάσχα ἐν Ἀνδρῶ. Ἀπὸ τὴν λαογραφίαν τῆς νήσου Ἀνδρου. Ἐκδοσις τοῦ ἐν Νέῳ Ὑόρκῳ Συλλόγου Ἀνδρίων «Ἡ Ἀνδρος», 1936, 8ον, σελ. 7.

3238. **Σαβράμης Εὐάγγ. Ἴω.** Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐν Βήσσανη παρὰ τῆς Τουρκογύφτοις. Μεσ Γράμμ Γ' (1936) 101 - 104.
Πλὴν τῶν λατρευτ. ἐθίμων καὶ 2 δημ. ἄσματα.
3239. ——— Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐν Ἀλατσάτοις. Μεσ Γράμμ Γ' (1936) 97-101.
Δημοσ. καὶ 2 δημῶδη ἔσμ. περὶ τοῦ Ἁγίου.
3240. **Βασματζῆς Θεόδ. Β.** Τὰ δωδεκάμερα στὰ νησιά μας. Ναυτ' Ἐλλ 9 (1936/37) 17. — Οἱ γυρισμοὶ μὲ τὰ Νικολοβάρβα. Αὐτόθι, σ. 3745.
3241. **Δεληγιάννης Β. Ν.** Τ' σ μπάμπως ἡ μέρα. Ἀρχ Θρ Θησ 3 (1936/37) 196-200.
3242. * **Δυκούδης Στυλ.** Οἱ κατὰ τὴν θρησκευτικὴν πίστιν, τὴν κατὰ τὴν ἀρχαιοτητα καὶ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους πάτρωνες τῶν ναυτικῶν μας. (Πλοιαρχικὴ Ἠχώ ἀρ. 10, σ. 8 - 11, ἀρ. 91 σ. 8 - 10).
3243. ——— Οἱ πάτρωνες τῶν ναυτικῶν μας. Ναυτ' Ἐλλ 9 (1936/37) 86.
3244. **Μουρούζης Θεμ.** Τὰ παρχάρια μας. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 6, σ. 19-20.
3245. : **Σύλβιος** Παραθαλάσσια λαϊκὰ πανηγύρια. Ναυτ' Ἐλλ 9 (1936/37) 196.
3246. Τὰ «τάματα» τῶν ναυτικῶν μας στὴ Μεγαλόχαρη τῆς Τήνου. Ναυτ' Ἐλλ 9 (1936/37) 111 - 12.
3247. **Α. Η.** Le carnaval et les coulouma à Athènes. L' Hellen Contemp τεῦχ. 5 (1937) 393 - 96.
3248. **Baud - Bony S.** Ὀνόματα Ἀγίων σὲ λαϊκὰ λογοπαίγνια. Ν' Ἐστ τόμ. 21 (1937) 463.
3249. **Βρετιοῦ Ἐλισσάβη** Ὁ Κλείδωνας. Παγκρῆ Ἡμ ἔτ. Α' (1937) σ. 329.
3250. **Γκανούλης Γ. Θ.** Ἡ πρωτομαγιά. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 13 (1937) σ. 93-96.
3251. **Δανίτης Νικ. Κλ.** Ὀνόματα Ἀγίων σὲ λαϊκὰ λογοπαίγνια. Ν' Ἐστ τόμ. 21 (1937) 294 - 95.
3252. **Δουκᾶτος Δημ. Σ.** Πρωτοχρονιὰ στ' Ἀργοσοῦλι. Ἡ Ἠχώ, Ἀθῆναι 1937, τεῦχ. 64, σ. 9 - 10.
3253. **Μάνεσης Σταῦρ.** Παρετυμολογίαι καὶ λογοπαίγνια σὲ ὀνόματα Ἀγίων. — Ὁ θροῦλος τοῦ Κάιν. Ν' Ἐστ τόμ. 21 (1937) 383 - 84.
3254. **Νεξερίτης Μῆτσ.** Ὁ πετροπόλεμος. Ἀρχαϊκὰ 1 (1937) 184 - 87.
3255. **Οικονομιδῆς Δημ. Β.** Ἡ Μεγάλῃ ἐβδομάδα στ' Ἀπεράθου τῆς Νάξου. Ναξιακὸν Μέλλον, φ. 22, Ἀθῆναι 1 Μαΐου 1937.
3256. ——— Ὁ Ὑαλιστής (Ἰούλιος) στὴ Νάξο. Ναξιακὸν Μέλλον, φ. 26 - 27, Ἀθῆναι, 10 Αὐγούστου 1937.
3257. **Παπαχριστοδούλου Χρ.** Παρετυμολογίαι καὶ λογοπαίγνια ἀπὸ ὀνόματα Ἀγίων. Ν' Ἐστ τόμ. 21 (1937) 543 - 44, 706.
3258. **Σαραντιῆς Μιλτ.** Ἀπὸ τὰ πανηγύρια τῆς Θράκης. Θρακ 8 (1937) 412 - 19.

3259. *Συλλυμνιώτης Φειδίας (ΦΕΔ)* Ἁγία Παρασκευὴ ἡ προστάτις τῆς Τριπολιτσᾶς. Ἄρκαδ Ἡμ ἔτ. 1937 σ. 33 - 34.
3260. *Τξαμουράνης Ε.* Ὁ Ἀθηναϊκὸς καρνάβαλος. Ν Γράμμ περίοδ. Β' (1937) φ. 15, σ. 12.
3261. *Τσιτσέλης Ἡλ.* Ἡ κουλούρα τῆς Γωνιᾶς. Παγκεφ Ἡμ ἔτ. Α' (1937) σ. 46 - 50.
Ἄνεδημοσιεύθη ἐκ τοῦ ἔργου τοῦ συγγρ. «Κεφαλληνιακὰ Σύμμεικτα».
3262. *Χουρμουζιάδης Καλλισθ.* Τὸ Τσακῆλι (Πετροχωῶρι) τῆς ἐπαρχίας Μετροῶν Θρακ 8 (1937) 330 - 50. 9 (1938) 310 - 62.
Ἐορταὶ τοῦ χρόνου. Προσέτι ἕσμ. 16, γλῶσσα (ὄνομ. ζῶων κλπ.).
3263. *Ἀγγελετάκης Ν. Δ.* Παληὲς ἀποκρηῆς - στή Μύκονο. Ναυτ Ἑλλ 10 (1937/38) 493.
3264. Ἐθιμα. [1 λατρ. ἔθιμον ἐκ Β. Θράκης]. Ἡ Συζήτησις, ἔτ. Β' (1937/38) τεῦχ. 7, σ. 87.
3265. *Ζ. Ε.* Ἦθη καὶ ἔθιμα Γανοχώρων. Ἡ Συζήτησις, ἔτ. Β' (1937/38) τεῦχ. 9, σ. 114 - 15, τεῦχ. 10, σ. 133 - 34, τεῦχ. 12, σ. 163 - 64.
3266. Ἡ Ἁγία Βαρβάρα ὡς προστάτις τοῦ ναυτικοῦ. Ναυτ Ἑλλ 10 (1937/38) 375 - 76.
3267. : *Ἰόνιος* Μεγαλοβδόμαδο στὰ νησιὰ καὶ στὰ παράλια. Ναυτ Ἑλλ 10 (1937/38) 561 - 62.
3268. *Ἰωάννου Δ.* Γύρω ἀπὸ τὸ Ἡμερολόγιο καὶ τοὺς Ἁγίους. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 22, σ. 417 - 18.
3269. *Λάδης Θ.* Λαογραφικὰ σημειώματα. Γιορτάσια. Σπαρτ Χρον 1 (1937/38) ἀρ. 8, σ. 9, 11.
3270. *Μητισπούλου Δέλα* Τὸ κουρμπάνι. ΜΜ 1 (1937/38) ἀρ. 3, σ. 40-41.
3271. *Μελανοφρύδης Π. Η.* Ἡ δημοφιλεστέρα πανηγυρις εἰς τὸν Πόντον. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 16, σ. 198 - 200.
Πανηγ. κατὰ τὸν ἑορτ. τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας.
3272. — Ἐπανορθώσεις καὶ συμπληρώσεις. Ἐξ ἀφορομῆς μερικῶν ἀνακριβειῶν. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 17/18, σ. 262 - 63.
Παρατίθενται καὶ πληροφορίες σχετικαὶ μὲ τὸν ὑπὸ τῶν Τούρκων πανηγυρισμὸν τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Παναγίας κατὰ τὴν 15 Αὐγούστ. εἰς τὴν Τόνγιαν (Θοανίαν).
3273. *Παπαδόπουλος Δημ. Κ. (Σταυριώτης)* Τὰ μωμοῦρια. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 20, σ. 320 - 22.
3274. *Σαλλαπασίδης Π.* Ἀγέρτις πῆτας - κὶ μοιριάς. Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 19, σ. 296.

3275. **Σγουρίτσας Ἀγησ. Γ.** Γιορτάσια. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 7 σ. 9, 11.
3276. — Λαογραφικά σημειώματα. Ἔριμ. Σπαρτ Χρον 1 (1937/38) ἀρ. 5, σ. 11.
3277. **Φωτόπουλος Ἀπόστ.** Ὁ Ἀγιώργης ὁ προστάτης τῶν ποιμένων. ΜΜ 1 (1937/38) ἀρ 3, σ. 42 - 43.
3278. ***Ἀγνίδης Γ.** Τὸ ἔθιμον τῆς νηστείας καὶ ὁ κουκαρᾶς εἰς τὰ Κοτύωρα τοῦ Πόντου. Μοναστ. Χρονικὰ φ. 12 (1938;).
3279. **Βασιλᾶς Γ.** Ἐξωκλήσια. Λεύκωμα τῆς νήσου Ἰμβρου, ἐν Ἀθήναις 1938, σ. 138 - 48.
3280. ***Ἑλλαδίτης Δημ.** Ἔθιμα καὶ δεισιδαιμονίαι. ΗΔΜ ἔτ. 7 (1938) σ. 27.
3281. **Ζαφειριάδης Ἀλέξ. Κ.** Ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν ἐξωκκλησίων τῆς Ἰμβρου. Λεύκωμα τῆς νήσου Ἰμβρου, ἐν Ἀθήναις 1938, σ. 149 - 54.
3282. ***Κ***** Ὁ Πατρινὸς ντόρος. Ἀχαϊκά 2 (1938) 83 - 89.
3283. **Διουδάκι Μαρία** Λατρεία στὴν Ἀνατολικὴ Κρήτη. Ἐπ Κρητ Σπ 1 (1938) 489 - 99.
Ἔορτὴ τοῦ Κληδόνου καὶ μαντ. ἐνέργειαι.
3284. **Μιχαηλίδης - Νουάρως Μ.** Γύρω ἀπὸ τὴν γιορτὴ τῶν Χριστουγέννων. Ν Γράμμ 24 Δεκεμβρίου 1938, σ. 13 - 14. — Λαογραφικὰ ἐπίκαιρα. Ὁ Προφήτης Ἡλίας. Αὐτόθι, 23 Ἰουλίου 1938, σ. 11.
3285. **Πέριδικα Νίκη** Τὰ δωδεκαήμερα στὴ Σκῦρο. Ν Γράμμ 8 Ἰανουαρίου 1938, σ. 10.
3286. **Πολίτης Ν. Γ.** Ὁ Ἅγιος Νικόλαος. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 6 (1938) 256 - 58.
Ἀναδημ. ἐκ Α' τόμ. τῶν «Λαογραφικῶν Συμμεϊκτων» τοῦ συγγραφέως.
3287. **Τσιτσέλης Ἡλ.** Ἔθιμα πρωτοχρονιάς. Παγκρεφ Ἡμ ἔτ. Β' (1938) σ. 140-44.
Ἀναδημ. ἐκ τοῦ ἔργου του «Κεφαλληνιακὰ Σύμμεικτα».
3288. **Φαρμακίδης Σ. Π.** Προσωνυμιαὶ τῶν εἰκόνων τῆς Παναγίας ἐν Κύπρῳ. Πάφος 3 (1938) ἀρ. 5, σ. 291 - 96.
3289. **Χαγαλάμπους Διον.** Ἰμβροτικαὶ ἐντυπώσεις. Λεύκωμα τῆς νήσου Ἰμβρου, ἐν Ἀθήναις, 1938, σ. 159 - 65.
Ἐν σ. 164 - 65 περιγραφὴ πανηγύρεων.
3290. **Χριστοδουλίδης Κ.** Ἡ Ἀναθεματίστρα. Λεύκωμα τῆς νήσου Ἰμβρου, ἐν Ἀθήναις, 1938, σ. 170 - 72. — Αἱ πανηγύρεις εἰς τὸ Σχοινούδι. Αὐτόθι, σ. 182 - 86.

3291. **Βύρης Στράτ. Π.** Τὸ πανηγύρι τῶν Βρεσθένων. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 15, σ. 8.
3292. **Κουρέτας Γεώργ. Π.** Τὰ Λυκόχια. [Πανήγυρις Προφήτου Ἡλίας]. ΜΜ 2 (1938/39) ἀρ. 15, σ. 40.
3293. **Δάδης Θ.** Τὰ κάλαντα. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 17, σ. 5.
3294. **Μελανοφρύδης Π. Η.** Λαϊκὸν Ποντιακὸν Ἑορτολόγιον. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 25, σ. 16 - 22.
3295. **Μεταλλεΐδης Μιχ.** Τὸ πανηγύρι τοῦ Ἁγ. Λια τῆς Μοχώρας. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 28 - 29, σ. 175 - 76.
3296. **Ξενίτας Ξένος** (= Ξενοφ. Ἄκογλους) Οἱ νηστεῖες. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 26, σ. 62 - 67.
3297. **Σεφερλῆς Παναγ. Δ.** Οἱ ἅγιοι Σαράντα. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 19, σ. 11 - 12.
3298. **Φωστηρόπουλος Ἄγ.** Ἄερεμίτσα. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 26, σ. 60.
3299. **Βαλαάμης Εὐστράτ.** Ὁ Ἅγιος Γεώργιος ἐν Προκοκνήσῳ (Εἰσήγησις). Μεσ Γράμμ Δ' (1939) 76 - 82.
3300. **Γεδεὼν Μαν. Ἰω.** Ἔθιμα ἀπὸ τῆς Κυριακῆς τῆς τυρινῆς μέχρι τῆς τοῦ Θωμᾶ (Κυριακῆς τῆς ψηλαφήσεως). Μεσ Γράμμ Δ' (1939) 50 - 63.
3301. **Καρνώτογλου Δ.** Σαμιώτικα πανηγύρια. Σαμ Ἡμ ἔτ. 1939, σ. 125 - 27.
3302. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Τὸ θαῦμα τοῦ Ἁγ. Γεωργίου. Σαμ Ἡμ ἔτ. 1939, σ. 51-55
3303. **Μπεκιάρης Κωνστ.** Τὰ ἀπὸ τῆς τυρινῆς μέχρι τῆς Κυριακῆς τοῦ Θωμᾶ ἐθιζόμενα ἐν Πωγωνιανῇ. Μεσ Γράμμ Δ' (1939) 64 - 75.
Δημοσ. καὶ 4 χορευτικὰ ἔξομα.
3304. **Σκενδέρης Κωνστ.** Τὰ ἐν Βορείῳ Ἡπείρῳ ἀπὸ τῆς τυρινῆς ἕως Κυριακῆς τῆς ψηλαφήσεως ἐθιζόμενα. Μεσ Γράμμ Δ' (1939) 96 - 108.
3305. **Φαρακλᾶς Δαυτδ Ἡ** ἀποκρηὰ στὸ Σαμιώτικο χωριό. Σαμ Ἡμ ἔτ. 1939, σ. 201 - 204.

2. Μελέται.

3306. * **Dieterich Karl** Hellenistische Volksreligion und byzantinisch-neugriechischer Volksglaube. I. Theil Ἄγγελος. Archiv f. neutest. Zeitgesch. u. kulturkunde, hrsg. von Johannes Leipoldt. Bd. I (1925) σ. 2-3. 2 (1926) 69 - 73).
Περιέχονται παρατηρήσεις καὶ περὶ ἀστρολογίας.
Κρίσεις: BZ 25 (1295) 412 (A. H[eisenberg]). Λαογρ 9 (1926/28) 263 - 66 (Σ. Π. Κ[υριακίδης]). BNJb 6 (1927/28) 269 (N. A. B[ees]).

3307. **Κουκουλές Φαίδ. Ι.** Δύο λέξεις από γλωσσικής και λαογραφικής απόψεως ἔξεταζόμεναι. Λαογρ 6 (1917/18) 538-46.
Περὶ τῶν λέξεων *καῦκα* - *καῦκος*, *μακαρόνια* καὶ λέξεων τῆς λατρείας.
3308. **Lawson J. C.** Modern Greek Folklore and ancient Greek Religion. Cambridge, University Press. 1910, 8ον, σελ. XII + 620.
Κρίσις: BNJb 1 (1920) 180-81 (*R. Ganssyniec*).
3309. **Ρωμαῖος Κ.** Περὶ κουλούμων ἢ κουμούλων. Ἀθηνᾶ 32 (1920) 209.
3310. **Ἡρειώτης Παναγ. Ν.** Ὁ Λειδηνὸς ἐν Αἰγίνῃ. Λαογρ 8 (1921/25) 289-96.
3311. * **Buk H. A.** Nochmals Weihnachtsfest und Weichnachtsgebräuche. «Sonntagsbeilage zum Schwäbischen Merkur» Nr 20, 14 Jan. 1922.
Κρίσις: BNJb 3 (1922) 212 (*N. A. B(ees)*).
3312. **Οἰκονομίδης Δημοσθ.** Ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ Πόντου. Τὰ παρχάρια. ΗΜΕ ἔτ. 1922, σ. 375-86.
3313. **Bees N. A.** Der hl. Philothee Benizelos aus Athen. Vulgärverse an die Madonna. BNJb 4 (1923) 101-103.
3314. **Roscher W. H.** Kleine Beiträge zur Religionswissenschaft und Volkskunde. Λαογρ 7 (1923) 207-28.
3315. **Παπαδόπουλος Α. Α.** Ἐξελληνισίς τοῦ χριστιανισμοῦ. ΗΜΕ ἔτ. 1925, σ. 213-29.
Δημοσ. καὶ εἰδήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὴν λαϊκ. λατρείαν.
3316. **Φουρίτης Π.** Συνήθειες ποῦ σβύνουν. Ἡ Λαμπρή. ΗΜΕ ἔτ. 1925, σ. 461.
— Συνήθειες ποῦ σβύνουν. Μεγαλοβδομάδα. Αὐτόθι, ἔτ. 1926, σ. 451-67.
Κρίσις: BNJb 6 (1927/28) 277-78 (*N. G. Theodoridis*).
3317. **Δέφνερ Μιχ.** Ἐνα [λατρευτικὸν] ἔθιμον τῶν Τσακόνων ἀναγόμενον εἰς τὴν νομοθεσίαν τοῦ Λυκούργου. Κυριακὴ Α' (1927) φ. 43, σ. 6.
3318. **Hasluck Margaret M.** The Basil - Cake of the Greek New Year. Folklore 38 (1927) 143-77.
Κρίσις: BZ 29 (1929/30) 93 (*N. H. B(aynes)*).
3319. **Οἰκονομίδης Δημοσθ.** Οἱ Μωμοέροι ἐν Πόντῳ. ΗΜΕ ἔτ. 1927, σ. 181-92.
3320. **Σακελλαριάδης Χ. Γ.** Ἀπόκρεως. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 5 (1928) 165-66.
3321. **Καίτης Τζούλιο** Ἡ ἱστορία τῆς [ἀποκριάτικης] μάσκας. Ἑλλ Γράμματα 4 (1929) 261-64. [Βλ. καὶ Ἡμερολόγιον ὁ Φάρος τῆς Ἀνατολῆς, ἔτ. 1931, σ. 51-58].
3322. **Μ(παλάνος) Δ.** Ὁ καθορισμὸς τῆς ἑορτῆς τῶν Χριστουγέννων. Χρ Ἡμ ἔτ. 5 (1929) σ. 28-31.
3323. **Κουκουλές Φαίδ.** Ἀγίων ἐπίθετα. ΗΜΕ ἔτ. 1931, σ. 387-402.
Κρίσις: Byzantion 5 (1929/30) 751-54 (*Henri Grégoire*).

3324. **Ρωμαῖος Κωνστ. Α.** Τὸ ἀγιολίθαρο. Ἑπειρ Χρον 6 (1931) 285 - 92 [= Μικρὰ Μελετήματα, Θεσσαλονίκη 1955, σ. 84 - 90].
3325. **Δεληγιάννης Γεώργ.** Καλλινίκου Γ' Πατριάρχου Κων/πόλεως ἔλεγχος τῆς ἀγνεΐας πείρας τῆς Θεοτόκου. Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος, τόμ. ΛΑ' (Ἐναμνηστικὸς τόμος 1908 - 1932) 1932, σ. 412 - 24.
3326. **Θέμελης Τιμόθ.** (Ἀρχιεπίσκοπος Ἰορδάνου) Περὶ τῶν ἐπωνυμιῶν τῆς Παναγίας. Actes du IIIème Congrès - International d'études byzantines, Athènes 1932, σ. 311 - 14.
3327. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Ἐπίθειά τινα τῆς Θεοτόκου. ΗΜΕ ἔτ. 1932, σ. 431-44.
3328. **Καρίνης Κώστ.** Λησιμονημένα συνήθεια. Ἡ βοϊδοκουλούρα τῶν Χριστουγέννων. Ν' Ἐστ τόμ. 14 (1933) Χριστουγενν. τεῦχος, σ. 81 - 82.
3329. **Παρασυρᾶς Κωστ. Ε.** Ἡ πῆττα. Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος, τόμ. ΛΑ' (Ἐναμνηστικὸς τόμος 1908 - 1932) 1932, σ. 313 - 18. [Μελέτη].
Τροφαί, λατρεία καὶ παροιμίαι διὰ τὴν πίτταν.
3330. **Τωμαδάκης Ν. Β.** Λαογραφικὰ ἐπίθετα τῆς Θεοτόκου. Ἰόν Ἄνθ 5 (1931) 27 - 30. 6 (1932) 19 - 20.
3331. **Βαγενᾶς Θάν.** Οἱ «Ἅγιοι Σαράντα». Ν' Ἐστ τόμ. 15 (1934) 277.
3332. **Βρόντης Ἄναστ. Γ.** Ροδιακὴ λαογραφία. Λαογρ 11 (1934/37) 532 - 64.
Οἱ Παναγίαι τῆς Ρόδου ἀπὸ ἱστορικῆς καὶ λαογραφικῆς ἀπόψεως.
Κρίσις : Ν' Ἐστ τόμ. 21 (1937) 714 - 16 (Χ. Παπαχριστοδοῦλου).
3333. **Γερογιάννης Κωνστ.** Ἡ ἑλληνικὴ θρησκεία καὶ ἡ ζωολατρεία. ΑΕ ἔτ 1934/35, σ. 18 - 37.
3334. **Πέριδικα Νίκη** Ἡ βοϊδοκουλούρα. Ν' Ἐστ τόμ. 15 (1934) 89.
3335. **: Στύπαξ (= Στμ. Μενάρδος)** Τὸ μαγκάλι τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 218.
Ἄνεδημοσιευτὴ ἐκ τῆς «Σάλπιγγος» Λεμεσοῦ, ἀρ. 827, 1 Ἰαν. 1899.
3336. **Κριτωτάκης Γιάνν. Μ.** Ἡ πρωτοχρονιά. Διδ Ζωή Α' (1935/36) σ. 32, 35 - 36.
3337. — Ἡ χοῆσις τῶν προσωπίδων. Διδ Ζωή Α' (1935/36) 57 - 58.
3338. — Ἡ πρώτη Μαΐου ἄλλοτε καὶ τώρα. Διδ Ζωή Α' (1935/36) 90 - 91.
3339. **Λυκούδης Στυλ. Ἐμμ.** Οἱ κατὰ τὴν θρησκευτικὴν πίστιν, τὴν κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς χριστιανικοὺς χρόνους πάτρωνες τῶν ναυτικῶν μας ΠΑΑ 11 (1936) 413 - 26.
3340. **Γερμανὸς μητροπ. Σάρδεων** Ἡ πρώτη τοῦ ἔτους διὰ τῆς ἱστορίας. Ὁρθοδοξία τ. 13 (1938) σ. 14 - 21.
3341. * **Δαυῖδ Ἐμμ.** Τὰ Δημήτρια, ἀρχαία πανήγυρις πρὸς τιμὴν τοῦ μεγαλομάρ-

τυρος [ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης]. Μοναστηριακά Χρονικά, ἔτος 1939, Θεσσαλονίκη, ἀρ. φ. 13, σ. 6-10.

3. Κοινωνική ζωή.

α'. Κοινωνική ὀργάνωσις.

Βλ. καὶ ἀνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθμ. 146. 150. 165. 170. 171. 172. 182. 183. 189. 190. 207. 236. 240. 243. 252. 290. 311. 313. 314. 316. 319. 322.

3342. **Λάμπρος Σπυρ.** Καταστατικὸν συντροφίας Ἀμπελακίων (μετὰ προλόγου Γ. Χ(αριτάκη)). Ν' Ἑλλ 14 (1920) 381-88.
3343. **Κοντογιάννης Π. Μ.** Αἱ γυναῖκες τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ Τουρκοκρατίας. ΗΜΕ ἔτ. 1922, σ. 131-40.
3344. * **Μοάτσου Δώρα** Ἡ γυναῖκα μὲς στὰ Κρητικὰ μεσαιωνικὰ ρωμάντζα. Περιοδ. «Ἐρωτόκριτος» (Κρήτης) 1 (1924), τεύχ. Σεπτεμβρ. σ. 72 κέ. καὶ τεύχ. Ὀκτωβρ. σ. 61 κέ.
3345. **Καραβίδας Κωνστ. Δ.** Ἡ Μακεδονοσλαβικὴ ἀγροτικὴ κοινότης καὶ ἡ πατριαρχικὴ γεωργικὴ οἰκογένεια εἰς τὴν περιφέρειαν Μοναστηρίου. (Ἀνατύψεις ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῶν Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, τόμ. ΣΤ' (1926), τεύχ. Δ'). Ἀθήναι 1926, 8ον, σελ. 88.
Κρίσις: ΒΝJb (1928/29) 518-20 (Panajotis K. Kanellopoulos).
3346. **Γουγούσης Χρῆστ.** Ἱστορία τοῦ συντάγματος (ἰσνάφι, συντεχνία, σωματεῖον) τῶν ἱερέων Θεσσαλονίκης. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, τόμ. 10 (1927) 278-93.
3347. **Φιλάρετος Γ. Ν.** Συνεργατικοὶ συνεταιρισμοὶ Ἀμπελακίων - Ὑδρας - Σπετσῶν - Ψαρῶν. Ἐν Ἀθήναις 1927, 8ον, σελ. 57.
3348. **Βέης (Bees) Ν. Α.** Ἐκ τοῦ καταστίχου τῆς συντεχνίας τῶν παντοπωλῶν τῆς Μοσχολόεως. ΒΝJb 7 (1928/29) 526-28.
3349. **Ἄ(μαντος) Κ.** Ἡ ἑλληνικὴ σημασία τῆς λέξεως λεβέντης. Ἑλληνικά 2 (1929) 438-39.
Περὶ τῶν leventi ἐν τῷ ναυτικῷ ἐπὶ τουρκοκρατίας.
3350. **Ἀποστολίδης Μυρτ. Κ.** Δύο ἔγγραφα ἐκ Φιλιππουπόλεως ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος. Θρακ 2 (1929) 324-68, 481-82.
Περὶ τῶν συντεχνιῶν ἐν Φιλιππουπόλει κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν. Ἐν σ. 364-68 δημοσ. ἐν προικοσύμφωνον.
3351. **Σούρλας Ε.** Ἀπὸ τὸν ἰδιωτικὸν καὶ δημόσιον βίον τῶν ὑποδούλων τῆς ἐπαρχίας Κονίτσης ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ἡπειρ Χρον 4 (1929) 206-54.
3352. **Βιόλας Τάσος** Ρόγα. Ν' Ἑστ τόμ. 8 (1930) 716-17.
3353. **Παπαγεωργίου Βασ. Γ.** Ρωγιάζω - ρωγιάσμα. Ν' Ἑστ τόμ. 8 (1930) 1220

3354. **Παπαχαρίσης Ἐθαν. Χ.** Ρῶγα καὶ Ρόγα. Ν᾽Εστ τόμ. 8 (1930) 885.
3355. **Παπαχρονοπούλου Τούλα** Ρόγα - ρογιαζομαι. Ν᾽Εστ τόμ. 8 (1930) 944.
3356. **Σεφερλής Παναγ. Δ.** Ρώγιασμα - ρωγιαζω κλπ. Ν᾽Εστ τόμ. 8 (1930) 773.
3357. **Σιγάλας Α.** Ἀνέκδοτα ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν κοιζαμπάσηδων. Ἑλληνικά 3 (1930) 69 - 88.
3358. ——— Ἡ πατέντα τῶν κοιζαμπάσηδων. ΗΜΕ ἔτ. 1930, σ. 403 - 421.
3359. ——— Σελίδες ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῶν κοινοτήτων ἐπὶ τουρκοκρατίας. Κυκλ ἔτ. 1 (1930/31) 18 - 20, 50 - 51, 114 - 16, 132 - 33.
3360. **Φαλαΐτις Κ.** Οἱ Ἑπειρώται πὺξ ξενιτεύονται. Ἀθήναι. Τυπ. Σοφριανοπούλου, 1930, 8ον, σελ. 24.
Δημοσ. καὶ δίστιχα 3 καὶ 2 ᾠσματα τῆς ξενιτειᾶς.
3361. **Ἄμαντος Κ.** Παρασπόρι. Ἑλληνικά 4 (1931) 320.
3362. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Καμαρώνω. ΗΜΕ ἔτ. 1932, σ. 523 - 27.
Κρίσεις: ΒΖ 32 (1932) 417 - 18 (*F. Dölgner*). II Folklore Italiano 7 (1932) 319 (*F. de Simone Brouwer*).
3363. **Μέγας Γ. Α.** Γεροντοκτονία. Ἑλληνικά 5 (1932) 351 - 60.
3364. **Μυστακίδης Β. Α.** Θρακικά. Θρακ 3 (1932) 57 - 58 [Συντεχνίαι].
3365. **Παπαδέας Ἀπόστολ.** Μανιάτικα καπετανᾶτα. Ναυτ Ἑλλ 5 (1932/33) 1189.
3366. * **Τζωρτζάκης Θ.** Οἱ συνεταιρισμοὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Πάτραι 1932, 8ον, σελ. 4 ἔ. ἄ. + 156.
3367. [Διατίμησις τοῦ 1732]. Μυκ Χρον Α' (1933/34) φ. 1 σ. 7.
3368. **Σταμούλης Ἀντών. Α.** Β' Προσθῆκαι καὶ διορθώσεις εἰς τὸ παράρτημα τοῦ Γ' τόμου. 1. Σωματεῖα. Θρακ 4 (1933) 366 - 67.
3369. Ἡ περὶ δημογεροντιῶν καὶ συντεχνιῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν πρώτη συζήτησις. Μεσ Γράμμ Α' (1934) 109 - 19. (Συνεδρία 14 Ἀπριλίου 1928 τοῦ Συλλόγου Μεσαιων. Γραμμ.).
Συζήτησις μετὰ τῶν μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως, Μ. Γεδεών, Γ. Χατζιδάκι, Κ. Διαμαντοπούλου κ. ἄ.
3370. **Καλονάρος Πέτρ. Π.** Ἡθογραφικὰ Μάνης. Ἡ Μάνη καὶ τὰ ἔθιμά της. — Ἡ οἰκογένειες. — Ἡ Μανιάτικες ἔχθρες. — Ἡ γυναίκα στὴ Μάνη. — Μὲ φωτογραφίες καὶ σκίτσα τοῦ συγγραφέως, Ἀθήναι. Ἐκδοτικὸς οἶκος Δημητράκου, 1934, 8ον, σελ. 78.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 293 - 94 (*Σ. Π. Κυριακίδης*).
3371. **Πετρίτης Γ.** Ἡ παραγωγή τῆς λέξεως «Τζύρις». Κυπρ Γράμμ Α' (1934/35) 738.
3372. **Σάρον Αἰμιλία** Περὶ τοῦ Χιακοῦ πολιτεύματος. Μεσ Γράμμ Α' (1934) 119 - 40. — Διασάφησις. Αὐτόθι, σ. 140 - 41.

3373. *Iorga N.* Sur les compagnies grecques de Transylvanie. Εἰς μνήμην Σπυρίδωνος Λάμπρου, 1935, σ. 50 - 51.
3374. *Καραβίδας Κ.* Ἡ κοινοτική πολιτεία. Ἔργασια 6 (1935) τευχ. 287, σ. 826 - 28.
3375. *Πασχάλης Δημ. Π.* Κοτζαμπάσηδες. ΗΜΕ ἔτ. 1935, σ. 301 - 25.
3376. *Πατριαρχίας Π. Ν.* Γλωσσική ξενομανία. (Βενέττα - Ἀντεκδίκησις - Ἐκδίκησις). Ἀκαδήμεια 1 (1935) 79 - 80.
3377. : *Θαλασσιῶδες* Ἡθῆ καὶ ἔθιμα τῶν ναυτικῶν μας. [Ὁ βίος ἐν τῇ ξενιτείᾳ]. Ναυτ Ἑλλ 9 (1936/37) 59.
3378. *Μελανοφρύδης Π. Η.* Ἡ ξηνητεία παρὰ Ποντίους. Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 4 - 5, σ. 20 - 26.
3379. *Μαρίνης Κώστ.* Χαρίσματα καὶ ἀντίχαρες. Ν Ἔστ τόμ. 21 (1937) 30 - 33, 129 - 32.
3380. *Σγουρίτσας Ἀγησ.* Ξέλασις. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 6 σ. 9.
3381. *Δασκαλάκης Ἀπόστ. Β.* Ἡ γυναῖκα εἰς τὴν Μάνην. Ν Ἔστ τόμ. 23 (1938) 345 - 46.
3382. *Μέγας Γεώργ. Α.* Ἡ Κρητικὴ λαογραφία καὶ ἡ συμβολὴ τῶν διδασκάλων εἰς αὐτήν. Ἐπ Κρητ Σπ 1 (1938) 461 - 82.
Λαϊκ. δίκαιον σ. 467 - 74. Κοινων. ὀργάνωσις σ. 475 - 82.
3383. *Τσιμικάλη Πιπίνα Δ.* Λαογραφικά. Ν Ἔστ τόμ. 23 (1938) 201 - 202.

β'. Λ α ῖ κ ὸ ν δ ῖ κ α ῖ ο ν .

Βλ. καὶ ἀνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθμ. 134. 150. 159. 172. 183. 189. 190. 224. 227. 236. 240. 243. 292. 316. 319. 528.

3384. Αἱ δικαιοπραξίαι τῶν προγόνων μας. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 19, σ. 8. [Πωλητήριον].
3385. Προικοσύμφωνον. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 19, σ. 11 - 12.
3386. *Διαμαντάρας Ἀχιλλ. Σ.* Ἱστορία τῆς νήσου Καστελλορίζου. ΔΙΕΕ 8 (1922) 158 - 224. 9 (1926) 269 - 322.
Πλὴν τῆς ἱστορικῆς ὕλης δημοσ. καὶ πωλητήρια ἔγγραφα οἰκοπέδων καὶ ἀδειαὶ ναυπηγήσεως πλοίων.
3387. : *Τ(ὸ) παιδι(ι) τ(οῦ) Μ(αλεβοῦ)* Αἱ δικαιοπραξίαι τῶν προγόνων μας. Μαλεβὸς ἔτ. Β' (1921/22) ἀρ. 17 σ. 7.
3388. *Μητρόπουλος Π. Δ.* Ἀνέκδοτα Κυπριακὰ ἔγγραφα [3]. Κυπρ Χρον 1 (1923) 324 - 26. [Δικαιοπραξίαι].
3389. *Π. Δ. Ζ.* Πωλητήρια [ἔγγραφα 3]. Κυπρ Χρον Α' (1923) 24 - 26.

3390. "Εν προικοσύμφωνον τοῦ 1828. ΑΗ ἔτ. 1 (1925) 93 - 94.
3391. **Πασχάλης Δ.** Νομικά ἔθιμα τῆς νήσου Ἐνδρου ἤτοι τοπικαί ἐν Ἐνδρῷ συν-
 ἤθειαι περὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ καὶ κληρονομικοῦ δικαίου, ἐμπορικῶν συμβά-
 σεων, ἀγροτικῶν ἐκμισθώσεων κλπ. (Ἀρχεῖον Οἰκονομικῶν καὶ Κοινωνικῶν
 Ἐπιστημῶν, τόμ. 5 (1925) 151-72). (Ἀνετυπώθη, ἐν Ἀθήναις 1925, 8ον,
 σελ. 24).
3392. **Σιγάλας Ἄντ.** Συριανὰ ἔγγραφα. ΗΜΕ ἔτ. 1925, σ. 243 - 57.
3393. **Σγουρ(ίτσας) Ἀγησ. Γ.** Τὸ προικοσύμφωνον τοῦ πάππου μου. Μαλεβὸς
 ἔτ. ΣΤ' (1925/26) ἀρ. 59 σ. 512.— Διανεμητήριον. Προικοσύμφωνον Χρί-
 στου Σταυριανοπούλου. Αὐτόθι, ἀρ. 90, σ. 524.
3394. **Μιχαηλίδης - Νουάρος Μιχ. Γ.** Νομικά ἔθιμα τῆς νήσου Καρπάθου τῆς
 Δωδεκανήσου, ἤτοι παλαιαὶ τοπικαὶ συνήθειαι περὶ τοῦ οἰκογενειακοῦ δικαίου
 καὶ τοῦ κληρονομικοῦ θεσμοῦ τῶν πρωτοτοκικῶν, περὶ χρεωστικῶν συναλλα-
 γῶν, πτωχεύσεων κλπ. εἰς ἃ προστίθενται καὶ τὰ ἐν τῇ λοιπῇ Δωδεκανήσῳ
 ἐπικρατοῦντα παρόμοια ἄγραφα ἔθιμα ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὰ ἐν τῇ κυρίως
 Ἐλλάδι καὶ ταῖς νήσοις ἰσχύοντα ἄλλοτε συγγενῆ ἐπιτόπια ἔθιμα. Ἐν
 Ἀθήναις 1926, 8ον, σελ. 164.
3395. **Παππούλιας Δημήτρ. Π.** Ἑλληνικῶν ἐθίμων περισυλλογή. ΠΑΑ 1 (1926)
 94 - 102.
3396. **Ἄμαντος Κωνστ.** Ἐπιτίμιον κατὰ τῆς ἀδελφοποιτίας. Ἐπ Βυζ Σπουδ 4
 (1927) 280 - 84.
3397. **Βιζουκίδης Περ. Κ.** Ἡπειρωτικῶν θεσμῶν ἔρευνα. Ἡπειρ Χρον 2 (1927)
 5 - 53.
3398. "Ενα προικοσύμφωνον τοῦ ἔτους 1852. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 3 (1927) σ. 61 - 62.
3399. **Σάργος Δημ. Μ.** Ζαγοριακῶν θεσμῶν ἔρευνα. Ἡπειρ Χρον 2 (1927) 286-
 301.
3400. **Χαβιαρᾶς Νικήτ. Δ.** Νομικά ἔθιμα τῆς νήσου Καρπάθου. Δωδεκανήσος,
 ἔτ. Β' (1927) φ. 88, σ. 3.
 Τὸ δημοσίευμα ἀναφέρεται εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Μιχαὴλ Μιχαηλίδου - Νουάρου, «Νο-
 μικά ἔθιμα Καρπάθου», περὶ οὗ βλ. ἀνωτ. ἀριθ. 3394.
3401. **Βιζουκίδης Περικλ. Κ.** Ποικίλα σημειώματα. Ἡπειρ Χρον 3 (1928) 233-37.
3402. **Καλιτσονάνις Ἰωάνν. Ε.** Ἀνέκδοτα Κρητικὰ συμβόλαια ἐκ τῆς Ἐνετο-
 κρατίας. ΠΑΑ 3 (1928) 483 - 519.
3403. **Κουρούκλης Ε. Γ.** Μιά Κεφαλλονίτικη ἀρεσκιά. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928)
 309 - 11.
 Δημοσ. ἐν προικοσύμφωνον μετὰ ἐρμην. σχολίων.

3404. **Παπακωνσταντίνου Θ.** Πῶς πομπεύουν οἱ λαοί. Ἑλλ Γράμματα 3 (1928) σ. 454 - 58, 525 - 29.
3405. Δύο προικοσύμφωνα ἐξ Ἀδρο(ιανου)πόλεως. Θρακ 2 (1929) 385 - 86.
3406. **Δεληγιάννης Γεώργ. Ν.** Ἡ ἱερὰ μονὴ Ἐλώνης. ΔΙΕΕ 10, τευχ. Δ' (1929) 86 - 127.
Πλὴν τῆς ἱστορικῆς ὕλης δημοσ. καὶ 2 ὁμολογίαι, 7 πωλητήρια καὶ 2 διαθήκαι.
3407. **Ζαφειρίου Ν.** Τὸ μητρικὸν δίκαιον ἐν Σάμῳ. Ἀρχεῖον Οἰκονομ. καὶ Κοινων. Ἐπιστημῶν 9 (1929) 353 - 72.
3408. **Κορρὲς Στυλ. Γ.** Ἀνέκδοτα ἔγγραφα τῶν Φράγκων τῆς Νάξου. ΒΝJb 8 (1929/30) 266 - 305.
Δημοσ. 20 νοταριακὰ ἔγγραφα τῆς περιόδου 1546 - 1744 μετὰ σημειώσεων καὶ λεξιλογίου.
3409. **Τατάκης Β.** Μία διαθήκη τοῦ 1764. ΑΗ ἔτ. 4 (1929) σ. 75 - 76.
3410. [**Βασιλέρης Α.**] Ἐνα πωλητήριοιον συμβόλαιον εἰς τὴν Νικήτην τῆς Χαλκιδικῆς κατὰ τὸ ἔτος 1824. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 6 (1930) σ. 105 - 106.
3411. **Δαπόντες Ν.** Τὸ ἐν Ἀνδρῶ ξέθιμον περὶ τῆς τύχης τῆς προικὸς λυθέντος τοῦ γάμου καὶ ὁ νόμος 2310 περὶ τῆς ἐξ ἀδιαθέτου διαδοχῆς. Ἐν Πειραιεῖ, 1930, 8ον, σελ. 32.
3412. **Κορρὲς Στυλ. Γ.** Ἀνέκδοτα Ἀθηναϊκὰ ἔγγραφα. ΗΜΕ ἔτ. 1930, σ. 289 - 300.
Δημοσ. 3 πωλητήρια καὶ 2 προικοσύμφωνα τῆς τουρκοκρατίας μετὰ σημειώσεων, λεξιλογίου καὶ ὀνομάτων.
3413. **Πασχάλης Δημ. Π.** Χρονικὰ καὶ ἱστορικὰ σημειώματα ἐκ τῶν ἐν τῇ νήσῳ Ἀνδρῶ χειρογράφων κωδίκων, τῶν παραφύλλων παλαιῶν ἐντύπων βιβλίων, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1193 μέχρι τοῦ 1853. ΑΗ ἔτ. 5 (1930) σ. 24 - 83.
Πλὴν τῆς ἄλλης ὕλης δημοσ. καὶ εἰδήσεις ἀναφερόμεναι εἰς τὸ λαϊκὸν δίκαιον.
3414. **Σπυριδάκης Γεώργ. Κ.** Ἀνέκδοτον Κρητικὸν ἔγγραφον ἐκ τῆς τουρκοκρατίας. Κρητικά 1 (1930/33) 138.
3415. **Τξιόβας Κωνστ. Σ.** Συμβολὴ εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ἡπειρωτικῶν θεσμίων Ἡπειρ Χρον 5 (1930) 52 - 55.
3416. **Λυοβουνιώτης Κ. Ι.** Δύο διαθήκαι τῆς Ζαφείρας Ἀλεξάνδρου Μαυροκορδάτου. (Ἀναδημοσ. ἐκ τοῦ Πανηγυρικοῦ τόμου ἐπὶ τῇ 35ετηρίδι τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Χρυσοστόμου). Ἐν Ἀθήναις 1931, 8ον, σελ. 52 - 62.
3417. **Παπαδάκη Νίτσα** Διορισμὸς νοταρίου καὶ μνήμονος ἐν Νάξῳ. Κυκλ ἔτ. 2 - 3 (1931/32) 196 - 97.
3418. **Ζέπος Ἰω. Δ. καὶ Ζέπος Παν.** Ἰ. Συλλογὴ τοπικῶν ἑλληνικῶν ἐθίμων.

- 'Αθήναι 1931, 8ον, σελ. 143. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Η' τόμου τοῦ Jus Graecoromanum).
3419. **Καιροφύλας Κώστ.** Προϊκες καὶ γάμοι πρὸ ἐνὸς αἰῶνος. Ν' Ἔστ τόμ. 12 (1932) 1035 - 1036.
3420. (**Καταπότης Μιχ. Γ.**) Δωρητήριοιον 1814. Μύσων 1 (1932) 55 - 56.
3421. ——— Σφάκας Σητείας. Ἰδιωτικά ἔγγραφα [3]. Μύσων 1 (1932) 164 - 66.
3422. **Χαλιορῆς Νικ. Γ.** Ἡ διαθήκη τοῦ πατρὸς τῶν Λαζάρου καὶ Γεωργίου τῶν Κουντουριωτῶν. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 1 (1932) 195 - 97.
3423. **Κατσιάρος Ν. Θ.** Ἡ βεντέττα ἐν Μάνη. Μικρὰ ψυχο - φυσιολογικὴ μελέτη. Ἀθήναι 1933, 8ον, σελ. μζ' + 140.
3424. **Οἰκονομίδης Ν. Γ.** Κωνσταντῖνος Οἰκονόμος. (Σύντομοι γενεολογικαὶ (sic) καὶ βιογραφικαὶ σημειώσεις). Θρακ 4 (1933) 207 - 16.
Διαθήκαι 1, προικοσ. 1.
3425. **Σπυρόπουλος Νικόλ. Κ.** Ἀπὸ τὴν Ρεντίναν τῶν Ἀγραφῶν. Θεσσ Χρον 4 (1933) 162 - 65.
11 νοταριακὰ ἔγγραφα.
3426. **Ἀποστολίδης Μυρτ.** Τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἐν Φιλίππουπόλει ἔσναφίου τῶν τεκτόνων (δουλγέρηδων). Ἀρχ Θεσ 1 (1934/35) 102 - 30.
3427. **Γεωργιάδης Κλ. Π.** Μιὰ διαθήκη τοῦ ΙΕ' αἰῶνα. Κυπρ Χρον 10 (1934) 228 - 35.
3428. **Ζώης Λεων. Χ.** Διαθήκη Πορφυρίου ἀρχιεπισκόπου Ἀχριδῶν τοῦ Παλαιολόγου. Μεσ Γράμμ Α' (1934) 142 - 45.
3429. **Ἀλεξόπουλος Γ. Α.** Τὸ δίκαιον τῆς πρώτης νυκτός. ΜΕΗ ἔτ. 1935, σ. 184 - 89.
3430. **Ἑλλαδίτης Δημ.** Τὰ προικὰ παληᾶς ἐποχῆς. Δυὸ προικοσύμφωνα. ΗΔΜ ἔτ. 1935, σ. 81 - 85.
3431. **Θηβαῖος Χρῖστ. Γ.** Ἐθιμογενὴς κοινοχρησία βοσκῆς. Ἀρχ Εὐβ Μελ 1 (1935) 63 - 79 [Μελέτη· βλ. καὶ κατ. ἀρ. 3436].
3432. Ἱστορικὰ ἔγγραφα: Γράμμα διὰ τὰ προικοσύμφωνα καὶ διαθήκας. Μικ Χρον Β' (1935) φ. 34 - 35, σ. 5.
3433. **Λουκόπουλος Δημ.** Τὰ παζάρια. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 25, σ. 4.
3434. ——— Τὸ βοῖδολεῖβαδο. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 24, σ. 4.
3435. Νησιωτικὸ προικοσύμφωνο. [Ἐκ Σίφνου, ὑπὸ χρον. 10 Ἰαν. 1765]. Ναυτ Ἑλλάς 8 (1936) 3668.
3436. **Θηβαῖος Χρῖστος Γ.** Ἐθιμογενὴς κοινοχρησία βοσκῆς. Τυπ. Καλλέργη καὶ

Σία, Ἀθῆναι 1936, 8ον, σελ. 20. (Ἀνατ. ἐκ τοῦ Ἀρχ. Εὐδ. Μελ. Α' (1935) καὶ τοῦ Ἀρχ. Ἰδιωτ. Δικαίου, Γ' (1936)).

Μελέτη περὶ τοῦ ἐθίμου τῆς κοινοχρησίας τῆς βοσκῆς ἐν Ἰστοιαίᾳ Εὐβοίας.

1437. **Κυριαζῆς Ν. Γ.** Διαθήκαι τοῦ ΙΗ' αἰῶνος καὶ προικοσύμφωνα. Κυπρ Χρον 12 (1936) 104 - 34.

1438. **Σαβράμης Εὐάγγ.** Ζαγοριανὰ θέσμια περὶ προικός. Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος τόμ. 35 (1936) 350 - 63.

1439. **Ἀπαλόδημος Παν.** Κοσμίτικη διαθήκη. Κυν Ἐπιθ 1 (1936/38) 182 - 83.

1440. **Ἀποστολίδης Μυρτ.** Τὰ ἀρχεῖα τοῦ ἐν Φιλιππουπόλει ἐσναφίου τῶν ἀμπατζήδων. Ἀρχ Θε Θεσ 3 (1936/37) 145 - 95.

1441. **Ρουσάλη Σοφία** Λενιδιώτικο ἔγγραφο [πωλητήριον]. Κυν Ἐπιθ 1 (1936/38) 183.

1442. **Ζώης Λεων.** Ἐγγραφα τοῦ ΙΣΤ' αἰῶνος ἐκ τοῦ Ἀρχείου Ζακύνθου. ΒΝJb 13 (1937) ιε' - μζ'.

Πλὴν τῶν ἄλλων δημοσ. συμβόλαιά τινα, διαθήκη καὶ ἐν προικοσύμφωνον.

1443. **Μοιρόπουλος Ἰω. Γ. Συμ/φος** Παλιὰ ἔγγραφα ἰδιωτικά. «Ὁμολογία γιὰ τὸ σπιτοτόπι» 1737 Νοεμβρίου, στὸ Γεράκι. Σπαρτ Χρον 1 (1937/38) ἀρ. 11 - 12, σ. 8 - 9.

1444. **Σγουρέτσας Ἀγθσ. Γ.** Ἡ διαθήκη τοῦ Ρεντήρη. Σπαρτ Χρον 1 (1937/38) ἀρ. 10, σ. 6.

1445. ——— Τὸ ἀγρηλῆκι τοῦ Κούκουνα. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 9, σ. 9, 14.

1446. **Βαρβερόπουλος Κ.** Προικοσύμφωνον τοῦ 1831. Ἀρκαδ Ἡμ ἔτ. 1938, σ. 128.

1447. **Βλαχογιάννης Γιάνν.** Ζωὴ μικρόχαρη στὸ Αἰγαῖο. Ν Ἐστ τόμ. 23 (1938) 301 - 305.

1448. **Γεωργακάς Ὅμηρ. Ἰω.** Ἐρευνα τοπικῶν ἐθίμων καὶ συνηθειῶν. ΠΑΑ 13 (1938) 629 - 36.

1449. Διαθήκη ἐν Καστοριάᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1864. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 14 (1938) σ. 262 - 63.

1450. Ἐνα προικοσύμφωνον τοῦ 1860. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 14 (1938) σ. 79 - 80.

1451. **Ζώης Λεων. Χ.** Ἐγγραφα ἐκ Πατρῶν ἀνέκδοτα. Ἀχαϊκά 2 (1938) 112.

1452. **Σγουρέτσας Ἀγθσ.** Κλέφτες καὶ Ζουρνᾶς. Σπαρτ Χρον Β' (1938/39) ἀρ. φ. 16, σ. 5.

1453. ——— Γιὰ τὴν ψυχὴ του. [Ὁμολογία τῆς 15 Ἰανουαρίου 1761]. Σπαρτ Χρον 2 (1938/39) ἀρ. 20, σ. 11.

3454. Σύνταξις διαθήκης κατά τὸ ἔτος 1881 ἐν Καστοριά. Μακεδ' Ἡμερ ἔτ. 14 (1938) σ. 157.
3455. *Τριανταφύλλου Κωνστ. Ν.* Πωλητήριο ἐν Πάτραις τοῦ 1820. Ἀρχαῖκὰ 2 (1938) 66 - 67.
3456. *Ζώης Λεων. Χ.* Ἐγγραφα ἐκ Πατρῶν ἀνέκδοτα. Ἀρχαῖκὰ 3 (1939) 59 - 63.
3457. *Μανιατόπουλος Ἰωάνν. Περ.* Τὸ ναυτικὸν δίκαιον τῆς Ἰδρας (1717/1821) Ἀθῆναι 1939, 8ον, σελ. 134.
3458. *Φακῆς Χρῆστ. Κ.* Προικοσύμφωνον ἐν Πάτραις τοῦ 1829. Ἀρχαῖκὰ 3 (1939) 92 - 93.
3459. *Παπαζογλου Ἀβρ. Ν.* Ἐνα παλιὸ τουρκικὸ ἔγγραφο. Ἀρχαῖκὰ 4 (1940) 70.

4. Παιδικὴ ζωή.

α' Σχολικὴ ζωή, ἐπαγγελματικὴ μαθητεία.

β' Παιδιά

Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθμ. 122. 123. 171. 200. 202. 225. 227. 248. 251. 253. 270. 275. 276. 281. 292. 317. 322.

3460. *Φαρμακίδης Σ. Π.* Ζιννάπιν (Κυπριακὸν ἔθιμον). [Μετὰ σημειώσεως Ν. Γ. Πολίτου]. Λαογρ 6 (1917/18) 657.
3461. *Καραχάλιος Θεμ.* Λεῖψανα τοῦ κοιτάβου ἐν τῇ Νέᾳ Ἑλλάδι. ΑΕ ἔτ. 1924, σ. 198 - 200.
3462. *Κακριδῆς Ἰωάνν. Θ.* Ἑλληνικὰ παιγνίδια. ΗΜΕ ἔτ. 1925, σ. 161 - 79.
3463. *Δουκόπουλος Δημ.* Ποῖα παιγνίδια παίζουσι τὰ ἑλληνόπουλα. Περιγραφῆς ἑλληνικῶν παιγνιδίων ἀπ' ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος [109]. Ἀθῆναι 1926, 8ον, σελ. 220. (Παιδαγωγικὴ Βιβλιοθήκη, ἀρ. 15. Ἐκδοτικὴ Ἐταιρία «Ἀθηνᾶ» Α. Ι. Ράλλης καὶ Σία).
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 297 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
3464. Παιγνίδια καὶ τραγούδια λαϊκὰ γιὰ παιδιὰ 6 χρονῶν καὶ ἄνω. Ἀθῆναι. Ἐκδοτικὸς οἶκος Δημητράκου, 1926, 8ον, σελ. 55.
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 296 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
3465. *Ἀθανασούλα Εὐδ.* Γύρω γύρω ὄλοι... Λαϊκὰ παιγνίδια καὶ τραγούδια γιὰ πολὺ μικρὰ παιδιὰ. Διαλεγμένα ἀπὸ τὴν Κ^α —. Εἰκονογραφημένα ἀπὸ τὴ Δ^α Λύδια Μπορζέκ. Ἀθῆναι 1927, 8ον, σελ. 63.
3466. *Δραγάτης Ἰάκ. Χ.* Τὰ Γιαννάκια καὶ οἱ κομπογιαννίταις. Ν' Ἔστ 1 (1927) 1141 - 1142.

3467. **Ζαΐρης Νικ. Γεώργ.** Αί γυμναστικά παιδιά των σχολείων. Ἐν Ἀθήναις 1927, 8ον, σελ. 205.
98 παιδιά ἐξ ὧν πολλαὶ δημῳδαί.
3468. **Φαρμακίδης Σ. Π.** Κυπριακὰ παίγνια. Λιγκρὶν. Κυπρ Χρον 5 (1927) 200-205.
3469. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Παιγνίδια. Προμ Πυρφ ἔτ. Γ' (1927) ἀρ. 60-66 σ. 7. ἔτ. Δ' (1928) ἀρ. 73-76 σ. 7, ἀρ. 79 σ. 7 [41].
3470. **Ποταμιάνος Θ.** Χωριάτικα παιγνίδια. ΜΕΕ Περ Ε-Ζ (1928) φ. 144 σ. 3, φ. 147 σ. 3, φ. 152 σ. 6-7.
3471. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Τὸ παιγνίδι ἢ παπούτσα. Τοῦ γριᾶς ὁ σωρός. Ἡ χάστρα. Οἱ κλέφτες καὶ χωροφύλακες. Προμ Πυρφ ἔτ. Ε' (1929) ἀρ. 101 σ. 7, ἀρ. 102 σ. 7, ἀρ. 113 σ. 7, ἀρ. 115 σ. 7.
3472. **Φαρμακίδης Σ. Π.** Παρατηρήσεις εἰς Λαογραφίας Ε' 648. Λαογρ 10 (1929/32) 272.
3473. **Δαφέρμος Γ. Φ.** Παιγνίδια [4]. Προμ Πυρφ ἔτ. Η' (1932) ἀρ. 176 σ. 7, ἀρ. 184 σ. 7.
3474. **Κλεάνθους - Παπαδημητρίου Μυρσίνη** Παιχνίδια με τραγούδια ὠργανωμένα με βάση τὴν ἀρχὴ τῆς ἐργασίας γιὰ παιδιά ὡς 12 χρονῶν. Ἀθήνα 1932, 4ον, σελ. 552.
3475. **Χατζόπουλος (1873) † Κωνστ. Ν.** Σαραντα Ἐκκλησιῶν σύμμικτα λαογραφικά. Θρακ 3 (1932) 288-300. [Παιδιά 29].
3476. **Θεοδωρακάκος Π.** Τὸ πουρὶ (ὁ ποῦρος) (παιδιά Μάνης). Ἑλλ Ἀγ Α' (1933) 214.
3477. **Κορδατζῆ Μαρία** Τὰ μιλᾶκια (παιδιά Θηβῶν). Ἑλλ Ἀγ Α' (1933) 254.
3478. **Δαζάρου Α.** Λαϊκὰ ἀγωνίσματα. Ἑλλ Ἀγ Α' (1933) 67-69.
3479. **Δάμψας Σωτήρ. Ι.** Ὀλίγαι λέξεις εἰς τὸν χαλκουπόλεμον. Ἑλλ Ἀγ Α' (1933) 215-16.
3480. **Δάμψας Σ.** Μία σημείωσις εἰς τὸν στραβοτσιάκαλον. Ἑλλ Ἀγ Α' (1933) 96.
3481. **Μαξοκοπάκη Αἰκατερίνη.** Ἡ ξυλογαῖδαρα (παιδιά Κρήτης). Ἑλλ Ἀγ Α' (1933) 148.
3482. **Μουλλᾶς Δ.** Ἀγῶνες λαϊκοὶ εἰς τὴν περιφέρειαν Καλαβρυτών. Ἑλλ Ἀγ Α' (1933) 36.
3483. **Μπαλιᾶς Πολύβ.** Ἡ γουρουνίτσα (παιδιά Τριφυλίας). Ἑλλ Ἀγ Β' (1933) 39
3484. **Μπασογιάννης Δ.** Ἀγῶνες λαϊκοὶ Δυτικῆς Θράκης. Ἑλλ Ἀγ Α' (1933) 7-10.
3485. **Μπίκος Ἀθ.** Οἱ ἵπτικοὶ ἀγῶνες τῆς κωμοπόλεως Μπάστα Μεσσηνίας. Ἑλλ Ἀγ Α' (1933) 185-87.

3486. *Παυλίνης Εὐάγγ.* Τὸ τόπι (παιδιά Κυθήρων). 'Ελλ' Ἀγ Α' (1933) 69 - 70.
3487. *Σακελλάρης Εὐάγγ.* Ἡ ἄλώνα (παιδιά Κυθήρων). 'Ελλ' Ἀγ Α' (1933) 217.
3488. *Σταμούλης Γρ.* Τὸ σαρανιάφτυστο. 'Ελλ' Ἀγ Α' (1933) 95 - 96.
3489. *Φυλακτὸς Γ.* Ὁ στραβοτσιάκαλος (παιδιά Λαρίσης). 'Ελλ' Ἀγ Α' (1933) 35.
3490. *Χειμάρρας Κ.* Ὁ χαλκουπόλεμος (παιδιά Ἀργινίου). 'Ελλ' Ἀγ Α' (1933) 118 - 21.
3491. *Ἀσημακόπουλος Κ.* Οἱ ἀγῶνες τοῦ χωρίου Μιδέας - Ἄργους. 'Ελλ' Ἀγ Β' (1934) 9.
3492. *Γεωργόπουλος Π.* «Μιά» (παιδιά Παραμυθιάς). 'Ελλ' Ἀγ Β' (1934) 10 - 11.
3493. *Θεοδωρακάκος Π.* Τὸ στρατιωτικὸ [παιδιά Μάνης]. 'Ελλ' Ἀγ Β' (1934) 74 - 77.
3494. *Κ(αμπούρογλου) Δ. Γρ.* Σωματική ἀγωγή ἐπὶ τουρκοκρατίας. Μεγ. 'Ελλ' Ἐγκυκλ. τόμ. 10 (1934) 973 - 74.
3495. *Κανταρτζῆς Δημ.* Ἡ γουρνίτσα (παιδιά Βελβενδοῦ). 'Ελλ' Ἀγ Β' (1934) 35.
3496. *Κουλάκος Β.* Ἡ γουρουνίτσα (παιδιά τῆς Μάνης). 'Ελλ' Ἀγ Β' (1934) 40.
3497. *Λουζιώτης Ἀργύρ.* Ὁ πετροπόλεμος εἰς τὴν Ἀταλάντην. 'Ελλ' Ἀγ Β' (1934) 12.
3498. *Μαμέλης Κ.* Οἱ ἀγῶνες τοῦ χωρίου Ματίστρου Ἐβρου. 'Ελλ' Ἀγ Β' (1934) 174 - 75.
3499. *Μιχαηλίδης Π.* Ὁ χοῖρος (παιδιά Λευκωσίας - Κύπρου). 'Ελλ' Ἀγ Β' (1934) 36.
3500. *Περάκις Ἀπ. Γ.* Παρατσάφαρα. Προμ Πυροφ ἔτ. Ι' (1934) ἀρ. 220 σ. 7.
3501. *Πιστόλης Ν. Δ.* Τὸ τόπι ἢ ζόπι. Καλύβα - Καλυβίτσα. 'Ελλ' Ἀγ Β' (1934) 208 - 209.
3502. — «Ἡ λωρίδα» (ἔχω ἓνα πουλί). [Παιδιά Λοκρίδος]. 'Ελλ' Ἀγ Β' (1934) 128.
3503. *Σακελλαρίδης Μ.* Ἡ ἐλευθερία (παιδιά Ἀλμυροῦ). 'Ελλ' Ἀγ Β' (1934) 127.
3504. *Χειμάρρας Κ.* Ἡ γουρούνα (παιδιά Ἀργινίου). 'Ελλ' Ἀγ Β' (1934) 37 - 38.
3505. : *Γκο - Βί - ς (Βίγκος Ἀ.)* Τὰ παιδικὰ μας παιχνίδια. Τὸ Μέλλον τῆς Ὑδρας 3 (1934/35) 303 - 304.
3506. : *Εἰδικὸς* Παιχνίδια στὴν ἀκρογιαλιά. [7]. Ναυτ' Ἐλλ 7 (1935) 2326.
3507. *Κορδατζῆ Μ.* Ἡ γαιδάρα. Ἡ ἑλλά. 'Ελλ' Ἀγ Γ' (1935) 58 - 59.
3508. *Παπαχαλαράμπους Γ.* Ὅλιγα περὶ σουτζᾶς. Κυπρ Χρον 11 (1935) 257 - 58. Ἐρμην. τῆς λ. σουτζᾶ.
3509. *Πιστόλης Ν.* Σημειωσοῦλες ἐπάνω σὲ διάφορα παιχνίδια. 'Ελλ' Ἀγ Γ' (1935) 242 - 46. [Παιδ. 4].

3510. **Ξερελέας Γεώργ.** Μπίρδι - μπίρδι (παιδιά Γυνθείου). Τρεῖς - ἦμισυ (παιδιά Μάνης). 'Ελλ'Αγ Γ' (1935) 23 - 24.
3511. **Σταμούλης Γρ.** «Μιά περάσει» (παιδιά Ἀθηνῶν). 'Ελλ'Αγ Γ' (1935) 301-302.
3512. **Σταυρακάκης Ἐμμ.** Συλλογή ἐπιχωρίων παιδιῶν [ἐκ τῆς ἐπαρχίας Σητείας Κρήτης]. [6]. Μύσων 4 (1935) 105 - 108.
3513. **Καρακατσάνης Κ.** «Λακουβίτσες». (Παιδιά Φιλιατρῶν - Τριφυλίας). 'Ελλ'Αγ Δ' (1936) 102 - 103.
3514. **Κουτσουρίδης Ἐμμ.** «Καλάκαρδιες». 'Ελλ'Αγ Δ' (1936) 230.
3515. **Νταῆς Χρ.** Βὰρ καὶ βουρ καὶ πίσω ἢ μάννα. (Παιδιά Καστανοχωρίου Μεγαλοπόλεως). 'Ελλ'Αγ Δ' (1936) 265 - 66.
3516. **Πουλόπουλος Ἡλ.** «Τὸ βρετό». (παιδιά Πλάκας Μεγαλοπόλεως). 'Ελλ'Αγ Δ' (1936) 231.
3517. **Σουζῆς Ἰ.** Μία σημείωσις εἰς τὴν παιδιὰν «λακουβίτσες». 'Ελλ'Αγ Δ' (1936) 103.
3518. **Χειμάρρας Κ.** Ἡ ἀμπάριζα (παιδιά Κεφαλοβρύσου). 'Ελλ'Αγ Δ' (1936) 35 - 38.
3519. «Ἡ Σπάπουλα». Ποντ Φύλλ Α' (1936/37) φ. 6 σ. 21.
3520. Ἰ. **Αγλαδς** Φράσεις πὺν λένε στὰ χωριά μας [1 παιδιὰ]. Σπαρτ Χρον Α' (1937/38) ἀρ. φ. 13 σ. 11.
3521. **Παπαδόπουλος Δ. Κ. (Σταυριώτης)** Τίμη - τίμη (παιγνίδι). Ποντ Φύλλ Β' (1937/38) φ. 19, σ. 299. — Παιδιαὶ Σταυρίου Χαλδίας, φ. 22 σ. 406 - 13 [Παιδ. 31].
3522. **Δαφέρμος Γεώργ.** Μυλοποταμίτικα παιγνίδια καὶ ἀστρονομικά. Ἐπ Κρητ Σπ 1 (1938) 483 - 88. [Παιδ. 2].
3523. **Κυβερνητάκης Ἰωάνν.** Ἀνθολογία παιγνιδιῶν τῆς ἀρχαιότητος καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων. Ἡράκλειον Κρήτης (1938), 8ον, σελ. 211.
3524. **Ἀποστολίδης Δημ.** Παιδιαὶ Ἑλληνοπαίδων τοῦ Πόντου. Ποντ Φύλλ Γ' (1938/39) φ. 26, σ. 67 - 68.
3525. **Μελανοφρούδης Παντ.** Παιγνίδια Χαλδίας [8]. Ἀρχ Πόντ 8 (1938) 220 - 29.

III. ΞΕΝΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Λαογραφία τῶν Βαλκανικῶν λαῶν.

1. Γενικά.

3526. **Σπηλιωτόπουλος Ἀντ. Θ.** Ἡ δημῶδης ποίησις τῶν βαλκανικῶν λαῶν καὶ

ἡ συγγένεια αὐτῆς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν. Ἡ Διάλεξις Α' (1928) φ. 5 - 6, σ. 106 - 25.

3527. *Schneeweiss E.* Allgemeines über das Folklore auf dem Balkan. Rev. intern. d. étud. balkaniques., Beograd, ἔτ. Α', τόμ. II (1935) σ. 180 - 84 (518 - 22).

3528. *Κιοσεμιχάλ Μαχμούτ Ρ.* Συγκριτικὴ Βαλκανικὴ μουσικολογία. Μετάφρ. Ἄβρ. Ν. Παπάζογλου. Ν᾽ Ἔστ τόμ. 22 (1937) 1209 - 1211.

2. Ἀλβανικὴ λαογραφία.

3529. *Κώτσης Ἀλέξ.* Πλιάτσικο ἀπὸ τὴν ξενητεία. Κυριακὴ Α' (1927) φ. 32, σ. 5.

3530. *Çabej E.* Sitten und Gebräuche der Albaner. Rev. intern. d. études balkaniques., Beograd, ἔτ. Α', τόμ. II (1935) σ. 218 - 34 (556 - 72).

3. Βουλγαρικὴ λαογραφία.

3531. Art populaire Bulgare en Thrace. Gravures, broderies, tissus. Sofia ἄ. ἔτ. 4^{ον} (εἰς πλάτος) σελ. 4 + 6 πίν. (Institut scientifique auprès de l'organisation de Thrace en Bulgarie).

3532. *Arnaudoff M.* Die bulgarischen Festbräuche. Leipzig, 1917, 8^{ον}, σελ. 82. (Bulgarische Bibliothek, Bd. IV).

Κρίσις: Λαογρ 8 (1921/25) 262 - 65 (Στίλπον Π. Κυριακίδης).

3533. *Μισσηλίδης Στέλ.* Ὁ Βούλγαρος τραγουδιστὴς τοῦ Κιλίκις. ΜΕΕ Περ Α - Δ (1926) φ. 3 - 4, σ. 3.

3534. *Kasaska Julie* Ἡ ζωὴ τῆς χωρικῆς τῆς Βουλγαρίας. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 23, σ. 5.

3535. *Κωσιτῶφ Στ. Α.* Τὸ ἔθνικὸ βουλγαρικὸ κέντημα (μετάφρ. Α.). ἙλλΓράμματα 1 (1927) 137 - 42.

3536. * *Sélichtchev A.* La célébration de la fête familiale «Slujba» (kourban) en Bulgarie et en Macédoine et la Slava serbe. Revue Macédonienne 5 (1929) 33 - 84, 173 - 75.

3537. *Τζιάτζιος Εὐάγγ. Στ.* Ἡ δημοτικὴ ποίηση τῶν Βαλκανικῶν λαῶν. — Λίγα Βουλγαρικὰ τραγούδια. Ν᾽ Ἔστ τόμ. 12 (1932) 695 - 704.

3538. ** *Ἀρναούδωφ Μ.* Σχεδιάσματα βουλγαρικῆς λαογραφίας. Σόφια 1934. Ἔκδοσις τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας, 8^{ον}, σελ. VI + 695 (βουλγαριστί).

Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 275 - 78 (Μ. Θ. Λάσκαρις).

3539. *Καραλίτσεφ Ἄγγελ.* Τ' αἰ - Γιωργιοῦ οἱ φοιτιές (μετάφραση *Τάσου Βαφραιάδη*). Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 11, σ. 9.

Βουλγαρικὸν διήγημα με θέμα λατρευτ. ἔθιμον.

3540. **Djoudjeff Stojan** Le folklore musical en Bulgarie. Revue internat. d. étud. balkaniqu., Beograd, έτ. Β', τόμ. ΙΙ (4) (1936), σ. 589-94 (562-67).
3541. **Peteva E.** L'art populaire en Bulgarie. Revue internat. d. étud. Balkaniqu., Beograd, έτ. Β', τόμ. ΙΙ (4) (1936), σ. 575-79 (548-52).
3542. **Vakarelski Chr.** La vie et les moeurs des Bulgares. Revue intern. d. étud. balkaniqu., Beograd, έτ. Β', τόμ. ΙΙ (4) (1936), σ. 512-19 (485-92).
3543. **Βασιλάς Γιάνν.** Δημοτικό βουλγαρικό. 'Ο διαταγμός. Λογοτεχνική απόδοση —. Κρητ Σελ 3 (1938/39) 682.
3544. **Μπουτσκάφ Λουμπομλε** Λαογραφικά Βουλγαρίας. (Διασκευή Γιάννη Βασιλά). Κρητ Σελ 3 (1938/39) 430-32. [Γενικόν άρθρον περι τών δημοτικών τραγουδιών τής Βουλγαρίας].

4. Σερβική λαογραφία.

3545. **Murko Mathias** La poésie populaire épique en Yougoslavie au début du XXe siècle. Paris 1929. (Travaux publiés par l'Institut d'études slaves X), 8ον, σελ. 74+πίν. XXI.
Κρίσις : Λαογρ 10 (1929/32) 289 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
3546. **Βελλιανίτης Θ.** 'Η Σερβική δημοτική ποίησις. ΜΕΕ Περ Α - Δ (1927) φ. 47, σ. 7.
3547. Πρῶτον συνέδριον τών Σλάβων φιλόλογων ἐν Πράγα 1929. Λαογρ 10 (1929/32) 274-75.
Δημοσ. πρότασις τοῦ *D. Stranska*, Praha: Les archives de la prose et de la poésie populaires.
3548. **Laskaris Michel** Tommaseo traducteur de chants serbes en grec. Communication faite à Prague au Congrès des Philologues slaves. Extrait des Comptes-rendus du Premier Congrès des Philologues slaves. Prague 1930, 8ον, σελ. 20.
Κρίσις : Λαογρ 10 (1929/32) 609 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)). Ν'Εστ τόμ. 9 (1931) 385-86 (Κ. Κ.).
3549. **Γ-Γ.Α.** Γιουγκοσλαύικο δημοτικό τραγούδι. 'Ελληνίς 12 (1932) 54-55.
3550. Σερβικές παροιμίαι [12]. 'Εγκ 'Ημ έτ. 1932, σ. 273.
3551. * **Vaillant André** Les chants épiques des Slaves du Sud. Extrait de

la Revue des cours et conférences (30 Janvier, 15 Février et 15 Mars 1932), Paris 1932, 8^{ον}, σελ. 46.

Κρίσις : Λαογρ 11 (1934/37) 308 - 309 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).

3552. **Zupanic' N.** Der Name Grk (Grieche) in der Bedeutung «Riese» bei den Belokranjci im königreiche Jugoslavien. Etnolog 7 (1934) 166 - 82.

Κρίσις : BZ 35 (1935) 455 - 56 (F. D(ölger)).

3553. **Krauss Fried. S.** Theseus im Guslarenlied. Ein Herzogländisches Guslarenlied aufgezeichnet von —. Λαογρ 11 (1934/37) 337 - 86.

3554. * — Die Ödipussage in südslawischer Volksüberlieferung. Imago, Bd. XXI. Wien, 1935, σ. 358 - 67.

5. Ρουμανική λαογραφία.

3555. **Muslea Ion** Le folklore roumain. Revue internat. d. étud. balkaniqu., Beograd, έτ. Β', τόμ. II (4) (1936) σ. 567 - 74 (540 - 47).

3556. **Negrea Mart.** La musique contemporaine en Roumanie. Revue internat. d. étud. balkaniqu., Beograd, έτ. Β', τόμ. II (4) (1936) σ. 585 - 88 (558 - 61).

3557. * **Petranu Coirolan** Influence de l'art populaire des Roumains sur les autres peuples de Roumanie et sur les peuples voisins. Bucarest 1936. (Extrait de la Revue de Transylvanie, tome II. N^ο 3), σελ. 46.

Κρίσις : Έπ Βυξ Σπ (1936) 524 - 27 (*Αγγελική Χατζημιχάλη).

6. Τουρκική λαογραφία.

3558. **Παπαδόπουλος Σάββ.** Ένα Τούρκικο λαϊκό επύλλιο. Έλλ Γράμματα 1 (1927) 542 - 44.

3559. — Τò Τούρκικο δημοτικό τραγούδι. Έλλ Γράμματα 1 (1927) 234 - 38.

3560. : **Ανθίας Τ.** Τò ραμαζάνι. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 128, σ. 7.

Έθιμα τών Τούρκων τής Κύπρου.

3561. * **Μπουκουβάλα - Άναγνώστου Ίωάννα** Περίεργα έθιμα τών Τούρκων τής Θράκης. Έφημ. «Μακεδονία» Θεσσαλονίκης, 8 Φεβρ. 1937.

3562. **Παπάξογλους Άβρ. Ν.** Τò παραμύθι τοϋ Μελεάγρου στήν Άνατολή. Ν Έστ τόμ. 24 (1938) 1459 - 461.

Β'. Λαογραφία άλλων εύρωπαϊκών λαών.

1. Γενικά.

3563. Schweizerisches Archiv für Volkskunde. Vierteljahrsschrift unter

Oberleitung des Vorstandes herausgegeben von *Ed. Hoffmann-Krayer*, Redaktor für den deutschen Teil, und *Arthur Rossat*, Redaktor für den romanischen Teil. XX^{er} Jahrgang. Festschrift für Eduard Hoffmann-Krayer hsg. im Auftrage des Vorstandes von *Hanns Bächtold*. Basel 1916, 8ον, σελ. VII 542 μετὰ πινάκων καὶ εικόνων.

Κρίσις : Λαογρ 6 (1917/18) 264 - 72 (Ν. Γ. Πολίτης).

3564. Οἱ διάφοροι λαοὶ καὶ τὰ Χριστούγεννα. Ἡμερ Ἐγκ ἔτ. 21 (1924) 164 - 65.

3565. Τὰ παιχνίδια τῶν ἐθνῶν. Κυριακὴ ἔτ. Α' (1926/27) ἀρ. 4, σ. 2.

3566. *Ghidini L.* Χριστιανικοὶ θρύλοι γιὰ τὰ πουλιά [διαφόρων εὐρωπ. λαῶν]. Ἑλλ Γράμματα 5 (1929) 801 - 802.

3567. Ἔθιμα τῶν λαῶν [τῆς Εὐρώπης]. Τὰ τραπουλόχαρτα. Ἑλλ Γράμματα 5 (1929) 433 - 34.

3568. *Sinner J. R.* Die Jungfernschaft Virginität und Defloration als kulturprobleme. Wien 1931, 8ον, σελ. 360.

Ἐξετάζεται τὸ ζήτημα τῆς παρθενίας καὶ τῶν περὶ τὴν φθορὰν αὐτῆς ἐθίμων, εἶτα τὸ δικαίωμα τῆς πρώτης νυκτὸς παρὰ τοῖς εὐρωπαϊκοῖς λαοῖς.

Κρίσις : Λαογρ 10 (1929/32) 613 - 14 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).

3569. * *Deutsch Leonhard* Klavierfibel. Eine Elementarschule des Primavista - spielens. Zusammengestellt aus Volksliedern aller Nationen. 2. Heft. 165 Volkslieder der slavischen Nationen. Deutsche Übertragungen von Dr Heinrich Möller. Steingraber Verlag Leipzig, 1931, 4ον, σελ. 100 —. 3. Heft. 120 Volkslieder verschiedener Nationen, 1934, 4ον, σελ. 74.

Κρίσις : Λαογρ 11 (1934/37) 310 - 11 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).

3570. *Δέφας Π.* Τὸ δένδρον τῶν Χριστουγέννων (ἔθιμα τῶν βορείων λαῶν). Ἑλλ Ἐπ ἔτ. 32 (1938/39) τεύχ. 374, σ. 30 - 32.

2. Βαλτικῶν λαῶν λογογραφία.

3571. *Krohn Kaarle* Goethes «Finnisches Lied». Λαογρ 7 (1923) 41 - 44.

3572. Ἡ ζωὴ τῶν Ἑσκιμῶν. Φωνὴ Δωδ 1924, ἀρ. 42, σ. 8 - 9.

3573. *Δογοθέτη Φωφῶ Π.* Τὰ δημοτικὰ τραγούδια τῆς Λιθουανίας. Ἑλληνίς 10 (1930) 53 - 57.

3574. * *Laakmann H. - Anderson Walter* Ein neues Document über den Estnischen Metsik - Kultus aus dem Jahre 1680. Tartu 1934. (Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis (Dorpatensis) B XXXII 5), 8ον, σελ. 37 + πίν. 2.

Κρίσις : Λαογρ 11 (1934/37) 317 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).

3575. * **Stern Carl von** Estnische Volkssagen ins deutsche übertragen. Mit einem Nachwort von Prof. Dr. Lutz Mackensen. Druck u. Verlag der AG «Ernst Plates». Riga 1935 (Veröffentlichungen der volkskundlichen Forschungsstelle am Herderinstitut zu Riga. Band I), 8ον, σελ. 246.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 707 - 10 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).

3. Γερμανική λαογραφία.

3576. **Anderson Walter** Kaiser und Abt. Die Geschichte eines Schwanks. Helsinki 1923. (FF Communications No 42). 8ον, σελ. VI+449.
Κρίσις: Λαογρ 8 (1921 25) 578 - 88 (Στέλλα Π. Κυριακίδης).
3577. * Oberdeutsche Zeitschrift für Volkskunde. Schriftleiter Prof. Dr. Eugen Fehrle. Heidelberg Jahrg. 1927/30 τόμ. 1 - 4.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 612 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
3578. Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens von *E. Hoffmann-Krayer* und *Hans Bächtold Stäubli*, Berlin - Leipzig 1928. Walter de Gruyter et Co.
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 618 - 20 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
3579. **Boehm Fr.** Aeromantie, Ägomantie, Alektryomantie, Aleuromantie, Alphitomantie, Amniomantie, Anthropomantie, Artomantie, Aspidomantie. (Ἀποσπάσματα ἐκ τοῦ Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens).
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 620 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
3580. ——— Angang. (Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Handwörterbuch des deutschen Aberglaubens).
Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 620 - 21 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
3581. * **Pfister Friedr.** Die deutsche Kaisersage und ihre antiken Wurzeln (= Werbeschröften des Landesverbandes der Vereinigung des humanistischen Gymnasiums in Bayern. Nr. 8). Würzburg, C. J. Becker, 1928, 8ον, σελ. 19.
Κρίσις: BNJb 7 (1928/29) 214 (N. A. B(ees)).
3582. * Ἀτλας τῆς Γερμανικῆς λαογραφίας. Λαογρ 10 (1929/32) 276.
3583. * **Schreiber Georg** Nationale und internationale Volkskunde. Düsseldorf 1930. (Forschungen zur Volkskunde. Heft 4/5), 8ον, σελ. XII + 211.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 616 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).

3584. * **Anderson Walter** Der Schwank vom alten Hildebrand. Eine vergleichende Studie. Dorpat 1931, 8ον, σελ. XIV + 329.
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 278 - 81 (Σ. Π. Κυριακίδης).
3585. **Grimm** * **Ἀδελφοί** Ὁραῖες παιδικὲς ἱστορίες μετ' 70 εἰκόνες, μετάφρ. Β. Δ. Ἀκρίτα. Ἐπιμέλεια Δ. Π. Δαμασκηνοῦ. Ἀθήναι. Ἐκδ. Οἶκος Δημητράκου (1931) 8ον, σελ. 141.
Δημοσιεύονται 19 παραμύθια.
3586. **Meier John** Deutsche Volkslieder. Balladen, Erster Teil. Berlin - Leipzig, 1935, 8ον, σ. XLIV + 321. — Zweiter Teil. Erste Hälfte, 1937, 8ον, σελ. 218.
Κρίσις: Ν Ἔστ τόμ. 21 (1937) 335 - 39 (Γ. Α. Μέγας).

4. Ἑλβετικὴ λαογραφία.

3587. **Ἀποστολίδου** Ἑλλη Χαρ. Ἡ λαϊκὴ ἐφορτὴ στὴν Ἑλβετία τῶν ἔθνομικῶν ἔνδυμασιῶν. Ἑλληνίς 15 (1935) 33 - 36.

5. Δανικὴ λαογραφία.

3588. [**Andersen H**] Ἄντερσεν Χ. Παραμύθια γιὰ μεγάλα παιδιά. Μετάφρ. ἀπὸ τὸν Ἀγ. Ι. Φωστηρόπουλο. Ἀθήναι, ἔκδ. Α. Ράλλη [1930], 8ον, σελ. 80.
Παραμύθια 3.
3589. ——— Παραμύθια μεταφράσεις ἀπὸ τὰ δανικὰ Β. Δασκαλάκη. «Ζηχνάκης», ἄ. ἔ. 8ον μικρ., σελ. 128.

6. Ἰταλικὴ λαογραφία.

3590. * The Swallow Book. The Story of the Swallow told in Legends, Fables, Folk Songs, Proverbs, Omens and Riddles of many Lands gathered by *Dr. Giuseppe Pitrè*, rendered in to english and arranged for the use of our boys and girls by *Ada Walker Camehl*. New York, Cincinnati, Chicago, 8ον μικρόν, σελ. 158.
Κρίσις: Λαογρ 6 (1917/18) 273 - 81 (Ν. Γ. Πολίτης).
3591. **Καίμης Τζούλ.** - **Κόντογλους Φ.** Παλιὰ ἰταλικά παραμύθια. [10]. Ἑλλ Γράμματα 2 (1928) 140 - 43, 174 - 77.
3592. **Καίμης Τζούλ.** Ὁ Μπερτόλντο, ὁ ἰταλὸς Καραγκιοῆζης. Ἑλλ Γράμματα 4 (1929) 337 - 40.
3593. * **Dessanaj B.** Origini bizantini delle Sagre popolari in Sardegna. Lares 8 (1937) 204 - 208.

Γ'. Λαογραφία Ἰνδοευρωπαϊκῶν λαῶν.

3594. Οἱ Ἴνδοὶ τῆς Βραζιλίας. Φωνὴ Δωδ 1924, ἀρ. 28, σ. 3 - 4.
3595. **Schultz Wolfgang* Zeitrechnung und Weltordnung in ihren übereinstimmenden Grundzügen bei den Indern, Iranern, Hellenen, Italiern, Germanen, Kelten, Litauern, Slawen. Mit 75 Abb. in Text, Leipzig (kurt kabitzsch) 1924. Mannus Bibliothek Nr. 35, 8ον, σελ. 289. Κρίσις: Λαογρ 8 (1921/25) 602 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
3596. *Προκοπίου Σωκρ.* Ἀπὸ χῶρες ἄγνωστες. Τὰ μυστήρια τῶν Ἰνδιῶν. ΜΕΕ Περ Α - Δ (1926) φ. 5 - 6 σ. 6 - 7, φ. 7 - 8 σ. 6 - 7, φ. 11 - 12 σ. 4 - 5, φ. 13 - 14 σ. 5 - 6.
3597. *Μ(παμπούρης Ἐπαμ.)* Θαλασσινοὶ μῦθοι καὶ παραδόσεις. Χοροί, κύματα, κογχύλια. Ναυτ Ἑλλ ἔτ. 8 (1936) 3601.

Δ'. Λαογραφία λαῶν τῆς Ἀσίας, Αὐστραλίας καὶ Ἀφρικῆς.

1. Γενικά.

3598. *Anderson Walter* Nordasiatische Flutsagen. Dorpat 1923 (Acta et Commentationes Universitatis Dorpatensis. Bd. IV. 3), 8ον, σελ. 44. Κρίσις: Λαογρ 9 (1926/28) 260 - 63 (Στίλπ. Π.) Κυριακίδης).
3599. Ἡθῆ καὶ ἔθιμα παρὰ τοῖς Μαύροις τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς. Ἡμερ Ἐγκ ἔτ. 20 (1923) 177 - 80.
3600. Ἡ μεγαλύτερα νῆσος [Νέα Γουίνεα]. Τὰ ἦθη τῶν καννιβάλων της. Φωνὴ Δωδ 1923, ἀρ. 23 σ. 10 - 11.
3601. Οἱ δοκιμαστικοὶ γάμοι παρὰ τοῖς [Ἀσιατικοῖς] λαοῖς. Φωνὴ Δωδ 1924, ἀρ. 44 - 45, σ. 5 - 6.
3602. Οἱ νόμοι τοῦ γάμου. [Ἡθῆ καὶ ἔθιμα τοῦ Θιβέτι]. Φωνὴ Δωδ 1924, ἀρ. 27 σ. 5.
3603. *Προκοπίου Σωκρ.* Ἀπὸ χῶρες ἄγνωστες... Πῶς συνάπτουν τὰ συνοικεσιά των οἱ Σουδανοί, οἱ Χαλδαῖοι, οἱ Ἀραβῆς καὶ οἱ Ἴνδοί. ΜΕΕ Περ Α - Δ (1926) φ. 3 - 4, σ. 4 - 5.
3604. — Εἰς τὰς ἀκτὰς τῶν τρωγλοδυτῶν. ΜΕΕ Περ Δ' (1926) φ. 43, σ. 2.
3605. *Παράσχος Κλ.* Ἡ ποίησις τῶν μαύρων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 139, σ. 5.
3606. Οἱ Νέγροι καὶ οἱ περίεργοι χοροὶ των. Ἡ Ἐπιστήμη 1 (1929) ἀρ. 3 σ. 33 - 35.

3607. Πῶς τιμοῦν οἱ ἄγριοι τοὺς νεκρούς. Ἑλλ Γράμματα 5 (1929) 461 - 62.
3608. Μυστηριώδεις φυλαὶ τῆς Δυτικῆς Ἀφρικῆς. Ἡ Ἐπιστήμη 2 (1930) ἀρ. 7 σ. 1 - 3.
3609. Τὸ ἔθιμον τῆς καταστιξέως. Ἡ Ἐπιστήμη 2 (1930) ἀρ. 12 σ. 18 - 19.
3610. **Κυριακίδης Γ. Α.** Ἡ ποίησις τῶν μαύρων. Ν Γράμμ Α' (1935) φ. 15, σ. 6.
3611. **Κοτζιούλας Γ.** Θρηνητικὰ τραγούδια μιᾶς γυναίκας πὺν λείπει ὁ ἄντρας τῆς στὸν πόλεμο. Δημοτικὰ τοῦ Ἄνναμ [Ἰνδοκίνας]. Ν Γράμμ 6 Αὐγούστου 1938, σ. 16.

2. Ἀβυσσηνιακὴ λαογραφία.

3612. Ἡ γῆ ἢ ζωὴ καὶ τὰ ἦθη τῆς Ἀβυσσηνίας. Φωνὴ Δωδ 1924, ἀρ. 37 - 38, σ. 12 - 13.
3613. Ἀβυσσηνιακὲς παροιμίαι [10]. Ἑλληνίς 15 (1935) 256.

3. Ἀραβικὴ λαογραφία.

3614. **Τρικογλίδης Κ.** Ἀραβικὲς διηγήσεις. Ὁ νεροκουβαλητῆς καὶ ἡ γυναίκα τοῦ χρυσοχόου. Ἡμερ Ἐγκ ἔτ. 20 (1923) σ. 79 - 80.
3615. **Σαρρῆς Κ. Δ.** Αἰγυπτιακὴ λαογραφία. Ἐξορκισμοὶ διὰ τὴν προστασίαν τῶν παιδιῶν. ΡΗ ἔτ. 1929, σ. 172 - 76.
3616. **Mavris N. G.** Contribution à l'étude de la chanson populaire égyptienne. Avant-Propos de M. Louis Roussel. Alexandrie 1932, 8ον, σελ. 74.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 607 - 608 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
3617. **Μαυρῆς Νικ. Γ.** Αἰγυπτιακὰ δημοτικὰ τραγούδια. Ἐκδοτικὸς οἶκος Α. Κασσιγόνη [Ἀλεξάνδρεια], 1934, 8ον, σελ. 55. (Ἔρευνα, ἔτος 8ον).
Κρίσις: Λαογρ 11 (1934/37) 718 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
3618. Ἀραβικαὶ παροιμίαι [7]. ΜΕΗ ἔτ. 1935, σ. 178.

4. Ἀρμενικὴ λαογραφία.

3619. **Βελλιανίτης Θεόδ.** Ἀρμένιοι τραγουδισταί. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 122, σ. 2.

5. Ἀθιγγανικὴ λαογραφία.

3620. **Φαλιταῖς Κ.** Οἱ γύφτοι τῆς Ἑλλάδος. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 143, σ. 1 - 2.
3621. ——— Οἱ σημερινοὶ γύφτοι τῆς Ἑλλάδος καὶ οἱ παλαιοὶ Θρακοπελασοί. Ἑλλ Γράμματα 5 (1929) 136 - 37.

6. Αυστραλιανή λαογραφία.

3622. Ω. Οί ιθαγενείς τῆς Αυστραλίας καὶ τὰ περιεργα ἔθιμά των. Ἡ Ἐπιστήμη 1 (1929) ἀρ. 1, σ. 28 - 30.
3623. Μῦθοι καὶ θρύλοι τῶν ιθαγενῶν τῆς Αυστραλίας. Ἡ Ἐπιστήμη 3 (1931) ἀρ. 40, σ. 9 - 12.

7. Ἑβραϊκὴ λαογραφία.

3624. Τοῦ γουρουνιοῦ τὸ αἷμα. Ἡ ἑβραϊκὴ συνήθεια. Μαλεβὸς ἔτ. Δ' (1923/25) ἀρ. 41, σ. 293.
3625. Ἐλιγιὰ Γ. Ἕνα ἑβραϊκὸ λαϊκὸ ἄσμα τῆς Ἡπείρου. ΜΕΕ Ε - Ζ (1928) φ. 129, σ. 5.
3626. Φαλιάιτς Κ. Οἱ Ἑβραῖοι τῆς Ἑλλάδος. ΜΕΕ Περ Ε - Ζ (1928) φ. 155, σ. 2.

8. Κινεζικὴ λαογραφία.

3627. Ἔθιμα Κινέζων παράδοξα. Ἡμερ' Ἐγκ ἔτ. 20 (1923) σ. 72 - 74.
3628. Τὰ παιχνίδια στὴν Ἄπω Ἀνατολή. Ἑλλ Γράμματα 5 (1929) 556 - 57.

9. Ἰαπωνικὴ λαογραφία.

3629. * *Krauss Fr. - Satow Tamio* Das Geschlechtsleben des Japanischen Volkes. Leipzig 1931. Τόμ. Ι, 8ον, σελ. 431. Τόμ. ΙΙ, 8ον, σελ. 653.
Κρίσις : Λαογρ 10 (1929/32) 612 - 13 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).

Ε'. Ἀμερικανικὴ λαογραφία.

3630. Φουτρίδης Ἀριστ. Ἐθ. Ἡ ἰδέα τοῦ σπόρου στὴ μυθολογία τῶν Ζούνων. Λαογρ 7 (1923) 229 - 42.
3631. * *Pospisil Frantisek* Etnologické materiálie z jihorápadn U.S.A. (An-tropogeografické hodnocení studijní cesty k SW - Indianum na pod-klade přírodovedeckém). Brno, 1933, 8ον, σελ. 256 + πίν. ἔγχρ.
Κρίσις : Λαογρ 11 (1934/37) 316 - 17 (Σ. Π. Κ(υριακίδης)).
3632. *Draper G.* Παιδιὰ συλλεχθεῖσαι ὑπὸ — Ἀμερικανοῦ παιδαγωγοῦ κατὰ με-τάφρασιν καὶ προσαρμογὴν εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς ὑπὸ τῆς κ. Δεσποίνης Μ. Μιχαη-λίδου. Ἐντολῆ καὶ φροντίδι τῆς Χ. Α. Ν. Ἐν Ἀθήναις (1924). (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, 38), 8ον, σελ. 34.

ΠΡΟΣΘΗΚΗ

α) Σύμμεικτα.

3633. *Κουκουλές Φαίδ.* Διὰ τῆς ἐλληνικῆς ἱστορίας καὶ τοῦ ἐλληνικοῦ βίου. Ἐν Ἀθήναις 1922, σελ. 74.

Ἱστορικὴ ἐξέτασις μορφῶν τοῦ λαϊκοῦ βίου ἐκ τῆς γλώσσης τοῦ λαοῦ.

β) Ὑλικὸς βίος. (Οἰκία καὶ ἔνδυμα).

Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθμ. 125, 219

3634. *Montesanto Marica* L'isola dei Gigli (Stampaglia), con prefazione di Giuseppe Gerola. Roma ἄ. ἔτ. 8^{ον}, σελ. 112.

γ) Λαϊκὴ τέχνη.

3635. *Hagimihali Angélique* L'art populaire grec. Revue internat. d'étud. balkaniqu., Beograd, ἔτ. Β, τόμ. II (4) (1936), σ. 520 - 26 (493 - 99).

δ) Δημώδης ἱατρική.

Βλ. καὶ ἄνωτ. τὸ ἄρθρ. ὑπ' ἀριθμ. 219.

3636. *Κούσης Ἀρ. Π.* Ἱατροσόφιον. Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλ., τόμ. 12 (1930) 228-29.

ε) Ἄσματα.

Βλ. καὶ ἄνωτ. τὸ ἄρθρ. ὑπ' ἀριθμ. 125.

3637. *Dawkins R. M.* Turco - Christian Songs from Asia Minor. Annuaire Inst. Phil. et Hist. Or. 2 (1934) (Mél. Bidez) 185 - 206.

Δημ. 11 δημώδη ἄσματα τῶν τουρκοφώνων χριστιανῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μετὰ φρ. εἰς τὴν ἀγγλικήν.

3638. *Τωμαδάκης Νικ. Β.* Ἱστορικὸ τραγούδι. Κρητ Σελ 1 (1936) 278 - 81.

3639. [Συμπλήρωσις τοῦ ἄνωτ. ὑπ' ἀριθμ. 1329].

Κρίσις: Rev. Internat. d. étud. balkaniqu., Beograd, ἔτ. Γ', τόμ. I (1937), σ. 267 - 68 (V. Čajkanović).

στ) Παραμύθια.

Βλ. καὶ ἄνωτ. τὸ ἄρθρ. ὑπ' ἀριθμ. 125.

3640. **Kretschmer Paul* Neugriechische Märchen. Jena 1919. (Die Märchen der Weltliteratur. Hrsb. von Er. von der Leyen und P. Zaubert).

Κρίσις: **Ethnographia* 30. Neue Folge 16 (1920). S. 118 - 19 (*Alex Solymossy*). BNJb 3 (1922) σ. 212 (*Cy(ula) Ck(ebe)*).

3641. **Κακριδής Ἰω. Θ.** Ἐνα ἑλληνικὸ παραμῦθι. Ν᾽Εστ τόμ. 24 (1938) 1084 - 1093.

ζ) Μουσικὴ καὶ χοροί.

3642. **Τωμαδάκης Νικ. Β.** Λύρα, λυράρης, λυρατζῆς. Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλ., τόμ. 16 (1931) 355 - 56.

η) Γέννησις, γάμος, τελευτή.

Βλ. καὶ ἄνωτ. τὰ ἄρθρα ὑπ' ἀριθμ. 125, 219.

3643. **Schmidt † Β.** Totengebräuche und Gräberkultur im heutigen Griechenland. Archiv f. Religionwiss. 24 (1926) 281 - 318. 25 (1927) 52 - 82.

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ

Γενικά.

3644. **Κουκουλές Φαίδ.** Ἐκ τοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν. Ἐν Ἀθήναις ἀρκ', 8ον μικρ., σελ. 128.

Α) Ὁ βίος τῶν Ἑλλήνων μοναχῶν κατὰ τὸν 1β' αἰ. (σ. 5 - 78). β) Ὁ σχολικὸς ἡμῶν βίος κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς καὶ τοὺς μετέπειτα χρόνους (σ. 79 - 128).

3645. **Πολίτης Ν. Γ.** Λαογραφικαὶ ἐνδειξεις ἐν τῷ [Α'] καὶ Β' Κατηχητικῷ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. Λαογρ 8 (1921) 5 - 12.

Ἄσματα, ἐπιδαί, εὐχαί, παροιμίαι καὶ παροιμιώδεις φράσεις. ἐνδύματα, παιδίον, γάμος, τελευτή, δίκαιον, λατρεία, μαντική, ἀστρολογία, μαγικαὶ καὶ δεισιδαίμονες συνήθειαι, παιδικὰ καὶ ἀθλητικὰ ἀγωνίσματα.

3646. **Κουκουλές Φαίδ.** Λαογραφικαὶ εἰδήσεις παρὰ τῷ Θεσσαλονίκῃς Εὐσταθίῳ. Ἐπ Βυζ Σπ 1 (1924) 5 - 40.

Κρίσις: BNJb 6 (1927/28) 273 (N. A. B(ees)).

3647. * **Coucoules Ph.** Collaboration internationale pour l'avancement des recherches sur le Folklore byzantin. Deuxième Congrès International des études Byzantines. Belgrade, σ. 33 - 34.

3648. **Παπαδόπουλος Α. Α.** Ἐθιμα τῶν βυζαντινῶν βασιλέων. ΗΜΕ ἔτ. 1928, σ. 179 - 96.

Περὶ τῆς ἐθιμοτυπίας τῶν *δοχῶν*, τῆς *προελεύσεως* ἢ *προόδου* ἢ *προκένσου* (processus), τῶν *γευμάτων* τῆς *Ἀλλῆς* καὶ τῆς *θρησκευτικότητος* τῶν βυζαντ. βασιλέων.

3649. **Ἀδαμαντίου Ἀδ.** Ὁ κοινωνικὸς καὶ ἰδιωτικὸς βίος τῶν Βυζαντινῶν. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ., τόμ. 10 (1934) σ. 794 - 96.
3650. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ὡς λαογράφος. Λαογρ 11 (1934/37) 634 - 41.
Κρίσεις: BZ 37 (1937) 204 (F. Dölger). Revue des Études Slaves 17 (1937) 102 (A. Mazon).
3651. **Constantin VII Porphyrogénète**, Le livre des cérémonies. Tom. I, Livre I. Chapitres 1 - 46 (37). Texte établi et traduit par *Albert Vogt*. Paris 1935, σελ. XI + 183. — Commentaire, Tome I par *Albert Vogt*. Paris 1935, σελ. XXXIII + 194. Tome II, Paris 1940, σελ. XVI + 205.
Κρίσεις: Ἐπ Βυζ Σπ 11 (1935) 458 - 63 (Φαίδων Κουκουλές).
3652. **Δαμψίδης Ὁ.** Ὁ Παχώμιος Ρουσάνος καὶ ὁ βίος τῶν συγχρόνων του. Ἐπ Βυζ Σπ 13 (1937) 385 - 92.
Λατρεία, δημ. λατρικὴ, δεισιδ., δοξασίαι.
3653. * **Hausrath A.** Ein spätgriechischer Schwank und ein byzantinisches Volksbuch. Rhein. Mus. f. Philol. 87 (1938) 85 - 94.

Οἰκία. Λαϊκὴ τέχνη.

3654. **Ebersolt J.** Les arts somptuaires de Byzance. Étude sur l'art impérial de Constantinople. Paris, Leroux 1923, 4^{ον}, σελ. 165.
Κρίσεις: Byzantion I (1924) 593 - 97 (O. M. Dalton).
3655. **Ζάχος Ἀριστοτ.** Βυζαντινὸν ἐν Ἠπειρῷ βημόθυρον. Ἠπειρ Χρον 3 (1928) 220 - 22.
3656. **Ὁρλάνδος Ἀναστ. Κ.** Ξυλόγλυπτος βυζαντινὴ θύρα. ΔΧΑΕ περίοδ. Β', τόμ. Α', τεύχη Γ' καὶ Δ' (1924) 69 - 73.
3657. **Κουκουλές Φαίδ.** Μπολιάρικ. Ἐπ Βυζ Σπ τόμ. 3 (1926) 333 - 34. [Περὶ τῶν ἐμβόλων ὁδῶν].
3658. — Περὶ τὴν βυζαντινὴν οἰκίαν. Ἐπ Βυζ Σπ 12 (1936) 76 - 138.
3659. Λεύκωμα Βυζαντινῶν σχεδίων. (Ἐταιρεία Βυζαντινῶν Σπουδῶν). Ἐν Ἀθήναις, ἀφελς', 4^{ον}, σελ. 5 + ἐγχρ. πίν. 10.
3660. **Orlandos An.** Remarques sur les palais et les maisons de Mistra. Actes du IVe Congrès International des études byzantines. Sofia. [Bulletin de l'Institut Archéologique Bulgare, τόμ. X], 1936, σελ. 168.
3661. **Συγγρόπουλος Α.** Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ἐν τῇ βυζαντινῇ ἀγγειογραφίᾳ. Ἐπ Βυζ Σπ 14 (1938) 267 - 76.

Τροφαί.

3662. *Κουκουλές Φαίδ.* Ὄνόματα καὶ εἶδη ἄρτων κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους. Ἔπ Βυζ Σπ 5 (1928) 36 - 52.
3663. *"Αμαντος Κ.* Ὀσπρια βρεκτά. Ἑλληνικά 3 (1930) 316.
3664. *Κουκουλές Φαίδ.* Γεύματα, δεῖπνα καὶ συμπόσια τῶν Βυζαντινῶν. Ἔπ Βυζ Σπ 10 (1933) 97 - 160.
3665. *Bees N.* Zu προσφάγιον in einem Brief des Metropolitan Michael Choniates von Athen. (Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales et Slaves, τ. V (1937) 31 - 35. Bruxelles).

Βίοι.

3666. *Κουκουλές Φαίδ.* Κυνηγετικά ἐκ τῆς ἐποχῆς τῶν Κομνηνῶν καὶ τῶν Παλαιολόγων. Ἔπ Βυζ Σπ 9 (1932) 3 - 33.
3667. * *Γανώσης Β.* Γεωργικαὶ γνώσεις τῶν Βυζαντινῶν. Νέον Φῶς, 6 Δεκ. 1935.

Ἐνδύματα. Ἐπιμέλεια τοῦ σώματος.

3668. *Σωτηρίου Γεώργ.* Περὶ τῆς ἐξωτερικῆς περιβολῆς τῶν κληρικῶν [κατὰ τοὺς χριστιανικοὺς, τοὺς βυζαντινοὺς καὶ τοὺς κατόπιν χρόνους]. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, τόμ. Γ' (1919) σ. 237 - 47, 359 - 70, 452 - 60, 546 - 51. [ἰσφ. 29 369: 20 50]
- Κρίσις: Λαογρ 8 (1921/25) 247 - 62 (Φ. Κουκουλές).
3669. *Μπαλάνος Δημ.* Ἡ πολυτέλεια κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Νέα Σιών, ἔτ. ΙΔ', τόμ. ΙΖ', 1922, σ. 413 - 45.
3670. *Κονδακον Ν. Ρ.* Les costumes orientaux à la Cour Byzantine. Byzantion I (1924) 7 - 49.
3671. *Cumont Franz* L'uniforme de la Cavalerie orientale et le costume byzantin. Byzantion 2 (1925) 181 - 91.
3672. *Σωτηρίου Γεώργ. Α.* Τὸ ὄραριον τοῦ διακόνου ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἔπισ. Ἑπετ. τῆς Θεολ. Σχολῆς Παν. Ἀθην. τόμ. Ι (1926) σ. 405 - 90. Γίνεται λόγος καὶ περὶ τοῦ κοσμικοῦ ὄραριου. Κρίσις: Byzantion 3 (1926) 492 - 94 (Paul Graindor).
3673. *Κουκουλές Φαίδ.* Περὶ βυζαντινῶν τινων φορεμάτων. Ἔπ Βυζ Σπ 4 (1927) 89 - 95.
3674. *Παπαδόπουλος Ἄνθ.* Ἄ. Καμελλαύκιον. Ἔπ Βυζ Σπ 5 (1928) 293 - 99.

3676. **Κουκουλές Φαίδ.** Βυζαντινά καὶ οὐχὶ τουρκικά ἔθιμα. ΒΖ 30 (1929/30) 180 - 85.
Περὶ φορεμάτων, καλύμματος τοῦ προσώπου· τὸ τρώγειν μὲ τὰς χεῖρας· φιλοδώρημα τοῦ Σουλτάνου ἐπὶ τοῖς γάμοις υἱοῦ ἢ θυγατρὸς του κλπ.
3676. ——— Περὶ κομμώσεως τῶν Βυζαντινῶν. Ἐπ Βυζ Σπ 7 (1930) 3 - 37.
3677. **Ἐυστραυιάδης, † ὁ πρ. Λεοντοπόλεως Σωφρόνιος** Περὶ κομμώσεως τῶν Βυζαντινῶν. Ἐπ Βυζ Σπ 8 (1931) 42 - 46.
3678. **Κουκουλές Φαίδ.** La coiffure chez les byzantins. Actes du IIIème Congrès International d'études byzantines. Athènes 1932, σ. 97 - 98.
3679. **Γεδεῶν Μ.** Ἐπίσκεψις εἰς τὰ βυζαντινά παλαιὰ λουτρά. Μεσ Γράμμ 2 (1934/35) 11 - 30.
3680. **Σωτηρίου Μαρία Γ.** Χρυσοκέντητον ἐπιγονάτιον τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσειοῦ Ἀθηνῶν μετὰ παραστάσεως τῆς εἰς Ἄδου καθόδου. ΒΝJb 11 (1934/35) 284 - 96. (Ἀνακοίνωσις).
3681. **Κουκουλές Φαίδ.** Τὰ λουτρά κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους. Ἐπ Βυζ Σπ 11 (1935) 192 - 238.
3682. ——— Περὶ τῆς ὑποδέσεως τῶν Βυζαντινῶν. ΕΕΦΑ ἔτ. 1935/36, σ. 106-27

Λαϊκὴ πίστις.

3683. **Perdrizet P.** Negotium perambulans in tenebris. Études de démonologie gréco-orientale. Strasbourg, Istra, 1922, 8ον, σελ. 38. (Publications de la Faculté des lettres de l'Université de Strasbourg, fasc. 6).
Κρίσις: ΒΝJb 4 (1923) 409 - 10 (*Erik Peterson*).
3684. **Svoboda K.** La démonologie de Michel Psellos. (Démonologie Michala Psella). Brno 1927, 8ον, σελ. 60. (Opera Facultatis Philosophiae Universitatis Masarykianae Brunensis).
Κρίσις: ΒΖ 28 (1928) 110 - 15 (*St. Kyriakides*). Philolog. Wochenschr. 48 (1928) 578 - 86 (*O. Schissel*).
3685. **Delatte A. et Josserand Ch.** Contribution à l'étude de la démonologie byzantine. (Extrait de l'Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales, t. II (1933/34). (Mélanges Bidez). Bruxelles 1933, 8ον, σελ. 207 - 32.

Μαγεία.

3686. **Bees Nikos A.** Zum Ostrakon aus Eschmunen mit einem Bindezauber. ΒΝJb 1 (1920) 157.
3687. **Eitrem S. - Fridrichsen A.** Ein christliches Amulett auf papyrus. Kri-

- stiania 1921. (Videnskapsselskapets Forhandlingar for 1921. N° 1), 8^{ov}, σελ. 31 μετά δύο πινάκων.
Κρίσις: Λαογρ 8 (1921) 601 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης). BNJb 4 (1923) 135 (Erik Peterson).
3688. **Δάμπρος Σπυρ.** Μαγικά λόγια ἐν Βιενναίῳ κώδικι. Ν^o Ἑλλ 15 (1921) 295.
3689. * **Eitrem S.** A new Christian amulet. Aegyptus 3 (1922) 66 κ. ἑ.
3690. * **Constans L. A.** Une amulette chrétienne sur papyrus. Journal des Savants 20 (1922) 181 κ. ἑ.
3691. **Dornseiff Franz** Das Alphabet in Mystik und Magie (= Στοιχεῖα, Studien z. Geschichte des antiken Weltbildes und der griech. Wissenschaft, herausg. von F. Boll VII). Leipzig und Berlin 1922, 8^{ov}, σελ. VI + 177.
Κρίσις: Philolog. Wochenschr. 42 (1922) 1209 - 211 (W. Roscher).
3692. **Preisendanz Karl** Zwei griechische Schatzauber aus kodex Parisinus 2419. BNJb 3 (1922) 273 - 81.
3693. **Κουκουλῆς Φαίδ. Ἱ.** Μεσαιωνικοὶ καὶ νεοελληνικοὶ κατάδεσμοι. Λαογρ 9 (1926/28) 52 - 108, 450 - 506.
Κατάδεσμοι ἐκ τῶν χρόνων πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, σ. 52 - 73.
3694. **Παπαδόπουλος Ἄνθ.** Ἐξορκισμοὶ καὶ ἐξορκισταί. Ἐπ Βυζ Σπ 3 (1926) 225 - 34.
3695. **Delatte Armand** Anecdota Atheniensia. Tom. I. Textes grecs inédits relatifs à l'histoire des religions. Liège - Paris 1927, 8^{ov}, σελ. VIII + 740. (Bibliothèque de la Faculté de philosophie et lettres de l'Université de Liège. Fascicule XXXVI).
Κρίσις: Byzantion 3 (1926) 454 (P. Graindor). Philolog. Wochenschr. 49 (1929) 4-5 (Fr. Pfister). BZ 29 (1929/30) 315 - 23 (Vittor. de Falco). Λαογρ 10 (1929/32) 589 - 94 (Σ. Π. Κυριακίδης).
3696. * **Iacoby Adolf** Die Zauberbücher von Mittelalter bis zur Neuzeit, ihre Sammlung und Bearbeitung. «Mitteilungen der Schlessischen Gesellschaft für Volkskunde» 31 (1930) 208 - 28.
3697. **Martroye F.** La repression de la magie et le culte des Gentily au IVe siècle. Revue historique de droit français et étranger, 4 série, t. IX, σελ. 669 - 701.
Κρίσις: Byzantion 7 (1932) 661 - 66 (H. Grégoire).
3698. **Jerphanion G. de** La formule magique Sator arepo ou Rotas opera. Vieilles théories et faits nouveaux. Recherches d. sc. relig. 25 (1935) 188 - 225.
Κρίσις: BZ 35 (1935) 447 (F. Dölger).

3699. * **Maresch G.** Zur Sator - Formel. Commentationes Vindobonensis 1 (1935) 94-97.
3700. **Laurent V.** Amulettes byzantines et formulaires magiques. BZ 36 (1936) 300-15.
3701. **Drexl F.** Zu A. Delatte, Anecdota Atheniensa I. BZ 38 (1938) 332.

Μαντική.

3702. **Drexl Franz** Das Anonyme Traumbuch des Cod. Paris. Gr. 2511. Λαογρ 8 (1921/25) 347-75.
Κρίσις: Gnomon 2 (1926) 413-420 (Κ. Latte).
3703. * Ὀνειροκριτικὸν τοῦ Πατριάρχου Νικηφόρου. Beiträge zur Geschichte des christl. Altert. und der byzant. Lit., Bonn 1922, σ. 94.
3704. **Drexl Franz** Das Traumbuch des Patriarchen Germanos. Λαογρ 7 (1923) 428-48.
3705. **Κουκουλῆς Φ.** Περὶ τοῦ Ὀνειροκριτικοῦ τοῦ Ἀχμέτ καὶ τοῦ τῆς Μάνης. Ἐθνη 35 (1923) 237.
3706. **Drexl Franz** Die Berliner Achmethandschrift. BZ 24 (1923/24) 307-12.
3707. **Achmes** Oneirocriticon. Edidit F. Drexl. Lipsiae, in aedibus B. G. Teubneri [B. T.]. 1925, 8ον, σελ. XVI + 270.
Κρίσις: Byzantion 2 (1925/26) 487 (P. Graindor). Λαογρ 9 (1926/28) 285-92 (Φαίδων Κουκουλῆς). BZ 27 (1927) 113-16. (Vittorio de Falco).
3708. **Drexl Franz** Das Traumbuch des Propheten Daniel nach dem cod. Vatic. Palat. gr. 319. BZ 26 (1926) 290-314.
3709. **Μέγας Γ. Α.** Βιβλίον ὠμοπλατοσκοπίας ἐκ κώδικος τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν. Λαογρ 9 (1926/28) 3-51.
3710. **Drexl Franz** Achmet und das syrische Traumbuch des Cod. syr. or. 4434 des Brit. Mus. BZ 30 (1929/30) 110-13.
3711. **Ἀρτεμίδωρος Δαλδιαδινός** Ὀνειροκριτικά. Περὶ ὀδόντων. Μετάφρ. Μακ. Ἡμερολογίου. Μακεδ Ἡμερ ἔτ. 6 (1930) σ. 87-89.
3712. **Delatte Arm.** La catoptromancie grecque et ses dérivés. (Bibliothèque de la Faculté de philosophie et lettres de l'Université de Liège, Fasc. 48) 8ον, 1932, σελ. 221 + XIII εἰκ.
Κρίσις: Byzantion 8 (1933) 679-81 (W. Kroll). Journ. of Hell. Stud. 53 (1933) 152 (L. Suali). Athenaeum N. S. 11 (1933) 408-10 (L. Thorndike). BZ 23 (1933) 108-11 (Fr. Pfister). Speculum 8 (1933) 397 (K. Preisendanz). Philol. Wochenschr. 54 (1934) 420-24.

3713. **Mercati S. G.** Onirocritico lunare secondo i codici Vaticano Greco 342 e Berlinese Greco 168. BZ 32 (1932) 263-66.
3714. **Drexl Franz** Studien zum Text des Achmet. BZ 33 (1933) 13-31, 271-92.
3715. **Βέης Νικ. Α.** Περί τοῦ ἱστορημένου χρησολογίου τῆς Κρατικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βερολίνου καὶ τοῦ θρόλου τοῦ μαρμαρωμένου βασιλιᾶ. (Πρακτ. τῆς Χριστιαν. Ἀρχαιολ. Ἑταιρ. τῶν ἐτῶν 1934/36, τόμ. 3 σ. 1-32).
3716. **Drexl Franz** Bemerkungen zum Text des Achmet. Εἰς μνήμην Σπυρίδωνος Λάμπρου, 1935, σ. 293-302.
3717. — Achmet und Artemidoros. BZ 36 (1936) 299.
3718. * **Delatte A. et Delatte L.** Un traité byzantin de Géomancie (codex Parisinus 2419). Annuaire Phil. et Hist. Or. et Slaves 4 (1936). (Mélanges Cumont, σ. 575-658).
Κρίσις : BZ 37 (1937) 505 (F. Dölger).

Ἀστρολογία - μετεωρολογία. Δημόδης ἰατρική.

3719. **Delatte Arm.** Codices Athenienses descripsit —, Bruxellis 1924. (Catalogus codicum astrologorum. Tom. I) 8^{ον}, σελ. VIII + 291.
Κρίσις : Δασογ 9 (1926/28) 270-77 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
3720. * **Dieterich K.** Hellenistische Volksreligion und byzantinische - neugriechische Volksglaube. I Teil. Ἄγγελος (1925) 1-23.
Κρίσις : BZ 25 (1925) 412 (A. H(eisenberg)).
3721. * **Loewe R.** Namen des Wirbelwindes im Deutschen und im Neugriechischen. I.F. 47, 1929, 272.
3722. **Delatte Arm.** Geographica. BZ 30 (1929/30) 511-18.
Δημοσ. ἐκ γ/φων περὶ τῶν ἰβ' μεγάλων ὀρέων τῆς γῆς, τὸ πῶς κεῖται, περὶ τῶν τεσσάρων θαλασσῶν, περὶ τοῦ ὠκεανοῦ ποταμοῦ, περὶ παραδείσου διήγησις, περὶ τῶν ζ' κλιμάτων τῆς γῆς, περὶ τῶν σεισμῶν τῆς γῆς πῶς γίνονται, περὶ τῶν θερμοῦν ὑδάτων τῆς γῆς, περὶ τῶν τεσσάρων στοιχείων τοῦ οὐρανοῦ.
3723. * **Cumont F.** Les noms des planètes chez les Grecs. L'Antiqu. class. 4 (1935) 5-43.
3724. **Ψάχος Κ. Α.** Περὶ δύο βυζαντινῶν ἰατροσοφίων. Μεσ Γράμμ Β' (1934) 178-98.

Ἔσματα.

Διὰ τὰ ἀκριτικά ἔσματα βλ. καὶ ἀνωτ. τὰ ἄρθρα ἐπ' ἀριθμ. 906. 911. 913. 914. 941. 953. 955. 991. 1007. 1011. 1023. 1047. 1068. 1075. 1077. 1126. 1140. 1164. 1174. 1211. 1292. 1329. 1356. 1368. 1386. 1387. 1421. 1423. 1430. 1441. 1496. 1498. 1499. 1508. 1512. 1513. 1523. 1524. 1530. 1531. 1545. 1546. 1552. 1555. 1570. 1575. 1577. 1578. 1582. 1584. 1611. 1614. 1657.

3725. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Ὁ Διγενὴς Ἀκρίτας. Ἀκριτικά ἔπη*. — Ἀκριτικά τραγούδια — Ἀκριτικὴ ζωή. Ἐν Ἀθήναις [1926] 8ον, σελ. 154. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, 45).

Γίνεται λόγος περὶ τῆς ἀκριτικῆς, ἠρωϊκῆς ποιήσεως κατὰ τὴν βυζαντ. περιόδον. Ἐν παραρτήματι σ. 119 ἐξ. ἀναδημοσιεύεται ἐκ τῆς ἐκδόσ. Γαβρ. Δεστούνη τὸ ἔσμα τοῦ Ἀρμούρη (σ. 119-29). Ἐν συνεχείᾳ δὲ ἀκριτικά τραγούδια σφζόμενα εἰς τὸν λαὸν μέχρι σήμερον.

Κρίσεις: BZ 27 (1927) 425 (*A. H(eisenberg)*). Zeitsch. d. Ver. f. Volksk. Jahrg. 1927/28 σ. 143 (F. B.). Archiv f. Religionswiss. 29 (1931) 283-84 (*O. Weinreich*).

3726. **Hesseling D. C. et Pernot H.** Ἐρωτοπαίγνια (Chansons d'amour) publiées d'après un manuscrit du XVe siècle avec une traduction, une étude critique sur les Ἐκατόλογα (Chansons des cent mots), des observations grammaticales et un index. Paris, Welter - Athènes, 1913. (Bibliothèque grecque vulgaire, 1. X) 8ον, σελ. XXXVI + 189.

Διορθώσεις εἰς τὰ Ἐρωτοπαίγνια ἐδημοσίευσαν οἱ Στ. Δεινάκις, Ἀθηνᾶ 33 (1921) 211-12, καὶ Μαν. Κοιραῆς, Ἀθηνᾶ 45 (1933) 228-40.

Κρίσεις: BZ 24 (1923/24) 111-13 (*Albert Thumb*).

3727. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Περὶ τῆς λέξεως κύρακαρης. BNJb 4 (1923) 341-44 Ἐρμηνεία λέξ. ἀπαντώσης εἰς δημῶδες βυζαντ. ἔσμα.

3728. **Μηλιιάδης Γ.** Πιτιάκια καὶ καταλόγια ἀπὸ τὸ Λύβιστρο καὶ Ροδάμνη. Φιλικὴ Ἐταιρεία Α' (1925) 241-44.

Κρίσεις: Λαογρ 10 (1929/32) 241 (*Στίλπ. Π. Κυριακίδης*).

3729. **Pernot Hub.** Chansons populaires grecques des XVe et XVIe siècles publiées et traduites par —. Paris 1931, 8ον, σελ. 151. (Collection de l'Institut Néo-hellénique de l'Université de Paris. Fascicule 8).

3730. **Bănescu N.** Un poème grec vulgaire du moyen-âge: Ὁ Κάτης καὶ οἱ ποντικοί. Εἰς μνήμην Σπυρίδωνος Λάμπρου, 1935, 393-97.

Κρίσεις: ΕΕΚΣ 1 (1938) 569-74 (*Στ. Καρυσιμένος*). Λαογρ 11 (1934/37) 692-93 (*Στ. Π. Κυριακίδης*). BZ 35 (1935) 446 (*F. D(ölger)*).

* Εἰδικὴν ἀναγραφὴν τῶν δημοσιευμάτων περὶ τὸ ἀκριτικὸν ἔπος προτιθέμεθα νὰ δημοσιεύσωμεν προσεχῶς ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ.

Παροιμιαί.

3731. **Ἄμαντος Κ.** Περί τῆς μεσαιωνικῆς παροιμίας: «ἡ πτωχεία κατέδειξε τὰ μοναπλᾶ». Ἄθηνᾶ 35 (1923) 254.
3732. **Bees N. A.** Ein mittelgriechisches Sprichwort. BNJb 4 (1923) 264.
Περί τῆς παροιμ. : ὁ μὴ ἔχων ἐπώλει καὶ ὁ μὴ φρονῶν ἠγόραζε.
3733. **Δάμπρος Σπυρ.** Παροιμιαί [847]. Ν Ἑλλ 17 (1923) 140-201.
3734. **Amantos K.** Μοναπλός. BZ 25 (1925) 114.
Ἐρμηνεία τῆς λ. ἀπαντώσης εἰς τὴν βυζαντ. παροιμίαν : πτωχία τὰς ἀπλᾶς ἐοθῆτας κατέδειξε.
3735. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Ἡ νεοελληνικὴ καὶ τὰ βυζαντινὰ ἔθιμα. HME ἔτ. 1926, σ. 195-203.
Παροιμ. φράσεις.
3736. — Ἄπὸ τὰ βυζαντινὰ ἔθιμα. HME ἔτ. 1928, σ. 361-69.
Παροιμ. φράσεις.
3737. — Αἱ παρὰ τῷ Θεσσαλονίκης Εὐσταθίῳ δημῶδεις παροιμιαί καὶ παροιμιώδεις φράσεις. Ἐπ Βυζ Σπ 8 (1931) 3-29.
Κρίσις : BZ 32 (1932) 402 (F. Dölger).
3738. **Τωμαδάκης Νικ. Β. καὶ Βογιατζάκης Σόλ. Π.** Σημειώματα ἐκ τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Γωνιάς. Ἐν Χανίοις 1931, σχ. 4ον, σελ. 15-36.
Δημοσ. 558 ἀρχ. καὶ βυζαντ. παροιμιαί.
3739. **Karathanasis Dem. K.** Sprichwörter und Sprichwörtliche Redensarten des Altertums in den rhetorischen Schriften des Michael Psellos, des Eustathios und des Michael Choniates sowie in anderen rhetorischen Quellen des XII Jahrhunderts. [München] 1936, 8ον, σελ. 127

Παραδόσεις.

3740. **Πολίτης Ν. Γ.** Βυζαντιναὶ παραδόσεις : Ὁ μαγικὸς καθρέπτης. Ὁ θαυμαστὸς πλάτανος. Κασία. Λαογρ 6 (1917/18) 347-67 [=Τοῦ Αὐτοῦ, Λαογραφικὰ Σύμμεικτα, τ. Β' (1921) 18-32].
3741. **Bees N.** Geschichtliche Forschungsergebnisse und Mönchs- und Volkssagen über die Gründer der Meteorenklöster. BNJb 3 (1922) 364-403.
3742. * **Mordtmann J.** Miscellen : 1. Über «des roten Apfelbaum (Κόκκινη μηλιά)» und «den Einbaum (μονοδένδριον)». 2. Zur Geschichte vom Propheten, «der zum Berge ging, da der Berg nicht zu ihm kommen wollte». Islam 12 (1922) 222-26.
3743. **Κυριακίδης Στίλπ.** Βυζαντινὸς Ἰακρός. HME ἔτ. 1924, σ. 373-80.

3744. **Σωτηρίου Γ.** Τὸ σπήλιον τῶν ἑπτὰ παιδῶν ἐν Ἐφέσῳ. ΗΜΕ ἔτ. 1924, σ. 217 - 28.
3745. **Diehl Ch.** De quelques croyances byzantines sur la fin de Constantinople. BZ 30 (1929/30) 192 - 96.
3746. **Βέης Νικ. Α. (Bees)** Ἀνακοίνωσις περὶ τοῦ ἱστορημένου χρησολογίου τῆς Κρατικῆς Βιβλιοθήκης τοῦ Βερολίνου (Codex Graecus, fol. 62=297) καὶ τοῦ θρύλου τοῦ «μαρμαρωμένου βασιλεῖα». BNJb 13 (1937) 203 - 44, 244a - 244 λστ'.

Αἰνίγματα.

3747. **Κυριακίδης Στίλπ. Π.** Ἄσματα καὶ αἰνίγματα. [32]. Λαογρ 8 (1921/25) 109 - 152.
3748. **Δάμπρος Σπυρ.** Αἰνίγματα [69]. Ν Ἑλλ 17 (1923) 202 - 17.
Βυζαντινὰ αἰνίγματα ἐξ ἀγορευτικῶν κωδίκων.
3749. **Νικόδημος ὁ Κιτίου** Βυζαντινὰ αἰνίγματα [43]. Κυπρ Χρον 3 (1925) 128 - 41.
3750. **Κυριαζῆς Νικ. Γ.** Λύσις αἰνίγματος. Κυπρ Χρον 4 (1926) 257 - 60.
3751. **Hepding H.** Δύο Περγαμηνὰ αἰνίγματα βυζαντινῆς ἐποχῆς. «Πέργαμος», 1929, σ. 235 - 37.

Ὄνόματα (βαπτιστικά, ἐπώνυμα) καὶ τοπωνύμια.

3752. **Κουκουλῆς Φαίδ. Ι.** Ἑτυμολογία τριῶν λέξεων. Ἀφιέρωμα εἰς Χατζιδάκιν (1921) 33 - 41.
Τοπων. Βαρδάρης - Βαρδάρι.
3753. **Ἀμαντος Κ.** Περὶ τῆς ὑπὸ Βυζαντινῶν συγγραφέων γενικωτέρας χρήσεως γεωγραφικῶν ὀνομάτων καὶ περὶ ἐθνικῶν ἀπαντώντων ὑπὸ διπλοῦς τύπους. Ἀθηνᾶ 35 (1923) 255.
3754. **Δάμπρος Σπυρ.** Ἐπώνυμα Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων. Ν Ἑλλ 18 (1924) 40 - 41.
3755. **Ἀμαντος Κ.** Περὶ τοῦ ὀνόματος *Καντακουζηνός*. Ἀθηνᾶ 40 (1928) 198.
3756. — Γλωσσικά. BZ 28 (1928) 14 - 24.
Ἐν σ. 14 - 17 περὶ τῶν ὀνομάτων: Καντακουζηνός - Κασαμββας - Πρινοκοκκάς.
3757. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Βυζαντινῶν τινῶν ἐπιθέτων σημασία καὶ ὀρθογραφία. Ἐπ Βυζ Σπ. 5 (1928) 3 - 18.
3758. ***Skok P.** Ortsnamenstudien zu De administrando imperio des Const. Porphyrogenetos. Zeitschr. f. Ortsnamenforschung 4 (1928) 213 - 244.

3759. **Ἄμαντος Κ.** Βυζαντινὰ καὶ νεοελληνικὰ ὀνόματα γυναικῶν. ΗΜΕ ἔτ. 1929, σ. 117 - 19.
3760. — Πόθεν τὸ ὄνομα Ταρχανιώτης. Ἑλληνικά 2 (1929) 435 - 36. — Πόθεν τὸ ὄνομα Βουτουμίτης. Αὐτόθι, σ. 439 - 41.
3761. **Καμπούρογλους Δημ.** Περὶ τῶν Γασμούλων τῆς Φραγκοκρατίας. ΠΑΑ 4 (1929) 24.
3762. **Παντελίδης Χρ.** Βυζαντινὰ καὶ Νεοελληνικά. Ἐθνη 41 (1929) 34 - 46. Περὶ τῶν λ. *καλικάντζαρος, νινίον - νινί - νινίον - νινίν, κομοδρόμος*. Ἡ μελέτη ἐνδιαφέρει καὶ λαογραφικῶς.
3763. **Καμπούρογλους Δημ.** Συμπληρωματικὰ πληροφοροῖαι περὶ τῶν Βυζαντινῶν οἰκογενειῶν τῶν Ἀθηνῶν. ΠΑΑ 5 (1930) 376.
Ἐπώνυμα.
3764. **Ἄμαντος Κ.** Βατάτσης - Βατάκης. Ἑλληνικά 4 (1931) 492.
3765. — Ταμισᾶς - Κασσιματᾶς. Ἑλληνικά 5 (1932) 220.
3766. — Λυκολέων, Ἀρχόλυκος, Ἀρχολέων, Κριόταυρος, Λυκόκαπρος. Ἑλληνικά 7 (1934) 50. — Τριχινάρις. Αὐτόθι, σ. 266. — Οἱ Βοτανῖται. Αὐτόθι, 8 (1935) 48.
3767. **Wittek P.** Von der byzantinischen zur türkischen Toponymie. Byzantion 10 (1935) 11 - 64.
3768. **Laurent V.** Ἐριθος - Ἀκοζήρ. Ἑλληνικά 9 (1936) 21 - 28.
3769. **Skok P.** De l'importance des listes toponomastiques de Procope pour la connaissance de la latinité balkanique. Revue internat. d. étud. balkaniqu., Beograd ἔτ. Γ', τόμ. I (1937) σ. 47 - 58.

Γέννησις — γάμος — τελευτή.

3770. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Ἀπὸ τὸν μεσαιωνικὸν σχολικὸν βίον. Μαλεβὸς ἔτ. Γ' (1922/23) ἀρ. 30 σ. 155 - 56.
3771. **Κεραμόπουλλος Α. Δ.** Παλαιὰ χριστιανικὰ καὶ βυζαντινὰ ταφαὶ ἐν Θήβαις. Ἀπόσπασμα ἐκ τοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου 1926, σ. 124 - 36.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 609 (Σ. Π. Κυριακίδης!).
3772. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Συμβολὴ εἰς τὸ περὶ γάμου παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς κεφάλαιον. Ἐπ Βυζ Σπ 2 (1925) 3 - 41. 3 (1926) 3 - 27.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 551 (Στίλπ. Π. Κυριακίδης).
3773. **Andreeva M. A.** De la cérémonie «prokypsis». Seminarium Kondakovianum I (1927) 157. [Ρωσιστί].

774. **Παπαδόπουλος Ἀνθ.** Τὰ βασιλικά συνοικέσια τοῦ Βυζαντίου. Ἡ Διάλεξις, Α' (1928) φ. 5-6, σ. 97-105.
775. — Τὰ συνοικέσια τῶν βυζαντινῶν βασιλέων. HME ἔτ. 1929, σ. 141-59.
776. **Hesseling D. C.** Charos rediens. BZ 30 (1929/30) 186-91. [Ἐπεὶ γὰρ ἡμεῖς 26/3/30]
777. **Moravcsik G.** Il Caronte Bizantino. Roma 1930, 8ον, σελ. 24. (Pubblicazioni della R. Accademia d' Ungheria di Roma. Estratto dagli «Studi Bizantini e Neoellenici», vol. III, σελ. 47-68).
Παραδόσεις μετ' ἑσμάτων.
Κρίσις: Egyetemes Philologiai Közlöny 54 (1930) 238-33 (*E. Korrenszy*). BZ 29 (1929/30) 388-89 (*F. Dölger*). Philolog. Wochenschr. 51 (1931) 202-203 (*G. Soyter*).
778. **Hesseling D. C.** Le Charon Byzantin. Neophilologus 16 (1931) 131-35.
779. **Κουκουλές Phaed.** Sur les coutumes des Byzantins relatives à la mort. Actes du IVe Congrès International des études byzantines. Sofia. [Bulletin de l'Institut Archeologique Bulgare, τόμ. IX (1935) σ. 238-41].
780. **Κουκουλές Φαίδ. Ἰ.** Τὰ κατὰ τὴν γέννησιν καὶ τὴν βάπτισιν ἔθιμα τῶν Βυζαντινῶν. Ἐπ Βυζ Σπ 14 (1938) 87-146.
781. — Περὶ τῆς τῶν ἀνήβων τροφῆς καὶ ἐπιμελείας παρὰ Βυζαντινοῖς. Ἐπ Βυζ Σπ 14 (1938) 310-30.

Λατρεία.

782. **Μπαλάνος Δημ. Σ.** Χριστούγεννα, Πρώτη Ἰανουαρίου, Θεοφάνεια. Ἐν Ἀθήναις ἄν. ἔτ., 8ον, σελ. 80. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, ἀρ. 35).
783. **Heisenberg A.** Zur Feier von Weihnachten und Himmelfahrt im alten Jerusalem. BZ 24 (1923/24) 329-35.
784. **Kleinschmidt P. Beda** Die heilige Anna, Ihre Verehrung in Geschichte, Kunst und Volkstum. Düsseldorf 1930. (Forschungen zur Volkskunde, Heft 1-3), 8ον μέγα, σελ. XXXIII + 447.
Κρίσις: Λαογρ 10 (1929/32) 115-16 (*Σ. Π. Κυριακίδης*).
785. **Χατζῆς Ἀντών.** Ἀπόκρεως - Τεσσαρακοστή. Ἐπ Βυζ Σπ 14 (1938) 182-94. [Βλ. καὶ Ἐκκλησιαστ. Βῆμα, Ἀθήναι 15 Μαΐου 1938, σ. 1-2. 29 Ἰουνίου 1938, σ. 1-2].

Κοινωνικὴ Ὁργάνωσις. Δίκαιον.

786. **Λάμπρος Σπυρ.** Ἡ γυνὴ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. Ν Ἐλλ 17 (1923) 258-85.

3787. **Ἰμβριώτη Ρόζα** Ἡ γυναίκα στὸ Βυζάντιο. Ἀθήναι (1923) 8ον, σελ. 109.
3788. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Ἀπὸ τὴν χριστιανικὴν διαπόμπεισιν. ΔΧΑΕ ἔτ. 4 (1928) 62 - 66.
3789. ——— Κλέπται καὶ φυλακαὶ κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους. ΗΜΕ ἔτ. 1933, σ. 363 - 73.
3790. **Mickwitz G.** Die Organisations formen zweier byzantinischer Gewerbe im X. Jahrhundert. BZ 36 (1936) 63 - 76.
3791. **Σιάτος Ἀλέξ.** Μία ποινικὴ δίκη κατὰ Μιχαὴλ Παλαιολόγου μὲ θεοκρισίαν. Διάλεξις... ἐν... Φιλ. Συλλ. Παρνασσῶ τῇ 1ῃ Ἀπριλίου 1938, Ἀθήναι 1938, 8ον, σελ. 30.
3792. **Κουκουλῆς Φαίδ.** Βυζαντινῶν ἔριδες καὶ ὕβρεις. ΕΕΠΑ ἔτ. 1939. (Ἀνάτυπον σ. 3 - 35).

Θέατρον—Χοροί.

3793. **Cottas Vénétia** Le théâtre à Byzance. Paris 1931, 8ον, σελ. 290.
Πλὴν τῆς σχετικῆς ὕλης περὶ τοῦ βυζαντινοῦ θεάτρου δημοσ. σποράδην καὶ ποικίλαι ἐκ τῶν νεωτέρων χρόνων λαογραφικαὶ εἰδήσεις.
Κρίσεις : Λαογρ 11 (1934/37) 281 - 84 (Σ. Π. Κυριακίδης). Ἐπ Βυζ Σπ. 9 (1932) 446-51 (Φ. Κουκουλῆς). Ἀπάντησις ὑπὸ Βενετίας Κόττα εἰς τὴν βιβλιοκρισίαν τοῦ Στίλπ. Π. Κυριακίδου (Λαογρ 11 (1934/37) 281 - 84) ἐν Ἐπ Βυζ Σπ 11 (1935) 504 - 507. Ἐπ Βυζ Σπ 12 (1936) 467 - 74 (Ἀνταπάντησις : Στίλπ Π. Κυριακίδης).
3794. **Vogt A.** Études sur le théâtre byzantin. Byzantion VI (1931) 37 - 74, 623 - 40.
3795. **Κουκουλῆς Φ.** Ὁ χορὸς παρὰ Βυζαντινοῖς. Ἐπ Βυζ Σπ 14 (1938) 217-57.
3796. **Μαρκάκης Πέτρο.** Ἡ κ. Σενιὲ καὶ τὸ λαϊκὸ θέατρο στὸ Βυζάντιο. Νεανικὴ Ζωή, ἔτ. 1938, ἀρ. φύλλ. 3, σ. 54 - 59.
3897. **Κουκουλῆς Φ.** Λαϊκὰ θεάματα καὶ λαϊκὰ διασκεδάσεις παρὰ Βυζαντινοῖς ΕΕΠΑ, τόμ. Β' (1938) σ. 5 - 29.

Ἀγῶνες—Παίγνια.

3798. **Εὐστρατιάδης Μιχ.** Περὶ τῶν κοιτιστῶν ἤτοι τῶν κυβιστῶν παρὰ Βυζαντινοῖς. ΔΧΑΕ, περίοδ. Β', τόμ. Γ' (1926) 67 - 76.
3799. **Ἀδαμαντίου Ἀδ.** Ἀγωνίσματα παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς. Μεγ. Ἑλλ. Ἐγκυκλ. τόμ. 10 (1934) 972 - 73.
3800. **Κουκουλῆς Φ.** Παιδικὰ τινα παίγνια κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους. ΗΜΕ ἔτ. 1935, σ. 353 - 77.
3801. ——— Τὸ βυζαντινὸν παίγνιον: κλοτσᾶτα. Κυπρ Χρον 11 (1935) 24 - 28.
3802. ——— Ἀγῶνες, ἀγωνίσματα καὶ ἀγωνιστικὰ παίγνια κατὰ τοὺς βυζαντινοὺς χρόνους. Ἐπ Βυζ Σπ 13 (1937) 65 - 122.

Α'. ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ
ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΩΝ¹⁾

- Α. 2845
Α. Γ. Δ. 2349
Α. Γ. Μ. 1759
Α. Η. 3247
Α. Θ. Δ. 3056
Α. Ο. 506
Α. Π. 3202
Α. Τ. 998
Α. Χ. Ε. 3229
*Αβάτζος Έμμ. 2062
*Αβραάμ Γεώργ. 904
*Αγγελάκης Νίκ. 3216, 3263
*Αγγελάκις Έμμ. Σ. 1192, 1319
*Αγγελής Κωνστ. 1320, 1431
*Αγγελομάτης Χρ. Έμμ. 352, 353, 354, 355, 356
*Αγιοματάκης Γ. 1800
*Αγιομαυρίτης Νώτης 1321
*Αγλαός 1448, 2031, 3520
*Αγνίδης Γ. 3278
*Άγρας Τέλλος (=Ευάγγ. Ίωάννου) 1644, 1860
Agras Tellos' βλ. *Άγρας Τέλλος
*Αδαμαντίου Άδ. 125, 3649, 3799
Adontz N. 1643
*Αδραστος Μ. 1466
*Αηδονόπουλος Κ. 410.
*Αθάνατος Κ. (Κ. Καραμούζης) 2236, 3177, 3149
*Αθανασιάδης Ευστάθ. 648, 658, 1030, 1682, 1835, 1973, 2454
*Αθανασιάδης Θ. Δ. 704, 3175, 3176
*Αθανασιάδης Ν. 3067
*Αθανασόπουλος Θ. Ι. 675, 752, 789, 839, 866, 867, 868, 996, 1812, 1916, 2270
*Αθανασούλα Ευδοκία 1915, 3465
*Αθηνάγορας, μέγας πρωτοσύγγελλος 949, 2704, 2770, 2797
*Αθηνάγορας μητροπολ. Παραμυθ. καί Φιλιατών' βλ. *Αθηνάγορας, μέγας πρωτοσύγγελλος
Αίμιλιος Άχιλλ. 2204
Αιγιάν Γ. 1316
*Ακογλους Ξενοφ. Κ. 117, 323, 428, 440, 2006, 2127, 3094, 3095, 3113, 3296
*Ακρίτας Β. Δ. 3585
*Ακρίτας Δ. 3130
Akritas P. G. 3083
*Ακταίος 2326
*Αλεξανδράκης Ίωάνν. 2253
*Αλεξανδρής Απόστ. 869
*Αλεξανδρίδου Ευρυδίκη 1816
*Αλεξαντωνάκη Στέλλα 2284
*Αλεξιάδης Κωνστ. 211, 649, 2455
*Αλεξίου Λεφτ. 2927
*Αλεξόπουλος Γ. Α. 3429
*Αλεφαντινός Μ. 1104, 2812, 2823
*Αλοιζος Στέλ. 2503
*Άμαντος Κ. 19, 86, 227, 856, 951, 2412, 2597, 2598, 2602, 2603, 2604, 2612, 2613, 2614, 2646, 2647, 2661, 2662, 2674, 2685, 2698, 2622, 2615, 2703, 2705, 2721, 2722, 2723, 2737, 2738, 2746, 2751, 2752, 2765, 2769, 2781, 2782, 2783, 2799, 2800, 2801, 2813, 2814, 2816, 2824, 2838, 2863, 2864, 2865, 2866, 3349, 3361, 3396, 3663, 3731, 3734, 3753, 3755, 3756, 3759, 3760, 3764, 3765, 3766
Amantos K. βλ. *Άμαντος Κ.
*Αμαραντίδης Θεόφ. 3201
*Αμάραντος Μιχ. 2526
Aparioutou Maria 350
*Αμβροσιάδης Άντ. 3167
*Αμπατζόγλου Άλέξ. 2623
*Άν. Δ. 931.
*Άνα—Σοφ. 2308
*Αναγνωστάκης Έμμ. Ί. 2322
*Αναγνωστάκης Νικ. Α. 754
*Αναγνωστόπουλος Γεώργ. 36, 139, 155, 160, 224, 227, 650, 1841, 2058, 2577, 2706
*Αναστασιάδου -Λεβαντή Άλίκη 1632
Andersen H. Άντερσεν Χ. 3588, 3589
Anderson Walter 3574, 3576, 3584, 3598
Andreeva M. A. 3773
*Ανδρέοπουλος Άργύρ. Ν. 2972
*Ανδριώτης Ν. 29, 182, 227, 481, 826, 1136, 1558, 2175, 2418, 2805
*Ανδρόνικος Μαν. 1645
*Ανεφορέτες Γιάννης 1974
*Ανθίας Τεύκρος (=Άνδρ. Τριαντάφυλλος) 457, 1527, 1805, 2244, 2947, 3560
*Άννινος Μπάμπης 2594, 2599
*Αντιφών Γ. Βλ. Σκουρτζής Ίωάνν.
*Αντρουσιδάκης Μ. 1141
*Άντύας Φαίδρος 1935
*Άντωνάκης Κωνστ. Γ. 1739
*Άντωνιάδης Ί. 2075
*Άντωνιάδου Σοφία 2912
*Απαλόδημος Παν. 3439
*Αποστολάκης Γιάνν. 1548, 1557, 1646
*Αποστολάκι Άννα 379
*Αποστολίδης Δημ. 3524
*Αποστολίδης Μυρτ. Κ. 274, 997, 1298, 2331, 2867, 3350, 3426, 3440
*Αποστολίδης Φώτ. Γ. 3072
*Αποστολίδου Έλλη Χ. 3587
*Άραβαντινός Περικλ. Π. 2948
Arvanitakis G. L. 2610
*Άρβαντιπούλου Άπόστ. 905

¹⁾ Διά δύο στιγμῶν, προτασσομένων τοῦ ὀνόματος, δηλοῦνται τὰ ψευδώνυμα.

- Ἀργαῖος Ἀρέθας 33, 115, 116
 Ἀργής Α. 200
 Ἀργυρίου Α. 676
 Ἀργυρόπουλος Γιάγκος 1906
 Ἀργυρόπουλος Μιχ. 2925, 3217
 Ἀρδαβάνης - Λυμπεράτος Σπ. 859, 863, 1779
 Ἀρμενιστής 494
 Arnaudoff M. 3532, 3588
 Ἀρναούδωφ Μ. βλ. Arnaudoff M.
 Ἀρνης Κίερος 1493
 Ἀρταχανίδης Ι 2037
 Ἀρτεμίδωρος 3711
 Ἀσανάκη Φρόσω 1071
 Ἀσημακόπουλος Κ. 3491
 Ἀσιατίδης Ἀ. 1404, 1975, 2332
 Ἀσιώτης Κώστ. 1869
 Ἀστεριάδης Ἀ. 337
 Ἀττικίδης Βάκης 830, 1384, 1612
 Ἀττικός 2707
 Achilles 3707
 Auer E. 287
- Β. Θ. 2267
 Β. J. 812
 Β. F. 1531, 3725
 Βαβουλές Π. Π. 677, 831
 Βαγενᾶς Θάν. 1428, 1629, 1664, 2657, 3331
 Βαϊλάκης Εὐστ. 2511
 Βαϊλάκης Νικ. Γ. 1072
 Vaillant André 3551
 Baynes N. H. 1, 1242, 3318
 Βαϊράκη Ν. Γ. 1105
 Vakarelski Chr. 3542
 Βαλαβάνης Γ. 1449, 2891, 3091
 Βαλαβάνης † Τσαῦν. 1836, 1861, 1880
 Βαλέτας Γ. 34, 227, 1613
 Βαλαμάκης Εὐστράτ. 3299
 Βαλαμίδης Ἀντών. 3114
 Βαμβακίδης Γεωρδάν. 2138, 2555
 Βάμβουκα δ/νίς 2459
 Βάμβουκα Γαρροφαλιά 1713, 2194
 Bănescu N. 1590, 2910, 3730
 Banchieri Adriano 2916
 Baud - Bouy S. 1386, 1387, 1614, 1647, 1653, 2990, 3248
 Βαββερόπουλος Κ. 3446
 Βαρδάκης Σπ. Γ. 711, 724, 734, 2104
 Βαρότση Ἀργυρῶ 1237
 Βαρότσης Νικ. Ἐμμ. 1741
 Βασάλος Κ. Ν. 1143
 Βασάλου Ἐλένη Γ. 1142
 Wace A. J. B. 2693
 Βασιλακάκης Ἐλευθ. 2483
 Βασίλας Γιάνν. 3279, 3543
 Βασιλείου Ἀργυρῶ 755
 Βασιλείου Πάνος Ἰ. 1432, 1433
 Βασματζής Θεόδ. Β. 362, 520, 613, 618, 1385, 1591, 3240
 Vasmer M. 2715
 Βασσαράτος Καλλιτέχνης 893, 2190
 Βασσαράς Γ. 810, 2195, 2202
 Βατιμπέλλα Μαριέττα Ν. 258
- Βατούρης Α. 3410
 Βαρεσίδης Κώστ. 1450, 1993
 Βαφεΐδης Παναγ. Δ. 314.
 Bächtold H. 3563, 3578
 Βέης Ν. Α. 15, 135, 137, 183, 1522, 1633, 1634, 1648, 1925, 2055, 2387, 2392, 2405, 2433, 2753, 2779, 2815, 2839, 3306, 3311, 3313, 3348, 3581, 3665, 3686, 3715, 3732, 3741, 3746
 Bees N. A. βλ. Βέης Ν. Α.
 Weigand G. 2672, 2735
 Weigand E. 379
 Weinreich O. 19, 48, 137, 833, 1531, 3725
 Βεζιαρέλης Ἀφ. 541, 2070, 3193
 Βελλιανίτης Θεόδ. 938, 3546, 3619
 Βελιούρας Κ. 81
 Βελώνης Ἀθ. 811
 Βενέτικος Ν. 2447
 Βερόβρης [;] Ἐμμ. Δ. 1194
 Βεργιώτης Δ. Ν. 2212
 Βερναδάκη Μαρία 760, 1195, 1196, 2283, 2506
 Βήκας Βασ. Ι. 120
 Βίγκος Ἀντ. 1957, 2810, 3214, 3218, 3505
 Βιδούρης Τ. 2341
 Βίζουκίδης Π. Κ. 16, 36, 3397, 3401
 Βιόλας Τάσ. 3352
 Βιόπουλος Κ. 411
 Βίος Σουλ. Γ. 124, 126, 870, 1917, 1952, 2083, 2187, 2188, 2213, 2387, 2435
 «Βισσέντζος Κορνάρος», Προσοδευτικός Σύλλογος Σητείας 315
 Wittke P. 3767
 Βλασσάκης Ἐμμ. 1849
 Βλαστός Παῦλ. 1322
 Βλαχλίδης Γ. 1807, 2246
 Βλαχογιάννης Γιάνν. 169, 1505, 1592, 1620, 1649, 1663, 1791, 1810, 1824, 1924, 1936, 2163, 2176, 2434, 3447
 Vlachoyannis Jean βλ. Βλαχογιάννης Γιάνν.
 Βληζιώτης Θεόδ. Α. 871, 2178
 Βογιατζάκης Σόλ. 3738
 Βογιατζίδης Ι. Κ. 140, 2573
 Bogrea V. 2570, 2900
 Vogt Albert 3651, 3794
 Boehm Fr. 3579, 3580
 Βολισσινός Νίκος Ι. 2291
 Βολονάκης Μ. Δ. 57
 Borgia Nilo 2991
 Βουϊδάση Εὐθυμία 1714
 Buk H. Α. 894, 1497, 1506, 1556, 3311
 Βουρβουριώτης Κλ. 2271
 Βουρτσής Μιχ. 3010
 Βουρβούνης Ἀντών. 623
 Buturas Ath. 2570
 Βουτιεριδης Ἡλ. Π. 1567
 Wrede Maria Elisabeth 1843
 Βρέντζος Βασ. Ἰ. 1144
 Βρεττού Ἐλισσάβητ 3249
 Vrieslander Klaus 2905, 2907
 Βρόντης Ἀναστ. 76, 201, 254, 998, 1305, 1549, 2254, 3046, 3068, 3077, 3332
 Brouwer - De Simone F. 1519, 3362
 Βρούσινας Μανώλ. 1742

- Βύρης Στρατ. Π. 3291
 Βύρχερ Λουδοβ. 14
- Γ. Α. Γ. 548
 Γ. Γ. 2268
 Γ. - Γ. Α. 542, 3549
 Γ. Γ. Δ. 487
 Γαβαλάς Ζ. Δ. 213, 2784, 2802
 Gabrieli Giuseppe 939, 969, 1106
 Γαγάνη Δ/νις 2460
 Γαϊτάνος Ι. Δ. 1846
 Γαϊτάνου - Γιαννιού 'Αθηνά 536, 571, 3185
 Γαλανός Μ. 1146
 Γαλάνης Στ. 2785
 Granszyniec R. 681, 3308
 Γανώσης Β. 3117, 3667
 Γαρθίας Χ. 492
 Γασπαράκις Βενιζέλος 1147
 Γεδεών Μ. 3230, 3300, 3369, 3679
 Geiger P. 25
 Γενεράλις Μιχ. 1073
 Γερακάκης 'Αντ. 2850, 3038
 Γερανός Θ. 2309
 Γερμανός μητροπολ. Δημητριάδος 588
 Γερμανός μητροπολ. Σάρδεων 3340
 Γερογιάννης Κ. 173, 3333
 Γερολεμίδης Παναγ. 1405
 Γεωργακάς Δημ. Ι. 1889, 2825, 2835, 2851,
 2852, 2853, 2855, 2872, 2873, 2874, 2875
 Georgakakos D. βλ. Γεωργακάς Δημ.
 Γεωργακάς 'Ομηρ. 'Ιω. 3448
 Γεωργιάδης Γεώργ. 1148
 Γεωργιάδης Κλ. Π. 3427
 Γεωργίτης Νέστορ 1528
 Γεωργόπουλος Πάνος 1031, 3492
 Γιαννακούλα Δ/νις 1837
 Γιαννόπουλος Ν. 2419
 Γιαννοπούλου Μαριέττα 98, 100, 108, 230,
 534, 1010, 1086, 1211, 1851, 1860, 2033,
 2239, 2314, 2372, 2908, 2904, 3195, 3196
 Γιαννούτσος Κωνστ. Ν. 443
 Γιαπανός Χ. 1873, 1874
 Ghidini L. 3566
 Γιοφύλλης Φώτος (Σπ. Μουσουρης) 952,
 1845
 Γκαβανός Δ. 1149
 Γκαγκαουδάκι Ειρήνη 'Αντ. 1150, 1702
 Γκανούλης Γ. Θ. 1032, 1107, 1108, 1151, 1238,
 1323, 1389, 1390, 1435, 1467, 1468, 2245,
 3057, 3073, 3079, 3179, 3186, 3203, 3231,
 3250
 Γκίκας Φώτ. Σ. 742, 1009, 2951
 Γκινόπουλος Ν. Σ. 1033
 'Ι κιόας 'Αγγ. 1900
 :Γκο - Βί - ς' βλ. Βηγκος 'Αντών.
 :Γκόλφης Ρ. (Δημ. Δημητριάδης) 1605
 Γλαυκίας Α. 2319
 Γνευτός Παύλος 953, 966
 Goossens R. 1577, 1578, 1581, 1582
 Γούναρης 'Αντ. 316
 Γουγούσης Χ. 652, 2247, 2461, 3346
 Graindor Paul 3672, 3695, 3707
- Γραμματάκης Ν. 1152
 Grégoire Henri 1577, 1578, 1582, 1614, 1643,
 1650, 1665, 2431, 2610, 3323, 3697
 Grecu V. 2910
 Γρηγόριος αρχιμανδρίτης Μαχαϊρά 775
 Γρηγοριάδης Φ. 967, 1153
 Γρηγορίου Εδθ. 2368
 Grimm 3585
 Γρίσπος Π. 671, 712, 825, 1306, 1962, 2840
 :Γυμνάσιος Λαυριώτης 853
- Dawkins R. M. 63, 77, 142, 1044, 1242,
 1243, 1329, 1583, 1847, 1894, 1908, 2816,
 3637
 Δακανάδης Ε. 1239
 Dalton Ο. Μ. 3654
 Δαμαβολίτης Δημοσφ. 2512
 Δαμβέργης 'Ιω. Μ. 2637
 Δαπόντες Ν. 3411
 Δαρκό Εύαγγ. 2771
 Δασκαλάκης 'Απ. 1525, 3381
 Δασκαλάκης Β. 937, 3589
 Δασκαλάκης Γ. Δ. 855
 Δασκαλάκης Ε. 1074, 2468
 Δαυίδ 'Εμμ. 3341
 Δαφέρμος Γ. Φ. 8, 58, 162, 239, 259, 260, 276,
 282, 301, 454, 504, 516, 523, 527, 625, 635,
 636, 638, 639, 640, 641, 642, 670, 688, 689,
 690, 695, 696, 729, 735, 741, 747, 771, 772,
 776, 796, 797, 800, 814, 817, 832, 845, 849,
 954, 955, 1034, 1075, 1154, 1197, 1198, 1218,
 1240, 1241, 1489, 1490, 1520, 1684, 1688,
 1689, 1696, 1743, 1744, 1745, 1746, 1747,
 1761, 1762, 1784, 1792, 1830, 1842, 1931,
 1932, 1933, 1937, 1940, 1958, 1959, 2068,
 2069, 2076, 2100, 2101, 2109, 2142, 2214,
 2215, 2216, 2217, 2218, 2219, 2220, 2231,
 2232, 2237, 2255, 2261, 2285, 2298, 2342,
 2444, 2448, 2462, 2463, 2469, 2494, 2513,
 2514, 2546, 2549, 2557, 2708, 2944, 3029,
 3058, 3115, 3131, 3134, 3232, 3469, 3471,
 3473, 3522
 Δαφέρμος Μιχ. 161, 1356, 3030
 Δάφνης Στέφ. 1593
 Δαφνομήλη Μαρία Γ. 1324
 Δαφνομήλη Στεφανία Γ. 1325
 Δαφνομήλης Νικ. Γ. 1690, 2470
 Δεδήμος Π. 1155
 Δεινάκις Στ. 2385, 2388, 2395, 3726
 Delatte Α. 3685, 3695, 3712, 3718, 3719, 3722
 Delatte L. 3718
 Δεληβασίλης Γιάνν. 1406
 Δεληγιάννης Βασ. 248, 261, 275, 293, 309, 317,
 339, 1050, 1305, 2245, 2454, 2644, 3241
 Δεληγιάννης Γεώργ. Ν. 3325, 3406
 Δερλερές Μιχ. 598
 Dessanaj B. 3593
 Δετζόφρτζης Νάσ. 342
 Deutsch Leonhard 3569
 Δέφνερ Μιχ. 135, 143, 144, 168, 1307, 1821
 1828, 1831, 2404, 2542, 2631, 2723, 3317
 Deffner Mich. βλ. Δέφνερ Μιχ.

- Δημαρᾶ Πολυξένη 343
 Δημαρᾶς Κ. Θ. 9, 614
 Δημάρατος Ι. Φ. 59, 93
 Δημητριάδης Ζήνων 2380
 Δημητριάδης Κ. Ζ. 2369
 Δημητριάδης Χρσ. 1451
 Δημητρίου Ε. 1539
 Δημητρίου Νικ. Άλκ. 2046
 Δημητρίου Σπ. 2682
 Δημόπουλος Εύαγγ. 2826
 :Δῆμος 2902
 Δημοσθενόπουλος Σωσίπατρος 1036
 Δημοτικὸν Σχολεῖον: Άγ. Ἰωάννου Μυλοπο-
 τάμου 1327. - Ἀναγωγίων 710, 1294, 1295,
 1328, 2103, 2522. - Ἡρακλείου 2505. - Καμα-
 ριώτου 262, 1755, 2523. - Ποταμῶν Πεδιάδος
 1709. - Σκορδύλλω 1326, 1763, 1764, 2527
 :Διαβάτης 2370
 Διαμαντάρας Άχιλλ. 906, 907, 968, 999, 1000,
 1672, 3386
 Διαμαντόπουλος Κ. 3369
 Diehl C. 3745
 Dieterich K. 155, 2724, 3306, 3720
 Djoudjeff Stojan 3540
 Dölger Fr. 10, 1329, 1356, 1509, 2406, 2417,
 2610, 2777, 2855, 2886, 3362, 3552, 3650,
 3698, 3718, 3730, 3777
 Dornseiff F. 3691
 Δουκάκης Δ. Χ. 872, 881
 Δράγαιος Στυλ. Χ. 736
 Δραγάσης Ἰάκ. Χ. 539, 1038, 1926, 2371,
 3466
 Δραγούμη Ἰουλία 185
 Δραγούμη Στέφ. 283, 615
 Δρακίδης Γεράσ. 202, 309, 1923, 1927
 Δραμοντάνης Γ. Β. 1156
 Δραμοντάνης Γ. Ε. 761
 Drapper G. 3632
 Drexl F. 3701, 3702, 3704, 3706, 3707, 3708,
 3710, 3714, 3716, 3717
 Δροσάκη Παρασκ. 1748, 2515
 Δροσίνης Γ. 136, 145, 932, 1514, 1529, 1677,
 1909, 1912
 Δρόσος Ζ. 1157, 1470, 2876
 Δρουλίσκος Γ. 2471
 Δουβουλιώτης Κ. Ι. 806, 1507, 3416

 Ebersolt J. 3654
 :Εἰδικὸς 3506
 :Εἰρήνη ἢ Ἀθηναία (Δημητρακοπούλου) 94
 Eitrem S. 2396, 3687, 3689
 Ἔλγα 2320
 Ἐλιγιά Γ. 3625
 Ἐλλαδίτης Δ. 1391, 1776, 2118, 3280, 3430
 Ἐλευθεριάδης Ἄλ. Γρ. 1407
 Ἐλευθεριάδης Θ. Α. 1994
 Ἐμμανουήλ Ἐμμ. Ι. 721
 :Ἐνας Δίσιπος 473
 Ἐνυάλης Λάμπρ 2179
 Ἐξαδάχτυλος Χ. 2111, 2129
 :Ἐξελεγκτής 638

 :Ἐπιτανοσία Μαριέττα βλ. Γιαννοπούλου Μα-
 ριέττα
 :Ἐρανοστῆς 3084
 :Ἐρημίτης 1471
 Εὐαγγελίδης Τρύφ. Ε. 2496, 2507
 Εὐελπίδης Χρσ. 327
 Εὐθύμιου Ε. Σ 372
 Εὐστρατιάδης Μιχ. Π. 3031, 3798
 Εὐστρατιάδης † Σωφρόνιος, ὁ πρόην Λεοντο-
 πόλεως 2096, 3677
 Εὐστρατιάδης μέγας πρωτοσύγκελλος. Βλ. Εὐ-
 στρατιάδης † Σωφρόνιος ὁ πρόην Λεοντο-
 πόλεως

 Ζ. 1685
 Ζ. Ε. 3265
 Ζαγανιάρης Β. 861
 Ζαγανιάρης Δημ. Ν. 2625
 Ζαίρης Θέμελης Μ. 214, 748, 1110
 Ζαίρης Νικ. Γ. 3467
 Ζακυθηνὸς Διον. 895, 970, 1498, 1515, 1532
 1564, 2614, 2718, 2734, 2739, 2877
 Ζαννέτος Φίλιος 1568
 Ζάππας Τ. 474
 Ζαχαρία Πολυξένη 1077
 Ζαφειριάδης Ἀλέξ. Κ. 3281
 Ζαφειρίου Ν. 3407
 Ζαχόπουλος Κύριλλ. 3103
 Ζάχος Α. 517, 556, 557, 604, 3655
 Zachos Arist. Βλ. Ζάχος Ἄριστ.
 Ζγώνης Ἀλέξ. 1472
 Ζέγγελη Καίτη 1111, 1895
 Ζέπος Ἰω. Δ. 3418
 Ζέπος Παναγ. Ἰ. 3418
 Ζευγώλη Διαλεχτή 1594, 2564, 3204
 Ζευγώλης Γ. Δ. 1635
 Ζευγώλης Γεώργ. Στεφ. 1785
 Ζηκόπουλος Δ. 1158
 Ζηκόπουλος Ι. Μ. 1159
 Ζήκος Ἀστέρ. 174, 175, 1001, 1002
 Ζημέρης Κ. 345, 346, 347, 488
 Ζήση Μελοπομένη 3104
 Ζήσης Εὐστρ. 359, 500, 507, 2119
 Ζήσης Σπῦρ. 229
 Ziebarth E. 1329
 Ζολώτας Γ. Ι. 127, 2675
 Ζορμπᾶς Ν. 495, 502, 3065
 Ζυμβραγουδάκη Μαρία 82, 2472
 Ζυρανις Ν. 3552
 Ζωγραφάκης Γ. Κ. 1596
 Ζωγράφος Ν. 206
 Ζωροῦ Πασσά Νοεμῆ Α. 255, 2105, 2559,
 3036
 Ζώης Α. Χ. 1244, 2591, 2638, 2725, 2726, 3205,
 3428, 3442, 3451, 3456
 Ζωλοτάκι Στεφανούλα 1473
 Ζώντος Α. Ι. 1550
 Ζώρας Γ. 1595, 1651, 1652, 1669, 2928, 2933
 Ζορας Γ. Βλ. Ζώρας Γ.

Ἡλιόπουλος Δ. 1976
 Ἡλιόπουλος Κ. 35, 36

Ήρειώτης Π. Ν. 883, 3310

Θ. 653

Θαλασσινός 459, 521, 3377

Θαλασσινός πατὰ Μιχ. 2324

Θαλασσινός Σνμ. Η 3118

Θέμελης Τιμόθ. 3326

Θεοδωράκι Χρυσή 1474

Theodoridis N. G. 28, 505, 998, 1531, 1936, 2084, 2920, 3316

Θεοδωρακάκος Π. 3476, 3493

Θεοτόκη - Παρυσκευπούλου 'Ελένη 762, 1078, 1112

Θεοφανόπουλος Β. Α. 89

Θεοφύλακτος Θ. 2087

Θεοχάρης Κώστ. 344

Θέρους 'Αγίς (Σπ. Θεοδωρόπουλος) 2272, 2576

Θηβαίοπουλος 'Αριστ. 3158

Θηβαῖος Χρ. Γ. 3431, 3436

Thorndike L. 3712

Θουλόσ 'Αλκης ('Ελένη Ούράνη) 1532

Θωμαζαῖος Ν. 1666

Jacoby Adolf 3696

Ίατριδης Γεώργ. Δ. 318, 1393

Ίδμων 3168

Ίερεΐδης Σωφρόν. 908, 909

Jerphanion G. de 3698

Ίμβριώτη Ρόζα 3787

Ίντιάνος 'Αντ. 96, 858, 1364 1409, 1475, 1586, 1605, 1606, 1621, 1622

Ioannidu Maria 1653

Jokl N. 2610

Ίόνιος 3267

Iorga N. 3373

Josserand Ch. 3685

Ίστοριοδίφης 3135

Ίωακειμίδης Π. Θ. 1410, 1623, 1624

Ίωαννίδης Γ. Ι. 121

Ίωαννίδης Δ. 1436

Ίωαννίδης Στ. 3105

Ίωάννου Δ. 3268

K. 2196, 2197, 3003, 3004, 3282

K. Γ. 188, 1963

K. I. 330

K. K. 572, 3548

K. A. 2892

K. Π. Δ. 972

K. Σ. 2907, 2979

Καβαλάκις Μύρος Ε. 1113

Čabej E. 3530

Čajkanovic' V. 3639

Καΐμης Τζούλιο 2905, 2907, 3321, 3591, 3592

Caimi Giulio βλ. Καΐμης Τζούλιο

Καΐρης Μιχ. Ν. 3059, 3142, 3159

Καιροφύλας Κ. 852, 1003, 1786, 2427, 3419

Κακαβούλιας Ι. Γ. 1782

Κακούρης Χ. 1787

Κακριδής 'Ιω. Θ. 1898, 1899, 1900, 1905, 2550, 2655, 2745, 3462, 3641

Kakridis Joh. Βλ. Κακριδής 'Ιω. Θ.

Καλαϊτζάκη Ειρήνη 1691, 2473

Καλαϊσιάκις Βασίλ. Ι. 1199

Καλαματιανός Γ. Ν. 1017, 3037

Kalbfleisch Carolus 3206

Καληδόνης Γεώργ. 2077, 2084

Καλιγιάννη Θάλεια 1875, 1977, 1987

Καλινδέρης Μιχ. 3062, 3169

Καλιτσουνάκης 'Ιω. Ε. 682, 2727, 3402

Kallitsunakis Joh. Βλ. Καλιτσουνάκης 'Ιω. Ε.

Καλλιγιάννη Φλουρή 2516

Καλλίνικος Κωνστ. Ν. 3015

Καλλιφρονάς Μ. 2097

Καλογερέσης Παναγ. 2893

Καλογερόπουλος Ν. 605

Καλογεροπούλου 'Αγνή Π. 3127

Καλοκούβαρος Ε. Α. 496

Καλοκύρης 'Ιωάννης 1114, 1200, 1245, 1299, 1954

Καλοκύρης Γ. 2262

Καλομοίρης Μ. 1533, 2958, 2973, 2980, 2984, 3011

Καλονάρος Πέτρο. Π. 3370

Καλούδη Σοφία Μ. 1331, 1765

Καλύβη Καλή Μ. 319

Κάμαρης Μάνος 3085

Camehl Ada 3590

Καμενίδης Θ. 1978

Καμνακιώτισσα 1247

Καμπάνης 'Αρ. 227, 580

Καμπούρογλου Μαριάννα Γρ. 1826

Καμπούρογλου Δημ. Γρ. 240, 381, 2736, 3016, 3120, 3136, 3150, 3494, 3761, 3763

Κανδηλάπτης Γ. 163, 643, 650, 659, 836, 884, 1039, 1411, 1625, 1679, 1683, 1813, 1838, 1883, 1979, 2333, 2456, 2562, 2846, 2868, 3032

Κάνης βλ. Κανδηλάπτης Γ.

Κανδηλώρος Τάκ. 1516, 3039

Κανηλλόπουλος Θεόδ. Γρ. 1476

Kanelloroulos P. 3345

Κανέλλος Βάσσος 3001

Κανονίδης Ι. 1995, 3093

Κανταριτζής Δημ. 3495

Καπετανάκης Νικ. 2263

Καραβίας Χαράλ. Π. 1079

Καραβίδας Κ. Δ. 1534, 3345, 3374

Karathanasis Dem. 3739

Καραθάνος 'Αθ. 1971, 1988

Καραϊσιός Στρατός 2484

Καραϊσιάκης Π. Κ. 3132

Καραϊτιάνος 'Ιωάνν. Ε. 150, 3128

Καρακάλου - Καρανικόλα Λίλα 2373

Καρακατσάνης Κ. 3513

Καραλέκας 'Ηρ. Ε. 499

Καραλιτίσεφ 'Αγγ. 3539

Καραμάνος Κ. Μ. 1007, 1535, 1537, 3151

Καρανικόλος Γ. Th. 541

Καραπατάκης Κωνστ. 1201, 1437

Καραπάτης Γ. Γ. 1332

Καράς Σ. 118

Καραταράκη Εδλαμτία 1365

Καραταράκη Ούρανία 1366

Καραταράκης Μιχ. Ν. 1367

- Καρατζᾶς Δημ. 1412, 1996
 Καρατζᾶς Π. 1980
 Καραχάλιος Θεμ. 3461
 Καρβελᾶς Δημ. 2350
 Καρβωνίδου Γαλάτεια Α. 413
 Καρλάκης Μάρκ. 1749, 2517
 Καρπάθιος Έμμ. 436, 3086, 3197
 Cartoijan N. 2924, 2926, 2931
 Καρωτόγλου Δ. 3301
 Καρφῆς Χρήστ. 1772, 2529
 Kasaska Julie 3534
 Κασδάγλης Άλ. 1908
 Καστανάκη - Βαλλιᾶδη Άγγέλα 83
 Καταπότης Μιχ. Γ. 263, 284, 285, 303, 713,
 718, 863, 2121, 2786, 3420, 3421
 Κατικᾶκης Κωνστ. 2485
 Κατσαμᾶ Φροσύνη 1862
 Κατσαμᾶς Ν. 1202
 Κατσαρᾶς Άγαπ. 3023
 Κατσέλης Πέλ. 1597
 Κατσικᾶρος Ν. Θ. 3423
 Κατσουρός Ι. Β. 2653
 Κάτω - Κατογιαννῖος 1960
 Καφετζῆς Έπαμειν. 2351
 Καψάλης Γερ. 122, 2149, 2161, 2547
 Καψαμπελής Γιάννης 601
 Καψωμένος Στ. Γ. 1590, 3730
 Κελαϊδῆς Σ. 1579
 Κεραμιδᾶ Όλυμπία 3069
 Κεραμόπουλλος Άντ. 111, 572, 684, 2772,
 2787, 2939, 2949, 3771
 Κεφαλίδης Ν. 3092
 Κιοσεμχάλ Μαχμούτ Ραγῆπ 2994, 3528
 Κιουρταϊδῆς Ίωάνν. 1203, 1333
 Cirilli Gustave 3124
 Κίτσος Γιάνν. 2238
 Κκόλης Κώστ. 1368
 Klaar Marijanne 1329, 1438
 Κλεάνθους - Παπαδημητρίου Μυρσίνη 225,
 3474
 Kleinschmidt P. Beda 3784
 Κληρίδης Λεῦκος Ν. 1981
 Κληρίδης Νέαρχ. 151, 612, 850, 1439, 1863,
 1864, 1876, 1881, 1969, 1972, 2299, 2334,
 2836, 3129
 Κλόκκαρης Άντ. 1300, 1369, 2112, 2113, 2114,
 2166
 Κλώνης Κλ. 338
 Κοκολάκις Κωνστ. 1246
 Κολαξιζέλλης Στατ. 2854
 Κόλιας Γ. Τ. 2788
 Κολοκοτρώνης Β. Κ. 2699
 Κομάσος Ι. Χ. 744
 Konidakon N. P. 3670
 Κονδυλάκης Ίω. 2379
 Κονσολόπουλος Ι. 3074, 3207
 Constans L. A. 3690
 Κοντάκης 1080
 Κοντελιέρης Μιχ. 264
 Κοντογιάννης Δημ. 2183
 Κοντογιάννης Π. Μ. 170, 452, 3343
 Κόντογλου Φ. 331, 332, 333, 1914, 3591
 Κοντοειδῆς Άλέξ. 1997
 Κοντονωτόλας Άντ. 1793
 Κοντοπάνος Α. 2798
 Κοπασάκις Έ. 1081
 Κορδατζῆ Μαρία 3477, 3507
 Κορδάτος Γιάνν. 215, 1115, 1540, 1541, 1559
 Κορνᾶρος Βιτζέντζος 2917, 2918
 Κορνᾶρος Έλευθ. Ν. 1715
 Κορνᾶρου Έλευθερ. Ν. 2474
 Κορομηλᾶς Γεώργ. Δ. 2193, 2234
 Corso Raff. 26
 Κορούλλος Χ. Π. 128, 873, 1794, 1918, 2145,
 2180, 3116
 Korrenszyk E. 3777
 Κορρές Στυλ. Γ. 210, 1098, 1099, 1138, 3174,
 3408, 3412
 Κοσκόρη Μαρία Γ. 3119
 Κοσμής Άγγ. Α. 777
 Κοσμίδου Ούρανία 3170
 Κοσμίτης 2658
 Κοτζᾶς Δημ. 657, 3060
 Κοτζιούλας Γ. 3611
 Κοτσιφού Χρυσῆ 1716, 1717, 1766
 Κοτσιφού Μαρία Α. 1248
 Cottas Vénétia 3739
 Κουγέας Σ. Β. 213, 1329, 1569, 1592, 2754,
 2803
 Κουερίνη Μαρία Ν. 1204
 Κούζης Άρ. Π. 3636
 Κουκουλῆ Άναστασία Ι. 901, 2057, 3021
 Κουκουλῆς Φαίδ. 47, 50, 369, 740, 840, 2055,
 2063, 2150, 2152, 2154, 2156, 2157, 2159,
 2386, 2397, 2541, 2579, 2709, 3048, 3233,
 3302, 3307, 3323, 3327, 3633, 3644, 3646,
 3647, 3651, 3657, 3658, 3662, 3664, 3666,
 3668, 3673, 3675, 3676, 3678, 3681, 3682,
 3757, 3693, 3705, 3707, 3735, 3736, 3737,
 3752, 3770, 3772, 3779, 3780, 3781, 3788,
 3789, 3792, 3793, 3795, 3797, 3800, 3801,
 3802
 Coucoulès Ph. Βλ. Κουκουλῆς Φαίδ.
 Κουλάκος Β. 3496
 Κουντουρᾶς Β. 1004
 Κουρέτας Γεώργ. Π. 3292
 Κουρίλας Εὐλ. 20
 Κουρμούλης Γεώργ. 763, 956, 1205, 1356,
 2633, 2855, 2878
 Κουρουλίτης Ε. Γ. 991 1005, 3049, 3403
 Κουρουνώτης Κ. 2676
 Κουρτέλλας Δημ. Χ. 1413, 1414
 Κούρτης Σταῦρ. 188
 Κουρτιδῆς Κ. 249, 1006, 1452, 1453, 1884,
 2352, 2457, 2548
 Κουσιᾶδης Γεώργ. Α. 2999
 Κουτεντῆ Χαρίκλεια 1160
 Κουτηφάρης Ι. Δ. 2292, 2374
 Κουτσογιαννόπουλος Δ. 2946, 2950, 2955
 Κουτσογιαννόπουλος Τ. 414
 Κουτσοσδάκη Ειρήνη 730
 Κουτσοσδάκις Νικ. 2528
 Κουτσοριδῆς Έμμ. 3514
 Κουφᾶκη Δ/νῆς 1692, 1946, 2475, 2755

- Κουφός Δημ. Ν. 532, 692, 794, 809, 865, 1454, 2221, 2353, 2588
 Κολιιάδης Κ. 1998
 Krappé Haggerty Alex. 2915
 Krauss Fr. S. 3553, 3554, 3629
 Κρέντης Β. 1334
 Kretschmer P. 137, 433, 1929, 2417, 2610, 2677, 2678, 3640
 Κριαράς Έμμ. 36, 227, 265, 1356, 1584, 1603, 1720, 2422, 2626, 2879, 2932, 2934, 3182, 3726
 Κριαράς Παγκάκης Παύλ. 3047
 Κριαράς Άριστ. 129, 880
 Κριτωτάκης Γιάνν. 1415, 3336, 3337, 3338
 Croce Della 2914
 Κροκιάτης Δημ. 2565
 Kroll W. 3712
 Krohn Kaarle 3571
 Κρουτάλλης Κ. 3137
 Κυβερνητάκης Ίω. 3523
 Κυκλώτης Μιχ. 277
 Cumont Fr. 3671, 3723
 Κυριαξής Ν. Γ. 29, 31, 216, 286, 644, 645, 737, 738, 798, 851, 910, 1116, 1117, 1249, 1814, 1832, 1865, 1871, 1882, 1949, 1964, 2071, 2110, 2310, 2536, 2554, 2856, 3033, 3437, 3750
 Κυριακάκη Μαρία 1777
 Κυριακίδης Α. 2048
 Κυριακίδης Γ. Α. 3610
 Κυριακίδης Στίλπ. Π. 4, 5, 10, 13, 18, 22, 25, 26, 28, 29, 30, 43, 44, 48, 52, 59, 62, 70, 79, 90, 91, 92, 95, 101, 102, 112, 124, 127, 129, 134, 137, 143, 145, 148, 152, 154, 155, 157, 164, 165, 168, 169, 171, 187, 193, 194, 195, 201, 207, 212, 213, 219, 221, 227, 231, 241, 242, 243, 244, 266, 287, 291, 326, 329, 335, 370, 379, 455, 481, 541, 543, 562, 564, 573, 583, 595, 661, 682, 709, 723, 808, 812, 827, 833, 844, 846, 851, 882, 953, 961, 974, 985, 1011, 1017, 1029, 1064, 1068, 1211, 1281, 1312, 1329, 1356, 1496, 1499, 1508, 1509, 1521, 1522, 1531, 1542, 1548, 1570, 1584, 1585, 1590, 1598, 1601, 1602, 1614, 1615, 1677, 1686, 1718, 1720, 1814, 1829, 1835, 1837, 1838, 1839, 1840, 1844, 1896, 1897, 1903, 1909, 1912, 1914, 1915, 1919, 1925, 2048, 2079, 2146, 2160, 2183, 2213, 2383, 2389, 2393, 2398, 2406, 2407, 2410, 2415, 2418, 2426, 2438, 2445, 2449, 2450, 2453, 2601, 2619, 2625, 2641, 2677, 2678, 2686, 2706, 2710, 2733, 2900, 2924, 2925, 2940, 2942, 2951, 2961, 2966, 2992, 3068, 3206, 3306, 3362, 3370, 3463, 3464, 3532, 3545, 3548, 3551, 3568, 3569, 3574, 3575, 3576, 3577, 3578, 3579, 3580, 3583, 3584, 3595, 3598, 3616, 3617, 3629, 3631, 3650, 3684, 3687, 3695, 3719, 3725, 3727, 3728, 3730, 3743, 3747, 3771, 3784, 3793
 Kyriakides St. P. Βλ. Κυριακίδης Στίλπ. Π.
 Κυριακίδου Εύτυχία Στ. 3215
 Κυριακίδου Φωτεινή 2306
 Κυριακόπουλος Κ. Θ. 2354
 Κυριακός Δημ. 545
 Κυριακού Ρένα 2943
 Κυρμιζάκη Άγλαΐα 265, 703, 1877, 2078, 2086, 2130, 2242
 : Κυρμίτης 1630
 Κυταριόλος Νικόλ. 2648
 Κωμοδρόμος Χριστόδ. 911
 Κωνιοῦ Μαρία 1750
 Κωνσταντινίδης Θεόδ. 2740, 2741
 Κωνσταντινίδης Κ. Ν. 203, 266, 1370, 1371
 Κωνσταντινίδης Π. 524, 1455, 2038
 Κωνσταντινίδου []] 1820
 Κωνσταντινόπουλος Π. Κ. 632
 Κωνσταντίνου Φλώρα 1965
 Κωσταδήμας Χ. 823, 1206, 3187
 Κωστόφ Στ. Α. 3535
 Κώτσης Άλέξ. 3529
 Κώτσιος Θεόδ. Σ. 973, 3234
 Α. Γ. 1934
 Α. Ε. Σ. 3160
 Α. Θ. 1943
 Laakmann H. 3574
 Λάβδας Ν. 2945, 2959
 Lawson J. C. 3308
 Λαγκάνης Εύστ. 1040, 3188
 Λαδής Θ. 2355, 3269, 3293
 Lazaridès Lazare A. 1907
 Λαζαρίδης Χ. 427
 Λαζάρου Α. 1616, 3478
 Λαλαούνη Άλεξάνδρα 2995, 2996
 Λαμπαδαρίδης Ν. Σ. 1491
 Λαμπελέρ Γεώργ. 1565, 2954, 2974, 2975
 Λαμπάκης Δ. 86, 231, 1571, 1850
 Λαμπουσιάδης Γ. 1041
 Λάμπρος Σπυρ. 147, 842, 2052, 2056, 2439, 2687, 2694, 2911, 2913, 3342, 3688, 3733, 3748, 3754, 3786
 Λάμπρος Σωτ. Ι. 3479, 3480
 Λαμφίδης Ο. 358, 2827, 3652
 Λανίτης Νικ. 1670, 3251
 Λάσκαρις Μιχ. 23, 137, 1585, 3538, 3518
 Laskaris Michel. Βλ. Λάσκαρις Μιχ.
 Λάσκαρης Ν.131, 152, 957, 2486
 Λάσκαρις Π. 583, 1356
 Laskaris P. Βλ. Λάσκαρις Π.
 Latte K. 3702
 Λαυράγγας Διον. 2962, 3005
 Laurent V. 2615, 3700, 3768
 : Λαύρας (Ν. Πετιμεζιάς) 2233
 Λεβίδης Άναστ. 2106
 Λέκκας Ν. Γ. 119
 Λελεδάκη (δ/νις) 2465
 Λελεδάκης Γ. 2711
 Lenschau Th. 137
 Λεοντής Ίωάνν. 756, 757, 781, 782, 2504
 Leroy Maurice 219, 1242
 Λέφας Π. 3570
 Lefons Pasquale 1106
 Λιανόπουλος Ν. 2700
 Λιαντωνάκη Πόπη Ί. 2476

- Λιασιδής Χριστόδ. 913
 Λιασιδής Παύλ. 1007
 Λιβαδά (Ματιάτου) Κάκια Ν. 2343
 Λιβαδάς Ν. 705, 2664, 2880
 Λιβαθινόπουλος Ριχ. 2553
 Λιγνός Άντ. 2811
 Λιγυρός Γ. 186
 Linschmann Theod. 2688
 Λιουδάκη Μαρία 226, 1416, 1718, 1720, 2091, 2098, 2458, 3283
 Λίτινα Μαρία Γ. 1118
 Λοβέρδος Γ. 1767
 Λογοθέτη Φωφώ Π. 3573
 Λογοθέτης Φωκίων Γ. 2131
 Loewe R. 3721
 Λοϊζιάς Πολυξένη 1825, 2059, 2060
 Λορεντζάτος Παναγ. 1548, 1557, 2575, 2580
 Λούβαρις Ν. 706
 Λουζιώτης Άργύρ. 3497
 Λουκάτος Δημ. Σ. 1654, 2168, 2169, 2177, 3235, 3252
 Λουκόπουλος Δημ 66, 123, 132, 156, 164, 187, 204, 245, 267, 328, 370, 458, 460, 461, 462, 463, 464, 477, 481, 508, 509, 510, 528, 1336, 1599, 1600, 2164, 2249, 2301, 2311, 2312, 2313, 2428, 2497, 3219, 3220, 3221, 3222, 3223, 3433, 3434, 3463
 Lüdeke Edwig 1477, 1607, 1608, 1609, 1665
 : Λυκαίος Λάμπης 2344
 Λυκούδης Έμμ. Στ. 451, 529
 Λυκούδης Στυλ. 3242, 3243, 3339
 : Λυκούργος (Γ. Ν. Πρωτοπαπάς) 1921, 2184, 2935
 Λυμπεράτος Σπύρ. Βλ. Άρδαβάνης - Λυμπεράτος Σπύρ.

 Μ. 1396
 Μ. Α. 3063
 Μ. Γ. 902, 1335
 Μ. Μ. Ν. 2881
 Μ. Φ. 2047
 Μαγιάκος Άθ. Π. 1655
 Μαγιάκος Παν. Σ. 2325
 Μαγιάκου Άθανασία Π. 1636
 Μαγκριώτης Γ. 304, 3152
 Μαδιάς Γ. 442, 874, 885, 1302, 2300, 2375, 3208
 Μαζοκοπάκη Αικατερίνη 3481
 Mazon A. 10, 90, 148, 1584, 3650
 Μαθητική Κοινότητα: Άλωνών 2488. - Άμουργελών 1082, 1161, 2477. - Κυπαρίσσου Κυθωνίας 2498. - Μετοχίων Καμαριώτη 1162. - Ροδακίνου 1848, 2478, 2489. - Σεισών 1250, 1751. - Σκορδόλλω 1395, 1778
 Μαθιουδάκης Γιάνν. Ε. 288, 714, 1102, 1103, 1982, 2767, 3080
 Μαθιουδάκης Έμμ. 2756
 Maidhof A. 142
 Μακρής Βαγγέλης Κ. 2132
 Μακρής Ν. 1479
 Μακριδάκης Άντών. 1252
 Μακρίδης Θ. 581
 Μακρυγιαννοπούλου Μαριάνθη 3050
 Μακρυδάκι Έλένη 1251
 Μακρυποδάκη Βασιλική 2487
 Μαλανδράκη Κατίνα 268, 1768
 Μαλάς Σταύρ. 1068, 1164, 1309, 1859
 Μαλέας Κ. 562
 Μαμάκης Γιάνν. 269
 Μαμέλης Κ. 3498
 Μαμμόπουλος Άλ. 3089
 Μανασειδής Συμ. 294
 Μάνεσης Σταύρ. 2566, 3253
 Μανιάς Π. 1337
 Μανιατόπουλος Γω. Περ. 3457
 Μανίκης Α. 1989
 Μανιώρου Λευκοθέα 1721
 Μανουρά Άγάπη 1722, 2518
 Μανούσακα (δ/νίς) 2466
 Μανούσακας Μ. 1720
 Μανούσακας Στυλ. 660, 1083, 2256
 Μανούσος Κ. Σ. 2181
 Μανούσου Ουρανία 1165, 1703, 2499
 Μαντᾶς Γ. 2593
 Μαντζουράνης Κ. Ι. 158, 324, 728, 933, 946, 947, 2061, 2207, 2242, 3024
 Μαντζουράνη Σοφ. 1631
 Μανωλάκος Γεώργ. Α. 1008
 Μαράθης Άντρ. 1372
 Μαράκης Συμ. 2273
 Μαράτος Σ. 822
 Μάργαρης Δημ. 589
 Μαργαρίτης Λώρης 2963
 Maresch G. 3699
 Μαρκιανός Μάρκ. 1207
 Μαρκιανού Άλεξάνδρα 1208, 1209
 Μαρινάτος Σπ. 2408, 2789
 Marinatos Sp. Βλ. Μαρινάτος Σπ.
 Μαρίνης Κ. 103, 176, 188, 698, 1084, 1119, 1397, 1551, 1560, 2250, 2327, 3161, 3171, 3189, 3190, 3209, 3210, 3328, 3379
 Μαρκάκης Πέτρ. 3796
 Μαρκαντώνη Πηνελόπη 1085
 Μαρκίδης Γ. Α. 1356, 1441, 1513
 Μαρκίδης Μ. 914
 Μαρογιαννάκης Εδάγγ. 2039
 Μαροκόπουλος Μάρκος 626
 Μαροκουλής Τηλέμ. 672
 Μαρούδας Βασ. 1440
 Marshall F. H. 1069, 1601, 2919
 Martroye F. 3697
 Ματοαίου Γιάγκος 784
 Ματουκαράκη Ειρήνη 1210
 Μαυράκη Ψυχόρη 1723
 Μαυράκης Νικ. Κ. 1253
 Μαυράκης Στέλ. Κ. 1254
 Μαυρή Ν. Γ. 742, 958, 1009, 1533, 2951, 3616, 3617
 Μανρίς Ν. Γ. Βλ. Μαυρή Ν. Γ.
 Μαυρεπίς Ντίκος 1042
 Μανvogordato J. 2919, 2920
 Μαυροειδή-Παπαδάκη Σοφία 586, 1637, 1671
 Μαυρουδής Γρηγ. 1773, 2530
 Μαχαιριώτης Γρηγ. 725, 2560

- Μέγας Γ. Α. 799, 1281, 1329, 1572, 1617, 1901, 1902, 1904, 1913, 1914, 2399, 2409, 2410, 2416, 2423, 2424, 3013, 3363, 3382, 3586, 3709
- Megas G. A. Βλ. Μέγας Γ. Α.
- Medonca Uriel de 84
- Meier John 3586
- Μελανοφρύδης Π. Η. 1640, 1641, 1642, 1811, 1990, 2034, 2335, 2336, 2563, 2869, 3087, 3271, 3272, 3294, 3378, 3525
- Μελισσειδης Έμμ. Γ. 1043
- Μενάρδος Στίμος 886, 1500, 1521, 2153, 2390, 2596, 2712, 2729, 2757, 2758, 2817, 3335
- Mercati Silv. G. 2089, 3713
- Μερλιέ Μέλω Ο. 2966, 2992
- Merlier Oct. 541, 562, 583
- Μέρτζιος Κ. Δ. 2818
- Μεσ - ς 465
- Μεσοχωριτης 2035
- Μεταλλειδης Μιχ. 2001, 2356, 3295
- Μεταξάς Γεώργ. Ι. 2174
- Μηλιάδης Γ. 3728
- Μηλιόπουλος Ι. Π. 2747
- Μηναδάκις Μιχ. 1255
- Μητρόπουλος Π. Δ. 3388
- Μητροφάνης 844
- Μητσιούλης Άνδρ. Δ. 1338
- Μητσοπούλου Δέλα 3270
- Mickwitz G. 3790
- Migliorini Bruno 2716
- Μινώτου Μαριέττα βλ. Γιαννοπούλου Μαριέττα
- Mirambel André 189, 190, 1044, 1602
- Μισαηλίδης Στέλ. 3533
- Μιχαηλίδης Β 1373
- Μιχαηλίδης Κ. Μ. 1618, 1656, 2925
- Μιχαηλίδης - Νουφάρης Μιχ. Γ. 227, 1011, 2133, 2436, 3284, 3394
- Μιχαηλίδης Π. 3499
- Μιχαηλίδης Σόλ. 1587, 2988
- Μιχαηλίδου Δέσποινα 3632
- Μιχαηλίδου Μ. 1999, 2002, 3040
- Μιχαλάκι Όλγα 1752
- Μιχαλογιαννάκης Ίωάνν. 2531
- Μιχαλόπουλος Φ. 27, 1517
- Μιχαλοπούλου Πολυένη Ι. 778
- Μοάτσου Δώρα 1543, 3344
- Μοιρόπουλος Ίω. Γ. 3443
- Möller H. 3569
- Μονογιώδης Εύαγγ. Ί. 171, 1100, 1235, 1339, 1857
- Montesanto Marica 1719, 1790, 3634
- Moravcsik G. 3777
- Mordtmann J. 2394, 3742
- Μοσχόβης Β. 1139, 1573
- Μοσχόπουλος Μ. 1012
- Μοσχόπουλος Χαρ. Σ. 3000
- Μουζενιδης Π. Δ. 1456
- Μουλλάς Δ. 3482
- Μουρέλλος Ίω. Δ. 113, 1374
- Μουρούζης Θεμ. 2003, 3244
- Μουσελίμης Σπ. Γ. 974
- Μουστακάς Δ. Ε. 205, 1681
- Μουστακάς Διον. 2773
- Μουτιδης [i] 2126
- Μπαγουράκης Κωνστ. 2257
- Μπακάλης Γιάνν. 1013, 1045
- Μπαλαλάς Δημ. Ι. 95
- Μπαλάνος Δ. 3322, 3669, 3782
- Μπαλιτάς Πολύβ. 3483
- Μπαμπούρης Έπαμ. 3597
- Μπαρλάς Τάκης 590
- Μπασογιάννης Δ. 3484
- Μπισατιάς Κώστ. 511
- Μπεκιάρης Κ. 3012, 3303
- Μπενέκος Γιάνν. Γ. 699, 700, 3153
- Μπερκής Γ. Ι. 1166, 1704
- Μπέροτος Νικ. Ι. 437, 835
- Μπήτος Ί. 1087, 3106
- Μπίκος Άθ. 3485
- : Μπίτις - Τιτ 1356
- Μπονίκος Διον. 2240, 2243
- Μπορζέκ Λύδια 3465
- Μπουκουβάλα - Άναγνώστου Ίωάννα 3561
- Μπουντώνας Εδθ. Μ. 2376
- Μπούτουρας Άθ. Χ. 661, 2400
- Μπουτσκόφ Λουμπομέρ 3544
- Μυλωνογιάννης Γ. Μ. 1441, 1635
- Murko Mathias 3545
- Muşlea Ion 3555
- Μυστακίδης Β. Α. 3364
- Μωραϊτίδης Άλ. 3121
- Μωραϊτίνης Τ. 3138
- Μωυσίδης Άλ. 2000
- Νάζος Γ. Ν. 2967
- Νασσαριδης Γ. 1983, 2004
- Negrea M. 3556
- Νεξερίτης Μήτσ. 3254
- Νεοφυτίδου Άννα 2005
- : Νίδας (Ν. Β. Δασκαλάκης) 1457, 1486, 2357, 2870, 2894, 2895
- Νικηφόρος Πατριάρχης 3703
- Νικόδημος ό Κιτίου 915, 2401, 3749
- Νικολαΐδης Μ. 1646
- Νικολουδάκη Έλενθ. Α. 1866
- Νικολουδάκις Κώστ. Χ. 1492
- Νικολούδης Κ. 749, 750, 2490
- : Νιολόγος 497
- Νίτσος Νικ. 165, 2090, 2125
- Νιφόρος Π. 2293
- Νομικός Χ. Α. 537
- : Νοσταλγός 3143, 3180
- : Ό Νοσταλγός. Βλ. Νοσταλγός
- Νοτάρης Γιάνν. 2828
- Νούσης Δ. 2162
- Νύκταρη Πηνελόπη 1724
- Νύκταρης Ίω. 1725
- Νταής Χρ. 3515
- Ντάϊφας Κ. 1667
- Ντελάκη Μαρία 1375
- Ντεληγιάννης Β. Ν. 232

- Ξανθουδίδης Στέφ. 1503, 2572, 2581, 2582,
 2689, 2713, 2918, 2956
 Ξενίτας Ξένος βλ. *Ακογλους Ξενοφ. Κ.
 Ξένος Κ. 2007
 Ξεξάκης Γεώργ. 1088
 Ξούτας Π. 1584, 1654, 1970
 Ξυγγόπουλος Άνδρ. 2929, 3661
 Ξυλούρη Βασιλική 1256, 1753
- Οικονομάκος Γρηγ. Ι. 1310
 Οικονομίδης Άπ. Β. 295, 1852, 2115
 Οικονομίδης Γ. 1046
 Οικονομίδης Γιάνν. Στ. 1588
 Οικονομίδης Δημήτρ. Β. 679, 1619, 2328, 2345,
 2659, 2819, 2829, 2841, 2857, 2858, 2859,
 3211, 3224, 3255, 3256
 Οικονομίδης Δημοσθ. Η. 38, 149, 153, 217,
 373, 701, 2198, 2649, 2660, 2663, 3042, 3312,
 3319
 Οικονομίδης Διον. Ε. 1167
 Οικονομίδης Ν. Γ. 3424
 Οικονομόπουλος Ήλ. Ι. 820
 Οικονομόπουλος Ν. Β. 2639
 Οικονόμος Λουΐζος Κ. 270
 Οικονόμου Κ. 2965, 2984
 Ο Κοκκινόβραχος 2185
 Όνουφριάδης Λάζ. 1984
 Όρεινός Χρ. 1340, 2316
 Όρλάνδος Άναστ. Κ. 357, 360, 361, 365, 549,
 2241, 2432, 3665, 3660
 Orlandos An. Βλ. Όρλάνδος Άναστ.
 Όρσανουδάκη Μαρία Ν. 3061
 Ούρανής Κώστ. 592
 Ούστασιδής Κώστ. 415
- Π. 932, 1017, 1532, 1537, 1914, 1815
 Π. Α. Σ. 387
 Π. Γ. 731
 Π. Γ. Γ. 3181
 Π. Δ. Ι. 2896
 Π. Θ. 512
 Π. Α. Ζ. 3389
 Π. Π. 1872
 Παγωμένος Δημ. Ε. 1260, 1261, 1262, 1341,
 1342
 Παγωμένος Κωνστ. Γ. 773, 1257, 1258, 1259,
 2519
 Παγωμένος Κωνστ. Ε. 1343
 Παγωμένος Κωνστ. Ι. 1263
 Παγωμένος Νικ. Μ. 1264, 1344
 Παγωμένος Νικ. Ν. 1212
 Παγωμένος Ειρήνη 1120, 1345
 Παγωμένου Έλένη 765, 1089, 1121, 1122, 1213,
 1214, 1265, 1266, 1728
 Παγωμένου Καλλιόπη 764, 1123, 1346
 Παγωμένου Μαρία 1693
 Παγωμένου Μαρία Άντ. 1267, 1268
 Παγωμένου Μαρία Ε. 1124
 Παγωμένου Στυλιανή 1694
 Παγωμένου Χρυσή 766, 1269
 Παϊζή Κατίνα 2337
 Παλαιολόγος Κλ. 3225
- Παλαισιδής Κ. 1458
 Παλιεράκις Ν. 2155
 Πάλλης Α. Α. 2925
 Παναγιωτίδης Κων. 1480
 Παναγιωτόπουλος Ι. 3007
 Παναγιώτου Κ. 2008, 2009
 Πανάρετος Α. 447, 2116
 Πανταζής Β. 2010
 Πανταζίδης Χρ. 46
 Πανταλός Νικ. 1774, 2532
 Παντεληδάκις Παύλ. Κ. 2520
 Παντελιδάκης Β. 2491
 Παντελίδης Χ. Γ. 875, 934, 1510, 1518, 2191,
 2411, 2414, 2683, 2695, 3762
 Παπαγεράκης Γ. 1398
 Παπαγεωργίου Βασ. Γ. 3353
 Παπαγεωργίου Γεώργ. Ίω. 1188, 1215, 2634
 Παπαδάκη Άσ. 1955
 Παπαδάκη Ειρήνη Ε. 305, 320, 321
 Παπαδάκη Νίτσα 3417
 Παπαδάκης ό Άλπεραϊός, Νικ. Κ. 646, 751,
 1347, 2492, 2545
 Παπαδάκης Άριστογ. Γ. 1048, 2937
 Παπαδάκης Γ. 2072
 Παπαδάκης Δ. 1775
 Παπαδάκης Χρ. 1891, 2011, 2012, 2358
 Παπαδάς Ά. Α. 518, 587, 3365
 Παπαδημητρίου Γεώργ. 1216
 Παπαδημητρίου Κωνστ. Ι. 2627, 2964, 2968
 Παπαδιού Μαρία 1217, 1726, 1727, 2508
 Παπαδόπουλος Α. Α. 60, 68, 80, 184, 651, 697,
 739, 790, 793, 1523, 1835, 1838, 2079, 2080,
 2147, 2454, 2561, 2620, 2665, 2790, 3315,
 3648, 3674, 3694, 3774, 3775
 Παπαδόπουλος Άβραάμ 2533, 2847
 Παπαδόπουλος Δ. Κ. (: Σταυρωτής) 310, 363,
 439, 719, 785, 1463, 1482, 1789, 1796, 1885,
 2013, 2134, 2359, 2360, 2538, 3273, 3521
 Παπαδόπουλος Εδ. Α. 742, 1009, 2951
 Παπαδόπουλος Λάζ. 3064
 Παπαδόπουλος Νικ. 191
 Παπαδόπουλος Π. 2014
 Παπαδόπουλος Πρ. Γ. 2015, 3107
 Παπαδόπουλος Σάββ. 3041, 3558, 3559
 Παπαδόπουλος Χαράλ. 815, 2222
 Παπαδόπουλος Χρυσ. (Άρχιεπ. Άθηνών) 2690
 Παπαδοπούλου Έλλη Χ. 2317, 3081
 Παπάζογλους Άβρ. Ν. 3459, 3562
 Παπαθεοδορόπουλος Έλ. Κ. 1494
 Παπαθωμάς Θωμάς Κ. 2329, 3108
 Παπαϊωαννίδης Ι. 1090
 Παπαϊωαννίδης Κ. 192, 3154
 Παπαϊωαννίδου [;] 977
 Παπαϊωάννου Ίωάνν. Γ. 271
 Παπακωνσταντίνου Δημ. 228
 Παπακωνσταντίνου Θ. 3, 707, 2556, 3404
 Παπακωνσταντίνου Κ. Μ. 1658
 Παπακωνσταντίνου Π. 1168
 Παπακ. Μ. 388
 Papacostea V. 2619
 Παπακώστας Άγγ. 2381
 Παπαμχαΐλ Δ. Ι. 935

- Παπαμιχαήλ Έπαμ. 2228
 Παπαναστασίου Εύαγγ. Δ. 289
 Παπανδρεάδης Α. 1459, 2016
 Παπανδρέου Α. 1808, 1809
 Παπανελόπουλος Ι. 1544
 Παπανεοφύτου Άντων. 791, 2440
 Παπανικολάου Βασ. 2346
 Παπανικολάου Φ. 7, 1481, 1659, 3191
 Παπαντωνίου Ζαχ. 382
 Παπασπύρου Παναγ. Β. 193, 2274
 Παπασταύρου Χρ. Β. 2632
 Παπαχαράλαμπος Γ. Χ. 678, 1348, 3508
 Παπαχαρίσης Άθ. Χ. 663, 1349, 2616, 2617, 2804, 3236, 3354
 Παπαηαγι Tache 138
 Παπαχατζόπουλος Άριστ. Δ. 218
 Παπαχριστοδούλου Μόσχος 1015, 1016, 2957, 2976, 2982, 2989, 2993, 2998
 Παπαχριστοδούλου Περικλ. 1815
 Παπαχριστοδούλου Πολύδ. 177, 194, 278, 311, 1014, 1376, 1378, 1417, 1460, 1686, 1758, 1839, 2073, 2093, 2107, 2128, 2304, 2558, 2635, 3096, 3097
 Παπαχριστοδούλου Χ. 1552, 2830, 2842, 2871, 3077, 3257, 3332
 Παπαχρονοπούλου Τούλα 662, 664, 665, 1495, 1638, 2135, 2172, 3355
 Παπαχρυσσοτόμου Χ. 963
 Παππούλιας Δημ. 3395
 Παραγιουδάκι Εύαγγελία Γ. 1270
 Παραράς Λάμ. 1049, 1050
 Παρασκευαΐδης Χρ. 290
 Παρασκευόπουλος Άναγν. 514, 1169
 Παρασκευόπουλος Χαράλ. Δ. 250
 Παρασκευοπούλου Έλένη. Βλ. Θεοτόκη - Παρασκευοπούλου Έλένη
 Παρασυράς Κωνστ. Ε. 3329
 Παρασύρης Ίωάνν. 1754
 Παράσχος Κλ. 550, 1441, 1632, 3605
 Παρλαμάς Μεν. 1718
 Παρχαρίδης Άθ. Ι. 178, 296, 312, 753, 959, 978, 1170, 1626, 2017, 2361, 2628
 Παρχαρίδης Ι. Α. 1524, 1819
 Πασαγιάννης Κώστ. 1017
 Πασαράκης Γεώργ. Έμμ. 1171, 2500
 Παστιάδης Θ. 416, 429, 522, 2656
 Πασγάλης Δημ. Π. 157, 166, 172, 233, 453, 854, 1101, 2081, 2252, 2264, 2275, 2286, 2425, 2539, 2640, 2650, 2805, 2942, 3182, 3237, 3375, 3391, 3413
 Πατεράκης Άντ. 2258
 Πατριαρχίας Παναγ. Δ. 2806, 3376
 Πατωγάκη Κατίνα 1051
 Παχτίκος Γ. 2969
 Παχουντάκης Άδ. Ε. 525
 Παυλίνης Εύαγγ. 3486
 Πεοβιη Έ. [Έ. Περάκη :] 1220
 Πεδιαδίτου Καλλιρρόη 758
 Πεζόπουλος Έμμ. Α. 2717, 2759, 2882
 Πελεκανάκι Θεανή 1350
 Πελεκίδης Ε. 1822
 Περάκη Ειρήνη Έμμ. 1091, 1125, 1172, 1705, 1770
 Περάκη Έλένη Ι. 1271, 1272
 Περάκη Στελιανή 246, 767, 779, 1275, 1276
 Περάκης Άπόστ. Γ. 1278, 1279, 3500
 Περάκης Έλευθέρ. 768, 1219, 1706, 1769
 Περάκι Εδανθία Γ. 780, 1273, 1274, 1352, 1353
 Περάκι Μαγδαληνή Έ. 1277
 Περάκις Ί. Γ. 1729, 2479
 : Περάνθης Ο. (Μ. Παπαδόπουλος) 2281
 Περβολοράκης Ν. 3155
 Πέρδικα Νίκη 206, 1441, 3285, 3334
 Perdrizet Ρ. 3683
 : Περίεργος 2294
 Περιστιάνης Ι. Κ. 2199
 Pernot Η. 28, 234, 1509, 2592, 2641, 2921, 3726, 3729
 Περισνός Ίωάνν. 918
 Πεταλάς Β. 2287
 Peterson Erik 3683, 3687
 Peteva Ε. 3541
 Πετράκη Στυλιανή Χ. 1280
 Πετράκης Στέργ. Χ. 1351
 Petranu Coirol. 3557
 Πετρίδης Μιχ. Γ. 1674, 2136, 2696
 Πετρίδης Παύλ. 1646
 Πετρίδης Πέτρο. 2985
 Πετρίτης Γ. 3371
 Πετροκόκκινος Δ. ΙΙ. 3008
 Πετρούνιας Βασ. Ε. 1281
 Πέτσης Ί. 1092, 1126, 1127
 Πετυνάκι Μαρία 1354
 Πηλαβάκης Κ. 279, 979, 980, 981, 1961
 Πικιώνης Δημ. 540
 Πιλαβάκης Κ. Α. βλ. Πηλαβάκης Κ.
 Πισάκος Άντων. 318
 Πιστόλης Ν. 3501, 3502, 3509
 Πιτόσος Μ. 1173
 Pitre Giuseppe 3590
 Πιτσούλη Άνδρομαχή Ι. 1282
 Πιτσούλη Έλένη 1283
 Πιτσούλη Χρυσή Γ. 1284
 Πιτσούλης Βασίλ. Κ. 1221, 2509
 Πιτσούλης Ίωάνν. Γ. 1285, 1286
 Πιτσούλης Χαο. Ι. 774, 1287, 1288, 1289
 Πιττόκος Μ. 647, 819, 960, 2223, 2224, 3025, 3026, 3144
 Πλεύρη Μαρία 1222
 Πλάτασκα Έφη 235
 Pobjagi Giovanna 1377
 Πολιτιανού Άργυρώ 2180
 Πολίτης Λίνος 1306
 Πολίτης Ν. Γ. 3, 12, 19, 23, 119, 219, 866, 888, 941, 1174, 2181, 2182, 2211, 2384, 2671, 2883, 3014, 3286, 3460, 3563, 3590, 3645, 3740
 Πολίτου Έλλη 399
 Πολυζωΐδης Γερμαν. 3172
 Πολυμένης Άνδροκλ. 3156
 Ποριώτης Ν. 666, 667
 Porphyrogenete Const. 3651

- Πορτάλιος Μ. 2451
 Pospisil Frant. 3631
 Ποταμιάνος Θ. 466, 467, 468, 501, 1660, 3470
 Πουλή Δέσποινα 1418, 1718
 Πουλόπουλος 'Ηλ. 3516
 Preisendanz Karl 3692, 3712
 Προδρόμου Θεοδόσ. 788
 Προκοπίου 'Αγγ. 606, 619
 Προκοπίου Σωκρ. 3596, 3603, 3604
 Προυσής Κόστ. 603, 1356
 Πρωτοπαπᾶς Θωμάς (Νίκος Χατζηγαβριήλ) 2429
 Πρωτοπαπᾶς Ι. 795
 Πρωτόπαπας 'Ι. Ν. 928, 2054, 3126, 3133
 Πρωτόπαπας Ν. Ι. 449
 Πρωτοψάλτης Μαν. Γ. 256, 1018, 1019, 1052, 1574, 2952
 Πυξίτης Στέλ. 1419
 Pfister Friedrich 5, 219, 287, 3581, 3695, 3712
 Ραϊλάκης Νικ. Γ. 1128, 2495
 Ράμφος 'Ιωάνν. 236
 Ρασούλη Μαρία Ν. 1223
 Ρασούλη 'Ελευθερία 1730
 Ράχος 'Αθαν. Μ. 1472
 Ρέα 1731
 Ρεμπέλης Χαρ. Ν. 961, 982
 Ροδάς Μιχ. 3043
 Ροδόσιος Ν. 2636
 Ρόκος Εύστ. Κ. 3017
 Romansky S. 2730
 Roscher W. H. 3314, 3691
 Rosenberger Grete 3206
 Ροσμαρίς 'Ανθ. 377
 Rossato Aldo 1803, 3563
 Ρούκα Αίκατερ. 3145
 Ρουσάκης 'Ι. 1493
 Ρουσάλη Σοφία 3441
 Roussel L. 62, 1581, 1844, 1858, 2900
 Ruben Antoine C. 2981
 Ρωμάτος Κ. Α. 133, 607, 770, 2897, 2898, 3019, 3309, 3324
 Σ. 2295, 2296, 3199
 Σ. Γ. 745
 Σ. Θ. Θ. 2301
 Σ. Ν. 668
 Σ - ς 2338
 Σαββαντίδης 'Ιω. 1986
 Σαββίδης Γ. 1379
 Σαβράμης Εύαγγ. Ι. 3238, 3239, 3438
 Σαγιαξής Γ. 2347
 Σακελάριος 'Ιωσήφ 1093
 Σακελλάρης Εύαγγ. 3487
 Σακελλαριάδης Χ. 370, 992, 993, 994, 995, 1017, 1020, 1021, 1053, 1537, 1914, 3320
 Σακελλαριδής Μ. 3503
 Σαλβάνος Γεράσ. Ι. 196, 2297, 3070
 Σαλβάνου Μαλβίνα Ι. 130
 Σαλλαπασιδής Ι. 2362, 3099
 Σαλλαπασιδής Π. Β. 297, 366, 720, 786, 887, 2018, 2019, 2020, 2363, 2377, 3098, 3274
 Σαλούστρος Στυλ. 'Ηρ. 1175
 Σαλούστρου Νίχη Β. 1176
 Σαμαράς Παν. 2843
 Σαμσαρέλλος Γ. Φ. 2070
 Σαπουτζής 'Αντών. 1224, 1732
 Σαρολής Γιάνν. 1355
 Σαραντή - Σταμούλη 'Ελπινίκη. Βλ. Σταμούλη - Σαραντή 'Ελπινίκη
 Σαραντής Μιλτ. 2820, 3258
 Σαρδελιάνου Ρίτα 1892
 Σαρρή 'Αλκυονή 1802
 Σαρρής 'Ιωάνν. 2691, 2697, 2731, 2760, 2831
 Σαρρής Κ. Α. 3615
 Σάρρος Δ. Μ. 46, 2583, 2860, 3399
 Σάρρου Αιμιλία 3372
 Satow Tamio 3629
 Σαχτούρης Θ. 1953
 Snoboda K. 3684
 Σγουρίτσας 'Αγησ. 313, 325, 432, 441, 446, 533, 637, 685, 691, 693, 733, 847, 879, 896, 897, 903, 929, 943, 944, 1461, 1462, 1487, 1504, 1922, 2021, 2022, 2040, 2139, 2140, 2141, 2186, 2192, 2203, 2225, 2229, 2364, 2543, 2899, 3002, 3022, 3027, 3028, 3100, 3101, 3275, 3276, 3380, 3387, 3393, 3444, 3445, 3452, 3453
 Σεγδίτσας Π. 81
 Σελεπές Β. 3147
 Sélichtchev A. 3536
 Σερελέας Γεώργ. 3510
 Σεργής Κυριάκ. 1380
 Σεφεργής Π. Δ. 876, 1673, 1893, 2276, 3213, 3297, 3356
 Σηκινάμ 857, 2277
 Σήφακας Γ. Α. 88, 379
 Σηφάκας Μιχ. Ζ. 942
 Σιαμανής Γ. 1421
 Σιάτος 'Αλ. 3791
 Σιάφακας Ν. 1399
 Σιβρίδης Γεώργ. Α. 680
 Σιγάλας 'Α. 2584, 2606, 2621, 3357, 3358, 3359, 3392
 Sigalas Ant. Βλ. Σιγάλας 'Αντ.
 Σιδέρης Κόστ. 2651
 Σιδεριδής Ε. 2600
 Σιδηροπούλου Εύφροσύνη 1788
 Simonescu D. 28
 Sinner J. R. 3568
 Σιουτζιούκης Δ. 1225, 1400
 Σιωμόπουλος Τ. 1022
 Σκαλκώτας Νίχ. 3009
 Σκαρίμπας Γιάνν. 1054
 Σκενδέρης Κωνστ. 3304
 Σκιαδαρέσης Σπ. Α. 1950, 1966
 Σκλαβάκης Ι. 983, 2082, 2467
 Σκλάβος Γ. 2986
 Skok P. 3758, 3769
 Σκορδέλλης Βλ. 251
 Σκυβαλάκας Κ. 2481, 2761
 Σλίνης Μιχ. Χρ. 1055, 1130, 1311
 Σμυρλής Μανώλ. Α. 984
 Σούζης 'Ι. 3517

- Σούλης Χρ. Ι. 165, 985, 2445, 2601, 2605, 2618, 2619, 2714, 2791
- Σουλτάτου Βιργινία 1707, 2501
- Σουλτάτου Μαρία 1290, 1733, 2521
- Σουμελίδης Άνδρ. 1422, 1781, 1879
- Σουμελίδης Γ. 73, 1023, 1545
- Σουμελίδης Κ. 2023
- Σούρας Εύρ. 2744, 3351
- Σουρμένης Ντίνος 438
- Soyter G. 135, 257, 740, 812, 1580, 1804, 2213, 2654, 2855, 3777
- Σοφianos A. Γ. 654, 3052
- Σοφianού Ίουλία A. 1056, 3051, 3162
- Σπανδωνίδα Ειρήνη 1356
- Σπανδωνίδης Πέτρ. Σ. 10, 207
- Σπανόπουλος Γεώργ. Ί. 858
- Σπανός Γεώργ. 726, 919
- Σπαντιδάκης Γεώργ. 1177, 1178
- Σπαταλάς Γεώργ. 1526, 1551, 1553, 1554, 1561, 1562
- Σπεράντσας Σ. Γ. 2987
- Σπηλιωτόπουλος Άντ. 3526
- Σποριδης Θ. 2041
- Σπυριδάκης Γ. Κ. 28, 30, 39, 105, 208, 227, 237, 493, 1226, 1227, 1356, 1443, 1575, 1718, 1720, 1853, 2437, 2855, 3414
- Σπυρόπουλος Νικόλ. Κ. 220, 3425
- Σπύρου Άν. 1180
- Σταγάκης Ε. 986
- Stadtmüller G. 2923
- Σταμαθιοδάκη Μαρία 1131, 1444, 2265
- Σταματάκη Άντιόπη 1179, 2502
- Σταματάκης Γ. 1181
- Σταματέλος Νικ. Γ. 3183
- Σταματιών Σταμ. 1992
- Σταματούλης Ι. Π. 2151
- Σταμινόπουλος Ι. 2571, 2607
- Σταμούλη - Σαραντή Έλβινική 179, 535, 722, 805, 864, 1024, 1025, 1026, 1027, 1057, 1058, 1059, 1133, 1840, 1868, 2323, 3034, 3035, 3044, 3053, 3075, 3125, 3146, 3163, 3212
- Σταμούλης A. Κ. Π. 64, 2701, 2732
- Σταμούλης Άντ. Κ. 2848, 3368
- Σταμούλης Γρ. 3488, 3511
- Στασινόπουλος Κ. A. 455
- Σταυρακάκης Γιάνν. 2173
- Σταυρακάκης Έμμ. 3512
- Σταυρακάκης Κ. E. 61
- Σταυριδάκης Μ. 987
- Σταυριώτης βλ. Παπαδόπουλος Δ. Κ.
- Σταυρόπουλος Γ. 1028, 1546
- Steinmetz A. 287, 1576
- Στεργιόπουλος Κ. Δ. 593, 804, 2733, 2792, 2807, 2821, 2832
- Stern Carl von 3575
- Στεφανίδης Γ. 2024
- Στεφανίδης Μιχ. 792, 816, 2391, 2402, 2608, 2609
- Στεφανίδης Π. 2365
- Στεφανίδης Χ. 2042
- Στεφάνου Γρηγ. 2095
- Στουγιαννάκης Ευστάθ. Ι. 154
- Στουρνάρας Στέφ. 399, 402
- Στούρης Ίω. 1687
- Stranska D. 3547
- Στρατήγη Φωτεινή Β. 1182, 1697
- Στρατήγη Χρυσή 1132, 1734
- Στρατήγης Γρηγ. 1698, 1735
- Στρατήγης Έλευθ. Σ. 1291
- Στρατήγης Μιχ. Γ. 1230, 1292, 1293, 1357, 2510
- Στρατήγης Νικόλ. 1094
- Στριφτού Αικ. 1817
- Στύπαξ βλ. Μενάρδος Σίμος
- Suali L. 3712
- Συγκολλίτης Σπύρ. 1126, 1183, 1313, 1854, 1903, 3078
- Συκουρής Ί. 53, 54, 55, 137, 920, 921, 922, 936, 1510, 1512, 1513, 1548, 1557, 1930, 2209, 2403, 2585
- Σύλλιος (Άνδρ. Παπαδόπουλος) 787, 3088, 3245
- Sulzberger Max 2
- Συλλιμνωτής Φειδίας (ΦΕΔ) 3259
- Συναδινός Θεόδ. Ν. 1502, 1547
- Σφακιανάκης Κώστ. Ι. 2940, 2941
- Σφενδόνης Ν. A. 3090, 3109, 3148
- Σφυρόερας Ν. Β. 1661
- Schmidt B. 3643
- Schneeweiss E. 3527
- Schrader A. 1442
- Schreiber G. 3583
- Schissel O. 3684
- Σχολειών βλ. Δημοτικόν Σχολειών...
- Schultz Wolfgang 1511, 3595
- Schultze Jena L. 335
- Σωπασής ή Χοτζάκης Γεώργ. Β. 1231, 1358, 1771
- Σωτηριάδης Γεώργ. 2762, 2774
- Σωτηρίου Γ. 369, 379, 3668, 3672, 3744
- Σωτηρίου Μαρία Γ. 3680
- Σωτηροπούλου Όλγα Χ. 3076
- Σωφρόνιος † ό Έλευθεροπόλεως 2849
- Σώχος Άντ. 351, 573
- Ταρσούλη Άθηνά 306, 334, 574, 582, 599, 600, 1061, 1134, 2288, 2382
- Ταρσούλη Γεωργία 503, 1829, 2259, 2307
- Τάσιος Φίλιππ. 1023, 1062
- Τατάκης Β. 988, 1063, 1536, 1870, 1942, 3409
- Τερζάκης Χρ. Ήλ. 834
- Τερζιδάκη Βαρβάρα 1229
- Τζαγκαράκης Ίω. 1797
- Τζαμουράνης E. 3260
- Τζαναβάρας Ι. 3198
- Τζάρτζανος Άχιλλ. 434, 435, 1136, 2567
- Τζεδάκης Κ. Ι. 272
- Τζιάτζιος Εύάγγ. Στ. 1064, 3537
- Τζιβελεκίδης Σ. 1886
- Τζιόβας Κωνστ. E. 3415
- Τζομάκας Γρηγ. 594
- Τζουλιάδης Δ. 418, 430
- Τζωρτζάκης Θ. 3366
- Τηλικίδης Γ. 1887

- :Τὸ παιδί τοῦ Μαλεβοῦ βλ. Σγουρίτσας
'Αγχιόλ.
Τοπαλίδης Ν. 2025
Τορνικίδης Γ. 2043
Τουπαδάκης Γεώργ. 1332
Τουρνάκης Εὐθ. Κ. 1956
Τρανός Βούλας Μ. 159
Τρανός Μιχ. 889,948, 962, 1314
Τραχίλης Στέφ. 2148
Τριανταφυλλίδης Κ. 1189
Τριανταφυλλίδης Μαν. 155, 2586, 2589
Τριανταφυλλίδης Μ. Βλ. Τριανταφυλλίδης
Μαν.
Τριαντ... Μαρ. Ν. ('Ατταβυρίτης) 2251
Τριανταφυλλίδης Φ. 1146, 3110
Τριανταφύλλου Κωνστ. Ν. 1639, 1668, 1892,
3455
Τριάντινος Μ. Ν. 3173
Τρικογλίδης Κ. 3614
Τρουλή 'Ελευθερία 1699
Τσαβέας Θ. Ν. 197
Τσαβταρίδης Ι. 2026
Τσακόπουλος 'Αναστ. 2036
Τσανακάλη 'Ελένη 1065
Τσαούσης Α. 2282
Τσελάλης 'Αγγ. 1484
Τσελάλης 'Αγισ. 1662
Τσίμας Γ. 341
Τσιμακάλη Πιπίνα Δ. 3383
Τσίριμπας Δημ. 1066
Τσιριμώκος Μάρκος 564, 1548
Τσιρκινίδης Η. Α. 1464
:Τσιτένος 2027
Τσιτσέλης 'Ηλ. 3261, 3287
Τσιτσελίης Κ. 1581
Τσιχλάκης Τηλ. 990
Τσοκόπουλος Γ. 2901
Τσολακίδου Πηνελ. Δ. 3164, 3165
Τσομίδης Θ. 2124
Τσοπανάκης 'Αγαπητός Γ. 2170
Τσοποτός Δ. Κ. 2775
Τσουπάκης 'Εμμ. 1067, 1947, 2260
Τσουρλάκη Κ. 1095
Thumb Α. 3726
Τυροβολάς Κωνστ. Γ. 1629
Τωμαδάκης Ν. Β. 28, 30, 1356, 1361, 1538,
1563, 1603, 1695, 1718, 2719, 2768, 2793,
2822, 2833, 2855, 2834, 2885, 2886, 2922,
2930, 3330, 3638, 3612, 3738
'Υψηλάντης Π. 416, 1888, 2028, 2041, 2366
Φ. Ι. 1447
Φ. Κ. 371
Φ. Π. 1424
Φάβης Βασ 2776, 3020
Φακής Χρ. Κ. 3458
Φακιδάρη Γαρυφαλιά 1185
Φακιδάρη Γεωργία 1184
:Φακός 3111
Falio Vitt. de 3695, 3707
Φαλκωνάκης Γιάννης 2348
Φαλταίης Κ. 75, 81, 375, 456, 469, 470, 471,
475, 476, 478, 479, 480, 482, 483, 484, 485,
486, 489, 490, 491, 498, 513, 558, 559, 568,
569, 570, 576, 608, 655, 1537, 1938, 1948,
2122, 2158, 2412, 2551, 2844, 3157, 3360,
3620, 3621, 3626
Φαρακλᾶς Δαυίδ 3305
Φαρδῆς Νικ. 212
Φαρμακίδης Εὐάγγ. 85
Φαρμακίδης Ξ. Π. 252, 253, 280, 322, 515,
702, 716, 743, 828, 923, 963, 964, 1186,
1303, 1381, 1425, 1501, 1589, 2117, 2200,
2235, 2305, 2321, 2339, 2534, 2887, 3228,
3288, 3460, 3468, 3472
Φαρμακόπουλος Π. Γ. 801
Φελεκίδης Δ. 2029
Φελοῦκη Εὐαγγελία 3071
:Φερεκῆς 348
Fehrlie Eugen 3577
Φιέρης Μιχ. Ν. 2239
Φιλάρετος Γ. Ν. 3347
Φιλάρετος, ιερομόναχος 844
:Φίλεργος ὁ 2590
Φιλήτας Μ. 2748, 2749, 2794, 3192
Φίλιππας Σπ. 2278, 2420, 2795, 2796, 2808
2855
Φιλίππιδου Μαρίκα 1833, 1834
Φιλίπποπουλος Δημ. Γ. 1488, 1798
Φιλίππου Λοῦζος 31, 963, 965, 2201, 2430,
2446, 2888
Φιοράκης Στυλ. 238
Φλουρῆς Γεώργ. Κ. 1737
Φλουρῆς 'Εμμ. 1736
Φλουρῆς Κ. 1738
Φορμόζης Α. 167
Φορμόζης Π. 1386, 2977, 2990
Φουρικής Π. Α. 32, 247, 367, 368, 374, 472,
538, 829, 1855, 2622, 2629, 2679, 2684, 2734,
2742, 2743, 2834, 3045, 3316
Φουσάρας Γ. Ι. 37
Φουτρῆς 'Αρ. Εὐ. 3630
Φραγάκης Α. 2452
Φραγκισκάτος Κ. 2750
Φραγκούλης Γ. Ε. 1096
Φραγκούλης Χρ. Β. 877, 2182
Φρατζεσκάκη Μαρία 1756, 2524
Fridrichsen Α. 3687
Φρίσλανδερ Κράους 349
Φρομμάκης 'Ιωάνν. 2266
Φυλακτός Γ. 2983, 3489
Φυλακτός Δ. 1187
Φυλακτοῦ Κόδρος 924
Φυλακτοῦ Τάκης Γ. 2302
Φυτράκης 'Ανδρ. 2165
Φυλακτός Ν. 3226
Φωκάς Γ. 2535
Φωκίτης 'Ιωάνν. 32
Φωστηρόπουλος 'Αγ. 3298, 3588
Φωστηροπούλου Δέσποινα 307, 1890
Φωτάκης Εὐάγγ. 291, 2226
Φωτιάδης Εὐάγγ. 6
Φωτόπουλος Α. 3200, 3277

Φωτόπουλος Ντίνος 206

X. N. A. 744

: X. N. 926

Χαβιαράς Νικήτ. Δ. 821, 3400

Χαιρέτης Έλευθ. Στ. 1708, 2279

Χαιροπούλος Χρ. 2120

Χαλιωρής Ν. Γ. 209, 221, 2108, 3422

Χαλκιαδάκης Στέλ. Ε. 2418

Hallgarten Paul 1843

Halliday W. R. 1

Χανιώτης Β. Ι. 339, 563, 595

Haxthausen Werner von 1329

Χαραλαμπίδου Εβδοξία Κ. 2030

Χαραλάμπους Διον. 3289

Χαραλάμπους Χρ. 273, 1304, 1362, 1818, 2318, 2642, 3082

Hardie (Mrs Hasluck) Margaret M. 2578

Χάρης Πέτρ. (Π. Μαρμαριάδης) 1663, 2909, 2997

Χαριτάκης Γ. 11

Χαρούλης Εύαγγ. 708, 759, 783, 1191, 1382, 1383

Χαρούλης Σ. Ν. 1190

Χασαπογιάννης Κυρ. Β. 2340

Hasluck Margaret M. 3318

Χατζη Καλλιόπη Δ. 669

Χατζηβασιλείου Δέσποινα 1700

Χατζηγάκης Παν. 292

Χατζηιωάννου Κ. Π. 29, 106, 107, 298, 308, 505, 673, 674, 769, 1068, 1233, 1234, 1296, 1315, 1555, 1604, 1610, 1627, 1856, 2290, 2525

Χατζηϊωσήφ Α. 1611

Χατζημυχάλη Άγγελ. 180, 340, 390, 541, 546, 551, 552, 553, 554, 555, 560, 564, 565, 566, 567, 577, 578, 579, 583, 584, 585, 591, 596, 597, 602, 609, 610, 611, 616, 617, 620, 621, 622, 627, 628, 3557, 3635

Hatjimiçhali Angélique ή Haghimiçhali ή Hagimiçhali ή Hatzimiçhali Ang. βλ. Χατζημυχάλη Άγγελική

Χατζηπαναγιώτης Δημ. 181, 2908, 2953

Χατζηπαρασκευάς Άριστ. Άθ. 526

Χατζής Άντ. 2417, 2592, 2610, 2654, 2745, 2764, 2765, 2766, 2777, 2778, 2837, 2855, 2861, 2862, 2889, 3785

Χατζής (Πελλεορέν) Γ. Δ. 2714

Χατζιδάκης Λεων. Α. 2482

Χατζιδάκις Γεώργ. Ν. 56, 127, 129, 189, 207, 431, 880, 1044, 1718, 2144, 2569, 2587, 2595, 2611, 2630, 2666, 2667, 2668, 2669, 2670, 2673, 2675, 2681, 2692, 2702, 2720, 2763, 2779, 2780, 2809, 2938, 3369

Hatzidakis G. Βλ. Χατζιδάκις Γεώργ. Ν.

Χατζιδάκις Νικ. Εύ. 2890

Χατζόπουλος Κωνστ. Ν. 198, 3475

Hausrath A. 3653

Χειμάρορας Κ. 3490, 3504, 3518

Χειμωνάκη Άθηνά 1097

Heisenberg A. 1522, 1531, 2398, 2407, 2915, 2920, 3306, 3720, 3725, 3783

: Heptanissia Marietta' βλ. Γιαννοπούλου Μαριέττα

Hepding H. 26, 48, 137, 287, 686, 1928, 3751

Hesseling D. C. 2, 42, 137, 1530, 2413 2918, 3726, 3776, 3778

Heuzey Leon 170

Χιονής Κ. 1485, 2137

Chioukrakis Ch. 1145

Χ'Κωνσταντίνου Θεόδ. 925

Höeg Carsten 155, 1614

Χονδρονίκη Χρυσάνθη Κ. 3054, 3055, 3166

Χοντολίδης Μιλτ. 1465, 2045

Hörping H. Βλ. Hepding H.

Hopfner T. 803

Horvath A. 1780

Χοτζάκης Γεώργ. ή Χοτζάκις Γεώργ. Βλ. Σωπασης Γεώργ.

Χουμουριάδης Κ. 299, 300, 530, 2367, 3262
Hoffmann - Krayer E. 13, 17, 18, 137, 3563, 3578

Χρ. Ν. 930, 2544

Χρηστίδης Άριστ. Α. 281

Χρηστοβασιλης Χ. 1426, 1566, 1951, 2280

Χρηστομάνος Κ. 3139

Χρήστος Γλαυκ. 1402, 2308

Χρήστος Σάβας Θ. 1297, 1628, 2167

Χριστοδουλάκι Ειρήνη 1757

Χριστοδουλίδης Κ. 531, 2378, 3112, 3290

Χριστολιάκος Χρῖστ. Ι. 890

Χριστοφίδης Κοσμάς 727

Χριστοφορίδης Εύστ. 3102

Χρυσάνθος † δ Τραπεζούντος 72

Χρυσολωράς Φ. 2171

Χωροφᾶς Γ. 2971

: Ψαλτήρας Πότης 824

Ψάλης Νικήτ. 1939

Ψάχος Κ. Α. 2936, 2960, 2978, 3724

Ψύλλας Ίωάνν. Ν. 134

Ω 746, 802, 2421, 2552, 3622

Άνώνυμα: 24, 38, 40, 41, 45, 49, 51, 65, 67, 69, 71, 73, 74, 78, 87, 97, 99, 104, 110, 114, 141, 146, 195, 199, 212, 222, 223, 336, 364, 376, 378, 380, 383, 384, 385, 386, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 400, 401, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 412, 417, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 444, 445, 448, 450, 519, 547, 561, 575, 624, 629, 631, 634, 656, 683, 687, 694, 715, 717, 732, 807, 813, 838, 841, 843, 848, 862, 878, 882, 887, 891, 892, 898, 899, 900, 912, 916, 917, 927, 940, 945, 950, 971, 975, 976, 989, 1029, 1037, 1047, 1060, 1070, 1076, 1109, 1129, 1135, 1137, 1140, 1163, 1193, 1236, 1301, 1317, 1318, 1330, 1359, 1360, 1363, 1388, 1392, 1394, 1401, 1408, 1420, 1423, 1427, 1429, 1430, 1434, 1445, 1478, 1483, 1675, 1676, 1678, 1680, 1701, 1710, 1711, 1712, 1740, 1760, 1783, 1795, 1799, 1801, 1823, 1827, 1867, 1878, 1910, 1911, 1920, 1941, 1944,

1945,	1967,	1985,	1991,	2032,	2049,	2050,	3178,	3184,	3194,	3227,	3246,	3264,	3266,
2051,	2053,	2064,	2065,	2066,	2067,	2074,	3367,	3384,	3385,	3390,	3398,	3405,	3432,
2085,	2088,	2092,	2094,	2099,	2102,	2123,	3435,	3449,	3450,	3454,	3464,	3519,	3531,
2143,	2189,	2205,	2206,	2208,	2210,	2211,	3547,	3550,	3564,	3565,	3567,	3572,	3582,
2427,	2230,	2269,	2315,	2330,	2441,	2443,	3594,	3599,	3600,	3601,	3602,	3606,	3607,
2453,	2493,	2537,	2540,	2568,	2574,	2624,	3608,	3609,	3612,	3613,	3618,	3623,	3924,
2643,	2652,	2680,	2728,	2906,	2961,	2970,	3627,	3628,	3659				
3006,	3018,	3066,	3122,	3123,	3140,	3141,							

Β'. ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

	Σελ.	
I. ΓΕΝΙΚΑ	142	
II. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ	»	142
Α'. <i>Βιβλιογραφία</i>	»	142
Β'. <i>Γενικά και Σύμμεικτα</i>	»	145
α) Γενικά	»	145
β) Σύμμεικτα	»	150
Γ'. <i>Ύλικός βίος και τέχνη τοῦ λαοῦ</i>	»	172
1. <i>Συννοικισμός, οἰκία καὶ ἀδλή. Ἐπιπλα καὶ σκεύη</i>	»	172
2. <i>Ἐνδύματα</i>	»	175
3. <i>Τροφαὶ καὶ ποτὰ</i>	»	178
4. <i>Βίοι (γεωργικός, ποιμενικός, μελισσοκομικός, ναυτικός, ἄλιευτικός κλπ.)</i>	»	179
5. <i>Βιοτεχνία καὶ λαϊκὴ τέχνη. (Ἀρχιτεκτονική, χειροτεχνία, ὕφαντική, κεντητική, ξυλογλυπτική, ἀγγειοπλαστική, μεταλλουργική, λαϊκὰ ἐπιτηδεύματα)</i>	»	185
Δ'. <i>Πνευματικός βίος</i>	»	190
1. <i>Λαϊκὴ πίστις</i>	»	190
α) <i>Θρησκευτικαὶ καὶ δεισιδαίμονες δοξασαὶ τοῦ λαοῦ</i>	»	190
β) <i>Μαγεία. Ἐπῳδαὶ</i>	»	193
1. <i>Μαγεία</i>	»	193
2. <i>Ἐπῳδαὶ</i>	»	196
γ) <i>Μαντική</i>	»	199
2. <i>Λαϊκὴ κοσμοθεωρία καὶ ἐπιστήμη</i>	»	200
α) <i>Κοσμογονικοὶ καὶ ἀστρολογικοὶ μῦθοι. — Μετεωρολογία</i>	»	200
β) <i>Μῦθοι περὶ ζώων καὶ φυτῶν</i>	»	202
γ) <i>Δημώδης ἰατρικὴ</i>	»	202
3. <i>Δημώδης φιλολογία καὶ γλῶσσα</i>	»	204
α) <i>Ἶασματα</i>	»	204
1. <i>Σύλλογαί</i>	»	204

2. Μελέται..	σελ.	239
β) Δίστιχα	»	251
1. Συλλογαί	»	251
2. Μελέται..	»	257
γ) Ἐπωροδαί (βλ. Μαγεία)	»	258
δ) Μῦθοι ζώων	»	258
ε) Παραμύθια.. . . .	»	259
1. Συλλογαί	»	259
2. Μελέται	»	264
3. Συλλογαί μύθων καὶ παραμυθίων ἑλληνικῶν καὶ
ξένων διὰ παιδιὰ	»	264
ς) <i>Εὐτράπελοι διηγήσεις. Ἀνέκδοτα. Περιπαίγματα</i> ..	»	265
ζ) <i>Παροιμίαι καὶ γνῶμαι. Παροιμιώδεις ἐκφράσεις</i> ..	»	273
1. Συλλογαί	»	273
2. Μελέται	»	278
η) <i>Παραδόσεις</i>	»	280
1. Συλλογαί	»	280
2. Μελέται	»	292
θ) <i>Αἰνίγματα - Λογοπαίγνια</i>	»	296
ι) <i>Εὐχαί - χαιρετισμοὶ - κατάραι - ὄρκοι - βλασφημίαι</i> ..	»	301
ια) <i>Γλῶσσα</i>	»	302
1. Συνθηματικαὶ γλῶσσαι. Ὄνόματα: κύρια, ἐπώ-
νυμα, παρωνύμια κτλ.	»	302
2. Τοπωνύμια	»	308
ιβ) <i>Λαϊκὸν θέατρον</i>	»	321
ιγ) <i>Δημῶδη βιβλία</i>	»	322
4. <i>Μουσικὴ καὶ χοροὶ</i>	»	324
Ε'. Κοινωνικὸς βίος	»	329
1. <i>Οἱ κύριοι σταθμοὶ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς</i>	»	329
Γέννησις, γάμος, τελευτὴ	»	329
2. <i>Θρησκευτικὴ ζωὴ. Λαϊκὴ λατρεία</i>	»	336
α) Συλλογαί.. . . .	»	336
β) Μελέται	»	346
3. <i>Κοινωνικὴ ζωὴ</i>	»	349
α) <i>Κοινωνικὴ ὀργάνωσις</i>	»	349

ε) Ἶσματα	σελ.	369
στ) Παραμύθια	»	369
ζ) Μουσική και χοροὶ	»	370
η) Γέννησις, γάμος, τελευτή	»	370
ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ..	»	370
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΤΟΥ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΒΙΟΥ ΤΩΝ ΒΥΖΑΝΤΙΝΩΝ.. . . .	»	370
Γενικά..	»	370
Οἰκία - Λαϊκὴ τέχνη	»	371
Τροφαὶ	»	372
Βίοι..	»	372
Ἶνδύματα. Ἐπιμέλεια τοῦ σώματος	»	372
Λαϊκὴ πίστις	»	373
Μαγεία	»	373
Μαντικὴ	»	375
Ἀστρολογία - μετεωρολογία. Δημόδης ἰατρικὴ	»	376
Ἶσματα	»	377
Παροιμῖαι	»	378
Παραδόσεις	»	378
Αἰνίγματα	»	379
᾽Όνόματα (βαπτιστικά, ἑπώνυμα) καὶ τοπωνύμια	»	379
Γέννησις, γάμος, τελευτή	»	380
Λατρεία	»	381
Κοινωνικὴ ᾽Όργάνωσις. Δίκαιον	»	381
Θέατρον. Χοροὶ	»	382
Ἀγῶνες. Παίγνια	»	382
Α'. Πίναξ τῶν ὀνομάτων τῶν συγγραφέων καὶ μετα-
φραστῶν	»	383

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

Ἡ περιουλλογή τῆς λαογραφικῆς ὕλης μεθ' ἧς καὶ ἡ μουσικὴ τῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν καὶ τῶν λαϊκῶν χορῶν ἐπιδιώκεται ὑπὸ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου καὶ δι' ἰδίων ἀποστολῶν τοῦ προσωπικοῦ του εἰς τὴν ὑπαιθρον πρὸς γενικὴν μελέτην τοῦ ἐκ παραδόσεως λαϊκοῦ βίου ὠρισμένων ἐκάστοτε τόπων διὰ τῆς συλλογῆς τῶν διαφορῶν μορφῶν του εἰς τοὺς τομεῖς του, τὸν ὕλικόν, πνευματικόν καὶ κοινωνικόν, ἢ καὶ πρὸς ἐξέτασιν εἰδικῶς ὠρισμένων φαινομένων αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν ἀποστολῶν τούτων προέρχονται συλλογαὶ ποικίλου, ὡς εἶναι φυσικόν, λαογραφικοῦ περιεχομένου, αἱ ὁποῖαι κατατίθενται εἰς τὸ Λαογρ. Ἀρχεῖον πρὸς ἐπιστημονικὴν χρησιμοποίησιν τῆς περιεχομένης ὕλης. Ἡ ἐπιστημονικὴ ὄμως ἀξία τῆς ὕλης ταύτης, ὡς καὶ τῆς τῶν ἄλλων συλλογῶν, ἐξαριτᾶται, ὡς γνωστόν, ὄχι μόνον ἐκ τῶν λαϊκῶν πηγῶν ἐξ ὧν ἀντλεῖται αὕτη καὶ τῆς μεθοδικῆς πρὸς πληρότητα συλλογῆς της, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ἐκ τῆς ἀξιολογήσεως αὐτῆς διὰ παρατηρήσεων τοῦ συλλογῆως ἐπὶ τῆς ἐν γένει καταστάσεως τοῦ λαϊκοῦ βίου εἰς τινὰ τόπον κατὰ τὸν χρόνον τῆς λαογραφικῆς ἐξετάσεώς του, σχετικῶν πρὸς τὴν συντήρησιν τοῦ βίου τούτου καὶ εἰς ποίας μορφάς του, τὴν ἰδιομορφίαν του, τοὺς παράγοντας ἰδίᾳ τοὺς οἰκονομικοὺς καὶ πολιτιστικούς, οἵτινες ἤσκησαν ἢ καὶ ἀσκοῦν ἀκόμη ἐπίδρασιν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν φυσιογνωμίαν του κ. ἄ.

Ἡ πλαισίωσις τῆς λαογραφικῆς συλλογῆς διὰ τῶν πληροφοριῶν τούτων θὰ βοηθήσῃ οὐ μόνον τὸν σημερινὸν ἐρευνητὴν, ἀλλὰ περισσότερον καὶ τὸν τοῦ μέλλοντος, πρὸς εὐχερεστέραν καὶ πληρεστέραν χρησιμοποίησιν αὐτῆς.

Αἱ παρατηρήσεις αὗται διευπλώνοντο μέχρι τοῦδε εἰς συντόμους ἐκθέσεις τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου σχετικὰς πρὸς τὰς ἐκτελουμένας ὑπ' αὐτοῦ ἀποστολὰς συλλογῆς λαογραφικῆς ὕλης.

Πρὸς τὸν σκοπὸν οὐ μόνον τῆς οὕτω πληρεστέρας ἐμφανίσεως τῶν συλλογῶν τούτων καὶ τῆς κατ' ἀκολουθίαν ἐπωφελέστερον καὶ εὐχερεστέρον χρησιμοποίησεως των καὶ ὑπὸ τρίτων, ἀλλὰ καὶ πρὸς καθοδήγησιν τῶν πολλῶν σήμερον λαογραφούντων πρὸς κατάρτισιν συστηματικῶν καὶ μὲ ἀκρίβειαν συλλογῶν, ἐκρίθη σκόπιμον, ὅπως δημοσιεύωνται αἱ συντασσόμεναι ὑπὸ τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου ἐκθέσεις περὶ τῶν λαογραφικῶν καὶ μουσικῶν ἀποστολῶν του.

Ἦδη ἔχει δημοσιευθῆ, συντεταγμένη ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν ἐκτεθεισῶν ἀνωτέρω ἀπόψεων, προσηρμοσμένη ὁμως πρὸς δημοσίευσιν εἰς εἰδικὸν τοπικὸν περιοδικόν, ἡ ἔκθεσις τῆς λαογραφικῆς ἀποστολῆς τῷ 1956 τοῦ διευθυντοῦ Γ. Κ. Σπυριδάκη εἰς Ψέριμον καὶ Τῆλον τῆς Δωδεκανήσου (9 Αὐγ.—8 Σεπτεμβ.), εἰς τὸ περ. Δωδεκαησιακὸν Ἀρχεῖον, τόμ. Β' (1956) σ. 195 - 205.

Κατωτέρω δημοσιεύονται αἱ ἐκθέσεις περὶ τῶν λαογραφικῶν καὶ μουσικῶν ἀποστολῶν τοῦ Α. Α. τῷ 1957.

Α'.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΙΣ ΑΣΤΥΠΑΛΙΑΝ (19 ΑΥΓ. - 2 ΣΕΠΤ. 1957)
ΥΠΟ ΓΕΩΡΓ. Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ

Ἡ νῆσος Ἀστυπάλαια (κοιν. Ἀστροπαλιὰ ἀλλὰ καὶ Ἀστυπαλιὰ) ἀνήκει γεωγραφικῶς εἰς τὸ σύμπλεγμα τῶν Δωδεκανήσων, τῶν ὁποίων καὶ ἠκολούθησε τὴν ἱστορικὴν τύχην ἀπὸ τοῦ 13ου αἰῶνος (1207) διὰ τῆς φραγκοκρατίας, κυρίως ὑπὸ τοὺς Κουερίνι, εἶτα τῆς τουρκοκρατίας (ἀπὸ τοῦ 1537) καὶ τέλος τῆς Ἰταλοκρατίας (ἀπὸ τοῦ 1912) μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῆς τῷ 1947. Ἔχει αὕτη ἔκτασιν 113,6 τετρ. χιλ. καὶ χωρίζεται διὰ μικροῦ ἰσθμοῦ εἰς τὸ μέσον, πλάτους 110 περίπου μέτρ., εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα, τὸ λεγόμενον Μέσσα νητσί, καὶ εἰς τὸ δυτικόν, τὸ Ὁξω νητσί. (= Ἐξω νησί).

Ἡ μορφολογία τοῦ ἐδάφους εἶναι βουνώδης μέ τινας μικρὰς κοιλάδας, τὸ δὲ κλίμα ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης εἶναι, τὸν μὲν χειμῶνα ἥπιον, τὸ δὲ θέρος ὁροσερόν. Ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου ἐν συνόλῳ 1850 κάτοικοι (ἀπογρ. τοῦ 1951: 785 ἄρ. 1065 θήλειαι¹) εἶναι ἐγκατεστημένους εἰς τρεῖς κυρίως συνοικισμοὺς, τὴ Χώρα εἰς τὸ Ἐξω νησί καὶ τὴ Μαλιτζάνα (κοιν. Μαρτιντζάνα) καὶ τὸ Βαθὺ εἰς τὸ Μέσσα νησί.

Ἐκ τούτων εἰς τὴν Χώρα, πρωτεύουσαν τῆς νήσου, εἶναι συγκεντρωμένον τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν κατοίκων. Αὕτη εἶναι κτισμένη ἐπὶ ὑψώματος παρὰ τὴν νοτιαν ἀκτὴν, τὸ ὅποιον προεξέχον ἐντὸς τῆς θαλάσσης σχηματίζει ὑψηλὸν ὄρμον, τὸν Πέρα Γιαλόν.

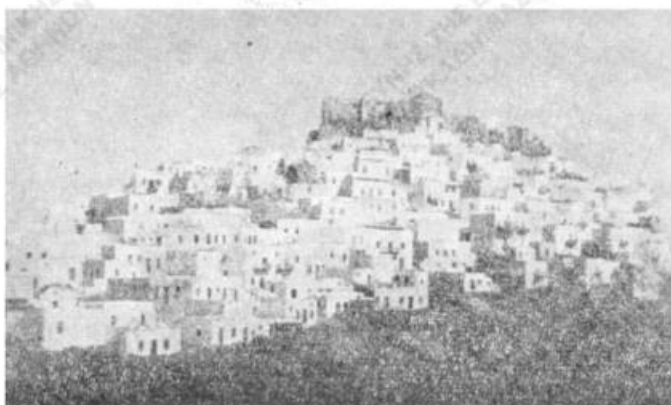
Ἐπὶ τοῦ ὑψώματος τούτου, παρέχοντος ἀσφάλειαν ἀπὸ ἐχθρικῶν ἐπιδρομῶν, ἀώζεται τὸ ἐπὶ παλαιότερου φρουρίου ἀνεγερθὲν τὸν 15ον αἰῶνα (1413) μὲ τὰς κατόπιν διὰ τοῦ χρόνου βελτιώσεις μεσαιωνικὸν κάστρον, τὸ ὅποιον μόλις πρὸ

¹ Τὸν παρελθόντα αἰῶνα ἡ νῆσος εἶχε 3000 κατοίκους καὶ τῷ 1900 2500. Βλ. Σωτηρ. Ἀγαπητίδου, Ὁ πληθυσμὸς τῆς Δωδεκανήσου. Δωδεκ. Ἐπιθεώρ. Β' (1948) σ. 88.

πεντηκονταετίας ἔπαυσε νὰ κατοικῆται. Σήμερον ὁ συνοικισμὸς Χώρα ἐκτείνεται ἐκ τῶν πέριξ τοῦ Κάστρου μέχρι τοῦ λιμένος, τοῦ Πέρα Γιαλοῦ.

Ἡ οἰκονομία τῆς νήσου, εὐρισκομένη εἰς πολὺ χαμηλὸν ἐπίπεδον, στηρίζεται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν¹.

Ἐκ τῆς περιοχῆς ταύτης ἔστερουμέθα μέχρι τοῦδε ἐπαρκῶν λαογραφικῶν συλλογῶν· ὑπῆρχον συλλογαί τινες καὶ μελέται ἐπὶ τῆς κατοικίας, τοῦ ἐνδύματος, ἄσμάτων, παροιμιῶν, παραμυθιῶν τινῶν κλπ.²

Εἰκ. 1. Ἡ Χώρα μετὰ τὸ Κάστρον.

Πρὸς πλήρωσιν τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἐνηργήθη ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου κατ' ἐντολήν τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (ἀρ. ἀποφ. 35528/12-6-57)

¹ Τὴν ἐλευθέραν ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγικῶν τούτων κλάδων περιορίζει τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Φιλανθρωπικὸν Ταμεῖον Ἀστυπάλαιας (ΕΦΤΑ), συσταθὲν ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος (περὶ τὸ 1820;) διὰ τῆς διαθέσεως εἰς αὐτὸ ὑπὸ ἀκλήρων Ἀστυπάλαιέων μεγάλων ἐκτάσεων γῆς. Ὁ Ὄργανισμὸς οὗτος, ὅστις ἀνεγνωρίσθη καὶ διὰ τοῦ Νόμου 3702/1957, κατέχει ὑπὸ τὴν κυριότητά του μεγάλας ἐκτάσεις βοσκοτόπων καὶ καλλιεργησίμων γῆς, τὰς ὁποίας ἐνοικιάζει, τὸ δὲ ἐκ τούτων ἔσοδον διατίθεται πρὸς κάλυψιν διαφόρων ἀναγκῶν κοινωνικῆς προνοίας εἰς τὴν νήσον. Παρὰ ταῦτα ὅμως ἢ οὕτω γενομένη ἐκμετάλλευσις τῶν κτημάτων τούτων δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀποδοτικὴ, ὅσον θὰ ἠδύτατο ν' ἀποβῆ, ἂν ταῦτα ἀνήκον κατὰ κυριότητα εἰς ἰδιώτας.

² ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- α') Ἀστυπάλαια ἐχθρὰ τοῖς ὄφρεσι. Φωνὴ τῆς Δωδεκανήσου ἔγ. Α' (1922) ἀρ. 9, σ. 4.
 β') Ἐθιμα Ἀστυπάλαιας [ἄρραβῶν, γάμος]. Αὐτόθι, ἀρ. 13, σ. 9-10.
 γ') Ἄσματα Ἀστυπάλαιας [5]. Αὐτόθι, ἀρ. 21, σ. 8.
 δ') Ἀνιάρτης Νικόλ., Ἀστροπαλίτικα ναυουρίσματα [38 δίστιχοι]. Δωδεκ. Ἐπιθεοῦρ. Α' (1947) 159-60.

15θήμερος αποστολή, ἣτις καὶ ἐπραγματοποιήθη δι' ἐμοῦ ἀπὸ τῆς 19 Αὐγ. - 2 Σεπτεμβρ. Κέντρα τῆς λαογραφικῆς ἐργασίας ταύτης ὑπῆρξαν ἡ Χώρα (πρωτεύουσα) μὲ τὸ συνεχόμενον ἐπίνειον τὸν Πέρα Γιαλόν, τὸ Λιβιάδι καὶ ἡ Μαλτεζάνα. Εἰς τοὺς συνοικισμοὺς τούτους ἐχρησιμοποιήθησαν πρόσωπα πρὸς συλλογὴν ἐξ αὐτῶν λαογραφικῆς ὕλης καὶ ἀπὸ τὸ Βαθὺ ὡς καὶ ἀπὸ ἀγροικίας τινάς.

Συνελέγη ποικίλη λαογραφικὴ ὕλη ἣτις κατεγράφη εἰς 390 σελίδας σχήμ. 8ου μεγ. καὶ κατετέθη ἐν χειρογράφῳ εἰς τὸ Λαογραφικὸν Ἄρχεῖον ὑπ' αὐξ. ἀριθμ.

- ε') *Baud - Bouy S.*, Τραγούδια τῶν Δωδεκανήσων [13], τόμ. Β', Ἀθῆναι 1938, σ. 97 - 113. (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Ἐκδόσεις Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου 1). [Μουσικὴ καταγραφή τραγουδιῶν καὶ χορῶν].
- στ') *Βολονάκης Μ. Δ.*, Ἀστυπαλαία. Μεγάλη Ἑλλ. Ἐγκυκλ., τόμ. 5, σ. 953γ - 955β. Γενικὸν ἄρθρον. Παρατίθεται καὶ βιβλιογραφία.
- ζ') *Dawkins R. M.*, Forty-five Stories from the Dodecanese edited and translated from the mss of Jacok Zarraftis. Cambridge, 1950 σελ. XI + 559, σχ. 4ον. [Περιλαμβάνονται 11 παραμ. ἐξ Ἀστυπάλαιας, ὑπ' ἀρ. 1 - 8, 28, 37, 38]. Βλ. κρίσεις ἐν Δωδ. Ἀρχ. 1 (1955) σ. 197 - 208 (Κ. Α. Διαμάντης). Ἐνταῦθα ἐν σ. 197 - 198 σημ. 3 ὁ κρίων παραπέμπει καὶ εἰς τὰς προσηγηθείσας βιβλιοκρισίας τοῦ ἔργου.
- η') *Dieterich Karl*, Sprache und Volksüberlieferungen der südlichen Sporaden im Vergleich mit denen der übrigen Inseln des ägäischen Meeres. Wien 1908. Δημοσ. αἰνίγματα 19 (σ. 413 - 420), ἔσμ. καὶ μοιρολ. 8 (σ. 337 - 42), παραμ. 2 (σ. 495 - 511), παροιμ. 58 (σ. 374 - 413).
- θ') *Καραναστάσης Ἀναστ.* Γλωσσικὴ ὕλη ἐξ Ἀστυπάλαιας Δωδεκανήσου 1956. (Χ/φον ἐν τῷ Ἰστορ. Λεξ. Ν. Ἑλλ. Γλώσσης ὑπ' ἀριθμ. 690α). Περιέχεται καὶ λαογρ. ὕλη ἰδίᾳ ἐν σελ. 106 - 108, 138 - 144, 177 - 179, 180 - 317. Τρία παραμῦθια ἐν σ. 193 - 222 ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὸ περ. Δωδεκ. Ἀρχεῖον Α' (1955) 166-74.
- ι') *Καραναστάσης Ἀναστ.*, Τὸ ἰδίωμα τῆς Ἀστυπάλαιας. Λεξικογρ. Δελτίον, τόμ. Η', σ. 61 - 144. Ἀθῆναι 1958. Λαογρ. κείμενα ἐν σελ. 61, 140 - 144 δημοσιευόμενα ἐκ τῆς γλωσσικῆς συλλογῆς του ἐξ Ἀστυπάλαιας. Βλ. προηγούμενον ἄρθρον.
- ια') *Μιχαηλίδης Νουάρος Μ.*, Μαντινάδες Ἀστυπαλίτικες [76]. Δωδεκ. Ἐπιθεώρ. Β' (1948) 101 - 102, 155 - 56. Ἔρωτ. 28, κοινων. καὶ τοπ. 9, γάμου 5, νανουρ. 10, μοιρολ. 10, τῆς ξενιτεῖας 14.
- ιβ') *Μιχαηλίδης Νουάρος Μ.*, Ἐθιμικὸν δίκαιον Ἀστυπάλαιας. Λαογρ. 13 (1950) 125 - 34.
- ιγ') *Montesanto*, L'isola dei Gigli (Stampalia), con prefazione di Giuseppe Gerola. Roma ἄ. ἔ. 8ον, σελ. 112. Ἐνδυμα, οἰκία, γάμος, τελευτῆ, δίστιχα νανουρ. καὶ μοιρολόγια [εἰς τὴν ἰταλικήν].
- ιδ') * *Montesanto Marica*, Canti di Stampalia SBN 4 (1935) 269 - 299. Δίστ. 276 εἰς ἰταλ. μετάφρασιν καὶ 4 εἰκόνες ἐνδυμάτων.
- ιε') *Σάμος Γ.*, Νανουρίσματα τῆς Ἀστυπάλαιας [δίστ. 18]. Καλυμν. Παλμός, ἔτ. Β' (1952/53) ἀρ. 15 - 16, σ. 23. ἀρ. 24, σ. 35.

2248¹. Ἡ ὕλη αὕτη περιλαμβάνει: περιγραφὴν τοῦ ποιμενικοῦ βίου, ἀστρολογίαν καὶ μετεωρολογίαν, λατρευτικὰ ἔθιμα, μαγικὰς καὶ δεισιδαίμονας δοξασίας καὶ ἐνεργείας, ἐπωδὰς 4, παραμύθια 31, εὐτραπέλους διηγήσεις 6, παραδόσεις 26, παροιμίας 36, τραγούδια 76 (τὰ περισσότερα παραλογαί, ἐν μέρει καὶ ἀκριτικά), δίστιχα (ἔρωτικά 45, μοιρολόγια 6, νανουρίσματα 33), δημώδη ἱατρικὴν, τὰ κατὰ τὴν γέννησιν, τὸν γάμον καὶ τὴν τελευτήν, λαϊκὸν δίκαιον καὶ τοπωνύμια. Πρὸς τούτοις ἐγένετο καὶ ἠχογράφησις διὰ τοῦ μαγνητοφώνου τῆς Ἑλλην. Λαογραφικῆς Ἑταιρείας, λειτουργοῦντος μὲ ἠλεκτρικὰς συστοιχίας, τῆς μουσικῆς 27 ᾠμάτων καὶ χορῶν ἐπὶ 2 ταινιῶν (ἀρ. εἰσαγωγῆς 1975 - 2202 καὶ 2809 - 2813). Ἡ μουσικὴ ἐξετελέσθη ὑπὸ τοῦ Νικήτα Καστρινοῦ (βιολί) καὶ τοῦ Κ. Φωτάκη (λαοῦτο), ἔτραγουδησαν δ' εὐχαρίστως αἱ κυρίαί: Ἀσημίνα Ἀ. Κωστοπούλου, Βιργινία Κ. Σταυλᾶ, Φλώρα Ν. Καμπούρη, Μαρία καὶ Εὐαγγελία Δογραματζῆ ἢ Δογραματζάκη, Ἰωάννα Κονταράτου καὶ ὁ κ. Γεώργ. Περάκης².

Ἐκ τῆς γενικῆς ἐπισκοπῆσεως τῆς συλλεγείσης ὕλης ταύτης, εἰς τὸν κατὰ παράδοσιν ἐνταῦθα λαϊκὸν πολιτισμὸν, παρὰ τὰ κοινὰ στοιχεῖά του μὲ τὸν λαϊκὸν βίον τῶν λοιπῶν ἑλληνικῶν τόπων ἐκ τῆς κοινῆς πολιτιστικῆς παραδόσεως, παρατηρεῖ τις ἔτι καὶ μορφὰς αὐτοῦ τοπικὰς, συνδεομένας μὲ τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου, καὶ τὰς εἰδικὰς συνθήκας τοῦ βίου καὶ ἄλλας, αἱ ὁποῖαι φαίνονται ὅτι ἔχουν εἰσαχθῆ, τὸ μὲν ἐκ Δωδεκανήσου (Κῶ καὶ Καλύμνου), τὸ δὲ ἐκ Κρήτης (ἰδίᾳ τῆς Ἀνατολικῆς) ἀπ' εὐθείας ἢ καὶ μέσῳ τῆς Κάσου καὶ τῆς Καρπάθου, ἐκ τῆς ἐπικοινωνίας μὲ τοὺς τόπους τούτους, πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐπιδράσεις, πιθανῶς ἀπὸ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἐκ τῆς ἠπειρωτικῆς Ἑλλάδος (ἰδίᾳ εἰς τραγούδια).

Ὁρισμένα ἔτι ἐκδηλώσεις σήμερον τοῦ λαϊκοῦ βίου πιθανὸν νὰ συνδέωνται μὲ τὸν τῶν νήσων Τήνου καὶ Μυκόνου, εἰσαχθεῖσαι εἰς Ἀστυπάλαιαν ἐκ τῶν

ιστ) Σταυλᾶ Φλώρα, Ἀστυπαλίτικα τοῦ γάμου [δίστ. 9]. Καλυμν. Παλμὸς ἔτ. Γ' 1953/54) ἀρ. 30 - 31, σ. 43.— Δίστιχα τῆς Ἀστυπαλιᾶς. Αὐτόθι, ἀρ. 32 σ. 34, [δίστ. 21].

ιζ) Ταρσοῦλη Ἀθηνᾶ, Δωδεκάνησα, τόμ. Β' (Ἀθῆναι 1948) σ. 301 - 302, 323 - 343. [οἰκία, ἀρραβῶν καὶ γάμος, νανουρίσματα, φορεσιά, δίστιχα, μοιρολόγια (δίστιχα), ἄσμ. 3].

ιη) Ταρσοῦλη Ἀθηνᾶ, Ὁ ἀρραβῶνας καὶ ὁ γάμος στὴν Ἀστυπάλαια. Δωδεκ. Ἐπιθεώρ. Β' (1948) σ. 161 - 62 (= τῆς Αὐτῆς, Δωδεκάνησα τόμ. Β', 1948, σ. 323 - 324, 328).

¹ Ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης εὐχαριστῶ θερμοῦς τὸν ἐν Ἀθήναις ἱατρὸν Κον Καραμπαλῆν καὶ τοὺς εἰς Ἀστυπάλαιαν: Ἀντ. Κωστόπουλον, συμβολαιογράφον, Γεώργ. Περάκη, διδάσκαλον, καὶ τὴν δ/νίδα Εὐαγγελίαν Δογραματζῆ ἢ Δογραματζάκη διὰ τὴν πολῦτιμον βοήθειάν των πρὸς χρησιμοποίησιν παρ' ἐμοῦ γνησίων φορέων τοῦ ἐκεῖ λαϊκοῦ βίου, ὡς πληροφορητῶν μου.

² Ἡ μουσικὴ συλλογὴ αὕτη συνεπληρώθη ἀργότερον τῇ 6 Νοεμβρ. 1957 δι' ἠχογράφησεως ἐν τῷ Λαογρ. Ἀρχεῖῳ τῶν μελωδιῶν ᾠμάτων τὰ ὁποῖα ἔτραγουδήσεν ἡ Εὐαγγελία Δογραματζῆ ἢ Δογραματζάκη.

ἀποίκων ἐκ τῶν νήσων τούτων μετὰ τὴν ἐρήμωσιν αὐτῆς τῷ 1341 ὑπὸ τῶν Τούρκων¹, ἐὰν πράγματι ἔλαβε χώραν ὁ μαρτυρούμενος ἀποικισμὸς οὗτος. Συγκριτικὴ ἔρευνα τοῦ λαογραφικοῦ θησαυροῦ σήμερον τῆς Ἀστυπалаίας πρὸς τὸν τῶν δύο τούτων νήσων θὰ συνετέλει ἴσως πρὸς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου.

Ἐκ τοῦ κύκλου τῶν δημοτικῶν ἐνταῦθα τραγουδιῶν, κυρίως τῶν παραλογῶν καὶ διστίχων, περιορισμένως δὲ τῶν ἐρωτικῶν τραγουδιῶν, τῶν ἀκριτικῶν, τῶν ἱστορικῶν καὶ τῶν κλέφτικων, σημειοῦμεν παρατηρήσεις τινάς. Τὸ ἔξομα τῆς μάννας μὲ τις τρεῖς θυγατέρες, τὰς ὁποίας ὁ Χάρος προσέβαλε ὑπὸ μορφήν ἀγρίου ἱέρακος (σ. 197 - 198),² ὡς καὶ τὸ τραγούδι τοῦ ἀρρώστου νέου τοῦ προσποιηθέντος τὸν νεκρὸν καὶ ἀνασθηθέντος μὲ τὸ φίλημα τῆς ἀγαπημένης του (σ. 276 - 277), φαίνεται ὅτι εἰσήχθησαν ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Κρήτης (ἐπαρχ. Σητείας) μέσῳ τῆς Κάσου³ ἢ ἀπ' εὐθείας.

Τὸ τραγούδι τοῦ Διᾶκου (σ. 64) ἔχει διαπλασθῆ ὑπὸ Κρητικὴν ἐπίδρασιν, μᾶλλον δ' εἰσήχθη ἐξ αὐτῆς⁴ ἐποίκου. Τὰ κλέφτικα: «τοῦ Κίτσου ἡ μάννα» (σ. 295), «παιδιά μου σὰ θέλτε λεβεντιὰ καὶ κλέφτες νὰ γενῆτε» (σ. 196 - 197) εἰσήχθησαν ἐνταῦθα εἰς ὑστέρους χρόνους, ἐκ τούτων δὲ τὸ δεύτερον ἔχει συμφυρθῆ μὲ τὸ ἐπύλλιον: τοῦ νέου πραματευτοῦ, ὅστις ἐδαπάνησε μέγα χρηματικὸν ποσὸν διὰ νὰ κατακτήσῃ νέαν Βουργάραν.

Τὰ ἀκριτικὰ τραγούδια ἀπαντοῦν περιορισμένα εἰς ἀριθμὸν. Οὐδὲν ἔξομα κατεγράφη ὑπ' ἐμοῦ διὰ τὸν Διγενῆ οὔτε καὶ παραδόσεις, εἰμὴ μόνον ἐν τοπωνύμιον: *Στοῦ Διενῆ*, μὲ σπῆλαιον ἐκεῖ πλησίον, εἰς τὸ Μέσα νησί (σ. 332 καὶ 391).

Ἐκ τῶν λατρευτικῶν ἔθιμων καὶ δοξασιῶν σημειῶνω τὰ ἑξῆς: τὴν νύκτα τῆς παραμονῆς πρὸς τὴν ἡμέραν τῶν Θεοφανείων ὁ οἰκοκύρης προσφέρει φαγητὸν εἰς τὰ ζῶά του, διότι ὑπάρχει ἡ πίστις ὅτι τότε αὐτὰ ὀμιλοῦν μεταξύ των καὶ εἶναι δυνατόν, ἐὰν εἶναι δυσαραστημένα, νὰ τὸν βλασφημήσουν (σ. 327). Τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγ. Γεωργίου γίνεται ὑπερπήδησις πυρῶν πρὸς καθαρτικὸν σκοπὸν (σ. 338 - 39). Τὴν 15^{ην} Αὐγούστου, ὅτε ἑορτάζεται ἡ Ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς Πορταίτισσας, προστάτιδος τῆς νήσου, παρατίθεται δωρεὰν τράπεζα φαγητῶν εἰς τοὺς ξένους προσκυνητάς, τελοῦνται δὲ καὶ ἀγῶνες.

Ἡ δημοτελής ἐστίασις αὕτη, εὐρύτερον Δωδεκανησιακὸν ἔθιμον, ἀπαντᾷ τε-

¹ Βλ. *Μιχ. Βολονάκη*, Ἀστυπάλαια. Μεγ. Ἑλλην. Ἐγκυκλ., τόμ. 5, σ. 953.

² Αἱ παραπομπαὶ ἀναφέρονται εἰς τὸ ὡς ἄνω χειρόγραφον τῆς συλλογῆς μου.

³ Βλ. παραλλαγὰς: *Γ. Μαυρῆ - Εὐ. Παπαδοπούλου*, Δωδεκανησιακὴ λύρα, τόμ. Α'. Κασσιανὴ λύρα, Πόρτ - Σάϊδ 1928, σ. 413. Κρητικαὶ Μελέται, ἔτ. Α', 1933, 162 - 163. ΛΑ ἀρ. 1161, Α σ. 42 - 43. (Συλλ. Μ. Λιουδάκη ἐκ Χάρακος Μονοφατίου Κρήτης, 1938).

λουμένη και εἰς τὴν Ψέριμον τὴν αὐτὴν ἡμέραν¹, ἀναφέρεται ἀκόμη και εἰς (Κῶ (Πυλί)² κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, Προφ. Ἡλία, τῶν Εἰσοδίων τῆς Παναγίας, τοῦ Ἁγ. Νικολάου, τῆς Φλεβαριώτισσας, και εἰς ἄλλους τόπους, ὡς εἰς Παζοῦς (βλ. κατωτέρω εἰς ἔκθεσιν τοῦ Δ. Λουκάτου, σ. 420).

Ἐκ τῶν νεκρικῶν ἐθίμων ἰδιαίτερος διαφέρων εἶναι τὸ τῆς προθέσεως τοῦ νεκροῦ ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ἐδάφους και τῆς φυλάξεως αὐτοῦ μέχρι τῆς ταφῆς με ἀνοικτὴν τὴν αἴθουσαν ἔνθα κεῖται ὁ ἀποβιώσας (σ. 334-45).

Ἐκ τῶν συλλεγισῶν παραδόσεων διδασκτικαὶ ὡς πρὸς τὴν μυθοπλαστικὴν τάσιν τοῦ λαοῦ εἶναι αἱ ἀναφερόμεναι εἰς τὸν *δοιο Ἄθιμο*, τὸν μοναχὸν Ἄνθιμον, ἐκ Κεφαλληνίας, ἰδρυτὴν τῷ 1761 εἰς τὴν νῆσον Μεγίστην, τὸ Καστελλόρριζον, ἀνδρῶν μοναστηρίου, τιμωμένου ἐπ' ὄνοματι τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, και Μονῆς γυναικῶν εἰς Ἀστυπάλαιαν, τῆς Παναγίας τῆς Πορταΐτισης ἔξω ἀπὸ τὸ Κάστρον εἰς τὴν νοτιοδυτικὴν πλευρὰν αὐτοῦ³.

Εἰκ. 2. Τὸ οἶκημα Σαράγια ἐπὶ τοῦ Κάστρου, Δυτικὴ πλευρά.

Περὶ τῆς δράσεως εἰς Ἀστυπάλαιαν τοῦ μοναχοῦ τούτου, τοῦ Ἄνθιμου, και δὴ σχετικῶς με τὴν ἀνέγερσιν τῆς Μονῆς τῆς Πορταΐτισης, πρὸ 197 ἐτῶν, ἀπαντοῦν σήμερον εἰς τὸν λαὸν ἐνταῦθα παραδόσεις, αἱ ὁποῖαι ἐπὶ τοσοῦτο ἔχουν ἀμαυρωθῆ εἰς τὴν ἱστορικὴν του μνήμην, ὥστε ἔχουν ἐν πολλοῖς μεταπέσει εἰς μυθικὰς διηγήσεις. Οὕτω ἡ περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Μονῆς ταύτης παράδοσις ἀναφέρει (σ. 259-260): Ἐκ τῆς ἀπὸ τὴν Πορταΐτισα πρὸς τὸ Κάστρον εἶναι ψηλὸ τοῦ μέρος, τὸ εἶναι σπῆτι ψηλὸ τὸ εἶλεγον το Σαράγια. Αὐτὸ λοιπὸ εἶσε (εἶχε) σκαλάκια τὸ ἐκατέβαινες ἀπὸ τὸ κάστρο στήμ - Πορταΐτισα.

¹ Γ. Κ. Σπυριδάκη, Λαογραφικὴ ἀποστολὴ εἰς Ψέριμον και Τῆλον τῆς Δωδεκανήσου. (9 Αὐγούστου - 8 Σεπτεμβρίου 1956). Δωδεκ. Ἀρχεῖον, τόμ. Β' (1956) σ. 199.

² ΛΑ ἀρ. 2263 σ. 57-58. (Συλλογὴ Νικ. Ζάρακα, 1958).

³ Ἀχιλλ. Διαμαντάρα, Ὀλίγα περὶ τῆς ἐν Μεγίστῃ μονῆς τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Δελτ. Ἰστ. Ἐθν. Ἐτ. 5 (1900) σ. 254-55.

Ἐνας ἀρχαιολόγος, ἀπ' αὐτοὺς πὺν φουκροῦνται (=ἀκροῶνται) τῇ γῇ εἶντα ἔναι μέσα, ἐκατέβη τὰ σκαλίτσα τὸ ἔβαλε τ' αὐτὴν του τὸ ἤκουσε βουητό. Ἐκατέβαινε, ἐκατέβαινε σὲ καμμιὰ ἑκατοστὴ σκαλίτσα. Ἦκουσε βουητό, πολνέλαιοι, ψαρμουδιές, τὸ ἔνετριόσασε (=ἐνετριόχιασε) τὸ ἀνέβη ἀπάνω.

Σὰν ἐνέβη πάνω τὸν ἐρωτοῦσα : Εἶντα ἄδες ; τὸ αὐτὸς ἐξωμολογήθη τὸ τί εἶδε, τὸ εὐτὺς ἐβουβάθητσε.

Ἦρθε πάλι ἓνας ἄλλος τὸ ἐκατέβη κάτω σιὰ Σαράγια. Ἦκουσε τὸ αὐτὸς τὸ βουητό καὶ τὶς ψαρμουδιές μὰ ἤκαμε τὴν κουτουράδα τὸ ἐκατέβη κάτω τσαὶ θωρεῖ πολνέλαιους, παπάδες, Δεσπότη, Ἐκκλησία. Οἱ παπάδες τὸ ὁ Δεσπότης ἐλουτρούσασσι τοῦ φάνην περιεργο.

Ἐισεῖνος εἶσε (=εἶχε) καρζὰ δυνατὴ τσαὶ τὰ ἔπε πὼς εἶναι πολιτεία ἀπὸ κάτω τσαὶ ψάλλου τσαὶ προσεύχονται τὸ εἶναι τὸ ἢ Πορταῖτση (=ἢ Παναγία) μικρὸ ἐκκλησιδάκι. Τότες λένε οἱ ἀθρῶποι. Νὰ τὴ μεγαλύνουμε τὴμ - Πορταῖτση τὸ ἔβάλα θεμέλιο τὸ ἔχτισα τὴμ - Πορταῖτση.

Ἦτο ἐδῶ ὁ καλόερος ὁ Ἄθιμος. Τσαὶ εἶχανε χτίσει κανένα μέτρος. Ἐισεῖνος κάνει τῶ μαστόρω.

— Βρὲ παιδιὰ μὴν κοπιάζετε τὸ ἐγὼ θὰ τὸ χτίσω.

Τὸ δὲ πρῶτὸ ἐσηκώθησα οἱ ἀθρῶποι τσαὶ θωροῦν τὴν ἐκκλησία μὲ τὰ καμπαναρζά, μὲ τὸν κουμπὲ χτισμένη. Περιεργοὶ οἱ ἀθρῶποι ἐθωροῦσα τὴν ἐκκλησία χτισμένη τσαὶ ἐθαμάζανε πὼς ἔγινε αὐτό.

Ἡ παραδόσις αὕτη ὑπηγορευθῆ ὑπὸ γρῆας εἰς ἡλικίαν σήμερον ὑπὲρ τὸ 80^{ον} ἔτος, ἣτις γνωρίζει αὕτην ἐκ μικρᾶς ἡλικίας. Τοῦτο σημαίνει ὅτι αὕτη θὰ εἶχε διαμορφωθῆ εἰς τὴν σημερινήν της μορφήν, τοῦλάχιστον τῷ 1880, δηλαδὴ 120 ἔτη μετὰ τὸ γεγονός περὶ τοῦ ὁποίου ἀναφέρει. Εἰς τὴν φράσιν «ἦτο ἐδῶ ὁ καλόερος ὁ Ἄθιμος», ὁ ἐν λόγῳ μοναχὸς παραμένει ἀκόμη ὡς ἱστορικὸν πρόσωπον, ἐνῶ ἡ συνέχεια τῆς παραδόσεως ὅπου τὸ Μοναστήριον σχετίζεται μὲ τὸν πύργον τοῦ Κάστρου, τὰ Σαράγια, ἔχει προσλάβει πλέον μυθικὴν μορφήν.

Περὶ τὸν ὅσιον Ἄνθιμον κυκλοῦνται ἐνιαῦθα καὶ ἄλλαι παραδόσεις σχετικαὶ μὲ τὰς προστριβὰς του πρὸς τοὺς κατοίκους κατὰ τὴν οἰκοδόμησιν τῆς Μονῆς καὶ τὴν ἐκ τῶν ἀντιδικιῶν τούτων κατάραν του πρὸς τοὺς Ἀστυπαλιεῖς (σ. 163 - 65).

Μὲ τὴν κατάραν αὕτην συνδέεται ἕτερα ἀρχαιότερα παραδόσεις (σ. 158), αἰτιολογικὴ τοῦ φαινομένου τῆς μὴ ὑπάρξεως ἐν τῇ νήσῳ ὄψεων καὶ ἄλλων ἐρπετῶν. Σημειωτέον ὅτι τοῦτο εἶχε παρατηρηθῆ ἤδη κατὰ τὴν Ἀρχαιότητα, τοῦ Αἰλιανοῦ (Περὶ ζώων ἱστορ. 5, 8) ἀναφέροντος «αἰσχρὰν εἶναι τοῖς ὄφεισι τὴν Ἀστυπαλαιῶν γῆν».

Ἐνδιαφέρουσαι ἔτι εἶναι αἱ παραδόσεις περὶ τῶν πειρατικῶν ἐπιδρομῶν τῶν

Λιάπηδων (σ. 324), αἱ περὶ τῶν Παραστεινκάδων, κακοποιῶν ὄντων, ἐμφανιζομένων κάθε Παρασκευὴν ὑπὸ μορφῆν μικροσώμων ἀγρίων ἀνθρώπων καὶ ἔξαφανιζομένων κατόπιν ἐντὸς τῆς θαλάσσης (σ. 4 - 5, 255 - 56)¹. Ἐπίσης ἡ παράδοσις περὶ τῆς Βεργόνας (Γοργόνας). Ἡ Βεργόνα ἐγροικούσαμε ἀπὸ τοὺς παλιούς ἀθρώπους πὼς ἐβόσκοντα κατὰ τὴν Ἀλλαγιά κοντὰ στὸ Παρασάμι. Ἀτὰ τὰ μέρη εἶναι κόρφος τῆς Ἀλεξάντρας. Ἐκούαμε ἀπὸ τις παλιούς πὼς ἡ Βεργόνα ἔν (δὲν) ἄφηνε καῖται νὰ περάσῃ ἄ ἔν (= ἄν δὲν) τῆς ἔρριχα ἄθρωπο νὰ φάῃ.

Ἦτανε ἀπὸ τὴ μέση κ' ἀπάνω ἄθρωπος κὶ ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω ψάρι (σ. 162 - 63) ἡ παράδοσις περὶ θησαυροῦ (σ. 37 - 38) κ. ἄ.

Ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ πολύστιχα τραγούδια (παραλογές), τὰ ὁποῖα ἔχουν λησμονηθῆ μεταξὺ τῶν νέων, διότι τραγουδοῦνται ὑπ' αὐτῶν τὰ νεώτερα ἀστικά, μεταδιδόμενα διὰ τῶν δίσκων γραμμοφώνου καὶ τοῦ ραδιοφώνου—εἰς ἀκμὴν εὐρίσκονται μόνον αἱ μαντινάδες (δίστιχα), αἱ ὁποῖαι καὶ ἄδονται συνήθως εἰς τὰς διαφόρους κοινωνικὰς ἐνταῦθα περιστάσεις,—τὰ παραμῦθια καὶ αἱ εὐτράτελοι διηγήσεις συντηροῦνται ἔτι καλῶς καὶ χρησιμοποιοῦνται κατὰ τὰς συναναστροφάς. Πολλὰ τούτων διακρίνονται διὰ τὴν πληρότητα τοῦ περιεχομένου καὶ τὴν λογοτεχνικὴν μορφὴν τῶν¹.

Γενικῶς ὡς πρὸς τὴν συντήρησιν ἐνταῦθα τοῦ κατὰ παράδοσιν λαϊκοῦ βίου παρατηρεῖ τις ὅτι ἐνῶ εἰς τὸν ὑλικὸν βίον καὶ δὴ τὸν γεωργικὸν καὶ τὸν κτηνοτροφικὸν συντηροῦνται οἱ παραδεδομένοι τρόποι τοῦ βίου μαζὶ μὲ τὰς πρωτογόνους ἀκόμη τεχνικὰς μεθόδους καὶ μέσα, ἀντιθέτως εἰς τὸν οἰκιακὸν βίον, τὸ ἔνδυμα, τὸν πνευματικόν, ὀλιγώτερον δὲ εἰς τὸν κοινωνικόν, ἡ ἀπώθησις ὑπὸ τῶν ἀντιστοιχῶν μορφῶν ἐκ τῶν ἀστικῶν κέντρων εἶναι, ὅπως συμβαίνει καὶ εἰς τὴν λοιπὴν χώραν, σταθερά.

¹ Πρβλ. καὶ Ἄν. Μ. Καραναστάση, σ. 92^α (βλ. ἀνατ. βιβλ., ἀρ. ι').

² Περὶ τῆς τεχνικῆς καὶ τῆς καθόλου ἀξίας τῶν δωδεκανησιακῶν παραμυθίων μεθ' ὧν καὶ τῆς Ἀστυπалаίας συνεζήτησεν ὁ R. M. Dawkins (βλ. ἀνωτ. ἐν βιβλιογρ., ἀρ. ζ', σελ. 1 - 28).

Β΄.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΔΕΣ ΚΑΙ ΒΕΛΙΓΟΣΤΗΝ ΑΡΚΑΔΙΑΣ
ΥΠΟ ΔΗΜ. Α. ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ.

Κατὰ τὸ χρονικὸν διάστημα ἀπὸ τῆς 2 - 20 Αὐγούστου 1957 μετέβην διὰ λαογραφικὴν ἔρευναν, κατόπιν ἐντολῆς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, εἰς τὰ ἀρκαδικὰ χωρία Χειράδες¹ καὶ Βελιγοστήν, περὶ τῶν ὁποίων, ὡς καὶ περὶ τῶν γειτονικῶν τῶν, οὐδεμία σχετικὴ προγενεστέρα ἐργασία ὑπῆρχε.

Τὸ πρῶτον ἐκ τούτων, αἱ Χειράδες, κείμενον παρὰ τὸ ἱστορικὸν στενὸν Μακρυπλαγίου, εἰς τὰ σύνορα Ἀρκαδίας - Μεσσηνίας, καὶ παρὰ τὰς ὑψωρείας τοῦ ὄρους Ἑλληνίτσα, εἰς ὕψος 850 μ., ἔχει τὰ γνωρίσματα τυπικοῦ ἀρκαδικοῦ χωρίου, ἀγροτικοῦ καὶ ποιμενικοῦ χαρακτῆρος. Ἀπομεμονωμένον ἔνεκα τῆς ὄρεινῆς του θέσεως καὶ τῆς μέχρι τοῦ ἔτους 1956 ἐλλείψεως συγκοινωνίας δι' αὐτοκινήτου, διατηρεῖ εἰσέτι πολλὰ στοιχεῖα ἐκ τῆς παλαιότερας οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς του. Οἱ κάτοικοί του, περὶ τοὺς 450, ἀσχολοῦνται μὲ τὴν κτηνοτροφίαν, τὴν γεωργίαν καὶ ὑλοτομίαν. Πρὸ τοῦ τελευταίου πολέμου διετρέφοντο ἐκεῖ περὶ τὰς 12.000 αἰγῶν καὶ προβάτων, ἡ δὲ συνολικὴ ποσότης τῶν παραγομένων δημητριακῶν καρπῶν, κατὰ τὰς παρεχομένας ὑπὸ τῶν κατοίκων πληροφορίας, ὑπερέβαινε τὰς 13.000 ὀκάδας ἐτησίως. Κατὰ τὰ δύσκολα ἔτη τοῦ πολέμου καὶ ἡ κτηνοτροφία, ὡς καὶ ἡ γεωργικὴ παραγωγή, ἠλαττώθησαν σημαντικώτατα.

Δυσοίωνον διὰ τὴν μελλοντικὴν ἐξέλιξιν τοῦ χωρίου σημεῖον ἀποτελεῖ ἡ διαρκῶς ἐπιτεινομένη ἐλάττωσις τῶν κατοίκων μὲ τὴν κρατοῦσαν τάσιν, ἰδίᾳ μεταξὺ τῶν νεωτέρων, νὰ ἐγκαταλείπουν τὴν γενέτειραν καὶ νὰ καταφεύγουν εἰς μεγαλύτερα ἀστικά κέντρα, προπάντων εἰς τὰς Ἀθήνας, πρὸς ἀναζήτησιν καλυτέρας τύχης. Πολλοὶ ἐπίσης ταξιδεύουν εἰς Ἀμερικὴν, προσκαλούμενοι παρὰ τῶν ἐκεῖ ἀπὸ ἐτῶν ἐγκατεστημένων συγγενῶν τῶν, ὡς καὶ εἰς Αὐστραλίαν, ὅπου ἐλπίζουν ὅτι θὰ εὔρουν προσοδοφόρον ἐργασίαν καὶ θὰ ζήσουν ἀνετώτερον. Εἶναι ἐπιθυμία πάντων τῶν γονέων, ἀπεριφράστως ἐκδηλουμένη, νὰ φύγουν τὰ τέκνα τῶν εἰς ἄλλους τόπους, ὅπου αἱ συνθῆκαι διαβίωσης εἶναι καλύτεραι.

Ἀξιοσημείωτος εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὰ μεταπολεμικὰ ἔτη σημειωθεῖσα λίαν αἰσθητὴ ἐλάττωσις τῶν γεννήσεων, ἣτις ἐπέφερε καὶ τὴν ἀνάλογον ἐλάττωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φοιτῶντων εἰς τὸ δημοτικὸν σχολεῖον μαθητῶν. Οὕτως ἐκ τῶν 80 περίπου μαθητῶν, οἵτινες ἐφοίτων κατὰ τὸ σχολικὸν ἔτος 1950 - 51, μειουμένου τοῦ ἀριθμοῦ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος, ἀπέμειναν μόνον 20 κατὰ τὸ ἔτος 1956 - 57.

¹ Παρὰ τὴν ἐπίσημον καθιέρωσιν τῆς ὀρθογραφίας τοῦ ὀνόματος, νομίζομεν ὀρθότεραν τὴν γραφὴν *Χοιράδες*, γνωστὴν ἐξ ὁμοίων ἀρχαίων ἐλληνικῶν τοπωνυμίων.

Ἐκ τῆς γενικωτέρας κοινωνικῆς καὶ λαογραφικῆς ἀπόψεως ἔχομεν νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς: Οἱ κάτοικοι, ἐντόπιοι πάντες, ὁμιλοῦν τὴν κοινὴν ἑλληνικὴν, ἄνευ διαλεκτικῶν στοιχείων, καὶ διατηροῦν ἔντονον τὴν πατροπαράδοτον φιλόξενον διάθεσιν. Ἐχουν πάντοτε ζωηρὰν τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὸ ἐνδιαφέρον νὰ μάθουν τὴν προέλευσιν καὶ τὸν σκοπὸν παντὸς ξένου ἐπισκεπτομένου τοῦ χωρίου των καὶ προθύμως προσφέρονται πρὸς παροχὴν διευκολύνσεων. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς ὅ,τι παρατηρεῖται ἐνίοτε εἰς ἄλλα χωρία, ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἐρωτώμενοι περὶ τῶν ἐθίμων καὶ τῆς ζωῆς των μετὰ πολλῆς ἐπιφυλάξεως ἀπαντοῦν, εἴτε ἐκ δυσπιστίας πρὸς τὸν ξένον, εἴτε ἐκ τῆς μὴ ἐπιγνώσεως τῆς σημασίας τῶν τοιούτου εἰδῶν πληροφοριῶν, οἱ κάτοικοι τῶν Χειράδων, διακρινόμενοι διὰ τὴν εὐθυμον διάθεσιν, εἶναι πρόθυμοι διὰ πᾶσαν σχετικὴν πρὸς τὸ χωρίον των ἀνακοίνωσιν. Συχνότατα εἰς τὰς συζητήσεις των, τὰς ἀναφερομένας εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου ὁμιλοῦν περὶ τοῦ Κάστρου τοῦ Γαρδικίου, ἄλλως καλουμένου «Κάστρου τῆς Ὠριᾶς», κειμένου περὶ τὴν μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν πρὸς τὰ ΝΑ τοῦ χωρίου των. Παρὰ τὸ φυσικὸν τοῦτο ὄχυρόν, κατέχον ἐπίκαιρον στρατηγικὴν θέσιν εἰς τὴν στενὴν διάβασιν, τὸ κοινῶς λεγόμενον Δερβένι, μεταξὺ Ἀρκαδίας καὶ Μεσσηνίας ἀφ' ἑνός, καὶ Μεσσηνίας καὶ Λακωνίας ἀφ' ἑτέρου, πολύνεκροι μάχαι διεξήχθησαν κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἑλληνικοὺς χρόνους μεταξὺ Μεσσηνίων καὶ Λακεδαιμονίων¹, ὡς καὶ μεταξὺ Ἑλλήνων, Φραγκῶν² καὶ Τούρκων³ κατὰ τὴν Φραγκοκρατίαν καὶ Τουρκοκρατίαν.

Ἐκ τῶν αἵματηρῶν τούτων συγκρούσεων, διαμορφωμένα διὰ τῆς ἀναμειξέως μυθικῶν στοιχείων, διεσώθησαν εἰς τὴν λαϊκὴν παράδοσιν. Εἰς πᾶσαν σχεδὸν συζήτησιν οἱ κάτοικοι τῶν Χειράδων ἀναφέρουν τὴν μεγάλην σφαιρὴν, τὴν γενομένην παρὰ τὸ Κάστρον Γαρδικίου εἰς τὴν θέσιν «Κόκκαλα», ἐκ τῆς ὁποίας τὸ αἶμα ἔρρευεν ἀφθονον μέχρι τῆς μεσσηνιακῆς πεδιάδος. «Ὅταν οἱ Τούρκοι πῆραν τὸ Κάστρο τῆς Ὠριᾶς, κατέβασαν τοὺς Χριστιανοὺς ποὺ ἦσαν κλεισμένοι σὲ τὸ Κάστρο, τοὺς ἔβαλαν σ' ἄλώνι καὶ τοὺς ἀλώνισαν μὲ τ' ἄλογα. Τὸ αἶμα ἔτρεξε ποτάμι μὰ ὥρα δρόμο, ὡς τὸ σημερινὸ χωριὸ Ἀλλαῖ τῆς Μεσσηνίας». Κατ' ἄλλας παραλλαγὰς τὸ φονικὸ ἔγινε «στὰ παλιὰ χρόνια», «στὸν καιρὸ τοῦ Ἰμπραῖμ» κλπ.

Τὴν παράδοσιν ταύτην μνημονεύει ἀπλῶς ὁ Ν. Γ. Πολίτης (Παραδόσεις 1, 14 καὶ 2, 649), παραλαβὸν ἐκ δημοσιεύματος τοῦ E. Puillon Boblaye, Recherches géographiques sur les ruines de la Morée, Paris 1838, σ. 110, ἐκ τοῦ ὁποίου

¹ Πανσ. Δ', ε', 9.

² Χρονικὸν τοῦ Μορέως, στίχ. 5355 κέ. (ἔκδ. Π. Π. Καλονάρου, Ἀθῆναι 1940). Πρβλ. καὶ D. Zakythinos, Le despotat grec de Morée, I, Paris 1932, σ. 40 κέ.

³ Γ. Σφραντζῆ, Χρονικόν, σ. 405-406 (ἔκδ. Βόννης). Λαοικίου Χαλκοκονδύλη, Ἱστορ., σ. 474-75. (ἔκδ. Βόννης). Κριτοπούλου, Ἱστορ. 3, 22 (ἔκδ. Müller, Fr. hist. Gr., 1870).

παρέλαβον καὶ οἱ *Aldenhoven* (*Itinéraire descriptif de l'Attique et du Péloponnèse*, Athènes 1841, σ. 241), ὁ *Curtius* (*Peloponnesos, eine historisch-geographische Beschreibung der Halbinsel*, II, Gotha 1852 σ. 189, σημ. 12) καὶ ὁ *W. Vischer* (*Erinnerungen und Eindrücke aus Griechenland*, Basel 1857, σ. 422, σημ. 2)¹. Ἡ παράδοσις ὁμως ἀποτελεῖ εἰσέτι τὸ σημαντικώτερον καὶ γνωστότερον ἱστορικόν, διὰ τοὺς κατοίκους τῶν Χειράδων, γεγονός καὶ ἐπιζῶσα μὲ παραλλαγὰς ἔχει μεγάλην διάδοσιν, καθὼς καὶ ἄλλαι σχετικαὶ παραδόσεις περὶ κε-

Τὸ Κάστρον Γαρδικίου.

κρυμμένων εἰς τὸ Κάστρον θησαυρῶν, περὶ τῆς ἀρπαγῆς τούτων παρὰ ξένων περιηγητῶν κττ.

Τὰ ἔθιμα τοῦ χωρίου τὰ σχετικὰ μὲ τὴν σποράν, τὸν θερισμόν, τὸν θάνατον, τὰς ἐορτὰς κλπ. καθὼς καὶ αἱ λαϊκαὶ δοξασίαι, παρὰ τὴν ὁμοιότητά των πρὸς τὰ τῶν ἄλλων πελοποννησιακῶν χωρίων, παρουσιάζουν ἐνίστε ἀξιοσημειώτους διαφορὰς.

Τὸ ἰδιάζον ὁμως ἀπὸ λαογραφικῆς ἀπόψεως γνώρισμα τοῦ χωρίου εἶναι τὸ δημοτικὸ τραγούδι. Τὰ νεώτερα λαϊκὰ τραγούδια τῶν πόλεων εἶναι ὀλιγώτερον ἐκεῖ γνωστά, ἐνῶ τὰ γνήσια δημοτικὰ τραγούδια, καὶ προπάντων τὰ κλέφτικα, ἔξακολου-

¹ Σχετικὸν ἄρθρον: «Λαϊκὴ παράδοσις καὶ Ἱστορία» ἐδημοσίευσεν ἐν «Πελοποννησιακῇ Πρωτοχρονίᾳ» 1958, σ. 77 - 80.

θούν νὰ συγκινοῦν καὶ ν' ἀποτελοῦν σημαντικὴν ἐκδήλωσιν εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν. Περὶ δημιουργίας νέων δημοτικῶν τραγουδιῶν μεγάλης ἀξίας, δὲν δύναται νὰ γίγη σοβαρὸς λόγος, καθ' ὅσον ποιητικαὶ τινες συνθέσεις, ἐμπνευσμέναι ἐκ νεωτέρων πολεμικῶν ἢ τοπικῶν γεγονότων, εἶναι ὡχραὶ ἀπομιμήσεις τῶν παλαιότερων τραγουδιῶν, κατώτεραι ἐκείνων εἰς νοήματα καὶ ἔκφρασιν. Εἰς τὴν εἰς τοσοῦτον βαθμὸν ἐπιβίωσιν τῶν παλαιῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν συντελεῖ τὸ γεγονός ὅτι ἡ ζωὴ ἀπὸ οικονομικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀπόψεως διατηρεῖ ἀκόμη τὴν παλαιάν της μορφήν.

Εἰς τὴν πρώτην σειρὰν μεταξὺ τῶν τραγουδιῶν ἔρχονται τὰ κλέφτικα. Εἶναι περισσότερον γνωστὰ καὶ προσφιλέα εἰς τοὺς τραγουδιστάς. Εἰς τὴν ὄρεινὴν ταύτην ἀρκαδικὴν περιφέρειαν, ἔνθα διεξήχθησαν πολλοὶ ἀγῶνες κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Τουρκοκρατίας καὶ οἱ ἀγωνιζόμενοι κλέφτες πολλάκις εὔρισκον καταφύγιον, ἦτο ἐπόμενον νὰ διατηρηθοῦν ζωντανὰ ἀναμνήσεις τῶν γεγονότων ἐκείνων καὶ νὰ γίνοντο ποιητικαὶ συνθέσεις πρὸς ἐξύμνησίν των. Ἀξιοσημείωτον εἶναι, ὅτι καὶ ἀκριτικῶν τραγουδιῶν ἐπιβιώσεις παρατηροῦνται εἰς τὸ χωρίον. Ἐκτὸς μεμονωμένων στίχων, τοὺς ὁποίους συνήθως ἀνευρίσκομεν εἰς κλέφτικα τραγούδια, διασώζονται καὶ ἀκέραια ἀκριτικὰ τραγούδια ἢ ἀποσπάσματα τούτων, ὡς τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν θάνατον τοῦ Διγενῆ Ἀκρίτα, τὴν πάλην Τσαμαδοῦ καὶ υἱοῦ, τοὺς υἱοὺς Ἀνδρονίκου κλπ.

Εἰς τὸ ἕτερον ἀρκαδικὸν χωρίον, τὴν Βελιγοστὴν (πρῶην Σαμαρᾶ), ἀπέχον περὶ τὰς δύο ὥρας πρὸς τὰ ΒΑ τῶν Χειράδων, διέθεσα βραχύτερον χρόνον πρὸς λαογραφικὴν ἔρευναν. Ἔχει καὶ τοῦτο περὶ τοὺς 450 περίπου κατοίκους, οἱ ὅποιοι διαρκῶς ἐλαττοῦνται, ἔνεκα τοῦ κρατοῦντος καὶ ἐκεῖ μεναναστευτικοῦ πνεύματος παρὰ τὴν σχετικὴν εὐφορίαν καὶ τὴν δυνατότητα γεωργικῆς ἀναπτύξεως. Ἀπὸ λαογραφικῆς ἀπόψεως τὸ πεδινώτερον καὶ εὐφορώτερον τοῦτο χωρίον δὲν παρουσιάζει τὴν συντηρητικότητα τῶν παραδόσεων τοῦ πρώτου. Ἐπικρατοῦν καὶ ἐκεῖ τὰ αὐτὰ ἑορταστικὰ καὶ λατρευτικὰ ἔθιμα, αἱ αὐταὶ συνήθειαι ὡς καὶ εἰς τὸ χωρίον Χειράδες μὲ ἐλαφρὰς ἐνίοτε ἀποχρώσεις. Ὡς πρὸς τὰ τραγούδια χαρακτηριστικὸν εἶναι ὅτι ἐλαχίστους μόνον εὔρον καλοὺς τραγουδιστάς— δύο ἐν συνόλῳ— καὶ τούτους ὄχι προθύμους νὰ τραγουδήσουν.

Ἡ κατὰ τὴν ὡς ἄνω ἀποστολὴν συγκεντρωθεῖσα λαογραφικὴ ὕλη κατεγράφη εἰς σελ. 180 τετραδίου, σχ. 8^{ου} καὶ κατετέθη εἰς τὸ Λ. Ἀρχ. ὑπ' ἀρ. 2251· ἀποτελεῖται δὲ ἀπὸ 116 τραγούδια διαφόρων κατηγοριῶν, 32 παροιμίαις, 40 αἰνίγματα, 11 παραδόσεις, 12 ἐπιδάς, 31 εὐχὰς καὶ κατάρας, ἀνέκδοτα, γλωσσοδέτας καὶ ποιήσας ἄλλας εἰδήσεις σχετικὰς μὲ τὸν γάμον, τὰς γεωργικὰς συνηθείας, τὴν συνεργασίαν καὶ ἀλληλοβοήθειαν, τὰς ὀνομασίας ζώων, τὴν πρόβλεψιν καιροῦ, τὰ μέτρα καὶ σταθμά, τὴν δημογραφικὴν καὶ οικονομικὴν κατάστασιν.

Γ'.

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΙΣ ΠΑΞΟΥΣ (19 ΑΥΓ. - 3 ΣΕΠΤΕΜ. 1957)

ΥΠΟ ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ

Ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, συνεχίζουσα τὴν φροντίδα αὐτῆς διὰ τὴν περισυλλογὴν τοῦ γλωσσικοῦ καὶ λαογραφικοῦ ὕλικου τῶν ἐλληνικῶν περιοχῶν, ἀνέθεσεν εἰς ἐμὲ κατὰ τὸ παρελθὸν θέρος τὴν ἐντολὴν (ἀρ. 35258/12 - 6 - 57), ὅπως μεταβῶ εἰς Παξοὺς πρὸς λαογραφικὴν ἔρευναν. Μετέβην καὶ παρέμεινα ἐκεῖ ἐπὶ 15 ἡμέρας, ἀπὸ τῆς 19ης Αὐγούστου μέχρι καὶ τῆς 3ης Σεπτεμβρίου, καὶ κατέγραψα εἰς χειρόγραφον ἐκ 368 σελίδων ποικίλον λαογραφικὸν ὕλικόν.

Ἡ μέχρι τοῦδε γνωστὴ ἐκ δημοσιευμάτων ἢ χειρογράφων λαογραφικὴ ὕλη ἐκ Παξῶν συνίστατο: α) εἰς τὰ ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Ἀρχιδουκὸς *Salvator* περιλαμβανόμενα¹ καὶ β) εἰς τὰ ἐν τοῖς χειρογράφοις τῶν: *Μιχαὴλ Α. Λένδια*, νῦν Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, *Φωτίου Ἀντιόχου*, Γυμνασιάρχου, καὶ *Δημητρίου Ἀνεμογιάννη*, Δημοδιδασκάλου, περιεχόμενα².

Παρὰ τὸν σχετικὸν πλοῦτον καὶ τὴν ἀξίαν τῆς ὡς ἄνω ὕλης, ἐκρίθη σκόπιμος ἢ ὀλοκλήρωσις τῆς ἐν τῇ νήσῳ λαογραφικῆς ἐρεύνης, ἐφ' ὅσον μάλιστα τὰ ὡς ἄνω παρεχόμενα στοιχεῖα ἀπέχουν τῶν ἡμερῶν μας, τοῦ μὲν *Salvator* κατὰ 70 ἔτη, τοῦ δὲ *Μ. Λένδια* κατὰ 40 περίπου.

Ἡ κυρία καὶ μονίμως κατρωμένη νῆσος τῶν Παξῶν, «Παξὸς» ἢ «Παξή» ὀνομαζομένη, ἀποτελεῖ μετὰ τῆς μικροτέρας, ἐχούσης ἐποχικῶς ἐπιδημοῦντα ἀγροτικὸν πληθυσμόν, Ἀντιπάξου, τὸ συγκρότημα τῶν «Παξῶν», τὸ ὅποιον ἱστορικῶς καὶ διοικητικῶς ἦτο πάντοτε ἐξάρτημα τῆς νήσου Κερκύρας, ἔχον ὁμως καὶ αὐτοτελεῖ ὑπόστασιν εἰς τὴν Ἑπτανήσον ἢ Ἰόνιον Πολιτείαν, μὲ ἴδιον ἔμβλημα τὴν τρίαينαν.

¹ *Ludwig Salvator*, Paxos und Antipaxos, Wien 1887. Ἑλληνικὴ μετάφρασις ὑπὸ Ἀναστασίου Π. Μιτσιάλη, ἱατροῦ, ἐν Ἀθήναις 1905. Ἐνταῦθα παρέχονται κείμενά τινα ἁσμάτων, 35 παροιμίαι, καὶ ἀξιόλογοι εἰδήσεις περὶ τοῦ οἰκονομικοῦ καὶ λαϊκοῦ βίου, ὡς καὶ περὶ λατρευτικῶν ἐθίμων.

² *Μιχαὴλ Α. Λένδια*, α) «Παξιακαὶ Ὠδαί, ἦτοι Συλλογὴ δημοτικῶν ἁσμάτων ἀδομένων ἐν Παξοῖς», θέρος 1915. (Χ/φον τοῦ Ἱστορ. Λεξ. ὑπ' ἀριθμ. 203, περιέχον 114 ἄσματα). β) «Παξιακὸν Γλωσσάριον», θέρος 1915. (Χ/φον Ἱστ. Λεξ. ὑπ' ἀριθμ. 195). Περιέχει τοπωνύμια, παροιμ. φράσεις καὶ λαϊκὰς παραδόσεις. γ) «Παροιμίαι καὶ παροιμιακαὶ φράσεις τῆς νήσου Παξῶν», ἔτος 1932. (Χ/φον τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου, ἀριθμ. 370). Περιέχει 300 παροιμίας καὶ φράσεις. *Φωτίου Σπ. Ἀντιόχου*, «Περὶ τοῦ γάμου ἐν Παξοῖς», ἔτος 1918. (Χ/φον τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου, ὑπ' ἀριθμ. 88). *Δημητρίου Ἀνεμογιάννη*, «Ζητήματα σχετικὰ μὲ τὸν γάμον», ἔτος 1954. (Χ/φον Λαογρ. Ἀρχείου, ἀριθμ. 2044).

Ἡ θέσις τῶν Παξῶν μεταξύ Κερκύρας καὶ Ἡπείρου μαρτυρεῖ ἀμέσως περὶ τῆς συστάσεως τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῶν, ὅστις ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶναι νησιωτικὸς ἅμα καὶ ἠπειρωτικὸς, εὐκόλως συγκεραυνύμενος, διὰ τε τὸ ὀλιγάριθμον τῶν κατοίκων καὶ τὴν μικρὰν ἔκτασιν τῆς νήσου. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ἰδίᾳ τοῦ 19^{ου} αἰῶνος, ὅτε αἱ ἐκστρατεῖαι τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ κατὰ τοῦ Σουλίου καὶ ἡ πώλησις τῆς Πάργας, ἔπειτα δὲ οἱ κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν διωγμοὶ ἠνάγκασαν τοὺς ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς τῆς Ἡπείρου νὰ καταφύγουν εἰς τὴν Ἐπτανήσον, οἱ Παξοὶ ἐδέχθησαν πλῆθος προσφύγων, οἵτινες ζοῦν ἔκτοτε εἰς τὴν νῆσον, ἀφομοιωθέντες πρὸς τὸν προϋπάρχοντα πληθυσμόν, ἀλλὰ καὶ προσενεγκόντες ἴδια αὐτῶν γλωσσικὰ καὶ λαογραφικὰ στοιχεῖα εἰς τὰ ὑπάρχοντα ἑπτανησιακὰ.

Ἀπὸ δημογραφικῆς ἀπόψεως καὶ συμφώνως πρὸς τὰς πληροφορίας τοῦ Ἀρχιδουκὸς Salvator, ὁ πληθυσμὸς τῆς νήσου ἀνήρχετο κατὰ τὸ ἔτος 1884 εἰς 5.000 κατοίκους. Κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1929 ἡ Ἐπαρχία Παξῶν τοῦ Νομοῦ Κερκύρας ἠρίθμει 3.037 κατοίκους, κατὰ δὲ τὴν τελευταίαν τοῦ 1951 ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν δὲν ἔφθανε τὰς 3.000. Ἡ μείωσις αὕτη τοῦ πληθυσμοῦ ὀφείλεται εἰς τὴν αὐξουσαν τάσιν πρὸς ἀποδημίαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν (Αἴγυπτον, Ρωσίαν, Ρουμανίαν, Ἀμερικὴν), ἀλλὰ καὶ εἰς ἀστικά κέντρα τοῦ ἐσωτερικοῦ (Κέρκυραν, Πάτρας, Ἀθήνας, Θεσσαλονίκην κ. ἄ.). Εἰς τὴν ἀποδημίαν τῶν Παξίων συνετέλεσε καὶ ἡ ἐξαφάνισις ἑνὸς παλαιότερου πόρου ζωῆς, τῆς πωλήσεως τῶν ἐγγχωρίων λιθίνων πλακῶν, αἵτινες ἤδη ἀντικατεστάθησαν ὑπὸ τοῦ τσιμέντου καὶ τῶν νεωτέρων τρόπων οἰκοδομῆς. Μόνη ἔκτοτε πηγὴ τοπικοῦ εἰσοδήματος ἀπέμεινε ἡ ἐλαιοπαρὰγωγὴ, ἣτις εἰς ποιότητα θεωρεῖται πρώτη τῶν ἐν Ἑλλάδι, παρέχουσα κατὰ μέσον ὄρον περὶ τὰς ἑξακοσίας χιλιάδας ὀκάδας ἐλαίου κατ' ἔτος¹.

Παρὰ τὴν μετριότητα τῶν εἰσοδημάτων, οἱ κάτοικοι τῶν Παξῶν εἶναι ἐκ τῶν ἀνενδεδέστερον κατὰ μέσον ὄρον διαβιούντων Ἑπτανησίων. Καθαροὶ καὶ νοικοκυρεμένοι, ἐργατικοὶ καὶ μὲ κοινωνικὴν ἀξιοπρέπειαν ἀντιμετωπίζουν τὴν ζωὴν μὲ πενιχρὰ μὲν μέσα ἀλλὰ χωρὶς στέρησιν. Ἐλάχιστοι εἶναι μεταξὺ αὐτῶν οἱ πολὺ πλούσιοι, ἐνῶ οἱ πλεῖστοι, ζῶντες ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐλαιῶν τῶν εἰς ἀνέτους μᾶλλον καὶ γραφικῶς μικροσυννοικισμοῦ, διαβιοῦσιν ἐν οἰκονομικῇ ἰσότητι.

Εἶναι ἀπαραίτητον ἐπὶ τούτοις νὰ ἐξαρθῇ τὸ φιλήσυχον καὶ εὐγενὲς ἦθος τῶν κατοίκων, ὅπερ μετὰ τοῦ προθύμου πνεύματος αὐτῶν πρὸς παροχὴν πληρο-

¹ Σοβαρῶς ἐνισχυτικὸν εἰς τὴν οἰκονομίαν τοῦ τόπου εἶναι τὸ ἐξ ἐμβασμάτων παρὰ τῶν ἀποδήμων ἢ τῶν ναυτιλλομένων εἰσόδημα, χαρακτηριστικὸν δὲ εἶναι ὅτι, ὡς μὲ ἐπληροφόρησεν ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος Λογγοῦ, πληρώνονται σήμερον 200 δολλάρια κατὰ μῆνα εἰς συνταξιούχους τῆς κοινότητός του, ἐξ ἀμερικανικῶν ταμείων.

φοριῶν καὶ φιλοξενίας κατέστησε τὴν λαογραφικὴν μου ἔρευναν ἀποδοτικὴν καὶ εὐχάριστον.

Ἡ ἐπικοινωνία τῶν Παξῶν μὲ τὴν λοιπὴν Ἑλλάδα γίνεται διὰ τακτικῶν μὲν βενζινοπλοίων εἰς Κέρκυραν, δι' ἐκτάκτων εἰς Πάργαν, καὶ διὰ τῆς ἐβδομαδιαίας ἀκτοπλοῦκῆς γραμμῆς εἰς Πάτρας καὶ Πειραιᾶ.

Τὸ κλίμα τῶν Παξῶν εἶναι παρόμοιον πρὸς τὸ τῆς Κερκύρας, ἡπιότερον ὅμως καὶ υγιεινότερον. Ὑδατα καὶ πηγὰς ἐλαχίστας ἔχει ἡ νῆσος. Ἡ ὕδρευσις γίνεται κυρίως δι' ἀποθηκεύσεως τῶν ὀμβριῶν ὑδάτων εἰς δεξαμενάς (στέρνας), κοινοτικὰς παλαιότερον καὶ ἰδιωτικὰς ὁσημέραι.

Ἡ νῆσος δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὄρεινῆ· λόγῳ ὅμως τῆς σμικρότητός της, οἱ λόφοι της δεσπόζουν τοῦ Ἰονίου. Διὰ τοῦτο οἱ κάτοικοι εἶναι πνευματώδεις καὶ εὐφάνταστοι. Αἱ δυτικαὶ ἀκταὶ τῆς νήσου, ἀπόκρημνοι καὶ μᾶλλον ὑψηλαί, εἶναι πλήρεις προεξοχῶν καὶ σπηλαίων ἰδιαζούσης γραφικότητος. Αὗται ἔχουν ἐμπνεύσει εἰς τοὺς κατοίκους πληθὺν παραδόσεων, μὲ ἔντονον τὸ θαλασσινὸν χρῶμα. Ἡ θρησκευτικότης ἐξ ἄλλου τῶν κατοίκων, ζωηρὰ ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας Ἰονίους νήσους, ἔχει πλουτίσει τὰς τοπικὰς παραδόσεις καὶ μὲ θαυματουργικὰς ἀφηγήσεις, ἀποδομένας εἰς τοὺς προστάτας ἀγίους τῶν Παξῶν, τὴν Θεοτόκον ἰδίᾳ καὶ τὸν Ἅγιον Χαράλαμπον.

Ἀξιοσημείωτον εἶναι ὅτι τρόποι ζωῆς, ἔθιμα καὶ δοξασίαι περιγραφέντα ἀπὸ τοῦ 1884 ἐν Παξοῖς ὑπὸ τοῦ Ἀρχιδουκὸς Salvator, ἀπαντῶσιν εἰσέτι ἐκεῖ ἀπολύτως ὅμοια. Ἐπίσης ἄσματα, δίστιχα καὶ παροιμίαι καταγραφεῖσαι ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ βραδύτερον κατὰ τὰ ἔτη 1915 καὶ 1922 ὑπὸ τοῦ Μ. Δένδια, ἐξακολουθοῦν νὰ ἐπαναλαμβάνωνται καὶ νὰ κυκλοφοροῦν. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου, καίτοι παρακολουθοῦντες τὴν σύγχρονον πολιτιστικὴν καὶ πνευματικὴν ἐξέλιξιν, δὲν ἔχουν ἀποβάλλει τὰς τοπικὰς συνηθείας των, οὐδ' ἔπαυσαν νὰ χρησιμοποιοῦν καὶ νὰ ἐπαναλαμβάνουν τὰς ὑπὸ παλαιότερων γενεῶν κληροδοτηθείσας δοξασίας, τὰ μνημεῖα τοῦ λόγου καὶ τοὺς πρακτικοὺς τρόπους ζωῆς. Ἡ ἑπτανησιακὴ ἱστορία τοῦ τόπου, ἡ ναυτικὴ ζωὴ του, ἡ ἐκ τῶν μεταναστεύσεων γνῶσις, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄραμα τῶν ἔναντι Ἡπειρωτικῶν βουνῶν, προσδιορίζουν ἐντόνως τὰ ἔθιμα καὶ τὴν λαϊκὴν φιλολογίαν τῆς νήσου, ὡς ἐπίσης τὸν πολιτισμόν, τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν κατοίκων αὐτῆς¹.

¹ Πολύτιμον διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ τόπου εἶναι τὸ ἐν τῇ νήσῳ Ἀρχειοφυλακεῖον. Τοῦτο, κατὰ τὰς πληροφορίας τοῦ τέως Διευθυντοῦ αὐτοῦ κ. Δ. Φαναριώτου, λειτουργεῖ ὡς δημοσίαι ὑπηρεσία ἀπὸ τοῦ 1814 (μετὰ τὴν κατάληψιν τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Ἀγγλων), περιλαμβάνει δὲ τὰ ἐξῆς ἀρχεῖα: 500 νοταρικοὺς κώδικας τῶν ἐτῶν 1645-1864 [βλ. καὶ πρόσφατον ἔκδοσιν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Γ. Α. Πετροπούλου - Ἀθῆναι 1958], 96 συμβολαιογραφικοὺς τόμους τῶν ἐτῶν 1815-

Περιελθὼν τὰ χωρία, τὰ ἐπίνεια καὶ τοὺς συνοικισμοὺς τῆς νήσου, κατέγραψα λαογραφικὴν ὕλην ἕξ ὄλων τῶν ἐκδηλώσεων τοῦ τοπικοῦ βίου καὶ δῆ: ἄσματα 200, δίστιχα 70, παραδόσεις 90, παροιμίας 150, αἰνίγματα 10, παραμύθια 12, εὐτραπέλους διηγήσεις 16, περιπαίγματα χωριῶν 10, παιδιάς 10, ἐπιδάς 10, ἀράς, τοπωνύμια, βαπτιστικά ὀνόματα, παρωνύμια, ὀνόματα φυτῶν, ἰχθυῶν κ. ἄ., πλείστας εἰδήσεις τῆς λαϊκῆς λατρείας, τῆς δημόδους ἱατρικῆς, τῆς μετεωρολογίας, τῆς τοπικῆς λιθοδομίας καὶ οἰκοδομικῆς, τῆς ἐλαιοκομίας καὶ ἐλαιουργίας, ἔτι δὲ καὶ ἔθιμα περὶ τὴν γέννησιν καὶ τὴν τελευτήν. Κατέγραψα ἐπίσης πληροφορίας περὶ τῆς οἰκιακῆς ζωῆς, τοῦ ναυτικοῦ βίου καὶ τῶν βιοτεχνικῶν ἐπαγγελμάτων τῆς νήσου, περὶ ἐνδυμασίας καὶ χοροῦ, κοινωνικῆς καὶ οἰκονομικῆς ὀργανώσεως, ἔτι δὲ καὶ τινὰς ἱστορικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς εἰδήσεις (βλ. χειρῶν. ἐν τῷ Λαογρ. Ἀρχεῖφ, ὑπ' ἀριθμὸν εἰσαγωγῆς 2250).

Ἐκ τῆς συγκεντρωθείσης, ὡς ἄνω, ὕλης εἰδικώτερον τοπικὸν ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν: α) αἱ παραδόσεις. Αὗται, λόγῳ τῆς νησιωτικῆς καὶ βραχῶδους ἐν μέσῳ πελάγει μορφολογίας τοῦ τόπου, ἔτι δὲ καὶ τῶν ἱστορικῶν κατὰ τὸν μεσαίωνα περιπειριῶν, ἀναφέρονται εἴτε εἰς ὑπερφυσικὰ ὄντια (Στοιχειὰ τῆς θάλασσης, Νεραΐδες, Στρίγγλες, Φαντάσματα), εἴτε εἰς πειρατικὰ ἐπεισόδια (Ἀλτζερῖνοι ἐπιδρομεῖς, αἰχμαλωσίαι, κρησφύγετα), ἀκόμη δὲ εἰς τὴν παρουσίαν θαλασσίων κητῶν καὶ φαινομένων περὶ τὰς ἀκτὰς. Χαρακτηριστικαὶ ἔτι εἶναι καὶ αἱ θρησκευτικαὶ παραδόσεις, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ μὲν πολίχνη Γάιος ὀνομάσθη οὕτω ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου Γαίου, μαθητοῦ τοῦ Παύλου, κηρύξαντος καὶ ἀποθανόντος ἐκεῖ, οἱ δὲ ἐν τῇ νήσῳ ὄφεις εἶναι ἀπολύτως ἀκίνδυνοι κατ' ἐπιταγὴν τῶν Ἀποστόλων, πολὺ περισσότερον ἢ ἐν τῇ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ χῶμα ἐκ τοῦ τάφου τοῦ ἁγίου Γαίου, ἢ τὸ πῆχυν διαλελυμένον ἐντὸς ὕδατος¹. β) Τὰ θρησκευτικὰ λατρευτικὰ ἔθιμα, τελούμενα καθ' ὅλον τὸ ἔτος,

1900, 500 βιβλία δικαστικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ὑπηρεσιῶν, 1000 τόμους δικαστικοῦ περιεχομένου, πολλὰ βιβλία διοικητικῶν ὑπηρεσιῶν τῆς Γαλλικῆς (1797-1813) καὶ Ἀγγλικῆς (1814-1864) κατοχῆς, ἐπίσης τῆς ὀλιγοχρονίου Ρωσσο - Τουρκικῆς. Ὁμοίως περιλαμβάνει καταλόγους ἐπιστρατεύσεων, ἐπισιτιστικῶν ὑπηρεσιῶν, κληρικῶν, ληξιαρχικὰ ἐκκλησιῶν, γεννήσεων, γάμων, θανάτων, ἀλληλογραφίαν τῶν Ἀγγλων διοικητῶν, ναυὰγια πλοίων, πολεοδομικὰ σχέδια, τόμους περὶ τῶν οἰκογενειῶν τῆς νήσου καὶ ἱστορικὰ στοιχεῖα διὰ τὴν συμμετοχὴν τῆς νήσου εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦ 1821 κ. ἄ. (Δυστυχῶς τὸ Ἀρχεῖφ φυλακεῖον τοῦτο στερεῖται σήμερον διευθυντοῦ καὶ στεγάζεται ἐστοιβαγμένον ὑπὸ τὰ Γραφεῖα τῆς Κοινότητος, ὑποκείμενον εἰς κινδύνους πάσης φθορᾶς καὶ καταστροφῆς.) Λειτουργεῖ ἐπίσης ἐν Γαίφ *Λαϊκὴ Βιβλιοθήκη*, ἰδρυθεῖσα προσφάτως (1955) ὡς ἐξάρτημα τοῦ Κοινωφελοῦς Ἰδρυματος Παξῶν (1952) καὶ πλουτιζομένη ἐκ δωρεῶν τῶν ἐν Ἀθήναις καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ Παξιῶν.

¹ Εἶναι περιεργὸς ἡ πρωτοβουλία τῆς Νομαρχίας Κερκύρας κατὰ τὸ ἔτος 1957, νὰ προβῇ εἰς τὴν ἀντικατάστασιν τοῦ ὀνόματος Γάιος διὰ τοῦ γενικωτέρου Παξοί. Ἐλπίζομεν ὅτι,

ιδία δὲ κατὰ τὰς πανδήμους ξορτάς: τῆς Ὑπαπαντῆς (εἰς τὴν δμώνυμον Μονήν), τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους (πολιούχου τῆς νήσου), τοῦ ἁγ. Γεωργίου, τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ ἁγ. Ἀνδρέου καὶ τοῦ Δεκαπενταγούστου (ἐπὶ τῆς νησίδος πρὸ τῆς πολίχνης τοῦ Γαίτου). Χαρακτηριστικώτεροι ἐκδηλώσεις τῶν ἐθίμων τούτων εἶναι αἱ πολυήμεροι καὶ πολύσταθμοι λιτανεῖαι εἰκόνων, αἱ γινόμεναι κατὰ τὴν Ἑβδομάδα τοῦ Πάσχα ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἱερῶν πρὸς τὸ ἄλλο, μὲ διασταυρουμένας πομπάς. Ἀξιοσημείωτον εἶναι ἐπίσης τὸ ἀπὸ ἐτῶν διατηρούμενον ἔθιμον τοῦ ἱεροῦ κοινοῦ γεύματος ἐκ βραστοῦ κρέατος τριῶν σφαζομένων βοῶν, προσφερομένου δωρεὰν ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας τῆς «Παναγίας στὸ Νησί» κατὰ τὴν ξορτὴν τῆς 15 Αὐγούστου. γ) αἱ ρίμναι («ρίμες»), αἵτινες, ὡς συμβαίνει καὶ ἀλλαχοῦ, ἐμπνέονται ἐκάστοτε ἀπὸ τὰ τοπικὰ γεγονότα καὶ περιγράφουν ἐμμέτρως ἢ σατιρίζουν πρόσωπα καὶ πράγματα. Χαρακτηριστικαὶ εἶναι καὶ αἱ προεκλογικαὶ ρίμναι τῶν παλαιότερων ἢ καὶ προσφάτων ἐτῶν, εἰς τὰς ὁποίας, παρὰ τὴν σμικρότητα τῆς ἐκλογικῆς περιφερείας, οἱ ὑποψήφιοι σατιρίζονται ἢ ἐπαινοῦνται μὲ φανατισμὸν καὶ ταξικὴν συνείδησιν. Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτὰς τὸ πνεῦμα τῶν Παξίων ριμναδόρων ἀποδεικνύεται ὀξὺ ἐπτανησιακὸν καὶ εὐθύμον, ὡς ἄλλως τε φαίνεται καὶ εἰς τὰς συλλεγείσας εὐτραπέλους διηγήσεις καὶ τὰ περιπαίγματα. Ἐνδιαφέρουσαι εἶναι ἐπίσης καὶ αἱ πατριωτικαὶ ρίμναι, αἵτινες συνετέθησαν ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἡρωικῶν γεγονότων (πόλεμοι τοῦ 1912 - 13) ἢ τραγικῶν ἐποχῶν (κατοχὴ 1940 - 44) καὶ αἵτινες διασφύζονται καὶ ἐπαναλαμβάνονται.

Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὰ ἄλλα στοιχεῖα τοῦ λαϊκοῦ πνευματικοῦ καὶ καλλιτεχνικοῦ βίου τῆς νήσου, δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν τὰ ἑξῆς: α) διὰ τὰ ἄσματα: Ὅτι ἀνευρίσκει κανεὶς ἐν Παξοῖς ποικιλίαν παραλλαγῶν διαφόρου προελεύσεως, ἐπομένως καὶ συμφυρμῶν, λόγῳ τῶν πολλαπλῶν, ὡς εἵπομεν, λαογραφικῶν ἐπιδράσεων ἐπὶ τῆς νήσου. Τὰ καταγραφέντα παρ' ἡμῶν ἄσματα εἶναι ποικίλου ἐπίσης στιχουργικοῦ μέτρου, ἠδόμενα πρὸς διαφόρους χορούς, γνωστοὺς εἴτε ἐκ τῆς παλαιᾶς νησιωτικῆς παραδόσεως (σταυρωτοί, πηδηχτοί), εἴτε ἐκ τῆς εἰσαγωγῆς των ἀπὸ τὰς ἔναντι ἠπειρωτικᾶς ἀκτᾶς (συρτός, τσάμικος κλπ). Εἶναι ἀξιοσημείωτον, ὅτι ἐκ τῆς ἀναμείξεως ταύτης διασφύζονται ἐν Παξοῖς, καίτοι πολλὰκις ἡμιτελεῖ, ὀλίγα τινὰ ἐκ τῶν μεσαιωνικῶν ἡμῶν ἁσμάτων (παραλογαί, θρησκευτικὰ κ. ἄ.), ὡς ἐπίσης καὶ ἄσματα ναυτικά, ἐπύλλια, καθὼς καὶ ἱκανὰ κλέφτικα. Ἡ νησιωτικὴ πάντως προτίμησις ἀποκλίνει ὑπὲρ τῶν μικροστίχων ἁσμάτων. β) διὰ τὰ παραμύθια. Ταῦτα πα-

κατόπιν καὶ τῶν διαμαρτυριῶν τῶν κατοίκων, δὲν θὰ ἐπιμείνῃ εἰς τὴν κατάργησιν μιᾶς παλαιστάτης τοπωνυμίας, ἐρμηνευομένης διὰ τῆς πλέον ἀρχαίας τῶν ἐν Ἑλλάδι χριστιανικῶν παραδόσεων.

ρουσιάζουν πλοῦτον παραλλαγῶν καὶ μοτίβων καὶ ὠραίας εἰσαγωγάς. Ἐνευρίσκει κανεὶς εὐκόλως ἐν τῇ νήσῳ ἱκανοὺς καὶ ἐπαγωγοὺς ἀφηγητὰς (παραμυθιάδες), ἀνδρας ἢ γυναῖκας, μὲ πλουσίαν γνῶσιν κειμένων. Ἡ ἔλλειψις ἠλεκτρικοῦ φωτός, αἱ μικραὶ τῶν χωρίων ἀποστάσεις, καὶ αἱ ἐλάχισται ἀγροτικαὶ ἀπασχολήσεις τῶν κατοίκων (οἷτινες μόνον κατὰ τὴν ἐλαιοκομικὴν περίοδον εἶναι ἐντατικῶς ἀπασχολημένοι), εὐνοεῖ εἰσεῖτι τὰς βραδυνὰς συγκεντρώσεις καὶ τὰ παραμυθιακὰ ἀκροάματα. γ) διὰ τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τοὺς χοροὺς. Ἡ μνήμη τῶν γεροντοτέρων διετήρησε τὴν περιγραφὴν τῶν παλαιῶν ἐνδυμασιῶν, ἀνδρικής καὶ γυναικείας, αἵτινες ὁμοιάζον μὲ τὰς Κερκυραϊκὰς, ἀλλὰ εἶχον καὶ τινα ἰδιομορφίαν. Εἰς τοὺς ὀργανωτὰς

Γυναῖκες ὑπὸ τὰ ἐλαιόδενδρα «διάζονται» τὸ πρὸς ὕφαναιν νῆμα.

τοπικῶν ἐορτῶν συνέστησα τὴν χρησιμοποίησιν τῶν ἐνδυμασιῶν τούτων («σέλλα» καὶ «σαλαμπάρκα» διὰ τοὺς ἀνδρας, «ροκέτο» καὶ «κέρπι» διὰ τὰς γυναῖκας), ἐκ δὲ τῶν χορῶν συνέστησα τὴν προτίμησιν τοῦ «πηδηχτοῦ» ὡς περισσότερον τοπικοῦ. δ) διὰ τὴν μουσικὴν: Αὕτη φαίνεται ζωηρῶς ψυχαγωγούσα τὴν νῆσον, ὡς διεπίστωσα ἀπὸ τὴν ἀπαραίτητον παρουσίαν ὀργάνων εἰς γάμους καὶ πανηγύρεις, ἔτι δὲ καὶ ζῶσα εἰς τὴν λαϊκὴν παράδοσιν, ἀφοῦ εὐκόλως οἱ πληροφοροῦνται καὶ μετὰ ἀκριβοῦς τονικότητος μοῦ ἐτραγοῦδισαν τὰ γνωστά των ἄσματα. Ἐτυχῶς δὲν διέθετον φωνοληπτικὸν μηχανήμα, ὥστε καὶ τῶν ἐκτελεστῶν τούτων τὰς μελωδίας καὶ τῶν ἐν χρήσει λαϊκῶν ὀργάνων τὰς συναυλίας νὰ καταγράψω.

Ἡ μουσικὴ παράδοσις τοῦ τόπου εἶναι μᾶλλον Ἡπειρωτικὴ, δὲν ἔλλείπουν ὅμως καὶ αἱ περιπτώσεις ἀρμονικῶν συμφωνιῶν (καντάδες) κατὰ τὸ ἐπτανησιακὸν σύστημα, ἔξ ἐπιδράσεως ὄχι μόνον τῆς γειτονικῆς Κερκύρας, ἀλλὰ καὶ τῆς ναυτικῆς

ἀναστροφῆς τῶν Παξίων μετὰ Κεφαλλήνων τραγουδιστῶν. Ἐπίσης δύναμαι νὰ παρατηρήσω ε) διὰ τὰς πρακτικὰς τοπικὰς ἀσχολίας, τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, ἔλαιοκομίαν, λιθοτομίαν, οἰκοδομικὴν, ἀλιείαν, καθαυτοπλεκτηκὴν, ὑφαντικὴν, σχοινοποιίαν κλπ., ὅτι αὗται συνεχίζουσι κατὰ γραφικὸν τρόπον τὴν παλαιότεραν παράδοσιν, οἷα περιγράφεται κατὰ τὸ ἔτος 1884 εἰς τὸ βιβλίον τοῦ Salvator.

Ἐν συμπεράσματι παρατηρῶ ὅτι εἰς τοὺς Παξοὺς διατηροῦνται ζωηρὰ τὰ στοιχεῖα τῆς λαϊκῆς παραδόσεως, ἐκ τούτου δὲ καὶ ὑπάρχει εἰσέτι καιρὸς πρὸς ὀλοκλήρωσιν τῆς περισυλλογῆς καὶ μελέτης των. Ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἐκπαιδευτικοὶ καὶ ἄλλοι λόγιοι τῆς νήσου, οἵτινες ἔδειξαν ἐνδιαφέρον καὶ ἐβοήθησαν τὴν ἀποστολήν μου, δύνανται παραλλήλως νὰ συνεχίσουν τὴν λαογραφικὴν προσπάθειαν τῆς καταγραφῆς ἐθίμων, κειμένων καὶ ἐκδηλώσεων λαϊκοῦ βίου καὶ τέχνης τῶν Παξῶν.

Δ'.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΙΣ ΤΑΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ
ΝΑΥΠΑΚΤΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ
ὑπο ΣΠΥΡ. ΠΕΡΙΣΤΕΡΗ

Ὁ νομὸς Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας ὡς καὶ αἱ περιοχαὶ μὲ προέκτασιν πρὸς Β. εἰς τὸν νομὸν Εὐρυτανίας καὶ ἀνατολικῶς πρὸς τὴν Φθιώτιδα καὶ τὴν Φωκίδα δὲν ἀντιπροσωπεύονται ἀκόμη εἰς τὴν Ἐθνικὴν Μουσικὴν Συλλογὴν τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου. Πρὸς μερικὴν πλήρωσιν τῆς ἐλλείψεως ταύτης ἀπεστάλην ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας τὸ πρῶτον εἰς τὰς περιφερείας Ναυπάκτου καὶ Μεσολογγίου ἐπὶ ἓνα μῆνα, ἤτοι ἀπὸ τῆς 7ης Αὐγ. μέχρι 6ης Σεπτεμ. 1957.

Μὴ ἔχων εἰς τὴν διάθεσίν μου μαγνητόφωνον λειτουργοῦν δι' ἠλεκτρικῶν συστοιχιῶν, διὰ τοῦ ὁποίου εἶναι δυνατὴ ἡ ἠχογράφησις εἰς συνοικισμοὺς στερουμένους ἠλεκτρικοῦ ρεύματος, περιώρισα ἐξ ἀνάγκης τὴν ἐργασίαν μου ταύτην μόνον εἰς τὰς πόλεις Ναυπάκτον καὶ Μεσολόγγιον ὅπου ὑπῆρχεν ἠλεκτρικὸν ρεῦμα.

Εἰς τὰ κέντρα ταῦτα, πλὴν τῶν ὀλίγων κατὰ τύχην ἐγκατεστημένων λαϊκῶν τραγουδιστῶν καὶ ὀργανοπαικτῶν, συντηρούντων τὴν παράδοσιν, παρέστη ἀνάγκη νὰ προσκληθοῦν καὶ χρησιμοποιοηθοῦν καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν γύρω ἀγροτικῶν ἢ ποιμενικῶν χωρίων.

Εἰς τὴν ὅλην προσπάθειαν ταύτην ἀντιμετώπισα πολλὰς δυσχερείας, τὸ μὲν λόγῳ τῆς ἀπροθυμίας τῶν τραγουδιστῶν καὶ ὀργανοπαικτῶν ὅπως ἐγκαταλίπουν τὰς καθημερινὰς ἀσχολίας των καὶ ἔλθουν εἰς τὴν πόλιν, τὸ δὲ καὶ ἐκ ψυχολογικῶν ἐπιδράσεων εἰς αὐτοὺς ἐκ τῆς ἀλλαγῆς τοῦ περιβάλλοντος ὡς πρὸς τὴν καλὴν ἐκτέλεσιν τῆς πρὸς ἠχογράφησιν μουσικῆς.

Τὰ ἐμπόδια ταῦτα κατεβλήθη φροντίς, ὅπως ὑπερνικηθοῦν μὲ τὴν πολύ-

τιμον συμπαράστασιν εἰς τὸ ἔργον ἡμῶν α) εἰς τὴν Ναύπακτον: τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ καὶ βουλευτοῦ κ. Γεωργ. Ἀθανασιάδη Νόβα καὶ τοῦ Δημάρχου κ. Δημ. Δημολίτσα ὡς καὶ τῶν φιλομούσων Ἰωάν. Σιδέρη, Δικηγόρου, Ἰωάν. Ἀθανασοπούλου, Νικολ. Γούρα καὶ τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Φιλαρμονικῆς κ. Κοσμᾶ, καὶ β) εἰς Μεσολόγγιον: τοῦ Πρωτοσυγκέλλου τῆς Μητροπόλεως κ. Κωνστ. Πούλου, τοῦ κ. Κωνστ. Κώνστα ἐκ τοῦ χωρίου Γουριά, φιλολόγου - λαογράφου καὶ συλλέκτου δημοδῶν ᾠσμάτων, καὶ τῶν κ. Ἀντων. Λεονάρδου, Γυμνασιάρχου, Κωνστ. Πετρονικολοῦ, ἑκαθηγητοῦ, Γεωργ. Καπέ, ἱεροψάλτου, καὶ Ἀνδρ. Παπανδρέου, δημοδιδασκάλου¹.

Συνολικῶς ἠχογραφήθη ἡ μουσικὴ 185 τραγουδιῶν καὶ χορῶν, ὡς κάτωθι:

Α) Εἰς Ναύπακτον ἠχογραφήθησαν ἑβδομήκοντα ᾄσματα διαφόρων κατηγοριῶν ἀπὸ τραγουδιστὰς ἐγκατεστημένους ἐνταῦθα καὶ ἐκ τῶν χωρίων: Δάφνη, Ρηγάνιον, Ἀναβρυτή, Φαμήλα, Κάτω Βασιλική, Παλαιοχώριον καὶ Καλλονή. Τὸ ὕλικόν τοῦτο δὲν εἶναι ἀρκετόν, ὅπως μᾶς δώσῃ ὠλοκληρωμένην εἰκόνα τοῦ δημοτικοῦ ᾄσματος εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, διότι πλεῖστα χωρία τῆς Νοτίου περιοχῆς, καθὼς καὶ τὰ τῆς ὄρεινῆς Ναυπακτίας, αἵτινα ἀποτελοῦν καὶ τὴν ἀγνωτέραν πηγὴν τοῦ Ρουμελιώτικου τραγουδιοῦ, ἔμειναν ἀνερευνήτα ἕνεκα τῶν ἀναφερθεισῶν ἀνωτέρω τεχνικῶν δυσκολιῶν.

Β) Εἰς Μεσολόγγιον εἰργάσθη ἀπὸ τῆς 2^{ας} Σεπτεμβρίου. Ἐνταῦθα ἠχογράφησα ἐν συνόλῳ 115 ᾄσματα διαφόρων κατηγοριῶν καὶ μουσικῆν λαϊκῶν χορῶν ἀπὸ ἐντοπίους τραγουδιστὰς καὶ ὀργανοπαίκτας, μάλιστα δὲ ἐκ τῶν χωρίων: Γουριά, Πεντάλοφον, Νεοχώριον, Κατοχή, Ρίγανη, Παλαιοκατούνα, Χρυσοβέργιον, Εὐηνοχώριον καὶ Αἰτωλικόν.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν συλλεγεῖσαν μουσικὴν ὕλην ταύτην κατέχουν τὰ κλέφτικα καὶ τὰ ἱστορικά τραγούδια. Τοῦτο εἶναι πολὺ φυσικόν, δεδομένου ὅτι καὶ ἡ περιφέρεια αὕτη ἀνήκει εἰς γεωγραφικὴν περιοχὴν τῆς δράσεως τῆς κλεφτουριᾶς καὶ τοῦ ἀρματολισμοῦ κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, μάλιστα δὲ ὅτι ὑπῆρξεν αὕτη τὸ θέατρον δραματικῶν ἱστορικῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα εἰς ἡρωϊσμόν συνεκλόνησαν τὴν ἐθνικὴν ψυχὴν. Δὲν ἦτο ἐπομένως δυνατόν παρὰ ἡ λαϊκὴ μοῦσα νὰ ὑμνήσῃ ἥρωας καὶ γεγονότα ἱστορικά, τὰ ὁποῖα ἤγγιζον τὴν σφαῖραν τοῦ θρύλου. Σημαντικὴν ἔτι θέσιν κατέχουν καὶ τὰ τραγούδια τὰ ἄδόμενα πρὸς χορούς, καὶ συνοδευόμενα ὑπὸ τῆς μουσικῆς λαϊκῶν μουσικῶν ὀργάνων.

Χοροὶ ἐπικρατοῦντες ἐνταῦθα εἶναι οἱ πηδηκτοί, οἱ κοινῶς λεγόμενοι Τσάμικοι, μὲ τὴν ποικιλίαν τῶν ρυθμικῶν μορφῶν καὶ χορευτικῶν βημάτων. Πλὴν τούτων, εἶναι ἔτι διαδεδομένοι καὶ οἱ συρτοί, ὡς ὁ καλαματιανός, ὁ κουνητός καὶ ὁ ἀπολυτός.

¹ Ἀπὸ τῆς θέσεως ταύτης εὐχαριστῶ θερμῶς διὰ τὴν συμπαράστασιν ταύτην πρὸς ἐπιτυχῆ ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου τούτου.

Λαϊκά ὄργανα χρησιμοποιούμενα καὶ εἰς τὰς δύο ταύτας περιοχὰς εἶναι τὸ κλαρινέττο καὶ τὸ βιολί, ὡς προεξάρχοντα ὄργανα τῶν ὀργανικῶν ὁμάδων. Ὡς ὄργανα συνοδίας χρησιμοποιοῦνται τὸ λαοῦτο καὶ τελευταίως ἡ κιθάρα εἰσαχθεῖσα εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ λαούτου, τὴν ὁποίαν ὀνομάζουν λαουτοκίθαρρον, διότι τὴν χορδίζουν κατὰ τὸ σύστημα τοῦ λαούτου. Εἰς τὴν περιφέρειαν κυρίως τοῦ Μεσολογίου χρησιμοποιεῖται ἔτι ὁ ζουρνὰς ἢ πίπιζα μὲ συνοδίαν τοῦ λαϊκοῦ τυμπάνου (νταούλι), ὅστις παίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὑπὸ ἀθιγγάνων.

Περὶ τῆς περιοχῆς αὐτῆς τῆς Ρούμελης καὶ ἰδιαιτέρως τῶν ἐπαρχιῶν Μεσολογίου, Βάλτου καὶ Ξηρομέρου ὑπάρχει ἐκ παλαιότερων χρόνων ἡ φήμη ὅτι αὕτη ἔχει καλοὺς τραγουδιστάς. Πράγματι ἐνταῦθα διαπιστώνει τις κατὰ ἓνα μεγάλο ποσοστὸν καλλιφωνίαν τῶν τραγουδιστῶν, εἴτε πρόκειται περὶ ἀνδρῶν εἴτε περὶ γυναικῶν· προσέτι ἀκρίβειαν τονικότητος, εὐστροφον καὶ καθαρὰν φωνήν, καθὼς καὶ ζωντανὴν ἔκφρασιν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο πιθανὸν νὰ ὀφείλεται εἰς ἀνθησιν ἐνταῦθα εἰς παλαιότερους χρόνους τῆς Βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς μὲ πολλοὺς γνωστοὺς ἀριστεῖς καὶ καλλιφώνους ἱεροψάλτας, οἵτινες ἀναμφιβόλως θὰ ἦσαν γνῶσται καὶ τῆς δημώδους μουσικῆς τοῦ τόπου. Εἰς πολλὰ ἐκ τῶν ἠχογραφηθέντων ἔσμάτων δύναται τις μὲ προσεκτικὴν παρατήρησιν νὰ διαπιστώσῃ ἐπιδράσεις τῆς Βυζαντινῆς Μουσικῆς εἰς τὴν τεχνικὴν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐξαγγελίας τῶν λαϊκῶν τούτων μελωδιῶν. Εἶναι ἄλλωστε γνωστὸν ὅτι εἰς τὰ δημοτικὰ μας τραγούδια συναντῶνται ὅλοι σχεδὸν οἱ τρόποι τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς.

Εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην, δηλαδὴ τοῦ Μεσολογίου, καθὼς καὶ εἰς τὰς γειτονικὰς αὐτῆς τοῦ Ξηρομέρου, Βονίτσης καὶ Βάλτου ὑπάρχει ἀκόμη ἐν ἀκμῇ ἢ ἐκ παραδόσεως δημώδης μουσικὴ παρὰ τὰς ἐπιδράσεις ἐπ' αὐτῆς τῶν νεωτέρων συνθέσεων λαϊκῶν τραγουδιῶν, δημοτικοφανῶν καὶ ρεμπετοειδῶν, δημιουργημάτων, ὡς γνωστὸν, ἐπαγγελματιῶν ὀργανοπαικτῶν καὶ λαϊκῶν τραγουδιστῶν τῶν ἀστικῶν κέντρων καὶ ἰδίᾳ τῶν Ἀθηνῶν. Αἱ μουσικαὶ αὗται συνθέσεις ἔχουν κατακλύσει τὴν ὑπαίθρου μὲ δίσκους γραμμοφώνου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν συνεχῶν ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν τῶν Ἑλληνικῶν ραδιοσταθμῶν. Ἡ καταστρεπτικὴ ἐπίδρασις τούτων ἐπὶ τῆς παραδεδομένης δημώδους μουσικῆς εἶναι καταφανὴς εἰς ὅλην τὴν Ἑλλάδα, ὡς τοῦτο ἔχει διαπιστωθῆ καὶ ἐξ ἄλλων μουσικῶν ἀποστολῶν τοῦ Λ' Ἀρχείου, ὥστε πρέπει νὰ θεωρῆται βέβαιον ὅτι ἡ πλήρης νόθευσις καὶ ἡ ἐξαφάνισις τῆς γνησίας λαϊκῆς Ἑλληνικῆς μουσικῆς δὲν θὰ ἀργήσῃ νὰ ἐπέλθῃ, συνεπικουρούσης πρὸς τοῦτο καὶ τῆς προθυμίας τοῦ λαοῦ τῆς ὑπαίθρου νὰ ἀκολουθῇ εἰς τὸν βίον του, τὸν ὑλικόν, πνευματικόν καὶ καλλιτεχνικόν, τοὺς ἀντιστοίχους τρόπους ζωῆς τῶν ἀστικῶν κέντρων.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἐπιβάλλεται νὰ γίνῃ ὅσον τὸ δυνατόν, ἐντὸς συντόμου χρονικοῦ διαστήματος, ἡ συγκέντρωσις ἐξ ὅλων τῶν ἑλληνικῶν περιοχῶν τῆς ὑπαρχούσης ἀκόμη πλουσίας εἰς ποικιλίαν μουσικῆς ὕλης.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ
ΤΟΥ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΑ ΕΤΗ 1955 - 1957

Α'. Κατά τὸ ἔτος 1955.

Τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ἔχον ἀπὸ τοῦ παρελθόντος ἔτους πλήρη τὴν εἰς προσωπικὸν δύναμιν αὐτοῦ εἰργάσθη κατὰ τὸ λήξαν ἔτος κανονικῶς. Δύο μηνιαῖαι ἀποστολαὶ τῶν συντακτῶν του, ὀργανωθείσαι ἢ μὲν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν εἰς τὴν περιοχὴν Σάνθης καὶ Καβάλλας καὶ τὴν νῆσον Θάσον, ὁπόθεν οὐδεμίαν εἰχομεν μέχρι τοῦδε ουστηματικὴν λαογραφικὴν συλλογὴν, ἢ δὲ ὑπὸ τῆς Ἑλλην. Λαογραφικῆς Ἐταιρείας εἰς τὰ ὄρεινά χωρία τῶν ἐπαρχιῶν Βοΐου καὶ Γρεβενῶν ἀπεσκόπουν κυρίως εἰς τὸν πλουτισμὸν τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς καὶ τὴν ἔρευναν τῶν λαϊκῶν ἐθίμων. Ἀμφοτέρων τῶν ἀποστολῶν τούτων μετέσχεν ὁ μουσικὸς τοῦ Ἀρχείου κ. Σπ. Περιστέρης ἔχων συνεργάτας εἰς μὲν τὴν πρώτην τὸν συντάκτην κ. Δ. Πετρόπουλον, εἰς δὲ τὴν δευτέραν τὸν συντάκτην κ. Δ. Οἰκονομίδην. Ἡ συγκομισθεῖσα ὕλη ὑπῆρξε πολλὴ καὶ ἀξιόλογος : 226 ἄσματα καὶ 14 παραμῦθια ἀποτυπωμένα ἐπὶ ταινιῶν μαγνητοφώνου καὶ ποικίλη λαογραφικὴ ὕλη ἐν χειρογράφῳ ἐκ 272 σελίδων ἐκ τῆς εἰς Σάνθην καὶ Θάσον ἀποστολῆς· 252 ἄσματα καὶ 21 παραμῦθια ἐπὶ ταινιῶν ἀποτυπωθέντα καὶ χειρόγραφον ἐκ σελ. 472 πλήρες ποικίλης λαογραφικῆς ὕλης ἐκ τῆς εἰς Βοῖον καὶ Γρεβενὰ ἀποστολῆς, ἅπαντα κατατεθέντα εἰς τὰς συλλογὰς τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου ὑπ' ἀριθμ. εἰσαγ. 2154 καὶ 2157.

Τὰς δαπάνας τῆς μὲν εἰς Σάνθην καὶ Θάσον ἀποστολῆς, ἀνελθούσας εἰς 8229 δραχμάς, κατέβαλεν ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, τῆς δὲ εἰς Βοῖον καὶ Γρεβενὰ ἐκ δραχμῶν 9398 διέθεσεν ἐξ ὀνόματος τῆς Ἑλλην. Λαογραφικῆς Ἐταιρείας ἡ Μπάγκειος Ἐπιτροπὴ, ἣς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ἐχορήγησεν εἰς τὴν λαογραφικὴν ἔρευναν τῆς περιοχῆς Γράμμου καὶ Βοΐου.

Διὰ τῶν ἀποστολῶν τούτων ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπὶ δίσκων καὶ φωνοταινιῶν μαγνητοφώνου ἀποτυπωμένων δημοδῶν μελωδιῶν τῆς Ἐθν. Μουσικῆς Συλλογῆς τοῦ Ἀρχείου ἀνῆλθεν εἰς 1443.

Πλὴν τῶν δύο τούτων χειρογράφων εἰσῆχθησαν εἰς τὰς συλλογὰς τοῦ Ἀρχείου ἔτερα 21 χειρόγραφα ἐκ σελ. 914. Ἐκ τούτων 14 μὲν ἐδωρήθησαν ὑπὸ φίλων τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου· ἀριθμ. 2146 ἐκ σελ. 20 ὑπὸ τοῦ κ. Ἰππ. Μακρῆ, ἀρ. 2147 ἐκ σελ. 9 ὑπὸ τοῦ κ. Γρηγ. Δημητροπούλου, ἀρ. 2149 ἐκ σελ. 132 ὑπὸ Λεων. Ἄλκου (ἀθηγανικῆς Λαογραφία ἐκ Μεγάρων), ἀρ. 2150 ἐκ σελ. 111 ὑπὸ Ἀ. Γιαννημάρα, ἀρ. 2151 ἐκ σελ. 8 ὑπὸ Ματ. Γκόλια, ἀρ. 2152 ἐκ σελ. 101 ὑπὸ Ε. Σαρέλλη, ἀρ. 2153 ἐκ σελ. 72 ὑπὸ Π. Παπαμανώλη, ἀρ. 2163 ἐκ σελ. 15 ὑπὸ Γ. Λεγάκη, ἀρ. 2164 ἐκ σελ. 5 ὑπὸ Δ. Ἀνδριοπούλου, ἀρ. 2155 ἐκ σελ. 36 ὑπὸ Δ. Οἰκονομίδου, ἀρ. 2156 ἐκ σελ. 66 ὑπὸ Χ. Ρεμπέλη, 7 δὲ ἐκ σελ. 40 προέρχονται ἐξ ἐργασιῶν φοιτητῶν, ὑποβληθεισῶν εἰς τὸ Λαογραφικὸν Φροντιστήριον τοῦ καθηγητοῦ Γ. Α. Μέγα. Ἡ ὕλη, ἢ περιεχομένη εἰς τὰ εἰσαχθέντα κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο χειρόγραφα, ἢ ὑποκειμένη εἰς ἀριθμῶσιν, εἶναι : ἄσματα 668, δίστιχα 124, παραμῦθια 40, παροιμίαι 23, παραδόσεις 8, αἰνίγματα 5, μῦθοι 3, τοπωνύμια 34, παιδιαὶ 2. Ἡ λοιπὴ ὕλη ἀναφέρεται εἰς ἐθίμα τοῦ ἀγροτικοῦ βίου, τῆς κοινωνικῆς ὀργανώσεως, τῆς γεννήσεως, τοῦ γάμου, τῆς τελευτῆς, τῆς μαγειρίας καὶ μαντικῆς, τῆς ἀστρολογίας καὶ μετεωρολογίας, τῆς δημ. ἰατρικῆς καὶ τῆς λαϊκῆς λατρείας.

Καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἀρχείου περιστράφησαν περὶ τὴν ἀποδελτίωσιν, κατάταξιν καὶ ἐπεξεργασίαν τῆς ἀποθησαυρισθείσης ὕλης καὶ τὴν προπαρασκευὴν τῆς ἐκδόσεως Ἀπανθίσματος ἐκλεκτῶν δημοτικῶν ἰσμάτων.

Εἰς τὴν ἀποδελτίωσιν ὕλης ἐκ χειρογράφων τοῦ Ἀρχείου εἰργάσθησαν οἱ γραφεῖς Γρηγόριος Δημητρόπουλος καὶ Ἐλευθερία Δήμου - Παπαδοπούλου ἀντιγράφαντες ἐν ὄλῳ 4917 ἄσματα καὶ 1615 δίστιχα, τῆς κ. Παπαδοπούλου ἀσχολουμένης καὶ εἰς τὴν δακτυλογράφησιν τῶν ὑπερσειακῶν ἐγγρά-

φων, καὶ ὁ συντάκτης Δ. Οἰκονομίδης ἀποδελτιώσας ποικίλην ἕλην ἐκ χειρογράφου ἰδίας αὐτοῦ συλλογῆς καὶ 16 παραμύθια ἐκ φωνοταινῶν μαγνητοφώνου. Ὁ αὐτὸς συντάκτης ἠσχολήθη καὶ εἰς τὴν λεπτομερῆ ταξινομήσασιν πλουσίου ὕλικου ἀποδελτιωθέντος ἐκ 30 χειρογράφων καὶ ἀναφερομένου εἰς τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ τὰς δοξασίας τοῦ λαοῦ. Πρὸς τούτοις συνεπλήρωσε τὴν ὑπὸ ἐκτύπωσιν βιβλιογραφίαν τῆς Ἑλλην. Λαογραφίας καὶ ἀπασχολήθη μὲ τὴν καταγραφὴν χειρογράφων καὶ βιβλίων εἰσαχθέντων εἰς τὸ Ἀρχεῖον.

Εἰς τὴν κατάταξιν δημοτικῶν ἁμαμάτων κατέγιναν, ὡς καὶ κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη, οἱ συντάκται Μαρία Ἰωαννίδου, Γ. Σπυριδάκης καὶ Δ. Πετροπούλος, ταξινομήσαντες ἐν ὄλφ 3929 ἄσματα. Ἐκ τούτων 1505 ἐταξινομήθησαν ὑπὸ τῆς Μ. Ἰωαννίδου, 1420 ὑπὸ τοῦ Γ. Σπυριδάκη, ἀσχοληθέντος καὶ εἰς τὸν καταρτισμὸν στατιστικῆς τῶν ἀποδελτιωτέων ἁμαμάτων, τῶν περιεχομένων εἰς χειρόγραφα τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου, καὶ 1004 ὑπὸ τοῦ Δ. Πετροπούλου, ὅστις κατέγινε καὶ εἰς τὸν ὑπομηματισμὸν 23 κλέφτικων καὶ 2 ἱστορικῶν ἁμαμάτων καὶ τὴν βιβλιογραφικὴν ἔρευναν τῶν πρὸ τοῦ 1850 συλλογῶν ἑλληνικῶν δημοτικῶν ἁμαμάτων.

Εἰς τὴν κατάταξιν παροιμιῶν ἐιργάσθη ὁ εἰδικευθεὶς εἰς αὐτὴν συντάκτης Δ. Λουκάτος, ταξινομήσας κατὰ τὸ λημματιοθετικὸν σύστημα 2805 νοσελληνικὰς παροιμίας. Προσέτι κατέγινε εἰς τὸν καταρτισμὸν χωριστῶν διὰ τὰς ἀρχαίας ἑλληνικὰς καὶ τὰς βυζαντινὰς παροιμίας ἀρχείων πρὸς διευκόλυνσιν τῆς ἐρένης, περιλαβὼν εἰς αὐτὰ ἐν ὄλφ 1684 παροιμίας, ἧτοι 954 ἐκ τῆς μεγάλης συλλογῆς παροιμιῶν Ν. Γ. Πολίτου, 185 ἐκ τῆς συλλογῆς παροιμιῶν τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου (ἀπὸ Α-ἀρχ. Α) καὶ 545 ἐκ τῆς συλλογῆς ἀρχαίων ἑλλην. παροιμιῶν τοῦ Σουηδοῦ Strömberg, ἧς καὶ κατέταξε κατὰ τὴν κυρίαν λέξιν.

Ἐν τῇ Ἑθν. Μουσικῇ Συλλογῇ συνεχίσθη ὑπὸ τοῦ μουσικοῦ Σπ. Περισιτέρη ἡ ἀποδελτιωτικὴ ἐργασία καὶ ἡ καταγραφή δημοδῶν μελωδιῶν. Ἀπεδελτιώθησαν ἐκ χειρογράφων καὶ ἐντύπων 208 ἄσματα, κατεγράφησαν ἐκ δίσκων καὶ φωνοταινῶν 85 ἄσματα, συλλεγένητα ἐν Σιατίστῃ καὶ Βορείῳ Ἠπείρῳ καὶ ἀπειτυπώθησαν ἐπὶ ταινιῶν μαγνητοφώνου 486 μὲν ἄσματα κατὰ τὰς δύο μνημονευθείσας ἀποστολάς, 4 δὲ ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ παρὰ Ποιτίου ὄργανοπαίκτη. Πρὸς τούτοις μετεγράφησαν ἐκ τῆς βυζαντινῆς εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν γραφὴν 43 ποιντακὰ ἄσματα, ἠλέγχθη δὲ ἡ ἀκρίβεια τῆς μεταγραφῆς ἑτέρων 609 ἁμαμάτων.

Τέλος συνεχίσθη ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἀρχείου ἡ προπαρασκευὴ τῆς ἐκδόσεως Ἀπανθίσματος ἐκλεκτῶν δημοτικῶν ἁμαμάτων, ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς πρόδρομος τῆς μεγάλης ἐκδόσεως αὐτῶν. Ἐτοιμὴ πρὸς ἐκδοσιν εἶναι ἤδη ἡ ἐκλογή τῶν ἱστορικῶν ἁμαμάτων μετὰ πλήρους ὑπομηματισμοῦ αὐτῶν.

Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Ἀρχείου εἰσῆχθησαν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο 150 βιβλία καὶ φυλλάδια (ἕναυτι 106 τοῦ προηγούμενου ἔτους, κατεγράφησαν δ' ἐν τῷ βιβλίῳ εἰσαγωγῆς ἐπ' ἀρ. 2319 - 2468. Ἐκ τούτων 40 τόμοι προέρχονται ἐξ ἀνταλλαγῆς τῆς Ἐπιτηρίδος τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου πρὸς ξένα περιοδικὰ, 29 ἐξ ἀγορᾶς, τὰ δὲ ὑπόλοιπα ἐδωρήθησαν : 6 ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν, 2 ὑπὸ τῆς Φιλοσοφ. Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, 1 ὑπὸ τοῦ Ὑφυπουργείου Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως, 4 ὑπὸ τῆς Νομαρχίας Φθιώτιδος, 1 ὑπὸ τοῦ Παγκληρίου Γυμνασίου, 1 ὑπὸ τῆς Ἐνώσεως Σμυρναίων, 1 ὑπὸ τοῦ Συνεταιριστοῦ, 9 ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Α. Μέγα, 10 ὑπὸ τοῦ κ. Δημ. Πετροπούλου, 3 ὑπὸ τοῦ κ. Α. Λουκάτου, 2 ὑπὸ τοῦ κ. Ἁγ. Θέρον, 2 ὑπὸ τοῦ κ. Φ. Κουκουλέ, 2 ὑπὸ τοῦ κ. Κ. Κώνστα, 2 ὑπὸ τοῦ κ. Καζαβῆ, 2 ὑπὸ τοῦ κ. Μ. Μανούσακα, καὶ ἀνα ἐν ὑπὸ τῶν κ. κ. Κ. Καραμάνου, L. Mirambel, C. Rihtman, A. Χατζηγάκη, Ν. Τωμαδάκη, Ν. Κοσμᾶ, Χ. Μπακογιώργου, Β. Φάρη, Ἰ. Κοιτοῦ, Π. Παπαχριστοδούλου, Ρ. Βορταῦ, Δ. Οἰκονομίδου, Ν. Ζαφειρίου, Π. Νικήτα

Ἰ. Χαβάκη, Ἐμμ. Δουλιβεράκη, Ν. Μηλιώρη, Α. Κεραμοπούλλου, Ν. Ψυχογιού, Ἀθηναῖς Ταρσούλη, Κύπρου Χρυσάνθη

Ἀποχωρῶν νῦν τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου, τοῦ ὁποίου τὰς ἐργασίας ἐπὶ εἰκοσαετιᾶν διηύθυνα, ἵνα περιορισθῶ εἰς τὰ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθήκοντά μου, καταλείπω τὰς συνολογὰς αὐτοῦ πλήρεις πλουσιωτάτου λαογραφικοῦ ὕλικου, συστηματικῶς περισυλλεγέντος καὶ καταταχθέντος, ἐτοίμου πρὸς περαιτέρω μελέτην καὶ ἔκδοσιν, εἰς χεῖρας ἱκανοῦ προσωπικοῦ, εἰδικευθέντος ἀπὸ ἐτῶν εἰς τὰ διάφορα εἶδη τῆς λαογραφικῆς ἐργασίας.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31ῃ Δεκεμβρίου 1955.

Ὁ Διευθυντῆς

Καθηγητῆς Γ. Α. ΜΕΓΑΣ

Β'. Κατὰ τὸ ἔτος 1956.

Μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ἔτους 1955 ἀποχώρησιν ἐκ τῆς θέσεως τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τοῦ καθηγητοῦ κ. Γεωργ. Α. Μέγα, ἡ διεύθυνσις τοῦ Ἰδρύματος ἀνετέθη ἐπὶ τῆς Συγκλήτου τῆς Ἀκαδημίας εἰς τὸν συντάκτην τοῦ Ἀρχείου καὶ Ὑφηγητὴν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν Γεώργ. Κ. Σπυριδάκη ὅστις καὶ ἐξελέγη ἀργότερον, τῇ 16 Ἀπριλίῳ, Διευθυντῆς αὐτοῦ.

Πλὴν τοῦ τακτικοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἀρχείου, τῶν συντακτῶν Δ. Πετροπούλου, Μαρίας Ἰωαννίδου Μπαρμπαρίδου, Δημ. Λουκάτου, Δημ. Οἰκονομίδου, τοῦ μουσικοῦ Σπυρ. Περιστέρη καὶ τῶν γραφείων Γρηγ. Δημητροπούλου καὶ Ἐλευθερίας Δήμου Παπαδοπούλου, εἰργάσθη ἔτι ἐν αὐτῷ κατὰ τὸ 1956 ἐξ ἀποσπάσεως ὁ Κωνστ. Ρωμαῖος, συντ. τοῦ Ἱστορικοῦ Λεξικοῦ τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Α'. 1. Κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο εἰσῆχθησαν ἐν τῷ Α. Α. 36 νέα χειρόγραφα (σελ. 3362) ποικίλης λαογραφικῆς ὕλης. Ἐκ τούτων 21 ἀπεστάλησαν ὑπὸ δημοδιδασκάλων συμφώνως πρὸς τὰς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1952 σχετικὰς ἐγκυκλίους τοῦ Ὑπουργ. Ἐθν. Παιδείας (ἀρ. 43.129) καὶ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν (ἀρ. 27.761) μετ' ἕλην σχετικὴν ἰδίαν πρὸς τὸν κοινωνικὸν βίον (λαϊκὸν δίκαιον, λαϊκὴ λατρεία, γέννησις, γάμος καὶ τελευτή), τὴν μαντικὴν, μαγειάν, λαϊκὴν λατρικὴν, ἀστρολογίαν, μετεωρολογίαν κλπ. Ἐκ τῶν ὑπολοίπων 12 χ'φων, τρία παρεχωρήθησαν ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας ἐκ παλαιότερων λαογραφικῶν διαγωνισμῶν, τρία (σελ. 676) προήλθον ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Α. Ἀρχείου ἐνεργηθειῶν λαογραφικῶν καὶ μουσικῶν ἀποστολῶν (Γ. Κ. Σπυριδάκη εἰς Ψέριμον καὶ Τῆλον τῆς Δωδεκανήσου, Δ. Λουκάτου εἰς Ἰθάκην καὶ τοῦ Σπ. Περιστέρη μετὰ τοῦ Γρηγ. Δημητροπούλου εἰς Ἀρκαδίαν (ἐπαρχ. Μαντινείας καὶ Κυνουρίας), τὰ δὲ ὑπόλοιπα ἐκ δωρεῆς τῶν κ. Ἀντ. Κεραμοπούλλου, Δ. Λουκάτου, Μ. Μανούσακα (3 χ'φα), Ἰωάνν. Δημαράτου, Ἑλληνικῆς Σιαμούλη Σαραντῆ, Εὐστ. Παῖζη, Ν. Σιαμούλατου καὶ Ἐμμ. Δρεπανιά.

Ἡ περιλαμβανομένη εἰς τὰ χ'φα ταῦτα ὕλη ἀποτελεῖται ἀπὸ 955 τραγούδια, 770 δίστιχα, 1603 παροιμίας, 66 παραμῦθια, 25 παροιμ. καὶ εὐτραπ. διηγήσεις, 112 παραδόσεις, 3 μύθους, 66 ἀνίγματα, 21 ἐπιδάς, 10 παιδιάς, μαγικάς, λατρευτικὰς καὶ δεισιδαίμονας δοξασίας καὶ ἔθιμα κ. ἄ.

2. Ἀποδελτίωσις. Ἡ ἐκ χ'φων ἰδίαν ἀποδελτίωσις ὕλης ὑπὸ τῶν γραφ. Γρ. Δημητροπούλου καὶ Ἐλευθ. Δήμου Παπαδοπούλου περιορίσθη κυρίως εἰς τὰ ἄσματα πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς συμπληρώσεως τοῦ οἰκείου ἀρχείου. Οὕτω ἀνεγράφησαν εἰς δελτία 2712 ἄσματα, 2016 δίστιχα, πρὸς δὲ 21 παραμῦθια, 23 ἀνίγματα καὶ ἄλλη ποικίλη ὕλη.

3. Εἰς τὴν ἀρχεὶακὴν ἐπεξεργασίαν τῶν ἀποδελτιομένων ἡσμάτων καὶ κατὰταξιν αὐτῶν εἰς τὸ οἰκεῖον ἀρχεῖον εἰργάσθησαν οἱ συντ. Δημ. Πετρόπουλος, Μαρία Ἰωαννίδου Μπαρμπαρίου καὶ ὁ ἐξ ἀποσπάσεως συντ. Κωνστ. Ρωμαῖος, ἐν μέρει δὲ καὶ ὁ διευθὺνων Γ. Κ. Σπυριδάκης, κατὰτάξαντες ἐν συνόλῳ 4516 ἡσματα (Δ. Πετρόπουλος 2157, Μ. Ἰωαννίδου Μπαρμπαρίου 885, Κ. Ρωμαῖος 553 καὶ Γ. Κ. Σπυριδάκης 921).

Παράλλῃως τὸ προσωπικὸν τοῦτο ἡσχολήθη ἔτι καὶ εἰς ἄλλας ἐργασίας, ὡς ὁ Δ. Πετρόπουλος εἰς τὴν σύνταξιν ὑπομημάτων εἰς τινὰ ἱστορικὰ τραγούδια τῆς πρὸς ἔκδοσιν Ἐκλογῆς ἢ Μαρία Ἰωαννίδου εἰς ἀντιβολὴν ἀποδελτιώσεως ὕλης (ἐκ τοῦ χ/φου 1480), ἀνακατὰταξιν τοῦ ἀρχείου τῶν μοιρολογίων ἐκ τοῦ γενικοῦ βιβλιογραφικοῦ πίνακος αὐτῶν ὑπὸ Νικ. Γ. Πολίτου· ὁ Κ. Ρωμαῖος εἰς τὸν καταρισιμὸν πίνακος ἐκ τῶν βιβλιογραφικῶν δελτίων ἐν τοῖς φακέλοις τῶν ἡσμάτων τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ Νικ. Πολίτου κατὰτάξεως τῶν ἡσμάτων τῆς συλλογῆς αὐτοῦ: "Ὑλὴ Ν. Πολίτου πρὸς τὸν σκοπὸν εὐχερεστερας καὶ ταχυτέρας τοποθετήσεως τῶν ἀποδελτιομένων ἡσμάτων τῆς συλλογῆς ταύτης εἰς τὸ Ἀρχεῖον, πρὸς δὲ ἡσχολήθη ὁ συντάκτης οὗτος καὶ εἰς κατὰταξιν τῶν νανουρισμάτων καὶ ταχταρισμάτων.

4. Εἰς τὴν ἀποδελτίωσιν καὶ κατὰ λήμμα κατὰταξιν τῶν παροιμιῶν καὶ γνωμικῶν ἡσχολήθη ὁ συντ. Δημ. Λουκάτος. Οὗτος ἀπεχώρισεν ἐκ τοῦ Ἀρχείου τῶν παροιμιῶν ἢ ἀπεδελτίωσεν ἐξ ἐντύπων 533 ἀρχαίας καὶ 532 μεσαιωνικὰς παροιμίας, τὰς ὁποίας καὶ κατέταξεν εἰς τὰ οἰκεῖα ἀρχεῖα. Πρὸς τούτοις κατέταξεν ἔτι 358 νεοελληνικὰς παροιμίας καὶ ἐτοποθέτησεν εἰς τὸ Ἀρχεῖον 9860 κατεταγμένας παροιμίας καὶ γνωμικά.

5. Εἰς τὴν ἀρχεὶακὴν κατὰταξιν τῆς ὕλης τοῦ κοινωνικοῦ βίου εἰργάσθη ὁ συντ. Δημ. Οἰκονομίδης, ἀσχοληθεὶς ἔτι καὶ περὶ τὴν συμπλήρωσιν τῆς λαογραφικῆς βιβλιογραφίας τῆς περιόδου 1948 - 1953 καὶ τὴν σύνταξιν αὐτῆς διὰ τὰ ἔτη 1954 - 1956.

Β'. 1. Ἡ Ἐθνικὴ Μουσικὴ Συλλογὴ ἐπλουτίσθη διὰ τῆς ἡχογραφήσεως ἐπὶ ταινιῶν μαγνητοφώνου τῆς μουσικῆς 317 ἡσμάτων καὶ χορῶν, ἧτοι ἐκ τῆς περιοχῆς Ἀρκαδίας, ὡς ἀνωτέρω, 230 τραγ. καὶ χορῶν, ἐκ Φερῶν καὶ Τήλου Δωδεκανήσου ἐξ ἡχογραφήσεως τοῦ Γ. Κ. Σπυριδάκη 25, ἐκ Κερκύρας 41, διὰ διενεργηθείσης ἐπὶ τόπου ἡχογραφήσεως ὑπὸ τοῦ μουσ. Σπ. Περιστερῆς δαπάνῃ τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἐταιρείας τῶν Κερκυραϊκῶν Σπουδῶν, τέλος ἐκ Κυθήρων (φρονιδὶ τοῦ κ. Ἰ. Κασσιμάτη) καὶ ἄλλων τόπων δι' 21 μελωδιῶν ἡσμάτων καὶ μουσικῆς χορῶν ἐξ ἡχογραφήσεων τῆ 14 Ἰαν. καὶ τῆ 1 Φεβρ. ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Λαογρ. Ἀρχείου.

2. Εἰς τὴν μουσικολογικὴν ἐπεξεργασίαν τῆς μουσικῆς ὕλης (δημοτ. τραγουδιῶν καὶ λαϊκῶν χορῶν) ἡσχολήθη ὁ μουσικὸς Σπ. Περιστερῆς. Οὗτος πλὴν τῆς καταχωρίσεως τῶν τίτλων τῶν ἡχογραφηθεισῶν τὸ 1956 καὶ προηγουμένως μελωδιῶν ἡσμάτων καὶ τῆς μουσικῆς χορῶν εἰς τὸ βιβλίον εἰσαγωγῆς (456 ἡχογρ.), ἀπεδελτίωσεν ἐξ ἐντύπων μουσικῶν συλλογῶν 311 ἡσματα καὶ χορούς, μετέγραψεν ἐκ τῆς βυζαντινῆς εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν γραφὴν 53 ἡσματα, κατέταξεν εἰς κατηγορίας καὶ μουσικὰ γένη 75 ἡσματα καὶ μετέγραψεν ἐκ ταινιῶν ἢ δίσκων τὴν μουσικὴν 90 ἡσμάτων εἰς τὴν εὐρωπ. μουσικὴν γραφὴν.

Γ'. Τὰς λαογραφικὰς καὶ τὰς μουσικὰς συλλογὰς τοῦ Ἀρχείου ἐχρησιμοποίησαν πρὸς ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς ἡμέτεροι καὶ ἄλλοδαποὶ εἰδικοί ἐρευνηταί, ἰδρύματα καὶ ἄλλοι.

Ἐκ τῶν ξένων ἐβοηθήθησαν πρὸς ἐπιστημονικοὺς ἢ εὐρύτερον μορφωτικοὺς σκοποὺς: α) Ἡ δὴς Ἀλίκη Μιχάλαρου, μουσικολόγος ἐκ Νέας Ὑόρκης Η.Π.Α. (ἐχορηγήθη ἔτι εἰς αὐτὴν ἐπὶ ταινιῶν μαγνητοφώνου μουσικῆ 15 δημοτ. τραγουδιῶν). β) Τὸ Criterion New Theatre ἐν Λονδίῳ

(εσάλλη ειδική μουσική) δι' ἔργον τοῦ ὁποίου ἡ σκηνή ὑπόκειται ἐν Ἑλλάδι. γ) ἡ Ἐταιρεία Philips. (ἐχορηγήθη ἡ μουσική 4 δημοτ. τραγουδιῶν).

Δ'. Εἰς τὸν ἔλεγχον καὶ ὀργάνωσιν τῆς σημαντικῆς ἐκ 2660 τόμων καὶ φυλλαδίων Βιβλιοθήκης τοῦ Ἀρχείου κατὰ τὸ ἐν χρήσει βιβλιοθηκονομικὸν σύστημα ἡσχολήθη ὁ διευθύνων Γ. Κ. Σπυριδάκης ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ συντάκτου Δημ. Οἰκονομίδου. Αὕτη ἐπιλοτίσθη δι' 181 τόμων καὶ τευχῶν ἀποτελῶν ἔργων, περιοδικῶν καὶ ἀνατύπων (ἀρ. εἰς. 2469 - 2658). Ἐκ τούτων προήλθον 11 ἐξ ἀγορᾶς, 43 ἐξ ἀνταλλαγῆς τῆς Ἐπειτηρίδος καὶ τὰ ὑπόλοιπα ἐκ δωρεᾶς ὑπὸ τῶν συγγραφέων. Πρὸς τούτῳ ἐγένετο ἔτι ὑπὸ τοῦ Διευθύνοντος ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ γραφέως Γρηγ. Δημητροπούλου ὁ ἔλεγχος τῆς πλουσίας συλλογῆς τῶν χειρογράφων λαογραφικῆς ὕλης. Τούτων ἐπετεύχθη ἡ φύλαξις ἐντὸς μεταλλίνων ἀρμαρίων, ἐγένετο δ' ἡ ἔναρξις καὶ τῆς βιβλιοδεσίας αὐτῶν.

Ε'. Εἰς τὴν Μουσικὴν Συλλογὴν, συγκροτηθεῖσαν ἐκ δωρεῶν φίλων τοῦ ἐκ παραδόσεως λαϊκοῦ πολιτισμοῦ, περιήλθον κατὰ τὸ 1956 δέκα νέα ἀντικείμενα ἐκ δωρεᾶς τῶν: Ἀθηναῖς Ταρσοῦλη (4 κεντήματα ἐκ Δωδεκανήσου καὶ 1 κομπογιάννη παιδικόν Ἡπείρου), Εὐαγγελίας Φραγκάκη (ἕλη, εἶδος χόματος, λαϊκῆς οἰκοδομίας καὶ ἀγροτικῶν μαχαίρι· Κρήτης), Ἐλευθερίας Δήμου Παπαδοπούλου (ξύλινα δοχεῖα Μετσόβου), Διαλεχτῆς Ζευγώλη Γλέσου (ποιμενικὸν κοχλιάριον ἀπὸ κέρατον), Γεωργίας Ταρσοῦλη (αὐτὸ πλουμιστὸ τῆς Λαμπρῆς Πηλίου), Γεωργ. Α. Μέγα (πήλινος φαλλός· Θράκης) καὶ Νικ. Ρεμεδιάκη (διακοσμητικὸν κέντημα τοῦ τοῖχου· Κρήτης).

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1956

ὁ Διευθύνων

Υψηφητῆς Γ. Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ

Γ'. Κατὰ τὸ ἔτος 1957.

Τὸ Λαογραφικὸν Ἀρχεῖον ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον ὑπ' αὐτοῦ σκοπὸν τῆς περιουλλογῆς καὶ ἀρχαικῆς κατατάξεως τῶν διαφορῶν ἐκδηλώσεων τοῦ κατὰ παράδοσιν βίου τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἶτα δὲ καὶ τῆς ἀναλήψεως ἐκδόσεων ἐκ τῶν μνημείων τούτων τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ εἰργάσθη καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, 1957, μὲ ἀνεπαρκῆ ἐν γένει μέσα καὶ μὲ ὀλιγάριθμον προσωπικῶν, ἀποτελούμενον ἐκ τοῦ διορισθέντος κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο (τῇ 20 Ἀπριλ. 1957) διευθυντοῦ Γ. Κ. Σπυριδάκη, τῶν συντακτῶν Δημ. Πετροπούλου, Μαρίας Ἰωαννίδου Μπαρμπάρη, Δημ. Λουκάτου καὶ Δημ. Οἰκονομίδου, τοῦ μόνου μουσικοῦ τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς Σπ. Περιστέρη καὶ τῶν γραφέων Γρηγ. Δημητροπούλου καὶ Ἐλευθερίας Δήμου Παπαδοπούλου.

Α' 1. Ἡ συλλογὴ χειρογράφων λαογραφικῆς ὕλης ἐπιλοτίσθη διὰ 17 χειρογράφων ἐκ σελίδων ἐν συνόλῳ 2102. Ἐκ τῶν χειρογράφων τούτων 5 προήλθον ἐκ τῶν λαογραφικῶν καὶ μουσικῶν ἀποστολῶν τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἀρχείου: τοῦ διευθ. Γ. Κ. Σπυριδάκη ἐπὶ δεκαεπενθήμερον εἰς Ἀστυπάλαιαν τοῦ συντ. Δημ. Πετροπούλου ἐπὶ 15θήμερον εἰς Χειράδες καὶ Βελιγοστήν Ἀρκαδίας τοῦ συντ. Δημ. Λουκάτου ἐπὶ 15θήμερον εἰς τὰς νήσους Παξοῦς καὶ τοῦ μουσικοῦ Σπ. Περιστέρη ἐπὶ 2 μῆνας α) εἰς τὰς ἐπαρχίας Ναυπλκτίας καὶ Μεσολογγίου καὶ β) εἰς τὰς ἐπαρχίας Πωγωνίου καὶ Θεσπρωτίας τῆς Ἡπείρου. Ἡ δευτέρα αὕτη ἀποστολὴ ἐγένετο δαπάνη τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἐταιρείας διὰ χορηγίας τῆς Παγκοσμίου Ἐπιτροπῆς. Μία ἔτι συλλογὴ λαογρ. ὕλης κατετέθη ὑπὸ τοῦ γραφέως Γρηγ. Δημητροπούλου καταρτισθεῖσα τῷ 1956 ἐν Ἀρκαδίᾳ κατὰ τὴν ἐκεῖ μουσικὴν ἀποστολὴν του ὑπὸ τῆς Ἀκαδημίας (βλ. ἄνωτ., σελ. 427).

Τῶν ὑπολοίπων συλλογῶν λαογραφικῆς ὕλης δωροῦνται εἶναι οἱ: Κ. Βουτσόπουλος (Σαμακοβίου Θράκης)· Ἰ. Κασσιμάτης (Κυθέρων)· Ν. Κοντοσόπουλος (Κρήτης)· Κ. Κώνστας (Αἰτωλίας)· Δημ. Σ. Λουκάτος (Κεφαλληνίας)· Δημ. Οἰκονομίδης (Νάξου)· Ν. Ρεμεδιάκης (Καβουσιῶν Ἱεραπέτρας Κρήτης) ἢ Στρ. Πιτσούνη (Μολάων)· ὁ Γ. Κ. Σπυριδάκης (2 χ/φα ἐκ Κατσιδωνίου Κρήτης) καὶ ὁ Γ. Περάκης (Ἀστυπάλαια).

Ἡ περιεχομένη εἰς τὰ χ/φα ταῦτα ὕλη εἶναι: αἰνίγματα 61, ᾄσματα 931, κείμενα ἡχογραφηθείσης δημ. μουσικῆς 406, δίστιχα 286, ἐπῳδαὶ 35, εὐχαὶ καὶ κατάρα 35, μῦθοι 1, παραδόσεις 150, παροιμίαι 251, παραμύθια 61, εὐτράπελοι διηγήσεις 47, παιδιὰ 12 καὶ ἄλλη ποικίλη ὕλη σχετικὴ πρὸς τὴν λαϊκὴν λατρείαν, τὴν γέννησιν, τὸν γάμον, τὴν τελευταίην κλπ.

2. Ἡ ἀποδελτιώσεις τῆς λαογρ. ὕλης πρὸς ἀρχεϊακὴν κατάταξιν περιορίσθη κατὰ προτίμησιν εἰς τὰ ᾄσματα καὶ τὰς παροιμίας πρὸς συμπλήρωσιν τῶν ἰδίων διὰ τὰ λαογραφικὰ εἶδη ταῦτα ἀρχεϊων. Οὕτω ἀπεδελτιώθησαν ὑπὸ τῶν γραφέων 3840 ᾄσματα καὶ 722 δίστιχα, προσέει καὶ ἄλλη ὕλη περιλαμβάνουσα ἔθιμα λαϊκῆς λατρείας, μαγικὰς καὶ δεισιδαίμονας δοξασίας καὶ συνηθείας, γαμήλια ἔθιμα, 24 παραδόσεις, 112 αἰνίγματα, 200 παροιμίας κ. ἄ. Ὑπὸ τοῦ συντ. Δημ. Λουκάτου ἀπεδελτιώθησαν 4663 παροιμίαι καὶ γνωμικά.

3. Εἰς τὴν ἀρχεϊακὴν κατάταξιν τῆς λαογρ. ὕλης μετὰ σχετικὴν ἐπεξεργασίαν αὐτῆς εἰργάσθησαν, εἰς μὲν τὸ Ἀρχεῖον τῶν δημοτικῶν ᾄσμάτων οἱ συντ. Δημ. Πετρόπουλος καὶ Μαρία Ἰωαννίδου Μπαρμπαρίου κατατάξαντες 3319 ᾄσματα (Δ. Πετρόπουλος 2605, Μαρ. Ἰωαννίδου 714) καὶ 722 δίστιχα, εἰς δὲ τὸ ἀρχεῖον παροιμῶν ὁ συντ. Δημ. Λουκάτος κατατάξας κατὰ λῆμμα 2841 παροιμίας καὶ γνωμικά.

4. Εἰς τὴν κατάταξιν τῶν δημοδῶν παραδόσεων, τῆς ὕλης τῆς λαϊκῆς λατρείας καὶ ἄλλων ἐθίμων ὡς καὶ εἰς τὴν ταξινομήσιν τοῦ ἀρχεῖου τῶν ἐπῳδῶν ἡσχολήθη ὁ συντ. Δημ. Οἰκονομίδης.

5. Πλὴν τῶν ἐργασιῶν τούτων ὑπὸ τῆς συντ. Μαρίας Ἰωαννίδου Μπαρμπαρίου συνεπληρώθη ἡ κατάταξις τῶν μοιρολογίων, ἡσχολήθη δ' ἐτι αὕτη καὶ εἰς τὴν ἐργασίαν παρασκευῆς πρὸς ἔκδοσιν ἐκλογῆς ἐκ τῶν δημοτικῶν ᾄσμάτων ἀποχωρίσασα ἐκ τοῦ ἀρχεῖου τὰς παραλογὰς καὶ ἐπεξεργασθεῖσα ἐκ τούτων 15. Εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, τῆς ἐκλογῆς, ἡσχολήθη ἐν μέρει καὶ ὁ διευθυντὴς Γ. Κ. Σπυριδάκης μελετήσας πρὸς τοῦτο ᾄσματά τινα ἐκ τῶν ἀκριτικῶν.

6. Ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ συντ. Δημ. Οἰκονομίδου ἀνελήφθη ἡ σύνταξις τῆς βιβλιογραφίας τῆς ἐλληνικῆς λαογραφίας τῆς περιόδου 1921-1938, ἵνα οὕτω δημοσιευομένης καὶ τῆς βιβλιογραφίας ταύτης συμπληρωθῇ χρονικῶς ἡ λαογραφικὴ βιβλιογραφία ἀπὸ τοῦ ἔτους 1907 (βιβλιογρ. Ν. Γ. Πολίτου) μέχρι τῆς σήμερον. Ὑπὸ τοῦ συντ. Δημ. Οἰκονομίδου, πλὴν τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν ἐκτέλεισιν τῶν ὡς ἄνω ἐργασιῶν, συνεπληρώθη καὶ ἡ σύνταξις τῆς ὡς ἄνω βιβλιογραφίας τῶν ἐτῶν 1954-1956.

7. Τὰς συλλογὰς καὶ τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Λαογρ. Ἀρχεῖου ἐχρησιμοποίησαν δι' ἐπιστημονικὰς ἐρεῦνας ἀρκετοὶ ἡμέτεροι καὶ ξένοι εἰδικοί ἐρευνηταί.

Ἐκ τῶν ξένων ἀναφέρονται ἐνταῦθα: α) ἡ δ/νις *Erica Michéu* (παρὰλλαγαὶ τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ γεφυριοῦ τῆς Ἄρτας διὰ τὸν καθηγ. *Ivan Grafenauer*, διευθ. τοῦ Ἰνστιτούτου λαογραφίας τῆς Λουμπλιάνας). β) Ὁ *R. J. M. Norens* εἰς Βρυξέλλας (πίναξ τῶν ἐλληνικῶν βαπτιστικῶν ὀνομάτων). γ) Ὁ Ἕλληνας συγγρ. *Willen Enzinck* (μουσικὴ ἐπὶ φωνοταινιῶν μαγνητοφώνου 10 δημοτ. τραγουδιῶν). δ) Ὁ Ἕλληνας συγγρ. *F. Den Houter* ἐν Ρότερνταμ (συλλογὴ ναυτικῶν ἐθίμων). ε) Ἡ *Ka Phyllis Rosenteur* εἰς Οὐάσιγκτων (ἔθιμα καὶ δεισιδαίμονες δοξασίαι περὶ τοῦ ὕπνου). ζ) Ὁ *Fr. Hallgarten* εἰς Γερμανίαν (παραδόσεις καὶ δοξασίαι τοῦ λαοῦ διὰ τὸν οἶνον). ζ) Ἀπεστάλη βιβλιογραφία λαο-

γραφικῶν συλλογῶν περὶ τῶν ἐθνικῶν τοῦ γάμου καὶ σχετικῶν μελετῶν εἰς συνεργάτιδα τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐθνογραφίας τῆς Ἀκαδημίας τῆς Σόφιας κλπ.

Β'. 1. Τὸ τμήμα τῆς Ἐθνικῆς Μουσικῆς Συλλογῆς τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου ἐπλουτίσθη τῷ 1957 διὰ τῆς μουσικῆς ἐπὶ φωνοταινιῶν μαγνητοφώνου 442 δημοτικῶν τραγουδιῶν καὶ λαϊκῶν χορῶν. Ἐκ τούτων 395 ἠχογραφήσεις προέρχονται ἐκ τῶν μουσικῶν, ὡς ἄνω, ἀποστολῶν τοῦ μουσικοῦ Σπ. Περιστερή, ἤτοι 185 ἐκ τῆς ἀποστολῆς εἰς τὰς ἐπαρχίας Ναυπακτίας καὶ Μεσολογίου καὶ 210 ἐκ τῆς ἀποστολῆς εἰς τὰς περιοχὰς Πωγωνίου καὶ Θεσπερωτίας τῆς Ἠπείρου. 27 ᾠσματα καὶ χοροὶ ἠχογραφήθησαν ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ Γ. Κ. Σπυριδάκη ἐν Ἀστυπάλαια τῆς Δωδεκανήσου, τὰ δὲ ὑπόλοιπα 20, προσερχόμενα ἐκ τῶν νήσων Ψευρίου (ᾠσμ. 10) καὶ Ἀστυπάλαιας (ᾠσμ. 5) τῆς Δωδεκανήσου καὶ ἐκ Βυτίνης Ἀρκαδίας (ᾠσμ. 5) ἠχογραφήθησαν ἐν τῇ αἰθούσῃ τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου τῆν 16 Ἰουν., 28 Σεπτ. καὶ 26 Νοεμβ. 1957.

Ἡ Μουσικὴ Συλλογὴ ἐπλουτίσθη ἔτι διὰ τῆς μουσικῆς : 1) ἐπὶ δίσκων δημόδους μουσικῆς τῆς Κρήτης, Πελοποννήσου, Μακεδονίας, Ἠπείρου, Πόντου, Νάξου καὶ Ρόδου, τῶν 5 ἐξ ἀγορᾶς καὶ τῶν ὑπολοίπων 2 ἐκ δωρεᾶς τοῦ καθηγητοῦ ἐν *Hartford* Ἡνωμ. Πολιτ. τῆς Ἀμερικῆς κ. Δ. Νοτοπούλου. 2) μιᾶς φωνοταινίας περιεχοῦσης 10 δημοτικὰ τραγούδια καὶ ἄλλην λαογραφικὴν ὕλην ἐκ τῶν Ἑλλήνων τῆς Κάτω Ἰταλίας, ἐκ δωρεᾶς τοῦ κ. Σταμ. Καρατζᾶ. 3) Ἄνω φωνοταινιῶν αἱ ὁποῖαι περιέχουν ἐκκλησιαστικὰ ᾠσματα καὶ προσερχὰς τῆς ἐβραϊκῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ παροικίας ἐκ δωρεᾶς τοῦ Ἰσραηλινοῦ μουσικολόγου κ. Levy. 4) Μιᾶς φωνοταινίας καὶ 6 δίσκων, περιεχόντων μουσικὴν δημοτικῶν τραγουδιῶν καὶ χορῶν τῆς Ἰρλανδίας καὶ τῆς Ρουμανίας, ἐκ δωρεᾶς ταῦ Ἰρλανδοῦ καθηγητοῦ καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. S. Delargy καὶ τοῦ Ἰνστιτούτου Λαογραφίας τῆς Ρουμανίας. Εἰς τοὺς τελευταίους τούτους ἐδόθη παρ' ἡμῶν ἐπὶ φωνοταινιῶν ὡς ἀντίδωρον μουσικὴ ἑλληνικῶν τραγουδιῶν καὶ χορῶν.

2. Πρὸς ἀρχεϊακὴν συγκέντρωσιν τῆς μουσικῆς ὕλης διὰ μελλοντικὴν ἐκδοσιν αὐτῆς συνηχίσθη ἡ ἐξ ἐντύπων ἀποδελτιώσεις καὶ ἡ ἐκ δίσκων ἢ ταινιῶν μαγνητοφώνου καταγραφή αὐτῆς εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν γραφὴν. Οὕτω ὑπὸ τοῦ μουσικοῦ Σπ. Περιστερή κατεγράφησαν 153 μελωδίαί, ἀπεδελτιώθησαν ἐξ ἐντύπων 235 καὶ μετεγράφησαν 280 ἐκ τῆς βυζαντινῆς εἰς τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν γραφὴν.

Γ'. Ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Ἀρχείου ἀναδιοργανώθη καταταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ καὶ τοῦ συντ. Δημ. Οἰκονομίδου κατὰ τὸ ἐν χρήσει ἐν Ἑλλάδι βιβλιοθηκονομικὸν σύστημα, ὥστε νὰ εἶναι εὐχερὲς ἡ χρῆσις αὐτῆς, ἐπλουτίσθη δὲ δι' 117 τόμων καὶ φυλλαδίων, ἤτοι αὐτοτελιῶν δημοσιευμάτων (47), ἀνατύπων μελετῶν καὶ φυλλαδίων (33), τόμων περιοδικῶν (37). Ἐκ τούτων προέρχονται ἐξ ἀγορᾶς 9, ἐκ δωρεᾶς 82 καὶ 26 ἐξ ἀνταλλαγῆς πρὸς τὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Ἀρχείου, τῆς ὁποίας ἐξευπώθη ὁ τόμος Η' (1953 - 54).

Δ' Εἰς τὴν συλλογὴν ἀντικειμένων τοῦ λαϊκοῦ βίου, πλουτιζομένην μέχρι τοῦδε μόνον ἐκ δωρεῶν, προσετέθησαν 20 νέα ἀντικείμενα ἐκ τοῦ ἀγροτικοῦ, ποιμενικοῦ καὶ κοινωνικοῦ βίου (λατρείας κλπ.). Λαρωταὶ τούτων εἶναι οἱ : Γ. Ἀμοιραλῆς (ξυλίνας κλειδαριές καὶ μικρὸν ἄροτρον· Τήνον), Εὐαγγελία Φραγάκη (δειγμ. πλεκτικῆς· Κρήτης), Διαλεχτὴ Ζευγώλη Γλιέζου (δειγμ. ἀγγειοπλαστικῆς· Σίφνου), Νικ. Γαλάνης (κομβολόγιον· Κύνθου), Ἐλενθερία Δήμου Παπαδοπούλου (βαμμένο ἄβρῳ τῆς Λαμπρῆς), Στ. Μάνσης (πέτρα μαλλιάρῃ· Ἄγ. Ἀνδρέου Ἀττικῆς), Δημ. Λουκάτος (δειγμ. καλαθοπλεκτικῆς, λαϊκὸν σκεῦος, μετάλλινος λύχνος, δειγμ. τοικικῆς ὕφαντοργίας· Παξῶν), Γ. Κ. Σπυριδάκης

(α) 3 αντικείμενα τοῦ ποιμενικοῦ βίου· Ἄστυπαλαίᾳς· β) χειλιδόνι ἐκ ξύλου σχετιζόμενον μὲ τὸ ἔθιμον τοῦ χειλιδονίσματος καὶ ξύλινον κύπελλον· Κατσιδώνι Κρήτης) καὶ Π. Τζελέπης (ξύλινον δοχεῖον (τσότρα)· Ἡπίρου).

Ἐν Ἀθήναις τῇ 31 Δεκεμβρίου 1957.

Ὁ Διευθυντὴς

ΓΕΩΡΓ. Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗΣ

ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΚΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΕΙΣ ΜΝΗΜΗΝ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ

Τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Ἀθηνῶν προκηρῶσει Διαγωνισμόν πρὸς βράβευσιν τῆς καλύτερας πραγματείας τῆς προαγούσης τὴν ἔρευναν τῆς Μεσαιωνικῆς καὶ Νέας Ἑλληνικῆς Γλώσσης, ἀθλοθετηθέντα ὑπὸ τῆς κ. Ἑλένης Ἀναγνωστοπούλου εἰς μνήμην τοῦ αἰδιόμου Καθηγητοῦ *Γεωργίου Χατζιδάκι*.

Τὸ βραβεῖον τοῦ διαγωνισμοῦ τούτου ἀνέρχεται εἰς δραχμὰς 10.000 (δέκα χιλιάδας) περίπου, δύναται δέ, κρινομένης τῆς σημασίας τῆς ἐπιστημονικῆς προσφορᾶς, ἢ νὰ ἀπονεμηθῇ ὁλόκληρον εἰς ἓνα συγγραφέα ἢ νὰ κατανεμηθῇ βραβευομένων κατ' ἀναλογίαν περισσοτέρων.

Αἱ πρὸς κρίσιν πραγματεῖαι, ἐκτάσεως δύο τοῦλάχιστον τυπογραφικῶν φύλλων, ὑποβάλλονται εἰς τὸ Πανεπιστήμιον (Γλωσσολογικὸν Σπουδαστήριον) εἴτε χειρόγραφοι εἴτε ἐντυποι, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον ὅτι θὰ ἔχωσι δημοσιευθῆ κατὰ τὰ ἔτη 1958 - 1959.

Προθεσμία ὑποβολῆς τῶν ἔργων ὀρίζεται ἡ 31η Δεκεμβρίου 1959.

ΠΙΝΑΞ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ

- *Αγία *Αννα Εύβοίας 79, 81
 *Αγία Σωτήρα 90
 *Αθήναι 75
 *Αΐ - Βλάσης 81
 Αϊτωλικόν 423
 *Αλικαριά *Αγχιάλου 91
 *Άλκα 47, 48, 52, 56
 *Αμοργός 76
 *Αναβρυτή Ναυπ. 423
 *Αντίπαξος 416
 *Ανω Μπουλαριοί 47, 52
 *Απεράθου Νάξου 73, 76, 78, 83
 *Αράχοβα 83
 *Αργος *Ορεστικόν 80
 *Αργυρόκαστρον 117
 *Αστυάλαια 404
 *Αστυπαλιά 404
 *Αστροπαλιά 404
 Αυδήμι Θράκης 82
- Βαθύ *Αστυπαλαίας 404
 Βασιλική Κάτω 423
 Βασιλίτσι Πυλίας 81
 Βελιγιοστή 412
 Βόρειος *Ηπειρος βλ. *Ηπει-
 ρος Βόρειος
 Βρυσά Πλωμαρίου 84
- Γάϊος Παξών 419, 420
 Γιάλια 55
 Γουριά Μεσολογγίου 423
 Γρεμμενίτσα 70
 Γρίμποβον 70
- Δασύλλιον Κοζάνης 90
 Δάφνη Ναυπάκτου 423
 Δέλβινον 115
 Διενή, στού 408
 Δίλοφον 90
 Δρόπολις Βορ. *Ηπείρου 105,
 106
- *Εξω Μάνη 39
 *Επιβάτες Θράκης 85
 Εθνοχώριον Μεσολογγ. 423
- *Ηπειρος (Βόρειος) 106, 108
 *Ηράκλεια 92
- Θεσπρωτικόν 71
- *Ίνναχώριον Κισάμου 81
- Καλλονή Ναυπ. 423
 Καλοταρίτσα 76
 Καντζά 71
 Κάραπαθος 82, 83
 Καστανιές Θράκης 83
 Καστελλόριζον 409
 Κατοχή Μεσολογγ. 423
 Κερασοῦς 94
 Κεφαλληνία 87
 Κίττα 47, 48, 52
 Κόνιτσα 116 σημ. 1, 117
 Κορυτσά 117
 Κορώνη 81
 Κοτύωρα Πόντου 80, 94
 Κομυζιάδες 70
 Κρήτη 407
 Κύζικος 93
 Κύθνος 82
 Κῶς 408
- Λάκκα Πωγωνίου 107, 108
 Λατομά 57
 Λατσίδα Μεραμβέλλου 81
 Λέλοβα 71
 Λεσκοβίκα 115, 116 σημ. 1
- Μαλτεζάνα *Αστυπαλ. 404
 Μικρά *Ασία 85
 Μεγίστη 409
 Μέσα Μάνη 39
 Μεσολόγγι 75, 423
 Μονοδένδρι 55
 Μπουλαριοί 47, 48, 52
 Μύκονος 407
- Νάξος 81, 89, 91, 92
 Ναύπακτος 423
 Νέασα 82
 Νεοχώριον Μεσολογγ. 423
 Νησίστα 71, 93
 Νικόπολις 94
- Ξηροβούνη 70
- Οινόη Πόντου 83
 *Όλυμπια 80
- Παλαιοχώριον Ναυπ. 423
 Πάμφιλας Λέσβου 73
 Παντζά 71
 Παξή 416
 Παξοί 409
 Παξός 416
 Παραδείσια 76
 Πεντάλοφον: Κοζάνης 117
 — Μεσολογγίου 423
 Πέρα Γιαλός *Αστυπαλ. 404
 405
 Πέρδικα 107
 Πέτρα *Ηπείρου 90
 Πωγώνιον 106, 117
- Ρηγάνιον Ναυπ. 423
 Ρήγανη Μεσολογγ. 423
 Ριάχοβο 90
 Ρίζα του Μπουρόλια 59
 Ριζιανή *Ηγουμενίτσης 107,
 116 σημ. 1
- Σεράϊ Θράκης 82
 Σκῦρος 92
 Σοποτόν Καλαβρύτων 82
 Σπάρτη 92
 Σπηλιωτιάνικα 53, 55
 Σφακιά 82
- Τζαντώ Θράκης 82
 Τήνος 407
 Τοπόλια *Ίνναχωρίου 81
 Τσόρλου Θράκης 86
- Φαμίλα 423
 Φάρασα Καππαδοκίας 89
- Χαλβάλερε Καππαδοκίας 94
 Χατζηγύρι Κεσάνης 81
 Χειμάρα 115
 Χειράδες 412
 Χρυσοβέργιον Μεσολογγ. 423
 Χώρα *Αστυπαλ. 404
- Ψέριμος 408
 Ψυχικό 49
- Παλαιοκατόνα Μεσολογγ. 423

ΠΙΝΑΞ ΛΕΞΕΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

Ἄγία Παρασκευή 65 κέξ.
 ἄρμαλακιά 55
 Ἄρχειοφυλακεῖον Παξῶν 418
 σημ. 1
 ἄσματα (δημοτ.) 408, 411, 414,
 415, 420
 ἄσματα (μουσική): Δροπόλεως
 Βορ. Ἠπείρου 105, 106 ἔξ.
 (ἡ Δεροπολίτισσα 118. ἡ κόρη
 ποῦ ὄνειρεύεται 119. ὁ
 ντελὴ πατὰς 121. te por-
 ta... 123. ὁ Γιάννης καὶ ὁ
 γρίβας του 125. ὁ ἀμά-
 ραντος 126. ὁ νιὸς ποῦ πνί-
 γηκε 128. κόρη καὶ γέρος
 ἄνδρας 129. ὁ Γιάννης ὁ
 πλανόγιαννος 130. τὰ σα-
 νίδια 131. τοῦ Γιώργη Μή-
 τσου 132. μονὴ γκαίντα
 133. διπλὴ γκαίντα 133).—
 ἄσματα: Μεσολογγίου 423
 —Ναυπάκτου 423—Παξῶν
 421

βαλτίδιον 9, 25
 βασιδιάτορας 63
 Βασίλοβιτς Στέφ.: στιχουργή-
 μα 30, 31
 βεντέτα 39
 Βεργόνα βλ. Γοργόνα
 Βιβλιογραφία: τῆς ἑλλήν. λαο-
 γραφίας 1921-38, 134-402
 — τῆς λαογραφ. τῆς Ἀστυ-
 παλαίας 405-407 — τῆς
 λαογρ. τῶν Παξῶν 416 —
 τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου τῶν βυ-
 ζαντινῶν ἀπὸ τοῦ 1921-
 1938, 370 ἔξ.
 bilbyl 126 σημ. 1
 βίρος 24, 26 βλ. καὶ βίρρος
 βιρρίν 27
 βιρρίον 28
 βίρρος 25, 26—μανδύας μὲ
 κουκούλαν 26
 birrus 26
 βρακίον 14
 birrus 26
 burrus 26
 Βυζαντινὸς ἰδιωτικὸς βίος: βι-
 βλιογραφία 370 ἔξ.
 byrrus 26

Codex Sturdzanus 96
 colobium 20 βλ. καὶ κολόβιον
 γλώσσα: γλωσσ. διαγών. εἰς
 μνήμην Γ. Χατζιδάκι 432
 Γοργόνα: παρὰδ. 411
 γουρπάνι 89

γυριστής 109, 111, 113
 δαλματική 11, 16, 17
 δελματική καὶ δελματικὴν 17
 δικαιωμὸς 39, 43
 ἔθιμα: λατρευτικά 408, 420—
 νεκρικά 409
 ἐκδίκησις: ἔθιμον 39—μοιρο-
 λόγια 40
 ἐκθέσεις: λαογραφ. καὶ μουσ.
 ἀποστολῶν 403 ἔξ. — πε-
 πραγμ. Λαογρ. Ἄρχ. κατὰ
 τὰ ἔτη 1955-57, 425 κέξ.
 ἔνδυμα βυζαντινὸν 3
 ἐπενδύτης 21, 23, 24
 ἔφεστρις 25

Ζακυνθινὰ στιχουργήματα βλ.
 στιχουργήματα δημῶδη
 ζεμπρέκι 60

ἱμάτιον 7, 21, 22
 ἰσοκράται 109, 114

καγγελάρι 93
 καμίσιον: ἐσωτερικὸς χιτῶν
 13—ἐξωτερικὸς χιτῶν τοῦ
 κλήρου 6, 11, 13, 14—ἐξω-
 τερικὸς χιτῶν 14, 15
 καμισογοραστής 12
 κάμισον 12, 13, 14, 15
 Κάστρο τῆς Ὁριάς 413
 Κάστρο τοῦ Γαρδικίου 414
 κλώστης 109, 112, 113
 κολόβιν: κοσμικὸς ἐξωτερικὸς
 χιτῶν 6, 17, 18, 19
 κολόβιον: ἐξωτερικὸς χιτῶν
 εἶδος δαλματικῆς 16—λε-
 βιτωνάριον τῶν μοναχῶν
 20—λειτουργικὸν ἄμφιον
 16, 19—κολόβιον λινούν
 17, 18, 20, 21
 κολοβίων βλ. κολόβιον
 κοττόκαλη 60
 κουκούλα 26
 κουκούλιον 23, 27
 κουταλίδες 48
 κρεμαντάλας 58

λαογραφία: Ἀστυπαλαίας 404
 ἔξ.—Βελιγροστῆς 412 ἔξ.—
 Παξῶν 416 ἔξ.—Χειράδων
 412 ἔξ.
 λαογραφίας Ἑλλήν. βιβλιογρα-
 φία 134 ἔξ.

Ληγοροῦ βλ. μοιρολόι τῆς Λη-
 γοροῦς
 λιάκο 60
 Λιάπηδες 410
 λιαρητὰ 61
 λεβιτῶν: τὸ λινούν κολόβιον
 τῶν μοναχῶν 18, 20
 λεβιτων βλ. λεβιτῶν
 λεβιτωνάριον βλ. λεβιτῶν
 μαγκουφογελάδα 58
 μανδίν 26
 μανδύας 24, 25
 μαντίον 24, 25, 26
 μανταλοχιὰ 60
 μαφόριον 6, 19
 μοιρολόι τῆ Ληγοροῦς 39, 40,
 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47—
 μοιρολόγια τῆς Μέσα Μά-
 νης 41 ἔξ.
 μουσικὴ πολυφωνικὴ: Ἀλβα-
 νίας 116—Γιουγκοσλαβίας
 119—Δροπόλεως Βορ. Ἠ-
 πείρου 108 ἔξ.
 μπιρμπιλιό—καϊὶ μελιό 126
 σημ. 1

πάλλιον: τὸ ἱμάτιον 21, 22, 23
 —κουκούλιον 23
 παλλίον βλ. πάλλιον
 pallium 21
 παραδόσεις 409, 410, 411, 413,
 419
 παραλὴ 58
 παραμύθια 421
 Παρατσουκιάδες 410
 Παρασκὴ 80
 πάρτης 108
 παρτής 108, 110
 περιβόλαιον: μακρὸς μανδύας
 27
 περόνη 24
 πεφταργὰ 77
 πολυφωνικὴ μουσικὴ βλ. μου-
 σικὴ πολυφωνικὴ
 πορταδέλλα 60

ρίμα βλ. στιχουργήματα δη-
 μῶδη
 ρίμνα 420
 ροῦγα 53

σάγος 27
 Σαμαρεῖτις 65
 σαρκῆς 58
 σηκωτῆς 108
 σῆμα 25
 στιχάριον 5, 6, 9

στιχάριον 5, 6: ἑσωτερικός χι-
τών' εἶδος ὑποκαμίσου 5,
6, 7, 9, 10, 15—ἔνδυμα αὐ-
τοκρατορ. Αὐλῆς 10—ἔν-
δυμα κοσμικόν 6, 8, 9—
ἔνδυμα τοῦ κλήρου 8—λει-
τουργικόν ἄμφιον 10, 16	29, 33, 35—ἐκ τῆς συλλο-
γῆς Μ. Σιγούρου 23, 35, 37
—οἶμαι Παξῶν 420	τῶν 10, 11, 15
φίβλα 24
φιβλίον 24
φίβουλα 24
φελόνιον: ἐπενδύτης 10
Φωτεινή: μάρτυς 65
στίχη 11	στοιχοβαλτίδιον 9' βλ. καὶ σι-
χοβαλτίδιον	φωτεινὸν 61
στίχη ἰνδικτιωνάλια 11	strictorium 11	χιτών 5
στίχιον 11	συντροφία 62	χλαμύς 13, 24—ἐπανωφόριον
25
στοιχοβαλτίδιον 9 βλ. καὶ σι-
χοβαλτίδιον	σφικτούριον 11	χλανίς 25, 26
στίχος 10	ταβλίον 25	χυλός 60
στιχοργήματα δημόδη: — ἐκ
τῆς συλλογῆς Α. Χ. Ζώη	τήβεννος 21	ψυχαδερός 49
	toga 21	
	tunica subucula 12	
	ὑποκάμισον: ὁ ἑσωτερικός χι-	

RÉSUMÉ DU VOLUME

Sur quelques vêtements de la première période Byzantine (3ème - 7ème siècles),
par G. K. Spyridakis (pp. 3 - 28).

Étude des formes et des noms de vêtements byzantins appelés *sticharion* (στιχάριον) et *camission* (καμίσιον), *colovion* (κολόβιον) et *leviton* (λεβιτών), *imation* (ιμάτιον) et *pallion* (πάλλιον), *chlamys* (χλαμύς), *mandyas* (μανδύας), *virros* (βίρρος).

a) Le premier de ces vêtements, le *sticharion*, était une sorte de chemise longue, tombant jusqu' aux pieds et portée sous un autre habit. Les prêtres et les moines, en particulier, portaient un *sticharion*, mais avec manches larges et au-dessus de leurs vêtements. Au 4ème siècle on employait aussi le mot *sticharion* pour désigner ce vêtement, porté par les religieux pendant la messe.

C'est avec le temps que l'emploi de ce terme se restreignit à la langue liturgique et à celle du palais, tandis que pour désigner le même vêtement dans l'usage quotidien des prêtres et des moines, on employait le mot *camisson* ou *camission*. Ce dernier mot, rencontré d'abord dans la prefecture de l' « Illyricon » durant le 4ème siècle, passe ensuite en Asie Mineure, en Syrie, en Palestine, en Égypte, où il remplace le terme *sticharion* au sens de l'usage quotidien du vêtement par les prêtres et les moines. Quand on employa le mot *camisson* dans ce sens, on donna au vêtement porté sous le *camisson* le nom de *ypocamisson* (ὑποκάμισον). Ce dernier terme avec le temps désigna un vêtement laïque.

b) Le *colovion* était un vêtement porté tout d'abord par des hommes et des femmes, comme un manteau ou une sorte de dalmatique; il ressemblait au *sticharion*, mais il était plus large, avec ou sans manches; Les clercs employaient aussi ce vêtement, mais plus long; on l'appelait *leviton* ou *levitonarion*.

c) L' *imation* (ιμάτιον), connu déjà dans l'antiquité, a subi quelques modifications pendant la période byzantine, où il s'appelait *pallion* (pallium).

d) La *chlamys* (χλαμύς) fut d'abord une sorte de manteau militaire;

après quelques modifications que ce vêtement subit pendant la période byzantine, il fut en usage chez les laïques et les religieux. On employait aussi les termes synonymes : *chlanis*, *chlēna*, *mandyas*, *mandion* et *virros*. Ce dernier, qui comportait un capuchon, descendait jusqu' aux genoux.

Poèmes populaires tirés de manuscrits de Zante, par Phédon C. Bouboulidis, (pp. 29-38.)

Publication, avec commentaire, du texte de quatre poèmes populaires tirés de manuscrits de Zante du début du XIXe siècle. Le premier est la version d'un poème historique connu par des publications antérieures, concernant la mort d'un officier russe, Etienne Vassilovitz, en 1773. Le second, qui est un poème d'amour, a pour sujet les griefs d'un jeune homme méprisé par sa bien-aimée. Le troisième, fragment d'un alphabet d'amour en vers, est publié d'après deux manuscrits. Comparé aux textes originaux ce fragment est un exemple de ce qui devient avec le temps un alphabet d'amour, et montre comment il peut, par la tradition orale, donner naissance à des poèmes plus courts, qui perdent la forme de l'acrostiche. Le quatrième texte, poème d'amour lui aussi, est composé de vingt distiques.

Les quatre textes, en dehors de l'intérêt littéraire et folklorique qu'ils présentent, révèlent l'influence des oeuvres de la littérature crétoise sur la littérature des îles Ioniennes.

La «Ligorou», ancien chant funèbre de la «vendetta» dans le Magne, par D. Vayacacos, (pp. 39-64)

Dans une brève introduction l'auteur examine le sens du chant funèbre (mirologue) du Magne, création spontanée du peuple et surtout des femmes.

Il traite ensuite le problème concernant l'édition des chants funèbres du Magne Intérieur, qui nous ont été conservés dans plusieurs versions.

La principale caractéristique des chants funèbres du Magne est qu'ils se réfèrent presque toujours à des personnes connues.

L'auteur insiste davantage sur les chants de la «vendetta», et sur le rôle que les femmes y jouent. Il publie ensuite dans sa version la plus complète un des plus anciens chants funèbres de cette espèce «Le mirologue de Ligorou», composé de 249 vers.

Il examine le sujet de ce chant, l'époque de sa composition, les évé-

nements qui y sont cités, et il note des variantes déjà publiées ou inédites.

Sainte Paraskévi dans les croyances des peuples grec et roumain, par Dem. B. Oeconomidès, (pp. 65 - 104).

Étude comparative des légendes et des croyances concernant Sainte Paraskévi chez les Grecs et chez les Roumains. Après une brève introduction l'auteur publie, avec commentaire, des légendes grecques, dans lesquelles Sainte Paraskévi tue le dragon (dracontoctone), guérit des maladies, surtout les maladies des yeux, et punit les femmes qui travaillent le vendredi, jour de la semaine, ayant en grec et en roumain le même nom que Sainte Paraskévi (Παρασκευή en grec, Vineri en roumain). Il publie ensuite quelques superstitions et proverbes, ainsi que des croyances grecques concernant les miracles ainsi que le culte de la Sainte.

C'est de la même manière que l'auteur examine des légendes et des croyances analogues chez les Roumains, influencées par les légendes et les croyances grecques.

Deux raisons principales, dit l'auteur, ont contribué vivement à l'expansion des légendes de Sainte Paraskévi chez les deux peuples, grec et roumain. 1 : La lecture de son synaxaire par les gens du peuple. 2 : Le fait que Sainte Paraskévi, en grec et en roumain, a le même nom que le 5ème jour de la semaine ; c'est ainsi que des superstitions et des croyances relatives à ce jour, considéré comme néfaste, sont entrées dans les légendes de la Sainte.

Chansons populaires de Dropolis en Épire du nord, par M. Spyr. Peristéris (pp. 105 - 133).

Pendant deux missions musico-folkloriques, organisées successivement en Épire par la Société Laographique grecque (1951) et les Archives Laographiques de l'Académie d'Athènes (1957), l'auteur, musicologue-folkloriste, a enregistré de la musique polyphonique, donnée directement par des réfugiés de l'Épire du Nord, installés actuellement à Janina, à Riziani et à Perdika près d'Igoumenitsa, ainsi que par des habitants des villages de Lacca et de Pogoni, (voir la carte).

Examinant tout ce matériel musical, l'auteur décrit d'abord la manière dont sont exécutées ces mélodies; il s'agit d'un système choral de structure polyphonique élémentaire, réalisé par des groupes mixtes (hom-

mes et femmes) ou composés exclusivement d'hommes, à 3 ou 4 voix, sans accompagnement instrumental (a cappella). Il expose ensuite la structure de ces chansons, en nous donnant des dessins caractéristiques.

L'auteur étudie également la technique des mélodies des différentes voix, les formes rythmiques des chansons et leur relation avec les textes, ainsi que les gammes spéciales sans demi-tons (connues sous le terme «pentatoniques»), sur lesquelles sont basées les mélodies de ces chansons.

Il expose enfin les problèmes musicologiques que pose l'étude de ces mélodies et qui concernent la présence de cette musique polyphonique dans ce lieu géographique, les influences probables qu'eût sur elle la musique byzantine, et ses relations avec celle des régions voisines, grecques ou étrangères.

Bibliographie du Folklore grec des années 1921-1938, par Georges K. Spyridakis et Dem. B. Oeconomidés (pp. 134-402).

Exposés sur les missions folkloriques et musico-folkloriques en 1957 (pp. 403-424).

On trouve ici les observations du personnel des Archives, après les missions réalisées dans les provinces de Grèce, pour recueillir du matériel folklorique et musical.

a. Mission folklorique dans l'île d'Astypaléa du Dodécanèse (19 Août - 2 Sept.), par G. K. Spyridakis.

b. Mission folklorique en Arcadie, dans les villages de Chirades et de Véligosti, (2 - 20 Août), par D. Pétopoulos.

c. Mission folklorique dans l'île de Paxos (19 Août - 3 Sept.), par D. S. Loucatos.

d. Mission musicale dans la région de Naupacte (Lépante) et de Misolonghi (7 Août - 6 Sept.), par Sp. Peristéris.

Comptes-rendus sur le travail des Archives pendant les années 1955-1957 (pp. 425 - 432).

Index (pp. 433 - 435).

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Γ. Κ. Σπυριδάκης: Παρατηρήσεις ἐπὶ ἐνδυμάτων τινῶν κατὰ τὴν
πρώτην βυζαντινὴν περίοδον	3- 28
Φ. Κ. Μπουμπουλίδης: Δημῶδη στιχουργήματα ἐκ Ζακυνθινῶν
χειρογράφων	29- 38
Δ. Β. Βαγιακάκος: Ἡ Ληγοροῦ παλαιὸν Μανιάτικον μοιρολόγι
τοῦ δικαιωμοῦ	39- 64
Δ. Β. Οἰκονομίδης: Ἡ Ἁγία Παρασκευὴ εἰς τὸν βίον τοῦ ἑλλη-
νικοῦ καὶ τοῦ ρουμανικοῦ λαοῦ	65- 104
Σ. Δ. Περιστέρης: Δημοτικὰ τραγούδια Δροπόλεως Βοθ. Ἡπείρου	105- 133
Γ. Κ. Σπυριδάκης - Δ. Β. Οἰκονομίδης: Βιβλιογραφία τῆς Ἑλ-
ληνικῆς Λαογραφίας τῶν ἐτῶν 1921 - 1938	134 - 402
<i>Ἐκθέσεις λαογραφικῶν καὶ μουσικῶν ἀποστολῶν</i>	403 - 404
Γ. Κ. Σπυριδάκης: Λαογραφικὴ ἀποστολὴ εἰς Ἀστυπάλαιαν (19
Αὐγ. - 2 Σεπτ. 1957)	404 - 411
Δ. Α. Πετρόπουλος: Λαογραφικὴ Ἀποστολὴ εἰς Χειράδες καὶ Βε-
λιγοστήν Ἀρκαδίας	412 - 415
Δ. Σ. Λουκάτος: Λαογραφικὴ Ἀποστολὴ εἰς Παξούς (19 Αὐγ. -
3 Σεπτ. 1957)	416 - 422
Σ. Δ. Περιστέρης: Μουσικὴ ἀποστολὴ εἰς τὰς ἐπαρχίας Ναυπακτίας
καὶ Μεσολογγίου	422 - 424
Γ. Α. Μέγας: Ἐκθέσεις τῶν πεπραγμένων τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρ-
χείου κατὰ τὸ ἔτος 1955	425 - 427
Γ. Κ. Σπυριδάκης: Ἐκθέσεις τῶν πεπραγμένων τοῦ Λαογραφικοῦ
Ἀρχείου κατὰ τὰ ἔτη 1956 καὶ 1957	427 - 432
Γλωσσολογικὸν διαγώνισμα εἰς μνήμην Γεωργίου Χα-
τζιδάκι	432
Πίναξ τοπωνυμίων	433
Πίναξ λέξεων καὶ πραγμάτων	434 - 435
Résumé du volume	436 - 439

ΕΞΕΛΟΘΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ, ΤΟΥ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ
Γ. Κ. ΣΠΥΡΙΔΑΚΗ
Η ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ ΕΠΕΡΑΤΩΘΗ ΤΟΝ ΜΑΪΟΝ ΤΟΥ 1959

Τυπογρ. ΕΣΤΙΑ - Μαυρομυχάλη 134 - Αθήναι